

การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดมหาสารคาม
BUDDHIST DEVELOPMENT ADMINISTRATION OF LOCAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
IN MAHASARAKHAM PROVINCE

นายรินทอง แก้วทุม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๙

การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดมหาสารคาม

นายรินทอง แก้วทุม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๙

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

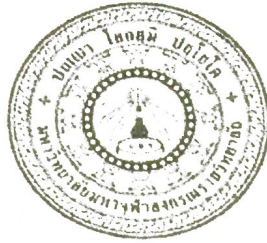
Buddhist Development Administration of Local Administrative
Organizations in Mahasarakham Province

Mr. Rinthong Kaewtum

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Public Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2016

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุณูปพันธ์
เรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุณูปพันธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

..... กรรมการ

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

..... กรรมการ

(ผศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดี จิรัฏฐิติกาล)

..... กรรมการ

(ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

..... กรรมการ

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

คณะกรรมการควบคุมคุณูปพันธ์

ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร ประธานกรรมการ

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายรินทอง แก้วทุม)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

.....
(.....)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

..... กรรมการ
(ผศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล)

..... กรรมการ
(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
(นายรินทอง แก้วทุม)

ชื่อวิทยานิพนธ์	: การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดมหาสารคาม
ผู้วิจัย	: นายรินทอง แก้วทุม
ปริญญา	: พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร, ศศ.บ. (ปรัชญาและศาสนา), น.บ. (นิติศาสตร์), พบ.ม. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์), รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) : รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม, พ.ม., พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics.), Ph.D. (Political Science)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๘ เมษายน ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ๒. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธเพื่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

การวิจัยนี้ เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๕ รูป/คน เพื่อหาการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม นำไปวิเคราะห์แบบพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้าน นโยบาย มีการบริหารการพัฒนาตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้าน แผนงาน มีการประชาสัมพันธ์ให้รู้ล่วงหน้าเพื่อจัดประชุมทำแผนงานร่วมกัน มีการลงพื้นที่จริงเพื่อประชุมประชาคมสำรวจปัญหาหารือร่วมกันทุกปี มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีการจัดทำแผนงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นตามสภาพความเป็นจริง มีการจัดเรียงลำดับปัญหาที่เร่งด่วนตามความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น มีการทบทวนขั้นตอนการทำงานตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน ด้าน โครงการ มีการพิจารณาจัดทำโครงการและกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่

๒. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา พบว่า หลักพละ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) สัทธาพละ ความเชื่อมั่น ๒) วิริยพละ ความเพียร ๓) สติพละ ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ๔) สมาธิพละ ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๕) ปัญญาพละ ความรอบรู้ เป็นธรรมที่มีความสำคัญ

อย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลต่อประชาชนในท้องถิ่น

๓. แนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะจะต้องมีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ จะต้องมีการบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรมมาใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับการจัดทำประชาคมเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ๓ แนวทาง คือ ๑) แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ ๒) แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานเชิงพุทธ และ ๓) แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการเชิงพุทธ ใน ๓ ด้านดังกล่าวมานี้ มีการบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา คือ หลักพระ ๕ ประการ โดยแต่ละด้านมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑) การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ จะมี ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) นโยบายสัทธาพละ (๒) นโยบายวิริยพละ (๓) นโยบายสติพละ (๔) นโยบายสมาธิพละ (๕) นโยบายปัญญาพละ

๒) การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานเชิงพุทธ จะมี ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) แผนงานสัทธาพละ (๒) แผนงานวิริยพละ (๓) แผนงานสติพละ (๔) แผนงานสมาธิพละ (๕) แผนงานปัญญาพละ

๓) การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการเชิงพุทธ จะมี ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) โครงการสัทธาพละ (๒) โครงการวิริยพละ (๓) โครงการสติพละ (๔) โครงการสมาธิพละ (๕) โครงการปัญญาพละ

ทั้ง ๓ นี้ เป็นแนวทางของการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธที่เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย และเป็นองค์ความรู้ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

Thesis Title : Buddhist Development Administration of Local Administrative Organization in Mahasarakham province

Researcher : Mr. Rinthong Kaewtum

Degree : Doctor of Philosophy (Public Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut, B.A. (Philosophy and Religion), LL.B. (Law), M.S. (Human resources Development), D.P.A. (Public Administration)

: Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaprom., B.A. (Anthropology), M.A. (Sociology), Ph.D. (Political Science)

Date of Graduation : April 18, 2017

ABSTRACT

Objectives of this Research were 1) To study condition of Development Administration of Local Administrative Organization in Mahasarakham province 2) To study Buddhhadhamma relating to Development Administration 3) To propose a the way of Buddhist Development Administration of Local Administrative Organization in Mahasarakham province

Methodology was the qualitative research in-depth-interviewing 25 key informants to discover Development Administration of Local Administrative Organization in Mahasarakham province Bing to Researchers analyzed data using descriptive and content analysis method

Findings were as follows:

1. The condition of Development Administration of Local Administrative Organization in Mahasarakham province Bing to the Policy have Development Administration followed the good governance the Plan have information for participatory conference connect to the real areas for the participatory with Local population and survey problem every year have the participatory Discussion have the participatory preparation to Local areas in the real condition have do the step of problem for the Urgency or the Trouble of Local population repeat the step of duty follows the enactment of planning and step of duties the Project scan the step and Activities with Each outcry between the Local Managers and Local population

2. Buddhadhamma related to Development Administration is Bala: power: (1) Saddhā: confidence (2) Viriya: every; effort (3) Sati: mindfulness (4) Samādhi: concentration (5) Paññā: wisdom; understanding is the in impotent to promote of the Administration for Local Administrative Organization to be efficiency and effectiveness to Local population

3. Buddhist Development Administration of Local Administrative Organization in Mahasarakham province Findings were as follows: Development Administration of Local Administrative in the Beginning is the participatory all of Local population especially have monk Larders' & of Spiritual to participatory all of Activities in the same at the Setup Development Administration in the policy Planning and Project must to in integration together with Buddhadhamma relating use to build morality and Develop the quality of life Along with preparation community about Tree way of Development Administration is are 1) Policy and Planning and Project Buddhist Planning and 2) the Buddhist Project and 3) The way Development Administration side Buddhist project in this 3 way of these have the integration together with of the Buddhadhamma in Development Administration is five Bala: powers in the On each side of Characteristics are

1) Development Administration Side of Buddhist Policy have five instrument (1) Saddhā Policy: confidence (2) Viriya Policy: every; effort (3) Sati Policy: mindfulness (4) Samādhi Policy: concentration (5) Paññā Policy: wisdom; understanding

2) Development Administration Side of Buddhist Planning have five instrument (1) Saddhā Planning: confidence (2) Viriya Planning: every; effort (3) Sati Planning: mindfulness (4) Samādhi Planning: concentration (5) Paññā Planning: wisdom; understanding

3) Development Administration Side of Buddhist Project have five instrument (1) Saddhā Project: confidence (2) Viriya Project: every; effort (3) Sati Project: mindfulness (4) Samādhi Project: concentration (5) Paññā Project: wisdom; understanding

Three of these are the way of Buddhist Development Administration they are to be knowledge from this research and Important to promote Development Administration of Local Administrative Organization Achieve the set goals.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยได้มุ่งทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพราะสามารถนำไปช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามให้มีความเจริญมั่นคงยิ่งขึ้น เพราะเหตุดังนี้แล จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้วิจัยเพียรมุ่งมั่นแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธเพื่อต้องการจรลงพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาทโดยนำเอาหลักผละ ๕ ประการ ของพระพุทธเจ้ามาเป็นแนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้เป็นแบบแผนให้กับพุทธบริษัททั้ง ๔ ได้ช่วยกันเผยแผ่สืบสานประคับประคองคำชูปกป้องรักษาพระธรรมวินัยให้ยืนยงสืบต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัย ขอน้อมระลึกถึงพระคุณของบิดามารดาผู้ให้กำเนิดมาที่ใดให้ความอบอุ่นและสนับสนุนการศึกษาที่ถูกต้องประเสริฐสุดจะหาสิ่งใดมาเปรียบได้ คือ การให้โอกาสในการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอันสูงสุดในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ผู้วิจัยขอน้อมกราบขอบพระคุณท่านพระอาจารย์พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร. และ ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร ประธานกรรมการที่ได้เสียสละเวลาตรวจรูปแบบความถูกต้องของดุชนิพนธ์ฉบับนี้

ขอน้อมกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม กรรมการผู้ช่วยส่งเสริมความรู้และได้เมตตาในการตรวจรูปแบบความถูกต้องของข้อมูลเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอดเป็นอย่างดี และขอน้อมกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามจำนวน ๑๗ ท่าน และ ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน ๔ รูป/คน ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ด้าน พระพุทธศาสนา จำนวน ๔ รูป/คน ที่ได้เมตตาในการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่ได้ข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน และโครงการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และขอน้อมกราบขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ช่วยตรวจดุชนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความถูกต้องและตรงตามความเป็นจริง

ดุชนิพนธ์ฉบับนี้ ได้ประสบความสำเร็จผลด้วยดี ก็เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากกัลยาณมิตรผู้มีน้ำใจอันประเสริฐคอยคำจุนช่วยเหลือเช่น ดร.ยุทธนา ปราณิธ, คุณจิตาภา ปัญญาคุณพัชรภรณ์ โพธิ์งาม, คุณชนะยุทธ เกตุอยู่ และเพื่อนๆ นิสิต ทุกๆ ท่าน

นายรินทอง แก้วทุม

วันที่ ๑๘ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๗
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๗
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๘
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๑๐
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐
บทที่ ๒ เอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๒
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา	๑๓
๒.๒ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา	๕๒
๒.๓ องค์การบริหารส่วนตำบล : พื้นที่การวิจัย	๖๕
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๘
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๙๐
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๐
๓.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	๙๐
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๙๘
๔.๑ สภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดมหาสารคาม	๙๙
๔.๒ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา	๑๒๗
๔.๓ แนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดมหาสารคาม	๒๓๘
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๒๔๒
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	๒๔๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๔๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๒๕๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๖๘
๕.๓.๑ เชีงนโยบาย	๒๖๙
๕.๓.๒ เชีงปฏิบัติการ	๒๖๙
๕.๓.๓ แนวทางการวิจัยครั้งต่อไป	๒๗๐
บรรณานุกรม	๒๗๑
ภาคผนวก	๒๗๗
ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการสัมภาษณ์เชิงลึก	๒๗๗
ภาคผนวก ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	๒๘๐
ภาคผนวก ค. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๑๑
ภาคผนวก ง. ประมวลภาพการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	๓๑๘
ประวัติผู้วิจัย	๓๓๓

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แสดงแนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนา	๑๘
๒.๒	แสดงความสำคัญของการบริหารการพัฒนา	๒๐
๒.๓	แสดงการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย	๒๕
๒.๔	แสดงการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน	๓๗
๒.๕	แสดงการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ	๕๑
๒.๖	แสดงแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ	๕๘
๒.๗	แสดงหลักพละ ๕ ประการ	๖๕
๒.๘	แสดงจำนวนหมู่บ้าน และ จำนวนสมาชิก อบต.	๖๖
๒.๙	แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนา	๘๓
๒.๑๐	แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ	๘๗
๒.๑๑	แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๙๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น	๓๖
๒.๒	แสดงเนื้อหาของการบริหารโครงการพัฒนา	๔๑
๒.๓	แสดงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ	๔๓
๒.๔	แสดงปัจจัยที่เอื้อให้บริหารโครงการพัฒนาประสบความสำเร็จ	๔๘
๒.๕	แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล	๗๑
๒.๖	แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๙๑

คำอธิบายการใช้สัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ “พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙ ซึ่งมีจำนวน ๔๕ เล่ม ในการวิจัยได้ใช้ชื่อย่อดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

อง.ปญจก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต (ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้ “พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙” เป็นหลักการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุเล่ม/ข้อ/หน้า เช่น อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔/๑๗-๑๘. หมายความว่า ระบุถึงสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๒ ข้อที่ ๑๔ หน้า ๑๗-๑๘ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระบรมราโชวาทไว้ว่า “งานของแผ่นดินนั้นเป็นงานส่วนรวม มีผลกว้างขวางเกี่ยวข้องกับบ้านเมืองและบุคคล ทุกคนทุกฝ่าย เมื่อเป็นงานส่วนรวม และมีผลเกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน ก็ย่อมเกิดขึ้นบ้างเป็นปรกติธรรมดา ข้าราชการผู้ปฏิบัติบริหารงานของแผ่นดิน ตลอดจนทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงต้องมีใจที่หนักแน่นและเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง แม้กระทั่งคำวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีสติ ใช้ปัญญาและเหตุผลเป็นเครื่องปฏิบัติวินิจฉัยโดยถือว่าความคิดเห็นและคำวิพากษ์วิจารณ์นั้นคือการระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลายจากทุกคนทุกฝ่าย เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติบริหารงานและการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้งานทุกส่วนทุกด้านของแผ่นดินสำเร็จผลเป็นความเจริญมั่นคงแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง”^๑

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ระบุให้เห็นอย่างเป็นลำดับเพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และแก่ประชาชน ไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว มีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ^๒ และประชาชนมีหน้าที่ป้องกันรักษาผลประโยชน์ของชาติและปฏิบัติตามกฎหมาย^๓ การบริหารราชการแผ่นดินนั้น เป็นสิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อพัฒนาระบบงานภาครัฐโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการ

^๑ พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, พระราชทานเนื่องในวันข้าราชการพลเรือน วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช.

^๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ฉบับเต็ม), หน้า ๑๗.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

ทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการและจัดระบบงานราชการ และงานของรัฐอย่างอื่นเพื่อให้การจัดทำการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และรัฐต้องให้ความอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้มีจิตสำนึกของความเป็นไทย ความมีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมและสนับสนุน การศึกษาวิจัยและเผยแพร่ข้อมูลผล การศึกษาวิจัย ความรู้รักความสามัคคี การเรียนรู้ การปลูกจิตสำนึก การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจน ค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่นสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษา และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ก็ถือได้ว่า เป็นสิ่งสำคัญที่รัฐต้อง ดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการ ตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย ส่งเสริมให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข^๔

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ดังระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแล และจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และมีความเป็นอิสระในการ กำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะและคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและ ประเทศเป็นส่วนรวมด้วย เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าเป็นประโยชน์ และให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒, ๒๓-๒๔, ๒๗-๒๘,

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย ในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเมืองศักรพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบคุ้มครองคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ คณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งจะต้องประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการส่วนท้องถิ่น และ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากันตามที่กฎหมายบัญญัติ

ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ยังมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น มีการศึกษาอบรมโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ^๕ และจากสาระสำคัญในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังกล่าวมานี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่บุคคลทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐและประชาชน ในการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะด้านการบริหารนโยบาย ด้านการบริหารแผนงาน และด้านการบริหารโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานบนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม

ในปัจจุบันนี้ จะเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้ประสบกับปัญหาอย่างมาก เกี่ยวกับการบริหารงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขาดความตระหนักถึงหลักคุณธรรมและจริยธรรมจนเป็นเหตุให้ภาพรวมเกี่ยวกับการบริหารงานภายในขององค์กรปกครองท้องถิ่นเสื่อมเสีย ภาพลักษณ์และตกเป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อต่างๆกระจายไปสู่สังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากสถิติเรื่องร้องเรียนทุจริตใน ๕ ปีที่ผ่านมา ที่เข้ามายังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่มีมากถึง ๖,๒๖๐ เรื่อง อันประกอบไปด้วยเรื่องร้องเรียนการทุจริตมากที่สุด ตามอันดับดังต่อไปนี้ คือ อันดับที่ ๑ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน ๓,๓๗๖ เรื่อง อันดับที่ ๒ เทศบาลตำบล จำนวน ๑,๘๐๙ เรื่อง อันดับที่ ๓ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จำนวน ๔๓๐ เรื่อง อันดับที่ ๔ เทศบาลเมือง จำนวน ๓๘๗ เรื่อง อันดับที่ ๕ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๐๗ เรื่อง อันดับที่ ๖ เทศบาลนคร จำนวน ๑๖๔ เรื่อง อันดับที่ ๗ เมืองพัทยา ๑๐ เรื่อง และที่ยังไม่ได้ระบุกรมอีก จำนวน ๒๕ เรื่อง^๖ จากสภาพปัญหาเรื่องร้องเรียนดังที่ได้นำมาแสดงให้เห็น

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๒-๑๑๖.

^๖THAIPUBLICA กล้าพูดความจริง, สถิติเรื่องร้องเรียนทุจริตใน ๕ ปีที่ผ่านมา ที่เข้ามายังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่มีมากถึง ๖,๒๖๐ เรื่อง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://thaipublica.org/2014/09/statistics-local-government-fraud/> [๑๒ มกราคม ๒๕๕๙].

ตามข้อมูลข้างต้นนั้น เป็นการชี้ให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัญหาใหญ่และเป็นปัญหาที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกมองว่าขาดประสิทธิภาพทางด้านการบริหารการพัฒนา เป็นผลกระทบให้ประเทศไทยถูกมองว่าเป็นประเทศที่ขาดประสิทธิภาพในด้านการบริหารในสายตาของนานาชาติประเทศที่กำลังมองดูอยู่ ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมด้วยช่วยกันในการแก้ไขปัญหานี้ให้ลดน้อยลงไป

ดังนั้น เพื่อเป็นการกอบกู้ภาพลักษณ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยกลับคืนมา จึงจำเป็นอย่างมากที่บุคคลทุกคนทุกฝ่ายจะต้องนำเอาหลักการบริหารการพัฒนาทั้งทางหลักวิชาการและประสบการณ์การทำงานของบุคคลทุกคนทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและประชาชน และการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเป็นองค์ความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อการบริหารราชการแผ่นดินหรือประเทศชาติต่อไป และเพื่อเป็นการส่งเสริมและการสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๑ ที่ได้กำหนดกรอบการบริหารการพัฒนาเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” และทำงานโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสมดุลและปรับระบบการบริหารจัดการของภาครัฐ (Internal Process) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับการบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการในการขับเคลื่อนจุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) / ยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัด และส่งเสริมสนับสนุนการบริหารการพัฒนาตามระบบธรรมาภิบาลในการบริหารงานของกรม/รัฐวิสาหกิจ จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^๗

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนความตระหนักรู้ถึงคุณค่าในเรื่องของระเบียบวินัยและสมรรถนะทางความรู้ความสามารถในการบริหารการพัฒนาราชการแผ่นดิน ผู้วิจัยได้มองเห็นว่า “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ” ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “BUDDHIST DEVELOPMENT ADMINISTRATION” อันหมายถึง การบริหารการพัฒนาโดยการนำเอาหลักพุทธธรรม กล่าวคือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่การงาน สามารถนำมาประพุดติปฏิบัติ ประยุกต์ และบูรณาการให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมของสังคม และเพื่อเป็นแนวทางในการนำพาหมู่คณะทีมงาน หรือเพื่อนร่วมงาน ให้ไปสู่จุดหมายปลายทางตามนโยบาย แผนงาน และโครงการ ที่ได้ตั้งไว้ ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม ต่อตน ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ หลักการสำคัญๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น ซึ่งมีปรากฏอยู่แล้วในลักษณสูตรที่ว่าด้วยลักษณะมหาบุรุษ ๓๒ ประการ^๘

^๗ สำนักนโยบายและแผน สป. กระทรวงมหาดไทย, แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๑, หน้า ๑๖.

^๘ ฎุราลละเอียดใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๙๙-๒๔๑/๑๕๙-๑๙๘.

แต่เนื่องจากว่า หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีปรากฏอยู่ในลักขณสูตรนั้นมีจำนวนมากมาย ในที่นี้ ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอเพียงหลักการพื้นฐานมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลโดยเฉพาะเจาะจง เช่น ด้านคุณธรรม อันเป็นหลักการสำคัญทางกฎหมายที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และการนำหลักพระ ๕ ประการ^๙ มาเป็นเครื่องเพิ่มพูนพลังกำลังทางความรู้และความสามารถในการพัฒนามีประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น ประกอบด้วยหลักพระ ๕ ประการ คือ ๑. สัทธาพระ (ความเชื่อมั่น) ๒. วิริยพระ (ความเพียร) ๓. สติพระ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) ๔. สมาธิพระ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) และ ๕. ปัญญาพระ (ความรอบรู้) มาเป็นกรอบแนวทางในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างมากที่จะศึกษาการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม เพราะเห็นว่า เป็นองค์กรที่มีพื้นฐานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะนำพาประชาชนในท้องถิ่นไปสู่ความเจริญและความผาสุกอย่างมั่นคง และเพื่อลดประเด็นปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย นโยบาย แผนงาน และโครงการ มีการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติ การมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง การไม่ปฏิบัติตามแผนงาน และโครงการตามที่ได้กำหนดไว้ เช่น ไม่ปฏิบัติตามรูปแบบแปลงการก่อสร้าง ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารขาดจิตสำนึกในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ขาดความรู้ (คุณธรรม) และความประพฤติ (จริยธรรม) ทางด้านพระพุทธศาสนา ที่จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ บรรลุไปในทางที่ถูกต้องชอบธรรมและถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ขาดความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เลือกพรรคเลือกพวก ไม่ปฏิบัติให้เกิดความเท่าเทียมกัน ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การเข้ามาสู่ตำแหน่งนั้น มีการจ่ายค่าตำแหน่ง มีการซื้อสิทธิ์ซื้อเสียงในการเลือกตั้ง เมื่อได้เข้ามาอยู่ในตำแหน่งแล้ว ก็แสวงหาผลประโยชน์เพื่อหาเงินคืนจากที่ตนได้ทุ่มเสียไปกับการจ่ายค่าตำแหน่งหรือการซื้อสิทธิ์ซื้อเสียงในการเลือกตั้งนั้น และผู้บริหารขาดจิตสำนึกซื่อสัตย์ ประพฤติตนไปในทางชั่ว การพนัน การแต่งตัวไม่เหมาะสม เป็นต้น และมีการทุจริตคดโกง แสวงหาผลประโยชน์จากการบรรจุ การแต่งตั้ง การโยกย้าย และ การเลื่อนระดับ^{๑๐} ฯลฯ แสวงหาผลประโยชน์จากโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่น การเรียกรับเปอร์เซ็นต์ ประเด็นปัญหาการเงินการคลังหรืองบประมาณที่ใช้จ่ายไปอย่างไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจน และประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ที่ผู้บริหารไม่ปฏิบัติ

^๙ดูรายละเอียดใน งบ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔/๑๗.

^{๑๐}กลุ่มเพื่อนข้าราชการท้องถิ่น, ประสพการณ์ตรง..จากเพื่อนท้องถิ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.thailocalgov2013.com/hotline2.php?id=511> [๑ ตุลาคม ๒๕๕๘].

ตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ได้ระบุไว้ เช่น การใช้อำนาจไปในทางที่ไม่เป็นธรรมในท้องถิ่นของตน^{๑๑} จากประเด็นปัญหาดังกล่าวมานี้ นับได้ว่า เป็นปัญหาใหญ่อย่างยิ่งในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้ลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

ดังนั้น การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ จึงจัดได้ว่าเป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน และโครงการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินไปสู่การบรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามกฎหมายที่บังคับไว้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การนำเอาหลักการทางวิชาการ คือ แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนา และหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา รวมทั้งประสบการณ์ตรงทางด้านความรู้และความประพฤติของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามมาเป็นแนวทางในการสร้างองค์ความรู้เพื่อการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมกันในการแสวงหาแนวทางการบริหารที่ดีและป้องกันยับยั้งสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคไม่ให้เกิดขึ้นต่อการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสืบต่อไป ทั้งนี้ จากการตรวจสอบผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ยังไม่พบว่า มีผลงานวิจัยของที่ได้ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” นี้ จึงถือได้ว่า เป็นการศึกษาวิจัยฉบับแรก

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธเพื่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา มีอะไรบ้าง

๑.๓.๓ แนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธเพื่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ควรเป็นอย่างไร

^{๑๑} กลุ่มเพื่อนข้าราชการส่วนท้องถิ่น, ข่าวการบริหารงานบุคคลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.thailocalgov2013.com/news.php?id=574> [๑ ตุลาคม ๒๕๕๘].

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” นี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) กับ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อการศึกษาวิจัยออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะมุ่งเน้นศึกษาค้นคว้าว่า แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนานั้น จะทำให้การบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ ทั้ง ๓ ด้านดังกล่าวมานี้ ว่ามีจุดเด่นและปัญหาอุปสรรคอย่างไร ทั้งนี้ เมื่อนำเอาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา คือ หลักผล ๕ ประการ ได้แก่ ๑. สัทธาผล (ความเชื่อมั่น) ๒. วิริยผล (ความเพียร) ๓. สติผล (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) ๔. สมาธิผล (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) ๕. ปัญญาผล (ความรอบรู้) ทั้ง ๕ ประการดังกล่าวมานี้ มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จะเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์การด้านการบริหารนโยบาย ด้านการบริหารแผนงาน และ ด้านการบริหารโครงการ ผู้วิจัย ได้จัดกลุ่มบุคคลสำคัญ จำนวน ๒๕ คน/รูป โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑) กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน	๕ คน
๒) กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	๑๒ คน
๓) กลุ่มนักวิชาการ ด้าน รัฐประศาสนศาสตร์	จำนวน	๔ คน
๔) กลุ่มนักวิชาการ ด้าน พระพุทธศาสนา	จำนวน	๔ คน/รูป

๒. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) นำข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่เก็บรวบรวมได้ มาศึกษาพร้อมจัดระบบหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ และ

สรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้

๓) นำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านวิธีการตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกันตามลำดับต่อไปนี้

(๑) ด้านข้อมูล (Data) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแบ่งเป็น ๒ ประเภทดังต่อไปนี้ คือ

๑. ด้าน เอกสาร ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากแหล่งต่างกัน

๒. ด้าน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้รวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

หลายกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

(๒) ด้าน แนวคิดทฤษฎีการบริหารการพัฒนา ใช้แนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวอ้างอิงไว้ในบทที่ ๒ เป็นเครื่องมือตรวจสอบ

(๓) ด้าน ผู้วิจัย (Researcher) ใช้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยของผู้วิจัยหลายท่านที่เชี่ยวชาญการวิจัยมาเป็นกรอบการวิจัยสำหรับตรวจสอบความถูกต้อง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, สำนักงานท้องถิ่นจังหวัด, สำนักงานท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, สำนักงานท้องถิ่นอำเภอบรบือ, สำนักเทศบาลนาดูน, และองค์การบริหารส่วนตำบลที่รางวัลการบริหารจัดการที่ดี ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวงกต องค์การบริหารส่วนตำบลยาง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง องค์การบริหารส่วนตำบลแคน องค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขต ด้าน ระยะเวลา ที่จะทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ เริ่มตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ จนถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมเป็นระยะเวลา ๑๕ เดือน

๕. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม”นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย จึงได้นิยามศัพท์เฉพาะของแต่ละศัพท์นั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การบริหารการพัฒนา หมายถึง การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ที่ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ

๑. การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย
๒. การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน
๓. การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ

เชิงพุทธ หมายถึง การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ เพื่อให้การบริหารการพัฒนาบรรลุเป้าหมาย โดยใช้หลักธรรม คือ พละ ๕ ประการ ประกอบด้วย

๑. การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
๒. การนำเอา วิริยพละ (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
๓. การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
๔. การนำเอา สมาธิพละ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
๕. การนำเอา ปัญญาพละ (ความรอบรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดการบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่เป็นของตนเอง ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, สำนักงานท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, สำนักงานท้องถิ่นอำเภอบรบือ, สำนักงานเทศบาลนาตูน, องค์การบริหารส่วนตำบลเขวา องค์การบริหารส่วนตำบลยาง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง องค์การบริหารส่วนตำบลแคน องค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ องค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า และ องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง

๖. ประโยชน์ที่ได้รับ

- ๖.๑ ทำให้รู้และเข้าใจสภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม
- ๖.๒ ทำให้ทราบหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา
- ๖.๓ ทำให้ได้แนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธเพื่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

๖.๔ ผลการวิจัยนี้ สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางของการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามได้ต่อไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” ในครั้งนี้ และเพื่อให้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการทบทวนเอกสารทางด้านข้อมูลซึ่งมีเนื้อหาอันประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล : ข้อมูลพื้นที่การวิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ กรอบแนวคิดในการวิจัย เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา
- ๒.๒ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา
- ๒.๓ องค์การบริหารส่วนตำบล : พื้นที่การวิจัย
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา

๒.๑.๑ แนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนา

แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการบริหารพัฒนานั้น มีนักวิชาการชาวต่างประเทศ และนักวิชาการชาวไทยได้แสดงแนวคิดและความหมายไว้แตกต่างกัน ในที่นี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอเนื้อหาสาระสำคัญเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การบริหารพัฒนานั้น เป็นพาหนะ (carrier) ของค่านิยมการประดิษฐ์คิดค้น (innovating values) การจัดตั้งกลไก การวางแผนสำหรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การระดมการจัดสรรสรรพทรัพยากรเพื่อเพิ่มรายได้ของประชาชาติ การจัดตั้งหน่วยงานใหม่หรือที่เรียกว่า “หน่วยงานสร้างชาติ” (nation building departments) ขึ้นมา เพื่อผลักดันให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรม การบริหารรัฐกิจใหม่ๆ การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ การปรับปรุงเครือข่ายการขนส่งและการติดต่อสื่อสาร การปฏิรูประบบทางการศึกษา และพยายามดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาด้านอื่นๆ พัฒนาทั้งทางด้านสรีระหรือกายภาพ และด้านจิตใจ^๑ ทั้งนี้ การบริหารการพัฒนา จึงมีความหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงนั้น หมายถึง การบริหารเพื่อการพัฒนา (Administration of Development A of D) ส่วน ในทางอ้อม หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถนะทางการบริหารหรือการพัฒนาการบริหาร (Development of Administration D of A) นั่นเอง^๒ และยังมีความหมายหลายประการด้วยกัน คือ ๑. หมายถึง การบริหารที่เน้นการสนับสนุนและการจัดการเกี่ยวกับการพัฒนา หรือที่เรียกว่า “การบริหารงานภายนอก” ที่พยายามจะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลและหน่วยงานภายนอก เพื่อให้หันมาสนับสนุนกิจการของหน่วยงาน ซึ่งตรงกันข้ามกับคำว่า “การบริหารงานภายใน” ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติตามกฎหมายและรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ๒. ในบางครั้ง หมายถึง คำที่ใช้ควบคู่ไปกับ “เศรษฐศาสตร์การพัฒนา” (development economics) ซึ่งเน้นการวางแผนเศรษฐกิจ ๓. หมายถึง กลุ่มของหน่วยงาน ระบบการจัดการ กระบวนการที่รัฐบาลตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ๔. หมายถึง วัตถุประสงค์ ความจงรักภักดี และ ทศนคติเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาก็เพื่อยกระดับและอำนวยความสะดวกแก่แผนงานการพัฒนาในด้านสังคม และเศรษฐกิจที่กำหนดไว้ วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ มุ่งให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการประดิษฐ์คิดค้น และการเคลื่อนไหวจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ตามนโยบายและแผนงานที่ผ่านกระบวนการการ

^๑Irwing Swerdlow (ed.), *Development Administration : Concepts and Problems* (Syracuse : Syracuse University Press, 1963), p. 2.

^๒Fred W. Riggs (ed.), *Frontiers of Development Administration* (North Carolina : Duke University Press, 1970), p. 6.

ตัดสินใจแบบประชาธิปไตยของระบบการเมือง ส่วน ความจงรักภักดี ในที่นี้ หมายถึง ความจงรักภักดีที่ระบบราชการจะต้องมีต่อประชาชน มิใช่จงรักภักดีต่อผลประโยชน์ของสถาบันหรือของบุคคล หรือของสิ่งที่มีใช้สาธารณชน เช่น กษัตริย์ หรือ อาณาจักร ส่วนทัศนคติของการบริหารการพัฒนานั้นจะต้องมีลักษณะเป็นไปในทางบวกมากกว่าทางลบ ชักชวน หรือ เชื้อเชิญมากกว่าการบังคับขู่เข็ญ ทั้งนี้ แกนท์ และ นักเศรษฐศาสตร์ชาวดัตช์ที่ชื่อว่า เอกเบอร์ต เดอ วรีส์ (Egbert de Vries) เป็นบุคคลแรกที่ได้ใช้คำว่า “การบริหารการพัฒนา” แทนคำว่า “การบริหารงานภายนอก” (external administration) ซึ่งแกนท์เองเป็นผู้ใช้คำนี้มาก่อนประมาณปี ค.ศ. ๑๙๕๕ หรือ ๑๙๕๖^๓ การเพิ่มหรือ ปรับปรุงเทคนิค กระบวนการ และ ระบบที่ตั้งขึ้นมา เพื่อเพิ่มสมรรถนะทางการบริหาร การพัฒนาโครงสร้างระบบราชการที่มีเหตุมีผล การบริหารการพัฒนาโดยผนวกเอาแนวคิดเศรษฐศาสตร์คลาสสิกและการบริหารรัฐกิจเข้าด้วยกัน ซึ่งแต่เดิมนั้นจะเน้นเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ และ ทศวรรษที่ ๑๙๗๐ ได้เน้นการกระจายความมั่งคั่งและรายได้อย่างเสมอภาคเป็นธรรม^๔ การศึกษาและวิธีปฏิบัติ (สาขาวิชา และ กิจกรรม/ กระบวนการ) เกี่ยวกับการโน้มน้าวให้มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจในประเทศที่มีรายได้ต่ำ ต่อมา การบริหารการพัฒนาได้เน้นการแปลงสภาพ มีทิศทาง และมีลักษณะข้ามวัฒนธรรม และภายในวิชาการบริหารการพัฒนาเอง ก็มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นถึง ๓ ด้านด้วยกัน คือ ด้านที่ ๑ การเปลี่ยนแปลงจากการเน้นทฤษฎีมาเป็นการเน้นการบริหารโครงการพัฒนาแต่ละโครงการ ด้านที่ ๒ การตระหนักถึงความสำคัญของชาวไร่ รวมทั้งความรู้ทางเทคนิคของท้องถิ่นและของชาวพื้นเมือง ด้านที่ ๓ การเปลี่ยนแปลงจากการเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมาเป็นการเน้นสมรรถนะทางการบริหารงาน ความเสมอภาค และความเป็นธรรม^๕ การเพิ่มสมรรถนะของรัฐที่จะผลิตสินค้า การบริการเพื่อสนองความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปและขยายตัวมากขึ้นอยู่เสมอ และเน้นประสิทธิภาพของระบบบริหารที่สามารถนำมาเทียบเคียงกันได้^๖ และยังหมายถึง การศึกษา ออกแบบ และจัดการเกี่ยวกับองค์การที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย การพิจารณาหาเงินอุดหนุน และการนำนโยบายการพัฒนาไป

^๓George F. Gant, **Development Administration : Concepts, Goals, Methods** (Madison, Wisconsin : The University of Wisconsin Press, 1979), pp. 19-21.

^๔Ralph C. Chandler and Jack C. Plano, **The Public Administration Dictionary** (New York : John Wiley & Sons, 1982), p. 13.

^๕George Honadale, “**Development Administration in the Eighties : New Agenda or Old Perspectives?**”, *Public Administration Review* March-April 1982), p. 175.

^๖Warren F. Lichman, “**New Time in Old Clocks : Productivity, Development, and Comparison Public Administration**”, in Dwight Waldo (ed.) *Temporal Dimensions of development Administration Administration* (Durham, North Carolina : Duke University Press, 1970), p. 136.

ปฏิบัติ ดังนั้น การบริหารการพัฒนาจึงครอบคลุมตั้งแต่การคิดหารูปแบบของโครงสร้างและกระบวนการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์การเพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์การนั้นๆ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา^๗ การบริหารการพัฒนาได้ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Development Administration หมายถึงสาขาวิชา development administration หมายถึง กิจกรรม หรือ กระบวนการ เป็นต้น ส่วน ในภาษาไทยของเรานั้น เรียก รวมทั้งในแง่ของสาขาวิชาและของกิจกรรม หรือ กระบวนการว่า “การบริหารการพัฒนา” พัฒนบริหารศาสตร์ และแม้กระทั่ง “รัฐประศาสนพัฒนา” และยังหมายถึง การจัดเตรียม การเปลี่ยนแปลง การปรับปรุง การปฏิรูปโครงสร้าง กระบวนการ และพฤติกรรมการบริหารให้มีสมรรถนะ (capabilities) หรือความสามารถที่จะรองรับนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เป็นต้น และสามารถสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้ คือ ๑) การบริหารการพัฒนามีความหมายที่บ่งชี้ถึงสภาพภูมิศาสตร์ (geographical) การบริหารการพัฒนาเป็นผลพวงหรือเกิดจากองค์ประกอบของการพัฒนาการบริหาร การพัฒนาการเมืองและเศรษฐกิจ ฯลฯ นั่นก็คือ การบริหารการพัฒนาเป็นตัวแปรตาม หรือ (ผล) ส่วน การพัฒนาการบริหาร การพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมนั้นเป็นตัวแปรต้น หรือ (สาเหตุ) และเป็นการเปลี่ยนแปลงตามสภาพการณ์ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความมั่งคั่ง เสมอภาค ระบบมีการแบ่งงานกันทำ ใช้ระบบคุณธรรม^๘ และในนัยเดียวกันนี้ ในทางสังคมศาสตร์ระบุไว้ว่า คำว่า “การบริหารการพัฒนา” นั้น ซึ่งเขียนเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า development administration หรือ administration of development แต่ในที่นี้ยึดถือคำแรก เนื่องจากคำนี้เกี่ยวข้องกับการให้ความหมายในทางสังคมศาสตร์ กล่าวคือ “ศาสตร์” มาจากคำว่า “science” มิใช่หมายความว่า “วิทยาศาสตร์” เท่านั้น แต่เพราะยังหมายถึง วิชาความรู้ หรือ ความรู้ที่เป็นระบบที่มีรากฐานมาจาก เช่น การสังเกต ศึกษา ค้นคว้า และทดลอง ตรงกันข้ามกับสัญชาตญาณหรือการรู้โดยความรู้สึกนึกคิดหรือการรู้โดยความรู้สึกเกิดขึ้นเองในใจ (intuition) คำว่า “ศาสตร์” นั้น แบ่งออกเป็น ๒ แขนงใหญ่ๆ (branch) คือ ๑. สังคมศาสตร์ (social science) ๒. วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) ในทางสังคมศาสตร์ หมายถึง ความรู้ที่เป็นระบบ ที่เกี่ยวกับสังคม ครอบคลุมศาสตร์ (science) ทางด้านศาสนา การศึกษา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และ รัฐประศาสนศาสตร์ เป็นต้น ศาสตร์เหล่านี้ ไม่เป็นสูตรสำเร็จที่ใช้ได้ทุกหนทุกแห่งและไม่อาจเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายได้ง่าย ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากการเป็นวิชาความรู้ที่มีลักษณะไม่ตายตัว ผนวกกับ

^๗George honadale and Rudi Klaus (eds.) *International Development Administration : Implementation Analysis for Development Projects* (New York : Praeger Publishers, 1979), pp. 6, 210.

^๘ดิน ปรัญญาพลทธิ, *การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑, ๒, ๘, ๙, ๑๐.

การเกี่ยวข้องกับความรู้สึนึกคิด การคาดการณ์ การคาดคะเน หรือการคาดว่าจะ เป็น ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์เป็นจำนวนมากมีลักษณะที่เรียกว่า ทฤษฎีปทัสถาน (normative theories) ดังเช่น ทฤษฎีเทวสิทธิ์ ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ ตลอดจนทฤษฎีหรือแนวคิดประชาธิปไตยหรือแนวคิดการแบ่งแยกการใช้อำนาจ เป็นต้น ลักษณะของศาสตร์ทางสังคมศาสตร์แขนง (branch) นี้ ค่อนข้างจะตรงกันข้ามกับศาสตร์อีกแขนงหนึ่ง คือ ศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) ซึ่งหมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและโลกทางวัตถุที่ชัดเจนและจับต้องได้^๙ ทั้งนี้ การบริหารการพัฒนายังมีความหมายครอบคลุมลักษณะสำคัญอย่างน้อย ๑๒ อย่าง ซึ่งได้แก่ ๑. การบริหารการพัฒนาเป็นแนวคิด วิธีการ แนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐอย่างหนึ่ง ที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน ๒. เป็นการบริหารเพื่อการพัฒนาหรือการบริหารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนา ๓. เป็นการพัฒนาการบริหารหรือการปรับปรุงการบริหารของหน่วยงาน ๔. มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือเจริญขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้ ก็เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ๕. เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนหรือกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงไว้ล่วงหน้า ๖. เป็นกระบวนการ โดยกระบวนการนั้นมี ๔ องค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน มีการดำเนินงาน หรือมีกิจกรรม มีระบบและถูกต้องตามกฎหมาย ๗. เน้นการลงมือปฏิบัติจริงหรือเน้นกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ๘. เป็นการบริหารราชการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ๙. เป็นการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผน แผนงาน และโครงการต่างๆ ๑๐. เป็นการปฏิบัติงานที่ให้ความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร ๑๑. การปฏิบัติงานต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน ๑๒. เป็นการพัฒนาเฉพาะด้านเฉพาะเรื่อง เช่น พัฒนาเมือง พัฒนาชนบท หรือการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นต้น ทั้งนี้ แม้นักวิชาการหรือผู้รู้ที่อ้างถึงข้างต้นได้กล่าวถึงแนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนาที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันบ้าง แต่ได้ปรากฏชัดเจนว่า นักวิชาการและผู้รู้ดังกล่าวนั้น โดยเฉพาะนักวิชาการชาวเอเชียได้ให้ความหมายร่วมหรือลักษณะร่วมที่เห็นพ้องต้องกันหรือคล้ายคลึงกันไว้ด้วยลักษณะร่วมดังกล่าวมาข้างต้นนั้น มี ๔ ลักษณะ ซึ่งได้แก่ ลักษณะที่ ๑ การบริหารการพัฒนา เป็น “การบริหารงานภาครัฐ” โดยเป็นแนวทางหนึ่งหรือวิธีการหนึ่งที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการทำงานเดียวกันกับคำว่า “การบริหารงาน” หรือ “การบริหารจัดการ” ลักษณะที่ ๒ การบริหารการพัฒนา เป็น “การบริหารเพื่อการพัฒนา” หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการหรือกิจกรรม เช่น การพัฒนาเมือง การพัฒนาชนบท การพัฒนา

^๙วิรัช วิวัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาของหน่วยงานของรัฐ, (เอกสารตำราหลัก ประกอบการเรียนการสอน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาการบริหารการพัฒนา (Development Administration), (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๓๗-๔๐.

เศรษฐกิจ การพัฒนารัฐวิสาหกิจ และการพัฒนาองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ลักษณะที่ ๓ การบริหารการพัฒนา เป็น “การพัฒนาการบริหาร” ซึ่งหมายถึง การพัฒนาหรือปรับปรุงการบริหารภายในของหน่วยงาน เช่น การปรับปรุงที่โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ กระบวนการ และตัวบุคคล เป็นต้นโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมด้วย ลักษณะที่ ๔ การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญกับ “การมีวัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง หรือการมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นไปที่การอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน ในขณะเดียวกัน ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ไม่ใช่เพื่อการรักษาสถานภาพอันเดิม ดังนั้น สำหรับความหมายของการบริหารการพัฒนา ในที่นี้นั้น จึงหมายถึง แนวทางหรือวิธีการหนึ่งของการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการบริหารราชการ โดยให้ความสำคัญ เช่น ๑. เป็นการบริหารที่ต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนาตามนโยบาย แผน แผนงาน และโครงการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบริหาร ตัวอย่างเช่น การพัฒนาองค์กรตามรัฐธรรมนูญ พร้อมกันนี้ยังครอบคลุมไปถึง ๒. เป็นการบริหารการบริหารภายใน ซึ่งอาจจัดแบ่งเป็นการพัฒนาที่มีระบบใหญ่ คือ โครงการสร้าง อำนาจหน้าที่ และที่ระบบย่อย คือตัวบุคคลทั้งทางด้านพฤติกรรมและจิตใจ หรือจัดแบ่งเป็นการพัฒนา หรือการปรับปรุงที่โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ กระบวนการการบริหารงาน ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหาร เป็นต้น โดยคำนึงถึงปัจจัยภายนอกหรือสภาพแวดล้อมด้วย และมีจุดหมายปลายทางที่อาจแบ่งได้ ซึ่งประกอบไปด้วย ๑) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๒) เพื่อพัฒนาประเทศที่ตอบสนองความต้องการและประโยชน์ของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง เมื่อเป็นเช่นนี้ การบริหารการพัฒนาจึงเป็นมรรควิธี (means) แนวทาง หรือ วิธีการหนึ่ง เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทาง (end) การบริหารการพัฒนาเป็นแนวทาง หรือ วิธีการหนึ่ง ของการบริหารภาครัฐที่หน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการบริหารราชการโดยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนา รวมทั้งการพัฒนาหรือการปรับปรุงการบริหารภายในของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่ ๑) โครงสร้าง ๒) อำนาจหน้าที่ ๓) กระบวนการ ๔) บุคคล ๕) การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมนั้นด้วย เป็นต้น และมีจุดหมายปลายทาง เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งเพื่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ จากการทบทวนเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนาของนักวิชาการทั้งต่างประเทศและนักวิชาการไทยนั้น จะเห็นได้ว่า การบริหารการพัฒนานี้ เป็นวิธีการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานองค์กร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งภายในและภายนอก มุ่งไปสู่ความสำเร็จผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานตามแนวคิดและความหมายที่นำมาแสดงให้เห็นในเบื้องต้นนั้น ทั้งนี้ สามารถแสดงให้เห็นได้ตามตารางที่ ๒.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนา

นักวิชาการ หรือ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เออร์วิง สเวดโลว์ (Irving Swerdlow), (1963), p. 2.	๑. การบริหารการพัฒนาเป็นพาหนะ (carrier) ๒. การประดิษฐ์คิดค้น (innovating values) ๓. การจัดตั้งกลไกเพื่อการวางแผนสำหรับความเจริญเติบโต
เฟรด ดับบลิว ริกกส์ (Fred W. Riggs), (1970), p. 6.	๑. การบริหารเพื่อการพัฒนา ๒. การเสริมสร้างสมรรถนะทางการบริหาร ๓. ความชอบธรรม
จอร์จ เอฟ. แกนท์ (George F. Gan), (1979), pp. 19-21.	๑. การวางแผนงานและการจัดการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ๒. ระบบการจัดการ และกระบวนการ การประดิษฐ์คิดค้น ๓. นโยบาย แผนงาน ที่ผ่านการตัดสินใจแบบประชาธิปไตย
ราล์ฟ ซี. แชนด์เลอร์ และ แจ็ค ซี พลาโน (Ralph C. Chandler and Jack C. Plano), (1982), p. 13.	๑. การเพิ่ม ปรับปรุงเทคนิค กระบวนการ ระบบ ที่ตั้งขึ้นมา ๒. การพัฒนาโครงสร้างระบบราชการที่มีเหตุผล ๓. การกระจายความมั่งคั่ง รายได้เสมอภาค ๔. ความเป็นธรรม
จอร์จ ฮอนาเดล (George Honadale), (1982), p. 175.	๑. การศึกษาและวิธีปฏิบัติ (สาขาวิชา กิจกรรม กระบวนการ) ๒. การแปลงสภาพ มีทิศทาง และ มีลักษณะข้ามวัฒนธรรม ๓. การบริหารความเสมอภาค และ ความเป็นธรรม”
วอเรน เอฟ. อิลชแมน (Warren F. Ilchman), (1970), p. 136.	๑. การเพิ่มสมรรถนะของรัฐที่จะผลิตสินค้าและบริการ ๒. เน้นประสิทธิภาพ ๓. ระบบบริหารที่นำมาเทียบเคียงกันได้
จอร์จ ฮอนาเดล และ รูดี เคลาส์ (George Honadale and Rudi Klauss), (1979), pp. 6, 210.	๑. การศึกษา ออกแบบ และ การจัดการ ๒. การกำหนดนโยบาย ๓. การคิดหารูปแบบของโครงสร้างและกระบวนการ ๔. เน้นความมุ่งมั่นในการพัฒนา
ติน ปรัชญาพทุทธิ, (๒๕๕๕), หน้า ๑, ๒, ๙, ๑๐.	๑. การจัดเตรียม เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือปฏิรูป โครงสร้าง ๒. ความมั่งคั่ง เสมอภาค สุข สักดิ์ศรี ใช้ระบบคุณธรรม ๓. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
วิรัช วิรัชนิการวรรณ, (๒๕๕๐), หน้า ๓๗-๔๐.	๑. วิชาความรู้ ที่มีมาจาก สังเกต ศึกษา ค้นคว้า และ ทดลอง ๒. การบริหารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนา ๓. การมีเป้าหมาย หรือ บรรลุวัตถุประสงค์ (goal-oriented)

๒.๑.๒ ความสำคัญของการบริหารการพัฒนา

ความสำคัญของการบริหารการพัฒนานี้ นั้น ไม่เพียงแต่เป็นวิธีการหรือแนวทางหนึ่งของการบริหารภาครัฐซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนเท่านั้น แต่การบริหารการพัฒนายังมีความสำคัญในลักษณะที่มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการให้เป็นระบบ เป็นวิชาการ มีทิศทางที่ชัดเจน มีความครอบคลุมครบถ้วนทั้งการบริหารเพื่อการพัฒนาและการพัฒนาการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม และช่วยเพิ่มความมั่นใจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการอีกด้วย ทั้งนี้ (เหตุ) จะมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ผล) และในที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศในทิศทางที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น (ผลกระทบ) จะมีส่วนทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ผลกระทบ) หรือ กล่าวได้ว่า การบริหารการพัฒนาเป็นมรรควิธีที่นำไปสู่จุดหมายปลายทางซึ่งแบ่งเป็นจุดหมายปลายทางเบื้องต้นและจุดหมายปลายทางสูงสุด^{๑๐} ทั้งนี้ การบริหารการพัฒนานี้ ยังมีความสำคัญที่ครอบคลุมไปถึงแนวคิดเกี่ยวกับประชาชน รัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นด้วย จากสภาพแวดล้อมดังกล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันแนวคิดของการบริหารการพัฒนา โดยมีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวคิดการบริหารการพัฒนา เช่น “แนวคิดเกี่ยวกับประชาชน” หรือ “แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน” มีส่วนกำหนดให้แนวคิดการบริหารการพัฒนาของรัฐบาลหรือของหน่วยงานของรัฐเป็นไปในทิศทางที่เห็นถึงความสำคัญประโยชน์ของประชาชน โดยยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางหรือนเน้นการอำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนเป็นหลัก หรือแม้กระทั่งแนวคิดด้านการเมืองการปกครอง ดังเช่น “แนวคิดลักษณะของรัฐ” ที่ประเทศมีลักษณะของรัฐเป็นรัฐเดี่ยวหรือเอกรัฐ ซึ่งแตกต่างจากประเทศที่มีลักษณะของรัฐเป็นสหรัฐหรือหลายรัฐอยู่ร่วมกัน ตลอดถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองและการบริหารภายใต้ระบบประธานาธิบดีซึ่งแตกต่างจากระบบรัฐสภาที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สิ่งนี้ย่อมส่งผลหรือมีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวคิดการบริหารการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่แตกต่างกันได้ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาชน รัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก และจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางด้านการเมืองการปกครองและการบริหารที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดของการบริหารการพัฒนาเพิ่มขึ้น และการศึกษาซึ่งส่วนนี้สามารถครอบคลุมได้ถึง ๓ ส่วน ได้แก่ ๑. ประชาชน ๒. รัฐ และ ๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๖.

จากการทบทวนเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารการพัฒนา จะได้เห็นว่า การบริหารการพัฒนาตามที่นักวิชาการไทยได้กล่าวอธิบายไว้นั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องและเป็นระบบร่วมกันจึงจะช่วยส่งเสริมให้การบริหารการพัฒนาองค์กรทั้งภายในและภายนอกของต้นสามารถก้าวไปสู่จุดมุ่งปลายทางตามนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ที่ได้กำหนดตั้งเป็นวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้ ความสำคัญของการบริหารการพัฒนานั้น สามารถนำมาแสดงให้เห็นตามตารางที่ ๒.๒ ได้ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒ สรุปความสำคัญของการบริหารการพัฒนา

นักวิชาการ หรือ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
วิรัช วิรัชนิการวรรณ, (๒๕๕๐), หน้า ๖๖, ๖๘, ๖๙.	ความสำคัญของการบริหารการพัฒนา (เหตุ หรือ มรรควิธี) เช่น ๑. เป็นวิธีการ หรือ แนวทางหนึ่ง ของการบริหารภาครัฐ ๒. เป็นระบบ ๓. เป็นวิชาการ ๔. มีทิศทางที่ชัดเจน ๕. ครอบคลุม ๖. ช่วยเพิ่มความมั่นใจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีส่วนส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารราชการ (ผล หรือ จุดหมายเบื้องต้น) เช่น ๑. หน่วยงานของรัฐ ๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำไปสู่การพัฒนาประเทศในทิศทางที่ต้องการ (ผลกระทบ หรือ จุดหมายปลายทางสูงสุด) เช่น ๑. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ๒. ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคง ครอบคลุมสภาพแวดล้อมด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ และมีส่วนร่วมกันหรือครอบคลุมทั่วถึงกันทั้ง ๓ ส่วน เช่น ๑. ประชาชน ๒. รัฐ ๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒.๑.๓ องค์ประกอบของการบริหารการพัฒนา

องค์ประกอบของการบริหารพัฒนานั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่เป็นตัวหลักๆ สำคัญ ของการบริหารการพัฒนาไว้ ๓ ด้าน นั่นก็คือ ๑. การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย ๒. การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน ๓. การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ เป็นต้น ซึ่งในแต่ละด้านนั้นมีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

๑. การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย (หรือนโยบายสาธารณะ) นั้น มีนักวิชาการกล่าวไว้ดังนี้

บุคคลโดยทั่วไปมักจะใช้คำว่า “นโยบายสาธารณะ” ในลักษณะที่ค่อนข้างจะหลากหลาย และมักจะอ้างถึงสิ่งที่เรียกว่านโยบายสาธารณะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ๑. นโยบายสาธารณะถูกใช้เป็นคำที่แทนกลุ่มของกิจกรรมที่ทางรัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้อง ๒. นโยบายสาธารณะเป็นการแสดงออกของเป้าประสงค์โดยทั่วไป ๓. นโยบายสาธารณะเป็นเรื่องของข้อเสนอบางประการของกลุ่มการเมืองต่างๆ ๔. นโยบายสาธารณะเป็นการตัดสินใจของรัฐบาล ๕. นโยบายสาธารณะเป็นการให้อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ ๖. นโยบายสาธารณะ คือ แผนงาน และ โครงการต่างๆ ของรัฐบาล ๗. นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตที่ทางรัฐบาลได้ดำเนินการ ๘. นโยบายสาธารณะเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นติดตามมาจากการดำเนินงานของรัฐบาล^{๑๑} นโยบายสาธารณะ คือ อำนาจในการจัดสรรค่านิยมของสังคมทั้งมวลและผู้ที่มีอำนาจในการจัดสรร ก็คือ รัฐบาลและสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจาก “การจัดสรรค่านิยมของสังคม”^{๑๒} และยังหมายถึง แผนงาน หรือโครงการ ที่ได้กำหนดขึ้นอันประกอบไปด้วยเป้าหมาย คุณค่า และการปฏิบัติต่างๆ^{๑๓} ทั้งยังเป็นกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐประเภทหนึ่ง ที่ต้องให้ความสำคัญต่อสาธารณะประชาชน หรืออีกอย่างก็คือ นโยบายที่ถูกสร้างขึ้นโดยนักการเมืองในขณะหาเสียงเพื่อมาพัฒนาสังคม เป็นการเสนอตัวเองมาเพื่อทำประโยชน์ให้เกิดขึ้น นโยบายที่ตนเองประกาศนั้นจึงเป็นข้อผูกมัดหรือสัญญาประชาคมว่าจะทำสิ่งนี้สิ่งนั้นให้เกิดขึ้นในสังคมนี้ หรือจะปรับเปลี่ยน ปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือจะพัฒนาสิ่งใดๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นข้อผูกมัดสำหรับผู้บริหารในสถานที่นั้นๆ ที่จะต้องนำไปปฏิบัติตามคำสัญญา หรือเรียกว่า “นโยบายสาธารณะ” และ นโยบายสาธารณะ

^{๑๑}Brain W. Hogwood and Lewis A Gunn, Policy Analysis for the Real World (Oxford : Oxford University Press, 1984), pp. 13-18.

^{๑๒}David Easton, The Political System An Inquiry in to the State of Political Science, (New York : Alfred A. Knopf, 1953), p. 129.

^{๑๓}Harold D. Lasswell, & Abraham Kaplan, Power and Society, (New Haven :Yale University press, 1970), p.71.

ก็คือ สิ่งที่รัฐบาลเลือกจะทำหรือไม่กระทำ ในส่วนที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำจะครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ทั้งหมดของรัฐบาล ทั้งกิจกรรม ที่เป็นกิจวัตร และกิจกรรมที่ทำขึ้นบางโอกาส ในส่วนที่รัฐบาลเลือกไม่กระทำก็ถือว่าเป็นนโยบายสาธารณะ^{๑๔} นโยบายสาธารณะ คือ กิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลได้แก่ ขอบข่ายของบริการสาธารณะ กฎข้อบังคับในกิจกรรมของบุคคลและหน่วยงานต่างๆ การเฉลิมฉลองในโอกาสและเทศกาลที่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ การควบคุมกระบวนการกำหนดนโยบายหรือการกระทำทางการเมืองอื่นๆ^{๑๕} นโยบายของรัฐบาลนั้น มีส่วนสำคัญต่อการพยากรณ์หรือกำหนดแนวโน้มของการบริหารการพัฒนาของประเทศ ซึ่งรวมทั้งการออกกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ซึ่งเป็นแนวทางหรือวิธีการหนึ่งของการบริหารราชการของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่มีระบุไว้ในมาตรา ๘๘, มาตรา ๒๑๒, และมาตรา ๑๖๙ เป็นต้น ทั้งนี้ นโยบายของรัฐบาลนั้นอาจแบ่งเป็นนโยบายทั่วไป และ นโยบายเร่งด่วน ที่ล้วนเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการกำหนดแนวโน้มของการบริหารการพัฒนาทั้งสิ้น นโยบายของรัฐบาลยังแบ่งได้หลายด้าน อาทิเช่น นโยบายด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย การบริหาร นอกจากนี้แล้ว นโยบายของรัฐบาล แต่ละรัฐบาล แต่ละยุคสมัย รวมทั้งแต่ละปรัชญาและแนวคิด ก็อาจแตกต่างกันได้เช่นกัน^{๑๖} นโยบายสาธารณะมีความหมายค่อนข้างจะกว้างขวาง อีกทั้งยังไม่สามารถให้นิยามได้อย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ดังจะเห็นได้จากการที่บุคคลฝ่ายต่างๆ มักจะใช้คำว่า “นโยบายสาธารณะ” ในการสื่ออ้างอิงถึงสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ไม่เหมือนกัน หรือแม้กระทั่งกลุ่มนักวิชาการเองก็ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่แตกต่างกันออกไป อันเป็นผลทำให้เกิดความสับสนขึ้น และไม่เข้าใจว่าแท้ที่จริงแล้วนโยบายสาธารณะคืออะไร ทั้งนี้ เราอาจที่จะจำแนกแนวทางสำหรับการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ ออกได้เป็น ๓ แนวทางใหญ่ๆ กล่าวคือ ๑. แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ จะมุ่งพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการ (process) หรือ ขั้นตอน (step) ของการกำหนดนโยบายสาธารณะว่าในแต่ละขั้นตอนนั้นมีโครงสร้าง หน้าที่ (functional activities) ๒. แนวทางเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบของนโยบายสาธารณะ แนวทางนี้ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากทฤษฎีระบบ จะมุ่งพิจารณาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal relationships) ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ (components) ของระบบนโยบายสาธารณะ (public policy system) เช่น ปัจจัยนำเข้าของนโยบายสาธารณะ (inputs) กระบวนการแปรรูปหรือการตัดสินใจ (conversion or decision-

^{๑๔}Thomas R. Dye, *Understanding Public Policy*, Englewood Cliffs. Prentice Hall, 1984). p. 1.

^{๑๕}Ira Sharkansky, *Policy Analysis in Political Science*, (Chicago : Markham, 1971), p.1.

^{๑๖}วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, *การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาของหน่วยงานของรัฐ*, เอกสารตำราหลัก ประกอบการเรียนการสอน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาการบริหารการพัฒนา (Development Administration), หน้า ๒๖๐-๒๖๑.

making process) ผลผลิตของนโยบายสาธารณะ (inputs) กระบวนการแปรรูปหรือการตัดสินใจ (conversion or decision-making process) ผลผลิตของนโยบายสาธารณะ (outputs) ผลลัพธ์ของนโยบายสาธารณะ (outcomes) และปัจจัยป้อนกลับ (feedback) ๓. แนวทางเกี่ยวกับบทสัณฐานของนโยบายสาธารณะ แนวทางนี้ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากทางเศรษฐกิจ คณิตศาสตร์ และวิทยาการจัดการ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะในทางนี้จะเน้นไปที่การให้ข้อมูลหรือคำตอบ ตลอดจนถึง การเสนอแนะ (prescribe) ตัวผู้กำหนดนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับประเด็นปัญหา นโยบายสาธารณะ บางประการว่าควรที่จะตัดสินใจอย่างไรหรือควรที่จะทำอะไร^{๑๗} ทั้งนี้ นโยบายนั้น เป็นการเน้น ความสำคัญเพื่อสาธารณะ ซึ่งนักการเมืองโดยคณะกรรมการพรรคและผู้เชี่ยวชาญจะต้องเข้าใจสภาพ ปัญหาที่แท้จริงของชาติ โดยมีการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบดูความเป็นจริง ข้อจำกัด ความห่าง และสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรด้านวัตถุ เทคโนโลยี ตำแหน่งหรือสถานะของประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างรายได้บุคคล (Per capita income) และผลผลิตมวลรวม (Growth domestic product) เปรียบเทียบกับภูมิภาคและโลก เมื่อศึกษาประเด็นของปัญหา โดยการวินิจฉัย และเข้าใจอาการของประเทศและโรคอาการไม่ปกติ (Syndrome) แล้วผู้เชี่ยวชาญเข้าใจรายละเอียด (Understanding) สภาพปัญหาการแข่งขันการบริหารจัดการทรัพยากรในปัจจุบันนี้ และ ทรัพยากรในอนาคตแล้ววิเคราะห์จุดเชื่อมโยงของชาติ ภูมิภาค และโลก โดยเข้าใจตำแหน่งและ จุดเน้นว่าจะกำหนดนโยบายเร่งด่วนและนโยบายระยะยาว เพื่อสร้างดุลยภาพให้เกิดความเป็นธรรม แก่ทุกชีวิตในประเทศ จึงกำหนดจุดประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ ๑. จุดประสงค์ (Objectives) ๒. ยุทธศาสตร์ (Strategy) ๓. กลยุทธ์ (Tactics) ๔. แผน (Plan) ๕. โครงการ (Project) ๖. โครงการงาน (Program) ๗. โครงการงานแยกย่อย (Sub program) ๘. หน่วยงาน (Tasks) ๙. หน่วยงานละเอียด สุดท้าย (Sub tasks) หรือ กิจกรรม (Activity) แล้วกำหนดฐานข้อมูล (Data base) บุคลากร (Personnel) ทรัพยากร (Resources) เทคโนโลยี (Technology) งบประมาณ (Budgeting) แล้ว ออกแบบเป็นเครือข่าย (Networking) วางงานเป็นระบบ เรียงลำดับความสำคัญเป็น Diagram หรือ PERT (Program evaluation review technique)^{๑๘} เป็นต้น ในขณะเดียวกัน นโยบายหรือนโยบาย สาธารณะนั้นยังมีการขั้นตอนของการวิเคราะห์นโยบายของ Quade ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนั้น ประกอบไปด้วย ๑. การระบุปัญหา (Clarifying the Problem) ๒. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Determining Objectives) ๓. การแสวงหาและการออกแบบทางเลือก (Searching and Designing Alternatives) ๔. การรวบรวมข่าวสารข้อมูล (Collecting Data and Information) ๕.

^{๑๗} ทศพร ศิริสัมพันธ์, เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑, ๓, ๔, ๖, ๙.

^{๑๘} บุญทัน ดอกไธสง, ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ส. เอเซียเพรส (๑๙๘๙), ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๖.

การสร้างและทดสอบตัวแบบ (Building and Testing Models) ๖. การทดสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ (Examining Alternatives for Feasibility) ๗. การประเมินต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายและประสิทธิผล (Evaluating Costs and Effective) ๘. การตีความผลสัมฤทธิ์ (Interpreting Results) ๙. การทบทวนฐานคติ (Questioning Assumptions) ๑๐. การกำหนดทางเลือกใหม่ (Opening New Alternatives)^{๑๙} ในขณะเดียวกัน การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์นโยบายในทัศนะของ Dunn กระบวนการขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบายนั้น ประกอบไปด้วย ๑. การกำหนดโครงสร้างปัญหา ๒. ปัญหาของนโยบาย ๓. การพยากรณ์กำหนดทางเลือก ๔. ทางเลือกของนโยบาย ๕. ข้อเสนอแนะว่าทางเลือกของนโยบายใดเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ๖. การปฏิบัติตามนโยบาย ๗. การกำกับดูแล ๘. ผลลัพธ์ของนโยบาย ๙. การประเมินผล ๑๐. ผลการปฏิบัติตามนโยบาย ๑๑. ข้อเสนอแนะที่ปฏิบัติได้^{๒๐} เป็นต้น

จากการทบทวนเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายหรือนโยบายสาธารณะดังกล่าวข้างต้นนั้น อาจกล่าวได้ว่า นโยบายหรือนโยบายสาธารณะนั้นมีลักษณะที่ค่อนข้างจะหลากหลายและมักจะถูกเรียกแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ นโยบายหรือนโยบายสาธารณะดังกล่าวนี้ ยังเป็นอำนาจในการจัดสรรค่านิยมของสังคมและผู้ที่มีอำนาจในการจัดสรรเกี่ยวกับแผนงาน โครงการ ที่ได้กำหนดขึ้นซึ่งประกอบไปด้วยเป้าหมาย คุณค่า การปฏิบัติต่างๆ และยังเป็นกิจกรรมที่ทางองค์กรผู้รับผิดชอบจะต้องให้ความสำคัญต่อสาธารณชน ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวนี้ ยังเป็นนโยบายที่ทางรัฐบาลและกลุ่มนักการเมืองจะต้องนำมาปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละพื้นที่ในท้องถิ่นของตนตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ มีสิทธิ์ มีเสียง มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ร่วมกับผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนเข้ามาร่วมด้วยกับการบริหารการพัฒนาองค์กรตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีทิศทางร่วมกัน และต้องคำนึงถึงแนวทางหรือวิธีการร่วมกัน และสิ่งที่จะขาดไม่ได้ นั่นก็คือ การมีส่วนร่วมของนักวิชาการจากสาขาวิชาการต่างๆ เข้ามาร่วมด้วยเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เร่งด่วนและมีความจำเป็นมากที่สุดให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเท่าทันต่อความต้องการของพี่น้องประชาชน ทั้งนี้ จากแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าวนี้ สามารถสรุปให้เห็นได้ตามตารางที่ ๒.๓ ดังนี้

^{๑๙} ธีรวัฒน์ รัตนศักดิ์, นโยบายสาธารณะ, ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖), หน้า ๗๖-๗๘.

^{๒๐} ถวัลย์ วรเทพพิพัฒน์, การกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้, คณะรัฐประศาสนศาสตร์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑๑-๑๑๓.

ตารางที่ ๒.๓ สรุปการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย

นักวิชาการ หรือ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Brain W. Hogwood and Lewis A Gunn, (1984), pp. 13-18.	๑. กิจกรรมที่รัฐบาลและนักการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้อง ๒. นโยบายที่เกิดจากปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ๓. นโยบายสาธารณะเป็นการตัดสินใจของรัฐบาล
David Easton, (1953), p. 129.	๑. การจัดสรรค่านิยมของสังคม ๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน
Harold D. Lasswell, & Abraham Kaplan, (1970), p.71.	๑. นโยบาย แผนงาน โครงการ ๒. เป้าหมาย คุณค่า ๓. การนำไปปฏิบัติ
Thomas R. Dye, (1984), p. 1.	๑. สัญญาประชาคมว่าจะทำสิ่งนี้สิ่งนั้นให้เกิดขึ้นในสังคมนี้ ๒. การปรับเปลี่ยน ปรับปรุง แก้ไขปัญหา
Ira Sharkansky, (1971), p.1.	๑. กฎข้อบังคับในกิจกรรมของบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ๒. การควบคุม กระบวน การกำหนดนโยบายทางการเมืองอื่น
วิรัช วิรัชนิการวรรณ, (๒๕๕๐), หน้า ๒๖๐-๒๖๑.	๑. นโยบายมีส่วนสำคัญต่อการพยากรณ์หรือกำหนดแนวโน้ม ๒. เป็นแนวทางหรือวิธีการหนึ่งของการบริหารราชการ
ทศพร ศิริสัมพันธ์, (๒๕๔๖), หน้า ๑, ๓, ๔, ๖, ๙.	๑. กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะและปทัสถาน ๒. สาเหตุและผลกระทบของนโยบายสาธารณะ
บุญทัน ดอกไธสง, (๒๕๕๓), หน้า ๑๒๖.	นโยบาย ประกอบไปด้วย ๑. จุดประสงค์ (Objectives) ๒. ยุทธศาสตร์ (Strategy) ๓. กลยุทธ์ (Tactics) ๔. แผน (Plan) ๕. โครงการ (Project) ๖. โครงการงาน (Program) ๗. โครงการงานแยกย่อย (Sub program) ๘. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ๙. หน่วยงานละเอียดสุดท้าย โครงการ หรือ กิจกรรม

ตารางที่ ๒.๓ สรุปการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย (ต่อ)

นักวิชาการ หรือ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ฉันทวัฒน์ รัตนศักดิ์, (๒๕๔๖), หน้า ๗๖-๗๘.	๑. การระบุปัญหา นโยบาย ๒. การกำหนดวัตถุประสงค์ ๓. การแสวงหา และ การออกแบบทางเลือก ๔. การรวบรวมข่าวสารข้อมูล ๕. การสร้าง และ ทดสอบตัวแบบ ๖. การทดสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ ๗. การประเมินต้นทุน หรือค่าใช้จ่าย และประสิทธิผล ๘. การตีความผลสัมฤทธิ์ ๙. การทบทวนฐานคติ ๑๐. การกำหนดทางเลือกใหม่
ถวัลย์ วรเทพพิพัฒน์, (๒๕๔๐), หน้า ๑๑๑-๑๑๓.	กระบวนการขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบาย ประกอบไปด้วย ๑. การกำหนดโครงสร้างปัญหา ๒. ปัญหาของนโยบาย ๓. การพยากรณ์กำหนดทางเลือก ๔. ทางเลือกของนโยบาย ๕. ข้อเสนอแนะทางเลือกของนโยบายใดเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ๖. การปฏิบัติตามนโยบาย ๗. การกำกับดูแล ๘. ผลลัพธ์ของนโยบาย ๙. การประเมินผล ๑๐. ผลการปฏิบัติตามนโยบาย ๑๑. ข้อเสนอแนะที่ได้

๒. การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน

การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน นั้น มีนักวิชาการกล่าวไว้ดังนี้

๑) ความหมายของแผนงาน

การวางแผนงาน เป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา เปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต (where we are to where we want to go) เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้น การวางแผน จึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่ต้องพินิจพิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ การวางแผนจึงมีความเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ต่างๆในอนาคตและตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดโดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ^{๒๑} ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า การวางแผน ก็คือ ความพยายามที่เป็นระบบ (systematic attempt) เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตเพื่อให้องค์กรบรรลุผลตามที่ปรารถนา การวางแผนยุทธศาสตร์ เป็นการวางแผนงานเพื่อนำองค์กรไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ ให้ก้าวไปสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต การวางแผนยุทธศาสตร์จึงเป็นการวางแผนในภาพรวมขององค์กรทุกประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นปัจจัยที่ชี้อนาคตขององค์กรนั้น การวางแผนทั่วไปจึงเป็นการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และการพัฒนาผลผลิตขององค์กร ดังนั้น การวางแผนทั่วไปจึงมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานที่จะทำให้งานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๒๒} การวางแผนนั้นเป็นการเชื่อมโยงวิธีการเข้ากับเป้าหมาย การกำหนดวิธีการที่ยืดหยุ่นได้อย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากทางเลือกหลายๆ ทางอย่างมีระบบ”^{๒๓} ทั้งนี้ การวางแผน ยังหมายถึง การกำหนดจัดตั้งวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะทำให้วัตถุประสงค์นั้น เกิดความสัมฤทธิ์ผลไว้วงหน้า กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ การตัดสินใจไว้วงหน้าว่า “จะต้องทำอะไร ทำเมื่อไร และ ใครจะเป็นผู้ทำ” การวางแผนงานที่ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องมุ่งลดผลกระทบที่จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ในองค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว^{๒๔} การวางแผนงาน เป็นเรื่องของการกำหนดความต้องการและวิธีปฏิบัติ รวมไปถึงผลของการกระทำใน

^{๒๑} Harold Koontz Cyril O'Donnel and Heinz Wehrich , **Management**, Auckland ,McGraw Hill International Book Company Inc. 1984, p 21

^{๒๒} สำนักนโยบายและแผน สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, **คู่มือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๐**, หน้า ๔, (อัสสัมนา).

^{๒๓} H. J. Hartley, **Educational planning-programming-budgeting a systems approach**, (New York : Prentice-Hall, 1968), p. 256.

^{๒๔} S. P. Robbins, **The Administrative Process (2nd ed.)**, (London : Prentice-Hal, 1980). p. 7.

อนาคต โดยอาศัยหลักวิชาการ เหตุผล ข้อมูล ตัวเลข สภาวะการณ์ในอดีตและปัจจุบันมาประกอบกับการกำหนด ทั้งนี้การวางแผนจะเป็นกระบวนการซึ่งดำเนินการติดต่อกัน หรืออาจจะกล่าวในอีกนัยหนึ่งว่า การวางแผนงานนั้น เป็นกระบวนการของการกำหนดสภาวะการณ์หรือจุดมุ่งหมายไว้ล่วงหน้า และเป็นการกำหนดแนวทางเพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย^{๒๕} การวางแผน (Planning) เป็นการสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต^{๒๖} ทั้งเป็นการกำหนดเป้าหมาย รวมทั้งการตัดสินใจในการวางนโยบายการเลือกโครงการและการกำหนดวิธีการของการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งถือเป็นภาระงานความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารทุกระดับ^{๒๗} การวางแผนนั้น เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดตัวแบบอนาคตของหน่วยงานของรัฐว่าจะดำเนินการอะไร (What) ที่ไหน (Where) อย่างไร (Why) เมื่อใด (When) และใคร (Who) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ และยังหมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับระดับ ประเภท และการบวนการวางแผนของหน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ^{๒๘} นอกจากนี้แล้วการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน นั้น ยังเป็นการวางแผนที่นักวางแผนจะต้องเริ่มจากสิ่งที่มีที่เรียกว่า “Idea, Concept, Epistemology” มีทั้ง Hard ware และ Soft ware จะต้องเริ่มด้วยลักษณะดังต่อไปนี้ คือ ๑. การประเมินความต้องการ (Need Assessment) ๒. การวิเคราะห์งานรวม (Mission Analysis) ๓. การวิเคราะห์ภาระหน้าที่รวม (Function Analysis) ๔. การวิเคราะห์งานเฉพาะ (Task Analysis) ๕. มรรควิธีและการวางแผน (Means and Method)^{๒๙} ทั้งนี้ ยังเป็นการกำหนดและพิจารณาคัดเลือกแนวทางการดำเนินงานในอนาคตว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ทำที่ไหน เมื่อไร เพื่อให้งานบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและวัตถุประสงค์^{๓๐}

๒) ความสำคัญของการวางแผนงาน (Significance of Planning)

ความสำคัญของการวางแผนงานหรือแผนพัฒนา ซึ่งประกอบไปด้วย (๑) เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ เพราะการวางแผนเป็น

^{๒๕} สถาบันพระปกเกล้า, ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕), หน้า ๑ - ๒.

^{๒๖} คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

^{๒๗} ทศพร ศิริสัมพันธ์ และคณะ, เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒๓.

^{๒๘} วิรัช วิรัชนิการวรรณ, หลักรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด และ กระบวนการ, หน้า ๒๒๔.

^{๒๙} บุญทัน ดอกไธสง, ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์, หน้า ๑๒๙.

^{๓๐} อุดม เขยแก้ว, คู่มือปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์กรุงธนพัฒนา จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓.

การจัดโอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ปัญหาความต้องการขอประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร ดังนั้น องค์กร จึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและกล้าเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจทางสังคมและการเมือง เป็นต้น (๒) ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนนั้นยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดร์จึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (system approach) เข้ามาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน (๓) ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้ เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการให้เป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต (๔) เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนนั้นทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้นเป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน (๕) ทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่างๆ (a rational approach) มาเป็นตัวกำหนดจุดหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่^{๓๑}

๓) ประโยชน์ของการวางแผนงาน (Advantages of Planning)

การวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้ คือ (๑) การบรรลุจุดหมาย (Attention of Objectives) การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดหมายปลายทาง เพื่อให้องค์กรบรรลุจุดหมายที่กำหนดให้ การกำหนดจุดหมายจึงกลายเป็นงานขั้นแรกของการวางแผน ถ้าจุดหมายที่กำหนดนั้นมีความชัดเจนก็จะช่วยให้การบริหารแผนงานมีทิศทางมุ่งตรงไปยังจุดหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี (๒) การประหยัด (Economical Operation) การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์กรบรรลุถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการให้งานแก่ฝ่ายต่างๆ มีการประสานงานกันดี กิจกรรมที่ดำเนินมีความต่อเนื่องกันก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่างๆ ที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ อย่างคุ้มค่าและนับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์กร (๓) การลดความไม่แน่นอน (Reduction of Uncertainty) การวางแผนงานช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลงได้ เพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต การวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้วทำการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตและหาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว (๔) เป็นเกณฑ์ใน

^{๓๑} พะยอม วงศ์สารศรี, องค์กรและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา จำกัด, ๒๕๔๒),

การควบคุม (Basis of control) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่การควบคุมขึ้น ทั้งนี้ เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการควบคู่กันด้วยกันและอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าไม่มีการวางแผน ก็ไม่สามารถควบคุมงานได้ กล่าวได้ว่า แผนกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่การควบคุม (๕) การส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Encourages innovation and Creativity) การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจและเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนกันนั้นจะเป็นการระดมปัญญาของคณะผู้ทำงานด้านการวางแผนทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ และความคิดสร้างสรรค์ นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์กร และยังเป็น การสร้างทัศนคติการมองอนาคตระหว่างคณะผู้บริหาร (๖) การพัฒนาแรงจูงใจ (Improves Motivation) ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหาร และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานด้วยเพราะเขารู้อย่างชัดเจนว่าองค์กรคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง นอกจากนี้ การวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต (๗) การพัฒนาการแข่งขัน (Improves Competitive Strength) การวางแผนที่มีประสิทธิภาพทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการขยายขอบข่ายการทำงาน การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน การปรับปรุงสิ่งต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (๘) การทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) การวางแผนได้สร้างความมั่นใจในเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ทำให้กิจกรรมต่างๆ ที่จัดวางไว้ มุ่งไปที่จุดมุ่งหมายเดียวกัน มีการจัดประสานงานในฝ่ายต่างๆ ขององค์กรเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน ในงานแต่ละฝ่ายขององค์กร

๔) ข้อจำกัดในการวางแผนงาน

อย่างไรก็ตามการวางแผนบางครั้งอาจประสบความล้มเหลวหรือขาดประสิทธิภาพขึ้น ได้ ดังนั้นข้อความต่อไปนี้จะช่วยให้นำนำไปพิจารณาประกอบในการวางแผน เพื่อให้การวางแผนไม่ประสบความล้มเหลว ซึ่งประกอบไปด้วย (๑) การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการวางแผนนั้นจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินงาน แต่ถ้าขณะที่มีการวางแผนนั้น กลุ่มทำงานได้ข้อมูลที่มาจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้ จะทำให้การวางแผนงานนั้นเกิดการผิดพลาด ฉะนั้น ข้อมูลนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแผนงานเป็นอย่างยิ่ง (๒) การวางแผนเป็นกระบวนการมองไปข้างหน้า ถ้าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เขาจะไม่สามารถทำการวางแผนที่ดีได้เลย ฉะนั้น ผู้วางแผนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มและเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นจะได้สามารถมองหามาตรการประเมินและติดตามแผนที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจการดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้อง (๓) การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้

เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การวางแผนอาจจะทำให้การปฏิบัติการบางกรณีล่าช้าไปได้ แต่ก็จริงว่าถ้าเราไม่ใช้เวลาในการวางแผนอย่างพอเพียงแล้ว แผนที่กำหนดขึ้นอาจจะไม่เป็นแผนที่ใช้ไม่ได้ จึงกล่าวได้ว่าการวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการรวบรวมการวิเคราะห์สารสนเทศและการประเมินทางเลือกต่างๆ ดังนั้น ถ้าการจัดการไม่จัดงบประมาณค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอในการวางแผน ไม่ยอมใช้เวลาให้พอเพียงคิดแต่เพียงว่าเสียเวลาสิ้นเปลืองแล้วผลของแผนที่จะออกมาดีนั้น ย่อมเป็นไปได้ (๔) การดำเนินการภายในองค์กรที่เข้มงวดเกินไปในเรื่องต่างๆ จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่มและแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาสู่องค์กร ฉะนั้น ผู้วางแผนจำเป็นต้องมีการยืดหยุ่นการดำเนินการในบางกรณีบ้าง ซึ่งจะนำผลดีมาสู่องค์กร (๕) การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดในการวางแผนบางครั้งเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรธุรกิจต่างๆ ทั่วโลกเป็นผลกระทบอย่างต่อเนื่องมาจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ฉะนั้น ผู้วางแผนไม่สามารถยอมรับเรื่องราวต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ อาจจะนำไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มคนงานและทัศนคติเช่นนี้จะส่งผลต่อกระบวนการวางแผนที่เกิดขึ้นขาดประสิทธิภาพ (๖) ประสิทธิภาพในการวางแผนอาจมีข้อจำกัดมาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้เพราะปัจจัยภายนอกบางอย่างยากแก่การทำนายและคาดการณ์ เช่น การเกิดสงคราม การควบคุมของรัฐบาลหรือภัยธรรมชาติต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วางแผนไม่สามารถควบคุมได้ก็อาจทำให้การดำเนินงานตามแผนประสบปัญหายากได้

๕) หลักการพื้นฐานในการวางแผนงาน

การวางแผนงานประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน ๔ ประการ ซึ่งประกอบไปด้วย (๑) การวางแผนงานจะต้องสนับสนุนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร (Contribution to Purpose and Objectives) ในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญว่าเป้าหมายของแผนทุกแผนที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องเกื้อหนุนและอำนวยความสะดวกให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรสัมฤทธิ์ผล หลักการนี้เกิดขึ้นจากธรรมชาติขององค์กรธุรกิจต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันในองค์กรบรรลุตามเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกอย่างจริงจัง (๒) การวางแผนงานเป็นงานอันดับแรกของกระบวนการจัดการ (Primacy of Planning) ซึ่งกระบวนการจัดการประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การสั่งการ (Leading) และการควบคุม (Controlling) การวางแผนเป็นงานเริ่มต้นก่อนขั้นตอนอื่น ทั้งนี้ เพราะการวางแผนจะเป็นตัวสนับสนุนให้งานด้านอื่นๆ ดำเนินไปด้วยความสอดคล้อง (๓) การวางแผนงานเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคน (Pervasiveness of Planning) การวางแผนเป็นงานของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำแล้วแต่ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารในระดับที่ต่างกันต่างก็มีความรับผิดชอบให้งานที่ตนกระทำอยู่ให้ประสบความสำเร็จ ฉะนั้น การวางแผนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

(๔) ประสิทธิภาพของแผนงาน (Efficiency of Plans) ในการวางแผนนั้น ผู้วางแผนจะต้องคำนึงถึง ประสิทธิภาพของการวางแผน ซึ่งสามารถพิจารณาจากการ บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการลงทุนอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า เช่น การใช้เวลา เงิน เครื่องมือ แรงงาน และการบริหารที่ดีสร้างความพึงพอใจ ให้แก่สมาชิกในองค์การหลักการพื้นฐาน ๔ ประการนี้ดังกล่าวนี้ นับว่า มีส่วนสำคัญในการปูพื้นฐาน ของความคิดในด้านการวางแผนให้องค์การประสบเจริญก้าวหน้า

๖) ลำดับขั้นในกระบวนการวางแผนงาน (Steps in Planning Process)

การดำเนินงานใดๆ ก็ตาม ควรจะมีลำดับขั้นและขั้นตอน ทั้งนี้ เพื่อให้งานเหล่านั้นๆ มี ประสิทธิภาพ การวางแผนก็เช่นกันจำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการลำดับขั้นในการวางแผน ประกอบด้วยขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วย (๑) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Setting Objectives) เป็น งานอันดับแรกที่นักวางแผนจะดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้รู้ทิศทางที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้า เพราะการ วางแผนเป็นเรื่องของอนาคตที่ได้กล่าวมาแล้วและเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะเป็นแนวทางในการ ดำเนินงานกิจกรรมอื่นๆ ในองค์การ สิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักในการวางแผน คือ แผนที่วางจะต้องมี ความชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกในองค์การเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกันอันจะก่อให้เกิด ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และ มีการประสานงานกัน (๒) พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขต ในการวางแผนงาน (Developing the Planning Premises) ผู้วางแผนจะต้องกำหนดข้อตกลงต่างๆ ที่จะ เป็นขอบเขตในการวางแผน เพื่อสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตได้ถูกต้องใกล้เคียง การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นจะนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผน ขอบเขตและข้อตกลงต่างๆ ที่เป็นผล มาจากข้อมูลและปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลง ทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความรู้สึกของประชาชน นอกจากปัจจัยภายนอกแล้ว การ วางแผนจะต้องตระหนักถึงข้อมูลและปัจจัยภายในองค์การด้วย จึงจะทำให้ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นมา จากข้อมูลรอบด้านอันเป็นผลทำให้ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นกรอบในการ วางแผนมีความเชื่อถือได้มากขึ้น (๓) พิจารณาข้อจำกัดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผนงาน (Reviewing all possible Limitations on Planning) ข้อจำกัดต่างๆ มักเกิดขึ้นเสมอในการทำงานใดๆ ฉะนั้น ถ้าผู้วางแผนได้มีการพิจารณา และคำนึงสิ่งเหล่านี้แล้วก็จะสามารถจัดข้อจำกัดต่างๆ ให้เหลือน้อยลง สิ่งที่ควรนำมาพิจารณา คาดการณ์ในการวางแผน ได้แก่ ขอบเขต อำนาจหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพทางการเงิน ตลอดจน บุคลากรต่างๆ ในองค์การ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีน้ำหนักสำคัญในการกำหนดแผนงานที่จะ ดำเนินการต่อไป (๔) พัฒนาทางเลือก (Developing Alternatives) ในการวางแผนงานผู้วางแผนควร ได้แสวงหาทางเลือกต่างๆ ที่จะ เป็นแนวทางในการดำเนินการตามแผนนั้น เพราะบางครั้งการ ดำเนินการตามแผนหนึ่งๆ ไม่ใช่มีแนวทางปฏิบัติแนวเดียวที่จะบรรลุความสำเร็จของแผนนั้น แต่อาจมี แนวปฏิบัติหลายๆ แนวที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้เช่นกัน ฉะนั้น ผู้วางแผน จำเป็นต้องคิดถึงแนวทางต่างๆ หลายๆ แนวมากำหนดกิจกรรมในการวางแผน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการ

พัฒนาความคิดของผู้วางแผนให้มีความหลากหลายตามข้อมูลต่างๆ (๕) ประเมินทางเลือก (Evaluating the Alternatives) การประเมินทางเลือกนี้ต้องการหลังจากได้มีการพัฒนาทางเลือกต่างๆ แล้ว ผู้วางแผนจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่างๆ ของทางเลือกแต่ละแนวประกอบว่าจะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนที่ทางเลือกเหล่านี้จะทำให้โครงการดำเนินไปได้แล้ว จึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้สูงสุด (the most feasible alternatives) สิ่งที่เป็นข้อคิดสำหรับผู้วางแผนในการประเมินทางเลือกนั้น ก็คือ ไม่มีวิธีใดที่ให้ผลสูงสุดเพียงวิธีเดียว ฉะนั้น ผู้วางแผนควรตัดสินใจเลือกทางเลือกสองแนวทางหรือมากกว่า และนำทางเลือกที่เลือกแล้วมาหลอมรวมกัน เพื่อเป็นแผนที่เป็นไปได้มากที่สุด (the most feasible plan) ในการปฏิบัติ (๖) เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ (Converting Plans into Actions) ผู้วางแผนต้องทำการเปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะออกมาในรูปการกำหนดเป็นนโยบาย (policies) ตารางการทำงาน (schedules) และงบประมาณ (budgets) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวนี้ จะช่วยเป็นแนวทางในการดำเนินการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

๗) ลักษณะของแผนงานที่ดี (Requirement of a Good Plan)

แผนงานที่ดี ควรมีลักษณะอันประกอบไปด้วย (๑) แผนควรจะมีลักษณะชี้เฉพาะมากกว่ามีลักษณะกว้างหรือกล่าวทั่วๆ ไป (It should be specific rather than general) การชี้เฉพาะถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจน และโอกาสที่จะเกิดความเข้าใจผิดหรือนำไปใช้ผิดๆ นั้นน้อยมาก ฉะนั้น การจัดทำแผนจะต้องมีลักษณะเฉพาะเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปอย่างถูกต้อง ไม่ต้องตีความกันในลักษณะต่างๆ และบางครั้งการตีความนั้นอาจก่อให้เกิดดำเนินการที่ผิดทิศทางไปก็เป็นได้ (๒) แผนงานควรจะจำแนกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้แล้วและสิ่งที่ยังไม่รู้ให้ชัดเจน (A plan should distinguish between the known and the unknown) ทั้งนี้ เพราะการวางแผนเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคต ฉะนั้นการจำแนกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้และรู้ให้เห็นเด่นชัด จะทำให้ผู้ใช้แผนคำนึงถึงและพิจารณาสิ่งที่ยังไม่รู้ให้รอบคอบ (๓) แผนงานควรจะมีการเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุผลและสามารถนำไปปฏิบัติได้ (A plan should be logical and practical) ซึ่งเรื่องนี้นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วางแผนจะต้องใช้การคิดวิเคราะห์การคิดวิจารณ์เป็นฐานในการพิจารณาข้อมูลต่างๆ อย่างมีเหตุผลและตัดสินใจเลือกแนวทางดำเนินการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ (๔) แผนงานจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ (The plan must be flexible and capable of being modified) แผนที่น่าไปใช้จะต้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่สามารถเกิดได้ทุกขณะ นอกจากนั้น การดำเนินการต่างๆ มักจะมีตัวแปรต่างๆ จำนวนมากที่มีผลกระทบต่อแผน ฉะนั้น แผนที่ดีจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป (๕) แผนงานจะต้องได้รับการยอมรับจากกระบวนกรที่เกี่ยวข้อง (The plan must be acceptable to the persons who adopt it and to the persons who are affected) ทั้งนี้ เนื่องจากการยอมรับจะนำมาซึ่งความตั้งใจและความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำ

แผนไปปฏิบัติ ถ้าแผนงานที่วางนั้นได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องย่อมเป็นผลดีแก่การดำเนินงานขององค์การธุรกิจเป็นอย่างยิ่ง

๘) ประเภทของการวางแผน (Type of Planning)

การวางแผนงานนั้นจำแนกออกเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะแนวคิดพื้นฐานได้ดังนี้

(๑) จำแนกตามระดับการจัดการ ประกอบไปด้วย ก) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับสูง (Top management) เป็นการวางแผนในลักษณะการพิจารณาภาพรวมทั้งหมด (Overall planning) ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้างๆ และขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำลังของทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่คาดการณ์ว่าจะมีในอนาคต ข) การวางแผนบริหาร (Administrative planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับกลาง (Middle-level management) เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางไว้สำหรับแผนปฏิบัติการ (operative plans) ค) การวางแผนปฏิบัติการ (Operational Planning) เป็นแผนที่ผู้บริหารระดับต้น (lower level managers) นำแผนบริหาร (administrative plans) ไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ **(๒) จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ** ประกอบไปด้วย ก) การวางแผนดำเนินงาน (Standing Planning) เป็นการวางแผนที่มีลักษณะเป็นแผนถาวรบอกถึงแนวความคิด หลักการ หรือแนวทางปฏิบัติในการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยในองค์การหรือใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ แผนชนิดนี้จะรวมไปถึงนโยบาย วิธีปฏิบัติงาน กฎ วิธีการ และมาตรฐาน การวางแผนใช้ประจำมีประโยชน์ต่อผู้บริหารเป็นอย่างยิ่งที่สามารถตรวจสอบการทำงานของพนักงานและสามารถประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆ ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตาม การวางแผนชนิดนี้ อาจมีจุดอ่อนบ้าง คือ เมื่อสภาพการณ์บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป แผนประเภทนี้จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในลักษณะแผนใช้เฉพาะครั้ง ข) การวางแผนใช้เฉพาะครั้ง (Ad hoc Single Planning) เป็นการวางแผนเพื่อปรับและเสริมการวางแผนดำเนินงานประจำ ทั้งนี้ เนื่องจากแผนดำเนินงานประจำไม่อาจตอบสนองความ เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ได้ แผนใช้เฉพาะครั้งจึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการ ปฏิบัติงานเฉพาะสถานการณ์แผนประเภทนี้ใช้ครั้งเดียวแล้วจะไม่นำมาใช้อีก บางครั้งจึงมีการเรียกแผนชนิดนี้ว่า แผนใช้ครั้งเดียว แผนประเภทนี้ ได้แก่ แผนงานโครงการ งบประมาณ และตารางการทำงาน แผนใช้เฉพาะครั้งมีประโยชน์ต่อองค์กรทำให้ลดความเสี่ยงและเป็นการใช้เพื่อความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น **(๓) จำแนกตามระยะเวลา** ประกอบไปด้วย ก) การวางแผนระยะยาว (Long-range Planning) เป็นการวางแผนที่กำหนดระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป แต่จากการศึกษาของ The American Management Association พบว่า แผนระยะยาวนี้ควรมีระยะ ๕ ปี เหมาะสมที่สุดที่จะสามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างมีเหตุผล ข) การวางแผนระยะปานกลาง (Medium-range Planning) เป็นการวางแผนที่มีระยะเวลา

ดำเนินการระหว่าง ๓ ถึง ๕ ปี ค) การวางแผนระยะสั้น (Short-range Planning) มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ระหว่าง ๑ ถึง ๓ ปี การวางแผนระยะสั้นเป็นการกำหนดกิจกรรมช่วงสั้นๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในแผนระยะยาวประสบความสำเร็จ แผนระยะสั้นจะต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับแผนระยะยาว องค์การจึงจะดำเนินการไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางอย่างราบรื่น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการวางแผนตามระยะเวลาไม่ว่าจะเป็นการวางแผนระยะสั้นและระยะยาวอาจไม่ได้กำหนดเวลาที่กล่าวในตอนต้น เพราะสภาพขององค์การในยุคปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและระหว่างประเทศ (๔) **จำแนกตามลักษณะคุณค่าการใช้งาน** ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผนกายภาพ (Physical Planning) เป็นการวางแผนด้านทำเลที่ตั้ง การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดหาเครื่องมือต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนา ในช่วงระยะเวลาต่างๆ (๕) **การจำแนกตามขอบข่ายลักษณะของแผน** แบ่งออกได้ดังนี้ คือ ๑. วัตถุประสงค์ (Objectives) ๒. นโยบาย (Policies) ๓. วิธีปฏิบัติงาน (Procedures) ๔. วิธีการ (Method) ๕. มาตรฐาน (Standard) ๖. งบประมาณ (Budget) ๗. แผนงาน (Program)

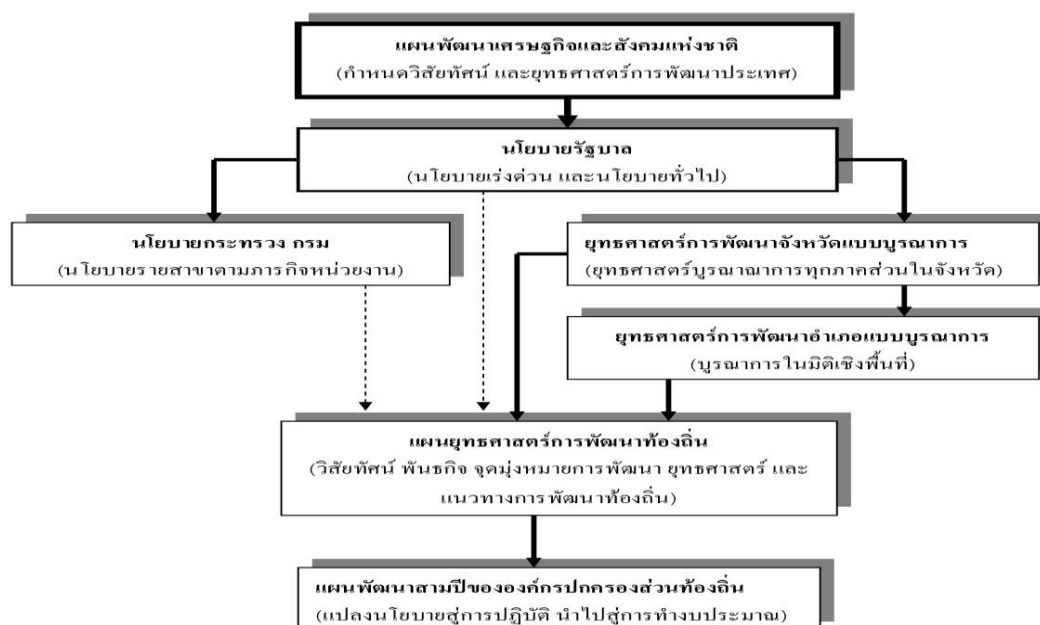
๙) การวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวางแผน เป็นการมองไปเพิ่มทฤษฎีการวางแผนข้างหน้า อาจเป็นช่วงสั้น ระยะปานกลาง หรือระยะยาว และเป็นกระบวนการกำหนดการใช้ทรัพยากรขององค์กร โดยกำหนด กิจกรรมต่างๆ ไว้ล่วงหน้าให้บรรลุภารกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาคมท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้ การที่ท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการกำหนด วิสัยทัศน์ หรือภาพในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ๒ ประเภท คือ ประเภทที่ ๑ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาระยะยาว ประเภทที่ ๒ แผนพัฒนาสามปี เป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

๑๐) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

อีกด้วย เนื่องจากการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการปกครองการบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย กำหนด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และการดำเนิน ตามแผน ความเป็นอิสระนั้นไม่ได้หมายถึงความเป็นอิสระในฐานะเป็น “รัฐอิสระ” แต่เป็นการมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะบางส่วนให้ และยังคงอยู่ในการ กำกับดูแลหรือตรวจสอบ โดยรัฐบาลและประชาคมอีกด้วย และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักว่าแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับต่างๆ ได้แก่ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล แผนกระทรวง แผนกรม และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ซึ่งเป็นแผนระดับชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัดในระดับจังหวัด ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาอำเภอในระดับอำเภอ (แผนภาพที่ ๑) ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาระดับจังหวัดและอำเภอนั้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาคมจะมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ในที่นี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ตามแผนภาพที่ ๒.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น^{๓๒}

^{๓๒} ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี แผนปฏิบัติการ และ การติดตามประเมินผล, (อัสสัมชัญ).

สรุปได้ว่า ไม่มีองค์การใดที่ประสบความสำเร็จได้ โดยปราศจากการวางแผน ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นภารกิจอันดับแรกที่มีความสำคัญของการจัดการที่ดีการวางแผนงานนั้น เป็นการบริหารการพัฒนางานที่ภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องคิดในเชิงของอนาคตว่า “จะทำอะไร ? ทำที่ไหน ? ทำอย่างไร ? และใครเป็นผู้รับผิดชอบแผนงานนั้นๆ” เพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายและให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องเตรียมการหลายขั้นตอน รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินงานตามแผนงานระยะสั้น (๑ - ๒ ปี), ระยะกลาง (๓ - ๕ ปี), และระยะยาว (๕ - ขึ้นไป), ทั้งนี้สามารถแสดงให้เห็นได้ตามตารางที่ ๒.๔ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๔ สรุปการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน

นักวิชาการ หรือ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Harold KoontZ, (1984), p. 21.	๑. การพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานหรือคิดก่อนทำ ๒. กระบวนการทางสถิติปัญหาที่ใช้บริหารแนวทางปฏิบัติงาน
สำนักนโยบายและแผน สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, (๒๕๕๐, หน้า ๔, (อัดสำเนา).	๑. แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ๒. ป้องกันปัญหาไว้ล่วงหน้า ๓. พัฒนาผลผลิตขององค์กร
H. J. Hartley, (1968), p. 256.	๑. การกำหนดวิธีการที่ยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล ๒. การพิจารณาจากทางเลือกหลายๆ ทางอย่างมีระบบ ๓. การฟังความคิดเห็นรอบด้าน
S. P. Robbins, (1980). p. 7.	๑. การกำหนดจัดตั้งวัตถุประสงค์หรือวิธีการดำเนินงาน ๒. การกำหนดระยะเวลาทั้งสั้นและยาว ๓. การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
สถาบันพระปกเกล้า, (๒๕๔๕), หน้า ๑ - ๒.	๑. อาศัยหลักวิชาการ เหตุผล ข้อมูล ตัวเลข เป็นเครื่องกำหนด ๒. การกำหนดสภาวะการณ์ตามความเป็นจริง ๓. จัดประชาคมในพื้นที่
คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, (๒๕๔๙), หน้า ๙.	๑. การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้า ๒. การฟังเสียงสะท้อนจากประชาชน ๓. ความเสมอภาค
ทศพร ศิริสัมพันธ์ และคณะ, (๒๕๔๖), หน้า ๓๒๓.	๑. การกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจในการวางแผนนโยบาย ๒. ภาระงานความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารทุกระดับ
วิรัช วิวัชรนิภาวรรณ, หน้า ๒๒๔.	๑. การดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดตัวแบบอนาคต ๒. การบริหารที่เกี่ยวกับระดับ ประเภท การบวการวางแผน

ตารางที่ ๒.๔ สรุปการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน (ต่อ)

นักวิชาการ หรือ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
บุญทัน ดอกไธสง, หน้า ๑๒๙.	๑. การประเมินความต้องการ (Need Assessment) ๒. การวิเคราะห์งานรวม (Mission Analysis) ๓. การวิเคราะห์ภาระหน้าที่รวม (Function Analysis) ๔. การวิเคราะห์งานเฉพาะ (Task Analysis) ๕. มรรควิธีและการวางแผน (Means and Method)
อุดม เขยกิจวงศ์, (๒๕๔๗), หน้า ๒๓.	๑. การกำหนดและพิจารณาคัดเลือก ๒. กำหนดการดำเนินงานว่า จะต้องทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อไร
พะยอม วงศ์สารศรี, (๒๕๔๒), หน้า ๗๐.	๑. เป็นการลดความไม่แน่นอนของปัญหาความยุ่งยากซับซ้อน ๒. การยอมรับแนวความคิดใหม่เข้ามาในองค์กร ๓. เป็นการทำให้เกิดความชัดเจนต่อการดำเนินงาน
ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการ บริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, (อัสสำเนา)	๑. มีความรู้และความเข้าใจในการกำหนดแผนงาน ๒. ตระหนักถึงความสำคัญของแผนงาน ๓. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ๔. ข้อจำกัดในการวางแผนงาน ๕. มีหลักการพื้นฐานในการวางแผนงาน ๖. จัดลำดับขั้นตอนในกระบวนการการวางแผนงาน ๗. รู้และเข้าใจแผนงานเป็นอย่างดี ๘. จัดประเภทของแผนงาน ๙. วางแผนงานตามหลักการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑๐. แผนและขั้นตอนที่ต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ

๓. การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ

การบริหารพัฒนาที่เกี่ยวกับการบริหารโครงการพัฒนานี้ ในที่นี้ ผู้จะขอนำเสนอ รายละเอียดเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ของ ดิน ปรัชญาพฤทธิ ซึ่งท่านได้แสดง รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาไว้ซึ่งประกอบไปด้วย ๑. ความหมายของการบริหารโครงการพัฒนา ๒. เนื้อหาของการบริหารโครงการพัฒนา ๓. แนวทางการบริหารโครงการพัฒนา ๔. วิธีการแก้ไขปัญหาการบริหารโครงการพัฒนา เป็นต้น ทั้ง ๔ ประการดังกล่าวนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ความหมายของการบริหารโครงการพัฒนา

การบริหารโครงการพัฒนานั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การบริหารการพัฒนาโครงการ หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับภารกิจหรืองานที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งทางด้านขนาด ความสลับซับซ้อน และความจำเป็นอื่นๆ ที่ออกมาในรูปของโครงการเฉพาะที่ขนานไปกับการบริหารกิจการประจำวันอื่นๆ การบริหารโครงการพัฒนายังประกอบด้วย ๒ ส่วน เช่น ส่วนที่ ๑ การจัดเตรียมการในเรื่องการจัดการ ซึ่งหมายถึง การเตรียมการประสานงานโดยการจัดองค์การไว้รองรับ และ การจัดองค์การ หมายถึง การแบ่งแยกหน้าที่กันทำให้เป็นสัดส่วน แต่ในขณะเดียวกันนั้น ก็ต้องการสอดประสานระหว่างหน้าที่ที่แบ่งแยกไปแล้วให้กลมกลืนกันด้วย ส่วนที่ ๒ การจัดเตรียมเทคนิคการบริหาร ซึ่งได้แก่ การกำหนดประเภทของงาน การสำรวจความต้องการทรัพยากรที่จะใช้ การกำหนดตารางเวลาการปฏิบัติงาน การกำหนดคุณภาพของสินค้าและบริการที่จะผลิต การโฆษณาสินค้าและบริการ และการวัดผลโครงการพัฒนา^{๓๓} การเตรียมตัวและการลงมือดำเนินงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้^{๓๔} การดำเนินงานที่นอกเหนือไปจากงานประจำวันที่ทำเป็นกิจวัตร มีลักษณะที่ไม่ซ้ำซาก มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับผลงาน และมีระยะเวลา การเงิน และเทคนิคที่แยกออกมาต่างหาก^{๓๕} การนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ มีการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยกิจกรรมนี้มีระยะเวลายาวนาน^{๓๖}

^{๓๓} W.J. Taylor and T.E. Watling, Successful Project Management (London : T.J. Press, Ltd., 1979), pp. 1-12.

^{๓๔} โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, แนวคิดและหลักการบริหารโครงการพัฒนา, ในเอกสารการสอนรายวิชาการบริหารงานพัฒนาชนบท หน่วยที่ ๑ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า ๕ อ้างใน ดิน ปรัชญาพฤทธิ, การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา, หน้า ๑๔๐.

^{๓๕} เป็นผลงาน ของ F.L. Harrison ที่อ้างใน เรื่องเดียวกัน อ้างแล้ว.

^{๓๖} ศุภชัย ยาวะประภาษ และ ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารแผนงานโครงการพัฒนา, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่นและชนบท หน่วยที่ ๑ สาขาวิทยาการจัดการ ๒๔๓๐ หน้า ๘. อ้างใน ดิน ปรัชญาพฤทธิ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๐.

๒) เนื้อหาของการบริหารโครงการพัฒนา

เนื้อหาของการบริหารการพัฒนาโครงการนั้น แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน เช่น ๑ ประเภทของโครงการพัฒนา ๒ สภาพแวดล้อมของการบริหารการพัฒนาโครงการ ๓ การเตรียมและปรับ (วิเคราะห์) โครงการพัฒนา ๔ การนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ ๕ การประเมินผลโครงการพัฒนา และ ผลกระทบของโครงการพัฒนา เป็นต้น ซึ่งในที่นี้ มีรายละเอียดเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

(๑) ประเภทของโครงการพัฒนา

โครงการพัฒนา อาจแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามมิติต่างๆ ดังนี้ คือ ๑. โครงการพัฒนาแบ่งตามมิติระดับของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น โครงการพัฒนาระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ๒. โครงการพัฒนาแบ่งตามมิติระยะเวลาของการดำเนินงาน เช่น โครงการพัฒนาระยะสั้น โครงการพัฒนาระยะกลาง และโครงการพัฒนาระยะยาว ๓. โครงการพัฒนาแบ่งตามมิติพื้นที่ดำเนินงาน เช่น โครงการพัฒนาในเขตเมือง โครงการพัฒนาในเขตชนบท ๔. โครงการพัฒนาแบ่งตามมิติภาค (sector) ของการพัฒนา เช่น โครงการพัฒนาภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และโครงการพัฒนาภาคบริการ เป็นต้น ๕. โครงการพัฒนาแบ่งตามมิติวัตถุประสงค์ เช่น โครงการพัฒนาที่มุ่งไปที่วัตถุประสงค์ หรือ โครงการพัฒนาที่มุ่งไปที่ตัวคนหรือจิตใจ^{๓๗} นอกจากนี้ โครงการพัฒนาที่แบ่งตามมิติวัตถุประสงค์ ยังสามารถแบ่งย่อยออกไปได้อีกดังนี้ เช่น ๑. โครงการทดลอง โครงการทดลองมีขนาดเล็กไม่หวังผลทันทีทันใด มุ่งที่จะกำหนดปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ๒. โครงการนำร่อง เป็นโครงการที่มุ่งทดลองวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ๓. โครงการสาธิต (demonstration project) เป็นโครงการที่แสดงให้เห็นว่า วิธีการใหม่ ดีกว่าวิธีการเก่า และน่าจะนำมาใช้ ๔. โครงการผลิตซ้ำ เพื่อนำมาใช้^{๓๘} โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์^{๓๙} นั้น มองว่า หน่วยงานอาจเลือกโครงการพัฒนามาปฏิบัติโดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ต่างๆ เช่น การแก้ไขปัญหาตามความสำคัญก่อนและหลัง ความตรงต่อสภาพปัญหาในท้องถิ่น เป็นโครงการที่มีความจำเป็นมากที่สุด ใช้เทคนิคง่ายๆ และสอดคล้องหรือผสมผสานกับพื้นที่ปราศจากความซับซ้อน ยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ยึดหลักความร่วมมือและพึ่งตนเอง^{๔๐}

^{๓๗} ศุภชัย ยาวะประภาษ และ ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, *เรื่องเดียวกัน, อ้างแล้ว*, หน้า ๒๖-๓๐.

^{๓๘} George Honadale and Rudi Klaus (eds.) *International Development Administration : Implementation Analysis for Development Project* (New York : Praeger Publishers, 1979), pp. 129-130.

^{๓๙} โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, *อ้างแล้ว*, หน้า ๑๗-๒๑.

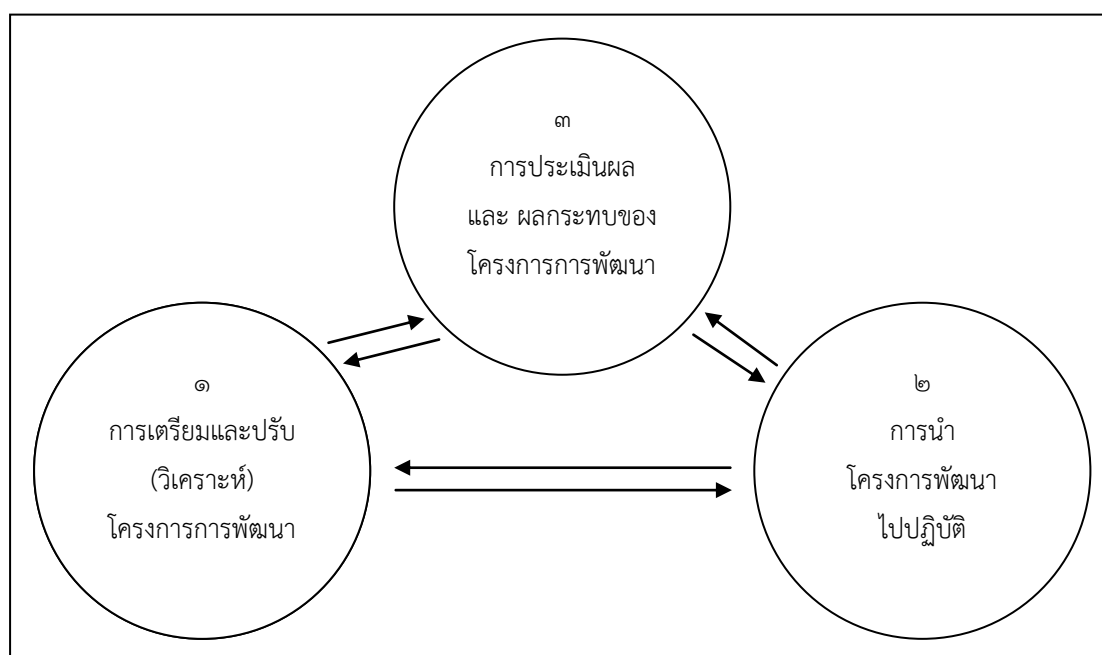
^{๔๐} Dennis A. Rondenelli, *Development Projects as Policy Experiments : An Adaptive Approach to Development Administration* (London and New York : Methuen, 1983), ch. 3.

(๒) สภาพแวดล้อมของการบริหารโครงการพัฒนา

การบริหารโครงการพัฒนามิได้ดำเนินไปในสุญญากาศ หากต้องอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมทั้งจากภายนอกประเทศและในประเทศเช่นเดียวกันกับองค์ประกอบอื่นๆ ของการบริหารเพื่อการพัฒนาและการบริหารการพัฒนา ในทางตรงกันข้ามการบริหารโครงการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ก็อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเหล่านี้ด้วย

(๓) การเตรียมและปรับ (วิเคราะห์) โครงการพัฒนา

การนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ การประเมินผลโครงการพัฒนา และผลกระทบของโครงการพัฒนา การเตรียมและปรับ (วิเคราะห์) โครงการพัฒนา การนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ และการประเมินผล และผลกระทบของโครงการพัฒนา อาจแสดงให้เห็นได้ตามแผนภาพที่ ๒.๒ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ แผนภาพแสดงเนื้อหาของการบริหารโครงการพัฒนา^{๔๑}

จากแผนภาพดังกล่าวนี้ ทำให้พบว่า รายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารโครงการทั้ง ๓ ประเด็น มีดังนี้

(๔) การเตรียมและปรับ (วิเคราะห์) โครงการพัฒนา

ประเด็นที่ ๑ เนื้อหาของการบริหารโครงการพัฒนา การวางแผน และ การปรับ หรือวิเคราะห์โครงการพัฒนา ตลอดเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองกับเจ้าของเงินช่วยเหลือ (หากมิได้ใช้เงิน

^{๔๑} Anne M. Gurnach and Sharon S. Harty, The Emergence of Policy Implementation Analysis : The Wyatt vs. Stickney Decision, Internation Jouranl of Public Administration 9 (4), 1987, p. 367.

ของงบประมาณแผ่นดิน) การวางแผนโครงการพัฒนารวมถึงการวางแผนโครงการพัฒนา ส่วน การปรับหรือวิเคราะห์โครงการพัฒนา รวมไปถึงการปรับหรือวิเคราะห์ทางด้านเทคนิค สถาบันหรือหน่วยงาน เศรษฐกิจและการเงิน ซึ่งอาจจะยึดหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้ง ๒ อย่าง เช่น ๑. หน่วยงานจะสำรวจดูว่าตนต้องการทำอะไร และค่อยจัดหาทรัพยากรมาสนับสนุน ๒. หน่วยงานจะสำรวจดูว่าตนมีทรัพยากรอะไรบ้าง แล้วจึงค่อยจัดทำโครงการตามกำลัง ทั้งนี้ ส่วนการเจรจาการต่อรองกับเจ้าของเงินช่วยเหลือ อาจทำได้ทั้งภายในและภายนอกประเทศ การเจรจาการต่อรองกับมูลนิธิเพื่อการกุศล และองค์การเอกชนอื่นๆ และเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของการเตรียม และปรับหรือวิเคราะห์โครงการพัฒนาชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ดิน ปรัชญาพฤทธิ์ นั้น ได้ยกตัวอย่างดังนี้ คือ การเตรียม และปรับ/วิเคราะห์โครงการพัฒนาของการวางแผนตำบล อำเภอ และจังหวัดของระบบการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ซึ่งนำเสนอโดย อมร อนันตชัย และการวางแผนระดับชาติซึ่งนำเสนอไว้โดยกองการศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๕) การวางแผนตำบล^{๔๒}

การจัดทำแผนตำบลของระบบการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสภาตำบล (กสต.) ทั้งนี้ ขั้นตอนของการวางแผนตำบล นั้น มีขั้นตอนดังนี้ คือ ๑. คณะกรรมการสภาตำบลรวบรวมข้อมูล ปัญหา และความต้องการของตำบล ๒. การจัดกลุ่มปัญหา ๓. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ๔. การพิจารณากรอบนโยบายของจังหวัด และ ตำบล เพื่อเลือกโครงการที่เห็นว่าสอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ตามหมวดต่างๆ ๗ หมวด ซึ่งได้แก่

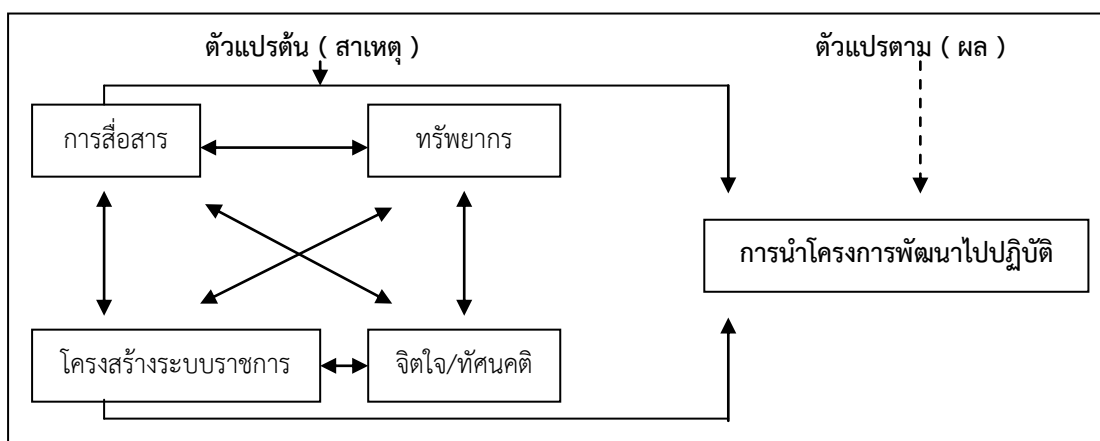
- (๑) หมวดพื้นที่ยากจน
- (๒) หมวดพัฒนา
- (๓) หมวดความมั่นคง
- (๔) หมวดพัฒนาแหล่งน้ำ
- (๕) หมวดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- (๖) หมวดกระทรวงศึกษาธิการ
- (๗) หมวดกระทรวงสาธารณสุข
- (๘) หมวดกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

๕. บรรจุโครงการที่เลือกได้แล้วลงในแบบ กชช. ๑ แยกตามหมวดงาน และ กรมเจ้าของงบประมาณ
 ๖. รวบรวมแบบ กชช.๑ ของหมวดงานเดียวกันไว้ด้วยกัน เป็นแผนของแต่ละหมวด ๗. รวบรวมแผนงานทุกหมวด รวมเป็นแผนตำบล ๘. ส่งแผนให้อำเภอ

^{๔๒}อมร อนันตชัย, ขั้นตอนในการวางแผนและจัดทำโครงการพัฒนา, ใน เอกสารการสอนรายวิชาการบริหารงานพัฒนาชนบท หน่วยที่ ๒ อ้างแล้ว, หน้า ๗๘-๘๓.

(๖) การนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ

การนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ นั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายนัยด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ หมายถึง “การกระทำ การแปลแผนออกมาเป็นกิจกรรม และการนำเอากิจกรรมนั้นๆ มาปฏิบัติ ทั้งนี้ รวมถึงการบันทึกความก้าวหน้า การเปลี่ยนลำดับความสำคัญ ก่อนและหลัง หากมีวิกฤตการณ์เกิดขึ้นและการประสานงานในบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้อง”^{๔๓} ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความหมายนี้มีพื้นฐานอยู่บนข้อสมมติฐานของการแนวคิดทางการบริหารที่ว่า มีปัจจัยอะไรบางอย่างที่มีผลกระทบต่อการนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ ซึ่งตามทฤษฎีของ แอน เอ็ม. เฮอร์แนค (Anne M. Gurnach) และ แชรอน เอส. ฮาร์ตี (Sharon S. Harty) เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ นั้น ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ทรัพยากร จิตใจ หรือ ทศนคติ และโครงสร้างระบบราชการ ทั้งนี้ สามารถนำมาแสดงให้เห็นตามแผนภาพที่ ๒.๓ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ แสดงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ^{๔๔}

จากแผนภาพดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า การนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ นั้น เป็นผลพวงของสาเหตุทั้ง ๔ ประการนั้น และสาเหตุทั้ง ๔ ประการนี้ต่างก็มีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ยูยีน บาร์แดช (Eugene Bardash) ได้ให้ความหมายของการนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติไว้ว่า หมายถึง การรวบรวม และการจัดองค์การเกี่ยวกับองค์ประกอบของแผนงานต่างๆ ที่อยู่ในความควบคุมกำกับดูแลของกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่มักจะเล่นเกมสยักยักย้ายถ่ายเท (manipulations) นานัปการ เช่น การปฏิบัติงานที่ไม่คุ้มค่าของเงินงบประมาณ (เพราะได้มาง่ายๆ) การปิดความรับผิดชอบ การโยนความผิดให้ผู้อื่นๆ การรักษาอาณาบริเวณอิทธิพลของตนเอาไว้ และการใช้ความมีชื่อเสียงทับถมคู่แข่ง เป็นต้น ซึ่ง บาร์แดช ได้ระบุไว้ไว้อีกว่า มีอยู่ทั้งหมดถึง ๒๐ วิธีการ^{๔๕} ซึ่งจะเห็นได้ว่า

^{๔๓} Cited in Honadale and Klauss (eds.), cit., p. 103.

^{๔๔} Gurnach and Harty, *op. cit.*, p. 365-366.

^{๔๕} Eugene Bardach, *The Implementation Game : What Happens After a Bill Becomes a Law* (Cambridge, Mass. : The MIT Press, 1977), *passim*.

นี้มีพื้นฐานอยู่บนข้อสมมติของแนวคิดทางการเมืองที่มีการเจรจาต่อรองแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ รอเบิร์ต ที. นาคามูระ และ แฟรงค์ สمولล์วูด (Robert T. Nakamura and Frank Smallwood) ซึ่งเห็นว่า ความกดดันและความบีบคั้นทางการเมืองมีอิทธิพลเหนือกระบวนการกำหนดนโยบายโครงการพัฒนา การนำนโยบายโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ และการประเมินผลและผลกระทบของโครงการพัฒนา^{๔๖} ส่วน จอร์จ ฮอนาดาล์ และ รูดี เคลาส์ (George Honadale and Rudi Klaus) ได้ให้ความหมายของการนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัติไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่เปลี่ยนสภาพทรัพยากร (เช่น วัตถุ เทคโนโลยี และทุน) ให้กลายเป็นสินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้รับประโยชน์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความหมายนี้มีพื้นฐานอยู่บนข้อสมมติฐานของแนวคิด ของ คาร์ล อี. แวน ฮอร์น (Carl E. Van Horn) ซึ่งเน้นว่ามีตัวแปรอยู่ ๓ ประการ ที่มีอิทธิพลเหนือการนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ ตัวแปรเหล่านี้ ได้แก่ ๑. มาตรฐานโครงการพัฒนาและทรัพยากร เช่น การมีเงินเพียงพอ ความชัดเจนของนโยบาย ความขัดแย้งของนโยบาย เป็นต้น ๒. สภาพแวดล้อมของโครงการพัฒนาของชาติ เช่น การติดต่อสื่อสาร การเปลี่ยนแปลงนโยบาย เป็นต้น ๓. สภาพแวดล้อมของโครงการพัฒนาของท้องถิ่น เช่น ทัศนคติลักษณะของหน่วยงานที่นำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น^{๔๗} เป็นต้น จากความหมายทั้ง ๓ ประการดังกล่าวนี้ ทำให้พบว่า การนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ อาจพิจารณาได้จากพื้นฐานเหล่านี้ คือ ๑. ฐานะที่เป็นการเรื่องแรงกดดัน การเจรจาต่อรอง การดิ้นรน การยักยักย้ายถ่ายเท (manipulation) ๒. ฐานะที่เป็นการระดมฉันทานุมัติ โดยนำเอาทุกคนที่เกี่ยวข้องมาทางปรองดองกัน ๓. ฐานะที่เป็นการควบคุมการบริหาร โดยข้าราชการ ๔. ฐานะที่เป็นการเจรจาต่อรองระหว่างหน่วยงานของรัฐบาล ๕. ฐานะที่เป็นการกระทำความร่วมมือกัน เพื่อจัดกิจกรรมความร่วมมือในขอบข่ายที่ใหญ่โต ยุ่งยาก และสลับซับซ้อน ๖. ฐานะที่เป็นระบบของเกมส์ที่ทุกคนมีส่วนได้ส่วนเสีย^{๔๘}

(๗) การประเมินผลโครงการพัฒนา และ ผลกระทบของโครงการพัฒนา

การประเมินผลโครงการพัฒนา ถึงแม้ว่า หน่วยงานจะมีการเตรียมและมีการปรับโครงการพัฒนา หรือการนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติได้ดีเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าไม่มีการประเมินผลโครงการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การบริหารโครงการพัฒนาก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ

^{๔๖} Robert T. Nakamura and Frank Smallwood, The Politics of Policy Implementation (New York : St. Martin's Press, 1980), passim.

^{๔๗} Carl E. Van Horn, Policy Implementation in Federal System (Lexington, Mass. : Lexington Book, 1979), passim.

^{๔๘} Felix A. Nigro and Lloyd G. Nigro, Modern Public Administration, 6 th Ed. (New York : Harper & Row, Publishers, 1984), ch. 12.

ทั้งนี้ เพราะว่า นอกจากการประเมินผลโครงการพัฒนาจะทำให้เราทราบว่าขณะนี้เรามาถึงจุดไหนแล้ว ยังเป็นเครื่องมือที่จะช่วยผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติการในการวางแผนและปรับกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้โครงการพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้ การประเมินผลโครงการอาจทำให้ได้หลายวิธี เช่น การประเมินสิ่งที่ป้อนเข้าไป ยกตัวอย่างเช่น เงินเดือนครู หรือ การประเมินผลที่ออกมา เช่น จำนวนผู้ที่จบการศึกษา หรือเชิงคุณภาพ เช่น สัดส่วนระหว่างครูนักเรียน เป็นต้น และดรชนิที่สนการประเมินผลิตภาพ (productivity) ของรัฐบาล ก็คือ ผลที่ออกมาต่อชั่วโมง/คน^{๔๙} ความจริงแล้ว การประเมินผลโครงการเริ่มได้รับความสนใจมานานแล้วแต่ที่เริ่มทำกันจริงๆ จังๆ ก็คือ ตั้งแต่ทศวรรษ ๑๙๖๐ เมื่อมีโครงการพัฒนาสังคมเกิดขึ้นเป็นอันมาก เช่น การศึกษา การสาธารณสุข การควบคุมอาชญากรรม ความเกรงของเด็ก ยาเสพติด ที่פקอาศัย และการควบคุมความประพฤติ เป็นต้น สาเหตุที่ผู้คนเริ่มให้ความสำคัญในการประเมินผลโครงการพัฒนาเหล่านี้ ก็เนื่องจากตระหนักกันว่า การที่รัฐบาลทุ่มเทเงินเป็นจำนวนมหาศาลสำหรับโครงการพัฒนาเหล่านั้นนั้น มิใช่เป็นหลักประกันว่าเราจะสามารถแก้ปัญหาสังคมต่างๆ ได้ทั้งหมด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนงานที่ได้รับการพิจารณาและการนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดีและการที่เราจะทราบว่าแผนงานเหล่านั้นได้รับการพิจารณาแล้วเป็นอย่างดี และมีการนำไปปฏิบัติได้อย่างได้ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการประเมินโครงการพัฒนาเหล่านี้เอง ด้วยเหตุนี้ การประเมินผลโครงการพัฒนาจึงได้เริ่มแพร่หลายดังที่ปรากฏเห็นในปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ต้องใช้จ่ายเงินเพื่อการนี้เป็นจำนวนมาก^{๕๐}

(๘) ผลกระทบของโครงการพัฒนา

ความจริงแล้ว เนื้อหาของการบริหารโครงการพัฒนามาจะครอบคลุมเฉพาะการเตรียมและการปรับ (วิเคราะห์) โครงการพัฒนา การนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ และการประเมินผลโครงการพัฒนาก็เป็นการเพียงพอแล้ว แต่ในทางปฏิบัติหรือในโลกของความเป็นจริงนั้น การดำเนินการแต่นั้นยังไม่พอ เพราะถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการพัฒนาให้ความสนใจเฉพาะประเด็นทั้ง ๓ ข้างต้น ก็จะมีคามพอเพียงเฉพาะสถานภาพ และสถานการณ์ของโครงการพัฒนาแต่ละโครงการเท่านั้น ยังไม่สามารถจะบอกได้อย่างเต็มที่ว่า โครงการพัฒนาดังกล่าวนี้นี้ จะมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชากรเป้าหมายอย่างไร และมากน้อยเพียงใด ดังนั้น การศึกษาถึงผลกระทบของโครงการพัฒนาจึงเป็นสิ่งจำเป็น^{๕๑} ปัญหาที่น่าขบคิด ก็คือ เหตุใดผู้คนจึง

^{๔๙} Ibid., p. 224.

^{๕๐} Nigro and Nigro, op. cit., p. 224.

^{๕๑} ดิน ปรัชญาพฤทธิ, T.J. Lowi et. Al., 'Poiscide' วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๒๑. หน้า ๗๑๘-๗๒๑. See also J.G. Grumm, "The Analysis of Policy Impact", in F.I. Greenstein and N.W. Polsby (eds.), Handbook of Political Science Vol. 6 (Reading, Mass. : Addison-Wesley Publishing Co., 1975), ch. 8.

ไม่ค่อยให้ความสำคัญแก่การศึกษาผลกระทบของโครงการพัฒนาเท่าที่ควร คำตอบที่น่าจะเป็นไปได้ก็คือ ประการที่ ๑ ผลกระทบของโครงการพัฒนาจะต้องอาศัยเวลาอันยาวนาน ก่อนที่จะปรากฏออกมาให้เห็น ยกตัวอย่างเช่น ผลกระทบของโครงการพัฒนานิวดีล (New Deal) ของประธานาธิบดีแฟรงกลิน ดี. รูสเวลต์ กว่าจะปรากฏออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมนั้น กินเวลานานถึง ๔๐ ปี ประการที่ ๒ การพิจารณาผลกระทบของโครงการพัฒนาเป็นเรื่องยาก เพราะจะต้องเปลี่ยน “กรอบของจิตใจ” (frame of mind) ของผู้พิจารณาเสียใหม่ กล่าวคือ ตามปกติแล้ว การพิจารณาโครงการพัฒนาร่วมสมัยมักจะมุ่งที่จะใส่สิ่งที่ป้อนเข้าไป (input) ซึ่งเป็นสาเหตุ หรือ ตัวแปรต้น เพื่อแปรสภาพให้เป็นผลที่ออกมา (output) ซึ่งเป็นผล หรือ ตัวแปรตาม แต่การพิจารณาผลกระทบของโครงการพัฒนาจำเป็นจะต้องใช้ผลที่ออกมานั้นเป็นสาเหตุหรือตัวแปรต้น ส่วนตัวแปรตามคือผลกระทบของโครงการพัฒนาที่มีต่อชีวิตและทรัพย์สินของข้าราชการและประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการพัฒนามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะขอเสนอตัวอย่างประกอบที่ ดิน ปรัชญาพฤทธิ ได้แสดงไว้ดังมีรายละเอียดดังนี้ สมมุติว่า รัฐบาลมีโครงการพัฒนาที่จะกระจายความมั่งคั่งและรายได้ของประชาชนให้มีความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยจะจ่ายเงินให้ประชาชนคนละ ๑๐๐ บาท ต่อเดือน ผลกระทบประการที่ ๑ คือ ผลกระทบต่อข้าราชการที่จะต้องเตรียมร่างระเบียบกฎหมายในการจ่ายเงินจำนวนนี้ ตลอดจนดำเนินการจ่ายเงินให้กับประชาชน ผลกระทบประการที่ ๒ คือ เมื่อประชาชนได้รับเงิน ๑๐๐ บาทแล้ว เขาจะนำไปทำอะไร นำไปซื้อข้าวให้ลูกกิน หรือซื้อสุราสำหรับตนเอง ส่วนผลกระทบประการที่ ๓ คือ เมื่อประชาชนได้ใช้จ่ายเงินจำนวนนี้ออกไปแล้ว จะมีผลกระทบต่อราคาอาหารและสุรา ตลอดจนบ้านเช่ามากน้อยเพียงใด ส่วนผลกระทบประการที่ ๕ อันเป็นประการสุดท้าย คือ ราคาสินค้าและบ้านเช่าดังกล่าวนี้ อาจจะมีผลกระทบภาวะเงินเฟ้อ และกำลังซื้อของประชาชนในระยะเวลาต่อมา^{๕๒} เป็นต้น

๓) วิธีการแก้ไขปัญหาการบริหารโครงการพัฒนา

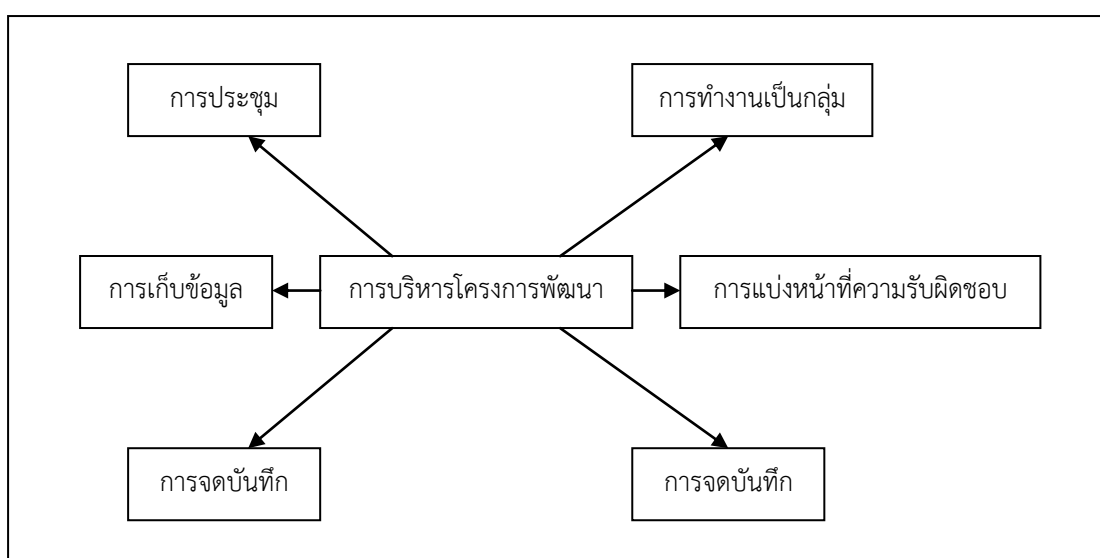
แม้ว่า การบริหารโครงการพัฒนาจะมีปัญหามากมาย ทั้งปัญหาในภาพรวม และ ปัญหาเฉพาะด้านดังได้กล่าวมาแล้ว (ในข้อ ๔.๑) ก็ตาม แต่ก็มีท่านผู้รู้ได้เสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหเหล่านี้ค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากผลงาน ของ ดับบลิว แอลเลน แรนดอล์ฟ และ แบร์รี่ แซต. โปส เนอร์ (W. Alan Randolph and Barry Z. Posner) ดับบลิว. เจ. เทย์เลอร์ และ ที. เอฟ. วตลิง (W. J. Taylor and T.F. Watling) โทมัส บันเปียมรัชฎ์ ฮอนาเดล และ เคลาส์ เจฟฟรีย์ แอล. เพรสแมน และ แอรอน วิลดฟสกี (Jeffrey L. Pressman and Aaron Wildavsky) และ ไนโกร ทั้งนี้ แรนดอล์ฟ และ พอสเนอร์ ได้เสนอวิธีการปัญหาการบริหารโครงการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จโดยอาศัย “บัญญัติ ๑๐ ประการ” หรือที่บุคคลทั้ง ๒ เรียกว่า “GO-CARTS DRIVER” คำย่อเหล่านี้มา

^{๕๒} ดิน ปรัชญาพฤทธิ, อ้างแล้ว, หน้า ๑๕๓.

จากปัญหณะตัวแรก (วิเคราะห์) โครงการพัฒนาซึ่งเป็นส่วนของ GO-CARTS ในบัญญัติ ๔ ข้อแรก และการนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นส่วนของ DRIVER ในบัญญัติ ๖ ข้อหลัง ในที่นี้ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอรายละเอียดเป็นข้อๆ ดังนี้ คือ ๑. วางเป้าหมายของโครงการพัฒนาไว้ให้ชัดเจน (Set a clear project Goal) นั่นก็คือ “ท่านประสงค์จะใช้โครงการพัฒนานี้เพื่อเป้าหมายอะไร” ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ (Determine the project Objectives) นั่นก็คือ “ท่านจะชี้ให้เห็นได้ไหมว่า โครงการพัฒนาของท่านมีข้อจำกัดและแนวทางอะไรบ้าง” ๓. กำหนดจุดตรวจสอบ กิจกรรมความสัมพันธ์ และประมาณการเกี่ยวกับเวลาที่จะใช้ในโครงการพัฒนา (Establish Checkpoints, Activities, Relationship, and Time estimates) นั่นก็คือ “โครงการพัฒนาของท่านสามารถจะแบ่งข่อยออกเป็นสัดส่วนพอที่จะนำมาปฏิบัติได้หรือไม่” ๔. ระบุหมยกำหนดการเกี่ยวกับการปฏิบัติตามโครงการพัฒนา (Draw a picture of the project Schedule) นั่นก็คือ “ท่านมีหมยกำหนดการเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้วหรือยัง” ๕. อำนวยการให้ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน และทีมในโครงการพัฒนา ได้ทราบว่าจะต้องทำอะไรบ้าง (Direct people in divivally and as a project team) นั่นก็คือ “ท่านทราบถึงภูมิหลัง และความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่จะมาร่วมทีมกับท่านแล้วหรือยัง” ๖. เสริมแรงความผูกพันและความตื่นตัวของทีมโครงการพัฒนา (Reinforce the commitment and excitement of the project team) นั่นก็คือ “ทีมของท่านมีความผูกพันและความปรารถนาจะบริหารโครงการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด” ๗. แจ้งข้อมูลต่างๆ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาทุกคนได้รับทราบ (Keep everyone connected with the project Informed) นั่นก็คือ “ท่านฟังคนอื่นมากกว่าพูดเสียเองหรือไม่” ๘. สร้างความเห็นพ้องต้องกันเพื่อจะกระตุ้นสมาชิกของทีมโครงการพัฒนา (Build agreements that Vitalize team members) นั่นก็คือ “หากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ท่านสามารถหาทางจัดปัดเป่าได้หรือไม่” ๙. ทำให้ตัวท่านเอง และผู้อื่นในทีมโครงการพัฒนามีอำนาจ (Empower yourself and others on the project team) นั่นก็คือ “สมาชิกคนอื่นๆ ในโครงการพัฒนา ยอมทำตามคำขอร้องของท่านด้วยความสมัครใจหรือไม่” ๑๐. กระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการกล้าเสี่ยง และมีความคิดสร้างสรรค์ (Encourage Risk taking and creativity) นั่นก็คือ “ท่านสามารถจะโน้มน้าวสมาชิกให้มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ได้มากน้อยเพียงใด” เป็นต้น ทั้งนี้ ดิน ปรัชญาพฤทธิ์^{๕๓} ได้กล่าวย้าเกี่ยวกับ ๔ ข้อแรกของบัญญัติ ๑๐ ประการนี้ เป็นเรื่องของการเตรียมและปรับ (วิเคราะห์) โครงการพัฒนาที่เป็นส่วนของ “GO-CARTS” ส่วน ๖ ข้อหลัง เป็นเรื่องของการนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติที่เป็นส่วนของ “DRIVER” ในขณะเดียวกันนั้น เทย์เลอร์และวัตลิง ได้เสนอวิธีแก้ไขปัญหาของการบริหารโครงการพัฒนาหรือที่บุคคลทั้ง ๒ เรียกว่า “กฎ

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๙.

ทอง” (Golden Rules) เช่นเดียวกับ แรנדอล์ฟ และ พอสเนอร์ กฎทองดังกล่าวนี้ ก็มีอยู่ ๑๐ ข้อ เช่นเดียวกัน คือ ๑. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของโครงการพัฒนาให้ชัดเจน ๒. กำหนดความต้องการ (ความจำเป็น) ของโครงการพัฒนา ๓. หากความต้องการของโครงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป จงควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ๔. วางแผนให้รอบคอบ ๕. กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนไว้ให้ชัดเจน ๖. ต้องคอยดูแลว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบข่าวสารข้อมูลอย่างถูกต้อง ปราศจากการอุดตัน ๗. ระบุ และ เน้น เฉพาะรายการที่วิกฤตหรือที่มีความสำคัญมากๆ โปรดดำเนินการตาม “กฎ ๘๐ : ๒๐” คือร้อยละ ๘๐ ของปัญหาต่างๆ เกิดจากกิจกรรมหรือปัจจัยเพียงร้อยละ ๒๐ เท่านั้น ๘. จงคัดเลือกผู้ประมุลงานรายย่อยด้วยความระมัดระวัง ๙. จงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนกันในบางรายการที่จำเป็น ๑๐. จงหลีกเลี่ยงการเสี่ยงที่ไม่จำเป็น^{๕๔} ทั้งนี้ ดิน ปรัชญาพุทธได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า “กฎทอง” ของ เทย์เลอร์ และ วัตลิง นั้น มีลักษณะใกล้เคียงกับ GO CARTS DRIVER ของ แรนด์ และ พอสเนอร์ อยู่มากที่สุด อย่างไรก็ตาม ในการบริหารโครงการพัฒนาจริงๆ ทั้งในขั้นตอนการเตรียมและปรับ (วิเคราะห์) และการนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัตินั้น อาจจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตัดบางประเด็นของบัญญัติ ๑๐ ประการและกฎทองเหล่านี้ลงบ้างเหมือนกัน เพราะสภาพแวดล้อมแต่ละสถานที่ไม่เหมือนกัน^{๕๕} ทั้งนี้ โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ กล่าวไว้ว่า การที่จะบริหารโครงการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ เช่น การประชุม การทำงานเป็นกลุ่ม การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน การตัดสินใจที่ดี การจดบันทึก และการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ สามารถนำมาแสดงได้ตามแผนภาพที่ ๒.๔ ดังนี้

^{๕๔} Taylor and Watling, op. cit., pp. 249-257.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๐.

แผนภาพที่ ๒.๔ แสดงปัจจัยที่เอื้อให้บริหารโครงการพัฒนาประสบความสำเร็จ^{๕๖}

ทั้งนี้ ยังปัจจัยที่เอื้อต่อการนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติตามธรรมชาติของ ฮอนาเดล และ เคลาส์ ได้แสดงไว้มีดังนี้ คือ ๑. โครงการพัฒนาใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมหรือไม่ ๒. โครงการพัฒนา มีการประเมินความเหมาะสมของเทคโนโลยี โดยการพิจารณาจากความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้ใช้เทคโนโลยีนั้นๆ หรือไม่ ๓. โครงการสามารถสร้างองค์การท้องถิ่นที่มีภารกิจที่แน่นอน และปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ๔. โครงการพัฒนาเปิดโอกาสให้ชาวพื้นเมืองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับชะตากรรมของตนเองหรือไม่ ๕. โครงการพัฒนา มีการวางแผนโครงการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง มีระบบการจัดการที่ดีและสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาอย่างได้ผลหรือไม่^{๕๗} เพรสแมน และ วิลด์ฟสกี มีความเห็นว่า การนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าโครงการพัฒนานั้นมีความเรียบง่ายเพียงใด มีขั้นตอนมากน้อยเพียงใด และมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายแค่ไหน โดย เพรสแมน และ วิลด์ฟสกี ได้เขียนเงื่อนไขเหล่านี้ออกมาในรูปของสมมติฐานดังนี้ คือ ๑. ยิ่งโครงการพัฒนา มีความเรียบง่ายมากเพียงใด ก็ยิ่งมีโอกาสที่จะได้รับการนำไปปฏิบัติมากขึ้นเพียงนั้น ๒. ยิ่งโครงการพัฒนา มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานน้อยลงเพียงใด ก็ยิ่งมีโอกาสที่จะได้รับการนำไปปฏิบัติมากขึ้นเพียงนั้น ๓. ยิ่งโครงการพัฒนา มุ่งเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายมากขึ้นเพียงใด ก็ยิ่งมีโอกาสที่จะได้รับการนำไปปฏิบัติมากขึ้นเพียงนั้น^{๕๘} ดังนั้น จากสมมติฐานทั้ง ๓ ข้อดังกล่าวนี้ ทำให้พบว่า โครงการพัฒนาที่มีความเรียบง่ายและมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานพอเหมาะพอควรและเป็นโครงการพัฒนาที่มุ่งไปที่กลุ่มเป้าหมายมากเพียงใด ก็ยังสามารถช่วยให้เป้าหมายมากขึ้นเพียงนั้นหากนำไปปฏิบัติใช้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับ ไนโกร และ ไนโกร ได้เสนอว่า หน่วยราชการอาจจะปรับปรุงการประเมินผลโครงการพัฒนาให้ดีขึ้น โดยยึดหลักต่างๆ ดังนี้ คือ ๑. การประเมินผลโครงการพัฒนา จะต้องถือว่าเป็นความรับผิดชอบที่ต่อเนื่องของทุกๆ หน่วยงาน พร้อมกับมีเงินและบุคลากรเพื่อการนี้อย่างครบครัน ๒. ทุกหน่วยงานควรจะพัฒนาหรือปรับปรุงแผนการประเมินโครงการพัฒนาอยู่เสมอ อย่างน้อยที่สุดปีละหนึ่งครั้ง ๓. ควรมีแผนที่เชื่อมโยงระหว่างการประเมินผลโครงการพัฒนากับกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณ เพื่อจะปรับหรือดำเนินการตามโครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ๔. แม้ว่าการตัดสินใจของรัฐบาลเกี่ยวกับ

^{๕๖} โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, แนวคิดและหลักการบริหารโครงการ”, ใน เอกสารการสอนรายวิชาการบริหารงานพัฒนาชุมชน หน่วยที่ ๑ เรื่องเดียวกัน, อ้างแล้ว, หน้า ๒๑. อ้างใน ดิน ปรัชญาฤทธิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๑.

^{๕๗} Honadale and Klauss (eds.), op. cit., pp. 139-142.

^{๕๘} Jeffrey L. Pressman and Aaron Wildavsky, Implementation (Berkeley, Los Angeles : University of California Press, 1973), p. 147.

โครงการพัฒนา จะต้องนำเอาปัจจัยทางการเมืองมาพิจารณาด้วยก็ตาม แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องควรใช้ข้อมูลจากการประเมินผลโครงการพัฒนามาซึ่งดูถึงข้อดีข้อเสียนั้นก่อน ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการต่อไป ๕. แม้ว่าหน่วยงานจะไม่สามารถทดสอบโครงการทดลองต่างๆ ได้ทั้งหมดก็ตาม แต่หน่วยงานก็อาจจะต้องการทดลองเกี่ยวกับโครงการเหล่านั้นเสียก่อน ก่อนที่จะนำไปปฏิบัติจริงๆ ๖. หน่วยงานควรจะทำ การประเมินผลโครงการพัฒนาเฉพาะที่สามารถประเมินได้เท่านั้น สำหรับกฎเกณฑ์ที่จะพิจารณาว่า โครงการใดสามารถประเมินได้หรือไม่นั้น อาจจะพิจารณาได้จากปัจจัยต่างๆ เช่น โครงการพัฒนามีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนหรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาสามารถวัดได้หรือไม่ ทฤษฎีหรือข้อสมมติทางทฤษฎีที่เชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมกับการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายชัดเจนหรือไม่ ผู้บริหารมีข้อจำกัดมากน้อยเพียงใดที่จะดำเนินการตามผลของการประเมินโครงการพัฒนา มีทางเลือกอื่นใดอีกหรือไม่ ที่จะปฏิบัติตามผลของการประเมินโครงการพัฒนาตามประเด็นต่างๆ ที่ค้นพบ ๗. ฝ่ายบริหารและฝ่ายช่วยอำนวยความสะดวกของแผนงานต่างๆ ควรจะเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานและเกณฑ์การประเมินผลเสียเองมากกว่าให้ผู้รับจ้างภายนอกเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องทั้งสองนี้ ๘. การประเมินผลโครงการพัฒนาควรจะทำแต่เนิ่นๆ ก่อนที่กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ จะเข้ามามีอิทธิพลครอบงำโครงการพัฒนาเหล่านั้น จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามผลของการประเมิน ๙. การประเมินผลควรเป็นกระบวนการของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนามากกว่าการประเมินผลกระทบ เพราะจะช่วยให้สามารถพิจารณาหาวิธีแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ ๑๐. ควรมีการออกแบบแบบประเมินผลโครงการพัฒนาที่มีพลังมากๆ แทนที่จะใช้แบบประเมินผลเก่าๆ ๑๑. ในการประเมินผลการปรับปรุงโครงการพัฒนานั้น ควรจะให้บุคลากรของแผนงานนั้นๆ เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้พวกเขามีความเข้าใจและหันมาสนับสนุนการประเมินผลโครงการ ๑๒. หลักจากการประเมินผลโครงการพัฒนาเสร็จแล้ว ควรจะมีการเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อที่จะใช้ข้อมูลเหล่านั้นไปปรับปรุงแผนงานให้ดีขึ้นต่อไป

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการพัฒนานี้ ทำให้ได้ทราบถึงความหมาย เนื้อหา แนวทาง ปัญหา และตัวอย่างของการบริหารโครงการพัฒนานั้นช่วยส่งเสริมให้เกิดความกระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการอาศัยแนวคิดของแต่ละท่านผู้รู้ที่ได้กล่าวไว้นั้นเป็นเครื่องช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ หรือ วิธีการปฏิบัติต่างๆ รวมไปถึงขั้นตอนในการจัดทำแผนงานหรือการจัดทำโครงการตั้งแต่ระดับบนลงมาระดับล่าง และจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน กล่าวคือ ตั้งแต่ระดับชาติสู่ระดับจังหวัด จังหวัดสู่ระดับอำเภอ อำเภอสู่ระดับตำบล และระดับตำบลสู่ อำเภอ ระดับอำเภอสู่ระดับจังหวัด ระดับจังหวัดสู่ระดับชาติ เป็นต้น ทั้งหมดดังกล่าวมานี้ สามารถนำมาสรุปให้เห็นได้ตามตารางที่ ๒.๕ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๕ สรุปการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ

นักวิชาการ หรือ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
W.J. Taylor and T.E. Watling, (1979), pp. 1-12.	๑. การจัดการเกี่ยวกับภารกิจ ๒. การจัดเตรียมการในเรื่องการจัดการ ๓. การจัดเตรียมเทคนิคการบริหาร
โฆสิต บัณเฑียรวัณ, อ้างใน ดิน ปรัชญาพฤทธิ, (๒๕๕๕), หน้า ๑๔๐.	๑. การเตรียมตัวและการลงมือดำเนินงานที่กำหนดไว้ ๒. ขั้นตอนเพื่อการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ๓. โครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม การมีส่วนร่วม
ศุภชัย ยาวะประภาษ และ ไตรรัตน์ โกศพลภรณ์, อ้างใน ดิน ปรัชญาพฤทธิ, เรื่องเดียวกัน, (๒๕๕๕), หน้า ๑๔๐.	๑. การนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ ๒. การติดตามประเมินผล ๓. การเปลี่ยนแปลงในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน ๔. โครงการหรือกิจกรรมมีระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน
George Honadale and Rudi Klaus (eds.) (1979), pp. 129-130.	๑. โครงการทดลอง ๒. โครงการนำร่อง ๓. โครงการสาธิต
Dennis A. Rondenelli, (1983), ch. 3.	๑. การแก้ไขปัญหาตามความสำคัญก่อนและหลัง ๒. เป็นโครงการที่มีความจำเป็นมากที่สุด ๓. ยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก
Anne M. Gurnach and Sharon S. Harty, (1987), p. 367.	๑. การประเมินผล และ ผลกระทบของ โครงการการพัฒนา ๒. การนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ ๓. การเตรียมและปรับ (วิเคราะห์) โครงการการพัฒนา
อมร อนันตชัย, อ้างแล้ว, หน้า ๗๘-๘๓.	๑. คกก.ตำบล รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของพื้นที่ ๒. การจัดกลุ่มปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ๓. การพิจารณากรอบนโยบายของตำบล
Eugene Bardach, (1977), passim.	ตัวแปร (สาเหตุ) ๑. การสื่อสาร ๒. ทรัพยากร ๓. จิตใจ/ทัศนคติ ๔. โครงสร้างระบบราชการ ตัวแปรตาม (ผล) ๑. การนำโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ

๒.๒ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ

พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้คณะบุคคลซึ่งประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งมาจากการแต่งตั้งที่พระพุทธองค์ทรงพิจารณาเห็นถึงความเหมาะสมตามความรู้ ความประพฤติ และ ความสามารถ ของบุคคลดังกล่าวนี้ จึงทรงแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งเอตตคคะ (ความเชี่ยวชาญหรือ ความชำนาญการ) ในด้านต่างๆ เป็นผู้ช่วยส่งเสริมในการพัฒนาองค์กรและคุณภาพชีวิตของมวล มหาชนทุกท้องถิ่น ทั้งนี้ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาเถรวาท มีการบริหารการ พัฒนาเชิงพุทธตามหลักพุทธธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงให้เห็นถึงอดีตพระชาติที่พระพุทธองค์ทรง เป็นมหาบุรุษและในฐานะเป็นผู้นำชาวพุทธได้ทรงกระทำความกรรมอันดีหรือทรงประพฤติปฏิบัติบำเพ็ญ อยู่เป็นประจำต่อเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ในชาติก่อนหรือภพก่อนนั้น ซึ่งมีข้อความพระดำรัสที่พระพุทธ องค์ทรงแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลายไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถึงพวกฤๅษีภายนอก ก็อาจจำลักษณะมหา บุรุษ ๓๒ ประการนี้ของมหาบุรุษได้ แต่ฤๅษีเหล่านั้นไม่ทราบว่าเพราะมหาบุรุษทรงทำกรรมนี้จึงได้ ลักษณะนี้” จากพระพุทธานุญาตที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอแนวคิดและหลักการที่ เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธตามที่มีปรากฏอยู่ในลักขณสูตรว่าด้วยลักษณะของมหาบุรุษ ๓๒ ประการ โดยจะแบ่งตามลักษณะ ๓๒ ประการ ซึ่งในแต่ละประการนั้น บางประการมีเพียงข้อ เดียว และบางประการมีถึงหนึ่งสองสามข้อรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งแนวคิดและความหมายของการบริหาร การพัฒนาเชิงพุทธหรือตามแนวทางของพระพุทธเจ้านั้น พระพุทธองค์ทรงแสดงแนวคิดและ ความหมายของการบริหารเชิงพุทธเพื่อให้เป็นไปในแนวทางซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (๑) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้สมาทานในกุศลธรรม
- (๒) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้สมาทานมั่งคงในกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต
- (๓) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้จำแนกทาน ให้รู้จักให้ทานการแบ่งปัน
- (๔) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้สมาทานศีล
- (๕) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้รักษาอุโบสถ
- (๖) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้มีความเกื้อกูลในมารดา บิดา สมณะ พราหมณ์
- (๗) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้มีความประพฤติอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล
- (๘) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้มีศีกษากุศลธรรมอันอื่นๆ ยิ่งขึ้นไปอีก
- (๙) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้นำความสุขมาให้แก่คนหมู่มากตามหลักพระธรรมวินัย
- (๑๐) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้ป้องกันภัยอันตราย คือ ความหวาดกลัว และ ความหวาดสะดุ้ง เป็นต้น แก่กันและกัน
- (๑๑) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้มีการจัดการรักษาป้องกันคุ้มครองอย่างเป็นธรรม

(๑๒) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้ทานพร้อมทั้งของที่เป็นบริวาร

(๑๓) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ คือ การวาง ทณทาวุธ และ ศัสตราวุธ

(๑๔) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้มีความละอาย มีความเอ็นดู

(๑๕) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้มุ่งประโยชน์เกื้อกูลแก่สรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า

(๑๖) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้ของที่ควรเคี้ยว ของที่ควรบริโภค ของที่ควรลิ้ม ของที่ควรชิม น้ำที่ควรดื่มอันประณีตและมีรสอร่อย

(๑๗) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้สังเคราะห์ประชาชนด้วยกันด้วยการประพาสสังคหวัตถุ ๔ คือ (๑) ทาน (การให้) (๒) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) (๓) อัตถจริยา (การประพาสประโยชน์) (๔) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ)

(๑๘) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้เป็นผู้กล่าววาจาประกอบด้วยประโยชน์ ประกอบด้วย ธรรม แนะนำประชาชนทั้งหลาย เป็นผู้นำประโยชน์และความสุขมาให้แก่สัตว์ทั้งหลาย เป็นผู้บูชาธรรมเป็นปกติ

(๑๙) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้เป็นผู้ตั้งใจสอนศิลปะ วิชา จรณะ หรือกรรม โดยประสงค์ว่า ทำอย่างไรชนทั้งหลายนี้พึงรู้ได้เร็ว พึงปฏิบัติได้เร็ว ไม่พึงล่าช้ามานาน

(๒๐) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์ แล้วซักถามว่า ‘ท่านผู้เจริญ อะไรเป็นกุศลอะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเกี่ยวข้อง อะไรไม่ควรเกี่ยวข้องอะไรที่ข้าพเจ้าทำอยู่พึงเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์ตลอดกาลนาน หรือว่าอะไรที่ข้าพเจ้าทำอยู่พึงเป็นไปเพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขตลอดกาลนาน’

(๒๑) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ไม่ให้มีความโกรธไม่ให้ความแค้นใจ แม้จะถูกว่ากล่าวอย่างรุนแรงก็ไม่ขัดเคืองไม่โกรธ ไม่พยาบาท ไม่จองล้างจองผลาญ ไม่สาแดงความโกรธ ความคิดประทุษร้าย และความเสียใจให้ปรากฏ และเป็นผู้ให้เครื่องลาด มีเนื้อดีอ่อนนุ่มและให้ผ้าห่ม ที่เป็นผ้าไหมพัสตร์เนื้อดี ผ้าฝ้ายเนื้อดี ผ้าไหมเนื้อดี และผ้ากัมพลเนื้อดี

(๒๒) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์เป็นผู้นำพวกราชชาติ มิตรสหาย ผู้มีใจดี ที่หายไปนาน จากกันไปนาน ให้กลับมาพบกัน คือ นำมารดาให้พบกับบุตร นำบุตรให้พบกับมารดา นำบิดาให้พบกับบุตร นำบุตรให้พบกับบิดา นำพี่ชายน้องชายให้พบกับพี่ชายน้องชาย นำพี่ชายน้องชายให้พบกับพี่สาวน้องสาว นำพี่สาวน้องสาวให้พบกับพี่ชายน้องชาย นำพี่สาวน้องสาวให้พบกับพี่สาวน้องสาว ครั้นทำให้พบกันแล้วก็ได้รับความชื่นชม

(๒๓) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้รู้จักตรวจดูมหาชนที่ควรสงเคราะห์ ย่อมรู้จักชนที่เท่าเทียมกัน รู้จักตนเองรู้จักฐานะของบุคคล รู้จักความแตกต่างของบุคคล หยั่งทราบว่าคุณคนนี้ควรกับสิ่งนี้บุคคลนี้ควรกับสิ่งนี้ แล้วทำให้เหมาะสมกับความแตกต่างในฐานะนั้นๆ ในกาลก่อน

(๒๔) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้เป็นผู้หวังประโยชน์ หวังความเกื้อกูล หวังความผาสุก หวังความเกษมจากโยคะแก่คนหมู่มาก ด้วยมนสิการว่า ‘ทำไฉน คนเหล่านี้พึงเจริญด้วยศรัทธา เจริญด้วยศีล เจริญด้วยสุตะ เจริญด้วยพุทธิ เจริญด้วยจาคะ เจริญด้วยธรรม เจริญด้วยปัญญา เจริญด้วยทรัพย์และธัญชาติ เจริญด้วยนาและสวน เจริญด้วยสัตว์สองเท้าและสัตว์สี่เท้า เจริญด้วยบุตรและภรรยา เจริญด้วยทาสกรรมกรและคนรับใช้ เจริญด้วยญาติ เจริญด้วยมิตร เจริญด้วยพวกพ้อง’

(๒๕) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้เป็นผู้ไม่เปียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย ด้วยฝ่ามือ ด้วยก้อนหิน ด้วยท่อนไม้ หรือด้วยศัสตรา

(๒๖) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้เป็นคนไม่ถลึงตา ดู ไม่ค้อน ไม่เมิน มองตรง มองเต็มตา และแลดูคนหมู่มากด้วยดวงตาเปี่ยมด้วยความรัก

(๒๗) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้เป็นผู้นำของคนหมู่มากในกุศลธรรม เป็นประมุขของคนหมู่มากในกายสุจริตในวจีสุจริต ในมโนสุจริต ในการจำแนกทาน ในการสมาทานศีล ในการรักษาอุโบสถในความเกื้อกูลมารดา ในความเกื้อกูลบิดา ในความเกื้อกูลสมณะ ในความเกื้อกูลพราหมณ์ ในความประพฤติดื้อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล และในกุศลธรรมอันยิ่งอื่นๆ อีก

(๒๘) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้ละเว้นขาดจากการพูดเท็จ คือพูดแต่คำสัตย์ ดำรงความสัตย์ มีถ้อยคำเป็นหลัก เชื่อถือได้ ไม่หลอกลวงชาวโลก

(๒๙) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้ละเว้นขาดจากคำส่อเสียด คือ ฟังความจากฝ่ายนี้แล้ว ไม่ไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือฟังความจากฝ่ายโน้นแล้วไม่มาบอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายฝ่ายโน้นสมานคนที่แตกต่างกัน ส่งเสริมคนที่ปรองดองกันขึ้นขมยินดีเพิลิตเพลินต่อผู้ที่สามัคคีกันพูดแต่คำที่สร้างสรรค์ความสามัคคีกัน

(๓๐) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้ละเว้นขาดจากคำหยาบ คือ พูดแต่คำที่ไม่มีโทษ ไพเราะ น่ารัก จับใจ เป็นคำของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่ พอใจ

(๓๑) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้ละเว้นขาดจากคำเพ้อเจ้อ คือ พูดถูกกาล พูดแต่คำจริง พูดอิงประโยชน์พูดอิงธรรม พูดอิงวินัย พูดคำที่มีหลักฐาน มีที่อ้างอิง มีที่กำหนด ประกอบด้วยประโยชน์ เหมาะแก่เวลา

(๓๒) การส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ให้ละมิจฉาอาชีวะแล้ว ดำรงชีวิตอยู่ด้วยสัมมาอาชีวะ คือ เว้นขาดจากการโกงด้วยตาชั่ง การโกงด้วยของปลอม การโกงด้วยเครื่องตวงวัด การรับสินบน การล่อลวง การตลบตะแลง การตัด(อวัยวะ) การฆ่า การจองจำ การตีชิงวิ่งราวการปล้น และการขู่กรรโชก

การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น เป็นการบริหารตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งความหมายดังต่อไปนี้ คือ

๑. การบริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า “รอบ” และ ธาตุ ในความ “นำไป” ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี, ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญหัง ปริหริตุง สมัตถโ” แปลว่า “ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี, หลีกหนี, หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารศีล สมาธิ และ ปัญญา และแนะนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป

๒. คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า ADMINISTER และ ADMINISTRATION แปลความหมายได้หลายนัย คือ ปกครอง, ดำเนินการ, อำนวยการ, จัดการ, จัดให้, วาง, ส่งเสริม, บำรุง เป็นต้น^{๕๙}

การบริหารนั้น เป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยการอาศัยผู้อื่น โดยที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึง องค์ประกอบหลายอย่างในการทำงาน ซึ่งองค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้เรียกเป็นตัวย่อ คือ POSDC ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การบริหาร (Administration) เป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงหรือเหมือนกันกับคำว่า การจัดการ (Management) นอกจากสองศัพท์นี้จะมีลักษณะใกล้เคียงกันแล้ว ยังมีศัพท์อื่นๆ อีกมาก ที่นำมาใช้ผสมปนเปกันไป เช่น การบริหารรัฐกิจ สาธารณบริหาร หรือ รัฐประศาสนศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งถือว่า เป็นสาขาหนึ่งของรัฐศาสตร์ กล่าวโดยสรุปการบริหารคือ “เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์” เพราะ การบริหารสามารถเรียนรู้และฝึกฝนเพิ่มเติมได้ แต่ในขณะเดียวกันการบริหารงานก็ต้องใช้ความรู้อัน เป็นระบบที่เชื่อถือได้ร่วมกับการใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้งานบรรลุผล คือ “ได้ทั้งงานและได้ทั้ง น้ำใจจากผู้ร่วมงาน” หลักการบริหารที่มักจะนำมาใช้ในการบริหารงานนั้นมักจะนำแนวคิดหรือทฤษฎี ของต่างประเทศมาใช้เป็นส่วนใหญ่ดังที่ กุลิก และ เออร์วิค (Gulick and Urwick) จาก Management Theory and Practice ของ เดล (Dale) ได้กล่าวไว้ถึงการบริหารงานให้เพื่อประสบ ผลสำเร็จ ผู้บริหารนั้นควรใช้กระบวนการบริหารงาน (Process of Management) ๗ ประการ (POSDCoRB) อันประกอบด้วย ๑. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดลำดับกิจกรรมที่จะต้อง กระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการขององค์การ หรือหน่วยงาน หรือการคาดการณ์ล่วงหน้า ถึงความยุ่งยากหรืออุปสรรคที่พึงจะมี หรือการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายที่วางไว้การกำหนดให้มีแผนงานเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ปัญญาของ มนุษย์และใช้ความเพียรพยายามที่จะนำทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์การ วางแผนที่ดี ย่อมทำให้ประสบผลสำเร็จถึงครึ่งหนึ่งแล้วดังคำภีร์ยุทธศาสตร์ของซุนวูที่ว่า “รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง” เป็นการกล่าวให้เห็นถึงความสำคัญในการวางแผนที่ดีของแม่ทัพหรือ

^{๕๙} สิริภพ เหล่าลาภะ, ครองแผ่นดินโดยธรรม, พุทธศาสตร์การเมือง BUDDHOLOGY OF POLITICS, พระพุทธศาสนา : อริยมรรคของประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

ผู้บริหาร ย่อมทำให้ระบบชนะศัตรู อย่างไรก็ตาม การวางแผนงานที่ดีต้องอาศัยข้อเท็จจริงทางสถิติข้อมูลต่างๆ ทั้งอดีตและปัจจุบันนำมาร่วมพิจารณาประกอบการวางแผน ซึ่งการวางแผนเปรียบเสมือนการทำนายอนาคต จึงเป็นไปตามหลักจักษุมาของพระพุทธเจ้าที่แสดงไว้ ๒. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การกำหนดตำแหน่งสายการบังคับบัญชาในองค์การ มีตำแหน่งอะไรบ้าง แต่ละตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่อย่างไร ใครสั่งการใคร ซึ่งเป็นไปตามสายงาน ๓. การจัดอัตรากำลัง (Staffing) หมายถึง การสรรหาบุคคลเข้าทำงานในองค์การตามตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดไว้ โดยใช้หลักการใช้คนให้เหมาะกับงาน (Put the right man on the right job) เพื่อให้ทุกคนทำงานตามความสามารถและเกิดประโยชน์ต่อองค์การ ซึ่งคล้ายคลึงกับสัพบุริสธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสสอนว่า คนมีหลายประเภทมีจริตแตกต่างกัน ต้องใช้คนให้เหมาะกับจริตของแต่ละคน (จริต คือ นิสัย) ๔. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การกำกับดูแล การสั่งการ และการมอบหมายงานให้แต่ละฝ่ายหรือแต่ละงานได้นำไปปฏิบัติตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้ ๕. การประสานงาน (Co-ordinating) เป็นการติดตามฝ่ายหรืองานต่างๆ ว่าได้ดำเนินการถึงไหน มีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นที่ใด เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ร่วมงานละทิ้งงานหรือทุจริตต่อหน้าที่ซึ่งเป็นไปตามหลักอภิธานิธรรมโดยผู้บริหารต้องหมั่นประชุมผู้ร่วมงาน ๖. การรายงาน (Reporting) เป็นการรายงานผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งเป็นการควบคุมการทำงานอย่างมีหลักฐาน (การรายงาน) เพื่อการปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักอภิธานิธรรมเช่นกัน ๗. การงบประมาณ (Budgeting) เป็นการจัดทำรายงานการใช้เงินในการบริหารงานต่างๆ และรายงานเงินที่คงเหลือ เพื่อการวางแผนทางการเงิน (Fiscal Planning) และการควบคุมการใช้เงิน ซึ่งเป็นไปตามหลักจักษุมาและหลักวิสุทธิที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เช่นกัน^{๖๐} และการบริหารนั้น จะต้องประกอบไปด้วย ๑. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สำเร็จผู้บริหารที่ดี ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์การ ๒. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชากายในองค์การ มีการแบ่งงานกันทำและกระจายอำนาจ ๓. งานบุคลากร (Staffing) เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ๔. การอำนวยการ (Directing) เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามแผนและผู้บริหารจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและจะต้องมีภาวะผู้นำ ๕. การกำกับดูแล (Controlling) เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์การ รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์การ^{๖๑} ทั้งนี้ แนวความคิดนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายการบริหารเรื่อง “POCCC” ได้แก่ การวางแผน

^{๖๐} พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๕๘.

^{๖๑} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓ - ๕.

(Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Co-ordinating) และการควบคุม (Controlling) อันเป็นนโยบายเพื่อประกอบใช้ในการบริหารงาน ๑๔ ข้อ อันประกอบไปด้วย ๑. หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ (Authority and responsibility) ๒. หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of command) ๓. หลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of direction) ๔. หลักของการดำรงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar chain) ๕. หลักของการแบ่งงานกันทำ (Division of work or specialization) ๖. หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline) ๗. หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองจากประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of individual to general interest) ๘. หลักของการให้ประโยชน์ตอบแทน (Remuneration) ๙. หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization) ๑๐. หลักของความมีระเบียบเรียบร้อย (Order) ๑๑. หลักของความเสมอภาค (Equity) ๑๒. หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of tenure) ๑๓. หลักของความคิดริเริ่ม (Initiative) ๑๔. หลักของความสามัคคี (Esprit de corps)^{๒๒} เป็นต้น ทั้งนี้ จากแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธดังกล่าวนี้ ทำให้เห็นว่า การบริหารการพัฒนานั้น เป็นการบริหารงานที่ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์แห่งการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์โดยการประสานความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายและมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบครบองค์ประกอบ ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น องค์กรจึงต้องมีผู้นำหรือผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีความรู้ความเข้าใจอย่างรอบคอบต่อการแก้ไขปัญหาต่างๆ และเป็นที่น่าเชื่อถือและเชื่อมั่นให้กับบุคลากรในองค์กรและเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยอันดีมีความศรัทธาเชื่อมั่นต่อองค์กรของตนรวมไปถึงสมาชิกทุกคนที่อยู่ภายในองค์กร ตลอดจนการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีในการติดต่อประสานกับบุคคลจากองค์กรภายนอกที่เข้าร่วมมือในการบริหารการพัฒนาองค์กรของตนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ สามารถนำมาสรุปให้เห็นตามตารางที่ ๒.๖ ดังนี้

^{๒๒} สุรพล สุยะพรหม และคณะ, **ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๔๗ - ๔๘.

ตารางที่ ๒.๖ สรุปแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ

นักวิชาการ หรือ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพุทธเจ้า, พระไตรปิฎก	กระบวนการบริหารงาน ๗ ประการ (POSDCoRB) คือ ๑. การบริหารเชิงพุทธเพื่อพัฒนากาย วาจา ใจ ๒. การบริหารด้วยหลักสุตมยปัญญา ๓. การบริหารด้วยหลักจิตตามยปัญญา ๔. การบริหารด้วยหลักภาวนามยปัญญา ๕. การกำหนดนโยบาย การวางแผน จัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติ ๖. การบริหารการพัฒนาตามหลักมรรคมีองค์ ๘ ประการ ๗. การใช้รูปแบบพัฒนาตามแนวอนุพุทธานุภาพิกขา ๘. การแสดงแนวทางตามหลักลักษณะสูตร ๙. การบริหารตามวงจรแห่งพุทธกิจ ๕ ๑๐. การบริหารตามหลักอริยสัจสี่ ๑๑. การบริหารตามหลักปธาน ๔ หรือสัมมัมปธาน ๔
สิริภพ เหล่าลาภะ, (๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.	๑. การบริหารด้วยศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อกำจัดปัญหา ๒. การบริหารด้วยการปกครอง, ดำเนินการ, อำนวยการ, ๓. การจัดการ, จัดให้, วาง, ส่งเสริม, บำรุง
พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), (๒๕๔๑), หน้า ๕๘.	กระบวนการบริหารงาน ๗ ประการ (POSDCoRB) คือ ๑. การวางแผน (Planning) ๒. การจัดองค์การ (Organizing) ๓. การจัดอัตรากำลัง (Staffing) ๔. การอำนวยการ (Directing) ๕. การประสานงาน (Co-ordinating) ๖. การรายงาน (Reporting) ๗. การงบประมาณ (Budgeting)
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), (๒๕๔๙), หน้า ๓ - ๕.	การบริหารนั้น จะต้องประกอบไปด้วย ๑. การวางแผน (Planning) ๒. การจัดองค์การ (Organizing) ๓. งานบุคลากร (Staffing) ๔. การอำนวยการ (Directing) ๕. การกำกับดูแล (Controlling)

ตารางที่ ๒.๖ สรุปแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ (ต่อ)

นักวิชาการ หรือ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุรพล สุยะพรหม และคณะ, (๒๕๕๕), หน้า ๔๗ - ๔๘.	นโยบายการบริหาร เรื่อง POCCC ได้แก่ ๑. การวางแผน (Planning) ๒. การจัดองค์การ (Organizing) ๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) ๔. การประสานงาน (Co-ordinating) ๕. การควบคุม (Controlling) อันเป็นนโยบายเพื่อประกอบใช้ในการบริหารองค์กร ๑๔ ข้อ ได้แก่ (๑) หลักเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and responsibility) (๒) หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of command) (๓) หลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of direction) (๔) หลักของการดำรงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar chain) (๕) หลักของการแบ่งงานกันทำ (Division of work or specialization) (๖) หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline) (๗) หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองจาก ประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of individual to general interest) (๘) หลักของการให้ประโยชน์ตอบแทน (Remuneration) (๙) หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization) (๑๐) หลักของความมีระเบียบเรียบร้อย (Order) (๑๑) หลักของความเสมอภาค (Equity) (๑๒) หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of tenure) (๑๓) หลักของความคิดริเริ่ม (Initiative) (๑๔) หลักของความสามัคคี (Esprit de corps)

๒.๒.๒ หลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ

หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาตามที่มีปรากฏอยู่ในลักษณะสูตรนั้น มีจำนวนมากมาย ในที่นี้ ผู้วิจัย จึงขอนำเสนอเฉพาะหลักพุทธธรรมบางส่วนเท่านั้น เพื่อนำมาเป็นหลักการสำหรับประยุกต์ใช้ในการบริการการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามนั้น ประกอบด้วยหลักผล ๕ ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๒.๑ ผล ๕ ประการ

ในวิถิตสูตร อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต สมเด็จพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ตรัสเกี่ยวกับเรื่อง “วิถิตสูตร ว่าด้วยผลโดยพิสดาร”^{๒๓} โดยในสมัยพุทธกาลนั้นพระพุทธองค์ทรงเรียกชื่อว่า “ผล ๕” กล่าวคือ กำลัง ๕ เพื่อใช้ในการบริหารการพัฒนาองค์กรว่า

๑. สัทธา	กำลังของความเชื่อมั่น
๒. วิริยะ	กำลังของความขยันหมั่นเพียร
๓. สติ	กำลังของความระลึกอยู่บ่อยๆ
๔. สมาธิ	กำลังของความตั้งใจจริง
๕. ปัญญา	กำลังของความรอบรู้อย่างชัดเจน

พระนาคเสนะ^{๒๔} ได้กล่าวแก้ปัญหาเกี่ยวกับสัทธา (ความเชื่อ) วิริยะ (ความเพียร) สติ (ความระลึก) สมาธิ (ความตั้งมั่นแห่งใจ) และปัญญา (ความรอบรู้) ตามพระพุทธฎีกา สมเด็จพระทศพลญาณกับสมเด็จพระเจ้ามิลินทที่ไว้ตามลำดับวิสัยเห็นว่า

พระพุทธฎีกาที่ตรัสไว้เกี่ยวกับ “สัทธา : ศรัทธา” (สทฺธาย ตรติ โหมิ อปฺปมาเทน อนฺณวํ วิริเยน ทุกขมจฺเจติ ปญฺญาย ปริสุทฺธสฺสิติ) ซึ่งแปลว่า พระโยคาวจรจะข้ามโอชะทั้ง ๔ ไปพ้นด้วยสัมปกันชนหลักขณสัทธา จะข้ามไปให้พ้นมหาสมุทรสงสารได้ด้วยไม่ประมาทลืมนอน จะข้ามไปให้พ้นจากกองทุกข์นี้ด้วยมีวิริยะความเพียร จะบริสุทธิ์สิ้นกิเลสตัณหา “ปญฺญาย” ด้วยเฉพหลักขณปัญญาอันตัดกิเลส และมีให้บาปกรรมอันข้องขัดเหลือเศษอยู่ในสันดานของตนนั้นได้

ผล ๕ ประการ^{๒๕} ธรรมอันเป็นกำลังหรือพลัง มีอยู่ ๕ ประการ ซึ่งประกอบด้วย

๑. สัทธา	ความเชื่อ
๒. วิริยะ	ความเพียร

^{๒๓}ดูรายละเอียดใน อก.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔/๑๗-๑๘.

^{๒๔}สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคารพิมพ์จำหน่าย, **มิลินทปัญหา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓, ๗๔, ๗๗, ๗๘, ๘๐.

^{๒๕}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม : Dictionary of BUDDHISM**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙๘-๑๙๙.

๓. สติ	ความระลึกได้
๔. สมาธิ	ความตั้งจิตมั่น
๕. ปัญญา	ความรู้ทั่วชัด

ธรรม ๕ ประการนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อินทรีย์ ๕ ธรรมที่เป็นใหญ่ในกิจของตน” ที่เรียกว่า “อินทรีย์” เพราะความหมายว่า “เป็นใหญ่ในการกระทำหน้าที่แต่ละอย่างๆ ของตน” คือ เป็นเจ้าการในการครอบงำเสียซึ่งความไร้ศรัทธา ความเกียจคร้าน ความประมาท ความฟุ้งซ่าน และความหลง ตามลำดับ ที่เรียกว่า “พละ” เพราะความหมายว่า “เป็นพลัง” ทำให้เกิดความมั่นคง ซึ่งความไร้ศรัทธาเป็นต้น แต่ละอย่าง จะเข้าครอบงำไม่ได้ และพละหมวดนี้ เป็นหลักปฏิบัติทางจิตใจ ให้ถึงความหลุดพ้นโดยตรง

ทั้งนี้ ในหลักของ “สัทธาพละ” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า “กำลัง หรือ พลัง ของ ความศรัทธา หรือ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล - faith; belief; confidence” นั้น ยังประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑. กัมมสัทธา (เชื่อกรรม, เชื่อกฎแห่งกรรม, เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอำนาจอนหรืออนาคตโชค เป็นต้น - belief in Karma; confidence in accordance with the law of action)

๒. วิปากสัทธา (เชื่อวิบาก, เชื่อผลของกรรม, เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว - belief in the consequences of actions)

๓. กัมมัสสกตาสัทธา (เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน, เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน - belief in the individual ownership of action)

๔. ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า, มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๔ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง - confidence in the Enlightenment of the Buddha)^{๖๖}

ทั้งนี้ ศรัทธาทั้ง ๔ ประการดังกล่าวนี้ มีมาในบาลีเฉพาะข้อที่ ๔ อย่างเดียว

^{๖๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม Dictionary of Buddhism, หน้า ๑๖๔-๑๖๕.

พระพุทธปฏิภาที่ตรัสไว้เกี่ยวกับ “วิริย : ความเพียรพัฒนา” (วิริยโณ ภิกขเว อริยสาวโก อกุสล ปชหติ กุสล ภาเวติ สาวชช ปชหติ อนาวชช ภาเวติ สทมมา น ปริหานตติ) ซึ่งแปลว่า พระอริยสาวก ย่อมฝึกฝนในวิริยะผลมีความเพียรพัฒนาเป็นกำลัง ยังกุศล (ความชั่ว) ให้สูญสิ้นไป แล้วให้กุศล (ความดี) เจริญพัฒนา ละเสียซึ่งสิ่งอันเป็นโทษ ทำแต่สิ่งที่หาโทษมิได้นั้น “น ปริหานติ” มิให้สูญสลายไปจากพระสัทธรรม

นัยเดียวกัน ตรัสว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย มียอยู่ อารัมภธาตุ (ธาตุคือความคิดริเริ่ม) นิกมธาตุ (ธาตุคือความลงมือทำ) ปรักกมธาตุ (ธาตุคือความบากบั่นไม่ท้อถอย) การทำโยนิโสมนนสิการ ให้มากในธาตุเหล่านั้น นี่เป็นอาหารเพื่อความเกิดขึ้นแห่งวิริยสัมโพชฌงค์ที่ยังไม่เกิดบ้าง เพื่อภยโยภาพ ใพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งวิริยสัมโพชฌงค์ที่เกิดแล้วบ้าง” ดังนี้

ทั้งนี้ ในหลักของ “วิริยผล” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า “กำลัง หรือ พลัง ของความเพียรนั้น ยังประกอบด้วยปธาน กล่าวคือ ความเพียร ๔ ประการ คือ

๑. สังวรปธาน ความเพียรระวังหรือเพียรปิดกั้น คือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น

๒. ปหานปธาน ความเพียรละหรือเพียรกำจัด คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว มิให้เกิดขึ้นอีก

๓. ภาวนาปธาน ความเพียรเจริญหรือเพียรก่อให้เกิด คือ เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้น

๔. อนุรักษนาปธาน ความเพียรรักษา คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่น และให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนถึงความใพบูลย์

พระพุทธปฏิภาที่ตรัสไว้เกี่ยวกับ “สติ : ความระลึก” (สติ จ โห ภิกขเว สพพตถิก วทา มิ) ซึ่งแปลว่า “ภิกษุ (ผู้เห็นภัย) ทั้งหลาย พระตถาคตนี้สรรเสริญว่า สติ (ความระลึก) ให้สำเร็จประโยชน์ทุกอย่าง และนำออกเสียซึ่งโทษทั้งปวง”

[สติเป็นสพพตถิกา]

ส่วน สติ นั้น มีกำลังในที่ทั้งปวงย่อมควร เพราะสติรักษาจิตไว้แต่ความตกไปในอุทัจจะ เพราะอำนาจแห่งสัทธาวิริยะ และปัญญาอันเป็นฝักฝ่ายอุทัจจะ และรักษาจิตไว้แต่ความตกไปในโกสัชชะเพราะสมาธิอันเป็นฝักฝ่ายโกสัชชะเพราะเหตุนี้ สตินั้นจึงจำปรารภนาในที่ทั้งปวง ดุจเกลือสะดุ้งเป็นสิ่งที่พึงปรารภนาในกับข้าวทั้งปวง และดุจสรรพกรรมิกอำมาตย์ (ผู้รอบรู้ในการงานทั้งปวง) เป็นผู้พึงปรารภนาในสรรพราชกิจ ฉะนั้น เพราะฉะนั้น พระอรธรรคถาจารย์จึงกล่าวไว้ว่า “ กัลลสสติ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

“เป็นคุณชาติจำปรารถนาในที่ทั้งปวง เพราะเหตุไร เพราะจิตมีสติเป็น
ที่อาศัยไป และสติมีการรักษาเอาไว้ได้เป็นเครื่องปรากฏ การยกและข่มจิต
เว้นสติเสีย หามิได้ไม่ว่าง”

พระพุทธปฏิภาณที่ตรัสไว้เกี่ยวกับ “สมาธิ : ความตั้งมั่นแห่งใจ” (สมาธิ ภิกขเว ภาเวถ สมาธิ
โก ภิกขุ ยถาภูตํ ปชานาตีติ) ซึ่งแปลว่า “ภิกขุ (ผู้เห็นภัยในวัฏฏสงสาร) ท่านทั้งหลายจงพากันฝึกฝาย
พัฒนาตนเถิด ซึ่งสมาธิอันประเสริฐ ภิกขุรูปใดได้พัฒนาสมาธิอันเลิศนี้จะได้ดีหนักหนาจะตรัสรู้มรรค
และผลและไตรวิชชาสมาบัติ “ยถาภูตํ” อย่างเที่ยงแท้ ดังนี้”

พระพุทธปฏิภาณที่ตรัสไว้เกี่ยวกับ “ปัญญา : ความรอบรู้” เปรียบประดุจบุรุษผู้หนึ่งนั้น จด
ประทีปคันและเทียนส่องเข้าไปในห้องเรือนอันมืดมนอนธกาล ก็ชัชวาลสว่างกระจ่างแจ้งแลเห็นรูป
ต่างๆ เป็นว่าถ้อยถ้อยงานพานาขณะอันตั้งเรียงเคียงกัน ฉันทใด โอภาสลักษณะปัญญานี้ไซ้ร เมื่อจะ
บังเกิดในสันดานท่านผู้เป็นพระโยคาวจรนั้น ก็กำจัดเสียซึ่งความมืดคืออวิชชา (ความไม่รู้จริง) อันบัง
ปัญญาให้รู้ธรรม ยังวิชฌายาสอนสู่ไฟโพธิญาณคืออวิชชา (ความรู้จริง) อันจะรู้ไปในธรรมนั้นๆ ให้สว่าง
กระจ่างแจ้ง ยังญาณโลกให้สว่างไสว ก็เห็นแจ้งในพระอริยสัจทั้ง ๔ ที่นั่นพระโยคาวจรก็จะเห็นเป็น
พระไตรลักษณ์ญาณว่า “อนิจฺจนติ วา : เป็นความไม่เที่ยง” “ทุกฺขนติ วา : เป็นความทุกข์บ้าง” และ
“อนตฺตาติ วา : เป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน” อย่างนี้แหละชื่อว่า “โอภาสลักษณะปัญญา”

ทั้งนี้ พระพรหมโมลี ยังได้กล่าวว่า สตินั้น เป็นสิ่งที่ต้องกำหนดอย่างขะมักเขม้นทุกเวลา

จากความหมายของหลักพละ ๕ ตามแนวทางที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ สามารถสรุปได้ว่า
หลักพละ ๕ นั้น เป็นหลักการสำหรับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ ซึ่งทั้งหมดนี้ เมื่อบุคคลประพฤติ
ปฏิบัติได้ ย่อมเป็นการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธที่ประชาชนยกย่อง และในขณะเดียวกันนั้น ยังเป็น
หลักการสำคัญต่อการบริหารการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพที่มั่นคงและก้าวหน้าควบคู่ไปกับ
สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสภาพทั่วไป ทางสังคม และทางเศรษฐกิจ เป็นต้นดังกล่าวมานี้

พละ ๕ ธรรมอันเป็นกำลัง ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ

๑. สัทธาพละ	ความเชื่อ	: confidence
๒. วิริยพละ	ความเพียร	: energy ; effort
๓. สติพละ	ความระลึกได้	: mindfulness
๔. สมาธิพละ	ความตั้งจิตมั่น	: concentration
๕. ปัญญาพละ	ความรู้ทั่วชัด	: wisdom ; understanding

ธรรม ๕ อย่างนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อินทรีย์ ๕ (ธรรมที่เป็นใหญ่ในกิจของตน :
controlling faculty) ที่เรียกว่า “อินทรีย์” เพราะความหมายว่า เป็นใหญ่ในการกระทำหน้าที่แต่ละ
อย่างๆ ของตน คือ เป็นเจ้าการ ในการครอบงำเสียซึ่งความไร้ศรัทธา ความเกียจคร้าน ความประมาท
ความฟุ้งซ่าน และความหลงตามลำดับ ที่เรียกว่า พละ เพราะความหมายว่า เป็นพลังทำให้เกิดความ

มั่นคง ซึ่งความรู้ศรัทธาเป็นต้น แต่ละอย่าง จะเข้าครอบงำไม่ได้ พละหมวดนี้เป็นหลักปฏิบัติทางจิตใจ ให้ถึงความหลุดพ้นโดยตรง^{๖๗}

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมสำหรับการใช้ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธในครั้งนี้ ทำให้ทราบได้ว่า การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธหรือตามแนวของพระพุทธเจ้า นั้น มีหลักการคือหลักพละ ๕ ประการ ทั้งนี้ ยังพบว่า มีผลงานของนักวิชาการหลายท่านที่ได้แสดงหลักการบริหารการพัฒนาตามหลักพละ ๕ ประการไว้เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในหลักการดังกล่าวมาข้างต้นนั้นด้วย หลักพละ ๕ ประการนั้น สามารถนำมาแสดงให้เห็นตามตารางที่ ๒.๗ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๗ สรุปหลักพละ ๕ ประการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมเด็จพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔/๑๗-๑๘.	พละ ๕ คือ ๑. สัทธาพละ กำลังของความเชื่อมั่น ๒. วิริยพละ กำลังของความขยันหมั่นเพียร ๓. สติพละ กำลังของความระลึกอยู่บ่อยๆ ๔. สมาธิพละ กำลังของความตั้งใจจริง ๕. ปัญญาพละ กำลังของความรอบรู้อย่างชัดเจน
สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร, (๒๕๔๙), หน้า ๗๓, ๗๔, ๗๗, ๗๙, ๘๐.	๑. การบริหารความเชื่อ ๒. การบริหารความเพียร ๓. การบริหารความระลึก ๔. การบริหารความตั้งใจมั่น ๕. การบริหารความรอบรู้
พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตฺโต), (๒๕๔๓, หน้า ๑๙๘-๑๙๙)	๑. สัทธา ความเชื่อ ๒. วิริยะ ความเพียร ๓. สติ ความระลึกได้ ๔. สมาธิ ความตั้งใจมั่น ๕. ปัญญา ความรู้ทั่วชัด

^{๖๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, [ออนไลน์], http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_seek.php?text=%BE%C5%D0&original=1 (17 ตุลาคม 2558).

๒.๓ องค์การบริหารส่วนตำบล : พื้นที่การวิจัย

๒.๓.๑ องค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖^{๖๘} ระบุไว้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๔๖ มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีพื้นที่เท่ากับตำบลแต่ละตำบล โดยเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญน้อย

สาระสำคัญของกฎหมาย

๑. การจัดตั้ง : ตำบลใดหากมีรายได้ติดต่อกัน ๓ ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท มีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยให้ทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา^{๖๙}

๒. โครงสร้างการบริหารงาน โครงสร้างของ อบต. แบ่งได้เป็น ๒ ส่วน คือ ๑) ฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ และ ๒) ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ซึ่งทั้ง ๒ ส่วน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละแห่งจะมีจำนวนไม่เท่ากัน^{๗๐} ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจำนวนหมู่บ้านของตำบล อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวน ๘ หมู่บ้านจะสามารถมีสมาชิก อบต. ได้จำนวน ๑๖ คน เพราะใน ๑ หมู่บ้าน จะมีสมาชิก อบต. ได้จำนวน ๒ คน ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ ๒.๘ ดังนี้

จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนสมาชิก อบต. (คน)
อบต. ไต มี ๑ หมู่บ้าน	มีสมาชิก อบต. ได้ ๖ คน
อบต. ไต มี ๒ หมู่บ้าน	มีสมาชิก อบต. ได้หมู่บ้านละ ๓ คน รวม ๖ คน
อบต. ไต มีหมู่บ้านมากกว่า ๒ หมู่บ้านขึ้นไป	มีสมาชิก อบต. ได้หมู่บ้านละ ๒ คน

^{๖๘}พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖, <http://law.longdo.com/law/619/rev1588>, สืบค้น ณ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๖๙}พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖, มาตรา ๔๐.

^{๗๐}พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖, มาตรา ๔๕.

๓. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล **หน้าที่ที่ต้องทำ^{๗๑}** หรือ **หน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้ทำ^{๗๒}**

- ก. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- ข. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำทางเดิน ที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูล
- ค. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- ง. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- จ. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- ฉ. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ช. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ซ. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- ณ. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้

ตามความจำเป็นและสมควร

หน้าที่อื่นอาจทำได้^{๗๓} หรือ หน้าที่ที่ไม่บังคับให้ทำ^{๗๔} แต่สามารถทำได้

- ก. ให้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- ข. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- ค. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- ง. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
- จ. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- ฉ. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- ช. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- ซ. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- ณ. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- ญ. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- ฎ. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

^{๗๑} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖, มาตรา ๖๗.

^{๗๒} อุดม เขยกิจวงศ์, **คู่มือปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์กรุงธนพัฒนา จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

^{๗๓} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖, มาตรา ๖๘.

^{๗๔} อุดม เขยกิจวงศ์, **คู่มือปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร**, หน้า ๓.

ญ. การท่องเที่ยว

ฐ. การผังเมือง^{๗๕}

องค์การบริหารส่วนตำบล มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า อบต. มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท **ทั้งนี้** ปัจจุบัน ณ วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘ มีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น ๕,๓๓๔ แห่ง

๑. รูปแบบองค์การ

องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

๑. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีมีเพียงสองหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละสามคน

๒. องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง|การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๒. การบริหาร

กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหาร อบต. (ม.๕๘) ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ๑ คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ๒ คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือผู้บริหารท้องถิ่นเรียกว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง

๓. อำนาจหน้าที่ ของ อบต.

อบต. มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๒)

๑) พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา ๖๖)

^{๗๕} รศ.วุฒิสาร ตันไชย, ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น, เอกสารตำราหลัก ประกอบการเรียนการสอน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชา ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น (Strategies of Local Government), หน้า ๑๓๔-๑๓๗.

๒) มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา ๖๗ ดังนี้

(๑) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก

(๒) การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้ง
การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

(๓) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

(๔) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๕) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

(๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ

(๗) ค้ำครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

๓) มีหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขต อบต. ตามมาตรา ๖๘ ดังนี้

(๑) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

(๒) ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

(๓) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

(๔) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

(๕) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์

(๖) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

(๗) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ

(๘) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

(๙) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต.

(๑๐) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

(๑๑) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

(๑๒) การท่องเที่ยว

(๑๓) การผังเมือง

๔. อำนาจหน้าที่ตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ อบต. มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา ๑๖ ดังนี้

๑. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
๒. การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
๓. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
๔. การสาธารณสุขปศุสัตว์ และการก่อสร้างอื่นๆ
๕. การสาธารณสุขการ
๖. การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
๗. คู่มือครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
๘. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
๙. การจัดการศึกษา
๑๐. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
๑๑. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
๑๒. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
๑๓. การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
๑๔. การส่งเสริมกีฬา
๑๕. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
๑๖. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
๑๗. การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
๑๘. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
๑๙. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
๒๐. การจัดให้มี และ ควบคุมสุสาน และ ฌาปนสถาน
๒๑. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
๒๒. การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
๒๓. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ
๒๔. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒๕. การผังเมือง
๒๖. การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
๒๗. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
๒๘. การควบคุมอาคาร
๒๙. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒๘. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

๒๙. กิจอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

๓๐. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๓๑. กิจอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

๕. โครงสร้างองค์กร ของ อบต.

อบต. มีสภาตำบลอยู่ในระดับสูงสุด เป็นผู้กำหนดนโยบายและกำกับดูแลกรรมการบริหาร ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล และมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวันโดยมีปลัดและรองปลัด อบต. เป็นหัวหน้างานบริหาร ภายในองค์กรมีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่างๆ ได้เท่าที่จำเป็นตามภาระหน้าที่ของ อบต. แต่ละแห่งเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่ เช่น สำนักงานปลัด ส่วนการคลัง ส่วนสาธารณสุข ส่วนการศึกษา ส่วนการโยธา^{๗๖} ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ตามแผนภาพที่ ๒.๕ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๕ โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

^{๗๖}วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, องค์การบริหารส่วนตำบล, (ออนไลน์), สืบค้น ณ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๙.

๒.๓.๒ พื้นที่การวิจัย

การศึกษานี้ได้กำหนดพื้นที่การวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย (๑) สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ๑ แห่ง (๒) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑๑ แห่ง และ (๓) เทศบาลนาตูน ๑ แห่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้^{๗๗}

๒.๓.๒.๑ สำนักงานส่งเสริมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ๑ แห่ง ซึ่งมีการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดังต่อไปนี้ คือ

๑. วิสัยทัศน์สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ส่งเสริม พัฒนาองค์กร และท้องถิ่น ให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

๒. พันธกิจสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

๑) พัฒนาส่งเสริม สนับสนุนให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพและมาตรฐาน

๒) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัด และนโยบายรัฐ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

๓) พัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยี สนับสนุน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการประสานการปฏิบัติงานระหว่าง อปท.และส่วนราชการอื่น

๔) พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถบุคลากร สนับสนุนให้มีความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

๕) พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของ สนง.และระบบการติดตามประเมินผลการบริการสาธารณะของ อปท.ให้มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

๖) ส่งเสริมให้บุคลากร สนง. และ อปท. นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานและเป็นแบบอย่าง อปท.โดยมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาจังหวัด

๗) พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร อปท.ให้สามารถทำงานแบบมืออาชีพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

๘) ส่งเสริมให้ อปท.สร้างระบบชุมชน ให้ประชาชนสามารถบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

^{๗๗} <http://www.mklocal.go.th/frontpage>, สืบค้น ณ วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๓. ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ภายใต้กรอบความคิดการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วในบริบทการบริหารราชการรวมทั้งสังคมรอบตัวและความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้นำปัจจัยต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาประกอบกับอำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด และเป้าหมายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชนในท้องถิ่น สมกับเจตนารมณ์ของการจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น และรองรับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นซึ่งจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคตจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ ซึ่งจะเป็แนวทางที่ ประกอบด้วยเครื่องมือและวิธีการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์

ทั้งนี้ สำหรับยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคามนั้น ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ คือ

๑) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี และกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

๒) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานของคุณธรรม

๔) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการรักษาความมั่นคงของรัฐ และความสงบสุขของประชาชน

ยุทธศาสตร์ทั้ง ๔ จะเป็นยุทธศาสตร์ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นต้องถือเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติงาน และขณะเดียวกันก็จะส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวด้วย

๔. โครงสร้างส่วนราชการ

อำนาจหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด

ก) ดำเนินการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกรมในเขตพื้นที่จังหวัด

ข) กำกับ ดูแล และสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอและสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกิ่งอำเภอ

ค) อำนวยความสะดวก ประสาน ปฏิบัติงาน และสนับสนุนงานอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดด้านการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ง) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

๕. งานบริหารทั่วไป

๑) รับผิดชอบเกี่ยวกับงานบริหารทั่วไปของสำนักงาน ประกอบด้วยงานธุรการ งานสารบรรณ งานการประชุม การประชาสัมพันธ์ การจัดเวรดูแลสถานที่ทำงาน งาน

เลขานุการหัวหน้าสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ตลอดจนงานอื่นๆ ที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มงานใด

๒) การบริหารงานบุคคลของข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด การขออนุญาตลาในกรณีต่างๆ การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การขอรับบำเหน็จบำนาญ และการอนุญาตเดินทางไปราชการของข้าราชการ ยกเว้นการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด

๖. กลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลท้องถิ่น

มีหน้าที่ในการปฏิบัติงาน โดยรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะเลขานุการ/ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นจังหวัด ดังนี้

๑) การดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เช่น การตรวจสอบการเลื่อนขั้นเงินเดือน การแต่งตั้ง โยกย้าย พนักงานและลูกจ้างในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) การจัดทำทะเบียนประวัติสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น พนักงานส่วนท้องถิ่น และลูกจ้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓) การประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) และคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.กลาง) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ทั้งในและนอกเขตจังหวัด รวมทั้งการประสานงานกับคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ก.จ.จ.)

๔) การคัดเลือกกรรมการผู้แทนข้าราชการ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในและคณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นจังหวัด (ก.จังหวัด)

๕) ดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นจังหวัด (ก.จังหวัด) การแจ้งมติที่ประชุมคณะกรรมการฯ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ

๖) การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น บุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น สมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่น

๗) ให้คำปรึกษาแนะนำทางการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ มาตรฐาน และหลักเกณฑ์ต่างๆ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๗. กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น

๑) ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของพนักงานและลูกจ้างสถานธนาณูปถน การเสนอขอพระรชทณเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ยกเว้นการดำเนินการทางวินัยของพนักงานและลูกจ้างสถานธนาณูปถน) การออกหนังสือรับรองบุคคลสมาชิกสภาท้องถิ่น การออกบัตรประจำตัวของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการลาต่างๆ ของผู้บริหารท้องถิ่น

๒) การพิจารณา ตรวจสอบ และกลั่นกรองร่างแผนพัฒนาระยะปานกลาง (๓ ปี) และแผนพัฒนาประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสนับสนุนด้านวิชาการ ข้อมูลและให้คำปรึกษาแนะนำในด้านการวางแผนพัฒนาการประสานแผนพัฒนาและการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓) การรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศท้องถิ่น เช่น ข้อมูลบุคคล (สมาชิกสภา/ผู้บริหาร ข้อมูลด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การติดตามความก้าวหน้าโครงการอินเทอร์เน็ตตำบล รวมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

๔) ดำเนินการประสานและให้การสนับสนุนการถ่ายโอนกิจกรรมบริหารสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามที่กฎหมายกำหนด

๕) การประสานงานโครงการเพื่อขอรับเงินอุดหนุนเฉพาะกิจด้านโครงสร้างพื้นฐาน หรือเงินอุดหนุนเฉพาะกิจอื่นๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินการด้านเงินกู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนารายได้ท้องถิ่น เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย การจัดทำแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สิน และการจัดสรรภาษีและรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดหาประโยชน์ในทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๖) ประสานการดำเนินการและจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) ของสำนักงานปกครองท้องถิ่นจังหวัดและสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ เพื่อกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

๗) ให้การสนับสนุนและร่วมปฏิบัติงานในการเร่งรัด ติดตามและประเมินผลการดำเนินการกิจตามแผนงาน/โครงการหรือภารกิจใดๆ ที่มีความสำคัญต่อผลสำเร็จตามประเด็นยุทธศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดและสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ เพื่อประกอบการพิจารณาทบทวนและหาข้อสรุปเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในการปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๘) ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาของท้องถิ่นจังหวัดในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสังกัดดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๙) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามนโยบายของรัฐบาลและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. กลุ่มงานกฎหมายระเบียบและเรื่องร้องทุกข์

๑) ให้คำปรึกษา แนะนำ ตอบข้อหารือด้านระเบียบกฎหมายท้องถิ่น การดำเนินการขออนุมัติ ยกเว้นการปฏิบัติตามระเบียบและการขอจำหน่ายหนี้สูญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องที่เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ตลอดจนการพิจารณาผู้ละทิ้งงานจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) ตรวจสอบร่างข้อบัญญัติ เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการตรวจสอบร่างข้อบัญญัติร่างเทศบัญญัติ ร่างข้อบังคับเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้าง พระราชบัญญัติการสาธารณสุข เป็นต้น

๓) ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบ ยุบรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น การเปลี่ยนชื่อ การเปลี่ยนดวงตราองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการกำหนดชั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเกี่ยวกับการทำกิจการนอกเขต หรือทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔) ดำเนินการเกี่ยวกับการประชุมสภาท้องถิ่น รวมทั้งข้อหารือระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับ การประชุมสภาท้องถิ่นหรือการยุบสภาท้องถิ่น

๕) ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิก หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๖) ประสานการดำเนินการเกี่ยวกับงานคดีแพ่ง คดีอาญา กรณีข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องหาว่ากระทำความผิดคดีอาญาหรือคดีแพ่ง

๗) ประสานการดำเนินการเกี่ยวกับงานคดีปกครอง กรณีเกี่ยวกับข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของข้าราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๘) ประสานการดำเนินการเกี่ยวกับงานคดีละเมิด กรณีข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระทำให้เกิดความ

เสียหาย หรือกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก หรือหน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๙) ประสานการดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามผลทางแพ่งและทางอาญาของพนักงาน ลูกจ้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกรณีที่เกิดการทุจริตหรือมีกรณีผิดปกติทางการเงิน และรายงานผลให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

๑๐) ประสานดำเนินการเกี่ยวกับงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนิติกรรมสัญญา

๑๑) การปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๔๐

๑๒) ดำเนินการเกี่ยวกับการร้องทุกข์กล่าวโทษ ร้องเรียนข้าราชการสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานท้องถิ่น และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินการทางวินัย การร้องเรียนกล่าวโทษผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น การแต่งตั้ง หรือถอดถอน ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น

๑๓) การประสานกับคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.กลาง) และคณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นจังหวัด (ก.จังหวัด) เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

๙. กลุ่มงานการเงินบัญชี และการตรวจสอบ

๑) การดำเนินการด้านการเบิกจ่ายเงินต่างๆ ของข้าราชการ และลูกจ้างในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ และของข้าราชการ หรือพนักงานตามโครงการถ่ายโอนบุคลากร งานการเงินที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ ข้าราชการ เงิน ฌปค. หรือเงินภาษี งานพัสดุ ครุภัณฑ์ การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนเฉพาะกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขอคืนเงินไว้เบิกเหลือมปี และการขอขยายเวลาการเบิกจ่ายเงิน งานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเงินของสถานธนาณบาล การรับรองลายมือชื่อผู้เบิกเงินจากคลังจังหวัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรายงานทางการเงินตามหนังสือสั่งการ ระเบียบและกฎหมายกำหนด

๒) การจัดทำบัญชีเงินสด บัญชีแยกประเภท บัญชีเงินคงเหลือประจำวัน ตรวจสอบใบเสร็จรับเงินและหลักฐานการจ่ายเงิน การจัดสรร ควบคุมงบประมาณ การรายงานและงบเดือน การของบประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆ จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๓) การวางระบบการควบคุมภายในของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดและสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔) ตรวจสอบการเงิน การบัญชี การพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ที่กำหนด ตลอดจนติดตามผลการแก้ไข

ข้อบกพร่องตามรายงานการตรวจสอบที่แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ และรายงานผลการตรวจสอบการเงิน การบัญชี การพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

๕) ติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามข้อเสนอแนะของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในการตรวจสอบงบการเงิน หรือตรวจสอบบัญชีประจำปี และสรุปผลการดำเนินการรายงานให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทราบ พร้อมทั้งรายงานการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๖) ติดตามผลการสอบทานการปฏิบัติงานด้านการคลังของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งรายงานให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

๗) ติดตามผลการวางระบบการควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 และรายงานให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

๘) ให้คำปรึกษา แนะนำ กำหนดแนวทางและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่กำหนดและปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

๒.๓.๓.๒ องค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้วิจัย ได้คัดเลือกเอาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับรางวัลการจัดการที่ดีของแต่ละปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๒ เพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งประกอบด้วย

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลเขวา
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลยาง
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง
๔. องค์การบริหารส่วนตำบลแคน
๕. องค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่
๖. องค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่
๗. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ
๘. องค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ
๙. องค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา
๑๐. องค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า
๑๑. องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง
๑๒. เทศบาลนาตูน

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” พบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณอยู่หลายท่าน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการนำมาอ้างอิงให้เป็นตัวอย่างในการสนับสนุนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้นำเสนอรายละเอียดสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนา

จากการตรวจสอบเอกสารด้านรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนา พบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ไว้ดังนี้

จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ^{๗๘} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างชาติ มีคุณธรรม” พบว่า ระดับบุคคล มีคุณลักษณะที่สำคัญของคนดี มีคุณธรรม คือ คนที่มีศีล มีธรรมะ มีสติ มีความรับผิดชอบ ประพฤติดี มีความซื่อสัตย์ ละอายและเกรงกลัวต่อบาปมีสัมมาอาชีวะ ขยันหมั่นเพียร รักษาคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่ตั้งใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีเมตตา หมั่นทำบุญทำทาน อดทนอดกลั้น อดออม สามัคคี กตัญญูทศวิถีที่มีจิตสำนึกสาธารณะมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมายรักชาติ ศาสนา กษัตริย์ ระดับครอบครัว พบว่า ครอบครัวดี มีคุณธรรม มีลักษณะสำคัญ คือ ครอบครัวที่ตั้งอยู่ในศีล ๕ มีความรับผิดชอบต่อกันที่และบทบาทในครอบครัว มีความสัมพันธ์อันดีและอบอุ่น ไม่ประมาททำการโดยใช้ปัญญาสุภาพ รับฟังผู้อื่นใฝ่หาความรู้ ครองตนเป็น พลเมืองดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์บำรุงศาสนา ระดับชุมชน พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของชุมชนดี มีคุณธรรม คือ คนในชุมชนเป็นสมาชิกที่ดี มีศีลธรรม มีผู้นำ/ผู้ปกครองที่ดี ชุมชนพึ่งตนเองได้ ร่วมกันแก้ไขปัญหาเมืองศรีนครราชสีมาที่เข้มแข็ง

อมร สุวรรณนิมิตร^{๗๙} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาชุมชนน่าอยู่” พบว่า ลักษณะความน่าอยู่ในบริบทชุมชนชนบทอีสาน จำแนกได้ ๔ ด้าน คือ ๑. ด้าน กายภาพ-สุขภาพชุมชน ๒. ด้าน เศรษฐกิจชุมชน ๓. ด้าน วิถีชุมชน และ ๔. ด้าน ผู้นำการจัดการชุมชน ในภาพรวม ด้านวิถีชีวิตชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านผู้นำการจัดการชุมชนอยู่ในระดับสูง ระดับพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านตระหนักต่อท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์สัมฤทธิ์อรรถิพล ๑. ตัวแปร

^{๗๘} จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ, “การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างชาติมีคุณธรรม”, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน), ๒๕๔๙).

^{๗๙} อมร สุวรรณนิมิตร, “รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาชุมชนน่าอยู่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖).

ทางตรง คือ การมีส่วนร่วมและเป็น ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมสูงสุด ๒. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม คือ ความไว้วางใจ กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม และการสร้างทีมงาน ๓. ตัวแปรที่มีผลทางอ้อม คือ ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การการประสานความร่วมมือการสื่อสารที่มีประสิทธิผล ส่วนตัวแปรความตระหนักต่อท้องถิ่นไม่มีผลต่อความน่าอยู่และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรการมีส่วนร่วมในระดับสูงโดยการใช้กระบวนการเทคนิคที่ปรึกษา

นาคม ธีรสุวรรณจักร^{๘๐} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี” พบว่า รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ ส่วนผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ

ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง^{๘๑} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบรรษัทในประเทศไทย (Corporate University) ด้วยกระบวนการวิจัย R & D ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาบุคลากรขององค์กรต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic goals) ขององค์กรต้องรองรับกับโครงสร้างและพันธกิจขององค์กร (Structure) เชื่อมโยงกับระบบแบบแผนการทำงานขององค์กร (System + Style) และรองรับกับค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์กร (Share Value) สรุปได้ว่า การออกแบบระบบการพัฒนาคุณภาพองค์กรให้เกิดสมรรถนะสูงจะต้องศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะรวมกันขององค์กรทั้งหมด คือ

๑. โครงสร้างองค์กร	Structure
๒. ระบบการทำงาน	System
๓. รูปแบบการบริหาร	Style

^{๘๐} นาคม ธีรสุวรรณจักร, รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** (สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔).

^{๘๑} ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง, “รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบรรษัทในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๔. คุณภาพบุคลากร	Staff
๕. ทักษะบุคลากร	Skill
๖. กลยุทธ์การบริหารงานองค์กร	Strategy
๗. ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร	Share Value

สามารถ บุญรัตน์^{๘๒} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน” จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า

ตอนที่ ๑ การบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีกับหลักธรรมของลักษณะภาวะผู้นำสตรีเชิงพุทธ พบว่า ผู้นำสตรีจะมีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิตของผู้บริหารเป็นปกติ หลักเมตตา จะมีความปรารถนาดีต่อลูกน้องและประชาชนทั่วไปโดยการจัดการความรู้และการสร้างเครือข่ายสตรีในพื้นที่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีทุกระดับและสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรีทั้ง ๔ ด้าน หลักทาน ส่วนใหญ่จะมีนโยบาย แผนงาน และโครงการเพื่อการพัฒนาบทบาทสตรี การจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ การส่งเสริมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อสังคม การจัดสวัสดิการแก่เด็ก ผู้ด้อยโอกาส คนชราและผู้พิการ เป็นต้น หลักศีลจะมีเป็นยึดถือกฎหมาย ระเบียบ กติกา ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ ซึ่งเป็นการการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของบทบาทสตรีที่ดีต่อสังคม และหลักภาวนา จะมีความสุขรอบคอบ การไตร่ตรอง ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บริหารที่จะต้องพัฒนาตนพัฒนาคน และพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพในทางรูปธรรมมากที่สุดพร้อมทั้งการให้การศึกษาแก่สตรีทั้งทางตรงและทางอ้อมและการเรียนรู้ประสบการณ์จากชีวิตจริงเพื่อการปรับใช้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ ๒ สภาพปัญหาการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบนประกอบด้วยปัญหาใหญ่ๆ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ภาครัฐและนโยบายการพัฒนาบทบาทสตรีขาดการติดตามดูแล ๒) ความไม่เข้มแข็งของกลุ่มสตรี ๓) วัฒนธรรมภาคใต้ตอนบนจะมองสตรีในภาพลบมากกว่าภาพบวก และ ๔) การบริหารของผู้บริหาร เพราะการปกครองสตรีมีความยากลำบาก เนื่องจากกลุ่มสตรีมีระบบสองศาสนา และหลายสัญชาติ

ตอนที่ ๓ แนวทางการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน พบว่า การกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ จะต้องให้เชื่อมโยงกับภารกิจ ๓ ด้าน ได้แก่ งานด้านบริหาร งานด้านบริการ และงานด้านสนับสนุนในการส่งเสริมการพัฒนาบทบาทสตรี ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสตรีไทยในภาคใต้ตอนบน

^{๘๒} สามารถ บุญรัตน์, “การบริหารการพัฒนาสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ในลักษณะ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) สิ่งที่ต้องมี ๒) สิ่งที่ต้องเป็น ๓) สิ่งที่ต้องทำ ๔) สิ่งที่ต้องรู้ และ ๕) สิ่งที่ต้องพัฒนาหรือส่งเสริม

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีที่ประยุกต์ใช้ลักษณะภาวะผู้นำสตรีเชิงพุทธ พบว่า ๑) การสร้างเครือข่ายสตรีและการจัดทำหลักสูตรสตรีศึกษาเพื่อการจัดการความรู้ในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนเกี่ยวกับของสตรีทุกระดับ ๒) ควรมีแผนงานการสำรวจปัญหาความต้องการพัฒนา และการสนับสนุนความจำเป็นในขั้นพื้นฐานที่เพื่อการพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรีได้อย่างเนื่องโดยการมีส่วนร่วมของสตรีทุกระดับในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ๓) ควรจัดทำโครงการที่สอดคล้องต่อพระพุทธศาสนา และงานประจำปี ประเพณีต่างๆ เพื่อการทำบุญ และการช่วยเหลือสังคมในรูปของเครือข่ายสตรีทุกระดับในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนและโครงการฝึกทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทั้งภายในและภายนอกรวมทั้งโครงการสร้างความผูกพันในครอบครัว ๔) ผู้นำสตรีควรนำต้นแบบบทบาทสตรีไปปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับตนเองเพื่อให้สตรีในตำบลยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีได้และส่งเสริมการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ๕) ควรนำลักษณะภาวะผู้นำสตรีเชิงพุทธเข้ามามีบทบาทในการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นใจ ความไว้วางใจ และวางแนวทางให้กับสตรีที่จะเข้ามาสู่กิจกรรมทางเมืองในอนาคต และ ๖) ผู้นำสตรีควรนำข้อดีของแต่ละเพศมาปรับใช้ในการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะเป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จ

จากบททวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม และผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดหลักของการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๙ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ, (๒๕๔๙)	รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลัก ความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและ หลักความคุ้มค่า
อมร สุวรรณนิมิต, (๒๕๔๖)	๑. ผู้นำ ๒. การจัดการ ๓. ความตระหนัก ๔. การมีส่วนร่วม ๕. การใช้กระบวนการเทคนิคที่ปรึกษา
นาคม อีร์สุวรรณจักร, (๒๕๕๔)	๑. รูปแบบการบริหารตามหลักการ ๒. หลักธรรมาภิบาล
ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง, (๒๕๔๕)	๑. Structure โครงสร้างองค์กร ๒. System ระบบการทำงาน ๓. Style รูปแบบการบริหาร ๔. Staff คุณภาพบุคลากร ๕. Skill ทักษะบุคลากร ๖. Strategy กลยุทธ์การบริหารงานองค์กร ๗. Share Value ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร
สามารถ บุญรัตน์, (๒๕๕๗)	๑. มีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติได้จริง ๒. มีแนวทางการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรี ๓. มีการบริหารนโยบาย แผนงาน และ โครงการ

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ

จากการตรวจสอบเอกสารด้านงานวิจัย พบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ ไว้ดังนี้

นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง^{๘๓} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก” จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า

๑. รูปแบบของการปกครองทางการเมือง มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ การปกครองแบบราชาธิปไตย ซึ่งผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวในการปกครองรูปแบบนี้ คือ พระราชา และการปกครองแบบสามัคคีธรรม ซึ่งอำนาจอยู่ในมือของชนชั้นสูงและมีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบการปกครองแบบอภิชนาธิปไตยในปรัชญากรีก ส่วน รูปแบบการปกครองในพระพุทธศาสนานั้น มีพัฒนาการโดยเริ่มต้นจากพระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์ในฐานะธรรมราชา จนกระทั่งพระพุทธองค์ได้ทรงมอบให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการปกครอง จึงเป็นรูปแบบการปกครองเฉพาะตน

๒. หลักการของการปกครองแบบราชาธิปไตย ได้แก่ หลักธรรมต่างๆ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้จำนวนมากเพื่อเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครองแบบราชาธิปไตยมีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว และหลักการของการปกครองแบบสามัคคีธรรม มีหลักการปกครองที่สำคัญ คือ อปริหานิยธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมเพื่อสร้างความสามัคคี และหลักธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง

ส่วนหลักการของการปกครองของคณะสงฆ์นั้น มีพระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครอง ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดีภายใต้กรอบพระธรรมวินัย

ประพัฒน์ ปญญาชาติรักษ์^{๘๔} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์การเมืองการปกครองในคัมภีร์พระพุทธศาสนา” จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า

“การเมืองการปกครอง” หมายถึง การปกครองดูแลแผ่นดินที่เป็นอาณาเขตรัฐของตน รวมถึงการดูแลบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาราษฎร์ที่อาศัยอยู่ภายในแผ่นดิน ซึ่งจะเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองได้จากบริบทต่างๆ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนามี ๓ บริบท คือ (๑) บริบททางการเมือง (๒) บริบททางสังคม และ (๓) บริบททางเศรษฐกิจ โดยบริบททางการเมืองนั้นมีทั้งความหมายของรัฐ การกำเนิดและวิวัฒนาการของรัฐความสำคัญของรัฐ ความสัมพันธ์ภายในรัฐ สงครามระหว่างแว่น อำนาจในการปกครอง ความหมายของอธิปไตย ๓ และ ผู้ปกครอง มีโครงสร้างทางสังคมที่เป็นนักรบ นักบวช และสามัญชน จนในที่สุดกลายมาเป็นระบอบวรรณะที่มี

^{๘๓} นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง, “รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๘๔} ประพัฒน์ ปญญาชาติรักษ์, “การศึกษาวิเคราะห์การเมืองการปกครองในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

กษัตริย์เป็นชนชั้นปกครอง สภาพเศรษฐกิจสมัยพุทธกาลเป็นการผสมผสานระหว่างการเลี้ยงสัตว์และ
กสิกรรมเป็นหลัก

หลักธรรมที่ใช้ในการปกครองเหมาะสมกับการเป็นอยู่ในสมัยนั้น เช่น หลัก
ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ จักรวรรดิวัตร ๑๒ ประการ สังคหวัตถุ ๔ ประการ อคติ ๔ ประการ
ใช้สำหรับชนชั้นผู้นำ หลักธรรมที่ใช้และประพจน์รวมกัน ทั้งชนชั้นผู้ปกครอง ผู้สนองงาน ข้าราชการ
บริพารและประชาราษฎร เช่น ทิศ ๖ และ จริต ๖

รูปแบบการบริหารรัฐกิจในคัมภีร์พระพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือ (๑) แบบ
ราชาธิปไตย และ (๒) แบบสามัคคีธรรม ซึ่งมี ๓ ประเด็น คือ (๑) ความหมาย (๒) อธิปไตย และ (๓)
หลักการปกครอง โดยการปกครองแบบราชาธิปไตยนี้เป็นระบบการเมืองการปกครองของไทยในอดีต
เรียกว่า “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” พระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการบริหารประเทศเมืองที่
เป็นศูนย์กลางในการปกครองในสมัยพุทธกาลมี ๔ รัฐ ได้แก่ มคธ โกศล วังสะ และอวันตี การปกครอง
แบบสามัคคีธรรม ปัจจุบันเราเรียกว่า “ประชาธิปไตย” คือ รัฐวชิ

วิธีการบริหารรัฐกิจในคัมภีร์พระพุทธศาสนามี ๒ วิธี คือ (๑) วิธีการบริหารรัฐกิจในสวน
ราชาบริพารและ (๒) วิธีการบริหารรัฐกิจในสวนประชาราษฎรทั้งสองคฤหัสถ์ (ที่มีใช้ราชาบริพาร)
และสวนสมณสงฆ์ ซึ่งมี ๔ ประเด็น คือ (๑) ความหมาย (๒) การได้รับตำแหน่งหรือการแบ่งกลุ่ม
การปกครอง (๓) บทบาทและหน้าที่ และ (๔) คุณธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

สำหรับการประยุกต์รูปแบบและวิธีการบริหารรัฐกิจมาใช้ในสังคมปัจจุบัน เช่น พระราชา
ทรงให้ความสำคัญแก่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน เช่น ทางคณะรัฐบาลต้องให้ความสำคัญ
และปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับคณะสงฆ์ การประยุกต์หลักธรรมในการบริหารรัฐกิจแบบสามัคคีธรรมของ
แคว้นวัชชีมาใช้ในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

พระโชติ บดีรัฐ^{๘๔} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขต
การปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑)
สภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ๒) ประสิทธิภาพของการ
บริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ๓) ศักยภาพการบริหารงานของ
พระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ และ ข้อเสนอแนะ ๔) การบริหารงานของพระ
สังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓
ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มี

^{๘๔} พระโชติ บดีรัฐ, “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อ
ความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๔).

ประสิทธิภาพ ในการบริหารงานภาระงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ และกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้ และในการบริหารองค์กร มีการทำงานเป็นทีม

๒. ประสิทธิภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานมอบหมายให้ทำโดยใช้คนให้ตรงกับความรู้และความสามารถ ในการบริหารภาระงาน มุ่งบริหารอย่างประหยัด คุ่มค่า และสนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และในการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น

๓. ศักยภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน และแก้ปัญหาจุดด้อยของบุคลากรในการบริหารงาน ในการบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และในการบริหารองค์กรมีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

๔. สำหรับแนวทางในการพัฒนาคน การบริหารภาระงาน และการบริหารองค์กรของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรมีการพัฒนาคนให้เก่ง มีความรู้ความสามารถ ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักพระศาสนาที่ถูกต้องโดยวิธีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการมีการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำ มีการพัฒนาสมรรถนะภาระงานด้านการบริหาร โดยอบรมให้พระสังฆาธิการให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาจิตใจ จริยธรรมคุณธรรม และให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาและตั้งมั่นความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนต่อไป

จากทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม และผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดหลักของการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๑๐ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๐ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง, (๒๕๕๖)	๑. รูปแบบของการปกครอง ๒. หลักธรรมต่างๆ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้ ๓. มีพระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครอง
ประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์, (๒๕๕๖)	๑. “การเมืองการปกครอง” มี ๓ บริบท คือ (๑) บริบททางการเมือง (๒) บริบททางสังคม และ (๓) บริบททางเศรษฐกิจ ๒. มีการใช้หลักธรรมที่ใช้ในการปกครองเหมาะสมกับการเป็นอยู่ในสมัยนั้น เช่น หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ จักรวรรดิวัตร ๑๒ ประการ สังคหวัตถุ ๔ ประการ อคติ ๔ ประการ ๓. รูปแบบการบริหารรัฐกิจในคัมภีร์พระพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือ (๑) แบบราชาธิปไตย และ (๒) แบบสามัคคีธรรม ซึ่งมี ๓ ประเด็น คือ (๑) ความหมาย (๒) อธิปไตย และ (๓) หลักการปกครอง ๔. วิธีการบริหารรัฐกิจในคัมภีร์พระพุทธศาสนามี ๒ วิธี คือ (๑) วิธีการบริหารรัฐกิจในสวนขาราชบริพาร และ (๒) วิธีการบริหารรัฐกิจในสวนประชาราษฎร์ทั้งสองคฤหัสถ์ (ที่มีไชยราชบริพาร) และสวนสมณสงฆ ซึ่งมี ๔ ประเด็น คือ (๑) ความหมาย (๒) การได้รับตำแหน่งหรือการแบ่งกลุ่ม การปกครอง (๓) บทบาทและหน้าที่ และ (๔) คุณธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ๕. การประยุกต์รูปแบบและวิธีการบริหารรัฐกิจมาใช้ในสังคมปัจจุบัน
พระโชติ บดีรัฐ, (๒๕๕๔)	๑. การสร้าง/พัฒนาภาวะผู้นำทางพระพุทธศาสนา ๒. การออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ ๓. การทำงานเป็นทีม ๔. การใช้คนให้ตรงกับความรู้และความสามารถ ๕. มุ่งบริหารอย่างประหยัด คุ่มค่า และสนองตอบต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ ๖. การสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น

๒.๔.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการตรวจสอบเอกสารด้านงานวิจัย พบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

ปกรณ์ มหากันธาน^{๘๖} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ” จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า หลักพุทธธรรมในการบริหารองค์กร ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ อธิปไตย ๓ อคติ ๔ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ อปปริหานิยธรรม ๗ สปัปฺริสธรรม ๗ หลักราชธรรม ๑๐ หรือ ทศพิธราชธรรม ๑๐ และ หลักจักรวรรดิวัตร

หลักการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักธรรมมาภิบาล ปรากฏในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดหลักการปฏิบัติไว้ ๖ หลัก ได้แก่ ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบ และ ๖) หลักความคุ้มค่า

ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามหลักพุทธธรรมและหลักธรรมมาภิบาลกลุ่มผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ ระดับเกณฑ์ประเมิน อยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักสปัปฺริสธรรม ๗ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และน้อยที่สุดคือ หลักความโปร่งใส ตามลำดับกลุ่มประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ ระดับเกณฑ์ประเมิน อยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักสปัปฺริสธรรม ๗ หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส และน้อยที่สุดคือ หลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ ขณะเดียวกันกลุ่มผู้บริหารระดับสูง ของจังหวัดลำพูน จำนวน ๕ รูป/คน มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ในการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาบูรณาการในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายหัวข้อธรรม ได้แก่ ไตรสิกขา สมาธิ ๗ สังคหวัตถุ ๔ สปัปฺริสธรรม ๗ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหารธรรม หิริโอตฺตปฺปะ โสรัจจะ มโนธรรม คุณธรรม ศรัทธา การมีสติลดทิฏฐิและทศพิธราชธรรม ๑๐

รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ มีลำดับขั้นตอน ได้แก่ ๑) กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารองค์กร ด้วยการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ ๒)

^{๘๖} ปกรณ์ มหากันธาน, “รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

บูรณาการนำหลักการบริหารทางพุทธศาสนาและหลักการบริหารแบบธรรมมาภิบาล เพื่อกำหนด คำนิยมที่พึงประสงค์ขององค์กร ๓) กำหนดวิธีการบริหารองค์กรให้ความรู้ โดยการสัมมนา ฝึกอบรม เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์กร และ ๔) กำหนดลักษณะการบริหารที่พึง ประสงค์ เพื่อเกิดประโยชน์ตน (องค์กร) เกิดประโยชน์ผู้อื่น (ประชาชน) และเกิดประโยชน์แก่ทั้งสอง ฝ่าย สามารถเป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่องค์กรอื่นๆ ต่อไป

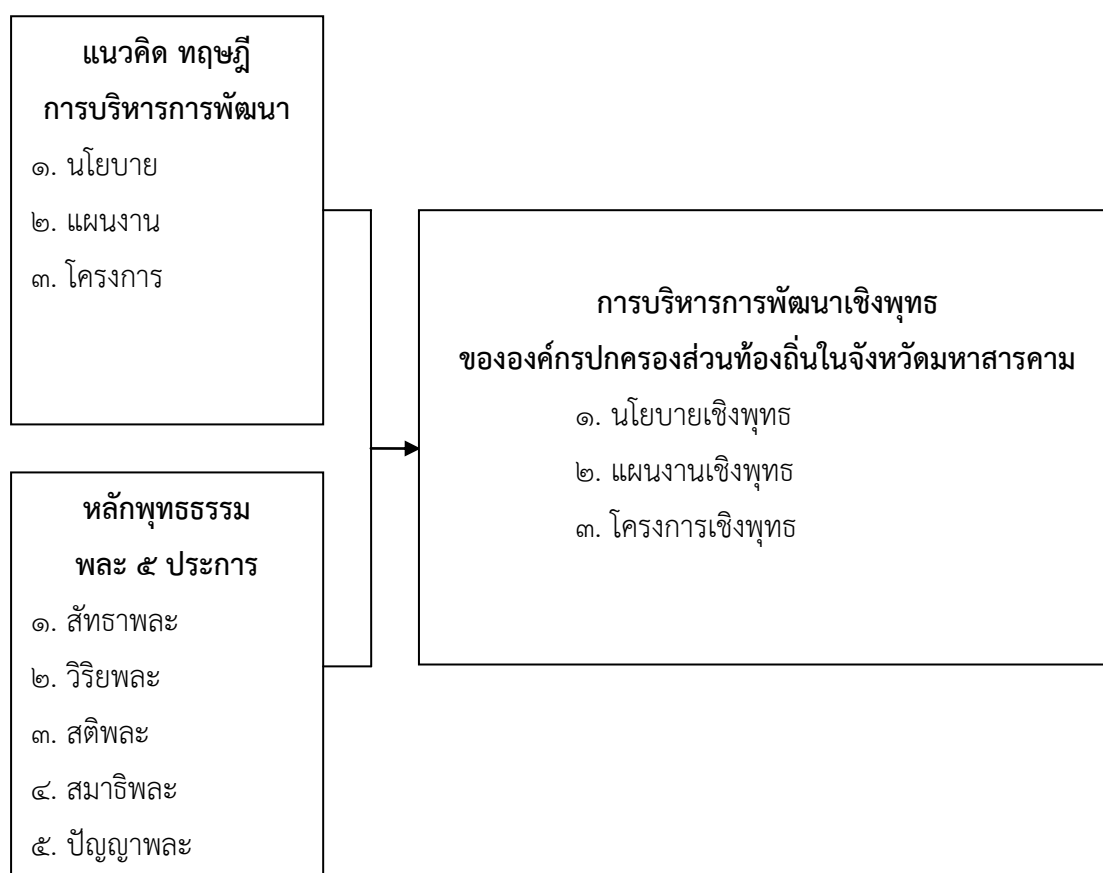
จากทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผลการ ศึกษาวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดหลักของการบริหารการพัฒนา เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้อง สามารถ สรุปลได้ตามตารางที่ ๒.๑๑ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
ปกรณ์ มหากันธาน, (๒๕๕๗)	หลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารองค์กร ได้แก่ อธิปไตย ๓ อคติ ๔ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ อปรีหานิยธรรม ๗ สปัปฐนิยธรรม ๗ หลักราชธรรม ๑๐ หรือ ทศพิธราชธรรม และ หลักจักรวรรดิวัตร หลักการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักธรรมมาภิบาล ๖ หลัก ได้แก่ ๑. หลักนิติธรรม ๒. หลักคุณธรรม ๓. หลักความโปร่งใส ๔. หลักการมีส่วนร่วม ๕. หลักความรับผิดชอบ ๖. หลักความคุ้มค่า

๒.๕ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัย ได้กำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี และ หลักพุทธธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีการบริหารการพัฒนาของ จอร์จ เอฟ. แกันท์ (George F. Gant) และ โดยอาศัยหลักธรรมของพระพุทธเจ้า คือ “พละ ๕ ประการ” ซึ่งมีรายละเอียดตามแผนภาพที่ ๒.๖ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๖ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) กับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้งนี้ ผู้จะทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นของการศึกษาในรายละเอียดที่สำคัญ และมีความครอบคลุมถึงข้อมูลเชิงลึก (In-induction) ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามระเบียบ วิธีการ ผู้วิจัยจะนำเสนอวิธีการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธตามที่มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก (Documentary Research) จากนั้น นำข้อมูลไปสังเคราะห์ร่วมกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview : IDI) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้เกิดแนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ก่อนที่จะนำเสนอสู่เวทีการจัดการข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปเป็นแนวทาง รวมข้อเสนอแนะและนำผลที่ได้สู่เวทีประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เพื่อขอคำยืนยันจาก ผู้เชี่ยวชาญ และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ก่อนนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ให้แก่สังคม

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview : IDI) จาก ซึ่งมาจากการเลือกแบบเจาะจง และเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย ด้าน แผนงาน และ ด้าน โครงการ เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัย ได้แบ่งกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๒๕ รูป/คน เป็น ๔ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน	๕	คน
๒. กลุ่มผู้บริหารองค์การส่วนตำบล	จำนวน	๑๒	คน
๓. กลุ่มนักวิชาการ ด้าน รัฐประศาสนศาสตร์	จำนวน	๔	คน
๔. กลุ่มนักวิชาการ ด้าน พระพุทธศาสนา	จำนวน	๔	รูป

ในแต่ละกลุ่มนั้น มีรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

๑. กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๕ คน ได้แก่

นายวีระชัย เพชรดี	รักษาการท้องถิ่นจังหวัด และ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม
นายทรงวุฒิ เรืองสิริภคกุล	ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม
นายอุดม โพธิ์งาม	ท้องถิ่นอำเภอบรบือ อ. บรบือ จ. มหาสารคาม
นางชนัญชิตา โสภารัตน์	หัวหน้างานบริหารทั่วไป อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม
นายสุวรรณ์ หานาม	หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐาน การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม

๒. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๒ คน ได้แก่

ส.อ.วิวัฒน์ ศรีแก้ว	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม
จ.อ.บรรเทียงศักดิ์ มหามาศย์	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อ. บรบือ จ. มหาสารคาม

นายวัฒนชน ชาทองยศ	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง อ. วาปีปทุม จ. มหาสารคาม
นายดนตรี อินทร์ไชย	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน อ. วาปีปทุม จ. มหาสารคาม
นายวินัย นาสูงชน	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่ อ. วาปีปทุม จ. มหาสารคาม
นายชัชวาล พัฒนา	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไร่ อ. นาเชือก จ. มหาสารคาม
นางทัญญิ์ สิ้นเพ็ง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ อ. นาเชือก จ. มหาสารคาม
นายคมเดช จันโทริ	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม
นายสุปรเม คณาใจด	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม
นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม
นายรักชาติ เนาวรัตน์	ปลัดเทศบาลตำบลนาตูน อ. นาตูน จ. มหาสารคาม
นางพิชญามณูญ์ เดชศิริ	หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง อ. แกด้า จ. มหาสารคาม

๓. กลุ่มนักวิชาการ ด้าน รัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน ๔ รูป/คน ได้แก่

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ รศ.	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม) คณะสังคมศาสตร์ มจร.
ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะสังคมศาสตร์ มจร.
ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มจร. คณะสังคมศาสตร์ มจร.
ดร.พิเชฐ ทังโต	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มจร. คณะสังคมศาสตร์ มจร.

๔. กลุ่มนักวิชาการ ด้าน พระพุทธศาสนา จำนวน ๔ รูป/คน ได้แก่

พระมหาทวี มหาปญโญ ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มจร.
ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ	หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มจร.
ดร.แสง นิลนามะ	หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มจร.
อาจารย์สันติ เมืองแสง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มจร.

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัย ได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ จึงได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๒ กลุ่ม คือ

๑. ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

๒. ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่ใช้ในการบริหารการพัฒนา

ขณะเดียวกันก็ใช้วิธีการจัดการข้อมูลเพื่อหาแนวทางเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุป รวมถึงข้อเสนอแนะที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีดังนี้

๑. ผู้วิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี และ หลักพุทธธรรม ที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาจากเอกสารตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary) ที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารการพัฒนาแบบสากล และการบริหารการพัฒนาตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนาที่มีปรากฏอยู่ในเอกสารข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และเอกสารข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารงานวิจัย และ ดุษฎีนิพนธ์ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากเอกสารที่เก็บรวบรวมตาม ข้อ ๑) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๓. ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้

๑) ด้าน ข้อมูล (Data) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

(๑) ด้าน เอกสาร ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากแหล่งต่างกัน

(๒) ด้าน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) หลายกลุ่ม

๒) ด้าน แนวคิดทฤษฎี (Theory) ผู้วิจัย ได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี และ หลักพุทธธรรมตามที่กล่าวอ้างอิงไว้ในบทที่ ๒ เป็นเครื่องมือตรวจสอบ

๓) ด้าน ผู้วิจัย (Researcher) ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยของผู้วิจัยหลายท่านที่เป็นงานวิจัยในกรอบแนวคิดทฤษฎีเดียวกันมาตรวจสอบความถูกต้อง

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interviews) เรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น ๒๕ รูป/คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview Form) อย่าง

เป็นทางการ โดยขออนุมัติจากผู้อำนวยการหลักสูตรฯ ลงนามรับรองอนุมัติกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informants) ก่อนลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interviews) โดยผู้วิจัยได้ประสานขอเข้าพบด้วยตนเอง พร้อมหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย มอบเอกสารหัวข้อสัมภาษณ์ให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (face to face) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การจัดการข้อมูล

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. นำข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่เก็บรวบรวมได้ มาศึกษาพร้อมจัดระบบหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาจัดเป็นหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้

๓. นำข้อมูลทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้อง โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน ตามลำดับต่อไปนี้

๑) ด้านข้อมูล (Data) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลแบ่งเป็น ๒ ประเภทดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ด้าน เอกสาร ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากแหล่งต่างกัน

(๒) ด้าน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้รวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

๒) ด้าน แนวคิดทฤษฎีการบริหารการพัฒนา ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวอ้างอิงไว้ในบทที่ ๒ เป็นเครื่องมือตรวจสอบ

๓) ด้าน ผู้วิจัย (Researcher) ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยของผู้วิจัยหลายท่านที่เป็นงานวิจัยในกรอบแนวคิดทฤษฎีเดียวกันมาตรวจสอบความถูกต้อง

การดำเนินการมีวิธีการทำไปพร้อมๆ กัน ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การบันทึกข้อมูล การถอดเทปข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การบันทึกภาพขณะสัมภาษณ์ โดยจัดหมวดหมู่ตามความเหมาะสมของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อให้เกิดความถูกต้อง

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล

เรียบเรียงแนวคิด จากนั้นนำเอาประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยการบูรณาการระหว่างบทสัมภาษณ์กับแนวคิดทฤษฎีและหลักพุทธธรรมเข้าด้วยกัน เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยที่ได้ต่อสาธารณชน (Public Hearing) ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ๒. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา และ ๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธเพื่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ในที่นี้ ผู้วิจัยจะขอเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกประเด็นการศึกษาวิจัยออกเป็น ๔ ประเด็น ดังนี้

๔.๑ สภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

๔.๒ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา

๔.๓ แนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธเพื่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามนั้น ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด ๒๕ ท่าน ในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ มีผลการวิจัยดังนี้

๔.๑.๑ การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย

๑. จุดเด่น

การดำเนินงานด้านการพัฒนานั้น จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ^๖ การพัฒนาตามนโยบายที่ทางภาครัฐให้มานั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกภาคทุกฝ่ายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั้นด้วย มีนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชัดเจนในเรื่องของการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งเป็นนโยบายวางแนวทางการพัฒนาให้ข้าราชการของกรมฯ ได้ยึดถือปฏิบัติในพื้นที่ มีความเป็นมาตรฐานกลางในการทำงาน สามารถนำไปแปลงหรือนำไปสู่การกำหนดพันธกิจหรือวิสัยทัศน์ได้ในระดับพื้นที่ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ท้องถิ่นจังหวัด ท้องถิ่นอำเภอ เทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งอยู่ในพื้นที่ ถือว่า เป็นข้าราชการกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในภูมิภาคนั้น มีหน้าที่ในเรื่องของการช่วยเหลือและช่วยกำกับดูแล รวมทั้งการติดต่อประสานงานการกำกับดูแลของผู้ว่า นายอำเภอ ให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปตามอำนาจหน้าที่อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ นโยบายในด้านการพัฒนาการทำงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ โดยเฉพาะจุดเด่น ก็คือ คิดถึงงานท้องถิ่นหรือ งานข้าราชการส่วนท้องถิ่นทั้งหมด และก็มีนโยบายที่ยึดมั่นตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการทำงาน ซึ่งจะมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่และมุ่งหมั่นในการให้คำปรึกษาตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง ๗ ข้อ ตั้งแต่เพื่อประโยชน์ของประชาชนและมุ่งหมั่นเน้นในการให้คำปรึกษา ถ้าจังหวัดและอำเภอสามารถดำเนินการตามนโยบายตรงนี้หรือนโยบายกลางได้ จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความมั่นใจในการทำงานในอำนาจหน้าที่ในพื้นที่อย่างถูกต้องและเต็มใจให้บริการภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ที่มี และตัวบุคคลที่กำหนดนโยบายจะต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ก็คือ จะต้องมุ่งมั่นศึกษาหาความรู้และอบรมอยู่บ่อยๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องมุ่งมั่น

^๖สัมภาษณ์ นายวีระชัย เพชรดี, ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

ศึกษา แสวงหาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาตนเอง อบรมตามหลักสูตรต่างๆ ในฐานะเป็นศูนย์ข้อมูลกลางของท้องถิ่น^๒

นโยบายที่สำคัญและถือเป็นจุดเด่น คือ การเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาท้องถิ่นทุกแห่ง โดยเฉพาะศูนย์กลางด้านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กฎระเบียบข้อกฎหมายที่รัดกุม^๓ เน้นหลักธรรมาภิบาล ใช้หลักธรรมาภิบาลในการส่งเสริมการบริหารงานที่ถูกต้อง เน้นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคต ในส่วนของสำนักงานนั้นก็จะหาวิธีการป้องกันปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เกิดขึ้นอีก มีการปลูกจิตสำนึกให้ผู้บริหารให้นึกถึงระบบคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการรับคนเข้ามาทำงาน, และเน้นในเรื่องของความถูกต้อง รวดเร็ว ทันเวลา, แก้ไขปัญหาด้วยการลงพื้นที่ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้นำในแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน^๔

จุดเด่นตรงที่อยู่กับประชาชน เพราะว่า ตัวแทนที่เขาเลือกมาไม่ว่าจะเป็นตัวแทนทั้งผู้บริหารหรือทั้งสภาของเขานั้นเองได้อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและใกล้ชิดกับสภา คนที่จะบริการนโยบายสาธารณะให้กับประชาชนจะต้องมีความชัดเจนและใกล้ชิดกับประชาชน ผู้มาขอรับบริการหาได้ถูกจุดและก็เร็ว แก้ไขปัญหาได้เร็ว และสามารถแก้ไขประเด็นปัญหาตรงกับประเด็นที่เป็นปัญหาซึ่งไม่เหมือนส่วนกลางหรือส่วนอื่นที่ไม่ได้เห็นปัญหาเหมือนกลุ่มท้องถิ่นผู้อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน จุดเด่นอีกประการหนึ่ง นั่นก็คือ การจัดกิจกรรมการเลือกตั้งจากประชาชน^๕

การรับนโยบายมาปฏิบัติและการนำนโยบายมาแปลงสู่การปฏิบัติ มีการยึดถือประชาชนเป็นใหญ่ ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย มีการพัฒนาบุคลากรในองค์กร นโยบายมีการทำตามกรอบของอำนาจและหน้าที่ของ อบต. (ตาม พร.บ. อบต.) ประกอบไปด้วยพระราชกำหนดแผน เมื่อนโยบายมาถึง ประชาชนต้องได้มีส่วนร่วมด้วย นโยบายเกิดจากกฎหมาย พร.บ. อบต. ที่มอบอำนาจให้ อบต. ต้องทำ และเกิดจากพระราชกำหนดแผน มีนโยบายเป็นจุดแข็ง ถ้าเกี่ยวกับประชาชนก็อาศัยกฎหมายบริหารงานบุคคล มีจุดเด่นในด้านการตรวจรับงาน ต้องดูว่ามีลักษณะแบบไหน หรือในการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง^๖

แนวทางการบริหารภารกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนโดยใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงาน ให้สามารถติดตามตรวจสอบได้ การวางระบบควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพ เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายรับรายจ่าย การจัดซื้อจัดจ้าง โดยผ่าน

^๒สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรืองสิริภคกุล, ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^๓สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^๔สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^๕สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หน.งานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^๖สัมภาษณ์ สิบเอกวิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

ช่องทางหลายช่องทางให้สามารถตรวจสอบได้โดยสะดวก ประชาชนสามารถเข้าไปดูที่บอร์ดได้ เข้ามาไม่ได้ก็สามารถที่จะเข้าไปดูในเว็บไซต์ของ อบต. กิจกรรมที่เป็นผลกระทบต่อประชาชนต้องรับฟังความคิดเห็นโดยใช้เวทีประชาคม ใช้แผนพัฒนาเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย^๗

จุดเด่นในด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ได้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยเน้นในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส เด็กและสตรี ด้านการเกษตร ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรมีผลผลิตเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิต ทำการตลาด ให้ความรู้ด้านการศึกษา สนับสนุน ส่งเสริม และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนด ทั้งศูนย์เด็กและโรงเรียน ด้าน โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่จำเป็นขั้นพื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชน ได้นำนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติมาสู่จังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เช่น นโยบายชาติฯ มาถึงจังหวัดๆ ก็จะมีมอบหมายให้อำเภอ และท้องถิ่น อบต. นำนโยบายมาแปลงเป็นในเรื่องของนโยบายการปฏิบัติ และในเรื่องของยุทธศาสตร์ หรือนำนโยบายมาแปลงในเรื่องของการดำเนินการ^๘

การพัฒนาคนเป็นสิ่งสำคัญ โดยส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และแสดงออกซึ่งความสามารถให้มากที่สุด ให้โอกาสในการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจ สร้างทีมงาน สร้างการมีส่วนร่วม เชื่อมสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลากรที่มีความสามารถ ในเรื่องของนโยบายนั้น มีจุดเด่นคือการมีท้องถิ่น ผู้บริหารมาจากพี่น้องชาวบ้านหรือมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเขาอยู่กับชุมชน รับรู้ปัญหาได้ดี สามารถนำปัญหามาสู่การแก้ไขได้ ซึ่งต่างจากส่วนกลางที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ในท้องถิ่นนั้น เพราะไม่ได้ลงมาสัมผัสด้วยตนเอง ไม่ได้รู้จริงถึงสภาพปัญหาในแต่ละท้องถิ่น ทำให้เห็นว่ามี การท้องถิ่น การมี อบต. การมีเทศบาล ทำให้การกำหนดนโยบายของผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อน้องมากขึ้น และเป็นเพราะพี่น้องประชาชนนั้นมีผลต่อคะแนนเสียงของเขาโดยตรง ซึ่ง ๓-๔ ปี นั้นก็สามารถทำให้ผู้บริหารรับรู้ปัญหาได้แล้ว ในปัจจุบันนี้ พี่น้องประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ และปัจจุบันนี้ ได้มีการสอบถามประชาชนในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ว่ามีความเดือดร้อนอะไรบ้าง ต้องการให้แก้ไขอะไร โดยมีตัวแทน คือ ผู้ใหญ่บ้าน สอบต. สมาชิกท้องถิ่น มาเข้าสภา มาประชุมสภาเพื่อหา นโยบายร่วมกัน การมีกรรมการมาร่วมตรวจโครงการ การมีส่วนร่วมมากขึ้น มีการติดตามตรวจสอบมากขึ้น รวมไปถึงการรับโอนตำแหน่งแทนการสรรหา^๙

การที่จะกำหนดนโยบายได้ จะต้องหาจากสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนเป็นหลัก เพราะถ้าไม่มีปัญหาความต้องการของประชาชน เราจะกำหนดนโยบายไม่ได้เลย เพราะจะกลายเป็นการกำหนดนโยบายตามใจตัวเอง เพราะฉะนั้น การที่จะกำหนดนโยบายได้ จะต้องทำการสอบถามกับ

^๗สัมภาษณ์ จำเอนกบัณฑิต ศึกษาศาสตร์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^๘สัมภาษณ์ นายวัฒนชน ชาทองยศ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนอง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^๙สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

ชุมชนว่า ชุมชนมีปัญหาอะไรบ้าง ผู้บริหารจะต้องไปดูด้วยตนเอง และพูดคุยกับชุมชนในแต่ละชุมชนว่าแต่ละชุมชนนั้นมีปัญหาเดือดร้อนเรื่องอะไรบ้าง มีความต้องการอะไรบ้าง เมื่อได้สำรวจสภาพปัญหาเสร็จแล้ว ก็นำมากำหนดเป็นนโยบาย มีการแบ่งงานกันตามนโยบาย ทุกคนสามารถทำงานแทนกันได้ ทำงานร่วมกันได้ คนใดคนหนึ่งไม่ได้มาก็สามารถทำงานทดแทนกันได้เพื่อไม่ให้งานสะดุด ถ้าทำแทนกันไม่ได้ งานก็จะสะดุดทันที^{๑๐} ลักษณะของภูมิประเทศ คือ มีอาณาเขตที่ติดกับตลาดหรือใกล้ตัวเมือง การพัฒนาจะมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในด้านโครงการการสร้างพื้นฐานหรือในด้านอื่นๆ มีการบูรณาการด้านงบประมาณร่วมกัน มีการจัดเวทีประชาคมในพื้นที่^{๑๑}

ต้องคำนึงถึงประชาชนก่อน นึกถึงประชาชนเป็นหลัก เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งอาศัยจากหลักการทางพระพุทธศาสนาโดยการใช้หลักความมีเมตตา กรุณา ออกพื้นที่เพื่อสำรวจหาปัญหาของประชาชนว่ามีปัญหาอะไรบ้าง เมื่อได้สำรวจหาปัญหาแล้ว ก็หาวิธีการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนให้มีความสุข เช่น ความอยู่ดีกินดี การมีที่อยู่อาศัยที่ดี การมีสุขภาพที่ดี การตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ถูกจุด เมื่อได้ปัญหาและสาเหตุของปัญหาแล้ว ก็มาหาโครงการว่าโครงการไหนที่จะไปแก้ไขปัญหาตรงนี้ได้ ถ้าเขามีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเงินก็จะมีโครงการเกี่ยวกับเงินหรือกองทุนไว้ กล่าวคือ “กองทุนสวัสดิการ” มีการประชาสัมพันธ์ให้พี่น้องประชาชนได้รับรู้รับทราบถึงนโยบายต่างๆ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อเข้ามาร่วมกันแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ มีโครงการธนาคารขยะเพื่อให้ชุมชนมีรายได้^{๑๒}

ประชาชนในท้องถิ่นมีระบบสาธารณสุขปกเษและสาธารณสุขูปการที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอับความต้องการของประชาชน ประชาชนในท้องถิ่นมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นและเพียงพอต่อการดำรงชีวิต การจัดเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในท้องถิ่น การบริการและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน การบริหารนโยบายโดยที่ไม่ต้องใช้งบประมาณ การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน^{๑๓}

ผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนจะเป็นผู้กำหนดนโยบายตามบริบทของแต่ละหมู่บ้าน แต่ละชุมชน แต่ละท้องถิ่น ตามบริบท ซึ่งก็หมายถึง ตามสภาพของความเป็นจริง ของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่หรือแต่ละสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นนั้นๆ^{๑๔}

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไร่, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางทชฎิลล์ สิ้นเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทริ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาใจต, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

การทำงานแบบมีส่วนร่วม จะไม่ตัดสินใจคนเดียว จะให้เจ้าหน้าที่ทุกคนในส่วนงานของการบริหารงานภายในสามารถแสดงความคิดเห็นได้ และมองเสียงส่วนใหญ่เป็นหลักการอันสำคัญในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเลือกนโยบายที่เป็นประโยชน์ที่สุด ไม่มีการทำงานที่จะไปก้าวล่วงในภาระงานของคนอื่น ให้ทุกคนได้เต็มที่กับการทำงานของตนๆ การได้บริหารงานตามกรอบนโยบายที่ทางภาครัฐมอบหมายให้ทำ^{๑๕}

การมีความยืดหยุ่น การใช้วิธีการแปลงนโยบายของรัฐมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนจริงๆ ยกตัวอย่างเช่น ในเชิงนโยบายของรัฐที่ให้มาเช่นปัญหาเรื่องความยากจนจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สัมผัสกับปัญหาของชุมชน พบว่า มีหลากหลายสาเหตุทั้งเรื่องที่ทำกิน ทั้งเรื่องที่อยู่อาศัยหรืออีกอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “ปัจจัยสี่” เวลาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นั้น สิ่งที่เกิดจริง ๆ ไม่สามารถเลือกทำพร้อมกันทั้ง ๔ อย่างได้ ทางองค์กรจะเลือกเอาสภาพปัญหาที่เดือดร้อนที่สุดในปัจจัยสี่อย่างนั้นจะเลือกเอาที่อยู่อาศัยให้ก่อนเพราะเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เมื่อเขาได้ที่อยู่อาศัยเสร็จแล้ว สิ่งที่จะต้องปฏิบัติหรือติดตามต่อไป นั่นก็คือ เรื่องการทำมาหากิน มีการติดตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ ต่อมา คือ การสร้างอาชีพให้บุคคลผู้ที่เดือดร้อน ช่วยส่งเสริมให้เขามีรายได้เพื่อเลี้ยงชีพ ในส่วนของท้องถิ่นนั้น จะมีเงินอุดหนุนของเทศบาลจริงๆ อยู่ที่ประมาณ ๑๒ ล้านบาท และเงินงบประมาณที่ทางรัฐบาลให้มานั้น อยู่ที่ประมาณ ๒๓ ล้านบาท ส่วนที่เหลือจะเป็นเทศบาลหามาเอง เงินประมาณ ๕ ล้านบาทจะเป็นของที่ทางเทศบาลหามาได้ เงินจะมีอยู่ประมาณ ๓ ส่วน ในการบริหารงานท้องถิ่นนั้น ด้าน บุคลากร สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง หากขาดตำแหน่งไหน ก็สามารถสรรหาบุคคลมาทำงานได้ มีบุคลากรทางด้านวิชาการ การบริการประชาชนต้องรวดเร็ว เพราะชาวบ้านจะเป็นผู้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหา ดังตัวอย่าง เช่น เบี้ยผู้สูงอายุ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ทางชาวบ้านก็ไปร้องเรียนที่นายก อบต. เกี่ยวกับฝ่ายการเงินเพื่อให้แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น การบริหารงานระหว่างผู้นำแต่ละผู้นำ หรือผู้นำชุมชน หรือกับ อบต. ไม่มีความขัดแย้งกัน มีการทำงานร่วมกัน มีผู้นำชุมชนอยู่ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่อยู่ในสังกัดของกรมการปกครองของอำเภอ จะทำงานในลักษณะของการขอความร่วมมือกัน จะไม่ใช่เน้นการสั่งการ กลุ่มที่ ๒ คือ ประธานชุมชนๆ นี้ ตั้งโดยเทศบาลเป็นผู้ก่อตั้ง เป็นคนในสังกัดของเทศบาล เป็นการดำเนินงานในลักษณะของการสั่งการ ไม่มีความขัดแย้งกันในพื้นที่ ถ้าเป็นทางการเมืองก็ไม่มี ความขัดแย้ง มีการทำงานในลักษณะร่วมกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีการอภิปรายร่วมกันในเชิงการบริหาร เรื่องการสอบแข่งขันไม่มีปัญหา การโยกย้ายที่ทำงานเป็นเรื่องธรรมดาของข้าราชการ เพราะจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานในแต่ละพื้นที่อยู่เสมอๆ มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารทุกปี

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

การทำงานร่วมกันกับบุคลากรสามารถไปด้วยกันได้ ตัวบุคลากรเป็นคนรุ่นใหม่รู้เท่าทันต่อเทคโนโลยี การสื่อสาร การทำงานมีความคล่องตัว มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน^{๑๖}

ก่อนที่จะได้นโยบายมานั้น จะมีการออกเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้านในทุกๆ ปี เพื่อรับรู้รับทราบปัญหาของประชาชนในหมู่บ้านว่าเขามีความต้องการอะไร จากนั้น ก็มีการบูรณาการเครือข่ายร่วมกันกับ รพ.สต. ที่อยู่ในเขตพื้นที่ ที่วัด ที่โรงเรียน ที่อยู่ในเขตของชุมชน จะมีการประชุม พระสงฆ์และประชาชน มีอะไรก็จะเสนอเข้ามาเพื่อวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ก่อนที่จะนำเข้าสู่การบรรจุเข้าในแผนงาน การจัดเวทีประชาคมนั้นสามารถจัดได้ทั้งในที่ศาลาวัด ศาลาหมู่บ้าน ศาลาชุมชน และที่โรงเรียน มีการมุ่งเน้นการกระจายการพัฒนาให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ มีการกระจายการลงพื้นที่ทุกหมู่บ้าน เพื่อสำรวจหาปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน มีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล โครงการก่อสร้าง โดยใช้แรงงานอาสาสมัครจากประชาชน ทาง อบต. จะเป็นผู้ซื้อวัสดุก่อสร้าง ตัวอย่างเช่น การก่อสร้างถนน อสร. ถ้าเป็นการจ้างเหมาโดยทั่วไปนั้น โดยสมมุติแล้วก็จะได้ระยะของถนนที่ก่อสร้างอยู่ที่ประมาณ ๕๐ เมตร แต่ถ้าใช้แรงงานอาสาสมัครก็จะได้ถนนอยู่ที่ระยะประมาณ ๑๐๐ เมตร^{๑๗}

๒. ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ งบประมาณมาก เหลืองบที่เป็นงบเพื่อการพัฒนาจริงๆ ประมาณ ๑๐% งบประมาณจะไปเยอะที่เบี้ยเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ^{๑๘}

การให้อำนาจในการตัดสินใจเพียงลำพัง การรับคนที่เข้ามาบรรจุแต่งตั้งในทำงานองค์กร มีช่องโหว่เยอะ กระบวนการสรรหาในการบริหารการพัฒนาขององค์กรในด้านบุคคลผิดหลักระบบคุณธรรม จะต้องสร้างจิตสำนึกให้กับผู้บริหารท้องถิ่นหรือคนที่เข้ามาทำงานทั้งตัวพนักงานนั้นด้วย ไม่พึ่งดำเนินเฉพาะตัวผู้บริหารอย่างเดียว ในเรื่องของการสรรหาจะต้องถ้อยทีหลักความรู้ความสามารถอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่ใช่ปล่อยโอกาสให้เขาไปเปิดสอบเอง โดยไม่มีมาตรการเข้ามากำกับ เพราะเมื่อนายกมาจากนักการเมืองที่มาจากการซื้อสิทธิ์ซื้อเสียง เขาก็จะมีแนวคิดที่ว่าจะต้องถอนทุนคืนจากการที่ลงทุนไป เมื่อมาด้วยการลงทุนก็จะถอนทุนคืนด้วยการถอนทุนคืน กล่าวคือ การหาผลประโยชน์จากการที่ได้เข้ามาบริหารเป็นผู้บริหาร นี่เป็นประเด็นปัญหาอย่างมากในท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่รับทราบกันดีของคนทุกภาคทุกฝ่าย เป็นสิ่งที่เห็นประจักษ์ด้วยสายตา และก็เกิดขึ้นมาหลายปี และกำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน และที่กำลังถูกถอดถอนออกไปในบางพื้นที่ ถูกสอบวินัย หรือต้องให้พ้นจากตำแหน่ง ประเด็นปัญหาเหล่านี้มาจากปัญหาการบริหารการพัฒนาจากบุคคลที่ไม่เป็นธรรม คือ กระบวนการเสียมาตั้งแต่ที่แรก ในแนวคิดนี้ คำว่า ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีทั้ง

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายรัชชาติ เนาวรัตน์, ปลัดเทศบาลตำบลนาตูน, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางพิชญามณูญ์ เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายวีระชัย เพชรดี, ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

คนดีและคนไม่ดี การดำเนินงานตามนโยบายนั้น มีปัญหาอุปสรรค คือ ๑. องค์กรขาดบุคลากรหรือขาดเจ้าหน้าที่รัฐธรรม เพราะว่างานที่รับผิดชอบมีความหลากหลายมาก งานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหน้าที่ คือ งานสนับสนุนเขา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารงานบุคคล การเงิน การจัดทำบริการสาธารณะ น้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวก ซึ่งจะต้องสนับสนุนเขาในทุกเรื่อง ทำให้การบริหารไม่ทั่วถึง หรือรวดเร็วทันใจของผู้ที่มาขอรับบริการ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ๒. ปัญหาในเรื่องงบประมาณ การที่จะผลักดันนโยบายเหล่านี้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ตัวสถานที่ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณในการใช้จ่ายในค่าวัสดุสิ้นเปลืองในสำนักงานไม่มี ขาดงบประมาณสำหรับใช้จ่ายในสำนักงาน^{๑๙}

งบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้^{๒๐} การทุจริต การขาดความสามัคคีในการให้ความร่วมมือกันในบางพื้นที่ท้องถิ่น นโยบายที่เกื้อต่อกลุ่มผลประโยชน์ของเขามากกว่าประชาชน การประพฤติที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย ความขัดแย้งในพื้นที่ของเขาเอง การแบ่งกลุ่มในส่วนของผู้บริหารกับสมาชิก กล่าวคือ ฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภา ที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันในการขับเคลื่อนนโยบายของผู้บริหาร บางที่ขัดแย้งโดยสภา^{๒๑}

ปัญหาอีกประการหนึ่งคือผู้แทนมักมาจากกลุ่มผู้มีอำนาจและมีแบบผิดๆ มีเงิน คนดีจริงๆ คนที่ตั้งใจจริงไม่ได้เข้ามาทำงานให้กับประชาชน ประชาชนบางส่วนขายสิทธิ์ของตนให้กับกลุ่มผู้มีอำนาจมีแบบผิดๆ เหล่านั้น การรับผลประโยชน์จากกลุ่มคนทั้ง ๒ ฝ่าย คือ ตัวประชาชนบางส่วนกับกลุ่มผู้มีอิทธิพล กลุ่มผู้มีอำนาจเมื่อได้เข้ามาบริหารงานแล้ว ก็ถอนทุนจากที่ตนได้ลงทุนไปแล้วนั้น โดยการแสวงหาผลประโยชน์ในหลายๆ ด้าน รวมไปถึงปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังนโยบายของประชาชนที่ไม่ได้รับฟังตลอดตั้งแต่ต้นจนจบการประชุม^{๒๒}

งบประมาณไม่เพียงพอ บาง อบต. สามารถยืนด้วยลำแข้งได้ แต่บาง อบต. ยังไม่สามารถยืนด้วยลำแข้งได้ โชนชนบทจะมีปัญหาเรื่องงบประมาณ คน ซึ่งหมายถึง เจ้าหน้าที่ หรือ ข้าราชการก็ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ๑๗-๑๘ ปีมาแล้ว ก็ยังขาดประสิทธิภาพอยู่ บุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน บุคลากรของ อบต. ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน นักการเมืองนำคนลงมาเยอะแล้วขาดงบประมาณในการพัฒนา นักการเมืองไม่เคยมีนโยบายในการพัฒนา นักการเมืองไม่รับนโยบายมาเพื่อพัฒนา ปลัดในพื้นที่เสนอไปยัง อบต. ก็ยังไม่มีนโยบายให้ข้าราชการทำ ไม่แก้ไขปัญหาที่เร่งด่วน^{๒๓} งบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารงาน^{๒๔}

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรืองสิริภคกุล, ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐาน, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์ สิบเอกวิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

การขาดความรู้และความเข้าใจในนโยบายการบริหารการพัฒนาของประชาชนในพื้นที่ และขาดความร่วมมือในการดำเนินงาน ขาดงบประมาณสนับสนุน การดำเนินการกิจหลายเรื่องทำให้ไม่สามารถบริหารตามความต้องการของท้องถิ่นได้ นโยบายของรัฐบาลกับท้องถิ่นยังไม่สอดคล้องกัน ในด้านการบริหาร หน่วยงานไม่ประสานงานกัน ภารกิจซับซ้อน ส่วนมากนโยบายเป็นเพียงแนวทาง ให้ปฏิบัติ ในการดำเนินงานบางครั้งไม่มีลักษณะโครงการที่ต่อเนื่องหรือให้ยั่งยืน ให้นโยบายมาแต่ไม่ติดตาม พอถึงปีใหม่ก็ให้นโยบายมาใหม่ จะทำให้นโยบายก่อนๆ ไม่ยั่งยืน^{๒๕}

เป้าหมายในการบริหารงานบางครั้งไม่ชัดเจนขึ้นอยู่กับนักการเมือง และนักการเมืองไม่ได้คำนึงถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง มุ่งแก้ไขเฉพาะหน้า ระเบียบกฎหมายของทางราชการที่ล้าหลัง ไม่ทันสมัย ไม่เอื้ออำนวยให้มีการคิดนอกกรอบ การสร้างนวัตกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นจึงทำได้ค่อนข้างยาก ความเข้าใจในบทบาทของท้องถิ่นของประชาชนผู้มาใช้บริการเห็นว่าท้องถิ่นเป็นผู้คอยให้บริการประชาชน จึงขาดการศึกษา ขาดความรับผิดชอบ และขาดการมีส่วนร่วม ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง เปลี่ยนไปทุก ๔ ปี นโยบายจึงไม่ต่อเนื่อง กำลังดำเนินงานตามนโยบายซึ่งกำลังเป็นไปได้ด้วยดี พอมีผู้บริหารคนใหม่เข้ามา นโยบายอันนั้นก็ถูกปล่อยทิ้ง ไม่เอาของเดิม ไม่ดำเนินการต่อ ผู้บริหารคนใหม่ก็นำนโยบายใหม่มาปฏิบัติแทน เหตุที่ทำให้ต้องทำโครงสร้างพื้นที่เพราะเห็นผลลงภายใน ๒ ปี ๓ ปี ๔ ปี ไม่ค่อยลงทุนในเรื่องทรัพยากร รัฐบาลมีกฎข้อระเบียบที่หยาบหยาบเกินไป ไม่ทันสมัย ประชาชนมีความต้องการแบบนี้แต่ไม่สามารถทำได้ ไม่มีการตรวจสอบ อบต. ทำผิดกฎระเบียบ มีการกระทบ มีปัญหาการดำรงตำแหน่งที่ยังไม่ตัดขาดจากระบบอุปถัมภ์ การนำคนเข้ามาเป็นลูกจ้างยังมีฝักมีฝ่าย ยังมีหัวคะแนน กลุ่มผู้มีบุญคุณทางการเมืองกลุ่มผู้เกื้อหนุนเกินครึ่งที่มีการนำเอาลูกหลานของตนเองเข้ามาทำงานใน อบต. อำนาจการบรรจุแต่งตั้งอยู่ที่นายก อบต. เพียงคนเดียว ซึ่งจัดว่าเป็นปัญหา^{๒๖}

บางนโยบายที่ต้องการจะทำให้สอดคล้องกับชุมชนแต่กลับติดปัญหาในเรื่องของงบประมาณบ้าง ระยะเวลาในเรื่องของการปฏิบัติงานบ้าง บางนโยบายเป็นนโยบายต่อเนื่อง เช่น ๕ ปี ๖ ปี พอมาเปลี่ยนผู้บริหารคนใหม่ นโยบายก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย จึงทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง งบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารการพัฒนา ประชาชนมุ่งหวังในลักษณะของการให้จับปลาให้กิน ยังอาศัยความพึ่งพิงจากองค์กรมากเกินไป^{๒๗} เสถียรภาพทางด้านการเมืองการปกครองที่ไม่ต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำองค์กรอยู่บ่อยครั้ง จึงทำให้นโยบายเปลี่ยนไปตามผู้นำ^{๒๘}

^{๒๕} สัมภาษณ์ จำเอนก บัณฑิตศักดิ์ มหาผาตย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายวัฒนชน ขาทองยศ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแค, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวัว, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

ปัญหาที่ภาครัฐไม่รู้จริงแล้วสั่งนโยบายลงมา ปัญหาการขาดความร่วมมือของประชาชน การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง การสื่อสารไม่ตรงกัน งบประมาณไม่เพียงพอ มีข้อจำกัด^{๒๙} งบประมาณที่ได้รับอุดหนุนจากภาครัฐมีจำนวนจำกัดทำให้การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านต่างๆ มีขีดจำกัดและไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน^{๓๐}

การทำความเข้าใจและการประชาสัมพันธ์ถึงพี่น้องประชาชนยังไม่ดีพอ กลุ่มที่มารับนโยบายเป็นกลุ่มตัวเล็กเดิมซึ่งก็คือกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งบางครั้งแต่ละหมู่บ้าน ก็คนๆ เดียวกัน เช่น เมื่อมีการเรียกว่ามาประชุมก็จะเป็นกลุ่มผู้มีตำแหน่ง ประชาชนผู้สำคัญตนว่าไม่มีตำแหน่งก็เลยไม่มาร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นด้วย เมื่อมีนโยบายลงไป จึงทำให้ประชาชนไม่รู้เรื่องด้วย เพราะเป็นสาเหตุมาจากประชาชนไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย การประชุมร่วมกันแสดงความคิดเห็นไม่เหมือนสมัยก่อนๆ ซึ่งชาวบ้านจะออกมาร่วมประชุมทุกหลังคาเรือน แม้มีการประชาสัมพันธ์ประชาชนก็ไม่ได้มาร่วมประชุมด้วย งบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารตามนโยบาย การลดทอนงบประมาณจากภาครัฐ^{๓๑}

นโยบายที่ทางภาครัฐให้นั้น ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ปฏิบัติงานจริง เพราะวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกัน บางพื้นที่ไม่สามารถปฏิบัติจริงได้ ที่เป็นปัญหาสำหรับผู้ปฏิบัติ ก็คือ ทำก็ผิด ไม่ทำก็ผิด ระบบส่วนกลางหรือการทำงานของส่วนกลางไม่ได้ประสานงานกับหน่วยงานตรวจสอบ เช่น สตง. ปปช. เวลากรมส่งมาว่าทำได้ ไม่มีปัญหา จึงปฏิบัติตามกรมฯ แต่พอเข้าไปสู่หลักปฏิบัติจริงๆ สตง. มาตรวจสอบกลับผิด พิจารณาว่า ผู้ปฏิบัติงานถูกมองว่าเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่มีขอบ กรมฯ ว่าถูก แต่ สตง. ว่าผิด เพราะไม่ได้ติดต่อประสานงานกันหรือหาหรือแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาแก่ผู้ปฏิบัติงานตามนโยบาย การกำหนดนโยบายที่เป็นไปค่อนข้างยาก ให้แก่ท้องถิ่นของภาครัฐส่วนกลาง นโยบายที่คาดหวังทำได้ ในพื้นที่จริงทำไม่ได้เพราะสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน นโยบายที่ไม่ได้เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่^{๓๒}

ในระดับมหภาคหรือส่วนกลางนั้นจะเข้าไปไม่ถึงปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนในพื้นที่ เรื่องของงบประมาณเป็นปัญหาหนักที่สุดสำหรับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๓๓} คุณภาพของผลงานที่ได้นั้นไม่ได้คุณภาพมากนักเมื่อเปลี่ยนช่วงผู้บริหาร นโยบายนั้นๆ ก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย เมื่อเปลี่ยนผู้นำ นโยบายก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย ทำให้นโยบายบางนโยบายไม่บรรลุเป้าหมาย และปัญหาเกี่ยวกับการขาดความร่วมมือของประชาชนบางส่วนในพื้นที่^{๓๔}

^{๒๙} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สีนเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทริ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาใจ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายรักชาติ เนาวรัตน์, ปลัดเทศบาลตำบลนาตูน, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางพิชญามณูญ์ เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย มีจุดเด่นและปัญหาอุปสรรคที่สามารถนำมาแสดงให้เห็นได้ตามตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย มีจุดเด่น และปัญหาอุปสรรค ดังนี้

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (จุดเด่น)	ความถี่	คนที่
ด้าน นโยบาย	มีส่วนร่วมของประชาชน	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๑๑
	มีความชัดเจนของนโยบาย	๑	๒
	มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	๑	๔
	มีระบบคุณธรรมและจริยธรรม	๑	๔
	มีการจัดกิจกรรม	๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕
	มีการพัฒนาบุคลากรในองค์กร	๑	๗
	มีการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงาน	๑	๗
	มีแนวทางในการปฏิบัติงานชัดเจน	๑	๘
	มีการสอบถามประชาชนในท้องถิ่น	๑	๙
	มีนโยบายที่ได้มาจากประชาชน	๑	๑๐
	มีบูรณาการ และ ยึดหยุ่นได้	๑	๑๑
	มีหลักการทางพระพุทธศาสนา	๑	๑๒
	มีการเตรียมความพร้อม	๑	๑๓
	มีประชาชนร่วมกำหนดนโยบาย	๑	๑๔
	มีการให้ทุกคนได้ตัดสินใจ	๑	๑๕
	มีเวทีประชาคมในหมู่บ้านในทุกๆ ปี	๑	๑๖
	รู้เท่าทันต่อเทคโนโลยีการสื่อสาร	๑	๑๗

ตารางที่ ๔.๑ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย มีจุดเด่น และปัญหาอุปสรรค ดังนี้ (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (ปัญหาอุปสรรค)	ความถี่	คนที่
ด้าน นโยบาย	งบประมาณไม่เพียงพอ	๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๗, ๑๑
	การตัดสินใจเพียงลำพัง	๑	๑
	กระบวนการสรรหา	๑	๑
	การบริหารผิดหลักคุณธรรม	๑	๑
	องค์กรขาดบุคลากรที่รู้ธรรมะ	๑	๑
	การขาดความสามัคคีในการร่วมมือ	๑	๓
	นโยบายที่เอื้อต่อพวกพ้องตนเอง	๑	๔
	คนดีจริงๆ ไม่ได้เข้ามาทำงาน	๑	๔
	ข้าราชการขาดประสบการณ์ทำงาน	๑	๖
	ไม่แก้ไขปัญหาที่เร่งด่วน	๑	๖
	ไม่ปฏิบัติตามนโยบาย	๑	๘
	นโยบายไม่ต่อเนื่อง	๑	๙
	ระยะเวลาในเรื่องของการปฏิบัติงาน	๑	๑๐
	นโยบายเปลี่ยนแปลงไปตามผู้นำ	๑	๑๑
	การสื่อสารไม่ตรงกัน	๑	๑๒
	มีขีดจำกัด ไม่พอต่อความต้องการ	๑	๑๔
	ไม่ได้ติดต่อประสานงานกัน	๑	๑๕

๔.๑.๒ การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน

๑. จุดเด่น

การดำเนินงาน ด้าน แผนงาน นั้น กว่าจะเป็นแผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ จะต้องมาวิเคราะห์จากสภาพปัญหาที่แท้จริงเสียก่อน มีการร่วมประชุมประชาคมกับประชาชนในพื้นที่ มีการวิเคราะห์ปัญหาว่าอะไรคือปัญหาจำเป็นที่เร่งด่วน เรียงลำดับความจำเป็นที่เร่งด่วนว่าอันไหนก่อนหรือหลัง แล้วนำมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเพื่อจัดสรรงบประมาณและจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณ โดยการนำเอาโครงการกับแผนพัฒนานั้นมาจัดสรรงบประมาณร่วมกัน และมีการให้คำแนะนำและส่งเสริมว่า กระบวนการการจัดทำจะต้องทำอย่างไรบ้าง^{๓๕}

การดำเนินงานตามแผนงานของกรมในระดับภูมิภาค ซึ่งได้มีการนำเอาพันธกิจของกรมออกมาหรือนำนโยบายออกมาแปลงเป็นแผนงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ก็คือ ในเรื่องของการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับพื้นที่ ในฐานะที่สัมผัสใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด(งานหน้าด่าน)เป็นหน่วยงานแรกที่จะต้องรับปัญหาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้ามายังสำนักท้องถิ่นเป็นผู้รับนโยบายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเข้ามาปรึกษาหารือ ขอคำชี้แนะ แก้ไข เปลี่ยนแปลงงานที่เห็นว่าควรแก้ไขปรับปรุง หรือเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน หรือเกี่ยวกับการเบิกจ่าย โดยที่ไม่ต้องรอกกรมฯ จุดเด่นอีกอย่างหนึ่ง นั่นก็คือ เป็นหน่วยตรวจสอบในระดับพื้นที่ ตรวจสอบในเชิงนิเทศงาน ติดตาม ประเมินผล ซึ่งกรมจะไม่ค่อยมีโอกาสได้ใกล้ชิดเหมือนกับท้องถิ่นที่ๆ รับผิดชอบโดยตรงของแต่ละท้องถิ่นนั้น มีอำนาจหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพตามคำสั่งของกรมอยู่ตลอด แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นแผนงานซึ่งนำมาจากปัญหาหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่จริง โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาคมจากหลายส่วนงานด้วยกัน จึงทำให้คนในพื้นที่หรือคนในชุมชนท้องถิ่นรับทราบปัญหา หรือมีโอกาสนำเสนอปัญหาของชุมชนในท้องถิ่นของตนได้ด้วยตนเอง ประชาชนสามารถกำหนดกรอบหรือยกปัญหาขึ้นชี้แจงได้เลย^{๓๖}

แผนงานที่สำคัญ คือ การเป็นศูนย์กลางของข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ในท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการเป็นหน่วยงานกลางประสานการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต^{๓๗}

มีแผนงานเกี่ยวกับการลงพื้นที่เพื่อที่จะพบปะและชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย มีการจัดทำแผนออกตรวจเยี่ยมชี้แจงนโยบาย มีการพบปะและสร้างความเข้าใจ สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในพื้นที่ มีแผนงานเกี่ยวกับการออกพื้นที่ในแต่ละท้องถิ่น มองโดยภาพ มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจ แหล่งน้ำ รักษาแหล่งน้ำ การปลูกป่า แผนนโยบายจังหวัดสะอาดเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะและการลดทุจริต

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายวิระชัย เพชรดี, ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรืองสิริภคกุล, ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

คอร์ปชั่น ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนงานในทุกพื้นที่ แผนงานแต่ละท้องถิ่นจะมีอยู่แล้ว มีแผนงานโครงการหรือกิจกรรมเป็นเล่มๆ เป็นโครงการตัวอย่าง ๑๔๓ แห่ง ก็มีโครงการเป็นร้อยแห่งเช่นกัน^{๓๘}

การพัฒนาด้านแผนงาน คือ มีแผนงานหรือแผนพัฒนาระยะยาว ๕ ปี และ ระยะสั้น ๓ ปี ในแต่ละแผนงานจะมีการปรับปรุงอยู่ตลอด ก่อนที่จะได้แผนงานได้ จะต้องมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการชี้แจงสภาพปัญหาของในพื้นที่ในท้องถิ่นของตนว่า ในท้องถิ่นของตนมีปัญหาอะไรบ้าง แผนทุกแผนนั้นได้มาจากการจัดเวทีประชาคมร่วมกับประชาชนทุกฝ่าย^{๓๙}

มีแผนพัฒนาตำบลทุกปี มีการออกประชาคมทุกหมู่บ้าน มีการปรับปรุงแผนงานทุกปี แผนงานจะไปเกี่ยวเนื่องกับแผนงบประมาณรายจ่าย ทั้งนี้ได้ยึดถือประชาชนเป็นใหญ่ โดยการออกไปสอบถามประชาชนว่า ปัจจุบันกำลังเดือดร้อนในเรื่องอะไร ต้องการอะไร การออกสำรวจปัญหาทุกปีในเรื่องของแผนนั้นจะมีการจัดทำให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายนของทุกปี จะมีแผน ๑ ปี แผน ๓ ปี ในเดือนสิงหาคมจะหยิบเอาสภาพปัญหามาจัดทำเป็นแผนพัฒนาเพื่อให้เพียงพอต่องบประมาณที่มีอยู่ มีการจัดทำแผนงานร่วมกับประชาชน จัดทำแผนงานตามงบประมาณ แผนงานจะเกี่ยวเนื่องกับงบประมาณ พอจัดทำแผนเสร็จ ก็จะมาจัดทำแผนงบประมาณรายปี^{๔๐}

ก่อนที่จะทำแผนงาน จะต้องออกหมู่บ้านก่อน เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็มาจัดทำแผน ๓ ปี ออกหมู่บ้านสำรวจหาปัญหาเพื่อจัดทำแผนงาน โดยการร่วมมือกันระหว่างผู้นำกับชาวบ้าน ผู้นำ คือผู้ใหญ่ กำนัน อบต. เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีความขัดแย้งกัน มีการจัดเวทีประชาคม ประชาชนเป็นผู้เสนอโครงการต่างๆ มา^{๔๑}

สามารถที่จะวัดผลได้ในภารกิจที่ดำเนินการเป็นรูปธรรม ภารกิจที่ดำเนินการเป็นปัญหาและความต้องการของชุมชนที่แท้จริง แผนงานต่างๆมาจากความต้องการของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ แผนที่ได้มาจากการทำเวทีประชาคมในหมู่บ้าน การนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดที่จะมาแปลงเป็นนโยบายสู่การปฏิบัตินั้นจะต้องมาจากสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนก็คือในเรื่องของการทำประชาคมหมู่บ้าน ตำบล จะนำมาขึ้นเป็นนโยบาย ประชาชนมีปัญหาหรือมีความเดือดร้อนก็นำเอาปัญหาอันนั้นมาเป็นนโยบายในทางการเมืองและนำไปสู่เรื่องการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติ เสร็จแล้วก็นำไปตั้งเป็นงบประมาณที่จะดำเนินการปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้ จะต้องทำให้มีความสอดคล้องกับการบูรณาการตามนโยบายของชาติควบคู่ไปกับสภาพปัญหาของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ง่ายขึ้น^{๔๒}

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หน.งานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๔๐} สัมภาษณ์ สิบเอกวิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาว, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๔๑} สัมภาษณ์ จำเอกบันเทิงศักดิ์ มหามาตย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายวัฒนชน ชาทองยศ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

การสงเคราะห์และการสร้างชุมชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนให้ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเห็นเป็นการจ่ายเบี้ยสงเคราะห์เลี้ยงชีพ การออกตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ การซ่อมแซมบ้านให้กับผู้ยากไร้ที่พึ่งพิง รวมถึงการจัดกิจกรรมการแสดงออกต่างๆ จุดเด่นของแผนนั้น คือ การมีกระบวนการการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ตั้งแต่หาปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลเป็นต้นมา เพราะวาระระเบียบข้อบังคับมีไว้ว่า ท้องถิ่นต้องประชุมประชาคมหมู่บ้าน ต้องทำแผนที่ผ่านการประชาคมทุกปี ต้องมีการประชุมผู้บริหาร ต้องไปหาปัญหา หาความจำเป็นที่เร่งด่วน เมื่อหาได้แล้ว ต้องจัดลำดับ ต้องให้ชาวบ้านประชุมจัดลำดับ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ต้องจัดไว้ทุกหมู่บ้าน ชาวบ้านก็จะรู้ว่า ถ้ามีเงินเข้ามา โครงการชิ้นนี้ที่จะต้องทำเป็นอันดับแรก แต่เมื่อถึงขั้นตอนของ อบต. ก็จะมีการกลั่นกรองว่า โครงการไหนบ้างที่จะทำได้ โครงการไหนที่ทำได้เพราะเกินศักยภาพ ก็จะส่งขึ้นไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งไปอำเภอ ส่งไปจังหวัด ส่งไป อบจ. ถ้าเป็นงานที่ทำได้ก็จะจัดคิวไว้ เมื่อผ่านประชาคมแต่ละหมู่บ้านแล้ว เราจะประชุมประชาคมตำบล เพื่อให้รู้ว่าแต่ละหมู่บ้านมีปัญหาอะไรบ้าง แล้วจัดเรียงลำดับ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ พอเรียงลำดับปัญหา ประชุมเสร็จก็เป็นเครื่องยืนยันว่านายกต้องทำตามแบบแผนที่เรียงไว้ดังกล่าวนี้ ช่วงจัดทำแผนแผนงานนั้นจะเป็นช่วงเดือนมีนาคม เมษายน พฤษภาคม มีการจัดประชุมคณะกรรมการหลายชุด มีประชุมกันอยู่หลายครั้ง เมื่อได้เป็นแผนงานแล้ว ก็ไม่ค่อยได้ประชุม หลังจากได้แผนงานแล้ว มีการประชุมติดตามผลของแผนงานว่า โครงการอะไร บรรลุเป้าหมายก็เปอร์เซ็นต์ ได้ทำก็โครงการ คิดเป็นก็เปอร์เซ็นต์ และมีข้อเสนอแนะอย่างไร ก็จะมีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งเข้ามาติดตามประเมิน แล้วก็เสนอมาทางนายกฯ ก็นำไปรายงานในสภาให้ได้ทราบ สภาก็จะเตรียมข้อมูลว่า แผนงานของเรา โครงการของเรา ในปีนี้ จะเป็นแบบนี้ ทำไปได้ก็เปอร์เซ็นต์และมีปัญหาอะไรก็จะสะท้อนกลับไป ในการจัดทำแผนงานจะมีคณะกรรมการอยู่ ๒-๓ ชุด มีผู้ทรงคุณวุฒิ มีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และมีหน่วยงานราชการในพื้นที่^{๔๓}

แผนงานได้มาจากนโยบาย เมื่อมีนโยบายแล้ว ก็แยกเป็นแผนงานว่า แผนงานนี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาของชุมชนอย่างไร หรือแต่ละแผนงานมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาของชุมชนอย่างไร โดยการจัดทำแผนงานนั้นทุกๆ ปี จะมีการออกพบปะกับประชาชนเพื่อจัดทำแผนงานหรือแผนพัฒนา มีการรวบรวมปัญหาของแต่ละหมู่บ้านแต่ละชุมชนว่ามีปัญหาอะไรบ้าง หลายๆ หมู่บ้านอาจมีปัญหาคล้ายกันและแตกต่างกัน นำมาจัดทำเป็นแผนงานตามด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และเรื่องขยะเป็นต้น การออกพื้นที่ที่สามารถทำให้แยกประเด็นปัญหาของแต่ละอย่างได้ตามความเป็นจริงของแต่ละชุมชนและแต่ละหมู่บ้านที่ออกไปประชาคม^{๔๔}

ทาง อบต. จะมีโครงการประจำคือ โครงการ อบต. สรรพพบประชาชน โดยมีการออกไปตรวจเยี่ยม และถามสารทุกข์สุกดิบเพื่อจัดทำแผนงาน เพื่อนำปัญหาความเดือดร้อนจากหมู่บ้านมา

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

จัดทำเป็นแผนพัฒนาเป็นแผน ๓ ปี และก็นำมาผลักดันเข้าสู่กระบวนการในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณสภาตำบล^{๔๕}

การจะได้แผนงานมานั้น อันดับแรกจะต้องลงพื้นที่เพื่อจัดทำเวทีประชาคมเพื่อไปรับทราบสภาพปัญหาจากพี่น้องประชาชน เมื่อรับทราบปัญหาเสร็จแล้ว จะให้ชุมชนเสนอว่ามีปัญหาอะไรบ้าง และปัญหาที่สำคัญที่สุดของชุมชนอย่างน้อยโดยให้เลือกออกมาสัก ๕ ปัญหา ที่เป็นความจำเป็นและเป็นความต้องการของชุมชน เมื่อได้ปัญหาเสร็จแล้ว จะนำมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาแผนพัฒนา ๓ ปี ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกับแผนยุทธศาสตร์ ๕ ปี นั้นด้วย ซึ่งแผนยุทธศาสตร์จะออกมาก่อนอยู่แล้ว หรือมีอยู่ก่อนแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการโครงสร้างพื้นฐาน^{๔๖}

ในการดำเนินงานนั้น มีจุดเด่น คือ การได้จัดทำเวทีประชาคมร่วมกับประชาชนในพื้นที่ดูความต้องการของประชาชน การไปศึกษาดูงานจากสถานที่ต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนเพื่อการพัฒนา การพัฒนาให้เป็นแบบอย่าง ไม่นั่งติดที่ การจัดทำแผนพัฒนา กับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น ไฟไหม้ เป็นต้น แผนพัฒนาทุกอย่าง ประชาชนได้รับรู้รับทราบ ผู้บริหาร บุคลากร และเจ้าหน้าที่รวมถึงประชาชน ต้องได้รับทราบร่วมกัน^{๔๗}

ก่อนที่จะได้แผนมานั้นมีการแจ้งประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชนให้ได้ทราบล่วงหน้าเช่น การนัดประชุมประชาคมในช่วงเวลาเย็นเพื่อต้องการให้ชาวบ้านมาประชุมให้มากที่สุด การออกไปประชาคมในแต่ละหมู่บ้านเพื่อสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน และสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เมื่อได้รับรู้รับทราบประเด็นปัญหาและความต้องการของชาวบ้านแล้ว ก็มาจัดเรียงลำดับความเร่งด่วนตามสภาพของแต่ละปัญหาพื้นที่ ลงไปดูตามเป็นความจริง ก็จะมีการจัดทำเป็นแผนเพื่อการพัฒนา^{๔๘}

มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้ล่วงหน้า ระบบจัดทำแผนจะมีการออกประชาคมเพื่อเก็บสภาพปัญหา และมาแยกสภาพปัญหาว่าอันไหนเกินศักยภาพ อันไหนไม่เกินศักยภาพ การนำเอากรอบนโยบายของกรม ของจังหวัด มาประกอบกันเป็นแผนทุกส่วน และก็นโยบายของผู้บริหารในท้องถิ่นนั้นด้วย นโยบายที่ได้มาจากการหาเสียงของกลุ่มผู้ที่ได้รับการเลือกมาจากการเลือกตั้งนั้นด้วย นโยบายจากชาวบ้าน แผนงานไหนที่เกินความสามารถก็จะประสานไปยังหน่วยงานที่เขามีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง การเรียงลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาความเดือดร้อนของแต่ละหมู่บ้าน การเฉลี่ยงบประมาณในการบริหารการพัฒนาให้เสมอภาคกัน^{๔๙}

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไระ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สิ้นเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทรี, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายสุปรเมศ คณาโสด, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชุมแพพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

กระบวนการในการจัดเตรียมข้อมูลนั้น จะมีการนำข้อมูลจาก จปท. มาอ้างอิง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกตำบลสุขภาวะ จะมีแบบสอบถามข้อมูลที่ละเอียดมากมาเป็นหลัก มีกระบวนการการออกชุมชนเพื่อเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละพื้นที่ เมื่อออกชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่ได้มานั้น ส่วนมากจะเป็นข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับด้านโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป เช่น ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น มาจัดทำเป็นแผนงานเพื่อพัฒนาตามความเดือดร้อนของชาวบ้าน การทำงานของเทศบาลนั้น จะต้องดูแลทุกอย่างในหลายๆ ด้าน ที่อยู่ที่อาศัย การอยู่ การกิน เรื่องสุขภาพ ในการลงพื้นที่แต่ละพื้นที่นั้น ได้ใช้ศาลาการเปรียญของวัดหรือศาลากลางของหมู่บ้าน หรือศาลาชุมชน เป็นสถานที่จัดเวทีประชาคมเพื่อสำรวจหาปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน บางพื้นที่เอกชนให้ความร่วมมือในการร่วมพัฒนา บางพื้นที่เอกชนไม่ให้ความร่วมมือในการร่วมกันพัฒนา^{๕๐}

แผนงานนั้นได้มาจากการจัดเวทีประชาคมตามหมู่บ้านต่างๆ แล้ว การนำเอาสภาพปัญหาที่จะเห็นว่าจะต้องแก้ไขเร่งด่วนจริงๆ มาจัดเรียงลำดับปัญหา แล้วบรรจุลงไว้ในแผนการพัฒนาเกี่ยวกับแผนงานต่างๆ นั้น มีการคีย์งานลงในระบบ และมีแผนงานครบทุกหมู่บ้าน^{๕๑}

๒. ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคการบริหารเกี่ยวกับเรื่องคน เงิน งาน ทั้ง ๓ อย่างนี้ ของแต่ละพื้นที่^{๕๒}

ในการมีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบตามแผนงานนั้น ไม่ได้เกิดจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เป็นแผนงานที่ถูกกำหนดขึ้นมาจากฝ่ายผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ไม่มีจิตสำนึกรับผิดชอบ ประชาชนบางส่วนไม่มาร่วมประชุมเพราะมองว่าไม่ได้เบียดเบียนหรือเบียดประชุม บางแผนงานไม่ตรงกับความต้องการ เสนอแผนงานไปอย่างหนึ่ง กลับไปบรรจุแผนงานอีกอย่างหนึ่ง^{๕๓}

เรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อสิ่งที่จะทำ งบประมาณที่ได้มา ถ้าเป็น อบท. มี ๒ ทาง คือ ๑. จากที่เขาตั้งขึ้นเอง (หรือรายได้ที่จัดเก็บเอง) เป็นเงินรายได้และเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป ๒. งบอุดหนุนจากรัฐบาล แผนงานหรือโครงการที่ไม่ได้มาจากประชาชนที่แท้จริง เป็นความต้องการของผู้บริหารมากกว่า คนที่ได้รับผลประโยชน์ไม่ใช่ประชาชน จุดเด่นที่มาช่วยเสริม คือ การใช้มาตรา ๔๔ จากภาครัฐบาล ในการปราบปรามทุจริตคอร์รัปชัน^{๕๔}

มีปัญหาอุปสรรค คือ ถ้าเป็นระบบการเมืองมักจะมีฝักฝ่าย ถ้าฝ่ายไหนได้ก็เป็นผู้มาบริหารในการจัดเวทีประชาชน ก็จะเป็นกลุ่มของฝ่ายนั้นไปจัด แล้วก็กลุ่มของฝ่ายนั้นมาร่วม วิธีจัดนี้

^{๕๐} สัมภาษณ์ นายรักษาทิ เนาวรัตน์, ปลัดเทศบาลตำบลนาบุญ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นางพิชญามณูญ์ เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายวิระชัย เพชรดี, รักษาการท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรืองสิริภคกุล, ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๕๔} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

เป็นผลที่ดี แต่ผลประโยชน์ที่จะตกถึงประชาชนไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ แผนงานบางส่วนที่ได้มา ไม่ได้มาจากประชาชนอย่างแท้จริง จะกลายเป็นประเด็นปัญหาที่ประชาชนไม่ได้รับรู้รับทราบ กลับกลายเป็นประเด็นของตนที่ไม่ได้ถูกแก้ไขโดยประชาชนที่คิดต่าง บางกลุ่มไม่เข้าร่วมเวทีประชาคม เพราะมองว่าไม่ใช่ฝ่ายของตนจัด บางกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมฟังปัญหา ปัญหาที่ตนมีอยู่ก็เลยไม่ได้ถูกแก้ไขปัญหา ก็เลยไม่ได้ถูกเขียนไว้ในแผนงาน เมื่อถึงเวลาแก้ไขปัญหา ปัญหาของกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม จึงไม่ได้ถูกแก้ไข เพราะไม่ได้ถูกบรรจุไว้ในแผนงานที่จะต้องแก้ไข การขาดความร่วมมือของพี่น้องประชาชนในการมีส่วนร่วมเข้าประชุมรับฟังปัญหา^{๕๕}

แผนงานบางครั้งไม่ได้เกิดจากประชาชนจริงๆ แต่เกิดจากตัวแทนชาวบ้าน คือ อบต. บางครั้งชาวบ้านขาดการเอาใจใส่ คือ ไม่เห็นความสำคัญของแผนงาน ชาวบ้านไม่เข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน การดำเนินไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจากประชาชนไม่มีส่วนร่วม^{๕๖} ปัญหาหลักๆ คือ งบประมาณไม่เพียงพอ ไม่สามารถทำตามโครงการได้ทั้งหมดเนื่องจาก งบประมาณจำกัด^{๕๗} สถานการณ์เปลี่ยนแปลง ประกอบกับนโยบายของรัฐเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยๆ ทำให้ท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล งบประมาณไม่เพียงพอ^{๕๘}

ผู้ที่ประสบปัญหาด้อยโอกาส ไม่พยายามช่วยเหลือตัวเอง และอยู่ตามยถากรรม ผู้ดูแลไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร การผลักรถให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ มาตรฐานที่ทางหน่วยงานด้านการสงเคราะห์กำหนดให้ใครดูแลผู้ด้อยโอกาส ไม่ดูสภาพภูมิศาสตร์ ผู้ด้อยโอกาสมองว่าเหตุที่เป็นแบบนี้มาจากกรรม ไม่ได้มาจากการกระทำของตนเองจึงไม่อยากจะเปลี่ยนพฤติกรรม ปัญหาอุปสรรคเรื่องแผนงานส่วนมากคือความต้องการของประชาชนมันเกินศักยภาพ การไม่เข้าใจในหลักการทำงานของ อบต. การเข้าใจว่าท้องถิ่น อบต. มีหน้าที่ให้ เมื่อมีปัญหา ก็มองว่า อบต. เป็นแหล่งทุนหรือแหล่งเงินที่จะให้การสนับสนุนได้ทุกอย่าง นายกที่มาจากการเลือกตั้ง ก็รับปากประชาชนไว้ก่อนซึ่งไม่ว่ารู้จะทำได้หรือไม่ได้ ซึ่งจัดว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน^{๕๙}

ชุมชนแจ้งปัญหาไม่ครบ แจ้งความต้องการไม่ครบ ส่วนมากจะมองโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก พี่น้องประชาชนส่วนมากมักมองไปเฉพาะถนนหนทางเป็นหลักไม่มองในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการศึกษาจะไม่ค่อยพูดถึง เรื่องสาธารณสุขหรือเรื่องสิ่งแวดล้อมไม่ค่อยพูดถึง นานๆพูดครั้งหนึ่ง มองเฉพาะสิ่งที่ใช้ในประจำวัน เช่น ประปา น้ำ ไฟฟ้า เป็นต้น^{๖๐}

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หน.งานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๕๖} สัมภาษณ์ สิบเอกวิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๕๗} สัมภาษณ์ จำเอนกบัณฑิตดี มหามาตย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายวัฒนชน ขาทองยศ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

ในช่วงที่ออกไปประชามตินั้นเป็นช่วงที่ชาวบ้านต้องออกไปทำมาหากิน ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมประชามเป็นผู้สูงอายุ ปัญหาต่างๆไม่ได้มาจากปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนโดยตรงส่วนมากเป็นการชี้แนะของผู้บริหารหรือตัวแทนที่เป็น สอบต.หรือผู้นำหมู่บ้าน และปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่เป็นปัญหามาก ก็คือ ปัญหาด้านงบประมาณ เพราะว่าตอนนี้ งบประมาณที่ถ่ายโอนมาท้องถิ่นนั้นจะถูกลดทอนลง ส่วนมากจะถูกดึงไปที่กรม,กอง,ของตัวเอง คือ จะไม่ผ่านมาทาง อบต. โดยตรงเหมือนสมัยรัฐบาลชุดก่อนๆ ประชาชนของแต่ละหมู่บ้านมาไม่ถึงครึ่งในการร่วมประชุมประชามเพราะประชาชนต้องไปทำมาหากิน^{๖๑}

ในแผนงานหรือแผนพัฒนานั้น สิ่งที่ต้องการพัฒนาคือทุนมนุษย์หรือพัฒนาคนเป็นหลัก เช่น เน้นให้มีการศึกษา เน้นให้มีความรู้ เน้นให้มีคุณธรรมและจริยธรรม (แต่คนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยไม่ค่อยใส่ใจแผนพัฒนาเชิงคุณธรรมและจริยธรรม) ส่วนใหญ่มักมองไปที่แผนงานโครงสร้างพื้นฐานมากกว่า ไม่ค่อยจะใส่ใจในด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประชาชนไม่เข้าใจในแผนงานหรือแผนพัฒนามีโครงการจัดถือศีลฟังธรรม กลับไม่ค่อยมีผู้ให้ความร่วมมือ ถ้าเป็นโครงการที่สนุกสนานรื่นเริงเฮฮาคนมักจะเต็มและจะเยอะ จะให้ความร่วมมือดี ส่วนการพัฒนาเด็กตั้งแต่ประถมจนถึงมัธยมเพื่อให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม แต่ประชาชนกลับไม่เข้าใจในแผนพัฒนาเหล่านี้ ภาคเอกชนเองก็ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการบริหารงาน มีการขัดค้านไม่เซ็นเอกสารให้ จึงเป็นประเด็นปัญหาอุปสรรคต่อแผนงานหรือแผนพัฒนาชุมชน เมื่อพี่น้องประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ก็ไม่สามารถทำอะไรได้มากนักนอกจากนี้แล้ว ก็ยังมีปัญหาเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารงาน^{๖๒}

งบประมาณที่ไม่เพียงพอ และความไม่ใส่ใจต่อปัญหา^{๖๓} บางท้องที่บางหมู่บ้านประชาชนขาดความร่วมมือไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาตามแผนพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาที่จุดเป็นปัญหาประชาชนมาร่วมประชุมไม่ถึงครึ่งของแต่ละหมู่บ้าน^{๖๔} พี่น้องประชาชนมาร่วมประชุมไม่เยอะ เมื่อมาประชุมก็มีแต่ปัญหาเรื่องถนนหนทาง ประปา การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมไม่ค่อยมี งบประมาณไม่เพียงพอต่อแผนพัฒนา ความต้องการตามแผนพัฒนาที่มีมากกว่างบประมาณที่จะไปใช้ในการพัฒนา ปัญหา มี ๑๐๐ กว่าเรื่อง ทำได้จริงๆ ไม่เกิน ๑๐ เรื่อง เพราะขาดงบประมาณ^{๖๕}

เมื่อลงมือทำงานในพื้นที่ กลับไม่ได้ร่วมรับความร่วมมือในการร่วมกันพัฒนาตามแผนงานระหว่างเทศบาลกับชาวบ้านหรือเอกชนในพื้นที่บางส่วน ทำให้เกิดปัญหาต่อแผนการพัฒนา จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายได้ การขาดความร่วมมือของประชาชนในบางพื้นที่

^{๖๑} สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไร่, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๖๒} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สิ้นเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทริ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นายสุปรเมศ คณาโจด, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

ปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาตามแผนงาน งบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนา^{๖๖} หมู่บ้านที่ติดกับถนนใหญ่ยังคงต้องการโครงสร้างพื้นฐานอยู่ ซึ่งส่วนนี้ควรที่จะจัดสรรให้กับหมู่บ้านที่ขาดแคลนมากกว่า การหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ^{๖๗}

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๑๗ ท่าน เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน มี จุดเด่น และ ปัญหาอุปสรรค ที่สามารถนำมาแสดงให้เห็นได้ตามตารางที่ ๔.๒ ตารางที่ ๔.๒ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน มี จุดเด่น และ ปัญหาอุปสรรค ดังนี้

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (จุดเด่น)	ความถี่	คนที่
ด้าน แผนงาน	มีการร่วมประชุมประชาสมัคคม	๑๐	๑,๒,๕,๖,๗,๙,๑๐,๑๒,๑๓,๑๔
	มีการปรึกษาหารือ แนะนำ แก้ไข	๑	๒
	เป็นศูนย์กลางสำหรับข้อมูลข่าวสาร	๑	๓
	มีการจัดทำแผน และ ชี้แจงนโยบาย	๒	๔, ๕, ๑๕
	มีแผนระยะยาว ๕ ปี สั้น ๓ ปี	๔	๕, ๕, ๖, ๗, ๑๒
	มีการปรับปรุงแผนงานทุกปี	๓	๖, ๑๐, ๑๕
	สำรวจหาปัญหาเพื่อจัดทำแผนงาน	๔	๗, ๑๐, ๑๓, ๑๗
	มีการบูรณาการตามนโยบายชาติ	๑	๘, ๘
	มีการประชุมติดตามของแผนงาน	๑	๙, ๙
	มีการพัฒนาให้เป็นแบบอย่าง	๑	๑๐, ๑๓
	มีการพัฒนาให้เสมอภาคกัน	๑	๑๑,๑๕
	รับทราบปัญหาจากพี่น้องประชาชน	๑	๑๒,๑๓
	ดูความต้องการของประชาชน	๑	๑๓
	จัดเรียงลำดับความเร่งด่วน	๑	๑๔
	ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้ล่วงหน้า	๑	๑๕
	มีการคียงานลงในระบบ	๑	๑๖
	มีแบบสอบถามข้อมูลที่ละเอียดมาก	๑	๑๗

^{๖๖} สัมภาษณ์ นายรักชาติ เนาวรัตน์, ปลัดเทศบาลตำบลนาโดน, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๖๗} สัมภาษณ์ นางพิชญามณูญ์ เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๒ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน มี จุดเด่น และ ปัญหาอุปสรรค ดังนี้ (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (ปัญหาอุปสรรค)	ความถี่	คนที่
ด้าน แผนงาน	แผนงานไม่ได้เกิดจากประชาชน	๓	๑, ๒, ๔
	งบประมาณไม่เพียงพอ	๙	๒, ๑, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๑, ๑๕
	ประชาชนไม่ได้รับรู้รับทราบ	๓	๓, ๕, ๖
	สถานการณ์เปลี่ยนแปลง	๒	๔, ๘
	การศึกษาจะไม่ค่อยพูดถึง	๒	๕, ๑๐
	ไม่ค่อยใส่ใจแผนเชิงคุณธรรม	๒	๖, ๑๒
	ไม่ใส่ใจคุณธรรมและจริยธรรม	๒	๗, ๑๒
	ความไม่ใส่ใจต่อปัญหา	๒	๘, ๑๓
	ประชาชนขาดความร่วมมือ	๒	๙, ๑๔
	การพัฒนาคุณธรรมไม่ค่อยมี	๒	๑๐, ๑๕
	การหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ	๒	๑๑, ๑๕
	ไม่ร่วมมือกันพัฒนาตามแผนงาน	๒	๑๒, ๑๖
	ความไม่ใส่ใจต่อปัญหา	๑	๑๓
	ประชาชนขาดความร่วมมือ	๑	๑๔
	ประชุมแต่ปัญหาเรื่องถนนหนทาง	๑	๑๕
	การจัดสรรงบประมาณ	๑	๑๖
	การหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ	๑	๑๗

๔.๑.๓ การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ

๑. จุดเด่น

มีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีการปฏิบัติธรรม ปีละ ๑ ครั้ง และในช่วงเข้าพรรษาจะมีกิจกรรมเข้าวัดทุกอาทิตย์ ไปร่วมทำบุญที่วัด โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้จัดงาน และประสานความร่วมมือกับสำนักงานกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม จัดไปตามวัดต่างๆ หมุนเวียนไปเรื่อยๆ ไปทุกอำเภอ โดยมีท่านผู้ว่าจังหวัดมหาสารคามเป็นผู้เชิญชวนเข้าวัด (สามารถเข้าไปดูได้ในเว็บไซต์)^{๖๘} เป็นโครงการระยะสั้นซึ่งสามารถทำได้ภายในปีนั้นเลย แผนงานระยะยาวจะเป็นแผนยุทธศาสตร์ก็มี ถ้าเป็นโครงการระยะยาว เขาเรียกว่า แผนยุทธศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเกิน ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี แผนงานระยะกำหนดไว้ไม่เกิน ๑ ปี ที่สำคัญจะมีงบประมาณซึ่งใช้ได้เลย โครงการเล็กๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน น้ำไหล ไฟสว่าง เป็นต้น จะถูกกว่า^{๖๙}

จุดเด่น ด้าน โครงการพัฒนา คือ เป็นการติดต่อสื่อสารทุกระดับทั้งบนลงล่าง-ล่างขึ้นบน มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสารทั้งทางโทรศัพท์และทางไลน์กลุ่ม เพื่อรับทราบปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีระบบความสัมพันธ์ทางการสื่อสารติดต่อประสานงานโครงการพัฒนาดี โครงการก็บรรลุตามเป้าหมาย^{๗๐} มีโครงการจังหวัดสะอาด มีโครงการการลดทุจริต โดยมีวิธีทำ คือ เรียนเชิญผู้บริหารทุกแห่งในทุกท้องถิ่นมาร่วมประชุมกันลงนาม MOU มี ๒ เรื่อง คือ ๑. เรื่องทุจริต และ ๒. เรื่องขยะ) ที่หอประชุมจังหวัดมหาสารคามเพื่อร่วมกันต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน^{๗๑}

ด้านโครงการนั้นจะสอดคล้องกับประเด็นที่ว่าเป็นโครงการที่แก้ไขสภาพปัญหาได้ถูกจุด เป็นโครงการที่ถูกจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจริงๆ และเป็นโครงการที่ได้มาจากสภาพปัญหาในพื้นที่ในท้องถิ่นจริง ประชาชนประสบกับสภาพปัญหาจริง และเป็นโครงการที่มีส่วนร่วมกับพี่น้องประชาชน ถ้าเป็นของรัฐบาล คือ เขาส่งลงมาเลย ไม่ใช่เป็นความต้องการของประชาชน และประชาชนไม่ยากได้ก็มี มีโครงการทางด้านพระพุทธศาสนาและประเพณีทางพระพุทธศาสนา มีโครงการการสร้างสามัคคีของเด็กวัยรุ่นระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้าน^{๗๒}

จุดเด่นของโครงการ คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม จุดเด่นของการมีต้นทุนเดิม ตัวอย่างเช่น การมีสถานที่แหล่งท่องเที่ยวประจำท้องถิ่น โครงการที่จัดทำขึ้นสามารถพัฒนาได้ถูกที่

^{๖๘} สัมภาษณ์ นายวิระชัย เพชรดี, รักษาการท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรืองสิริภคกุล, ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๗๑} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๗๒} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หน.งานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

ถูกต้อง ซึ่งเป็นความต้องการของประชาชน มีการเรียงลำดับโครงการตามสภาพปัญหาที่เร่งด่วนและที่ต้องรีบแก้ไขตามสภาพปัญหา ชาวบ้านเป็นผู้เสนอโครงการ^{๗๓}

ความร่วมมือในการจัดทำโครงการร่วมกัน มีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีโครงการปลูกป่าทุก มีโครงการเศรษฐกิจ การสำรวจดูโครงการว่าเป็นโครงการอะไร การประชุมชี้แจงหรือการทำความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำชุมชนกับชาวบ้านเพื่อรับทราบเกี่ยวกับข้อมูลด้านโครงการต่างๆ มีการมุ่งจัดทำโครงการเพื่อประโยชน์ของประชาชน โครงการต่างๆจะถูกทำจัดไว้ในระบบเว็บไซต์^{๗๔}

โครงการมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่นั้นจริง มีความยั่งยืนของโครงการ ประชาชนได้รับประโยชน์จากการจัดทำโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยในการพัฒนา มีความโปร่งใส คุ่มค่า ด้านงบประมาณ มีการดูแลและการจัดการศึกษาในระดับก่อนวัยเรียนและระดับปฐมวัย มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและอนุบาล งานสวัสดิการชุมชน ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อมือสูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และโครงสร้างพื้นฐาน โครงการแต่ละโครงการเมื่อเกี่ยวข้องกับหน่วยงานไหนก็จะเชิญหน่วยงานนั้นมาร่วมปรึกษาหารือด้วย สามารถจัดประชุมได้ทั้งในบ้าน วัด และ โรงเรียนตามความเหมาะสม มีการรับนโยบายเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มาปฏิบัติ นับตั้งแต่จังหวัดลงมาหาอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ทั้งนี้ ผู้นำของแต่ละบ้านได้ให้ความสำคัญและช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้ทราบถึงโครงการ^{๗๕}

โครงการ ด้าน ดูแลวัด ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การปลูกต้นไม้ เน้นพื้นที่ป่าชุมชน การอยู่กับป่าชุมชน เก็บอาหารจากป่าเป็นอาหาร และจำหน่ายเป็นรายได้ ไม่มีผู้บุกรุกแผ้วถางป่าชุมชน ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน อบต. มีการจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ โดยประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และกิจกรรมคลองสวยน้ำใส การรักษาความสะอาดในชุมชน การคัดแยกขยะ ส่วนมากท้องถิ่นไม่ได้มีโครงการใหญ่ๆ มีเพียงแต่โครงการเล็กๆ โครงการที่จะต้องแก้ปัญหาเพราะมีความเดือดร้อนจริงๆ เช่น ที่ทางสาธารณะไปทำสวนทำนา ซึ่งราชการอื่นจะมองไม่ค่อยเห็น จะมองเห็นเฉพาะถนนเส้นหลักๆ มองเห็นประปา ขยายถนนเพื่อการเกษตรหรือไฟฟ้า มีโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ที่ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งลงมา ในส่วนของ อบต. เองคือไปร่วมด้วยในโครงการนั้น ซึ่งภารกิจหลักจะเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับอำเภอร่วมกันจัดทำ เมื่อมีโครงการมาก็ร่วมปฏิบัติตามโครงการนั้นด้วย เมื่อมีโครงการเข้ามาก็จัดทำเวทีประชาคมในพื้นที่ในท้องถิ่น มีการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำปีในท้องถิ่น เมื่อมีกิจกรรมประชุมต่างๆ ทาง อบต. กับ วัด จะร่วมกันจัดประชุม เมื่อทางวัดมีกิจกรรมก็จะมาขอเครื่องมือเครื่องไม้ไปจัดเตรียมสถานที่และขอแรงคนใน อบต. ไปช่วยดูแล และร่วมด้วยช่วยกันตลอดมา มีการจัดโครงการเพื่อส่งเสริม

^{๗๓} สัมภาษณ์ สิบเอกวิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๗๔} สัมภาษณ์ จำเอนกบัณฑิตศักดิ์ มหาผาตย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๗๕} สัมภาษณ์ นายวิวัฒน์ ขาทองยศ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง มีการสอนเรื่องบาปบุญคุณโทษ มีโครงการลูกหลานถือไม้กวาดเข้าวัด (หรือไม้กวาดคุณธรรม)^{๗๖}

โครงการจะยึดมาจากแผนงานหลังจากที่ได้ออกเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาประจำตำบล เช่น ต้องมาคิดว่าปัญหานั้นจะต้องแก้ไขอย่างไร จะต้องนำโครงการอันไหนไปแก้ไขปัญหา เช่น มีโรคระบาดในพื้นที่ จะต้องทำโครงการอะไรไปบ้างเพื่อแก้ไขปัญหาดังนั้น หรือเพื่อป้องกันปัญหาดังนั้น ต้องให้ได้แผนงานก่อน พอได้แผนงานเสร็จ โครงการก็จะง่ายขึ้น ถ้าไม่มีแผนงานโครงการก็จะไปได้ยาก เพราะจะทำให้ไม่สอดคล้องกัน^{๗๗}

โครงการแต่ละโครงการที่เข้ามานั้น ได้มีการตรวจสอบและการติดตามผลอยู่เรื่อยๆ เมื่อมีการติดตามผล ก็จะมีเสียงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของโครงการนั้นๆ^{๗๘} โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง ICT เพราะปัจจุบันนี้จะมีการแนะนำให้ประชาชนได้รู้จักเกี่ยวกับเรื่อง ICT และรู้จักการนำเอาความรู้จากไอซีทีมาใช้ประโยชน์ มีโครงการจัดการขยะเพื่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อชุมชน มีการจัดสภาเด็กและเยาวชน สภาเด็กและเยาวชนที่จัดแล้วได้ประสบผลสำเร็จอยู่ที่ อบต.หนองพุ่ม วัดภูมิธิดา ต.หนองพุ่ม เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมประจำอำเภอ เป็นการร่วมมือกับพระสงฆ์ซึ่งเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จนเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมที่ยั่งยืนของอำเภอ มีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมของผู้สูงอายุ มีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก มีสภาเด็กและเยาวชน และให้ความรู้เกี่ยวกับทางด้านพระพุทธศาสนาซึ่งจะมีโครงการต่อเนื่องอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความยั่งยืนแก่พี่น้องประชาชนในพื้นที่^{๗๙}

มีโครงการหมู่บ้านศีล ๕ มีโครงการปรีชาธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้มาปฏิบัติธรรม โครงการระบบสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ กับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เป็นหลักในการสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการทางพระพุทธศาสนา โครงการเข้าวัดฟังธรรม โดยมีบ้านหลุมเป็นต้นแบบ^{๘๐} โครงการสร้างพื้นฐานโครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร โครงการที่ได้มานั้น เป็นโครงการที่มาจากปัญหาและความต้องการของชาวบ้านจริงๆ มีการจัดกิจกรรมโครงการช่วงเข้าพรรษาทุกปี มีการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาตนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีการจัดประชุมจัดทำโครงการที่วัด มีระบบตรวจสอบเยอะขึ้น ทำให้งบประมาณไม่สิ้นเปลือง^{๘๑}

^{๗๖} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๗๗} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๗๘} สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไร่, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๗๙} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สิ้นเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๘๐} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทริ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๘๑} สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาใจ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

มีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานในพื้นที่ มีโครงการร่วมกับอำเภอ โครงการซ่อมเครื่องมือการเกษตร โครงการป้องกันภัย บรรเทาสาธารณภัยให้กับชุมชน มีการเข้าเวรยามรักษาความปลอดภัย การจัดการกับขยะ การดำเนินโครงการไปตามระเบียบกฎหมาย^{๘๒} มีโครงการผู้สูงอายุ มีโครงการการจัดตั้งโรงเรียน มีโครงการปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุนาคูน ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนในหลายพื้นที่และหลายจังหวัดให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวหลายๆ ท่าน การบริหารจัดการที่ดี โครงการเกิดขึ้นมาจากการผู้บริหาร กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และการมีส่วนร่วมประชาชน มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการต่างๆ^{๘๓} มีโครงสร้างพื้นฐาน ศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษา วัดศิริบุริวังแสง ปฏิบัติธรรมวัดบูรพาหนองบัว กองทุนบุญสัจจสวัสดิการชุมชน หรือว่ากองทุนอมวันละบาท^{๘๔}

๒. ปัญหาอุปสรรค

มีปัญหาอุปสรรคเรื่องการสอบแข่งขัน, เรื่องการบรรจุแต่งตั้งและผลประโยชน์เรื่องเงิน, การโยกย้าย การทุจริตโครงการ^{๘๕} มีปัญหาด้านการทุจริตคอร์รัปชันมาก โครงการที่เจอทั้งในเรื่องคน ระบบจัดการบริหารจัดการ มีช่องในเรื่องของปัญหาการทุจริต เช่น อบต.ทุจริตโครงการจัดซื้อจัดจ้าง ในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะซึ่งควบคุมไปด้วยน้ำไหล ฟาสว่าง มีการฮั้วการประมูล การสมยอม การเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ หลายๆ โครงการ มาจากผลประโยชน์ของกลุ่มสมาชิกนายก หรือกลุ่มหัวคะแนน ตัวอย่าง เช่น การแบ่งผลประโยชน์ด้วยเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ให้กลุ่มพวกพ้องตัวเองไปคนละ ๑ หมื่น ไปทำถนน ซึ่งความจริงแล้วไม่อาจสามารถทำถนนให้สำเร็จไปได้เนื่องจากทำให้งบประมาณเพียงเงินหมื่นนั้น เป็นการจัดสรรงบประมาณตามฐานเสี่ยงตามฐานคะแนน ตามฐานของผลประโยชน์ทับซ้อน ปัญหาในเรื่องการจัดสรรงบประมาณ งบประมาณไม่เพียงพอ โครงการใหญ่ อบต. ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือบรรลุเป้าหมายได้ โครงการที่เกินขีดความจริง ในลักษณะเผอฝัน โครงการที่เกินขีดศักยภาพทางด้านงบประมาณ ทางด้านความรู้ความสามารถ โครงการไม่คุ้มค่ากับผลลัพธ์ที่ได้^{๘๖}

การขาดบุคลากรในการทำงาน กิจกรรมตามโครงการมีจำนวนมาก แต่มีบุคลากรจำกัด รวมถึงงบประมาณมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การดำเนินการโครงการได้ไม่เต็มกำลังเท่าที่ควรจะได้^{๘๗} ปัญหาการแยกขยะ ประชาชนยังมีการแยกขยะน้อยอยู่ ปัญหาการทุจริตการสอบแข่งขันเพื่อการ

^{๘๒} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๘๓} สัมภาษณ์ นายรักษาทิ เนาวรัตน์, ปลัดเทศบาลตำบลนาคูน, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๘๔} สัมภาษณ์ นางพิชญามณูญ์ เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๘๕} สัมภาษณ์ นายวิระชัย เพชรดี, รักษาการท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๘๖} สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรื่องสิริกคกุล, ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๘๗} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

บรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้ามาทำงานของผู้บริหาร^{๘๘} ปัญหาในกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งมาจากตัวผู้บริหารเองที่เข้ามาด้วยการลงทุนก่อนเข้ามาเป็นผู้บริหาร การจัดซื้อจัดจ้างด้วยการถอนทุนคืน การเอื้อประโยชน์ให้ตนเอง ปัญหาโครงการเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง การขาดร่วมมือการโยกย้ายที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาความขัดแย้งระหว่างข้าราชการกับผู้นำชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆเอง^{๘๙}

อบต. แต่ละท้องที่มีสถานที่แตกต่างกัน ไม่สามารถพัฒนาให้เหมือนกันได้ทั้งหมด ต้นทุนในเรื่องของการพัฒนามีความแตกต่างกันแต่ละ อบต. สภาพแวดล้อมภูมิประเทศมีความแตกต่างกัน การพัฒนาของตำบลนี้อาจดี แต่นำไปพัฒนาตำบลอื่นอาจใช้ไม่ได้ ต้นทุนของแต่ละ อบต. มีความแตกต่างกัน ต้นทุนในการพัฒนาที่แตกต่างกันจึงทำให้โครงการไม่บรรลุเป้าหมาย บางโครงการนั้นชาวบ้านไม่ได้รับรู้รับทราบ บางโครงการชุมชนไม่รู้เห็นด้วย ชาวบ้านไม่ได้ติดตาม การพัฒนาเป็นการพัฒนาที่ไม่ค่อยสมดุลสักเท่าไรในรูปแบบของ อบต. ไม่ควบคุมปัญหา ออกไปสำรวจปีไหนๆ ก็จะมีแต่เรื่องถนนหนทางเหมือนเดิม เรื่องเศรษฐกิจเรื่องรายได้ เรื่องไฟ ไม่ค่อยร่วมมือสักเท่าไร มีแต่ถนน คสร. ตัดลงไปจนถึงกลางทุ่ง การพัฒนาที่มุ่งพัฒนาแต่ด้านเดียว เช่น ถนนหนทาง เป็นต้น^{๙๐}

งบประมาณไม่เพียงพอกับโครงการ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตการสอบแข่งขันเพื่อรับการบรรจุตั้งแต่เป็นข้าราชการ^{๙๑} ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย สภาพเศรษฐกิจทำให้ความเป็นอยู่และความร่วมมือด้านการพัฒนาของประชาชนมีน้อย ขาดการติดตาม ขาดการการประเมิน ไม่ต่อยอดโครงการให้เกิดความยั่งยืน ปัญหาเกิดจากการไม่ทำโครงการนั้นๆ ให้มีความต่อเนื่อง ชาวบ้านไม่ค่อยร่วมแสดงความคิดเห็น ถึงมี แต่ก็น้อยคนที่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น จึงทำให้การตกลงร่วมกันได้ไม่ค่อยดี^{๙๒}

พี่น้องประชาชน ส่วนใหญ่มองว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องทำให้ประชาชน ยังไม่มีส่วนร่วมมากเท่าที่ควร ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งปัญหาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก เพราะมองเห็นเป็นรูปธรรม บางโครงการที่ไม่คุ้มค่าเขาก็จะไม่ทำเลย ถ้าอยากทำให้ไปหา อบต. ถ้าโครงการนั้นไม่เข้ากับอำนาจหน้าที่ ก็ทำไม่ได้เลย ปัญหาแรกคือ ระเบียบกฎหมายไม่ค่อยเอื้อ ไม่ตอบสนองกับคุณธรรมของวัฒนธรรมท้องถิ่นสักเท่าไร เพราะในวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น เมื่อมีการจัดทำกิจกรรมหรือมีโครงการ จะมีการเชิญผู้หลักผู้ใหญ่มา และจะมีการเลี้ยงข้าวกัน แต่ในระเบียบกฎหมายนั้นไม่มีเลย

^{๘๘} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๙๐} สัมภาษณ์ สิบเอกวิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๙๑} สัมภาษณ์ จำเอกบันเทิงศักดิ์ มหามาตย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๙๒} สัมภาษณ์ นายวัฒนชน ขาทองยศ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

การทำโครงการให้ตรงต่อระเบียบเป็นเหตุลำบากต่อผู้จัดทำ เป็นเหตุให้ถูกตรวจสอบ ทำให้คนที่ทำงานไม่สามารถคิดนอกกรอบ เพราะไม่ตรงกับกฎระเบียบ กลัวมีปัญหาที่หลัง^{๙๓}

ชุมชนส่วนมากต้องการอยากได้โครงการที่จับต้องได้และเป็นรูปธรรม ส่วนด้านการศึกษาถูกมองว่าเป็นเรื่องที่จับต้องได้ยากไม่เป็นรูปธรรมเพราะขึ้นอยู่กับผู้เรียน ต้องอาศัยผลระยะยาว^{๙๔}

ปัญหาที่พบนั้น คือ การติดขัดเรื่องงบประมาณเนื่องจากขนาดของพื้นที่เป็นพื้นที่ที่กว้างพื้นที่ที่รับผิดชอบมีจำนวน ๑๘ หมู่บ้าน (คือต้องรับผิดชอบมากไป) งบประมาณจึงกระจายไปอย่างไม่เห็นเป็นรูปธรรมว่ามีการพัฒนาที่เด่นชัดหรือเป็นโครงการใหญ่ๆ ได้^{๙๕}

เด็กปัจจุบันนี้ไม่ค่อยเข้าวัดเพราะเกี่ยวเนื่องกับสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กหลงเพลินไปตามกระแสโลก ขาดสติ ไม่ค่อยใกล้ชิดกับพ่อแม่ โครงการที่เป็นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมทางด้านจิตใจไม่ค่อยมี ซึ่งควรจะมีอยู่ทุกๆ อบต. และ อบจ.^{๙๖}

ปัญหาหลักๆ เด็กวัยรุ่นไม่ค่อยเข้าวัด ปัญหาเรื่องยาเสพติดในพื้นที่เป็นปัญหาหนักมาก^{๙๗} โครงการเพื่อเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ๒-๓ วัน พี่น้องประชาชนมาประชุมไม่ถึงครึ่งของแต่ละหมู่บ้าน มีปัญหาเรื่องงบประมาณเป็นอย่างมาก และด้านการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยจริงๆ^{๙๘}

ปัญหาทางด้านโครงการนั้น คือ ไม่ได้เป็นโครงการที่ประชาชนต้องการจริงๆ การประชุมจัดทำโครงการ ก็มีแต่ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย อสม. สอบต. พี่น้องประชาชนจริงๆ นั้นมาร่วมประชุมไม่เยอะ ผู้เข้าร่วมโครงการมีน้อย การเมืองมีแต่ฝ่ายค้าน^{๙๙}

ปัญหาเรื่องขาดการติดตามงานโครงการ ขาดความเอาใจใส่ต่องานของบุคลากรบางคน บุคลากรส่วนมากยังเป็นลูกจ้าง^{๑๐๐}

โครงการค่อนข้างเยอะ ปัญหาที่เจอ คือ เมื่อทำโครงการเยอะทำให้ต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดมากๆ ไม่สามารถจ่ายให้โครงการได้ถึงหลักแสนบาทได้^{๑๐๑}

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง ๑๗ ท่าน เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ มี จุดเด่น และ ปัญหาอุปสรรค ที่สามารถนำมาแสดงให้เห็นได้ตามตารางที่ ๔.๓

^{๙๓} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๙๔} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๙๕} สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไร่, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๙๖} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สิ้นเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทริ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๙๘} สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาโจด, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๙๙} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นายรักชาติ เนาวรัตน์, ปลัดเทศบาลตำบลนาตูน, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นางพิชญามณูช เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๓ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ มีจุดเด่น และ ปัญหาอุปสรรค ดังนี้

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (จุดเด่น)	ความถี่	คนที่
ด้าน โครงการ	มีโครงการหมู่บ้านศีล ๕	๖	๑, ๗, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕
	มีการปฏิบัติธรรมปีละ ๑ ครั้ง	๓	๒,๑, ๑๓
	มีกิจกรรมเข้าวัดทุกอาทิตย์	๒	๑,๓
	มีท่านผู้ว่าจังหวัดเป็นผู้ชวนเข้าวัด	๒	๑,๔
	มีการติดต่อสื่อสารทุกระดับ	๒	๓,๕
	ร่วมกันต่อต้านทุจริตคอร์รัปชั่น	๒	๔,๖
	เป็นโครงการที่แก้ไขปัญหาที่ถูกจุด	๒	๕,๗
	การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม	๒	๗,๘
	โครงการเข้าวัดฟังธรรม	๒	๙, ๑๒
	โครงการสามเณรภาคฤดูร้อน	๓	๙,๑๐, ๑๒
	โครงการส่งเสริมคุณธรรม/วิปัสสนา	๓	๑๑,๙, ๑๒
	การร่วมมือกับพระนิสิตของ มจร.	๒	๑๒,๑๖
	โครงการเข้าวัดฟังธรรม	๑	๑๓
	โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	๑	๑๔
	โครงการป้องกันภัย	๑	๑๕
	โครงการปฏิบัติธรรมพระธาตุนาคูน	๑	๑๖
	ปฏิบัติธรรมวัดบูรพาหนองบัว	๑	๑๗

ตารางที่ ๔.๓ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ มี จุดเด่น และ ปัญหาอุปสรรค ดังนี้ (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (ปัญหาอุปสรรค)	ความถี่	คนที่
ด้าน โครงการ	การทุจริตโครงการ	๒	๑, ๒
	ทุจริตโครงการจัดซื้อจัดจ้าง/แข่งขัน	๓	๒, ๔, ๗
	โครงการเกินขีดความสามารถ	๒	๒, ๓
	การขาดบุคลากรในการทำงาน	๒	๓, ๔
	บางโครงการชุมชนไม่รู้เห็นด้วย	๒	๔, ๕
	การพัฒนาที่มุ่งแต่ด้านเดียว	๑	๖
	ขาดการติดตาม ประเมิน ไม่ต่อยอด	๒	๗, ๘
	ไม่ตอบสนองกับคุณธรรม	๒	๘, ๙
	การติดขัดเรื่องงบประมาณ	๔	๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒
	โครงการด้านคุณธรรมไม่ค่อยมี	๓	๑๐, ๑๑, ๑๒
	ผู้ร่วมโครงการน้อย	๓	๑๑, ๑๓, ๑๕
	ปัญหาเรื่องการติดตามงานโครงการ	๓	๑๒, ๑๔, ๑๖
	ปัญหาเรื่องยาเสพติดในพื้นที่	๒	๑๓, ๑๕
	การเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยจริงๆ	๒	๑๔, ๑๖
	ไม่เป็นโครงการของประชาชนจริงๆ	๒	๑๕, ๑๗
	ผู้ร่วมโครงการน้อย	๑	๑๖
	ขาดการติดตามงานโครงการ	๑	๑๗

๔.๒ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูป/คน ตามแต่ละกลุ่มที่ผู้วิจัยได้จัดแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มนักวิชาการ ด้าน รัฐประศาสนศาสตร์ และ กลุ่มนักวิชาการ ด้าน พระพุทธศาสนา ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกมีดังนี้

๔.๒.๑ การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย

๑. การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายสามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

ความเชื่อมั่นโดยการอาศัยหลักกฎหมายกฎระเบียบ การปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบย่อมมีความปลอดภัยต่อตนเอง มีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทุกอาทิตย์^{๑๐๒}

มีความเชื่อมั่นอย่างยิ่งต่อหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะเป็นหลักธรรมที่พิสูจน์ได้และมีเหตุและผล การนำความเชื่อต่อหลักธรรมมาใช้ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพอย่างมาก เพราะในแต่ละหลักธรรมนั้นสามารถช่วยส่งเสริมได้ทั้งตน ทั้งคน ทั้งงานในองค์กรได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการได้ใช้หลักหรือหลักความละเอียดถี่ถ้วนในการบริหารงานด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ทุกคนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีความระมัดระวังความผิดพลาดที่ไม่พึงประสงค์ได้มากขึ้น^{๑๐๓}

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นหน่วยงานที่มีการทำงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนด้วยหลักการที่คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกับการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามบริบทของแต่ละพื้นที่ การนำเอาหลักสัทธาพละคือความเชื่อมั่นที่ประกอบด้วยหลักเหตุและผลมาใช้ในการบริหารการพัฒนาด้านนโยบายนั้นมีประโยชน์อย่างมาก เพราะหากทุกคนเชื่อมั่นในนโยบายใดแล้ว ก็จะทำให้ทัศนคติที่ดีต่อนโยบายนั้น และมีความเชื่อมั่นอย่างเต็มเปี่ยมว่า นโยบายดังกล่าวนั้นจะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาให้กับคนในท้องถิ่นได้ ก็จะทำให้ความสามัคคีกันร่วมแรงร่วมใจกันในการแสวงหาทางเลือกนโยบายและการแปลงนโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ ดังนั้น หากขาดความเชื่อมั่นต่อนโยบายแล้ว การบริหารการพัฒนาท้องถิ่นก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะจะส่งผลต่อการแปลงนโยบายออกมาเป็นแผนงาน แผนงานที่แปลงออกสู่การปฏิบัตินั้น ย่อมไม่ตอบสนองต่อการบรรลุเป้าหมายของนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นนั้นๆ การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงสมควรนำเอาสัทธาพละมาเป็นหลักในการบริหารนโยบาย^{๑๐๔}

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นายวีระชัย เพชรดี, รักษาการท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรืองสิริภคกุล, ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

มีความเชื่อมั่นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะช่วยให้เขาลดสภาพปัญหาลงได้ ถ้าทำอะไรได้ด้วยความเชื่อความศรัทธาแล้ว ก็จะทำให้การทำงานนั้นเป็นการทำงานด้วยใจจริง งานที่เราทำก็จะบรรลุเป้าหมายได้ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามได้มีการเน้นย้ำมาโดยตลอดเกี่ยวกับการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลและคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาในด้านอื่นๆ อีก ท่านท้องถิ่นจังหวัดยังเน้นเรื่องพระพุทธศาสนา การมีคุณธรรมและจริยธรรม บุคลากรในองค์กรมีความเชื่อ ๕๐% มีกิจกรรมเข้าวัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดมหาชัยไปประจำ จังหวัดจะมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่เรื่อยๆ เน้นเรื่องสติ ทำให้อะไรให้มีสติให้มาก^{๑๐๕}

การนำหลักสัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาใช้ในการส่งเสริมจะส่งผลให้เกิดคุณประโยชน์อย่างมาก ถ้าเป็นคนมีธรรมะ ก็จะบริหารการพัฒนาองค์กรได้อย่างเป็นดี นโยบาย แผนงาน และโครงการ จะดำเนินการไปได้ด้วยดี^{๑๐๖} เป็นสิ่งที่ดีมาก ๆ เน้นคน เพราะว่าเจตน์ทั้งร่างกายทั้งจิตใจ^{๑๐๗}

ได้นำความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามาในการบริหารการจัดซื้อจัดจ้างความตรงไปตรงมาในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริตต่อการบริหารโครงการ ได้รู้ผลกระทบของผู้ประพฤติดิแล้วรู้สึกกลัว จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความเชื่อมั่นต่อหลักธรรมหรือหลักกรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้มีสติในการบริหารงานมากขึ้น^{๑๐๘}

การนำหลักพุทธศาตร์มาใช้ คือ มีความเป็นผู้นำและตั้งมั่นในความดี ตั้งมั่นอยู่ในศีล ๕ ไม่ทุจริตคดโกง การเป็นแบบที่ดีให้กับบุคลากรในองค์กร การบริหารองค์กร คนที่เป็นผู้นำที่ดี สิ่งแรกต้องมีความอดทน ช่มใจตนเอง นิ่งเฉย ปล่อยวาง การเก็บอารมณ์ในการทำงานร่วมมือ การปรับปรุงเพื่อการทำงานในองค์กร ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม ความมีเมตตา กรุณา ต้องเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดรอบคอบ มีหิริโอตตปละ การไม่ฉ้อราชบังราช แต่ละ อบต. มีการจัดกิจกรรมโครงการเข้าวัด มีนโยบายมาจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประจำจังหวัดให้นำโครงการศีล ๕ ไปปฏิบัติ โครงการถือปิ่นโตเข้าวัด โครงการรักษาระยะทางด้านพระพุทธศาสนา การได้ศึกษาทางธรรมตั้งแต่เด็ก ได้สืบสานตามพ่อที่พาเข้าวัดฟังธรรม และได้เข้าไปศึกษาปริญญาโทในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยโดยเฉพาะสาขารัฐศาสตร์การปกครองได้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา การพิจารณาอย่างมีเหตุมีผลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การไตร่ตรอง การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารงานองค์กร ไม่ตัดสินใจโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ที่ปราศจากธรรมะเป็นเครื่องพิจารณา การทำงานร่วมกับชุมชน กับสถานที่เขาอยากไว้ กับคนที่เขาเดือดร้อน กับคนที่เขามีปัญหา เราได้บุญได้กุศล ตามหลักของพุทธคือให้คนอื่นพ้น

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หัวหน้ากลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ สิบเอกวิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ จำเอนกบัณฑิต มหามาศย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

ทุกข์ เราก็สุขใจ การเป็นผู้ให้มากกว่าการเป็นผู้รับ การเป็นผู้ให้ ก็เป็นบอกให้รู้อยู่แล้วว่า เราให้เขาเรา สุขใจกว่าการเป็นผู้รับ หลักพุทธศาสนาเป็นหลักของการให้สูงสุดเป็นการช่วยคนให้เกิดปัญญาถือว่าเป็นสุดยอดของการให้ทานมากกว่าวัตถุ หากขาดธรรมะในการบริหารงาน ย่อมส่งผลให้การบริหารไม่บรรลุตามเป้าหมาย ควรสานต่อนโยบายที่ทำได้เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในส่วนของโครงการต่างๆ เช่น ปัญหาเรื่องยาเสพติด ต้องสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน หลักการบริหารเชิงพุทธเป็นเรื่องสำคัญและก็เป็นเรื่องที่ถ้าคนปฏิบัติได้โดยนำมาประยุกต์กัน ไม่ควรอ้างอิงแต่เพียงหลักกฎหมายมาใช้อย่างเดียว ควรจะต้องมีการปรับหลักรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การปรับกระบวนการทำงาน เพราะบางครั้งนั้นอาศัยกฎหมายอย่างเดียวไม่ได้ ซึ่งจะต้องปรับเป็นหลักรัฐศาสตร์ หาทาทางออก หรือ ผ่อนตน พบกันครึ่งทาง ควรแนะนำความรู้ให้กับผู้อื่น^{๑๐๙}

มุ่งมั่น ส่งเสริม กระตุ้น ให้ พนง. มีความเชื่อมั่นศรัทธาว่า อาชีพนี้ เป็นสิ่งสำคัญของชีวิต เป็นที่มาของรายได้ในการเลี้ยงครอบครัว ให้โอกาสในการแสดงความรู้ความสามารถในงานที่ถนัด และมีโอกาสทำสำเร็จได้สูง โดยพิจารณาจากความชอบ ความมุ่งมั่นต่ออยากทำงาน สร้างจิตสำนึกในองค์กร สร้างทีมงาน มีความเชื่อมั่นต่อการใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี ยึดกฎหมายเป็นหลักสำคัญในการบริหารนโยบาย แผนงาน และโครงการ การให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม เมื่อมีส่วนร่วมแล้ว จะทำให้ได้ทีมงาน ได้ทีมแล้ว ก็สามารถทำงานได้^{๑๑๐}

ในการบริหารงานนั้น เมื่อได้เห็นแนวนโยบายหรือกำหนดนโยบายแล้ว เราต้องมีความเชื่อมั่นว่านโยบายหรือโครงการที่เราตั้งไว้นั้นต้องเชื่อมั่นว่าจะต้องเสร็จ เพราะถ้าบอกว่าทำแล้วก็ต้องทำไว้ตามที่พูด เสร็จไม่เสร็จก็อีกเรื่องหนึ่ง ถือว่ากำหนดไว้ไม่ให้เลื่อยลอย^{๑๑๑}

ทุกหมู่บ้านจะได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเอารัดเอาเปรียบกันและกัน คือ มีความเสมอภาพกันในการที่จะรับการช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีเส้นไม่มีสาย ทุกหมู่บ้านก็จะได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน ถ้านำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ร่วมการพัฒนาก็จะเป็นการดี เพราะว่า มีความเสมอภาคก็จะความเท่าเทียมกัน การนำโครงการไปพัฒนามาก็จะเสมอภาคกัน การแบ่งปันงบประมาณไปพัฒนามาก็จะเท่าเทียมกัน การพัฒนาจะดำเนินไปควบคู่กันโดยไม่มีชุมชนไหนด้อยกว่าหมู่บ้านอื่น^{๑๑๒}

หากนำความเชื่อทางพระพุทธศาสนามาช่วยส่งเสริมการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีประโยชน์อย่างมหาศาล^{๑๑๓}

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ นายวัฒนชน ขาทองยศ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไร่, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สิ้นเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

การดำเนินงานที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวก เกิดการพัฒนา และประชาชนมีชีวิตดีขึ้น ที่เกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นในการทำงานบริหารงานของคณะผู้บริหาร^{๑๑๔}

หากนำความเชื่อมั่นทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาเรื่องการทุจริตก็จะไม่เกิดขึ้น ตลอดถึงการบริหารและการปฏิบัติงาน ปัญหาต่างๆ จะไม่เกิดขึ้น ตลอดถึงเรื่องปัญหาการคอร์รัปชัน การขัดแย้งในเชิงนโยบายหรือว่าโครงการ หรือเอาเรื่องส่วนตัวมาขัดแย้งในเรื่องส่วนร่วม เพราะฉะนั้น องค์กรใดถ้าขาดหลักความเชื่อมั่นทางพระพุทธศาสนาแล้ว ปัญหา ก็จะเกิดขึ้นทันที จึงเห็นด้วยที่จะนำเอาหลักความเชื่อมั่นในทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ตลอดถึงเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมาปรับเป็นโครงการในการพัฒนาบุคลากรโดยเริ่มจากหน่วยงานนี้ก่อน^{๑๑๕} มีความเสมอภาคในการทำงานมากยิ่งขึ้น^{๑๑๖} มีโครงการธรรมสัจจะลดเลิกในช่วงเข้าพรรษาซึ่งนี่เป็นต้นแบบและโครงการงานบุญปลอดเหล้า^{๑๑๗}

ช่วยส่งเสริมให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การสร้างศรัทธาหรือความเชื่อมั่นในเกิดแก่ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้เกิดการรวมพลังกันในการทำงาน หรือการบริหารงานด้านนโยบาย ด้านแผนงาน ด้านโครงการ ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้รวดเร็วและมากยิ่งขึ้นเพราะหลักพระพุทธศาสนานั้น มีการสอนอย่างมีเหตุมีผล สามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังมีคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ว่า “เมื่อถึงทางตันให้ย้อนกลับสู่หวนทางเริ่มต้น” คือ บางอย่างทำได้ ก็ทำ บางอย่างหากทำไม่ได้ก็ไม่ทำ มีโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และบุคลากร มีการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรเข้าร่วมปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุนาบุญตามประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกปี ได้มีการให้ความร่วมมือมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะการสวดมากข้ามคืน มีการตักบาตรในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เจ้าหน้าที่และบุคลากรมีความเชื่อและศรัทธาในหลักพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากต่อการดำรงชีวิตและพัฒนาชีวิตของตนและผู้อื่นมีโครงการของพระธรรมทูตในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรทุกปี ซึ่งส่วนมากจะทำในช่วงเข้าพรรษา มีการไปถวายน้ำปานะ และฟังเทศน์ฟังธรรมจากพระสงฆ์ มีการไปทุกวันพระ^{๑๑๘}

ความศรัทธาจัดว่าเป็นเลิศและเป็นพื้นฐานในการบริหารการพัฒนาองค์กร

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทริ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาโสด, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ นางพิชญมณีนุช เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ นายรักษาทิ เนาวรัตน์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาบุญ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จะต้องส่งเสริมบุคลากร และ ประชาชน ที่ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส ที่ยังมีความรู้ไม่ดี ให้เป็นผู้ศรัทธา มีความเลื่อมใส เป็นบัณฑิต มีความรู้ดี

องค์กรต้องส่งเสริมการสนทนาปราศรัยระหว่างผู้บริหาร บุคลากร และ ประชาชน เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีว่าด้วยหลักธรรมคำสอนด้านพระพุทธศาสนา เพื่อปลูกจิตสำนึกหรือปลูก จิตให้เป็นบุญทางด้านความศรัทธา ความเลื่อมใส ต่อหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ที่เคยมี อยู่แต่เดิม ให้กลับมามีความศรัทธา ความเลื่อมใสเหมือนดังเดิม เพื่อนำมาช่วยส่งเสริมการบริหารการ พัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จะต้องช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนทะนุบำรุงพระภิกษุสงฆ์ สามเณรไม่ให้ขาดตกพร่องทางการศึกษาทางด้านปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนบาลี ตลอดจน การศึกษาทางโลกควบคู่กันไปเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อันจะเป็นกองกำลังหรือพลัง สำคัญในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าคืนกลับมาให้กับองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน ตลอดจนไปประชาชนทั้งหลาย จะได้ดำเนินชีวิตไปในเส้นทางที่ถูกที่ควร ไม่ผิด ไม่พลาด และสามารถนำหลักธรรมข้ออื่นๆ ไปประยุกต์ใช้หรือไปบูรณาการในการบริหารการพัฒนาตน คน งาน และประเทศชาติบ้านเมืองให้เป็นบุญหรือให้เต็มไปด้วยความสุข

การสร้างความเป็นเลิศ องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนทั้งหลาย จะต้องร่วมมือกันส่งเสริม ปกป้อง ค้ำครอง องค์กรพระพุทธศาสนา ไม่ให้ใครมารุกรานหรือใส่ร้าย ทำลายให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดเห็นที่เป็นไปในมิฉฉาภิภูฏฐิ (ความคิดเห็นแบบผิดๆ) ต่อพี่น้อง ประชาชนชาวไทย และ องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จะต้องส่งเสริมเสาะแสวงเด็กผู้ด้อยโอกาส หรือไม่ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้เข้ามามีโอกาสได้บวชเรียนทั้งทางธรรมและทางโลก เพื่อตอบแทน พระคุณพระรัตนตรัยตอบแทนพ่อแม่ ตอบแทนพระคุณของแผ่นดิน อันจัดได้ว่าเป็นกองกำลังหรือ พลังสำคัญอย่างยิ่งยวดของการพัฒนาประเทศบ้านเมืองอย่างแท้จริง^{๑๑๙}

คนเรานั้น จำเป็นต้องมีความศรัทธาเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตหรือแม้แต่ในการ ประกอบกิจการต่างๆ นั้นด้วย เพราะว่าเมื่อคนเรามีความศรัทธาเป็นพื้นฐานแล้ว ก็จะเป็นตัวพลังช่วย ส่งเสริมให้มีความหนักแน่นต่อการกระทำสิ่งต่างๆ หรือแม้กระทั่งการบริหารงานในองค์กรหรือ องค์กรที่ตนทำอยู่นั้นให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และเมื่อจะนำเอาหลักความศรัทธาไปใช้ในการ บริหารงานในองค์กร หรือองค์กรก็ต้องทำความเข้าใจในหลักการของความศรัทธานั้น ให้ถูกต้องให้ดีเสียก่อน

ในทางพระพุทธศาสนานั้น ก็มีการสอนเรื่องความศรัทธาไว้เหมือนกัน ในฐานะที่เป็นชาว พุทธ สิ่งที่เราเชื่อมั่นเป็นอันดับแรก นั่นก็คือ ความเชื่อมั่นในพระพุทธเจ้า เชื่อมั่นในสิ่งที่พระ พุทธองค์

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ท่านสอน เชื่อมั่นในสิ่งที่พระพุทธรองค์ท่านตรัสรู้ เชื่อมั่นในหลักพระพุทธรคุณทั้ง ๙ ประการ การได้
 สวดมนต์ให้พระบทธิติบิโสอยู่เป็นประจำ การได้อาศัยประสบการณ์จากที่ตนเคยได้บวชเป็นสามเณร
 อาศัยการบวชเป็นสามเณรเพื่อศึกษาเล่าเรียนคำสอนในทางพระพุทธรศาสนาทำให้เกิดความรู้ความ
 เข้าใจว่าชีวิตควรจะดำเนินไปอย่างไร การเรียนรู้คำสอนของพระพุทธรเจ้าโดยเฉพาะในเรื่องของความ
 ศรัทธานั้น เป็นสิ่งช่วยให้มองเห็นว่า คนเรานั้นมีกรรมเป็นของตนเอง หากทำดี ก็จะได้รับผลดี หากทำ
 ไม่ดี ก็ได้รับผลร้าย ตัวเราเองเป็นผู้รับผลกระทบหรือผลของการกระทำในสิ่งนั้นๆ ดีหรือร้าย ตัวเราเอง
 จะเป็นผู้รับผลวิบากกรรมอันนั้นที่เกิดจากเราเป็นผู้ทำมันเอง

พระพุทธรศาสนาสอนให้มีความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุมีผล ไม่ให้ปราศจากเหตุและผล สอนให้
 เข้าใจในกฎแห่งธรรมชาติหรือกฎแห่งกรรมหรือกฎแห่งการกระทำ การกระทำไม่เคยว่างเปล่าจากผล
 จากเหตุ ผลดีหรือผลร้ายล้วนตามติดตัวเราทุกฝั้วหรือเหมือนเงาติดตามตัว หรือเหมือนลมหายใจ
 เข้าก็ต้องมีลมหายใจออกควบคู่กันไป เหมือนเกิดคู่กับตาย เหมือนรวยคู่กับจน มีมีดีมีสว่าง มีสุขมีทุกข์
 มีเฉยๆ ซึ่งทั้งหมดดังกล่าวมานี้ล้วนเป็นความจริงแท้ตามที่พระพุทธรเจ้าทรงสอนไว้ หากคนเรามีความ
 เข้าใจความเข้าใจในเรื่องความศรัทธาความเชื่อมั่นในเชิงพุทธรตามที่พระพุทธรองค์ทรงสั่งสอนก็จะเป็น
 ผลดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือต่อองค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรใดก็ตาม การ
 บริหารงานในองค์กรนั้นจะดำเนินการเป็นไปอย่างถูกต้อง และเป็นผลดีทั้งต่อตน ต่อองค์กร ต่อ
 ประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ด้วย

ฉะนั้น ความเชื่อมั่นตามหลักการทางพระพุทธรศาสนาจึงเป็นสิ่งสมควรอย่างสำหรับผู้บริหาร
 พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงภาคประชาชนเองก็เช่นกัน ควรทำความเข้าใจในเรื่อง
 ความศรัทธาเชื่อมั่นต่อพระปัญญาของพระพุทธรเจ้าให้ดี ควรพิจารณาให้เห็นแจ้งชัดตามที่พระพุทธรเจ้า
 ทรงสอนไว้ จะส่งผลให้ชีวิตการทำงาน มีแต่ความเจริญก้าวหน้า จะได้เดินทางไม่ผิดพลาด และ
 โดยเฉพาะแล้วหากเมื่อนำหลักการดังกล่าวนี้มาใช้ในการบริหารการพัฒนาด้านนโยบาย จะทำให้
 นโยบายนั้นเป็นนโยบายที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ ต่อมหาชนหรือต่อประชาชนในชุมชนนั้นๆ และใน
 พื้นที่นั้นๆ ได้รับความผาสุกร่วมเย็น การนำเอาหลักความเชื่อมั่นในทางพระพุทธรศาสนามาบูรณาการ
 ในการบริหารองค์กร จะทำให้ผู้บริหาร พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเชื่อมั่นที่เหมือนกัน
 เสมอกันด้วยความเชื่อมั่น จะก่อเกิดความเพียรที่จะร่วมกันทำงานให้ดีต่อไป

องค์กรทั้งภาคคณะสงฆ์ ภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน จะต้องมีส่วนร่วมกันในการ
 ส่งเสริมการสร้างความเชื่อมั่นต่อหลักธรรมทางพระพุทธรศาสนาให้ทั่วถึงกัน โดยการประชาสัมพันธ์
 โดยการให้ได้ฟังธรรมะร่วมกันเป็นประจำเพื่อเจริญศีล ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา อันจะเป็นโน้มน
 นำวจิตใจของทุกคนให้มีธรรมทั้งอยู่ในใจและนอกใจในการที่จะช่วยกันนำเอาธรรมะข้อนั้นๆ มา
 ประยุกต์หรือบูรณาการในการบริหารการพัฒนาเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่กันและกัน ฉะนั้น
 องค์กรจะไปสู่เป้าหมายได้จะมีอาศัยทุกฝ่ายร่วมกัน ร่วมกันกำหนดนโยบายให้เท่าทันต่อเหตุการณ์

หรือสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักพละทั้ง ๕ ประการ ร่วมกัน จึงจะเป็นพลังขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุถึงความสำเร็จตามที่ทุกคนทุกฝ่ายตั้งใจไว้ และเท่าทัน ต่อสังคมโลก และเป็นผลส่งเสริมให้ประเทศชาติบ้านเมืองพัฒนาได้อย่างถูกต้องและมั่นคงยั่งยืนถาวร อย่างแท้จริง

การส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์สามเณรผู้ทรงความรู้ความสามารถให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย รัฐบาลจะต้องมีระเบียบ กฎหมาย ในการรองรับโครงการสร้างการมีส่วนร่วมของพระภิกษุสงฆ์สามเณร ผู้ทรงความรู้ทั้งทาง ธรรมและทางโลก เพื่อเป็นสร้างความเชื่อมั่นเชื่อถือให้แก่คณะสงฆ์ผู้มุ่งมั่นเพียรปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธเจ้า อันจะส่งผลดีต่อการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันในแต่ละ จังหวัดการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีการภาคคณะสงฆ์ ภาคประชาชน ภาครัฐ และ ภาคเอกชน มีส่วนร่วมกันในการบริหารนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ กัน ที่ได้มี การประชุมร่วมกันอย่างถูกต้องแล้ว และเห็นพ้องต้องกันตามทำนองคลองธรรม อันเป็นการกระทำ สัญญาของการสร้างสรรค์ความเชื่อมั่นให้แก่กันและกันในทุกๆ ฝ่ายการเสริมสร้างความเป็นผู้มีศรัทธา และหิริความละอายต่อประเพณีชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ ให้ทั่วถึงทั้งภาคคณะสงฆ์ ภาค ประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือทุกๆ สถาบันองค์กรอย่างเท่าเทียมกัน^{๑๒๐}

หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นเหมือนกัน จะทำส่งผลให้กระบวนการ บริหารนโยบายไม่เป็นไปทางทุจริต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อ ได้ใช้หลักพละ ๕ ประการมาใช้ในการบริหารการพัฒนา นโยบาย เป็นสิ่งช่วยส่งเสริมองค์กรสามารถ บรรลุได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ทั้งยังเป็นสิ่งช่วยปิดกั้นช่องทางการทุจริต เมื่อช่องทางแห่งการทุจริตไม่มี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีความเจริญก้าวหน้าทั้งผู้บริหาร บุคลากร ประชาชนก็มีความสุข การ อาศัยหลักการแห่งความเชื่อมั่นในทางพระพุทธศาสนาเป็นกรอบในการบริหารการพัฒนา นโยบาย จะทำให้ผู้บริหารหรือบุคลากรของรัฐสามารถทำงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น เมื่อความเชื่อมั่นในหลัก พละ ๕ ประการเกิดขึ้นแก่ผู้บริหาร พนักงาน ประชาชนทั่วไป แม้แต่ภาครัฐก็เกิดความเชื่อมั่น ความ เชื่อมั่นจะโยงไปถึงนโยบาย จะเกิดการส่งเสริมการพัฒนาให้บริหารงานบรรลุเป้าหมาย ซึ่งนี่ก็คือ “การทำให้เกิดความเชื่อมั่น” พอมีความเชื่อมั่นแล้ว ก็นำมาสู่เรื่องความเพียรพยายามทำ มีช่องโหว่ที่ ก่อให้เกิดการทุจริตตรงไหน ก็ปิดช่องโหว่ตรงนั้นเสีย โดยการทำให้ประชาชนสามารถรับรู้รับทราบได้ ตลอดเวลาว่ามีการดำเนินงานตามนโยบายอย่างแท้จริงโดยไม่ปิดบังทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกัน ใน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และความเข้าใจในหลักพละ ๕ ประการ ให้ได้รู้และให้ได้ เข้าใจอย่างทั่วถึงกัน อันจะเป็นหนทางเดียวที่จะนำพาคนในทุกองค์กรในทุกภาคส่วนร่วมเดินทางไป

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง,ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต,๑๕ตุลาคม๒๕๕๙.

ด้วยกันอย่างมีความสุขเท่าเทียมกัน ซึ่งจะส่งผลดีในสิ่งที่เคยขัดแย้งกันมาเป็นความสามัคคีต่อกัน ที่เคยตำหนิกันมาเป็นชื่นชมกัน ที่เคยพูด คิด ทำไม่ดีต่อกัน มาเป็นพูด คิด ทำดีต่อกัน สิ่งดังกล่าวนี้เป็นการสร้างหรือเพิ่มความเชื่อมั่นต่อกันของกัน อย่างสูงส่งและอย่างประเสริฐยอดเยี่ยม

การเติมพลังทั้ง ๕ ประการนี้ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอให้เติมอยู่เสมอทั้งผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชน ในทุกภาคส่วน เติมเต็มสิ่งที่ขาดให้กลับมาเหมือนเดิม จะทำให้ทุกคนมีพลังทางจิต เชื่อมั่นในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้นทุกองค์กร จะต้องร่วมกันส่งเสริมให้คนที่กำลังเสื่อมความเชื่อมั่นให้กลับมาเป็นคนที่ดีไปด้วยความเชื่อมั่นต่อการทำงานในองค์กร ให้มีความเชื่อมั่นว่าเราได้กระทำตามสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ให้มีความเชื่อมั่นว่าเราได้มีการบริหารการพัฒนาองค์กรอยู่บนเส้นทางแห่งความถูกต้องตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ทุกองค์กร ต้องไม่หมดศรัทธาต่อการบริหารการพัฒนาตน คน งาน องค์กร อันมีผลโดยตรงการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองของเราการเติมเต็ม องค์กรจะต้องกระตุ้นเติมเต็มอย่างต่อเนื่องซึ่งหลักพละทั้ง ๕ ประการดังกล่าวนี้ อันเปรียบเสมือนทองคำแท้ที่ไม่กลัวไฟ ใช้เป็นหลักการในการบริหารการพัฒนาองค์กรให้ปราศจากความโลภ ความโกรธ ความหลง ให้เติมไปด้วยความเสียสละ ให้เติมไปด้วยความมีเมตตาพรหมวิหารต่อกัน ให้เติมไปด้วยความมีเหตุมีผลพิจารณาทุกสิ่งทุกอย่างอย่างโยนิโสมนสิการหรือละเอียด ถี่ถ้วนตามหลักสัปปุริสธรรม^{๑๒๑}

ในเรื่องของพละ ๕ นั้น ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและถือว่าเป็นปัจจัยอันสำคัญที่ทำให้งานประสบความสำเร็จในเรื่องของความเชื่อ ความเพียร ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และในเรื่องของตั้งมั่นของสมาธิ และในเรื่องของปัญญาก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน ทั้งในเรื่องของพละ ๕ นั้น โดยเฉพาะในเรื่องของนโยบาย ถ้าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศรัทธาเป็นเบื้องต้นก็จะทำให้เกิดความมุ่งมั่น เกิดความเพียรเป็นแรงหนุน ถ้ามีศรัทธาเป็นกำลังเป็นพื้นฐาน ความเพียรก็จะตามมา ความจดจ่ออยู่กับงานก็จะเกิดขึ้น สมาธิก็จะนิ่ง ปัญญาก็จะเกิดขึ้นเพื่อพิจารณาว่านโยบายว่าควรจะเป็นไปอย่างไร ถ้าหากว่าผู้บริหารสามารถใช้หลักธรรมจนครบทั้ง ๕ ประการในการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนโยบายที่มีความสมบูรณ์ เพราะว่าใช้หลักธรรมเข้าไปประกอบจนครบถ้วน ในเรื่องของแผนงานก็เช่นกัน เมื่อมีนโยบายแล้ว ก็นำเอานโยบายไปแปลงเป็นแผนงานหรือแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. หรือ ประจำปีงบประมาณ หากนำนโยบายไปแปลงเป็นแผนงานให้ครบทั้ง ๕ ประการ จะทำให้แผนงานมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และที่สุด แม้กระทั่งโครงการซึ่งเป็นกิจกรรมของแผนงานตามนโยบาย

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ถ้าอาศัยหลักธรรมทั้ง ๕ ประการ ก็จะส่งให้โครงการนั้นประสบความสำเร็จได้อย่างแน่นอน โดยเฉพาะในเรื่องของศรัทธานั้น ถ้าศรัทธาตั้งมั่น วิริยะจะตามมา ทำอะไรก็แล้วแต่ ถ้าหากขาดศรัทธาหรือว่าไม่มีศรัทธา ความเพียรก็ไม่เกิด เหตุเพราะมีความกังวลเข้ามาแทรก จึงทำให้ไม่เชื่อมั่นใจในนายก ในนโยบาย ในแผนงาน หรือในกองกลาง เมื่อศรัทธาไม่มี ความเพียรก็ไม่เกิด เมื่อศรัทธาเกิด ความเพียรก็จะมี สติ และปัญญา ก็จะตามมาให้ผลไปตามลำดับ ความนิ่งมันคงในอยู่งาน ก็จะมา สุดท้ายปัญญาก็จะเกิดขึ้นพิจารณาให้เห็นว่านโยบาย แผนงาน และโครงการเหล่านั้น มีความถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ควรอนุมัติหรือไม่ควรอนุมัติ และเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขและความมั่นคงแก่พี่น้องประชาชนหรือไม่ หากจะแยกแยะหลักธรรมเป็นหัวข้อว่า ถ้าผู้บริหารมีเฉพาะศรัทธาหรือมีแต่เพียงความเชื่ออย่างเดียว แต่ไม่มีความเพียร งานก็จะไม่เกิดอีกเช่นกัน หรือมีความเพียร แต่ปราศจากความนิ่งหรือความแน่นอนในเรื่องของนโยบายนั้นๆ ก็ยากที่จะเกิดงาน หรือเกิดงาน ก็ไม่สมบูรณ์ถ้าหากขาดตัวปัญญามาร่วมด้วย เพราะฉะนั้น ในเรื่องของนโยบาย แผนงาน และโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องอาศัยหลักธรรมที่เรียกว่า “พละ ๕ ประการ” ให้สมบูรณ์ให้ครบองค์ประกอบ จะมีเพียงข้อไหนข้อหนึ่งไม่ได้ จะต้องครบทุกข้อ มีนักปราชญ์ท่านกล่าวไว้ว่า ถ้ามีแต่เพียงศรัทธาอย่างเดียว แต่ขาดปัญญา ก็ลำบาก เพราะจะไม่สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ หรือกรณีตัวอย่าง เรื่อง “พลอยที่จังหวัดจันทบุรี” ซึ่งมีคนมาเล่ามีพลอยเต็มไปหมดเลย คนอยู่ต่างจังหวัดได้ยินข่าว ก็พากันแบกจอบไป มีศรัทธาเชื่อมั่นเพราะว่าเขาบอกว่ามีพลอยเต็มไปหมด จึงทำให้คนต่างจังหวัดเกิดมีความเพียรอยากจะไปขุดเอาพลอยและพยายามที่จะไปขุดพลอย พอเดินทางไปถึงจังหวัดจันทบุรีก็ขุดเลย (แสดงว่ามีศรัทธากับวิริยะ) แต่ไม่ได้ใช้ปัญญาไตร่ตรองให้รู้ว่า บ่อพลอยนั้นมันอยู่ตรงไหน อำเภอที่มีพลอย ตำบลที่มีพลอย มันอยู่ตรงไหน เพียงแต่ฟังเขาพูดว่าจังหวัดจันทบุรีมีพลอยเท่านั้นก็พากันเดินทางไป ไปถึงก็ลงมือขุดเลย มุมไหนก็ไม่รู้ มีแต่ความเชื่อและใช้กำลังขุดอย่างเดียว ขุดไม่ตรงจุดที่มีพลอย อย่างนี้ท่านเรียกว่าศรัทธาและความเพียรที่ขาดตัวปัญญาพิจารณาเข้ามาไตร่ตรองให้รู้จริงว่าตรงไหนเป็นจุดที่มีแร่พลอยอยู่จึงทำให้การขุดพลอยไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้

ทั้งนี้ ในเรื่องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้ใช้แต่ศรัทธาคือมีความเชื่อว่านโยบายนี้ แน่นอนดีแน่ เพียรพยายามทำงานตามนโยบาย แต่ขาดสติ สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นตัวเข้าไปกำกับ ก็จะทำให้นโยบายนั้นเป็นนโยบายที่ไม่พร้อมไปด้วยข้อมูลทั้งหลายทั้งปวง เพราะปัญญาในการพิจารณาถึงหลักและเหตุผลในการกำหนดนโยบายนั้นเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะกำหนดนโยบายแต่ละอย่าง จะต้องทำการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายในองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมภายนอกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจนก่อนที่จะกำหนดนโยบาย และโดยเฉพาะในเรื่องของสิ่งแวดล้อมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตัวบทกฎหมายในการกำกับอยู่แล้ว ค่อยข้างมีความแน่นอนสูง แต่สิ่งแวดล้อมภายนอก

องค์กรฯ เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึง คำนึงอะไรบ้าง เช่น ๑. การเมือง ณ ขณะนั้น เป็นอย่างไร กฎหมายเป็นอย่างไรช่วงนั้น การเมืองและกฎหมายเป็นปัญหาหรืออุปสรรค ๒. สังคมและชุมชนตรงนั้นเป็นโอกาสหรือเป็นอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓. เศรษฐกิจ ณ เวลานั้น ยุคนั้น เป็นอย่างไร ๔. ตัวเทคโนโลยีที่เป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กรมันเป็นโอกาสหรืออุปสรรค เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นโยบาย แผนงาน และโครงการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะประสบผลสำเร็จได้หรือไม่ ก็ต้องอาศัยการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายในและสิ่งแวดล้อมภายนอกให้ชัดเจน การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกจะได้อย่างชัดเจน ก็ต้องอาศัยปัญญาในพละ ๕ ประการ เพื่อวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้ และสิ่งสำคัญก็คือ การใช้ปัญญา การใช้สติ พิจารณาสีสิ่งแวดล้อมภายในและสิ่งแวดล้อมภายนอกให้ชัดเจนในการจะกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ ในแต่ละช่วงๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พละ ๕ นั้น ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและถือว่าเป็นปัจจัยอันสำคัญที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ ศรัทธาเป็นเบื้องต้นก็จะทำให้เกิดความมุ่งมั่น เกิดความเพียร เป็นแรงหนุน ถ้ามีศรัทธาเป็นกำลังเป็นพื้นฐาน ความเพียรก็จะตามมา ความจดจ่ออยู่กับงานก็จะเกิดขึ้น สมาธิก็จะนิ่ง ปัญญา ก็จะเกิดขึ้นเพื่อพิจารณาว่านโยบายว่าควรจะเป็นไปอย่างไร ผู้บริหารสามารถใช้หลักธรรมจนครบทั้ง ๕ ประการในการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนโยบายที่มีความสมบูรณ์ ในเรื่องของนโยบาย แผนงาน และโครงการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องอาศัยหลักธรรมที่เรียกว่า “พละ ๕ ประการ” ให้สมบูรณ์ให้ครบองค์ประกอบการประกาศใช้หลักพละ ๕ ประการ ให้ทั่วถึงกัน^{๑๒๒}

เบื้องต้นต้องทำความรู้จักใจหลักพละ ๕ เสียก่อน ถ้านำไปใช้ในการทำงานเพื่อให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ต้องดูจุดหมายของวิธีการนำไปปฏิบัติ แต่ว่าเบื้องต้นหลักธรรมแต่ละหลักธรรม และการที่จะนำไปปฏิบัติ นั้น หลักพละ ๕ ต้องผ่านการบูรณาการหรือต้องผ่านการยกระดับเพื่อให้เหมาะสมกับหน่วยงาน เพราะฉะนั้นต้องดูว่าหลักธรรมนี้ไปสอดคล้องกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ หรือว่าปรัชญาของหน่วยงานนั้นๆ ต้องลดระดับลดขั้นตอนสักนิดหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับหน่วยงาน เบื้องต้นต้องส่งเสริมให้เกิดความเชื่อในพระพุทธเจ้าเสียก่อน หรือความเชื่อความดีความชั่วตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอน จะต้องปลูกฝังให้ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นต่อพระพุทธเจ้า การปลูกฝังให้รู้จักในหน้าที่ของตนเอง หน้าที่ของการทำงาน หน้าที่ของตนเอง ในฐานะที่เป็นชาวพุทธ ต้องรู้จักความดีความชั่ว ต้องมีศรัทธา ต้องเชื่อเรื่องกรรม และรู้จักขบวนการนำไปใช้อย่างชัดเจน ต้องปลูกศรัทธา ศรัทธาต่อหน้าที่การทำงาน ศรัทธาในฐานะเป็นตนเป็นชาวพุทธ การปลูกฝังศรัทธาคนในสังคมทุกระดับชั้น

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสนาดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

การปลูกฝังความศรัทธาหรือความเชื่อมั่นให้ครบทุกวงจร การปลูกฝังให้ผู้นำหรือผู้บริหารเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรมสำคัญที่สุดเลย หรือความทุจริตมีผลเลวร้ายต่อการบริหารการงานขององค์กรอย่างไร เพราะมนุษย์คนเราก่ออยู่ภายใต้สิ่ง ๒ ประการ คือ กฎแห่งกรรม และ กฎแห่งสังคม เพราะฉะนั้น ถึงแม้ว่าสังคมจะอาจไม่มีหลักฐานแห่งการกระทำได้ และกฎแห่งกรรมไม่มีการยกเว้น เพราะฉะนั้น จึงต้องปลูกศรัทธาให้บังเกิดขึ้นทั้งแก่ผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนด้วยเช่นกัน องค์กรจะต้องปลูกศรัทธา และจะต้องมีกลไกในการปลูกศรัทธาในการนำหลักผล ๕ ไปใช้ทั้งตนเอง ทั้งครอบครัว ทั้งสังคม ทั้งหมดดังกล่าวนี้นี้ให้รู้และให้เข้าใจบริบทของการใช้หลักผล ๕ ในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย การใช้สติเป็นทางกัน การฝึกสติในการทำงาน องค์กรจะต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมและฝึกปฏิบัติสติดูอยู่ต่อเนื่องและนำไปปฏิบัติใช้ในองค์กร ปฏิบัติใช้เป็นกิจวัตรร่วมกัน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการนั่งสมาธิฝึกหัดจิตใจเพื่อให้เกิดความนิ่งในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้จะเป็นกระบวนการช่วยส่งเสริมให้การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ องค์กรจะต้องมีความสมัครสมานสามัคคีซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในหลักแห่งการใช้สมาธิหรือความตั้งใจร่วมกัน จะทำให้บรรยากาศของการทำงานเป็นไปได้อย่างความสงบเรียบร้อยทั้งทางกายและทางวาจา รวมไปถึงทางจิตใจด้วย จะทำให้เกิดความศรัทธาต่อหน้าที่ซึ่งเป็นหน้าที่ของการที่จะช่วยร่วมด้วยช่วยกันบำบัดทุกข์ บำรุงให้กับพี่น้องประชาชนด้วยกันให้มีความสะดวกสบาย และมีความผาสุกร่มเย็นด้วยกันในท้องถิ่นของตน การไม่เบียดเบียนกัน การไม่ลักขโมย สิ่งเหล่านี้เป็นตัวส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรให้บรรลุถึงความสำเร็จตามแผนงานและโครงการที่ตั้งไว้ จะต้องอาศัยปัญญาทางพระพุทธศาสนาในการบริหารการพัฒนาเข้ามาร่วมด้วยจึงจะทำให้การบริหารและการพัฒนาประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

การปลูกฝังทุกคนได้รู้จักหลักผล ๕ ประการ โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้าง ความเชื่อมั่น ความเพียร ความมีสติ ความตั้งใจ และความรอบรู้ และการนำเอาหลักการดังกล่าวนี้ ไปประยุกต์ใช้หรือการนำไปบูรณาการในการบริหารการพัฒนาองค์กร

การปลูกฝังศรัทธาในสังคมทุกระดับขั้นให้รู้จักในหน้าที่ของตนเอง หน้าที่ของการงาน หน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นชาวพุทธ และต้องรู้จักความดีความชั่ว ต้องมีศรัทธา

องค์กรจะต้องส่งเสริมบุคคลทุกฝ่ายให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะอย่างหนักแน่นเกี่ยวกับการนำหลักศรัทธาความเชื่อมั่นทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารการพัฒนาองค์กรร่วมองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดถึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

ต้องจัดให้มีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับวัดวาอารามหรือศาสนสถานอันสำคัญๆ ทางพระพุทธศาสนาทั้งในประเทศไทย และสังฆนิยสถานทั้ง ๔ แห่ง ที่มีอยู่ในประเทศอินเดียร่วมด้วย อันจะเป็นสิ่งช่วยให้เพิ่มพูนความศรัทธาให้ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชน ได้รู้ถึงความ เป็นไปเป็นมาหรือความมีอยู่จริงของพระพุทธศาสนา ตลอดถึงหลักพระธรรมคำสอนทาง

พระพุทธศาสนานั้นด้วย อันจะเป็นเครื่องช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาให้การบริหารการพัฒนาองค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความมีศรัทธาเป็นเบื้องต้นนี้ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าเป็นเหตุให้ถึงซึ่งความเจริญรุ่งเรืองอย่างแท้จริง ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติ มีหลักของความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานอยู่ตลอดอย่างเสมอดันเสมอปลายและสืบสานกันต่อทุกยุคทุกสมัย ตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติ ก็จะมีแต่ความเจริญก้าวหน้า นอกจากนี้แล้ว ยังหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญโดยส่วนเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย นั่นก็คือ การมีสร้างความสำเร็จ ศรัทธาต่อกันและกันด้วยหลักเมตตาการุณยธรรม เมตตาวิจิตรธรรม เมตตาโมกขธรรม แบ่งปันสิ่งทั้งหลายด้วยความเป็นธรรม มีศีล มีระเบียบวินัยเดียวกัน มีจริยธรรมอันเป็นธรรมเครื่องนำออกเพื่อความสันติสุขโดยชอบแก่ผู้ทำตาม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งนั่นก็คือ “การบำบัติทุกข์ บำรุงสุข” นั่นเอง เสมอกันกับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายทั้งในแจ้งและที่ลับ การประกาศใช้อย่างเป็นระเบียบปฏิบัติร่วมกัน^{๑๒๓}

เมื่อความเชื่อมั่นนั้นตั้งมั่นในนโยบายที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมกันกำหนดตั้งไว้อย่างเที่ยงธรรมและตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จะสามารถทำให้นโยบายบรรลุเป้าหมายได้ หลักศรัทธามีความจำเป็นอย่างมากในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “สพฺธา พนฺธติ ปาณณํ ศรัทธา รวบรวมไว้ซึ่งเสปียงคือความดี” และเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นทั้งสติปัญญา เป็นทั้งความสามัคคีของทุกคนในสังคม เป็นทั้งหลักธรรมสำหรับการบริหารงานทั้งด้านนโยบาย แผนงาน และโครงการ เพื่อการพัฒนาตน พัฒนาคณะ พัฒนางาน พัฒนาองค์กร พัฒนาประเทศชาติ จะต้องใช้ศรัทธาเป็นพื้นฐานในทุกๆ เรื่อง ซึ่งผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชน ต้องรู้และเข้าใจในหลักผล ๕ ร่วมกันทั้งหมด กล่าวคือ จะต้องจัดกิจกรรม หรือหาโอกาสในการทำงานกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและความเข้าใจถึงหลักธรรมคือผล ๕ ประการร่วมกัน โดยการจัดให้กิจกรรมทุกร่วมกันทุกๆ อาทิตย์ ทุกๆ เดือน ทุกๆ ปี และถือปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง ไม่ให้ถูกมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัวส่วนบุคคล แต่ต้องมองร่วมกันว่านี่เป็นหนทางเดียวหรือวิธีเดียวที่จะทำให้การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานไปอย่างราบรื่น ทำให้มีพลังมีความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสามารถปฏิบัติให้เป็นกิจกรรมอย่างต่อเนื่องได้ทุกวันศุกร์ เมื่อทุกคนทุกภาคส่วนได้ถือปฏิบัติหลักผล ๕ ร่วมกัน จะมีความระมัดระวังและมีความรอบคอบในการทำงานมากขึ้น งานทุกอย่างที่วางไว้นั้นจะบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด เพราะสาเหตุที่เราทุกฝ่ายได้ถือธรรมข้อเดียวกัน ถือกฎ ระเบียบ กติกา ข้อบังคับเดียวกัน บังคับใช้ร่วมกัน และมีความเชื่อตามหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ คือ มีเชื่อมั่นในพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มีความเชื่อมั่นกฎแห่งกรรม และเชื่อผลแห่งการกระทำ มีความเชื่อมั่นว่าทุกคนมีกรรมเป็นของตนเอง และหากจะกล่าวตามหลักการดังมีปรากฏอยู่ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม มีดังนี้

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

๑. กัมมสัทธา (เชื่อกรรม, เชื่อกฎแห่งกรรม, เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไร โดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัย ก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่าและเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มีใช้ด้วยอ้อนวอนหรืออนาคยโชค เป็นต้น

๒. วิปากสัทธา (เชื่อวิบาก, เชื่อผลของกรรม, เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

๓. กัมมัสสกตาสัทธา (เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน, เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

๔. ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า, มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรง เป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๔ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่ แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้น ได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง

เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องมีหลักธรรมเหล่านี้เข้ามาร่วมด้วยจึงจะทำให้ นโยบายต่างๆ ของการบริหารการพัฒนาตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติบ้านเมือง ดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

ต้องมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสร้างส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลัก พละ ๕ ร่วมกันระหว่างผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชน ในท้องถิ่นของตนๆ และ ต้องจัดทุกเดือนอย่างต่อเนื่อง

การจัดทำป้ายประกาศเกี่ยวกับหลักพละ ๕ ทั้งในเว็บไซต์ และ ที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ การรณรงค์การใช้หลักพละ ๕ เพื่อส่งเสริมนำหลักพละ ๕ และข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้หรือมา บูรณาการใช้ในการบริหารการพัฒนาองค์กรร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

องค์กรจะประสบผลสำเร็จได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ต่อไปนี้ คือ

๑. องค์กรจะต้องมีความเชื่อมั่นต่อหลักพละ ๕ ประการ กล่าวคือ มีศรัทธา ๔ ประการ เป็นพื้นฐานในจิตใจ มีความเพียร มีความระลึกรู้ มีความตั้งใจ มีความรอบรู้

๒. องค์กรจะต้องมีความเชื่อมั่นต่อหลักเวชชากรณธรรม คือ ธรรมเป็นเหตุให้กล้า หาญคุณธรรมที่ทำให้เกิดความกล้ากล้า มี ๕ อย่าง คือ (๑) ศรัทธา เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ (๒) ศีล มีความ ประพฤติดีงาม (๓) พาหุสัจจะ ได้สดับหรือศึกษามาก (๔) วิริยารัมภะ เพียรทำกิจอยู่อย่างจริงจัง (๕) ปัญญา รู้รอบและรู้ชัดเจนในสิ่งที่ควรรู้ เป็นต้น เข้ามาเป็นเครื่องช่วยค้ำจุนจิตใจให้เกิดความเชื่อมั่น ต่อการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ

๓. องค์กรจะต้องส่งเสริมศีลธรรม กล่าวคือ ธรรมที่ดี, ธรรมที่แท้, ธรรมของคนดี, ธรรม ของสัตว์บุรุษมี ศีลธรรม ๓ อย่าง คือ (๑) ปรียัติศีลธรรม ศีลธรรมคือสิ่งที่พึงเล่าเรียน ได้แก่ พุทธพจน์

(๒) ปฏิบัติสัทธรรม สัทธรรมคือสิ่งพึงปฏิบัติ ได้แก่ ไตรสิกขา (๓) ปฏิเวธสัทธรรม สัทธรรมคือผลที่พึงบรรลุ ได้แก่ มรรคผล และนิพพาน สัทธรรม ๗ คือ (๑) ศรัทธา (๒) หิริ (๓) โอตตปปะ (๔) พาหุสัจจะ (๕) วิริยารัมภะ (๖) สติ (๗) ปัญญา

ทั้งนี้ ควรสอนให้รู้จักอสังขธรรม กล่าวคือ ธรรมของอสังขบุรุษ มีหลายหมวด อาทิเช่น อสังขธรรม ๗ คือ ที่ตรงข้ามกับ สัทธรรม ๗ มีปราศจากศรัทธา ปราศจากหิริ เป็นต้น

๔. องค์การจะต้องส่งเสริมผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่นของตนให้รู้จักการนำหลักธรรมเกี่ยวกับอริยทรัพย์ ทรัพย์อันประเสริฐเป็น ของติดตัว อยู่ภายในจิตใจ ดีกว่าทรัพย์ภายนอก เช่น เงินทอง เป็นต้น เพราะโจรหรือใครๆ แย่งชิงไม่ได้ และทำให้เป็นคนประเสริฐอย่างแท้จริง มี ๗ คือ ๑) ศรัทธา ๒) สติ ๓) หิริ ๔) โอตตปปะ ๕) พาหุสัจจะ ๖) จาคะ ๗) ปัญญา

๕. องค์การจะต้องส่งเสริมผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่นของตนให้รู้จักการนำหลักธรรมเกี่ยวกับอริยวัฑฒิ, อารยวัฑฒิ ความเจริญอย่างประเสริฐ, หลักความเจริญของอารยชน มี ๕ คือ ๑) ศรัทธา ความเชื่อ ความมั่นใจในพระรัตนตรัย ในหลักแห่งความจริงความดีงามอันมีเหตุผลและในการที่จะทำความดีงาม ๒) ศีล ความประพฤติดี มีวินัย เลี้ยงชีพสุจริต ๓) สุตะ การเล่าเรียนสดับฟังศึกษาหาความรู้ ๔) จาคะ ความเผื่อแผ่เสียสละน้ำใจ และใจกว้าง พร้อมทั้งจะรับฟังและร่วมมือ ไม่คับแคบเอาแต่ตัว ๕) ปัญญา ความรอบรู้ รู้คิด รู้พิจารณา เข้าใจเหตุผล รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง

หลักการดังกล่าวมานี้ เป็นหลักการที่จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้าน นโยบายต่างๆ บรรลุเป้าหมายได้อย่างแท้จริง^{๑๒๔}

เมื่อนโยบายได้เกิดจากความเชื่อมั่นของทุกคนทุกฝ่ายและทุกภาคส่วนได้พิจารณา ร่วมกันอย่างถูกต้องและตรงความเป็นจริงกับสภาพปัญหาที่ประชาชนต้องการ สามารถอำนวยความสะดวกให้ตามกรอบนโยบายที่กำหนดไว้นั้น เมื่อจะกล่าวถึงหลักธรรมอันเป็นหลักการให้บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จประโยชน์ในสิ่งที่มุ่งหวังหรือในเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามประสงค์ องค์การจะต้องอาศัยหลักธรรมอันเป็นหลักการในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้ คือ

หลักการที่ ๑ การปฏิบัติตนเป็นพุทธมามกะ มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งเป็นที่อาศัย ทั้งทางกายและจิตใจ มีความเคารพต่อพระพุทธเจ้า ต่อพระธรรม ต่อพระสงฆ์ ต่อการศึกษา ต่อความไม่ประมาท ต่อตน ต่อคน ต่องาน ต่อองค์กร ต่อประเทศชาติบ้านเมือง ต่อการปฏิสังขารหรือการต้อนรับ มีความละเอียดใจ กลัวบาปกรรม

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

หลักการที่ ๒ การส่งเสริมให้มั่นนโยบายเกี่ยวกับการสร้างศรัทธาในการบริหารการพัฒนาองค์กรให้เป็นธรรมชาติที่ไม่หวั่นไหว ตั้งมั่นดีแล้วในพระพุทธเจ้า ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ประกอบกับการส่งเสริมให้องค์กรมีศีลอันเป็นเครื่องทำให้บุคคลจากปราศจากโทษทั้งปวง เพราะเป็นสิ่งที่เหล่าพระอริยเจ้าและบัณฑิตทั้งหลายยกย่องสรรเสริญ และการสร้างความเลื่อมในพระสงฆ์ ตลอดถึงการส่งเสริมให้การสร้างความเห็นอันถูกต้องมาเป็นแนวทางเพื่อช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่เนื่อง

หลักการที่ ๓ การส่งเสริมการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้หลักศีล ๕ หลักพละ ๕ และข้อธรรมอื่นๆ อีก มาประยุกต์หรือบูรณาการใช้ในการบริหารการพัฒนาด้านการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และต่อผู้อื่น หรือผู้มาขอรับบริการด้านสาธารณะ

หลักการที่ ๔ การส่งเสริมการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการอบรมสัมมนาให้ผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชน ได้มีส่วนร่วมกันในการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักธรรมว่าด้วยความศรัทธา เช่น ความศรัทธาในหลักพละ ๕, ความศรัทธาในหลักเวสสารัชชกรณธรรม, ความศรัทธาในหลักสัทธรรม ๗, ความศรัทธาในหลักอริยทรัพย์ ๗, และความศรัทธาในหลักอริยวัฑฒิ ๕ เป็นต้นดังกล่าวนี้นี้ เพื่อนำมาประยุกต์หรือบูรณาการในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งทางด้านนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ

หลักการที่ ๕ การส่งเสริมการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสัทธาสัมปทานั้น กล่าวคือความเชื่อประกอบด้วยเหตุผลในสิ่งที่ควรเชื่อตามความเชื่อ ๔ คือ ๑) กัมมสัทธา เชื่อกรรม ๒) วิปากสัทธา เชื่อผลแห่งกรรม ๓) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน ๔) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อพระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคตเจ้า สิ่งที่สัตว์ทำด้วยกาย วาจา ใจ พร้อมด้วยเจตนา เชื่อว่ากรรมจำแนกโดยประเภท วาจา ใจ พร้อมด้วยเจตนา เชื่อว่ากรรม จำแนกโดยประเภท ส่วนดีมีมูลมาแต่โอละ อโหสะ อโมหะ เป็นกุศลกรรมส่วนชั่วมีมูลมาแต่โลภะ โทสะ โมหะ เป็นอกุศลกรรม กรรม ๒ ประเภทนี้เมื่อความประชุมปัจจัยมีและได้ช่องเมื่อใด ก็ย่อมให้ผลเมื่อนั้นกุศลกรรมย่อมให้ผลเป็นที่ปรารถนารักใคร่พึงใจ เป็นไปตามมูลเหตุความหยั่งรู้กรรมคาดหน้าว่าเป็นมูลเหตุให้ผลแก่ผู้ทำ เช่นนั้นๆ อนุวัตรตามมูลเหตุแล้วและเชื่อลง เหมือนแพทย์ผู้หยั่งรู้สมุฏฐานกำหนดว่าจะให้เกิดความรำคาญหรือเกิดโรคแก่ร่างกาย แล้วประกอบอุบายชักนำหรือบำบัดเสีย นี้ชื่อว่ากัมมสัทธา เชื่อกรรม ผลสุกพิเศษเกิดแต่กรรมชื่อว่าวิปาก จำแนกโดยวิภาค ส่วนที่ปรารถนารักใคร่พึงใจ เป็นผลของกุศลกรรม ส่วนไม่เป็นที่ปรารถนารักใคร่พึงใจ เป็นผลของอกุศลกรรม วิปาก ๒ ประเภทนี้ ส่อมูลเหตุของตนให้คนเห็น ความหยั่งรู้วิปากสาวเข้าไปหาต้นเหตุว่า มีมูลมาแต่กรรมอย่างนั้นๆ เหมือนแพทย์ผู้เห็นโรคแล้วค้นพบสมุฏฐานแห่งโรคนั้น นี้ชื่อว่าวิปากสัทธา เชื่อผลแห่งกรรม เหล่าสัตว์ผู้มีกิเลสานุสัย ทำกรรมอันใดลงด้วยกาย วาจา ใจ ก็ย่อมได้เสวยผลของกรรมนั้น ทำชอบก็ได้เสวยผลอันดี ทำผิดก็ได้

เสวยผลอันชั่ว กรรมย่อมจำแนกสัตว์ผู้กระทำ ให้เป็นผู้ประณีตและเลวทรามต่างๆ กัน ความหยั่งรู้ดังนี้ และเชื่องล่ง ชื่อกัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน ความหยั่งเห็นคุณแห่งพระพุทเจ้ากับทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ และเชื่องล่งโดยนัยว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์ ไกลจากกิเลสบาปธรรม บริสุทธ์ทุกสถาน เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเวไนยสัตว์ให้ปฏิบัติดี ให้บรรลุถึงความบริสุทธิ์ และควรแก่ครุฐาน ตั้งอยู่ในที่เป็นพระศาสดา เป็นที่นับถือบูชาของมหาชน พระองค์ตรัสรู้ธรรมที่จริงที่ชอบตามลำพังพระองค์ ไม่มีผู้ใดเป็นครูอาจารย์สั่งสอน รู้ชอบไม่วิปริต ให้สำเร็จประโยชน์ของพระองค์และผู้อื่นได้ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงสั่งสอนเวไนยสัตว์ ได้ชื่อว่าตรัสชอบแล้ว สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏิบัติชอบแล้ว นี่ชื่อตถาคตโพธิสัทธา เชื่อพระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคตเจ้า ศรัทธามีลักษณะและประเภสดังกล่าวนี เป็นกุศลธรรมส่วนเจตสิก เมื่อเกิดขึ้นในจิตของผู้ใดแล้ว ก็ทำให้ผู้นั้น มั่นคงในกิจที่จะพึงทำ กำจัดโทษที่เป็นข้าศึกแห่งตน คือ อสัทธิยะ ความไม่เชื่อถือและวิจิกิจฉาความเคลือบแคลงสงสัยอันเป็นเหตุไม่กล้าหาญและลังเลในอันที่จะทำกิจการนั้น ๆ มีค่าสรรเสริญไว้ว่า ศรัทธาเป็นเพื่อนสองของบุรุษ ดังนี้บ้าง ศรัทธาเป็นทรัพย์อันประเสริฐของบุรุษในโลกนี้ ดังนี้บ้าง ศรัทธาที่ตั้งมั่นแล้ว ย่อมยังสุขให้เกิด ดังนี้บ้าง ศรัทธาย่อมรวมเสียยั้งไว้ ดังนี้บ้าง ความถึงพร้อมบริบูรณ์ด้วยศรัทธา มีลักษณะและประเภสดังกล่าวนั้น ชื่อสัทธาสัมปทา ดังนั้น ความถึงพร้อมด้วยศรัทธาอันเป็นพื้นฐาน ย่อมจัดว่าเป็นแนวทางแห่งการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้นโยบายบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี^{๑๒๕}

ความเชื่อมั่นนั้น เป็นสิ่งรวบรวมไว้ซึ่งเสียยั้ง กล่าวคือ ความดี หากบุคคลสั่งสมไว้อย่างถูกต้อง ก็จะสามารถช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายได้

ภาครัฐจะต้องมีนโยบายในการส่งเสริมให้ผู้นำหรือผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนให้เป็นบุคคลผู้มีศรัทธา มีความรอบรู้ ยึดมั่นอยู่ในศีลในธรรมดังกล่าวนี จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารการพัฒนาองค์กร และนำมาซึ่งความสำเร็จตามนโยบาย แผนงาน และโครงการ ที่ตั้งไว้

ภาครัฐจะต้องมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการฟังพระสัทธรรมของพระพุทเจ้าเพื่อส่งเสริมการพัฒนาจิตใจให้มีพลังในการกำจัดมลทินคือความเห็นแก่ตัวแก่ตนอันเป็นทำให้เกิดความเนิ่นช้าในการบริหารการพัฒนาองค์กร

ในแต่ละองค์กรในแต่ละท้องถิ่นของตน รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่นต้องตระหนักถึงนโยบายด้านคุณธรรมและจริยธรรม และตระหนักถึงบุคคลผู้เสียสละตนเพื่อประโยชน์สุขของคน

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ทั้งหลาย และต้องช่วยป้องกันคนดีจากคนชั่วทั้งหลาย และประชาชนต้องคอยเป็นหูเป็นตาด้วยกัน ในการตรวจการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นของตนๆ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ควรกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศอย่างมุ่งมั่นและเน้นให้มากเกี่ยวกับนโยบายด้านการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์หรือมาบูรณาการใช้ในการบริหารการพัฒนาทั้งตน ทั้งคน ทั้งงาน ทั้งองค์กร ทั้งประเทศชาติ

รัฐบาลแต่ละรัฐบาลที่เข้ามาทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง จะต้องมีนโยบายเร่งด่วนและนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้นำทุกระดับชั้น ผู้บริหารทุกระดับชั้น บุคลากรทุกระดับชั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับชั้น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดถึงภาคประชาชนด้วยเช่นกัน โดยจัดทำเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมของทุกเดือนทุกปีอย่างต่อเนื่องและอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน จึงจะส่งผลให้การบริหารการพัฒนาองค์กรนั้นๆ และท้องถิ่นของตนดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ทุกคนต้องการ^{๑๒๖}

๑.๒ การนำเอา วิริยพละ (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

ความเพียร โดยการพูดบ่อย การสร้างความเข้าใจกับท้องถิ่น ทำให้เขาเข้าใจในเรื่องของงานที่เขาทำ เป้าหมายของเราคืออะไร เป้าหมายที่โครงการกำหนดคืออะไร ต้องเป็นเป้าหมายที่แท้จริง ไม่ใช่เป้าหมายที่ทำไปวันๆ^{๑๒๗}

การบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น เกิดจากการที่เราสามารถแปลงนโยบายออกมาเป็นแผนงาน ซึ่งแต่ละแผนงานย่อมมีหลากหลาย โครงการหรือกิจกรรมจะนำมาซึ่งการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย นโยบายสำเร็จได้ด้วยด้วยความเพียร^{๑๒๘}

ความเพียรทางพระพุทธศาสนามีข้อดีมากๆ เพราะขาดความเพียรแล้ว จะทำให้อะไรไม่ประสบความสำเร็จ ในด้านการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการรื้อเร่ง (แต่การสวดแทรกความเพียรในทางด้านพระพุทธศาสนาไม่ค่อยมี) การตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ มีหน้าที่อะไร ต้องทำอะไร การอาศัยกรอบระเบียบเกี่ยวกับข้อบังคับจากภาครัฐเข้ามาช่วยในการพัฒนา การไม่ทำให้ระบบราชการเสียหาย^{๑๒๙}

หากนำความเพียรทางพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยก็จะส่งเสริมให้นโยบาย แผน และโครงการเป็นไปอย่างถูกต้องและดีงาม มีการพูดส่งเสริมการใช้ความเพียรในการทำงาน แต่ยังขาด

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ นายวีระชัย เพชรดี, รักษาการท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักความเพียรในทางด้านพระพุทธศาสนา มีการจัดกิจกรรมให้บุคลากรไปปฏิบัติธรรมที่วัด ในวัดใหญ่ๆ พระสงฆ์ได้ให้ความรู้ในการถ่ายทอดเรื่องความเพียรให้กับบุคลากรในองค์กร เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคามจะมีกิจกรรมทุกวันพระ ความเพียรของคนในองค์กรลดน้อยลง แต่ทุกวันนี้ คนไม่ได้ทำงานหนักเพื่อหน้าที่ แต่ทำงานหนักเพื่อตัวเองอยู่รอด ยังไม่มีหน่วยงานมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเข้าร่วมด้วยในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา^{๑๓๐}

มีการจัดอบรมเพื่อส่งเสริมความเพียรที่ถูกต้อง ถ้ามีความเพียรดีก็มีโครงการพัฒนาบุคลากรทุกปี การจัดการอบรมวัดป่าบ้านเขว้า^{๑๓๑} เมื่ออาศัยความเพียรตามทางพระพุทธศาสนา ก็จะช่วยส่งเสริมให้งานด้านนโยบาย แผน และโครงการ เป็นไปอย่างถูกต้อง เวลาทำงานให้ช่วยกันทำงาน ไม่ต้องเถียงกันว่าเป็นหน้าที่ของใคร ให้ร่วมมือทำ ทำงานอย่างรู้หน้าที่งาน ถึงเวลาทำงานก็ลงมือทำงาน เน้นความตรงต่อเวลา การไม่โกหก และ การร่วมมือ การปลุกจิตสำนึกบุคลากรในการทำงาน มีการสอนให้รู้จริง^{๑๓๒}

ได้มีการส่งเสริมความเพียรทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารงาน ปัจจุบันนี้มีข่าวเรื่องการทุจริตและการลงโทษ ทำให้ผู้บริหารแต่ละท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนามากขึ้น และมีความเพียรที่จะบริหารงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องเพื่อบรรจุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ได้มีความระมัดระวังมากขึ้น มีความเกรงกลัวต่อกฎหมายและกฎแห่งกรรม ได้เริ่มทำในสิ่งที่ถูกต้องที่ควร ได้มีความคิดในทางคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้น^{๑๓๓}

หากได้ความเพียรทางพระพุทธศาสนาช่วยส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นไปได้สูง ตรงกับความเป็นจริงในพื้นที่ จะไม่มีการโยกโย้ไปทำอย่างอื่น^{๑๓๔}

การนำความเพียรทางพระพุทธศาสนาช่วยส่งเสริมองค์กรจะทำให้องค์กรมีปฏิบัติงานที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น^{๑๓๕} การที่คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเพียรพยายามในการที่จะสร้างการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันกับชุมชน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดและวางแผนพัฒนาร่วมกันกับชุมชนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน สามารถช่วยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วน

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ สิบเอกวิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขว้า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ จำเอกบันเทิงศักดิ์ มหาผาตย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไธย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สิ้นเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

ท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายตามนโยบาย แผนงาน และโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล^{๑๓๖}

เห็นควรนำเอาความเพียรมาช่วยส่งเสริมการพัฒนาองค์กร เพราะถือว่าเป็นสิ่งยังประโยชน์ให้สำเร็จเป็นอย่างมาก^{๑๓๗} ความเพียรช่วยให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย^{๑๓๘} การส่งเสริมความเพียรเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง^{๑๓๙}

หากได้นำเอาหลักความเพียรทั้ง ๔ อย่าง ทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็จะทำให้ผู้บริหาร หรือ บุคลากร เจ้าหน้าที่ที่มีการทำงานที่ระมัดระวังต่อบาปมากขึ้น ทั้งจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายของนโยบาย แผนงาน และโครงการ ได้เป็นอย่างดี^{๑๔๐}

การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำเอาการเสริมสร้างความเพียรแก่ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรมาใช้ จะทำให้ผู้บริหารและบุคลากรเกิดความมุ่งมั่น มีวิริยะอุตสาหะในการทำงาน หรือการบริหารงานด้านนโยบาย ด้านแผนงาน และด้านโครงการมากยิ่งขึ้น อีกทั้งจะทำให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีในการปฏิบัติงาน ช่วยให้การงานขับเคลื่อนไปได้อย่างรวดเร็ว ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า ท่านทั้งหลายจงเห็นความเกียจคร้านเป็นภัย และเห็นความเพียรที่ถูกเป็นความปลอดภัยของชีวิต แล้วปรารภความเพียรเถิด นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและเชื่อมั่นให้กับตน ผู้อื่น งาน องค์กร และประชาชน^{๑๔๑}

คนที่จะเพียรได้นั้น ก็ต้องอธิษฐานความเพียรให้ถูกต้องและมุ่งมั่นต่อการบริหารนโยบายให้ได้จริงๆ และต้องมีการวางนโยบายให้เป็นระบบก่อนที่จะนำไปใช้ เพราะการบริหารการพัฒนาองค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้ด้วยการใช้ความเพียรพยายามอย่างถูกต้อง ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า คนขยัน ย่อมไม่พราเปรโยชน์ซึ่งถึงตามสถานการณ์หรือตามความเปลี่ยนแปลงทางสังคม คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร คนมีธุระหมั่นทำงานให้เหมาะสมจะ ย่อมหาทรัพย์ได้ คนไม่เกียจคร้านพึงได้ความสงบใจจากความขยันหมั่นเพียร ประโยชน์ย่อมไม่สำเร็จโดยชอบแก่ผู้ทำด้วยความเบื่อหน่าย ประโยชน์ย่อมสำเร็จโดยชอบแก่ผู้ทำด้วยความไม่เบื่อหน่าย ถ้าบุคคลทำความเพียรในกิจการล้ำหลัง จะจมอยู่ในความวิบัติ ทำให้บุคคลจากองค์กรหรือส่วนงานต่างๆ รวมไปถึงพี่น้องประชาชนจะขาดความเชื่อมั่นไปด้วย และความเพียรนี้ ต้องทำอย่างเป็นนิจหรืออย่างต่อเนื่องจึงจะเกิดผลดีและ

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทริ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาโจด, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ นางพิชญามญช์ เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ นายรักชาติ เนาวรัตน์, ปลัดเทศบาลนาคูน, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ต่อเนื่อง ควรหลีกเลี่ยงความโอ้อวด ความเจ้าเล่ห์ ไม่ใช่ความเพียรไปในทางเลวทราม เมื่อมีศรัทธาและปรารถนาความเพียรอยู่อย่างนี้ ผู้นั้นเชื่อวามารย้อมรังความไม่ได้ พึงทำความเพียรในอิริยาบถทั้ง ๔ พึงประกอบความเพียรอย่างเต็มที่อยู่อย่างสม่ำเสมอเป็นหลักการใหญ่ พึงหลีกเลี่ยงจากความประมาทต่อตน ต่อคน ต่องาน ต่อองค์กร และต่อประเทศชาติบ้านเมือง พึงเป็นผู้ประกอบไปด้วยอัธยาศัยอันงาม ในการบริหารการพัฒนาองค์กร ข้อความดังกล่าวนี้ จะเป็นสิ่งกระตุ้นและส่งเสริมให้นโยบายบรรลุเป้าหมายได้อย่างแน่นอน^{๑๔๒}

พอมีความเพียรแล้ว ก็จะนำมาสู่ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบอะไรที่เข้ามา คำสั่งอะไรที่เข้ามา หรือแม้แต่ว่าผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น สมมุติว่าพื้นที่นี้ รัฐมองว่าจะต้องจัดเป็นโซนเศรษฐกิจในภาคอีสาน ผลประโยชน์ก็จะเกิดขึ้น ในทางพระพุทธศาสนาได้มีคำสอนเกี่ยวกับหลักความเพียรเพื่อเป็นเครื่องส่งเสริมมนุษย์ให้มีความเชื่อมั่นต่อการนำหลักความเพียรไปใช้ในกิจการต่างดังต่อไปนี้ คือ คนที่ผัดวันว่าพรุ่งนี้ ย่อมเสื่อม ยิ่งว่ามะรืนนี้ ก็ยิ่งเสื่อม ควรรีบทำความเพียรในวันนี้ บุรุษพึงพยายามไปกว่าจะสำเร็จประโยชน์ ผู้ไม่ประมาท ทำความเพียรให้ต่อเนื่อง พึงได้ประโยชน์ในที่ใดหรือท้องถื่นใด ด้วยประการใดๆ ควรบากบั่นในที่นั้นหรือในท้องถื่นนั้น ด้วยประการนั้นๆ หลักธรรมดังกล่าวนี้ จัดได้ว่าเป็นเครื่องส่งเสริมอันสำคัญที่พระพุทธเจ้าและเหล่าพระอริยสาวกได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเนื่อง จึงทำให้กิจต่างๆ บรรลุตามเป้าหมายแห่งนโยบายที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี^{๑๔๓}

นโยบายจะดำเนินไปสู่เป้าหมายได้นั้น สิ่งที่ขาดไม่ได้เลย นั่นก็คือ จะต้องอาศัยความพากเพียรพยายามและจะต้องไม่ละทิ้งความเพียรพยายามในการต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคอันเป็นความยากลำบากต่างๆ เพื่อให้เพื่อนมนุษย์ได้อยู่อย่างผาสุก สำหรับความเพียรในทางพระพุทธศาสนานั้น ท่านใช้หลักเน้นหลักปธาน ๔ ในการบริหารตน คน งาน และองค์กร ตลอดถึงมหาชนทั้งหลาย ในทางพระพุทธศาสนาได้มีคำสอนเกี่ยวกับหลักความเพียรเพื่อเป็นเครื่องส่งเสริมมนุษย์ให้มีความเชื่อมั่นต่อการนำหลักความเพียรไปใช้ในกิจการต่างดังต่อไปนี้ คือ ผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาด ย่อมตั้งตนได้ด้วยต้นทุนเมื่อน้อย เหมือนคนก่อไฟน้อยขึ้น ฉะนั้น ผู้มีความเพียรขยันในหน้าที่การงาน ไม่ประมาทเข้าใจในบริหารจัดการ เลี้ยงชีวิตพอสมควร จึงรักษาทรัพย์ที่หามาได้ องค์กรจะส่งเสริมทุกคนให้มีความสำเหนียกตนเองด้วยความเพียร ไม่ย่อหย่อน มีความตื่นตัว มีการพุดจูงใจถึงหลักการของความเพียรอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้รู้ว่าการเพียรนี้เป็นสิ่งเร่งด่วน ที่ต้องลงมือปฏิบัติกับหน้าที่การงานทั้งกลางวันและกลางคืน พึงทำความเพียรตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา พึงทำความเพียรอย่างไม่ทอดทิ้ง พึงกระตุ้นตนเองโดยการมีองค์กรที่ตนทำงานอยู่นั้นให้เป็นสถานที่ตั้งของการสร้างความเพียร แม้ว่าตนจะต้องเจอกับทุกขเวทนาอันกล้าแสบเผ็ด เหน็ดเหนื่อย และยากลำบากที่เกิดจากการทำความเพียรก็ตาม เพราะว่าความเพียรนี้ จัดว่าเป็นหลักการอันสำคัญอย่างยิ่งยวดในการบริหารการ

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

พัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย พึงตั้งความเพียรไว้ไม่ให้ถูกใช้ไปทางที่จะทำตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติบ้านเมืองต้องเสียหายหรือถึงความหายนะ ไม่ควรคลายความเพียรอย่างถูกต้องถูกต้องมาเพื่อความเป็นคนมักมากในทางทุจริตผิดหลักธรรมมาภิบาล พึงกระตุ้นความเพียรให้เป็นไปในจิตใจให้มุ่งมั่นอยู่ในอารมณ์อันเดียวจนเป็นสมาธิความตั้งใจอันแน่วแน่ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธร่วมกัน พึงใช้ความเพียรไปในทางที่ชอบด้วยธรรมชอบความรู้ ชอบด้วยกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกติกากฎที่ตั้งไว้ร่วมกัน พึงใช้ความเพียรแต่พอดีพอประมาณไม่ให้หนักหรือหย่อนนัก ความเพียรท่านเรียกว่า อาตาปะ เพราะอรรถว่าเป็นเครื่องเผากิเลสคือความโลภ ความโกรธ ความหลง ให้หมดไปจากจิตใจของมนุษย์ เพื่อลดละความเห็นแก่ตัว ลดละความขัดแย้ง ลดละความมั่งแต่จะถือประโยชน์ส่วนตนหรือจ้องแต่จะเอาผลประโยชน์จากส่วนร่วมหรือของแผ่นดินหรือของประชาชนไปเป็นของตัวเองและพวกพ้อง บุคคลพึงตั้งบุคคลผู้มีความเพียรอันถูกต้องและถูกต้องถูกต้องหรือถูกต้องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและเป็นผู้มีจิตใจมุ่งมั่นเพื่อความสงบและเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนเพื่อห่างไกลจากกิเลสทั้งหลายทั้งปวง ให้เป็นผู้นำหรือผู้บริหารในองค์กรของตนๆ หรือตามท้องถิ่นต่างๆ และจะต้องมีการสืบต่อวัฒนธรรมของผู้นำหรือผู้บริหารที่ดีที่เป็นพุทธมามกชน ให้เป็นผู้ดูแลและทำหน้าที่ในการบริหารการพัฒนาตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติบ้านเมือง ควบคู่ทุกยุคทุกสมัยแม้ว่าสถานการณ์ทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ผู้นำหรือผู้นำบริหารที่ดีย่อมนำพาทั้งตน ทั้งคน ทั้งงาน ทั้งองค์กร และทั้งประเทศชาติให้ล่วงพ้นจากปัญหาและอุปสรรคของความเดือดร้อนทั้งปวงและสามารถบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดีเยี่ยม พระพุทธเจ้าตรัสว่า ใครมีความเพียรอย่างถูกต้องตามหลักปธาน ๔ ประการ บุคคลชื่อนั้นได้ชื่อว่า “วีระ” หรือ “มหาวีระ” คือผู้กล้า ผู้มีความเพียรอย่างใหญ่ หรือผู้สร้างความเพียรไว้เป็นบารมีที่ยิ่งใหญ่ให้กับตน เพราะว่าเป็นผู้มีความเพียรเครื่องเผาผลาญทั้งความชั่วร้าย และเป็นเครื่องมือสำหรับชนะเทวบุตรมาร มัจจุมาร กิเลสมาร อภิสังขารมาร ตลอดถึงการบริหารการพัฒนานโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ที่มีความไม่ถูกต้องไม่ชอบธรรมที่เป็นตัวขัดขวางความเจริญรุ่งเรืองของตน ของคน ของงาน ขององค์กร ของประเทศชาติบ้านเมือง เป็นต้น พึงกระทำไว้ในใจอย่างแยบยล พึงสร้างและส่งเสริมความเพียรเพื่อเป็นเครื่องมือหมั่นประกอบในการบริหารการพัฒนานักการทั้งหลายในที่ทุกสถานในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน^{๑๔๔}

ความเพียรนี้ จัดว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด พระพุทธเจ้าทรงอธิษฐานความเพียรไว้ในพระทัยว่า แม้เลือดเนื้อจะแห้งไป เหลืออยู่แต่กระดูกกับเอ็นก็ตาม หากยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อันพึงได้ด้วยกำลังเรี่ยวแรงของมนุษย์เพียงใด จักไม่หยุดความเพียรนั้นเสีย” สิ่งนี้เป็นเครื่องยืนยันให้เห็นว่าความเพียรนี้ถือว่าเป็นยอดของการก้าวไปสู่ความสำเร็จตามที่ใฝ่ปรารถนาหรือต้องการ และยังเป็น

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสนาดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

เครื่องช่วยส่งเสริมให้คนหลุดพ้นหรือก้าวข้ามปัญหาความเดือดร้อนทั้งหลายทั้งปวง และความเพียรนี้จะต้องเพียรให้ติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ สิ่งที่ตั้งใจเอาไว้มัน จึงจะสัมฤทธิ์ผลได้ พระพุทธองค์ทรงแนะนำไว้ว่า ความเพียรจะเป็นความเพียรที่ถูกต้องอย่างแท้จริงได้นั้น จะต้องอาศัยหลักสัมมปปธาน ๔ กล่าวคือความเพียรชอบ ซึ่งถือว่าเป็นองค์ธรรมสำหรับส่งเสริมให้มนุษย์ใช้ขจัดปัญหาต่างๆ ทั้งนี้ ในทางพระพุทธศาสนาได้มีคำสอนเกี่ยวกับหลักความเพียรเพื่อเป็นเครื่องส่งเสริมมนุษย์ให้มีความเชื่อมั่นต่อการนำหลักความเพียรไปใช้ในกิจการต่างดังต่อไปนี้ คือ ท่านทั้งหลายจงเห็นความเกียจคร้านเป็นภัย และจงเห็นการปรารภความเพียรเป็นความปลอดภัย แล้วปรารภความเพียรเถิด นี่เป็นพุทธานุศาสนี ข้อธรรมดังกล่าวนี้เป็นพระดำรัสของพระพุทธเจ้าที่ทรงชี้ให้เห็นถึงโทษของความเกียจคร้านเป็นภัยทั้งแก่ตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติบ้านเมือง และทรงชี้แจงให้เห็นถึงการมีความขยันหมั่นเพียร เชื่อมั่นในความเพียรอันเป็นเส้นทางแห่งความปลอดภัยทั้งแก่ตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติบ้านเมือง มีความเพียรอย่างถูกต้องถูกต้องธรรมและถูกต้องตามหลักปธาน ๔ และหลักสัมมปปธาน ๔ นั้นเอง และความเพียรซึ่งจัดอยู่ในข้อธรรมอื่นๆ อีกเช่นกัน พระพุทธองค์ทรงรับรองไว้ว่าจัดว่าเป็นหลักความเพียรที่พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ และเหล่าพระอริยเจ้าสาวกทุกๆ ท่าน ได้ใช้เป็นทั้งแนวทางและเป็นทั้งหลักปฏิบัติในการบริหารการพัฒนาตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติบ้านเมืองมาทุกยุคทุกสมัยเพื่อบรรลุเป้าหมายในสิ่งที่ตนต้องการ

ทั้งนี้ สมเด็จพระบรมศาสดาจารย์เจ้า ตรัสสอนไว้อีกว่า ภิกษุ (ผู้เห็นภัยในวัฏฏสงสาร) เรายังไม่ถึงความสิ้นอาสวะแล้ว อย่าได้ถือวิสาสะ กล่าวคือความนอนใจ ดังนั้น เมื่อปฏิบัติหรือพัฒนาตนเองถึงภูมิธรรมใดแล้ว ควรทำความเพียรเพื่อบรรลุธรรมที่ยังไปกว่านั้นอีกที่อันยังไม่บรรลุแล้วในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ต่อไป ข้อความดังกล่าวนี้เป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อเราได้ทำการกำหนดนโยบายใดไว้แล้ว อย่าได้นิ่งนอนใจเพียงเพราะเห็นว่าเราได้กำหนดนโยบายไว้เท่านั้น พึงรีบทำความเพียรในนโยบายเหล่านั้นเสียแต่วันนี้ เพราะไม่มีใครจะรู้ได้ว่าความตายหรืออะไรก็ได้อาจจะเกิดขึ้นได้ในวันพรุ่งนี้ พึงเชื่อมั่นว่าความเพียรนี้เป็นสิ่งนำพาตนให้บรรลุในกิจที่ยังไม่บรรลุ เมื่อทำกิจให้บรรลุตามเป้าหมายแล้ว ก็พึงเพียรพยายามพัฒนาสิ่งอื่นๆ หรือกิจๆ ต่อไป เพื่อให้เกิดความผาสุกหรือประโยชน์สุขแก่ตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติบ้านเมืองสืบไป ความสำเร็จหรือความบรรลุตามเป้าหมายได้นั้น จะต้องอาศัยความเพียรที่มีจุดหมายเพื่อต้องการบรรลุจริงๆ และเป็นความเพียรที่ตระหนักถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นความตั้งใจอันแท้จริง มีความเพียรศึกษาหาความรู้อยู่เสมอๆ มีความเพียรที่ใช้ไปอย่างไม่ประมาท เป็นความเพียรที่มีจิตใจเป็นตัวมุ่งมั่นในการต้อนรับปฏิสันถารแก่ผู้มาขอรับบริการ และต้องเพียรอย่างติดต่อ มีความบากบั่นมั่นเป็นนิตย์ และต้องเพียรจนกว่าจะถึงที่สุดของแห่งทุกข์ ทั้งนี้ ความเพียรที่ใช้ไปในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้เป็นความเพียรที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขทั้งในโลก ทั้งในโลกหน้า และทั้งเพื่อประโยชน์อย่างยิ่ง กล่าวคือพระนิพพานอันเป็นความสุขสูงสุดของชีวิตที่พระพุทธเจ้าทุกๆ พระพุทธองค์ทรงสอนไว้สืบต่อ

กันมา และความเพียรนี้เองที่เป็นหลักการอันสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งที่ทำให้พระพุทธเจ้าและพุทธสาวกหรือพุทธบริษัททั้ง ๔ กลุ่ม ของพระองค์บรรลุให้สิ่งที่ต้องการด้วยดีมาโดยตลอดตั้งแต่การบรรลุคุณธรรมชั้นโสดาปัตติมรรคจนไปถึงพระอรหัตผล เป็นความเพียรที่ช่วยส่งเสริมให้มนุษย์หลุดพ้นจากการเวียนเกิดและตายที่ไม่รู้จบสิ้นนี้ ในหลักสูตรนักรธรรมชั้นเอกอันเป็นเนื้อความที่คัดออกมาเป็นหลักสูตรให้พระสงฆ์และคฤหัสถ์ได้เรียนได้ศึกษาเพื่อความรู้และความเข้าใจนั้น มีเรื่องราวที่มีการกล่าวถึงเรื่องความเพียรและอานิสงส์ของความเพียรในหมู่พุทธบริษัททั้ง ๔ กลุ่ม อยู่เสมอในการประกอบกิจต่างๆ ให้แก่ตน ให้ผู้อื่น ให้แก่งาน ให้แก่องค์กร และให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองในแว่นแคว้นของตนๆ ดังที่มีปรากฏอยู่ใน ๑๖ แว่นแคว้นเหล่านั้น และตำบลเหล่านั้นๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาลกล่าวคือในช่วงเวลาที่พระพุทธเจ้ายังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่ และความเพียรนี้เองจัดว่าเป็นเครื่องมืออันดีที่ช่วยส่งเสริมให้พระพุทธเจ้าทรงเห็นแจ้งซึ่งสัจธรรมทั้งหลายในระหว่างพระพุทธเจ้าทรงใช้ความเพียรในการแสวงหาโมกขธรรมกล่าวคือธรรมอันเป็นเครื่องหลุดพ้นหรือบรรลุพ้นจากปัญหาและอุปสรรคทั้งหลาย เช่นดังพระพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ท่านทั้งหลายต้องทำความเพียรเอง ตถาคต (กล่าวคือพระพุทธเจ้านั่นเอง) เป็นแต่ผู้บอก ผู้มีปกติเพ่งพินิจดำเนินไปแล้ว จักพ้นจากเครื่องผูกของมารหรือพ้นจากปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง

เนื้อหาดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า หลักการของการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนี้ เป็นหลักของการบริหาร ที่มุ่งเน้นถึงความโปร่งใสที่จะต้องแสดงออกให้เห็นอย่างทั่วถึงกัน โดยการอาศัยหลักธรรมวินัยนี้นั่นเอง ซึ่งมีขั้นตอนมาจากการที่ได้ศึกษาไปตามลำดับ บริหารหรือพัฒนาไปตามลำดับ และมีการปฏิบัติไปตามลำดับ ไม่มีการลัดขั้นตอน ไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทหรือศีลอันเป็นหลักปฏิบัติที่ทุกคนต้องถือปฏิบัติร่วมกัน ไม่ล่วงละเมิดกฎหมายบ้านเมืองหรือกฎข้อบังคับที่ตนและคณะทุกฝ่ายได้กำหนดถือปฏิบัติร่วมกัน รักษากฎหมายหรือกฎต่างๆ เหมือนคนที่ต่างก็รักษาและห่วงแหนชีวิตของตนเหมือนน้ำในมหาสมุทรมีปกติคงที่ ไม่ล้นฝั่ง ฉะนั้น ทั้งนี้ ในระหว่างการบริหารปฏิบัติงานร่วมกันนั้น ถ้าบุคคลใดล่วงละเมิดข้อปฏิบัติ ประพฤติไม่สะอาด ประพฤติตนน่ารังเกียจ ไม่ประพฤติตามกฎกติกาหรือกฎหมาย แต่บอกว่าตนประพฤติหรือปฏิบัติตามกฎเหล่านั้น เป็นคนทุจริตคดโกง ไม่ซื่อสัตย์ต่อตน ต่อผู้อื่น ต่อองค์กร ต่อประชาชน ต่อประเทศชาติบ้านเมือง ประพฤติขัดขวางความเจริญแห่งหมู่คณะหรือทีมงาน ทุกคนผู้มีความประพฤติถูกต้องถูกระงับก็ไม่อยู่ร่วมกับบุคคลนั้น ทุกคนย่อมประชุมกันเพื่อพิพากษาบุคคลนั้นตามโทษานุโทษที่จะพึงได้รับโดยทันที เหมือนมหาสมุทรย่อมไม่อยู่ร่วมกับซากศพ ย่อมซัดซากศพนั้นขึ้นฝั่งจนถึงบนบกทันที ทั้งนี้ เมื่อทุกคนได้มีโอกาสเข้ามาทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลเหล่าใดจะมาไหน ตำแหน่งอะไร ฐานะไหน ใครส่งมา จบจากสถาบันอะไรก็ตาม เมื่อได้เข้ามาทำงานร่วมกันในองค์กรเชิงพุทธหรือองค์กรที่ถือปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว บุคคลเหล่านั้น ก็ต้องละความถือตัวถือตนจากดังกล่าวมานั้น รวมเป็นกลุ่มบุคคลผู้มีข้อวัตรปฏิบัติเช่นเดียวกัน เหมือนมหานทีทุกสาย คือ คงคา ยมุนา อจิรวดี สรรภู มหิ ไหลลงสู่มหาสมุทรแล้ว ย่อม

ละชื่อและโคตรเดิม รวมเรียกว่า มหาสมุทรรทั้งสิ้น ทั้งนี้ บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้และประพจน์ปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรมแม้มีมากเพียงไร องค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการทำคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมืองย่อมต้อนรับบุคคลดังกล่าวนี้ได้อยู่เสมอไม่กีดกัน องค์การไม่มีวันเต็มสำหรับคนผู้รู้ดี ประพจน์ดี ปฏิบัติดี คงเต็มเฉพาะบุคคลผู้ประพจน์ปฏิบัติตนในทางตรงกันข้ามเท่านั้น เหมือนแม่น้ำสายใดสายหนึ่งในโลกที่ไหลรวมลงสู่มหาสมุทร และสายฝนตกลงจากฟากฟ้า ก็ไม่ทำให้มหาสมุทรพร่องหรือเต็มได้ ฉะนั้น (เนื้อหาตรงนี้ กล่าวมุ่งเฉพาะบุคคลผู้มุ่งทำแต่ความดีเท่านั้น) ในขณะเดียวกันนั้น หลักธรรมวินัยที่เป็นหลักการปฏิบัติเพื่อพัฒนาศักยภาพของตน คน งาน องค์การ และประเทศชาติบ้านเมืองนี้ มีรสเดียวคือวิมุตติรส (ความหลุดพ้นจากปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง) เหมือนมหาสมุทรมีรสเดียว คือ รสเค็ม ฉะนั้น และในหลักธรรมวินัยนี้ มีรตนะมาก มีรตนะหลายชนิด กล่าวคือ มีหลักการหรือแนวทางที่เที่ยงตรงสำหรับใช้ในการบริหารการพัฒนาตน คน งาน องค์การ และประเทศชาติบ้านเมือง คือ หลักสติปัฏฐาน ๔ หลักสัมมปธาน ๔ หลักอิทธิบาท ๔ หลักอินทรีย์ ๕ หลักพละ ๕ หลักโพชฌงค์ ๗ หลักอริยมรรคมีองค์ ๘ เหมือนในมหาสมุทรในโลกใบนี้ มีรตนะมาก มีรตนะหลายชนิด คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา ประพาฬ เงิน ทอง ทับทิม แก้วตาแมว ฉะนั้น ในขณะเดียวกันนั้น ในธรรมวินัยนี้ เป็นที่อยู่ของผู้ใหญ่ คือ พระโสดาบัน บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อบรรลุโสดาปัตติผล พระสกิทาคามี บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อบรรลุสกิทาคามีผล พระอนาคามี บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อบรรลุอนาคามีผล พระอรหันต์ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อบรรลุอรหัตตผล เหมือนมหาสมุทรเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ขนาดใหญ่ คือ ปลาตมิ ปลาตมิงคละ ปลาตมิตมิงคละ ปลาตมหตมิงคละ อสุร นาค คนธรรพ์ มีลาตัว ๑๐๐ โยชน์บ้าง ๒๐๐ โยชน์บ้าง ๓๐๐ โยชน์บ้าง ๔๐๐ โยชน์บ้าง ๕๐๐ โยชน์บ้าง ฉะนั้น ทั้งหมดดังกล่าวมานี้ เป็นหลักการที่ใช้กันได้ควบคู่กับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและหลักการอื่นๆ อีกที่มีความเอื้อต่อการบริหารการพัฒนาตน คน งาน องค์การ ประชาชน และประเทศชาติบ้านเมือง ทั้งนี้ ยังมีพระพุทธรูปที่พระพุทธรเจ้าทรงแสดงธรรมมีกภาพระกาศคุณของความเป็นผู้ปรารถนาความเพียรไว้ บุคคลผู้ใดเกียจคร้าน มีความเพียรเลว พึงเป็นอยู่ตั้งร้อยปีก็ตาม ส่วนบุคคลผู้ปรารถนาความเพียรมั่นคงและเชื่อในความเพียร มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ก็ชื่อว่าประเสริฐกว่าบุคคลผู้นั้น เพราะฉะนั้น ความเพียรนี้ ท่านจึงจัดไว้ว่าเป็นหนึ่งในหลักการของนักปราชญ์ผู้นำไปใช้ในการบริหารการพัฒนาสิ่งต่างๆ และความเพียรนี้จะต้องประกอบไปด้วยหลักความเชื่อมั่นและหลักปัญญาตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และเป็นความเพียรสำหรับผู้มุ่งเที่ยวไปเพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่มหาชน ในทางพระอภิธรรมอันเป็นหลักสูตรของเปรียญธรรม ๙ ประโยคนี้ท่านกล่าวว่า ความเพียรนี้ จัดว่าเป็นภาวะของผู้กล้า กล่าวคือ เป็นธรรมชาติของบุคคลผู้นำปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ให้หมดสิ้นไปด้วยหลักการของความเพียร และเป็นความเพียรนี้ท่านกล่าวว่าเป็น

การกระทำเป็นเครื่องยังประโยชน์ให้สำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ของการงานหรือกิจการหรือการบริหารการพัฒนานั้น^{๑๔๕}

การนำเอาหลักของความเพียรในทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ จัดได้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุด เพราะสามารถยังประโยชน์ให้สำเร็จได้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ ในคำสอนของพระพุทธศาสนาหรือเชิงพุทธนั้น ได้ระบุไว้ว่า เมื่อมีความเพียรบากบั่นมีอยู่ บัณฑิตพึงเว้นเสียจากสิ่งที่เป็นบาปในโลกนี้เสีย เหมือนคนมีจักษุดีหรือมีตาดีหรือมีวิสัยทัศน์ดีที่เว้นเสียจากความเพียรหรือทางอันไม่เรียบบรรยากาศคือการบริหารที่ไม่พึงประสงค์ ฉะนั้นข้อธรรมนี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงการบริหารการพัฒนาที่ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่ต้องรู้จักว่าการใช้ความเพียรไปในทางไหนที่มีแต่คุณไม่มีโทษ ความเพียรแบบไหนที่เป็นเครื่องส่งเสริมนโยบายให้ประสบความสำเร็จได้ ไม่ควรใช้ความเพียรมากจนเกิดเป็นความฟุ้งซ่านแห่งจิตใจอันจะส่งผลให้ร่างกายไม่สามารถทำงานตามภาระงานของตนได้^{๑๔๖}

วิริยพละ เป็นพลังที่เกิดจากความขยันหมั่นเพียรนี้ พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญคุณของความเพียรไว้ดังนี้ว่า ความเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้หลุดพ้นทุกข์กล่าวคือพ้นจากปัญหาและอุปสรรคทั้งปวงได้ ความเพียรนี้นั่นเองที่ช่วยให้พระพุทธร่องค์ทรงบรรลุถึงซึ่งความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความเพียรนี้ จัดว่าเป็นยอดแห่งธรรมอีกประการหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง ผู้รู้ทั้งหลายต่างยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องถือไว้เป็นหลักในการปฏิบัติซึ่งกิจต่างๆ ความเพียรนี้ ถือว่าเป็นต่อยอดยิ่งสำหรับการปฏิบัติกิจต่างๆ ความมีลักษณะคือ ต้องเพียรอย่างสม่ำเสมอ ติดต่อกันต่อเนื่อง บากบั่นมั่นคงเป็นนิตย์ อดทน ไม่ละทิ้งความเพียรกลางคันหรือในขณะปฏิบัติหน้าที่ พระพุทธร่องค์ตรัสไว้ว่า เรา (ตถาคต) ไม่เห็นความสวัสดิ์ของสัตว์ทั้งหลาย นอกจากปัญญา ความเพียร ความระวังตัว และการสละสิ่งทั้งปวง ข้อธรรมนี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า ความสวัสดิ์ ความยินดี ความชื่นใจ ความเบิกบานใจ ความแช่มชื่น ความปิติ ความมีกำลังใจ ความแรงเริง ความกล้าหาญชาญชัย ความปลอดภัย ขวัญกำลังใจ ความมุ่งมั่น ความมั่นคง ความเชื่อมั่น ความเชื่อถือ ความสำเร็จ ความบรรลุ ความสัมฤทธิ์ผล การวิจยตถกณิก ความตกลงร่วมกัน ความได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง ความได้ยศได้ตำแหน่ง การได้รับการบรรจุความก้าวหน้า ไม่ท้อถอย ความไม่เหี่ยวแห้งใจ ความอดทน ความรู้ความเข้าใจ ความประพฤติ ความปฏิบัติ การบริหารการพัฒนา การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง ความเจริญรุ่งเรือง ความก้าวหน้าโลกก้าวหน้าเหตุการณ์ หรือการแสวงหาสิ่งต่างๆ หรือทุกสิ่งทุกอย่างอันจะเป็นประโยชน์ในโลกนี้ ประโยชน์ในโลกหน้า และประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน เป็นต้น ดังกล่าวมานี้ ล้วนเกิดจากการใช้ความเพียรเป็นแนวทางหรือเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมทั้งนั้น

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

เพราะฉะนั้น ความเพียรนี้ นักปราชญ์ทั้งหลายจึงกล่าวยกย่องว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในโลก อีกประการหนึ่งที่ทุกคนต้องนำมาใช้ในการบริหารการพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้กับตน ให้กับคน ให้กับงาน ให้กับองค์กร และให้กับประเทศชาติบ้านเมือง เพื่อให้บรรลุในสิ่งที่ตนมุ่งหวัง และความเพียรนี้ เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้นำหรือผู้บริหารจะมีไว้ในจิตใจเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการต่างๆ ในองค์กร ในท้องถิ่นของตน และจัดเป็นความเพียรนี้ขึ้นจัดว่าเป็นคุณเครื่องอันพึงจิตในอันประกอบกิจไม่ให้ท้อ ได้ชื่อในบาลีเป็นหลายประการ โดยลักษณะมีอาทิ คือ วิริย ความเพียรทำให้คน แก่ล้าวกาล อนุฐาน เพราะเป็นเหตุให้ลุกขึ้นประกอบกิจไม่นั่งนิ่ง อุตสาห เพราะเป็นเหตุให้อาจหาญ และอดทน อดิ เพราะเป็นเหตุให้มั่นคง อดุจติ เพราะเป็นเหตุให้เกิดความตั้งใจในกิจการ วายาโม เพราะเป็นเหตุให้เกิดความพยายามเรื่อยไป ปรกโก เพราะเป็นเหตุให้เกิดความบากบั่น มีแต่จะก้าวไป ข้างหน้า อပ္ปฏิวาณี เพราะเป็นเหตุให้ไม่ถอยหลัง ปธาน และ ปคโค เพราะเป็นเหตุให้ ประคับประคองใจไว้ ความเพียรมีลักษณะดังกล่าวแล้วนี้ เข้าอุดหนุนและส่งเสริมในกิจการใดๆ ย่อมสามารถทำให้กิจการนั้นๆ ให้ประสบผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น ทั้งข้างชอบทั้งข้างผิด จึงควรที่บุคคลจะรู้จักใช้ในทางที่ถูก จึงจะให้อำนาจวิบุลผล ไม่เช่นนั้น จะกลายเป็นโทษแก่ตนเอง ยิ่งขึ้นไป เปรียบเหมือนเครื่องอุปกรณ์สำหรับทำไม้ เจ้าของใช้ในทำทางที่ผิด เช่นไปใช้ประหารผู้อื่น ย่อมจะให้โทษแก่ผู้ใช้นั้น ถ้านำไปใช้ในทางที่ถูก เช่นใช้ทำกิจที่ควรทำย่อมจะยังประโยชน์นั้นๆ ให้สำเร็จได้แก่เขาผู้นั้นชื่อนี้ฉันทิ ความเพียรก็เป็นฉันทิ ความเพียรที่ใช้ประกอบถูกทางแล้ว ย่อมสามารถยังประโยชน์ให้สำเร็จได้ แก่บุคคลทุกจำพวกในที่ทุกสถานทุกองค์กรทุกท้องถิ่น^{๑๔๗}

ทุกองค์กรไม่ว่าเป็นองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนล้วนมีนโยบายเป็นของตนเอง นโยบายคือสิ่งที่ผู้นำหรือผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดนโยบายขึ้นเพื่อให้องค์กรของตนดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ นโยบายที่กำหนดไว้นั้น จะสำเร็จตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงไร ก็ขึ้นอยู่กับผู้นำหลักการต่างๆ เข้ามาช่วยส่งเสริมหรือช่วยผลักดันนโยบายเหล่านั้นให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักปธาน ๔ และหลักสัมมปธาน ๔ ให้แก่พุทธบริษัท ๔ ได้นำไปใช้ในการพัฒนาตน รวมถึงพัฒนาสิ่งต่างๆ ทั้งนี้ ในหลักการดังกล่าวนี้ จัดว่าเป็นหลักการของการใช้ความเพียรที่จะต้องเป็นไปในลักษณะการ เช่น เพียรพัฒนาเพื่อละ เพียรพัฒนาเพื่อกำจัด เพียรพัฒนาเพื่อเจริญ เพียรพัฒนาเพื่อก่อให้เกิด และเพียรพัฒนาเพื่อรักษา เพียรพัฒนาเพื่อให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนตั้งต่อตนและผู้อื่น และแก่องค์กร ทั้งนี้ในทางพระพุทธศาสนาได้มี คำสอนเกี่ยวกับหลักความเพียรเพื่อเป็นเครื่องส่งเสริมมนุษย์ให้มีความเชื่อมั่นต่อการนำหลักความเพียรไปใช้ในกิจการต่างดังต่อไปนี้ คือ ผู้มีความขยันในหน้าที่การงาน และไม่ประมาท (ต่อการดำรงชีวิต) มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ย่อมเลี้ยงชีวิตพอสมควร และย่อมตามรักษา

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ทรัพย์ที่หามาได้ มีความตระหนักถึงความขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอว่าเป็นสิ่งยังประโยชน์ให้สำเร็จเป้าหมาย ไม่ท้อถอย ไม่ท้อใจ สำนึกอยู่เสมอว่าความเพียรเป็นอีกคุณธรรมประการหนึ่งที่จะพัฒนาให้ตน คนงาน องค์กร และประเทศชาติบ้านเมืองให้ไปสู่ความเจริญในด้านต่างๆ ตลอดจนการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ของแต่ละคนที่ได้รับมอบหมายหรือตามภาระงานของตนๆ^{๑๔๘}

๑.๓ การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

ความระลึกรู้โดยการอาศัยการทักท้วง ว่ากล่าวตักเตือน^{๑๔๙} สติพละ คือ ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นไม่ว่าจะบริหารในระดับนโยบาย ระดับแผนงาน หรือระดับโครงการ เพราะบุคคลไม่ว่าจะบริหารในระดับไหนการมีสติเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะการรู้ตัวว่ากำลังทำอะไร ทำเพื่อบรรลุเป้าหมายใด เมื่อมีสติรู้เท่าทันสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ย่อมสามารถที่จะทำให้การบรรลุเป้าหมายที่วางไว้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพราะการมีสติ หรือความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นย่อมสามารถที่จะบริหารนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล การนำเอาหลักสติพละมาใช้ในการบริหารนโยบายจะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๑๕๐}

สติ เป็นเครื่องเริ่มต้นของทุกสิ่งทุกอย่าง การที่มีสติจะทำให้เราสามารถตั้งรับกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งอย่างในสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ถ้าเรามีสติ สามารถทำให้เราแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สติ จะทำให้เกิดสมาธิ และ เกิดปัญญา การมีสติเป็นหลัก^{๑๕๑} ส่วนมากมีสติตั้งใจทำงานดี ควรที่จะให้คนมีจิตสำนึกให้มีคุณธรรม ให้มีธรรมะอยู่ในหัวใจ^{๑๕๒} เมื่อทำอะไรอย่างมีสติ โดยการพิจารณาพิจารณา ก็จะเป็นสิ่งช่วยให้ประสบผลสำเร็จได้ เรื่อง “ศรัทธา” ถูกมองว่าเป็นเรื่องของส่วนบุคคล ผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา^{๑๕๓} ค่อยทำหน้าที่หยุดตีความขัดแย้ง สติช่วยสร้างความสามัคคี การใช้สติในการทำงานมีประโยชน์อย่างมาก การใช้สติในการติดตามงาน ในการตรวจสอบงาน ในการตรวจโครงการเพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย และความต้องการของประชาชนที่เสนอบรรจุไว้ในแผนงานทั้งระยะสั้นและทั้งระยะยาว^{๑๕๔}

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ นายวีระชัย เพชรดี, รักษาการท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ (ชำนาญการ), ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ สิบเอกวิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ จำเอนกบัณฑิตดี มหาผาตย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

สติช่วยให้การทำงานวัฒนธรรมองค์กรดีขึ้น เมื่อนำสติมาใช้ในการบริหารงาน ก็จะทำให้ผู้บริหารมีสติมากขึ้นมีความระลึกรู้สิ่งที่ควรไม่ควรมากขึ้นสามารถเป็นที่พึ่งพาของประชาชนได้^{๑๕๕} ซึ่งเป็นได้สูงที่สุดหรือความระลึกรู้ จะคอยควบคุมพฤติกรรมว่า สิ่งไหนควร สิ่งไหนไม่ควร จะส่งผลให้การบริหารงานองค์กรมีแต่ความโปร่งใสและก็ซื่อสัตย์สุจริต และประโยชน์สูงสุดก็ถึงแก่ประชาชนในพื้นที่^{๑๕๖}

สติทางพระพุทธศาสนาจะช่วยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สติช่วยให้นึกถึงนโยบายที่ตั้งไว้ ซึ่งหมายถึง การติดตามงานอย่างมีระบบทั้งในด้านนโยบาย แผนพัฒนา และโครงการ^{๑๕๗} สติทำให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน สามารถทำให้การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างไม่ล่าช้าและทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองได้อย่างเท่าทันต่อเหตุการณ์ นโยบายหรือแผนงานหรือโครงการก็สามารถปรับให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้^{๑๕๘}

การนำเอาสติหรือความระลึกรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานและช่วยป้องกันเราไม่ให้หลงลืม ไม่ให้หลงลืมภาระงานที่ทำไว้กับผู้บริหารหรือบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๕๙} การใช้สติระลึกรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์ ต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง^{๑๖๐} สติเป็นสิ่งช่วยให้ไม่หลงลืมภารกิจที่ตนต้องปฏิบัตินโยบาย^{๑๖๑} เมื่อนำสติทางพระพุทธศาสนาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร ก็ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความทันเท่าทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก^{๑๖๒}

สติพละหรือความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรทำงานด้านนโยบาย แผนงาน และโครงการอย่างเข้าใจ สติทำให้พัฒนาดตนเองอยู่ตลอดเวลา การทำงานโดยมีฐานของสติพละนั้น จะทำให้งานได้ผล คนก็เป็นสุขในการทำงาน ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ มีรายละเอียดเกี่ยวกับหลักการของการสติพละ (พลังของการใช้สติความรู้ระลึกในการปฏิบัติ) ไว้ดังนี้ คือ สติเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งหรือช่วยส่งเสริมจิตใจในการทำงาน ช่วยให้ไม่ประมาทหรือเลินเล่อในหน้าที่การงานของตน ของคน ของงาน ขององค์กร ของประชาชน และของประเทศชาติ

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สิ้นเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทริ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาใจด, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ นางพิชญามณูชु์ เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต. วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ นายรักษาทิ เนาวรัตน์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาตูน, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

บ้านเมือง และสตินี้จะต้องตั้งไว้ในจิตใจให้ถูกต้องตามสมควรแก่ธรรม สติจัดเป็นหนึ่งในอีกประการหนึ่งในหลักสัมมาสติที่พระพุทธเจ้าทุกๆ พระพุทธองค์ และพระอรหันต์ทั้งหลายใช้ในการพัฒนาตน คนงาน องค์กร และประเทศบ้านเมือง

สตินี้มีวิธีการใช้ คือ สติเป็นควบคุมคุมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ใช้ในการประกอบกิจการต่างๆ ใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องชอบธรรม ไม่ใช่ไปในทางที่ผิดหลักคุณธรรมและจริยธรรม สติใช้เพื่อพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม เพื่อให้บรรลุธรรมอันเป็นจุดสูงสุดของชีวิต นักปราชญ์หรือผู้รู้ทั้งหลายใช้สติเป็นเครื่องสอดส่องการบริหารหรือการพัฒนาสิ่งต่างๆ สติจะต้องใช้ควบคู่กับปัญญาและความไม่ประมาท มีพระพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย ! พวกเธอจงเป็นผู้ไม่ประมาท มีสติ มีศีลดีงาม ตั้งความดำริไว้ให้ดี คอยรักษาจิตของตน ท่านทั้งหลาย จงยินดีในความไม่ประมาท คอยรักษาจิตของตน, จงถอนตนขึ้นจากหล่มเหมือนช้างที่ตกหล่มถอนตนขึ้น ฉะนั้น ภิกษุผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างนี้ มีสติ ไม่ประมาท ละความถือมั่นของเราได้แล้วเที่ยวไป เป็นผู้รู้ พึงละชาติ ชรา โสกะ ปริเทวะ และทุกข์ ในโลกนี้ได้ ผู้วางเฉย มีสติทุกเมื่อ ไม่สำคัญตนว่าเสมอเขา ว่าดีกว่าเขาว่าต่ำกว่าเขาในโลก, ผู้นั้นชื่อว่า ไม่มีกิเลสเครื่องพัวพัน ข้อธรรมที่นำมาแสดงให้เห็นนี้ เป็นหลักการของสติพละ (พลังของการมีสติและการใช้สติในการบริหารการพัฒนาทั้งตน คน งาน องค์กร ประเทศ เพื่อให้บรรลุในสิ่งที่ตั้งไว้)

เพราะฉะนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะบริหารการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามนโยบายที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องมีหลักการเหล่านี้ เช่น ผู้นำหรือผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรด้วยเช่นกัน จะไม่ประมาทต่อ นโยบาย จะต้องมีความเชื่อมั่นและใส่ใจต่อการกำหนดนโยบายร่วมกัน จะต้องมีศีลธรรมร่วมกันเสมอ กัน ถือปฏิบัติเช่นกัน ต้องมีสติคอยรักษาคอยตรวจร่วมกัน มีสติช่วยกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ร่วมกัน มีสติระลึกไว้เสมอว่าการปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่กำลังทำอยู่นี้จะเป็นสิ่งป้องกันความหายนะของตน ของคน ของงาน ขององค์กร และของประเทศชาติบ้านเมือง มีสติระลึกไว้ว่าจะไม่ถือตัวถือตนในการปฏิบัติงานกัน มีสติระลึกไว้ว่าสตินี้พระพุทธเจ้าทั้งหลายและท่านผู้รู้ทั้งหลายจะเป็นเครื่องป้องกันตนแลผู้อื่นไม่ให้ตกไปในทางที่ชั่วที่เสียหาย และสตินี้จะเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้องค์กรด้วย ให้ประชาชนด้วย และให้ประเทศชาติด้วย ก้าวไปสู่ความเจริญมั่นคงและยั่งยืนทั้ง รวมไปถึงการบริหารอำนาจหน้าที่และการบริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบล

และสตินี้ยังเป็นสิ่งช่วยให้เกิดความตระหนักข้อบังคับที่ตั้งไว้ร่วมกัน สติเป็นทั้งช่วยส่งเสริมให้การจัดทำงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการใช้จ่ายที่เป็นไปอย่างถูกต้องชอบธรรมรวมถึงการจัดสรรรายได้ที่มาจากแหล่งทุนต่างๆ สติเป็นทั้งตัวแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องในเวลาที่มีการเบิกจ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ สติพละนี้ ยังเป็นพลังสำคัญในการช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานบุคคลของพนักงานส่วนตำบล

และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานร่วมกันอย่างเป็นทีม สติพละนี้จัดได้ว่าเป็นพลังอำนาจที่เมื่อทุกคนได้ศึกษาให้รู้จักจนเกิดความเข้าใจดีแล้ว ย่อมส่งผลให้การกำหนดนโยบายด้านการปฏิบัติงานที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล และสติพละนี้ จัดได้ว่าเป็นพลังสำคัญอย่างยิ่งยวดที่ช่วยส่งเสริมการกำกับดูแล และการตรวจสอบองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ดำเนินการบริหารการพัฒนาเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลทุกประการ และสตินี้เองเป็นสิ่งช่วยให้ทุกคนมีความเป็นกัตตัญญูตามคันทะกล่าวคือ ความเป็นผู้ใคร่จะทำนั้นๆ หรือบริหารและพัฒนาสิ่งนั้นๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้^{๑๖๓}

การนำเอาสติพละนี้มาใช้ในการบริหารการพัฒนาองค์กร ถือว่าเป็นนำเอาพลังที่เกิดจากการใช้สติอย่างถูกต้องตามแนวทางแห่งโยนิโสมนสิการ เพราะเป็นหลักการที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญา ซึ่งสิ่งชั่วร้ายทั้งหลาย ในฐานะที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ได้ถือหลักสตินี้แน่นอนเป็นแนวทางในการบริหารพัฒนาบ้านเมือง เพราะมีความเลื่อมใสและเชื่อมั่นในหลักนโยบายที่พระพุทธเจ้าตรัสพระดำรัสไว้ว่า เมื่อโคทั้งหลายข้ามปากไปอยู่ ถ้าโคผู้นำฝูงพาไปตรง เมื่อมีผู้นำพาไปตรงเช่นนั้น โคทั้งหลายนั้นย่อมไปตรงตามกัน ในหมู่มนุษย์ก็อย่างเดียวกัน คือ ท่านผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นผู้ใหญ่ ถ้าท่านผู้นั้นประพฤติเป็นธรรมแล้วไซ้ร หมู่ประชาชนทั้งหลายนอกนี้ ก็จะประพฤติเป็นธรรมด้วยเช่นกัน ดังนั้น ในธรรมทั้งหลายทั้งปวงนั้น สติหรือสติพละนี้เอง จึงจัดได้ว่าเป็นนายใหญ่หรือพละกำลังขนาดใหญ่ (สตัยาธิปัตเตยยา) แห่งการทำกิจทั้งปวงหรือการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธในกิจทุกๆ อย่างให้บรรลุเป้าหมายได้ แม้การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เช่นกัน เมื่อปรารถนาอยากให้นโยบายที่ตนกำหนดไว้นั้นบรรลุเป้าหมายตามที่ตนตั้งไว้นั้น ก็จะต้องอาศัยหลักสติพละนี้มาเป็นพลังช่วยส่งเสริมหรือขับเคลื่อนการปฏิบัติงานขององค์กรให้มุ่งไปสู่ความสำเร็จ อำนาจหน้าที่และการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบังคับตำบล แผนพัฒนาการประชุม การจัดหางบประมาณ รายได้ที่มาจากแหล่งทุนต่างๆ การเบิกจ่ายเงิน การพัสดุ และแม้การบริหารงานบุคคล เช่น พนักงานส่วนตำบล และ ลูกจ้าง เป็นต้น ตลอดจนการกำหนดการปฏิบัติงานที่สำคัญๆ รวมไปถึงการกำกับดูแลและตรวจสอบดังกล่าวนี้ ล้วนต้องใช้สติหรือการระลึกรู้ขึ้นมาเป็นพลังในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ และเป็นหลักการอันสำคัญที่จะขาดหรือมองข้ามไม่ได้ และตัวสตินี้เองจะเป็นตัวตั้งรับกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นแล้วและที่ยังไม่เกิดขึ้นกับองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ หากจะกล่าวให้ครบถ้วนกระบวนการเกี่ยวกับสตินี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้มีกิจกรรมการอบรมอยู่ทุกๆ เดือน จึงจะเป็นผลดีต่อองค์กรอย่างมาก ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า สติ โลกสมิ ชาโคโร สติ (ความระลึกรู้) นี้ จัดว่าเป็นธรรมเครื่องตื่นอยู่ในโลก หรือเป็นเครื่องตื่นตัวให้ทันต่อปัญหาและอุปสรรคทั้งหลายที่

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

เกิดขึ้นตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ว่า สติ สพพตถ ปตติยา สติเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใช้ในสถานที่ทั้งปวง^{๑๖๔}

ถ้ามีสติมาควบคู่กับปัญญาก็จะมองเห็นผลประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก แทนที่จะมองเห็นประโยชน์ของส่วนตน สติ คือ ตัวระลึกได้ว่าองค์กรต้องให้ความสำคัญก่อน แทนที่ตนเองจะมองมุ่งหวังไปให้กับญาติพี่น้อง แต่มองเห็นประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก มันก็จะมึนโยบายและแผนนำไปสู่การปฏิบัติ ปิดช่องเหล่านั้น และมีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง สติ ในที่นี้คือ การรู้เท่าทัน กล่าวคือ จิตสำนึกในความรับผิดชอบในการบริหารการพัฒนา ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ ท่านได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้ คือ คนผู้มีสติ มีความเจริญทุกเมื่อ หากองค์กรบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายในการส่งเสริมหลักสติพละ (การส่งเสริมการใช้สติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา) ก็จะสามารถทำให้การบริหารนโยบายขององค์กรดำเนินไปสู่เป้าหมายได้อย่างถูกต้องถูกธรรมและจะเป็นสิ่งเพิ่มพูนพลังอำนาจให้ทวีคูณยิ่งขึ้นให้กับหลักธรรมบาลีหรือให้กับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและจะเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นไปอีก และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับจังหวัดและจะต้องร่วมมือกับประชาชนด้วยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น ควรมีตำแหน่งรองรับพระสงฆ์หรือบัณฑิตผู้จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์มาเป็นผู้ช่วยในตำแหน่งนักวิชาการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาเพื่อช่วยชี้แนะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในทุกวันนี้ มีสาขาวิชารัฐศาสตร์และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เฉกเช่นเดียวกันกับสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยอื่นๆ ก็มี ดังนั้น การจะประสบผลสำเร็จในการบริหารการพัฒนาองค์กรโดยเฉพาะในด้านการบริหารนโยบายนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยจะต้องมีกลุ่มนักวิชาการทางมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง ๒ แห่ง กล่าวคือ ๑. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ ๒. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้ง ๒ มหาวิทยาลัยดังกล่าวนี้ เข้ามาร่วมทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศไทย และจะต้องบรรจุลงในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นการรับรองทางกฎหมายสืบไปและเป็นปัญหาที่เร่งด่วนที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการให้เท่าทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กำลังเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่กำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้ ๒ มหาวิทยาลัยสงฆ์นี้ เป็นสถาบันแห่งการนำจิตวิญญาณในการบริหารการพัฒนาทั้งตน ทั้งคน ทั้งงาน ทั้งองค์กร และประเทศชาติบ้านเมืองสืบไป^{๑๖๕}

การนำเอาหลักสติพละ คือ “การนำพลังแห่งความระลึก” มาใช้ในส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้ เพราะมีหลักฐานปรากฏ

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ชัดเจนมาแล้วในสมัยพุทธกาล คือ ในสมัยนั้นพระพุทธเจ้าทรงบริหารการพัฒนางองค์กร คือ องค์กรพุทธบริษัท ๔ กลุ่ม ด้วยการแสดงสติพละหรือพลังแห่งการมีสติระลึกรู้เป็นประจำทุกวันซึ่งจะขาดไม่ได้เลยในการบริหารเพื่อการพัฒนาองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังมีพระพุทธดำรัสที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ยศยอมเจริญ แก่บุคคลผู้มีความหมั่น มีสติ มีการงานสะอาด ใคร่ครวญแล้วทำ ระวังดีแล้ว เป็นอยู่โดยธรรม และไม่ประมาท^{๑๖๖}

สติพละเป็นหลักการอีกประการหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าเป็นหลักการอันสำคัญแห่งตรัสรู้ธรรมทั้งปวงและเป็นหลักการสำคัญเพื่อพัฒนาดน คน งาน องค์กร บ้านเมือง ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ ผู้มีสติคือผู้ ผู้มีสติคือผู้ที่มีหลักของการคุ้มครองตนและผู้อื่นให้ผาสุกไปด้วยกัน พระพุทธองค์ตรัสเตือนไว้ว่า จงเป็นผู้ไม่ประมาท มีสติ มีศีลดีงาม ตั้งความดำริไว้ให้ดี คอยรักษาจิตของตน พระพุทธดำรัสนี้ เป็นหลักที่บ่งบอกให้เห็นว่าแม้ตัวบุคคลเองก็พึงเป็นผู้ไม่ประมาท ต้องมีสติเป็นเครื่องระลึกรู้อยู่ตลอด มีศีลธรรมอันดี มีความคิดที่เป็นไปในทางสุจริตธรรม และต้องคอยรักษาจิตใจของตนอย่างสม่ำเสมอ จึงจะสามารถบริหารพัฒนาดน คน งาน องค์กร แม้กระทั่งประเทศชาติของตนให้บรรลุผลสำเร็จและก้าวหน้าได้^{๑๖๗}

สติพละเป็นแรงขับที่ทรงพลังเพราะสามารถทำให้เป้าหมายที่ตั้งไว้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพหากนำมาใช้ในองค์กรด้วยแล้วก็ยิ่งจะส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้^{๑๖๘} หากนำไปพัฒนาดน พัฒนาคณ จะทำให้ตนและผู้อื่นทำร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเพิ่มสมรรถนะของการปฏิบัติร่วมกัน สติจะทำให้ทุกคนและผู้อื่นร่วมกันระลึกรู้ถึงภาระหน้าที่ที่ต้องทำร่วมกัน จะช่วยเตือนกันและกันถึงขอบข่ายในสิ่งที่ต้องหรือในอำนาจหน้าที่และในการบริหารงานขององค์กรตามนโยบายที่มาจากภาครัฐหรือมาลำดับบนลงล่าง และสติพละนี้จะเป็นเครื่องมือทำให้ผู้นำหรือผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชน รำลึกนึกถึงแนวทางการบริหารและโครงสร้างการบริหารงานร่วมกัน สติเป็นทั้งเครื่องช่วยต่อต้านกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เป็นทั้งตัวช่วยยับยั้งความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาความไม่เข้าใจกันในการทำงานร่วมกันตลอดถึงผลประโยชน์ต่างๆ^{๑๖๙} สติพละหรือสตินี้ เป็นหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่าเป็นที่จะขาดไม่ได้ เพราะเป็นหลักธรรมที่มีพลังส่งผลให้มนุษย์ผู้นำไปปฏิบัติหรือพัฒนาสิ่งต่างๆ สามารถบรรลุได้ตามที่ตนปรารถนา สติจัดว่าเป็นเครื่องป้องกันบาปทุจริตและเครื่องกังวลใจ เป็นธรรมเครื่องพุงกาย วาจา และใจ เป็นทั้งเครื่องช่วยส่งเสริมความรู้ตัวทั่วพร้อม เป็นทั้งยับยั้งความหลงใหลในกามคุณทั้งหลายตลอดถึงความทุกข์ต่างๆ ท่านจุลลโกณฑาท ปชุนนธิดา กล่าวไว้ว่า บุคคลไม่ควรทำบาปซึ่งเป็นเครื่อง

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทังโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

กังวลในโลกทั้งปวง ด้วยกาย วาจา หรือด้วยใจ มีสติสัมปชัญญะ ละกามทั้งหลายได้แล้วไม่ควรเสพทุกข้ออันประกอบด้วยสิ่งที่ไร้ประโยชน์ ฉะนั้น สตินี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะขาดไม่ได้ เพราะส่งเสริมทุกคนทุกฝ่ายระลึกถึงนโยบายต่างๆ อันเป็นภาระหน้าที่ที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมด้วยช่วยกันผลักดันนโยบายเหล่านั้นให้ไปสู่เป้าหมาย^{๑๗๐}

นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นนั้นจะเป็นนโยบายที่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยหลักธรรมเข้ามาช่วยส่งเสริม เฉกเช่น เจ้าชายสิทธัตถราชกุมาร กว่าจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาพุทธเจ้าได้ตามนโยบายที่พระองค์ทรงไว้นั้น พระองค์ทรงอาศัยหลักธรรมคือสติความระลึกถึงนี้เองอยู่ทุกขณะจิตมาเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมสนับสนุนจิตใจขอพระองค์ให้มีความแก้แค้นกล้าคอยเป็นพลังหนุนให้มุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ หลักสติพละนี้ จัดว่าเป็นธรรมะที่มีอุปการะมาก เพราะช่วยหนุนนำ ค้นคว้า ไตร่ตรองถึงการพิจารณาปัญหาและอุปสรรคทั้งหลายที่เป็นปัญหาทั้งแรงดวนและไม่แรงดวนด้วยปัญญาอย่างรอบคอบ สติเป็นเครื่องป้องกันความหลงลืม เป็นตัวช่วยให้ระลึกถึงตน ระลึกถึงคน ระลึกถึงงาน ระลึกถึงความ เป็นไปขององค์กร ระลึกถึงสิ่งที่คนทุกกลุ่มจะต้องช่วยบริหารเพื่อพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าไปเรื่อยๆ ช่วยทำให้กิจการต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้น บุคคลผู้ปรารถนาความสำเร็จแห่งกิจทั้งปวง พึงมีสติระลึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พึงทำความเคารพให้มากต่อพระสัทธรรมอยู่ตลอด พึงอาศัยสงบ ละความละโมภ แสวงหาหนทางแห่งความดับทุกข์หรือปัญหาและอุปสรรคอยู่เสมอ มีสติมุ่งมั่นต่อการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคตามหลักการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธจะช่วยส่งเสริมให้การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสมหวังตามปรารถนาได้ดังพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า เมื่อรชนมาปรารถนาอายุ วรรณะ ยศ เกียรติ สวรรค์ และความเกิด ณ ตระกูลสูง และความยินดีอันยิ่ง ๆ ไป เป็นผลข้อประสงค์แล้ว พึงบำเพ็ญความไม่ประมาทให้บริบูรณ์ในสันดานเถิด ก็สามารถจะเป็นบ่อเกิดแห่งกุศลและคุณที่ประสงค์มีอายุเป็นต้นนั้น, บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญความไม่ประมาทในบุญกิริยา การทำบุญทั้งหลาย อันเป็นไป ณ กายวาจาจิต และกุศลสุจิต ซึ่งเป็นไป ณ ๔ ภูมิ กามาวจร รูปาวจร อรูปาวจร โลกุตตระ ทุกประการ, บัณฑิตผู้มีสติคนผู้ไม่ประมาทแล้ว ย่อมยึดประโยชน์ทั้ง ๓ ไว้ได้ คือ ๑. ประโยชน์ในทวิภวธรรมภพนี้ ๒. ประโยชน์เป็นไปในสัมปรายภพภายหลัง และ ๓. ประโยชน์อย่างยิ่งคือนิพพาน, เพราะอาศัยความบรรลุประโยชน์ที่ประสงค์ทั้งภพนี้และภพหน้า ท่านจึงสรรเสริญผู้มีปัญญา จำทรงว่าเป็นบัณฑิต ดำเนินในประโยชน์กิจด้วยปัญญา ความไม่ประมาทเป็นเหตุให้บัณฑิตชาติ ยึดประโยชน์ทั้ง ๒ ไว้ได้ ด้วยที่กล่าวมานั้น^{๑๗๑}

สตินี้ จัดได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาและประชาชนจะต้องมีเหมือนกัน เพราะสตินี้เป็นสมรรถนะช่วยขับเคลื่อนนโยบายให้ดำเนินงานเป็นไปเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตกลงไว้ ร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับสติไว้ว่า

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ ดร.แสง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

บุคคลควรเตือนกันและกัน ควรสอนกันและกัน และป้องกันกันและกันจากคนไม่ดี เพราะเขา (คนดี) ย่อมเป็นที่รักของคนดี แต่ไม่เป็นที่รักของคนไม่ดี^{๑๗๒}

๑.๔ การนำเอา สมานิพละ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามจะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความมุ่งมั่นตั้งใจเป็นแรงกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย^{๑๗๓} การปฏิบัติงานตามนโยบายที่ภาครัฐให้มายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้เลยก็คือความมุ่งมั่นตั้งใจ ความเอาใจใส่ ติดตาม การปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม การตั้งใจพัฒนาท้องถิ่นให้อยู่ดีมีสุข ประชาชนได้ประโยชน์อย่างผาสุก การไม่ทอดทิ้งภารกิจหน้าที่ มองภารกิจที่เกิดจากนโยบายให้ถือว่าเป็นหนึ่งของการบริหารงานที่เป็นทำให้งานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ตามวัตถุประสงค์คือปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก^{๑๗๔}

ทั้งนี้ สมานิพยังช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่นเกิดความกระตือรือร้นต่อการบริหารนโยบายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เมื่อเรามุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้แล้ว จะมีการหมั่นตรวจสอบ มีการให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมที่จัดทำขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การนำเอาหลักสมานิพละ เข้ามาช่วยในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้เกิดการติดตามและประเมินผลนโยบายต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการสร้างเครื่องมือในการติดตามประเมินผลนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น^{๑๗๕}

มีโครงการฝึกปฏิบัติธรรมฝึกสมาธิ พาเข้าวัด ไปนอนวัด มีปฏิบัติธรรม ทำบุญตามเทศกาล ถวายเทียนพรรษา การมีจัดปฏิบัติธรรมในภาพรวมของจังหวัด มีการทำบุญเลี้ยงพระ วันสำคัญ วันพ่อวันแม่ วันข้าราชการพลเรือน^{๑๗๖} สมาธิทำให้มีความตั้งใจทำงาน มีสติระลึกรู้ในหน้าที่การงาน^{๑๗๗} การบริหารงานที่ไม่บรรลุเป้าหมาย เพราะสาเหตุคือการขาดความตั้งใจจริงและเพราะความเพิกเฉยต่อการปฏิบัติงาน จากประสบการณ์ทำงานการบริหาร พบว่า ความตั้งใจนี้จะขาดไม่ได้เลย ต้องอาศัยตั้งใจจริงๆ จึงทำให้การบริหารงานบรรลุได้ตามเป้าหมาย^{๑๗๘} ได้นำหลักความตั้งใจมาในการทำงานทุกวัน ติดตามกลับไปยังต้นเรื่องว่าพยายามไม่ให้เกิดความผิดพลาด ซึ่งเป็นตัวช่วย

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ นายวีระชัย เพชรดี, รักษาการท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรืองศิริภคกุล, ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, หน.กลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ ส.อ.วิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาส, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

ส่งเสริมให้บุคลากรผู้ปฏิบัติได้เกิดความตั้งใจเพิ่มขึ้นในการทำงาน ตั้งใจติดตามงานที่มอบหมาย มีการพัฒนาบุคลากรให้เก่งในการทำงาน^{๑๗๙} นโยบายที่ปฏิบัติมาครั้งนี้ สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพราะอาศัยการนำเอาความมุ่งมั่นตั้งใจเป็นหลัก และได้มีการพูดให้เกิดความตระหนักรู้บ่อยๆ เกี่ยวกับความตั้งใจ ต้องตั้งใจให้จริง อย่าตั้งใจแบบเล่นๆ ต้องตั้งใจให้ถูกกับงานที่กำลังทำ ทุกคนต้องรู้และเข้าใจ และต้องเข้าถึงหลักการของความตั้งใจอันนี้เพราะต้องใช้ในการบริหารงานหรือปฏิบัติอยู่ทุกวันจนเป็นกิจวัตรประจำวันที่จะขาดไม่ได้ไม่งั้นแล้วงานก็จะไม่บรรลุตามเป้าหมายเอาไว้อ^{๑๘๐}

การใช้สมาธิหรือความตั้งใจตามหลักที่พระสงฆ์ท่านสอนไว้นั้น สามารถส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรของรัฐทำงานได้เป็นอย่างดี เพราะถ้ามีสมาธิแล้ว สามารถให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน เมื่อได้ใช้สมาธิในการทำงาน สมาธิทำให้ความผิดพลาดก็ลดน้อยลงไป มีความระมัดระวังมากขึ้น รอบคอบมากขึ้น^{๑๘๑} การบริหารงานนั้น ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความตั้งใจ^{๑๘๒} ในฐานะที่เป็นชาวพุทธ เมื่อกล่าวถึงนโยบายแล้ว สิ่งสำคัญที่อย่างยิ่งที่ช่วยผลักดันงานให้บรรลุเป้าหมายได้ สิ่งที่ดีที่สุด นั่นคือ ต้องตั้งใจทำจริง นโยบายจึงจะบรรลุเป้าหมาย นโยบายเปรียบเหมือนหุ่น แต่พลังงานทางด้านจิตใจกล่าวคือความตั้งใจจริง ตั้งใจทำ นั่นคือตัวขับเคลื่อนการบริหารนโยบายให้ไปสู่ความสำเร็จ^{๑๘๓}

การใช้สมาธิในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี^{๑๘๔} การอาศัยหลักสมาธิจะเป็นแนวทางการพัฒนาที่ส่งผลให้เป็นไปในทางเดียวกัน^{๑๘๕} ควรนำหลักสมาธิพละมาส่งเสริมการฝึกจิตใจให้มีความตั้งมั่นต่อการพัฒนาตน คน และการปฏิบัติงาน^{๑๘๖} การฝึกสมาธิก่อนลงมือปฏิบัติงาน^{๑๘๗} องค์กรแห่งนี้อาศัยความตั้งใจร่วมกันทำจึงทำให้นโยบายบรรลุตามเป้าหมาย^{๑๘๘} เมื่อนำหลักสมาธิมาใช้ในการบริหารงานองค์กร ก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความตั้งใจในการทำงาน ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่เพิกเลินหลงไหลไปกับสิ่งที่จะทำให้เสียงานเสียการ^{๑๘๙}

^{๑๗๙} สัมภาษณ์ จำเอนกบัณฑิตศักดิ์ มหาผาตย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๐} สัมภาษณ์ นายวัฒนชน ชาทองยศ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๑} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๒} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวัว,

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สิ้นเพ็ง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทรี, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาใจ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๘} สัมภาษณ์ นายรักชาติ เนาวรัตน์, ปลัดเทศบาลตำบลนาตู, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๙} สัมภาษณ์ นางพิชญามณูช เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

สมาธิพลหรือพลังของความตั้งใจนี้เป็นการช่วยให้ผู้นำหรือผู้บริหารและบุคลากรเกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมให้เกิดการทำงานหรือการบริหารงานทั้งในด้านนโยบาย แผนงาน และโครงการ อย่างตั้งใจ ไม่ฟุ้งซ่านโลเลไปในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากงานที่ทำ พระพุทธเจ้าตรัสว่า คนฉลาดได้ทำจิตของตนให้ช้อยตรงต่อกิจนั้นๆ และ พึงเป็นผู้ฉลาดในกระบวนการจิตของตน กล่าวคือ รู้ว่าความคิดในขณะนั้นเป็นอย่างไร มีความมุ่งตรงต่อการบริหารการพัฒนาใหม่ หรือมีความฟุ้งซ่านในการปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกสภาพแวดล้อมชักไป เมื่อรู้ดังนี้ ก็ดึงจิตกลับมาสู่ความตั้งใจในการบริหารการพัฒนาองค์กรต่อไป ซึ่งต้องตั้งใจประคับประคองจิตไว้ไม่ให้ไปออกนอกเหนือจากภาระงานที่ปฏิบัติอยู่ สมาธินี้จัดว่าเป็นองค์ธรรมที่ส่งเสริมการบริหารเพื่อการพัฒนา กิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามนโยบายที่ตั้งไว้ตามนั้น

ทั้งนี้ ยังมีหลักธรรมอีกประการหนึ่งที่ต้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำไปส่งเสริมในการปฏิบัติงาน นั่นก็คือ ขันติธรรม ธรรมคือความอดทน หรือการสร้างปลูกฝังการสร้างพลังของความอดทนให้กับทุกคนทุกฝ่ายสำหรับใช้ในการปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งหลักการนี้พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ขันติเป็นประธาน เป็นเหตุแห่งคุณคือศีล (ความมีระเบียบวินัย) และ สมาธิ (ความตั้งใจ), กุศลธรรมทั้งปวงย่อมถึงเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ ก็เพราะขันติ (ความอดทน) นี้ด้วย และในการปฏิบัติงานร่วมกันจากทุกคนทุกฝ่ายนั้น ก็เป็นหน้าที่ที่ทุกคนทุกฝ่ายจะรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของกันและกันด้วย เพราะสิ่งนี้พระพุทธองค์ตรัสเรียกว่า สมานัตตตา ความเป็นผู้มีตนสม่าเสมอในตัปปริยาปันนธรรม คือธรรมของชนผู้เนื่องในหมู่นั้นๆ พึงให้เป็นไปในชนที่นับเนื่องเป็นหมู่เดียวกันโดยสมควร คุณธรรมข้อนี้ ย่อมให้เกิดผล คือ พหุပ္ปิตา ความเป็นที่รักของชนเป็นอันมาก ผลนี้ย่อมมีประโยชน์แก่ชนผู้นับเนื่องในหมู่ทั่วกันไป ไม่นิยมขึ้น ผู้น้อยเป็นที่รักของท่านผู้ใหญ่ ก็จะได้รับความอุปถัมภ์ค้ำชูชนผู้เสมอกัน ก็ต่างจะได้อาศัยกัน ท่านผู้ใหญ่เล่า ก็จะได้ผู้น้อยไว้เป็นกำลัง เมื่อกิจเกิดขึ้นก็จะตั้งใจทำให้สำเร็จด้วยความรักดีสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงด้วยกายและจิตก็ย่อมเป็นไป เพราะความรักใคร่ในกันเป็นที่ตั้ง เมื่อเกิดขึ้นในหมู่ใดก็ยิ่งความเจริญให้เป็นไปในหมู่นั้น ทั้งนี้ พระพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้อีกว่า สพเพสํ สงฆภูตานํ สามัคคี วุฑฒิสาธิกา ความสามัคคีย่อมยังความเจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้าให้สำเร็จ แก่ชนทั้งหลายผู้เป็นหมู่มากทุกเหล่า ก็ในหลักการทั้งปวงนั้น สมาธิ (ความตั้งใจ) จัดว่าเป็นประมุขหรือเป็นประธานใหญ่ (สมาธิปมุข) นอกจากนั้น ตรัสไว้ว่า "บุคคลผู้เป็นคนฉลาด มีความเพียร มีปัญญา เป็นเครื่องบริหารตน ตั้งอยู่ในศีลแล้ว อบรมจิตและปัญญาตั้งอยู่ นั้นพึงถึงขั้นนี้ได้แล" กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีความเพียร ตั้งตนอยู่ในศีลธรรมและจริยธรรมอันถูกต้องตามหลักธรรมแล้ว มีการอบรมจิตใจ และปัญญาอยู่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอก็จะสามารถบริหารพัฒนาองค์กรที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่นั้นให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่กำหนดไว้ได้^{๑๙๐}

^{๑๙๐} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ, รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สมาธิพละ แปลว่า พลังของความตั้งใจ นี้ ซึ่งเกิดมาจากการฝึกฝนอบรมมาดี เหมือนที่ พระพุทธเจ้าตรัสว่า จิตที่ฝึกแล้ว ย่อมนำความสุขมาให้ทั้งตน ทั้งคน ทั้งองค์กร ทั้งประเทศชาติ บ้านเมือง ดังนั้น สิ่งอันเป็นพื้นฐานที่ทุกคนจะต้องทำความเข้าใจเป็นอันดับที่ ๔ ต่อจากสติ พละ นั่นก็คือ สมาธิพละหรือพลังของความตั้งใจให้ถูกต้องตามหลักการทางพระพุทธเจ้าให้ชัดเจนว่า มีการนำไปใช้ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธอย่างไร ต่อจากนั้น ก็ใช้หลักอริยสัจ ๔ ประการเข้ามา กำหนดถึงปัญหาและอุปสรรคที่ตัวข้าตชวการบรรลุปเป้าหมายของนโยบายที่ตั้งไว้ ซึ่งจะกำหนดให้รู้ ว่า ทุกข์หรือปัญหานั้นเกิดจากอะไร เมื่อรู้ต้นแล้วจะต้องพิจารณาดูอย่างละเอียดว่าเป็นปัญหาที่เร่งด่วน หรือไม่เร่งด่วนมากนักน้อยเพียงไร ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาดังด้วยวิธีการหรือแนวทางต่างๆ ทั้งทางโลกและทางธรรมเข้าแก้ไขปัญหาละอุปสรรคเหล่านั้นให้หมดไป^{๑๙๑}

สมาธิช่วยให้มีใจจดจ่อต่อการบริหาร (ไม่ใช่เป็นตัวบุคคลนะ แต่เป็นคณะทำงานภายใน องค์กรร่วมกัน แผนงานที่ทำตามนโยบายต้องไม่บกมิด ซึ่งเป็นนโยบายใหญ่มาอยู่แล้ว แต่ว่านโยบาย ลงจะอย่างไร ในคัมภีร์พระไตรปิฎกท่านกล่าวไว้ว่า สมาธิพละหรือพลังแห่งสมาธินี้ จัดว่าเป็น ธรรมะหรือหลักการที่มีพลังช่วยส่งเสริมให้จิตใจของผู้ว่า ผู้บริหาร ตนเอง ผู้อื่น องค์กร มีความแน่ว แน่ หนักแน่น มีสภาพเป็นหนึ่งเดียว มีสภาพบริสุทธิ์ผุดผ่องปราศจากความเศร้าหมอง อ่อนโยน เหมาะแก่การใช้งาน มีความตั้งมั่น ไม่ให้มีความหวั่นไหวต่อการบริหารการพัฒนาองค์กร ให้มีจิตใจ ซื่อตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่การงาน ต่อศีล ต่อกฎหมายบ้านเมือง ต่อระเบียบข้อบังคับต่างๆ ต่อ นโยบายนั้นๆ ต่อของตนและของประโยชน์ส่วนร่วม^{๑๙๒}

สมาธิพละเป็นพลังที่ช่วยผลักดันจิตให้เกิดความตั้งอกตั้งใจอย่างมุ่งมั่นให้เพื่อสิ่งนั้นๆ สำเร็จผลหรือบรรลุผล เป็นพลังที่อุทิศให้บุคคลหรือองค์กรที่ได้นำหลักพลังคือความตั้งใจนี้มุ่งสู่ความ ชัยชนะตามที่ปรารถนาหรือต้องการ ในทางพระพุทธศาสนานั้น ท่านกล่าวไว้ว่า สมาธิพละนี้สามารถ ส่งเสริมให้บุคคลได้ปฐมฌาน ทุติฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน วิชชา ๓ กล่าวคือ ปุพเพนิวาสานุสสติ ญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ เป็นต้น และส่งเสริมให้บรรลุในสิ่งต่างๆ ที่ตั้งใจไว้ตามนโยบาย นั้นๆ ทั้งนี้ สมาธิพละนี้ยังช่วยส่งเสริมให้บุคคลหรือคณะบุคคลหรือคณะทีมงานหรือองค์กรปราศจาก ความวิตกกังวล ช่วยให้เกิดความสุขในการทำงานทั้งในความเป็นส่วนตัวและทั้งในความเป็นหมู่คณะ ได้เป็นอย่างดี และสมาธิพละนี้ยังจัดว่าเป็นเครื่องช่วยเพิ่มพูนสมรรถนะทางด้านสติสัมปชัญญะได้ อย่างยอดเยี่ยม ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวนี้ พระพุทธเจ้าทรงนำมาใช้และช่วยส่งเสริมให้เหล่าพระสมมุติ สงฆ์จนก้าวข้ามจากความเป็นปุถุชนไปสู่ความเป็นพระอริยบุคคล เพราะฉะนั้น องค์กรจะประสบ ความสำเร็จผลตามเป้าหมายหรือตามนโยบายได้ จึงควรรักษาเอาหลักสมาธิพละซึ่งเป็นข้อธรรมอัน

^{๑๙๑} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง,ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต,๑๕ตุลาคม๒๕๕๙.

^{๑๙๒} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์,ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต,๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

สำคัญอีกประการหนึ่ง ในบรรดาหลักพละ ๕ ประการมาใช้ในการส่งเสริมการบริหารการพัฒนาคน คน งาน และองค์กร^{๑๙๓}

สมาธิเป็นตัวเพิ่มแรงกระตุ้นให้จิตมีพลังในการทำงาน ในหลักการนี้บุคคลหรือคณะบุคคลในองค์กรเมื่อจะนำไปใช้พึงละมานะความถือตัวถือตน ความประมาท และความหวังในภายนอก กล่าวคือการมุ่งหวังผลประโยชน์จากตำแหน่ง จากอำนาจอุปถัมภ์ จากการมีส่วนร่วมได้ส่วนในผลประโยชน์ต่างๆ เสียในท้องถิ่นที่ตนปฏิบัติอยู่ทั้งภายในและภายนอก เพราะจะอีกหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความตั้งใจนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธให้กับองค์กร และสมาธินี้ยังเชื่อว่าเป็นคุณในท่ามกลางแห่งพระศาสนาเพราะพระบาลี (โองาพปาฏิโมกข์ข้อกลาง) ว่า "การยังความดีให้ถึงพร้อม" สมาธิทำให้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นงดงาม ก็สมาธินั้นชื่อว่างาม เพราะเป็นเหตุนำมาซึ่งคุณมีอิทธิวิธีและความสำเร็จผลในด้านอื่นๆ อีกแก่องค์กร^{๑๙๔}

สมาธิพละเป็นสิ่งที่ทุกๆ คนในองค์กรพึงสั่งสมให้เป็นอุปนิสัยและเพื่อเป็นเครื่องส่งเสริมให้มีเยือกเย็นต่อการกำหนดนโยบายนั้นๆ บรรลุเป้าหมาย^{๑๙๕} และผู้มีสมาธิเป็นอุปนิสัยแห่งคุณธรรมต่างๆ ย่อมถึงความเป็นผู้ได้อิทธิญาเฉกเช่นพระพุทธเจ้าและพุทธสาวกของพระพุทธองค์ใช้ในการส่งเสริมเพื่อพัฒนาตนและผู้อื่นจนบรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ตนมุ่งปรารถนา^{๑๙๖}

สมาธิ หมายถึง ความตั้งใจ ความมุ่งมั่น ความบากบั่น ความกล้าหาญ ความสงบนิ่ง ความเยือกเย็น ความประนีประนอม ความขจัด จัดว่าเป็นธรรมให้ก้าวล่วงปัญหาต่างๆ ที่ทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน ไม่มีสมาธิในการทำงาน และสมาธินี้จัดว่าเป็นวิฆัมภนปหาน คือ เครื่องห้ามปรามและข่มความขัดแย้งการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรกับองค์กรหรือหน่วยงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้น ท่านจึงกล่าวไว้ว่าธรรมอันเป็นปฏิปักษ์ต่อปรีญฐาน (การกลุ้มรุมจิต) แห่งกิเลส พระพุทธเจ้าทรงประกาศด้วยหลักสมาธิ และเป็นธรรมเครื่องชำระขัดเกลากิเลสคือค้นหาความทะยานอยากในสิ่งอันเป็นไปในด้านที่ผิด ไม่ถูกต้องตามธรรม และสมาธินี้ยังจัดว่าเป็นมูลเหตุแห่งการได้ความเป็นพระอนาคามีสำหรับพระสงฆ์หรือคฤหัสถ์ผู้ปฏิบัติตามหรือผู้ทำให้บริบูรณ์ในสมาธิ เมื่อบุคคลในทุกองค์กรได้นำหลักสมาธิมาใช้ในกิจกรรมหรือโครงการฝึกอบรมสมาธิก็จะทำให้บุคคลในองค์กรนั้นๆ สามารถมองเห็นสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ตามความเป็นจริงที่เกิดจากสภาพแวดล้อมเหล่านั้นหรือตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในแง่ดีและแง่ร้าย^{๑๙๗}

^{๑๙๓} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต,ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙๔} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา,ผศ.ดร.,อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา,๑๐ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙๕} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ,หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙๖} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ,หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙๗} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ,หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ในคัมภีร์พระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "วินัย กล่าวคือ ความเคารพต่อศีล ความเคารพต่อระเบียบ ความเคารพต่อหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบชั่วดี หลักความคุ้มค่า หลักการเปิดเผยข้อมูล หลักความโปร่งใส และหลักกติกากฎต่างที่เกิดจากความเห็นพ้องต้องกันอย่างถูกต้อง เป็นต้น ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่สังวร (ความสำรวมระมัดระวัง) สังวร (ความสำรวมระมัดระวัง) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่วิปัสสนา (ความไม่เดือดร้อน ความไม่ร้อนใจ (อันเกิดจากการกระทำที่ถูกต้อง) วิปัสสนา (ความไม่เดือดร้อน ความไม่ร้อนใจ (อันเกิดจากการกระทำที่ถูกต้อง) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่ปราโมทย์ (ความบันเทิงใจ ความปลื้มใจ) ปราโมทย์ (ความบันเทิงใจ ความปลื้มใจ) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่ปีติ (ความแช่มชื่น) ปีติ (ความแช่มชื่น) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่ปัสสัทธิ (ความสงบกายสงบใจจากความทุจริตทางกาย วาจา และใจ) ปัสสัทธิ (ความสงบกายสงบใจจากความทุจริตทางกาย วาจา และใจ) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่สุข สุขย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่สมาธิ (ความตั้งใจหรือความมุ่งมั่น) สมาธิ (ความตั้งใจหรือมุ่งมั่น) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่ยถาภูตญาณทัสสนะ (ความรู้ความเห็นตามเป็นจริง) ยถาภูตญาณทัสสนะ (ความรู้ความเห็นตามเป็นจริง) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่นิพพิทา (ความเบื่อหน่าย) นิพพิทา (ความเบื่อหน่าย) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่วิราคะ วิราคะ (ความคลายกำหนัด) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่วิมุตติ (ความหลุดพ้น) วิมุตติ (ความหลุดพ้น) เพื่อประโยชน์แก่วิมุตติญาณทัสสนะ (ความรู้เห็นในความหลุดพ้น) วิมุตติญาณทัสสนะ (ความรู้เห็นในความหลุดพ้น) ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่อนุपाทาปรินิพพาน (ความดับกิเลสทั้งหลายไม่มีเบญจขันธ์หลงเหลืออยู่อีก) การพูดกัน การปรึกษากัน การเข้านั่งใกล้กัน การเงี้ยวสอด (ลงสับ) (ทุกอย่าง) มีนั้นเป็นประโยชน์ นั่นคืออะไร นั่นคือความพ้นแห่งจิต เพราะไม่ถื้อมัน" เมื่อทุกคนในองค์กรของตนๆ ใช้ปัญญาตั้งใจพิจารณาตามหลักการดังกล่าวมานี้อย่างท่องแท้และเข้าใจแล้ว ก็จะเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประสบผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่ตั้งไว้ได้ทั้งในด้านในการเป็นผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถช่วยแก้ไขปัญหและอุปสรรคหรือวิกฤตในด้านต่างๆ ได้ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองบริหาร การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ และสิ่งแวดล้อม พึงพิจารณานำมาใช้ให้เหมาะสม^{๑๙๘}

สมาธิเป็นหลักธรรมอีกประการหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เพราะจะช่วยให้การบริหารการพัฒนา นโยบายต่างๆ สมาธิช่วยให้นโยบายไม่เป็นไปในทางที่สุดโต่ง และมีความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกันกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ เพราะฉะนั้น ทุกองค์กรจึงควรมีการส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการฝึกสมาธิในแต่ละเดือนอย่างต่อเนื่อง เพราะสมาธินี้จะช่วยให้ผู้นำหรือผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น และมุ่งมั่นในการทำงาน^{๑๙๙}

^{๑๙๘} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙๙} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

๑.๕ การนำเอา ปัญญาพละ (ความรอบรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

ความรอบรู้โดยการอาศัยการพัฒนาที่ตนเองก่อน ต้องรู้ก่อนและรู้มากกว่าผู้อื่น ที่จะไปส่งเสริมสนับสนุนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม^{๒๐๐}ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบายนั้น จะต้องอาศัยความรอบรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมาและการศึกษาติดตามหรือก้าวให้ทันกับเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่อย่างที่เราเรียกกันว่า “ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน” หรือที่เรียกว่า “ยุค ICT” นั้นเองที่ต้องนำมาใช้ในการบริหารการพัฒนาองค์กรให้เกิดความทันสมัยในการติดต่อประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งทั้งนี้ ในความรอบรู้นี้จะไม่ทิ้งความรู้เก่าและจะต้องไม่เพิกเฉยต่อความรู้ใหม่ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ ต้องอาศัยความเพียรหมั่นติดตามอย่างต่อเนื่อง^{๒๐๑}

ปัญญาพละ (ความรอบรู้) เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญอย่างมากต่อผู้กำหนดนโยบาย ผู้กำหนดนโยบายต้องมีความรอบรู้ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง หากปราศจากความรอบรู้แล้วนั้น ย่อมไม่สามารถที่จะบริหารนโยบายที่ตนเองกำหนดขึ้นมาให้บรรลุเป้าหมายตามที่งานวางไว้ได้ การบริหารบริหารนโยบายจำเป็นจะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ การมีปัญญาพละหรือความรอบรู้ในศาสตร์ทางการบริหาร ย่อมเกิดศิลป์ในการบริหารนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้ ปัญญาพละจะทำให้เกิดความรอบคอบในการบริหารนโยบาย ทำให้เกิดการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างตรงความต้องการของประชาชนมากขึ้น เพราะมีความรอบรู้ในการวางแผนและการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา^{๒๐๒}

การอาศัยหลักวิชาการ หรือ อาศัยความชำนาญที่เราได้สั่งสมมา หากขาดความรอบรู้ก็ไม่สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ในองค์กรมีการซื้อถึงสิ่งดี สิ่งนี้ไม่ดี ได้มีสำนักงานพระพุทธศาสนาได้แจกเอกสารเกี่ยวกับคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกับจังหวัดมหาสารคาม มีการจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรม^{๒๐๓}

ความรอบรู้ถือว่าสำคัญมากๆ ในการทำงานในองค์กร เพราะหากไม่มีความรู้ในการทำงานจะทำให้มีข้อผิดพลาดเยอะ เพราะการทำงานในระบบของราชการนั้น ต้องอยู่กับระเบียบกับ

^{๒๐๐} สัมภาษณ์ นายวีระชัย เพชรดี, รักษาการท้องถิ่นจังหวัด, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๐๑} สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรืองศิริกุล, ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๐๒} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๐๓} สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

กฎหมาย ซึ่งเรื่องนี้จะศึกษาไว้เป็นอย่างดี เพราะเราไม่สามารถทำงานตามใจตนเองได้ จึงใช้ความรู้ให้ต้องเป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย^{๒๐๔}

ความรู้รอบเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารการพัฒนาด้านนโยบาย นโยบายจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้น จะต้องนำเอาความรู้จากด้านต่างๆ หรือองค์ความรู้จากสาขาวิชาต่างๆ เข้ามาร่วมด้วย อีกทั้งสิ่งที่ขาดไม่ได้คือการใช้ปัญหาไตร่ตรองนโยบายของละเอียดเพื่อให้ความถูกต้องและสอดคล้องกับการประชาคมร่วมกับพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นว่ามีปัญหาอะไรบ้างที่มีความจำเป็นและเร่งด่วนที่ทุกส่วนจะต้องร่วมกันแก้ไขร่วมกันพัฒนา^{๒๐๕}

เพิ่มพูนปัญญาด้วยการนิมนต์พระสงฆ์มาแสดงธรรม เพิ่มพูนปัญญาด้วยไปศึกษาดูงาน แล้วนำมาปฏิบัติในหน่วยงาน มีการจัดกิจกรรมนำผู้เฒ่าผู้แก่ไปไหว้พระธาตุพนมที่จังหวัดนครพนมทุกปี การบริหารงานไปตามกฎระเบียบที่บังคับไว้ ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ ให้ไปบรรลุเป้าหมาย และเพื่อให้งานออกมาดี การเชื่อมระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายราชการ ฝ่ายปลัดจะทำหน้าที่อยู่ตรงกลาง สามารถเชื่อมกับฝ่ายการเมืองก็ได้และฝ่ายราชการก็ได้ ในปฏิบัติงานนั้น ได้อาศัยหลักการในการปฏิบัติตนให้อยู่ในบทบาทสายกลาง ต้องบริหารความขัดแย้งให้ได้^{๒๐๖}

นโยบายที่ได้มาจากการสำรวจปัญหาจากพี่น้องในชุมชนนั้น ประสบผลสำเร็จก็เพราะผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชน ร่วมกันคิดร่วมแก้ร่วมพัฒนา เห็นปัญหาที่เดือดร้อนจริงๆ จึงได้กำหนดเป็นนโยบาย นโยบายบรรลุเป้าหมายก็เพราะที่ผ่านมามีทั้งหมดนั้น เกิดจากองค์ความรู้ของทุกคนทุกฝ่ายได้เข้ามีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือกัน^{๒๐๗}

ได้ใช้ปัญญาละมาช่วยส่งเสริมการบริหารงาน โดยการพิจารณาว่าบุคลากรคนใดมีความถนัดในเรื่องใด มีความชอบในเรื่องอะไร มีอะไรเป็นพิเศษ ที่จะทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ ส่งเสริมมอบหมายตามความถนัดความชำนาญ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้การทำงานในองค์กร ส่งเสริมให้แต่ละคนได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมการรับรู้รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน และมีการประชุมกันอยู่เนืองนิตย์ การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ไปศึกษา ได้ไปอบรม ได้ไปสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพื่อพัฒนาองค์กร ในฐานะที่เป็นผู้บริหารนั้น ก็ได้ใช้หลักพรหมวิหารมาช่วยส่งเสริมในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ถามถึงความเป็นอยู่ของผู้ร่วมงานเป็นประจำเพื่อให้เกิดกำลังใจในการทำงาน มีการจัดตั้งกองทุนในแต่ละเดือนเพื่อช่วยเหลือกันและกัน มีกระบวนการในการพิจารณาความดีความชอบเพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจ การ

^{๒๐๔} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ หานาม, พนักงานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารฯ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๐๕} สัมภาษณ์ ส.อ.วิวัฒน์ ศรีแก้ว, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๐๖} สัมภาษณ์ จำเอนกันเทิงศักดิ์ มหามาศย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๐๗} สัมภาษณ์ นายวัฒนชน ชาทองยศ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

สร้างความเท่าเทียมกัน ใช้ทางสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนา การเชิญผู้มาร่วมประชุมนั้นควรมีการเลี้ยงข้าวด้วย^{๒๐๘}

ความรู้รอบรู้ถือว่าเป็นหัวใจของผู้บริหาร เพราะว่าโลกมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวัน สังคมก็มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น จึงจะต้องมีการศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อกำหนดรู้ และเพื่อกำหนดนโยบาย มาทำแผนงาน มาทำโครงการ เพราะว่าถ้าปราศจากความรู้แล้ว ก็จะทำให้การบริหารหรือการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปได้อย่างไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ต้องมีความรอบรู้ว่ตอนนี้สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง เพราะจะมาเกี่ยวข้องกับนโยบาย แผนงาน และโครงการทั้งหมด จะต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะโลกมันเปลี่ยน ก็ต้องทันโลกด้วย ใช้วิธีเปิดใจคุยกัน เปิดใจให้กันและกัน ถ้าเป็นแนวบริหาร ก็จะใช้แนวระนาบ ไม่ใช่หลักการแบบบังคับบัญชา หรือในทางพระพุทธศาสนาก็คือการใช้ความมีเมตตาต่อกัน พร้อมทั้งจะรับฟัง พร้อมทั้งจะให้โอกาสในการเปลี่ยนแปลง คนควรยึดมั่นต่อคำสอนของพระพุทธเจ้า จะมีผลอย่างมากต่อการปฏิบัติงาน สิ่งไหนที่ตั้งมั่นว่าทำแล้วถูกต้องกับกาลเทศะตามพื้นที่จะทำให้นโยบาย แผนงาน และโครงการบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ นโยบายต้องยืดหยุ่นได้ ไม่ควรให้ผิดจากแนวคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ถ้าเรายึดหลักของศีล ๕ ก็เป็นสิ่งเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม ส่วนคุณธรรมอื่นๆ จะติดตามมาเอง ความอยากได้ทำให้คนไม่มีสติในการทำงาน^{๒๐๙}

ในการดำเนินงานที่ผ่านมา นั้น องค์การประสบผลสำเร็จก็เพราะได้นำเอาความรู้มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ และเพราะนโยบายนั้นสามารถนำมาแปลงได้จึงทำให้การจัดการองค์กรมีความยืดหยุ่น สิ่งที่เป็นความจำเป็นมากที่สุดนั้นก็คือการได้อาศัยความรู้จากแหล่งต่างๆ และจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการร่วมด้วย ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ทุกคนจัดกิจกรรมการประชุมหรือการประชุมที่วัดอาราม มีพระสงฆ์ร่วมประชุมด้วย ทุกคนได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นต่อนโยบาย^{๒๑๐}

การนำความรู้ในทางพระพุทธศาสนา มาส่งเสริมองค์กรจะทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้รอบด้าน และรู้จักสิ่งที่ควรและสิ่งที่ไม่ควร เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดทำกิจกรรมโครงการเกี่ยวกับทางพระพุทธศาสนาให้เยอะ เพราะมีผลมีคุณค่าทางจิตใจและพฤติกรรม ทุกวันนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือพระพุทธศาสนาที่จะจรลงคุณธรรมทางจิตใจได้ ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีได้ก็จริง แต่ว่า เส้นทางของพระพุทธศาสนานั้นเป็นเส้นทางที่ไป

^{๒๐๘} สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๐๙} สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคงใหญ่, ๙ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๑๐} สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวัวไร่, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

ไกลกว่า และสามารถพิสูจน์ได้ชัดเจนกว่า ผู้บริหารควรปฏิบัติตนให้เป็นอย่างในด้านคุณธรรมและจริยธรรม^{๒๑๑}

ความรอบรู้จะช่วยทำให้ไม่เพิกเฉยต่อปัญหาและความต้องการของชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นและมีศรัทธาต่อการบริหารงาน ในการบริหารราชการนี้ ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจ มีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลดภารกิจบางอย่าง ควรมีการกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น รวมไปถึงการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ และการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน^{๒๑๒}

ความรอบรู้จะเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายของการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น ด้าน นโยบาย แผนพัฒนา และโครงการต่างๆ การแสวงหาความรู้ความสามารถจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่รวดเร็ว อันจะเป็นอย่างยิ่งต่อการให้บริการต่อพี่น้องประชาชน ควรจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมโดยเฉพาะทุกองค์กรหรือทุกหน่วยงานของทางราชการอย่างน้อยๆ ต้องให้รู้ไว้เป็นหลักการในการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องมีและต้องทำอย่างต่อเนื่อง ควรมีการเข้าวัดทุกวันสัปดาห์ โดยกำหนดเอาช่วงเช้าพรรษา ก่อน ต่อก็จะเข้าไปปฏิบัติเป็นประจำ ควรปฏิบัติธรรม ควรมีการส่งเสริมเด็กให้เข้าวัดฟังธรรมตั้งแต่เด็ก^{๒๑๓}

การใช้ความรู้ที่หลากหลายเข้ามาส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และในภาระงาน ในหน้าที่ มีการประสานงานระหว่างกรมฯ กับหน่วยงานตรวจสอบ มีความชัดเจนก่อน ก่อนที่จะมีการสั่งการ ต้องมีการประสานงานกันว่า อะไรที่ทำได้ อะไรที่ไม่ได้ ให้ชัดเจนก่อนที่จะสั่งการให้ท้องถิ่นปฏิบัติ^{๒๑๔}

จากประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติมา นโยบายในแต่ละปีที่ผ่านมา บรลุเป้าหมายได้เพราะเรามีการประชุม มีการสำรวจปัญหา มีธรรมาภิบาล มีนโยบายจากตัวท้องถิ่นเอง และนโยบายเหล่านี้ สามารถนำประยุกต์หรือแปลงเป็นแผนงานหรือโครงการได้ ผลสำเร็จเด่นๆ นั้นคือ การร่วมมือร่วมแรงร่วมใจนำความรู้ความสามารถมาช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญขึ้นเมื่อนำเอาความรู้ทางพระพุทธศาสนา มาส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้

^{๒๑๑} สัมภาษณ์ นางชฎิลล์ สิ้นเพ็ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๑๒} สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๑๓} สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาใจดี, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชุมแพพัฒนา, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๑๔} สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙.

ผู้ปฏิบัติงานมีความรอบรู้เข้าใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น เพราะคำสอนทางพระพุทธศาสนาช่วยสอนให้คนรู้จักบาปบุญคุณโทษ รู้จักสิ่งที่ควรและไม่ควร สิ่งที่เป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์^{๒๑๕}

หากองค์กรทุกองค์กรได้นำหลักธรรมเหล่านี้มาช่วยส่งเสริมในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้องค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งเป็นผลสำเร็จมาจากการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน^{๒๑๖}

การทำงานโดยมีปัญญาพละหรือความรอบรู้เป็นฐานจะช่วยส่งเสริมให้การทำงานโดยใช้ความคิดและมีความรอบคอบในการตัดสินใจในการทำงาน มีหน้าที่สำคัญคือการตัดสินใจ ทั้งนี้ การตัดสินใจนั้น ถ้าหากขาดปัญญาหรือความรอบรู้จะทำให้เกิดภาวะการตัดสินใจผิดพลาด แล้วส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งที่เป็นด้านนโยบาย ด้านแผนงาน และด้านโครงการได้ แต่ถ้าใช้ปัญญาพละหรือความรอบรู้ทางพระพุทธศาสนามาช่วยส่งเสริมในการตัดสินใจ จะช่วยส่งผลให้เกิดความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายในงานที่ทำ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า สิ่งที่รัก (อื่น) เสมอด้วยตนไม่มี, ทรัพย์ (อื่น) เสมอด้วยข้าวเปลือกไม่มี, แสงสว่าง (อื่น) เสมอด้วยปัญญาไม่มี, ฝนแลเป็นสระอย่างยิ่ง ดังนั้น ท่านจึงกล่าวไว้ว่า ผู้มีปัญญา ย่อมรักษาความไม่ประมาท เหมือนคนมีทรัพย์รักษาทรัพย์อันประเสริฐ ฉะนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ปัญญาพละนี้จึงจัดว่าเป็นข้อธรรมอันสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีส่วนในการสนับสนุนให้นโยบายประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเป็นเครื่องเพิ่มพูนสมรรถนะทางความรอบรู้ทั้งต่ออำนาจหน้าที่การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการบริหาร ตลอดถึงไปโครงสร้างการบริหารงาน ทั้งนี้ ปัญญาพละหรือพลังแห่งความรอบรู้ นี้ จะต้องเป็นปัญญาที่มีความศรัทธาเชื่อมั่นในพระพุทธเจ้าและข้อธรรมที่ถูกจัดว่าข้อธรรมสากลที่ชาวโลกยอมรับและมีความเที่ยงธรรมเท่านั้น เพราะฉะนั้น ปัญญาพละนี้ จะต้องเป็นปัญญาที่เกิดจากความเชื่อมั่นใน มีตถาคตโพธิสัทธานำนโยบาย คือ มีความเชื่อมั่นในนโยบายอันเป็นพระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคตเจ้า” เท่านั้น จึงจะส่งเสริมให้การบริหารการพัฒนา นโยบายหรือการกำหนดนโยบายเหล่านั้นมีการดำเนินเป็นไปอย่างไม่ผิดพลาดและสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์แบบและยั่งยืนมั่นคงต่อการพัฒนาตน คน งาน องค์กร และประเทศชาติบ้านเมือง ตามที่สังคมโลกต้องการ^{๒๑๗}

คำว่า “ปัญญาพละ” นี้ แปลเป็นภาษาไทยว่า “พลังแห่งความรอบรู้” เป็นปัญญาที่พระพุทธเจ้าทุกๆ พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะว่าเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมมนุษย์มองปัญญาและอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างทะลุปรุโปร่ง และปัญญาอันเป็นเครื่องสำหรับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนี้ บุคคลผู้ในองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดถึงประชาชนทั้งหลาย จะต้องเป็นคนมีปัญญา มีความเพียร ตั้งตนอยู่ในศีลและหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมั่นจัดกิจกรรมและ

^{๒๑๕} สัมภาษณ์ นายรักษาทิ เนาวรัตน์, ปลัดเทศบาลตำบลนาคู, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๑๖} สัมภาษณ์ นางพิชญามญช์ เดชศิริ, หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๑๗} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รองศาสตราจารย์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

โครงการฝึกอบรมจิตและปัญญาอยู่เนืองๆ ทุกๆ เดือน จึงจะช่วยแก้ไปปัญหาและอุปสรรคทั้งหลาย ในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ และการจะได้มาซึ่งปัญญาพละนี้ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ธรรม ๔ ประการนี้ อันบุคคลเจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ซึ่งสกทาคามีผล ซึ่งอนาคามีผล ซึ่งอรหัตผล ซึ่งปัญญา ซึ่งความเจริญแห่งปัญญาความรอบรู้ ซึ่งความไพบูลย์หรือสมบูรณ์แบบแห่งปัญญา ซึ่งความเป็นผู้มีปัญญามาก ซึ่งความเป็นผู้มีปัญญาแน่นหนา ธรรม ๔ ประการ คือ ๑. การคบสัตบุรุษ ๒. การฟังสัทธรรม ๓. การกระทำไว้ในใจโดยแยบคาย ๔. การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ภิคุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการนี้แล อันบุคคลเจริญแล้ว กระทำให้มากแล้วย่อมเป็นไป เพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ซึ่งสกทาคามีผล ซึ่งอนาคามีผล ซึ่งอรหัตผล ซึ่งปัญญา ซึ่งความเจริญแห่งปัญญาความรอบรู้ ซึ่งความไพบูลย์หรือสมบูรณ์แบบแห่งปัญญา ซึ่งความเป็นผู้มีปัญญามาก ซึ่งความเป็นผู้มีปัญญาแน่นหนา เนื้อหาที่นำมาแสดงให้เห็นนี้ เมื่อทุกคนในองค์กรถือปฏิบัติตามนี้ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารการพัฒนาด้านนโยบายเพื่่มุ่งเน้นพัฒนาตน คน งาน องค์กร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การบริหาร สิ่งแวดล้อม และประเทศชาติบ้านเมืองที่ดี อันเป็นไปตามหลักธรรมาธิปไตยที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้^{๒๑๘}

ปัญญา คือ ความรอบรู้ (ความรู้เรื่องอะไร?) ถ้าเราไม่รู้ในท้องถิ่นในพื้นที่ของตนเอง ประชาชนก็จะไม่เลือกเข้าไปบริหาร แต่ขณะเดียวกันความรู้รอบรู้ นี้ จะมีผลต่อเมื่อผลงานที่ปรากฏ ถ้าไม่รู้มันไม่สามารถชี้เป้าหมายของปัญหาได้ ฉะนั้น ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนคืออะไร? และเป็นปัญหาที่มีนโยบายรองรับไหม เมื่อรู้ดังนี้ จะสามารถแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ จากการปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ จากนโยบายที่ภาครัฐให้มา และจากการแปลงนโยบายเหล่านั้นหรือบางส่วนเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาให้ถูกกับสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่ตนปฏิบัติงานอยู่นั้น และปฏิบัติควบคู่ทางโลกทางธรรม ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักการของการใช้พลังแห่งปัญญาหรือความรู้ไว้ว่า ปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ คือ สามารถใช้กำจัดความอยากได้ที่ไม่ชอบด้วยธรรมหรือกำจัดความอยากในผลประโยชน์อันเป็นร่วมไม่ให้นำมาเป็นของตัวเองแบบผิดตลอดถึงช่วยไม่ไปเอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องในด้านที่ผิดอันเป็นสิ่งที่ผิดทั้งศีลธรรมและจริยธรรมรวมไปถึงหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นเครื่องป้องกันความโกรธ ความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยกัน ปัญญาเป็นตัวช่วยให้เกิดความสมัคสามัคคีกันในหมู่คณะทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ ปัญญาพละนี้ยังเป็นเครื่องส่งเสริมให้ตัวสำคัญในการรักษาจิตใจไม่ให้ตกไปหรือคิดไปในทางที่ชั่วหรือทุจริตทั้งต่อตน ต่อคน ต่องาน ต่อองค์กร ต่อการบริหารการพัฒนา ต่อประชาชน และต่อเศรษฐกิจและสังคม ต่อการเมืองการปกครอง ต่อสิ่งแวดล้อม และต่อประเทศชาติบ้านเมืองของตนเป็นต้น เมื่อทุกคนทุกฝ่ายรู้และเข้าใจในหลักการ

^{๒๑๘} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง,ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต,๑๕ตุลาคม๒๕๕๙.

ดังกล่าวนี้ ก็จะสามารถทำให้การบริหารการพัฒนาองค์กรส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบายต่าง ๆ นั้น ก็จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างสำเร็จผลด้วยดีทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น^{๒๑๙}

สิ่งที่จะทำให้นโยบายบรรลุเป้าหมายได้นั้น ทุกคนในแต่ละทุกองค์กรและประชาชน จะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนากายและจิตให้มีพลังทางปัญญาให้ต่อเนื่องอยู่ทุกเดือน เพราะพลังทางปัญญานั้นจะช่วยส่งเสริมทุกคนในองค์กรมีหลักการการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธที่จะทำให้เกิดปัญญาเห็นแจ้งเป็นธรรมเกิดขึ้นในใจ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า คนมีปัญญาดี ไม่ประมาทในเมื่อผู้อื่นประมาท มักตื่นในเมื่อผู้อื่นหลับ ย่อมละทิ้งคนโง่เหมือนน้ำผึ้งไหลเร็ว ทั้งมาไม่มีการไล่ไป ฉะนั้น^{๒๒๐}

ต้องมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมรู้และเข้าใจในหลักการของ “ทฤษฎีธรรม” คือ การทำความเข้าใจให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่นหรือพื้นที่ของตน และมีเนื้อความที่ท่านแสดงไว้ว่า การทำความเข้าใจให้ตรง ได้แก่ กัมมัชสะกตาญาณ ถึงพร้อมด้วยกุศลเจตนา ดังพระอานนทเถระแสดงไว้ในมูลฎีกาแห่งกามาวจรกุศลบทว่า กัมมัชสะกตาญาณ คือ ปัญญาที่รู้ว่า สัตว์ทั้งหลาย มีสิทธิในการกระทำของตนเอง ที่เรียกว่า “กรรมสิทธิ์” ทั้งที่เป็นฝ่ายดีและไม่ดีด้วยกันทั้งสิ้น ส่วนทรัพย์สินเงินทอง บิดา มารดา สามี ภรรยา และ บุตรธิดา เหล่านี้มีใช่เป็นกรรมสิทธิ์ของสัตว์ทั้งหลาย เหล่านั้นโดยแท้จริง เพราะไม่อาจนำติดตามไปในภพอื่นได้ แม้ในภพนี้ชาตินี้เอง ก็ยังมีกรรมสิทธิ์ไม่แน่นอนด้วยซ้ำไป เพราะยังมีภัยต่าง ๆ นานาแย่งชิงเอาไปได้ ความเห็นที่ว่าสัตว์ทั้งหลายเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์แห่งการกระทำของตนไม่มีใครจะแย่งชิงเอาไปได้เช่นนี้ คือ ทฤษฎีธรรม ดังนั้น เจตนาเจตสิกที่เกิดพร้อมกับกัมมัชสะกตาญาณคือปัญญาเจตสิกที่เกี่ยวข้องกับเห็นว่า สัตว์ทั้งหลายนั้นย่อมเป็นไปตามกรรมที่ตนได้ทำไว้ ก็ได้ชื่อว่า “ทฤษฎีธรรม” ทั้งนี้ มีเนื้อหาแห่งคำที่ท่านแสดงเกี่ยวกับกัมมัชสะกตาญาณไว้ว่า “ทิวฺฐิ เอว อชฺชกมฺมํ ทิวฺฐชฺชกมฺมํ” แปลความว่า ความเห็น คือ ปัญญานี้แหละ เป็นธรรมที่ถูกกระทำให้ตรง ชื่อว่า ทิวฺฐชฺชกมฺม คำว่า ทิวฺฐิ ในที่นี้ หมายถึง ปัญญา คือ ธรรมชาติที่รู้และเห็นตามความเป็นจริง ได้แก่ กัมมัชสะกตาญาณ ธรรมที่เป็นปัจจัยแก่กัมมัชสะกตาญาณ มี ๓ ประการ คือ ๑. สุตมยปัญญา ได้แก่ ปัญญาที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียน เป็นปัจจัยให้เกิดกัมมัชสะกตาญาณ เช่นเรื่อง ปฏิสันธิ กรรม หรือ กิเลส เป็นต้น ๒. จินตามยปัญญา ได้แก่ ปัญญาที่เกิดจากการคิดพิจารณาถึงความเป็นอยู่ของสัตว์ทั้งหลายในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความมีโรค ไม่มีโรค ความโง่ ความฉลาด สุข ทุกข์ อายุยืน อายุสั้น มั่งมี หรือ ยากจน เหล่านี้เป็นต้น เป็นปัจจัยให้เกิดความทุกข์ทางกายทางใจหรือความทุกข์ต่างๆ หรือปัญหาและอุปสรรคต่างๆ กัมมัชสะกตาญาณ มีการพิจารณาเรื่องกรรมและผลของกรรม เป็นต้น ๓. ภาวนามยปัญญา ได้แก่ ปัญญาที่เกิดจากการเจริญวิปัสสนา เป็นปัจจัยให้เกิดกัมมัชสะกตาญาณ มีการเห็นนามรูปพร้อมทั้งปัจจัยของนามรูป เป็นต้น ดังนั้น เนื้อความแห่งคำที่กล่าวมานี้ จึงแบ่งปัญญาออกเป็น ๒ อย่าง คือ

^{๒๑๙} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เดิมศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๒๐} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ปัญหาที่เป็นเหตุอย่างหนึ่งกับปัญหาที่เป็นผลอย่างหนึ่ง คือ ๓.๑ ปัญหาที่เป็นเหตุ นั้น อันได้แก่ สุตมย ปัญหา จินตามยปัญหา ภาวนาปัญหา ๓.๒ ปัญหาที่เป็นผลนั้น ได้แก่ กัมมัสสกตาญาณ ด้วยเหตุนี้เอง ถึงแม้ชนทั้งหลายจะยังละสัทธิกายทิฐิไม่ได้ก็จริง แต่เมื่อมีความคิดเห็นตรงอยู่ในเครื่องวัด ปัญหาที่เรียกว่า ทสวัตถุสสัมมาทิฐิ ๑๐ ประการนี้อย่างถึถ้วนแล้วก็ชื่อว่า กัมมัสสกตาญาณ ที่สำเร็จเป็นทิฐิขุกรรมกุศล เมื่อบุคคลากรทุกคนในองค์กรของตนๆ มีความรู้และเข้าใจในเรื่องดังกล่าวนี้แล้ว ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติต่อตน ต่อคน ต่องาน ต่อองค์กร ต่อประชาชน และต่อประโยชน์ส่วนของคนทั้งชาติ การบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่กันและกันก็จะไปอย่างมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาอันถูกต้องต่อกันและกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็จะไปอย่างผาสุก เมื่อจิตใจของทุกคนในองค์กรทุกภาคทุกส่วนมีจิตใจที่ดีแล้ว มีความซัดเกล้าดี จิตใจก็จะเยือกเย็น จิตใจก็จะมุ่งมั่นทำคุณประโยชน์หรือให้บริการที่เต็มเปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรมมีแก่กันและกันอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ ในหลักการดังกล่าวมานั้น สิ่งสำคัญคือการจัดกิจกรรมอบรมพัฒนาปัญญาอย่างต่อเนื่องจึงเกิดผลดี^{๒๒๑}

การนำเอาพลังปัญญากล่าวคือความรู้ในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์หรือเป็นแนวทางใช้ในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะทำการบริหารงานด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาท้องถิ่นของตนนั่นก็จะเต็มไปด้วยความสำเร็จผลหรือบรรลุนี่สิ่งที่ดี ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ตนก็ดี ผู้อื่นก็ดี หน้าที่การงานก็ดี องค์กรก็ดี ประชาชนก็ดี จะรู้ถึงความผิดชอบชั่วดี ความไม่ต้องเดือดเนื้อร้อนใจ มีจิตใจที่มั่นคง รู้พระสัทธรรมของพระพุทธเจ้า มีความเลื่อมใสศรัทธาที่ถูกต้องเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีหลักการ ไม่เลือนล่อย ปัญญาย่อมบริบูรณ์ ผลที่เกิดจากการปฏิบัติถูกต้องตามหลักการการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ ก็จะทำให้ตน คน งาน องค์กร ประชาชน ประเทศชาติบ้านเมือง ได้รับประโยชน์ในปัจจุบัน เมื่อถึงคราวล่วงลับตายไป ผลดีอันนี้จะช่วยส่งเสริมให้ไปเกิดสุคติที่ดีต่อไป และเป็นอานิสงส์ให้ทั้งตนและผู้อื่นได้บรรลุมรรคผลนิพพาน สิ่งดังกล่าวนี้จะเป็นพลังทางปัญญากระตุ้นเตือนบุคคลให้ทำงานอย่างปราศจากความเห็นแก่ตัวแก่ตน ปัญญาจะช่วยให้ตระหนักในอำนาจหน้าที่และภาระหน้าที่การทำงานที่ตนทำอยู่นั้น และจะเป็นเครื่องเพิ่มพูนสมรรถนะทางปัญญาในการแสวงหาความรู้และความเข้าใจเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคมากยิ่งขึ้น จะเกิดเป็นความขยันหมั่นเพียรอย่างพิเศษ และจะแตกต่างจากการปฏิบัติงานที่ล่วงไปแล้วนั้นโดยสิ้นเชิง^{๒๒๒}

ปัญญาพละนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งทสวัตถุสสัมมาทิฐิ ๑๐ ประการเหล่านี้ คือ ๑. เห็นว่าการให้ทานนั้นได้รับผลดีมีประโยชน์ ๒. เห็นว่าการบูชาต่างๆ ได้รับผลดีมีประโยชน์ ๓. เห็นว่า การต้อนรับเชื้อเชิญหรือการปฏิสันถารหรือการบริการที่ดีได้รับผลดีมีประโยชน์ ๔. เห็นว่าการทำดีและทำชั่วเหล่านี้ มีการได้รับผลทั้งทางตรงและทางอ้อมและทั้งทางกฎหมายแห่งกรรมและ

^{๒๒๑} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๒๒} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

กฎแห่งกฎหมายบ้านเมืองอื่นๆ อีก ๕. เห็นว่า ภพนี้มี คือโลก และผู้ที่กำลังปรากฏอยู่ในโลกปัจจุบันนี้มี เพราะมีการเกิด ๖. เห็นว่า ภพหน้ามี คือโลก และผู้ที่จะไปบังเกิดในอนาคตมี เพราะผู้ที่ยังมีกิเลส เมื่อตายลง ต้องมีการเกิดอีก ๗. เห็นว่า คุณของมารดา มี คือ การทำดีทำชั่วต่อมารดานั้นมีการได้รับผล ๘. เห็นว่า คุณของบิดามี คือ การทำดีทำชั่วต่อบิดานั้นมีการได้รับผล ๙. เห็นว่า สัตว์ที่บังเกิดขึ้น โดยเติบโตในฉัพพณันท์ คือ สัตว์นรก เปรต เทวดา และ พรหม นั้นมี ๑๐. เห็นว่า สมณพราหมณ์ เหล่าใดมีการรู้แจ้งเห็นจริงทั้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยตนเองแล้วสามารถชี้แจงแนะนำให้รู้และเข้าใจได้ สมณพราหมณ์ที่ถึงพร้อมด้วยความสามัคคี และปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเหล่านั้น ย่อมมีทศวัตถุ สัมมาทิฐิ ๑๐ ประการนี้ ใช้เป็นเครื่องบริหารเพื่อพัฒนาใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความคิดเห็นของตนเองว่า มีความเห็นถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ถ้าเห็นว่าถูกต้องครบถ้วนทั้ง ๑๐ ประการตามที่แสดงนี้ ก็นับว่าความคิดเห็นอย่างนี้เป็นทฤษฎีธรรม คือเป็นความเห็นชอบเป็นหลักแห่งปัญหาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ จะเห็นได้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักการดังกล่าวนี้ ชื่อว่าเป็นบุคคลผู้ยังประโยชน์ให้สำเร็จผลแก่ตน แก่งาน แก่องค์กร แก่ประเทศ^{๒๒๓}

ปัญหาพละนี้ สามารถช่วยส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมหาศาล ซึ่งจะให้คำสัมภาษณ์โดยย่อไว้ดังนี้ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า คนมีปัญหา พึงสร้างเกาะที่น้ำหลากมาท่วมไม่ได้ ด้วยความขยันหมั่นเพียร ด้วยความไม่ประมาท ด้วยความสำรวม และด้วยความข่มใจ จึงจะทำให้การบริหารการพัฒนาตน คน งาน องค์กร ประชาชน การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมบรรลุได้ตามนโยบายที่กำหนดไว้ร่วมกันจากบุคคลทุกฝ่าย และตรัสไว้อีกว่า ผู้มีปัญหา ควรรักษาจิต ที่เห็นได้แสนยากที่ละเอียดนัก มีปกติตกไปตามใครในอารมณ์อันใด อันหนึ่งจิตอันบุคคลผู้มีปัญญารักษาไว้ดีแล้วย่อมนำความสุขมาให้ทั้งแก่ตนและผู้อื่น ทั้งแก่องค์กร ทั้งแก่มหาชนในที่ทุกสถานหรือทุกท้องถิ่น และพระพุทธดำรัสที่ว่า ชนผู้ปรารถนาอายุ วรรณะ เกียรติยศ สวรรค์ การเกิดในตระกูลสูง และความเพลินใจ (หรือแม้แต่ในบริหารการพัฒนาสิ่งต่างๆ) พึงทำความไม่ประมาทให้มากยิ่งขึ้น บัณฑิตทั้งหลายสรรเสริญความไม่ประมาทในการทำบุญ (และหรือแม้แต่การบริหารกิจอื่นๆ ก็เช่นกัน) บัณฑิต (ผู้มีปัญญาดี) ผู้ไม่ประมาทแล้ว ย่อมยึดประโยชน์ทั้งสามไว้ได้ คือ ประโยชน์ในภพนี้ ประโยชน์ในภพหน้า และประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน ผู้มีปัญหา ท่านเรียกว่า บัณฑิต เพราะบรรลุถึงประโยชน์ทั้งสองนั้นแล้ว^{๒๒๔}

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ ด้านนโยบาย

^{๒๒๓} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๒๔} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๔ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้านนโยบาย

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ หลักพุทธธรรม (สัทธิปาละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน นโยบาย	ความเชื่อมั่นโดยอาศัยหลักกฎหมาย	๒	๑, ๑๘
	ความมีเหตุมีผล และ หลักทิริ	๒	๒, ๓
	เป็นหลักธรรมที่พิสูจน์ได้	๑	๒
	มีความเชื่อมั่นในนโยบาย	๑	๓
	มีหลักธรรมาภิบาลและคุณธรรม	๒	๔, ๙
	บริหารพัฒนาองค์กรได้อย่างเป็นดี	๑	๕
	ส่งผลให้เกิดคุณประโยชน์อย่างมาก	๑	๖
	ความเชื่อมั่นต่อหลักกรรม	๑	๗
	มีความเป็นผู้นำและตั้งมั่นในความดี	๑	๘
	มีความเสมอภาคกัน	๑	๑๑
	มีอย่างประโยชน์อย่างมหาศาล	๑	๑๓
	การทุจริตก็จะไม่เกิดขึ้น	๑	๑๔
	เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	๑	๑๘
	มีความหนักแน่นต่อการทำสิ่งต่างๆ	๑	๑๙
	ช่วยปิดกั้นช่องทางการทุจริต	๑	๒๐
	เป็นนโยบายที่มีความสมบูรณ์	๑	๒๑
	ความเชื่อมั่นให้ครบทุกวงจร	๑	๒๒
	เป็นระเบียบปฏิบัติร่วมกัน	๑	๒๒
	การฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรม	๑	๒๕
	มีหลักเวสารัชชกรณธรรม	๑	๒๓
	มีความเชื่อเรื่องกรรม	๘	๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
	มีความเชื่อเรื่องผลของกรรม	๘	๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
	มีความเชื่อเรื่องมีกรรมเป็นของตน	๘	๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
	มีความเชื่อมั่นต่อพระพุทธเจ้า	๘	๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
	เป็นไปเพื่ออริยทรัพย์ ๗ ประการ	๒๕	

ตารางที่ ๔.๔ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้านนโยบาย (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ หลักพุทธธรรม (วิริยพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน นโยบาย	การสร้างความเข้าใจกับท้องถิ่น	๑	๑,
	นโยบายสำเร็จได้ด้วยความเพียร	๒	๒, ๓
	การตระหนักในความรับผิดชอบ	๒	๓, ๔
	การไม่ทำให้ระบบราชการเสียหาย	๑	๔
	พระสงฆ์ให้ความรู้เรื่องความเพียร	๑	๕
	จัดอบรมเพื่อส่งเสริมความเพียร	๑	๖
	ปลูกจิตสำนึกและการสอนให้รู้จริง	๑	๗
	มีความระมัดระวังมากขึ้น	๒	๘, ๙
	ตรงกับความเป็นจริงในพื้นที่	๒	๙, ๑๐
	มีปฏิบัติงานที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น	๒	๑๐, ๑๒
	มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล	๒	๑๑, ๑๓
	ยังประโยชน์ให้สำเร็จเป็นอย่างมาก	๒	๑๒, ๑๔
	ดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย	๒	๑๓, ๑๕
	ผู้ทำงานระมัดระวังต่อบาปมากขึ้น	๒	๑๔, ๑๖
	เพียรถูกเป็นความปลอดภัยของชีวิต	๒	๑๕, ๑๘
	คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร	๓	๑๖, ๑๙, ๒๔
	ทำความเพียรให้ต่อเนื่อง	๒	๑๗, ๒๐
	ใช้หลักหลักปธาน ๔	๔	๑๘, ๒๑, ๒๕, ๒๓
	อาศัยหลักสัมมปปธาน ๔	๔	๑๙, ๒๒, ๒๕, ๒๓
	หลักอิทธิบาท ๔	๒	๒๐, ๒๒
	ตระหนักถึงความขยันหมั่นอยู่เสมอ	๒	๒๑, ๒๒
	พึงเว้นเสียจากสิ่งที่เป็นบาปในโลกนี้	๒	๒๒, ๒๓
	ความเพียรทำให้คนแก่ล้าวก้าว	๑	๒๓
	ความเพียรเป็นเหตุให้มั่นคง	๒	๒๔, ๒๓
	ไม่ท้อถอย ไม่ท้อใจ สำนึกอยู่เสมอ	๑	๒๕

ตารางที่ ๔.๔ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้านนโยบาย (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ หลักพุทธธรรม (สติพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน นโยบาย	ระลึกถึงโดยอาศัยการทักท้วง	๑	๑
	การมีสติเป็นสิ่งที่สำคัญ	๑	๒
	มีสติรู้สภาพภายในภายนอกองค์กร	๑	๓
	มีสติตั้งรับปัญหา-ความเปลี่ยนแปลง	๒	๔, ๑๖
	ส่วนมากมีสติตั้งใจทำงานดี	๑	๕
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	๑	๖
	สติสร้างความสามัคคี-ติดตามงาน	๑	๗
	สติช่วยทำให้บริหารงานองค์กรดีขึ้น	๒	๘, ๙
	สติจะคอยควบคุมพฤติกรรม	๑	๑๐
	สติสร้างความโปร่งใส-ซื่อสัตย์สุจริต	๑	๑๐
	สติช่วยนึกถึงนโยบายที่ตั้งใจไว้	๑	๑๑
	สติทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	๒	๑๓, ๑๕
	สติช่วยป้องกันเราไม่ให้หลงลืม	๒	๑๔, ๑๗
	สติทำให้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา	๑	๑๘
	สติควบคุมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ	๑	๑๘
	มีสติถูกต้องตามหลักโยนิโสมนสิการ	๑	๑๙
	สติเป็นสิ่งสำคัญในสถานที่ทั้งปวง	๑	๑๙
	มีสติมาควบคู่กับปัญญา	๑	๒๐
	มีสติ มีภาระงานสะอาด	๑	๒๑
	มีหลักของการคุ้มครองตนและผู้อื่น	๑	๒๒
	สติเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติร่วมกัน	๑	๒๕
	สติจัดว่าเป็นเครื่องป้องกันทุจริต	๑	๒๓
	สติจัดว่าเป็นธรรมะที่มีอุปการะมาก	๑	๒๔
	สติทำให้ได้รับประโยชน์ ๓ อย่าง	๑	๒๔
	ป้องกันกันและกันจากคนไม่ดี	๑	๒๕

ตารางที่ ๔.๔ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้านนโยบาย (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ หลักพุทธธรรม (สมมติผล)	ความถี่	คนที่
ด้าน นโยบาย	ความมุ่งมั่นตั้งใจเป็นแรงกระตุ้น	๑	๑
	การปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม	๑	๒
	เกิดความกระตือรือร้นต่อนโยบาย	๑	๓
	การติดตามประเมินผลนโยบาย	๑	๓
	มีโครงการฝึกปฏิบัติธรรมฝึกสมาธิ	๒	๔
	ความตั้งใจนี้จะขาดไม่ได้เลย	๑	๕
	สมาธิทำให้มีความตั้งใจทำงาน	๒	๕, ๖
	นโยบายสำเร็จได้ความตั้งใจ	๑	๗
	สมาธิทำให้ความผิดพลาดลดน้อยลง	๑	๙
	ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความตั้งใจ	๒	๑๐, ๑๑
	การใช้สมาธิในการบริหารงาน	๑	๑๒
	อาศัยสมาธิเป็นแนวทางการพัฒนา	๑	๑๓
	ฝึกจิตให้มีความตั้งมั่นต่อการพัฒนา	๑	๑๔
	การฝึกสมาธิก่อนลงมือปฏิบัติงาน	๑	๑๕
	องค์กรนี้อาศัยความตั้งใจร่วมกัน	๑	๑๖
	ตั้งใจทำ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่เพเลินหลงไหล	๑	๑๖
	ได้ทำจิตของตนให้ช้อยตรงต่อกิจนั้นๆ	๑	๑๘
	ความเป็นผู้มีตนสม่าเสมอ	๑	๑๘
	สมาธิ(ความตั้งใจ)จัดว่าเป็นประมุข	๑	๑๘
	สมาธิเกิดจากการฝึกฝนอบรมมาดี	๑	๑๙
	ใช้วิธีสัจ ๔ เข้ามากำหนดถึงปัญหา	๘	๑๙,
	ผู้ปฏิบัติงานมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น	๔	๒๐, ๒๓, ๒๔, ๒๕
	สมาธิเพิ่มสมรรถนะสติสัมปชัญญะ	๘	๒๑
	สมาธิเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี	๘	๒๕
	สมาธิช่วยให้นโยบายไม่สุดโต่ง	๑	๒๕

ตารางที่ ๔.๔ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้านนโยบาย (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ หลักพุทธธรรม (ปัญญาพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน นโยบาย	ความรอบรู้จากการพัฒนาตนเอง	๑	๑
	ความรอบรู้-ประสบการณ์ที่สั่งสมมา	๑	๒
	ผู้กำหนดนโยบายต้องมีความรอบรู้	๑	๓
	การจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรม	๑	๔
	รู้ระเบียบและกฎหมาย	๑	๕
	องค์ความรู้จากสาขาวิชาต่างๆ	๑	๖
	การนิมนต์พระสงฆ์มาแสดงธรรม	๑	๗
	เกิดองค์ความรู้จากทุกคนทุกฝ่าย	๑	๘
	มีการประชุมกันอยู่เนืองนิตย์	๑	๙
	ความรอบรู้เป็นหัวใจของผู้บริหาร	๑	๑๐
	มีพระสงฆ์ร่วมประชุมด้วย	๑	๑๑
	รู้จักสิ่งที่ควรและสิ่งที่ไม่ควร	๑	๑๒
	เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม	๑	๑๒
	ความรอบรู้ทำให้ไม่เฉยต่อปัญหา	๑	๑๓
	ช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่รวดเร็ว	๑	๑๔
	ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม	๑	๑๕
	มีธรรมนำหน้านโยบาย	๑	๑๖
	มีความรอบรู้เข้าใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น	๑	๑๖
	เป็นผลสำเร็จมาจากหลักธรรม	๑	๑๗
	มีตลาดศุภโศภิตฐานนำหน้านโยบาย	๑	๑๘
	ปัญญาพละเป็นพลังแห่งความรอบรู้	๑	๑๙
	คบสัตบุรุษ ฟังธรรม ลึกซึ้งในธรรม	๑	๑๙
	ปฏิบัติควบคู่ทางโลกทางธรรม	๕	๒๐, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
	ทำความเข้าใจให้ตรงความเป็นจริง	๕	๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
	ผู้มีปัญญาย่อมได้ประโยชน์ ๓	๑	๒๕

๒. ด้าน แผนงาน

๒.๑ การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

การบริหาร ด้าน แผนงาน หากนำหลักสัทธาพละ คือ ความเชื่อมั่นที่ประกอบด้วยเหตุและผลหรือปัญญาประกอบนั้น จะส่งผลดีต่อผู้บริหารท้องถิ่นในการติดตามและประเมินผล การทากฤยุทธ์ในการบริหารจัดการด้านแผนงาน เพราะความเชื่อมั่นในสิ่งที่กระทำอยู่ ย่อมส่งผลดีในการทำงานเกิดการทำงานด้วยความทุ่มเทและความสมัครใจจะทำให้การบริหารด้านแผนงานคืออำนาจของปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ทันตามกรอบห้วงระยะเวลาที่กำหนดไว้^{๒๒๕}

ความเชื่อมั่นต่อแผนงานที่ตั้งไว้อย่างถูกต้องถือเป็นทรัพยากรอันสูงสุดของทุกคนทุกฝ่าย และถือว่าส่งผลอันดีต่อประเทศชาติ ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น พระพุทธเจ้าทรงมีหลักการในการบริหาร ด้าน แผนงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ พระพุทธเจ้าทรงกำหนดการบริหารการพัฒนาแผนงานไว้ ๖ ด้าน ซึ่งแต่ละด้านนั้นจะมีข้อแยกย่อยออกไปอีก เช่น

แผนงานด้านที่ ๑ คือ แผนพัฒนาเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายให้เว้นห่างจากที่สุดโต่ง ๒ อย่าง ที่บุคคลหรือองค์กรไม่ควรนำตนเข้าไปใกล้ ซึ่งได้แก่ ๑) การหมกมุ่นพัวพันอยู่แต่ในกามสุข ๒) การทรมาณตนให้เดือดร้อนลำบาก

แผนงานด้านที่ ๒ คือ แผนพัฒนาเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายให้ปฏิบัติตนอยู่บนทางสายกลาง ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแบ่งข้อย่อยออกไปเป็น ๘ แนวทางอันประเสริฐ ท่านเรียกว่า มรรคมิองค์ ๘ ประการ ซึ่งได้แก่ ๑) สัมมาทิฐิ แผนพัฒนาความเห็นอันชอบด้วยธรรม ๒) สัมมาสังกัปปะ แผนพัฒนาความดำริอันชอบด้วยธรรม ๓) สัมมาวาจา แผนพัฒนาการเจรจาอันชอบด้วยธรรม (๔) สัมมากัมมันตะ แผนพัฒนาการทำหน้าที่การงานอันชอบด้วยธรรม ๕) สัมมาอาชีวะ แผนพัฒนาการเลี้ยงชีวิตอันชอบด้วยธรรม ๖) สัมมาวายามะ แผนพัฒนาความเพียรพยายามอันชอบด้วยธรรม ๗) สัมมาสติ แผนพัฒนาความระลึกอันชอบด้วยธรรม ๘) สัมมาสมาธิ แผนพัฒนาความตั้งจิตให้มั่นคงอันชอบด้วยธรรม

แผนงานด้านที่ ๓ คือ แผนพัฒนาเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายให้รู้และเข้าใจตามหลักการแห่งการรู้และเข้าใจในหลักอริยสัจ ๔ ประการ ซึ่งได้แก่ ๑) ทุกข์ (ความทุกข์, สภาพที่ทนได้ยาก, สภาพที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง, ได้แก่ ชาติ ชรา มรณะ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดยย่อว่า อุปาทานขันธ ๕ เป็นทุกข์ ๒) ทุกขสมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์, สาเหตุให้ทุกข์เกิด

^{๒๒๕} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา ๓) ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ ตัณหาดับสิ้นไป, ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกต้อง ไม่ติดข้อง หลุดพ้น สงบ ปลอดภัย เป็นอิสระ คือนิพพาน ๔) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่ง ทุกข์, ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง มรรคมืองค์ ๘ นี้ สรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อรู้หลักการดังกล่าวนี้ ก็นำมาประยุกต์หรือนำมาบูรณาการในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ เกี่ยวกับแผนงานหรือแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการ การปลูกสัทธิธำพละหรือการสร้างพลังแห่งความเชื่อมั่นในแผนพัฒนาที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้เป็น แนวทางนี้เพื่อพัฒนาดิน คน งาน องค์กร ประชาชน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และ สิ่งแวดล้อมต่อไป จึงจะสามารถทำให้แผนงานในท้องถิ่นสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้อย่างดี

แผนงานด้านที่ ๔ คือ แผนพัฒนาตามหลักปฏิบัติของมุนีหรือผู้รู้ ๓ ประการ ซึ่งได้แก่ ๑) กายโมเนยยะ ๒) วจีโมเนยยะ ๓) มโนโมเนยยะ เพื่อความสำเร็จหรือบรรลุผลสูงสุดแก่ทั้งตนเอง เพื่อนมนุษย์ องค์กร มหาชนหรือประชาชน ฯลฯ จนถึงสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

แผนงานด้านที่ ๕ คือ แผนพัฒนาตามหลักอนุพุทฺธิกา ซึ่งได้แก่ ๑) ทานกถา (เรื่องทาน) ๒) สีลกถา (เรื่องศีล) ๓) สัคคกถา (เรื่องสวรรค์) ๔) กามาทีนวกถา (เรื่องโทษ ความต่ำทราม ความ เศร้าหมองแห่งกาม) ๕) เนกขัมมานิสังสกถา (เรื่องอานิสงส์แห่งการออกจากกาม) แก่มหาชนหรือ ประชาชนทุกหมู่เหล่า

แผนงานด้านที่ ๖ คือ การประกาศหรือเผยแพร่หลักพระธรรมคำสอนที่พระพุทธองค์ทรง แสดงไว้นั้นให้กระจายไปอย่างทั่วถึงทุกสถานที่ทุกพื้นที่ทุกท้องถิ่นที่ตนอยู่หรือเที่ยวจาริกไปหรือมีการ ต้องเปลี่ยนแปลงสถานที่ปฏิบัติใหม่ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า“เธอทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วง ทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอ ก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่อ อนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกัน สองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จง ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในตา น้อย มีอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลา เสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”

แผนงานด้านที่ ๗ คือ แผนงานพัฒนาเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายให้ตั้งใจให้มั่นคงอยู่ใน พระรัตนตรัย ให้อยู่ในศีล ๕, ศีล ๘, ศีล ๑๐, ศีล ๒๒๗ และศีล ๓๑๑ ข้อ เป็นต้น

แผนงานด้านที่ ๘ คือ แผนพัฒนาเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายให้รู้จักการปฏิบัติตามศีล สมาธิ และปัญญา อยู่เนื่องๆ^{๒๒๖}

ความเชื่อมั่นต่อแผนงานที่ได้กำหนดร่วมกันโดยอาศัยเวทีประชาคมจากทุกภาคส่วน สามารถทำให้รู้ปัญหาสภาพปัญหาได้อย่างแท้จริง และสามารถส่งผลให้แผนงานบรรลุเป้าหมายได้ เพราะอาศัยการทำงานเป็นทีมนี้ด้วย ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้นได้กำหนดแผนงานไว้ดังนี้

๑. แผนงานแม่บท (Master Policy and plan)

แผนงานแม่บทตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนาเถรวาท แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายสำคัญ คือ

๑) แผนงานฝ่ายการป้องกัน และ ปราบปรามความเสื่อม เรียกว่า “หานินิคคะ” (Evil Eradication)

๒) แผนงานฝ่ายการพัฒนา และ รักษาความเจริญ เรียกว่า “วุฒิปคคะ” (Civil Maintenance)

แผนงานฝ่ายการป้องกันและปราบปรามความเสื่อม (หานินิคคะ) เป็นแผนงานเชิงรับ (Defensive policy) ส่วนแผนงานฝ่ายการพัฒนาและการรักษาความเจริญ (วุฒิปคคะ) เป็นแผนงานฝ่ายการพัฒนาและการรักษาความเจริญ(วุฒิปคคะ)เป็นแผนงานเชิงรุก(Offensive Policy)

แผนงานด้านการป้องกัน

แผนงานที่มุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามความเสื่อมหรือปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและที่เกิดขึ้นแล้วตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. แผนงานด้านการป้องกัน เรียกว่า “สังวรปธาน” ได้แก่ นโยบายที่จะสำรวมระมัดระวัง ป้องกันความเสื่อมที่ยังไม่เกิดขึ้นไม่ให้เกิดขึ้น

๒. แผนงานด้านการปราบปราม เรียกว่า “ปหานปธาน” ได้แก่ นโยบายที่จะลด ละ เลิก กำจัดปิดกั้น ปราบปรามความเสื่อมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เกิดขึ้นอีกและบรรเทาให้เบาบางและหมดสิ้นไป

แผนงานเชิงรุก

แผนงานที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและสร้างสรรค์ความเจริญที่ยังไม่มีให้มีขึ้น และการรักษาความเจริญที่มีอยู่แล้วให้เจริญยิ่งขึ้นและมั่นคงยั่งยืนสืบต่อไป ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. แผนงานด้านการพัฒนา เรียกว่า “ภาวนาปธาน” ได้แก่ นโยบายที่จะส่งเสริมการสร้างสรรค์การพัฒนาความเจริญที่ยังไม่มี ไม่เป็น ไม่เกิด ให้มี ให้เป็น และให้เกิดขึ้น

^{๒๒๖} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๒. แผนงานด้านการอนุรักษ์ เรียกว่า “อนุรักษ์นาปธาน” ได้แก่ นโยบายที่จะรักษา สืบต่อ เผยแพร่ และฟื้นฟู ความเจริญที่มี ที่เป็น และที่เกิดขึ้นแล้ว ให้เจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้า และมั่นคง ยั่งยืนสืบไป

แผนงานหลักสำคัญทั้ง ๒ ฝ่ายนี้ ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาเถรวาท รวมเรียกว่า “สัมมปปธาน ๔ ประการ” อันได้แก่ ๑. สังวรปธาน ๒. ปหานปธาน ๓. ภาวนาปธาน ๔. อนุรักษ์นาปธาน เป็นต้น สังวรปธานกับปหานปธานนั้น จัดเป็นฝ่ายหานิโรคหะ ส่วน ภาวนาปธานกับอนุรักษ์นาปธานนั้น จัดเป็นฝ่ายวุฒิปโรคหะ

ดังนั้น แผนงานแม่บท กล่าวโดยสรุปแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ

๑. แผนงาน ด้าน การป้องกัน
๒. แผนงาน ด้าน การปราบปราม
๓. แผนงาน ด้าน การพัฒนา
๔. แผนงาน ด้าน การอนุรักษ์รักษา

แผนงานทั้ง ๔ ด้าน และ ๒ ฝ่าย ดังกล่าวมาเบื้องต้นนี้ เป็นแผนงานที่นำไปใช้ได้กับตน กับทุกคน กับทุกงาน กับทุกองค์กร กับทุกบ้านเมือง กับทุกท้องถิ่น กับทุกระดับของการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธทั้งตน ทั้งคน ทั้งงาน ทั้งองค์กร และประเทศชาติบ้านเมือง ทั้งนี้ ก็เพื่อนำเข้าไปถึงหรือบรรลุซึ่งประโยชน์เกื้อกูลและความสุขของทุกชีวิตของประเทศชาติบ้านเมืองและของโลกตามเป้าหมาย ๒ ประการ คือ ๑. การบำบัดทุกข์ ๒. การบำรุงสุข^{๒๒๗}

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีส่วนหรือผู้บริหารที่มีความเชื่อมั่น มีความรอบรู้ในการกำหนดแผนงานตามหลักการแห่งพระพุทธศาสนา ตั้งตนอยู่ในความถูกต้องเที่ยงธรรม และถึงพร้อมด้วยระเบียบวินัยทั้งทางโลกและทางธรรม แม้ตำแหน่งผู้นำนั้นจะมีแค่เพียงคนเดียว ก็สามารถประโยชน์ให้สำเร็จแก่เพื่อนร่วมงานและประชาชนผู้ไม่มีศรัทธาหรือความเชื่อมั่นต่อแผนงานที่กำหนดไว้นั้นได้ ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น มีการสร้างสัทธิพลหรือการสร้างพลังแห่งความเชื่อมั่นในการกำหนดแผนงานให้บรรลุเป้าหมายไว้ดังนี้คือต้องอาศัยความเพียรเป็นอย่างยิ่งในการขจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ พระพุทธองค์ตรัสว่าการดับปัญหาคือความเดือนร้อนทางกายและใจของเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่ประเสริฐสูงสุดของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะฉะนั้น แผนงานหรือแผนพัฒนาจะต้องไม่เป็นไปทำร้ายผู้อื่นหรือเบียดเบียนผู้อื่น จะต้องเป็นแผนงานที่บำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้ทั่วถึงกันและกันและจะต้องเป็นแผนงานที่บริสุทธิ์สะอาดที่เกิดจากทุกคนทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันและเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและเป็นไปตามธัมมาธิปไตยด้วย และในระหว่างปฏิบัติร่วมกันในองค์กรด้วยกันหรือระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานทุกภาคส่วนนั้น จะต้อง

^{๒๒๗} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง,ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต,๑๕ตุลาคม๒๕๕๙.

ไม่กล่าวร้ายกัน ไม่ทำร้ายกัน ตระหนักและมีความเคารพต่อ ๕ กฎหมาย ระเบียบวินัย มีประมาณตน ในสิ่งต่างๆ ทำสถานที่ปฏิบัติงานให้เป็นสถานที่สร้างสรรค์คุณประโยชน์ต่างๆ ให้กับเพื่อนมนุษย์ผู้มาขอรับบริการ และหมั่นประกอบความเพียรในการสร้างจิตใจที่มุ่งบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่อตน ผู้อื่น การงาน องค์การ ประชาชน การเกษตร การเศรษฐกิจ ท้องถิ่นของตน พัฒนาสังคม และประเทศชาติ^{๒๒๘}

ถ้าในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศีลหรือระเบียบวินัยเสมอกัน ร่วมกันพึงธรรมของพระพุทธเจ้าอยู่เป็นนิตย และพยายามช่วยกันกำจัดมลทินคือความตระหนี่ จะทำให้แผนงานที่กำหนดบนกฎหมายเดียวกันไว้นั้นดำเนินการเป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาคความทุกข์ยากเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนตามแผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ๑) ทุกคนในองค์กรจะต้องมีความเคารพและเกรงใจในเพื่อนมนุษย์หรือเพื่อนร่วมงานด้วยทั้งเป็นผู้เฒ่า ผู้มีวัยปลายกลางและผู้น้อย ๒) หมั่นพึงธรรมอยู่บ่อยๆ และพิจารณาธรรมเหล่านั้นเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน ๓) จักไม่ละสติที่เป็นไปในกายของตนและจักพิจารณากายคตาสติ^{๒๒๙}

สิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ก็คือ ทรัพยากรทางด้านบุคลากร เพราะเมื่อบุคลากรเป็นคนที่ศรัทธาหรือมีความเชื่อมั่นต่อพระรัตนตรัย และเป็นผู้ประกอบไปความเป็นคนมีศีลมีธรรมมีระเบียบวินัยตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว หากไปสู่ท้องถิ่นใดๆ ก็จะมีคนเคารพจากท้องถิ่นนั้นๆ เมื่อมีพี่น้องประชาชนให้ความเคารพ ก็จะมีการร่วมกันช่วยแก้ไขร่วมกัน ช่วยกันคิดช่วยพัฒนา ช่วยกันวางแผนแก้ไขปัญหาคความทุกข์ความเดือดร้อนของกันและกัน และพี่น้องในชุมชนของตนๆ สามารถทำให้ท้องถิ่นของตนหลุดพ้นจากคความทุกข์ความเดือดร้อนได้ ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนี้ พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า บุคคลไม่ควรประมาทในหน้าที่การงาน ในแผนพัฒนา ควรประพฤติปฏิบัติหน้าที่การงานให้สุจริตธรรม เพราะการปฏิบัติหน้าที่การงานอย่างสุจริตธรรมจะนำมาความสุขมาให้ทุกคนในองค์กรทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ดังนั้น เหตุแห่งการบรรลุเป้าหมายทางด้านแผนงานหรือแผนพัฒนาสิ่งต่างๆ จะสำเร็จผลได้บุคคลทุกคนในองค์กรจะต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่การงานตามนโยบายที่มอบหมายมานั้นให้สุจริตธรรมและจะต้องปฏิบัติให้เป็นปกติทุกวันจะส่งผลให้ได้รับความสุขอย่างทั่วถึงกัน^{๒๓๐}

แผนงาน หรือ แผนพัฒนาท้องถิ่นนั้น จะสำเร็จประโยชน์ได้ต้องอาศัยความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ กล่าวคือ ผู้นำหรือผู้ว่า ผู้นำท้องถิ่น นายอำเภอ ปลัด ผู้บริหาร นายก อบต. บุคลากรของรัฐ และ ลูกจ้าง หรือ พี่น้องในชุมชน จากการร่วมด้วยช่วยกันกับพี่น้องประชาชนในทุกภาคทุกส่วนจึงจะต้องร่วมสำรวจหาปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนร่วมกันและร่วมกันหาแนวทางมาแก้ไข

^{๒๒๘} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๒๙} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทังโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓๐} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ปัญหาเหล่านั้น จึงจะก่อให้เกิดความผาสุกได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ในการบริหารเชิงพุทธนั้นมีหลักการปฏิบัติที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันถือปฏิบัติธรรมคือศีล ๕ ร่วมกันจึงจะส่งเสริมส่งผลให้จิตใจที่บริสุทธิ์สะอาดอันเป็นเหตุนำมาซึ่งความคิดเห็นที่เป็นไปเพื่อการมุ่งสร้างแผนงานหรือแผนพัฒนา ร่วมกัน เมื่อการประชุมร่วมกันอยู่เสมอๆ ก็จะช่วยแก้ไขปัญหาความวาระแวงสงสัยวิตกกังวลใจซึ่งกันและกัน เมื่อความวาระแวงสงสัยหายไปเพราะได้อาศัยการประชุมร่วมกัน ความเชื่อมั่นต่อกัน และกันก็จะมีขึ้น เมื่อความเชื่อมั่นเกิดขึ้นทุกคนทุกฝ่ายมีปัญหา มองปัญหาต่างๆ และแนวทางต่างๆ เพื่อกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขร่วมกัน^{๒๓๑}

แผนงานที่เกิดมาจากความพร้อมเพรียงกันจากทุกฝ่ายร่วมกันคิดร่วมทำและทำเป็นทีม ด้วยการประยุกต์หรือบูรณาการด้วยหลักกถาวัตถุ ๑๐ อันเป็นเหตุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำงานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย และเป็นเหตุนำซึ่งความเจริญ ทั้งความมั่นคง ทั้งความก้าวหน้า มาสู่ท้องถิ่นของตน ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับกถาวัตถุ ๑๐ ประการ หมายถึง เรื่องที่ควรพูด เรื่องที่ควรนำมาสนทนากันในหมู่คณะหรือองค์กรผู้ร่วมปฏิบัติ แผนงาน ได้แก่ ๑) อปปัจจกถา เรื่องความมักน้อย ถ้อยคำที่ชักชวนให้มีความปรารถนาน้อยไม่มีจิตใจคิดละโมภในการวางแผนงานที่ไม่ใช่เป็นความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน ๒) สันตุฏฐิกถา เรื่องความสันโดษ ถ้อยคำที่ชักชวนให้มีความสันโดษ พอเพียง ไม่ชอบฟุ้งเฟ้อหรือปรนเปรอ รู้ใช้จ่ายอย่างประหยัดในทรัพย์ของราชการ ๓) ปวิเวกกถา เรื่องความสงัด ถ้อยคำที่ชักชวนให้มีความสงบสงบบกายใจ ๔) อสังสัคคกถา เรื่องความไม่คลุกคลี ถ้อยคำที่ชักชวนให้ไม่คลุกคลีด้วยหมู่ในระหว่างที่ต้องทำงานตามภาระที่เป็นของตน ไม่คลุกคลีกันจนทำให้งานเสียการเสียงานเสียหน้าที่ของตน ๕) วิริยารัมภกถา เรื่องการปรารภความเพียร ถ้อยคำที่ชักชวนให้มุ่งมั่นทำความเพียรต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายนั้นๆ ๖) สิลกถา เรื่องศีล ถ้อยคำที่ชักชวนให้ตั้งอยู่ในศีลเพื่อป้องกันความเดือดร้อนกายและใจ ๗) สมานิกถา เรื่องสมาธิ ถ้อยคำที่ชักชวนให้ทำจิตตั้งมั่นในการบริหารการพัฒนา ๘) ปัญญาถา เรื่องปัญญา ถ้อยคำที่ชักชวนให้เกิดปัญญาความฉลาดรอบรู้ในการกำหนดแผนพัฒนา ร่วมกัน ๙) วิมุตติกถา เรื่องวิมุตติ ถ้อยคำที่ชักชวนให้ทำใจให้พ้นจากกิเลสและความทุกข์ ๑๐) วิมุตติญาณทัสสนกถา เรื่องความรู้ความเห็นในวิมุตติ ถ้อยคำที่ชักชวนให้สนใจในหน้าที่การงาน และเข้าใจเรื่องความรู้ ความเห็นในภาวะที่หลุดพ้นจากกิเลสและความทุกข์อันเป็นปัญหาความเดือดร้อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและพี่น้องประชาชน เมื่อปฏิบัติตามหลักการนี้ ก็ยิ่งช่วยเพิ่มพูนสมรรถนะของการปฏิบัติงานด้านแผนงานได้ดียิ่งขึ้น^{๒๓๒}

แผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะบรรลุเป้าหมายได้ ก็ต้องอาศัยความเชื่อมั่นและสามัคคีของคนทุกภาคส่วนมาร่วมมือกัน มาร่วมกันคิดพิจารณาถึงความทุกข์ยากของ

^{๒๓๑} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓๒} สัมภาษณ์ ดร.แสง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

พี่น้องประชาชน มาร่วมกันกำหนดแผนงาน มาร่วมกันกำหนดแผนพัฒนา มาร่วมกันวิเคราะห์หาปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับท้องถิ่นของตนๆ ทั้งนี้ เมื่อทุกคนทุกฝ่ายร่วมกันรักษารัศมีของความจริงไว้ได้ ธรรมชาติอันนี้ก็จะรักษาทุกคนทุกฝ่ายและนำความสุขมา เมื่อทุกคนทุกฝ่ายร่วมกันปฏิบัติตามหลักการที่กำหนดในการวางแผนกันก็จะไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่นของตน^{๒๓๓}

๒.๒ การนำเอา วิริยพล (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

การใช้ความเพียรเพื่อกำหนดขั้นตอนของแผนงาน สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระดับหัวหน้าส่วนราชการภายในองค์กรจะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากหัวหน้างานมีความเพียรพยายามที่จะให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ย่อมกำกับดูแล ผู้ปฏิบัติงาน และสั่งงานได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึงรวมถึงการใส่ใจในสวัสดิภาพการทำงานของผู้คน้องตามมาด้วย^{๒๓๔}

วิริยพลนี้จัดเป็นข้อธรรมอีกประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จในการวางแผนเพื่อพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามแผนงานหรือแผนพัฒนานั้นๆ ในทางพระพุทธศาสนานี้ จะใช้หลักปธาน ๔ ประการ หรือหลักของความเพียร ๔ ประการในการกำหนดแผนงานแล้วดั่งนั้น ท่านยังมีข้อธรรมอื่นๆ อีก สำหรับนำมาส่งเสริมพัฒนานั้นๆ ให้มีประสิทธิภาพหรือสมรรถภาพยิ่งขึ้น คือ การกำหนดทำแผนพัฒนาใดด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ บุคคลผู้ร่วมกันพิจารณากำหนดแผนงานพึงพิจารณาตรวจดูให้ดีเสียก่อนว่าแผนงานหรือแผนพัฒนานั้น เป็นไปเพื่อเบียดเบียนซึ่งตน ผู้อื่น งาน องค์กร ประชาชน เศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติบ้านเมืองของตนหรือไม่ เป็นแผนงานหรือแผนพัฒนาที่เป็นไปทางที่ดีหรือชั่ว อยู่บนสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนาหรือเป็นไปตามกฎหมายบ้านเมืองหรือข้อกฎหมายที่ได้ตกลงร่วมกันกำหนดไว้หรือไม่ เป็นแผนที่เป็นไปในทางที่จะทำให้ประโยชน์ของทุกคนให้เจริญหรือให้เสื่อม มีผลเป็นกำไรแห่งการกระทำถูกต้อง หรือมีผลเป็นกำไรแห่งการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือเปล่า ถ้าหากการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนานั้นเป็นไปในทางผิดศีล ผิดระเบียบวินัย ผิดกฎหมายบ้านเมือง หรือเป็นแผนงานหรือแผนพัฒนาที่ไม่ได้มาจากความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น ก็ไม่ควรทำเป็นอันขาด เพราะมันจะนำความทุกข์ความเดือดร้อนมาให้ทุกคนในองค์กรและทุกฝ่ายที่ร่วมงานด้วย ซึ่งยากที่จะประมาณการได้ ทั้งนี้ หลักการคือหลักปธาน ๔ ประการนั้น เป็นหลักการที่พระพุทธเจ้าทุกๆ พระพุทธองค์ ทรงนำมาใช้ในการบริหารการพัฒนาเชิง

^{๒๓๓} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓๔} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

พุทธในการบริหารองค์กรของพระพุทธองค์ และทรงเป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ทั้งหลายในการปกครองบ้านปกครองเมือง และด้านอื่นๆ อีก ตามสถานที่แว่นแคว้นต่างๆ ที่พระพุทธองค์เสด็จไปเพื่อช่วยเหลือสังคมด้วยหลักธรรมวินัย^{๒๓๕}

แผนงานนี้เป็นสิ่งจำเป็นเป็นอย่างมาก การจะบริหารเพื่อพัฒนาสิ่งใดๆ นั้น จะต้องมีการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาร่วมกัน จึงจะทำให้การทำงานดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งนี้ กลไกสำคัญของการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนานั้น จะต้องมียุคคนที่มีความรู้โลกรู้ธรรมมาเป็นผู้นำทางในการกำหนดทิศทางของแผนงานว่าจะทำอะไรเพื่อไม่ให้แผนงานหรือแผนพัฒนาเหล่านั้นเป็นไปเพื่อความถูกต้องเที่ยงธรรมกับทุกคนทุกฝ่ายทุกองค์กร ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น บุคคลควรที่จะได้ทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาสิ่งต่างๆ ไว้ว่า บุคคลนั้นต้องเป็นบัณฑิตกล่าวคือคนที่มีความรู้และความประพฤติจึงจะทำประโยชน์ให้สำเร็จได้และต้องเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ดังที่ท่านกล่าวไว้ว่า บัณฑิตผู้สมบูรณ์ด้วยศีลย่อมรุ่งเรืองเหมือนไฟสว่าง และจะต้องเป็นบุคคลผู้รู้จักเว้นสิ่งที่ไม่ประโยชน์ รู้ยั้งคิดสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อมหาชนส่วนรวม ดังที่ท่านกล่าวไว้อีกว่า บัณฑิตย่อมเว้นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ถือเอาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นบุคคลที่รู้จักการรักษากาย วาจา ใจ ของตนให้เรียบร้อย เถิดเช่นที่ท่านกล่าวไว้ว่า บัณฑิตย่อมรักษาอินทรีย์ และจะต้องรู้จักคบหาบุคคลผู้เป็นกัลยาณมิตรทั้งทางโลกและทางธรรม อีกทั้งสิ่งที่จะขาดไม่ได้เลยนั่นก็คือการเป็นบุคคลที่รู้จักแผ่แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอๆ อย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถทำให้แผนงานหรือแผนพัฒนาประสบผลสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมาย นอกจากนี้ อะไเป็นเหตุแห่งความเคลือบแคลงสงสัยการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาพึงสอบถามท่านผู้รู้ทั้งทางตรงคือจากผู้หลักผู้ใหญ่ที่ทำมีประสบการณ์การทำงานมานานหรือที่เรียกกันว่าอาศัยผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญและทางอ้อมคือความรู้ในสื่ออินเทอร์เน็ตจากช่องทางต่างๆ และต้องเรียนรู้วิธีการใช้งานในสิ่งเหล่านั้นๆ หรือกล่าวอีกนัยว่า ต้องก้าวให้ทันต่อเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เกิดขึ้นมาใหม่ๆ อยู่เสมอ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการทำงานอย่างต่อเนื่องที่ทางร่างกายและจิตใจ ตลอดถึงมนุษย์สัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทีมจะสามารถแบ่งเบาปัญหาและอุปสรรคอันหนักนั้นได้ และต้องเพียรพยายามหมั่นสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ ไว้เสมอๆ ดังนั้น ในทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น จะมีสติระลึกรู้อยู่เสมอและไม่ละเลยไม่ทิ้งหลักการ เช่น สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา และภาวนามยปัญญา เพื่อใช้ในการยังกิจให้ประสบผลสำเร็จ^{๒๓๖}

การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น บุคคลผู้เป็นบัณฑิตมีแต่มุ่งประโยชน์สุขแก่พื้เนื้อประชาชนพึงเป็นผู้นำในการกำหนดแผนงาน เพราะบัณฑิตกล่าวคือจะมักโกรธ ดังที่ท่านกล่าวไว้ว่า บัณฑิตย่อมไม่แสดงอาการขึ้นๆ ลงๆ กล่าวคือ อาการแห่งคนไม่มีเหตุผลหรืออาการที่มุ่งเห็นแต่

^{๒๓๕} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.,รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓๖} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง,ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต,๑๕ตุลาคม๒๕๕๙.

ประโยชน์ของตนเอง ไม่เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก และไม่พึงโทษมองเห็นแต่ความผิดของบุคคลเหล่านี้หรือองค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ดังที่ท่านกล่าวไว้ว่า บัณฑิตมีความไม่พึงโทษเป็นกำลังเพียรการประชุมจัดทำแผนหรือปรึกษาหารือเกี่ยวกับแผนร่วมกัน แผนงานที่พิจารณาโดยหลักประธานเพื่อบริหารงานร่วมกันของบุคคลจากกลุ่มต่างๆ นั้น การให้โอกาสหรือให้เกียรติซึ่งกันและกันในการแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง จัดว่าเป็นความยุติธรรมที่มีผลมากมีอานิสงส์เป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้เห็นปัญหาความทุกข์ความเดือนร้อนของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นของตนๆ ว่าปัญหาใดเร่งด่วนและปัญหาใดไม่เร่งด่วน ปัจจุบันนี้จากสื่อต่างๆ และจากที่ประชาชนในท้องถิ่นออกมาแสดงให้เห็นนั้น นั่นก็คือ ปัญหาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานของบุคคลผู้ไม่คำนึงถึงหลักการบริหารที่ถูกต้อง ปฏิบัติตนไปในทางที่ผิด ที่กำลังตกเป็นข่าวในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดทำแผนหรือโครงการต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ผู้ไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน และทุจริตต่อผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน ปัญหานี้จัดว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนอย่างมากที่สุด เพราะมีผลกระทบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่องาน ต่อองค์กร ต่อประชาชน ต่อเศรษฐกิจ ต่อสังคม ต่อสถานที่สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น ตลอดจนยังเป็นผลเสียต่อสังคมประเทศชาติบ้านเมืองของไทยเป็นอย่างมาก ฉะนั้นปัญหาแรกที่จะต้องบริหารจัดการให้ดี นั่นก็คือ การจัดทำแผนเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีศีลธรรมประจำใจในการบริหารการพัฒนาผลประโยชน์ต่างๆ ของพี่น้องประชาชน ทำให้ประชาชนไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง โดยการจัดกิจกรรมอบรมเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากรทั้งในองค์กรของตนและองค์กรที่มีส่วนร่วมด้วย และประชาชนด้วยเช่นกัน ซึ่งต้องจัดให้มีขึ้นทุกเดือนตามหลักการบริหารการพัฒนาด้านความเพียรที่ถูกต้อง ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันพัฒนาจิตใจให้รู้จักลดละเลิกทุจริตทางกาย ทางวาจา และทางใจ อันจะส่งผลให้การบริหารการพัฒนานั้นเป็นไปอย่างถูกต้องถูกกฎหมาย และถูกต้องตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและตามอำนาจหน้าที่มีระบุในพรบ.แผนและขั้นตอนของการบริหารการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล^{๒๓๗}

ทั้งนี้ พลังของการใช้ความเพียรเชิงพุทธเพื่อเป็นเครื่องส่งเสริมองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริหารแผนงานให้ประสบผลสำเร็จนั้น บุคลากรในองค์กรจะต้องมีความเพียรที่มีลักษณะไม่ย่อหย่อน มีสติระลึกรู้ตั้งมั่น ไม่หลงลืม มีกายสงบ มีใจสงบ ไม่กระสับกระส่าย มีจิตแน่วแน่เป็นสมาธิเป็นความเพียรที่มุ่งอุทิศกายและใจขยันทำงานเพื่อประโยชน์สุขของพี่น้องประชาชน ชัดเกลา ความกำจัดกิเลส ความเพียรก่อให้เกิดความน่าเลื่อมใส การทำแผนงานตามหลักสัมมปธาน ๔ ประการ ตามพระพุทธดำรัสที่ว่า ดูกรท่านทั้งหลาย สัมมปธาน ๔ ประการนี้ ๔ ประการเป็นไฉน คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมยังฉันทะให้เกิด ย่อมพยายาม พิจารณาความเพียร ประคองจิต ตั้งจิตมั่น เพื่อไม่ให้อกุศลธรรมอันลามกที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น ๑ ย่อมยังฉันทะให้เกิด พยายาม พิจารณาความเพียร ประคองจิต ตั้ง

^{๒๓๗} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์,ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

จิตมั่น เพื่อ ละอกุศลธรรมอันลามกที่เกิดขึ้นแล้ว ๑ ย่อมยังฉันทะให้เกิด พยายาม ปราศร ความเพียร ประคองจิต ตั้งจิตมั่น เพื่อให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น ๑ ย่อมยังฉันทะให้เกิด พยายาม ปราศร ความเพียร ประคองจิต ตั้งจิตมั่น เพื่อความตั้งมั่น เพื่อความไม่หลงลืม เพื่อให้มียิ่งขึ้น เพื่อความ ไพบูลย์ เพื่อเจริญ เพื่อให้บริบูรณ์แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ๑ ดูกรท่านทั้งหลาย สัมมปธาน ๔ ประการนี้แล^{๒๓๘}

ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนี้ ยังมีหลักแห่งความเพียรอีกประการหนึ่ง ซึ่งท่าน เรียกว่า “ปธาน” หรือความเพียรที่ชอบธรรม (สัมมาวายามะ) มี ๔ อย่าง ซึ่งได้แก่ ๑. สังวรปธาน เพียรระวังแผนงานที่ไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนหรือแผนงานที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมด้วย อย่างแท้จริงที่ยังไม่เกิดจากการร่วมมือกัน มิให้เกิดขึ้นในระหว่างการจัดทำแผนงานหรือแผนพัฒนา ๒. ปหานปธาน เพียรละแผนงานที่ผิดที่เคยเกิดขึ้นแล้ว จากการที่เคยจัดทำแผนงานหรือแผนพัฒนา ที่ไม่เป็นธรรม ไม่ถูกต้องตามกฎหมายรัฐธรรมนูญหรืออำนาจที่ภาครัฐให้ไว้ ไม่ถูกต้องตามหลักการ แห่งการจัดทำแผนร่วมกันและไม่ใช้ความต้องการของพี่น้องประชาชนจริงๆ หากเป็นแต่เพียงแผนงาน ที่ตนและพวกพ้องจัดทำขึ้นมาเพื่อเอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้แก่ตน แก่พวกพ้อง แก่เครือข่าย หรือแก่ อำนาจอุปถัมภ์ทางการเมืองเท่านั้น ๓. ภาวนापธาน เพียรสร้างแผนงานที่เป็นกุศลที่ยังไม่เกิด ให้ เกิดขึ้น ด้วยการจัดทำแผนงานที่เกิดขึ้นจากปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจริงๆ เพื่อเป็นการ แก้ไขปัญหาที่ถูกจุด ๔. อนุรักษนาปธาน เพียรรักษาแผนงานที่ดีที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ให้เสื่อมไป และให้มีความเพิ่มพูนไพบูลย์ขึ้นเรื่อยๆ ด้วยการจัดทำแผนงานหรือแผนพัฒนาสำหรับขัดเกลากิเลส เช่น แผนพัฒนาทุก ๑ เดือน แผนพัฒนาทุก ๑ ปี และแผนพัฒนาต่อเนื่องทุกปี อันเป็นการสร้างความ เจริญแบบยั่งยืนให้กับองค์กรและหน่วยงานที่มีส่วนร่วมกันในการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนา ท้องถิ่นของตน ดังนั้น ท่านผู้รู้จึงกล่าวไว้ว่าธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ จัดว่าเป็นธรรมอันเป็นฝักฝ่ายแห่ง ความตรัสรู้ แห่งความสำเร็จผล แห่งการบรรลุซึ่งประโยชน์ และแห่งการบรรลุซึ่งกิจทั้งปวง^{๒๓๙}

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องรู้ว่าอะไรที่เป็นไปเพื่อการใช้ความเพียรที่ถูกต้อง และ ไม่เป็นไปเพื่อความเกียจคร้านต่อหน้าที่การงานขององค์กร ต้องอาศัยความเพียรที่มีประชาชนมีส่วนร่วม ด้วย ความเพียรที่ตั้งมั่น หมั่นประกอบบ่อยๆ ไม่ประมาท และใช้ความคิดให้ถูกวิธีตามหลัก สัมมปธานหรือปธาน ๔ นั้นเอง ก็จะเป็นอีกวิธีที่จะทำให้แผนงานบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น ท่านผู้รู้ ในสมัยก่อนเมื่อรู้หลักการอันสำคัญดังกล่าวแล้ว จึงออกเที่ยวแสวงหาสถานที่เพื่อสร้างความเพียร สร้างบารมีธรรมในสถานที่ต่างๆ ในท้องถิ่นต่างๆ ตามหลักการพระพุทธเจ้าที่ไว้ไว้ เมื่อบุคคลหรือ องค์กรปฏิบัติหลักการเหล่านี้ ก็จะทำให้ประสบแต่ความสวัสดิมีชัยในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ดังที่

^{๒๓๘} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓๙} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า เราตถาคตไม่เห็นความสวัสดิ์ของสัตว์ทั้งหลาย นอกจากปัญญา ความเพียร ความระวังตัว และการสละสิ่งทั้งปวง^{๒๔๐}

ทั้งนี้ เมื่อมีการจัดประชุมทำแผนร่วมกัน ทุกคนทุกองค์กรทุกหน่วยงานที่มีส่วนร่วมกัน ในการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ไม่ควรเกียจคร้านหนึ่งงาน ไม่ปล่อยปละละเลยการทำหน้าที่ของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่นที่ตนถือปฏิบัติงานอยู่นั้น พึงทำความเพียรด้วยการเข้าร่วมประชุมให้ได้และต่อเนื่องกันอย่างสม่ำเสมอ ควรรับรู้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ทุกเรื่องราวที่มีประชาชนร้องเรียนเข้ามายังองค์กรหรือหน่วยงาน หรือแม้แต่ในขณะที่ กำลังการประชามชอยู่ในสถานที่นั้นๆ หรือแม้แต่เสียงร้องทุกข์ข้างถนนหนทางนั้นด้วย เมื่อได้ใช้ความเพียรเป็นเครื่องส่งเสริมตนอย่างนี้ ได้ชื่อว่าสร้างความปลอดภัยให้ตนและผู้อื่น หน้าที่การงาน องค์กรประชาชน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเท่าทันสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง สมจริงดังพระพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ท่านทั้งหลายจงเห็นความเกียจคร้านเป็นภัย และเห็นการปรารภความเพียรเป็นความปลอดภัย แล้วปรารภความเพียรเถิด นี่เป็นพุทธานุศาสนีหรือคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลายทั้งนี้ ยังมีธรรมะอีกประการหนึ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมให้ทุกคน ทุกฝ่าย ทุกองค์กร ทุกหน่วยงาน สมปรารถนาทุกประการในการประกอบกิจหรือพัฒนาสิ่งต่างๆ นั่นก็คือ ความอดุสาหะ อภีบาลบำรุงบิดามารดาและประพฤติกุศลสุจริตธรรม อย่าละได้ทั้งข้อปฏิบัติอันนี้เป็นอันขาด ทั้งนี้ ทุกองค์กรจะต้องสมัครสามัคคีกันในการจัดทำแผนพัฒนา เพราะหมู่คณะที่มงานยังมีมากก็ยิ่งดี ฉันทัดต้นไม้ที่เกิดในป่า แม้จะใหญ่โตเป็นเจ้าป่าก็ตาม ถ้าตั้งอยู่โดดเดี่ยว ย่อมถูกแรงลมโค่นลงได้ ฉันทัน^{๒๔๑}

ในระหว่างที่กำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนานั้นจะต้องใช้ความเพียรให้พอดีพองาม ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสเรื่องเปรียบเทียบความเพียรกับสายพินแก่พระโสณะไว้ว่า “โสณะ ก็เช่นเดียวกัน ความเพียรที่ปรารถอย่างยิ่ง ย่อมเป็นไปเพื่อความฟุ้งซ่าน ความเพียรที่ย่อหย่อนเกินไป ย่อมเป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน ฉะนั้น เธอจงตั้งความเพียรให้พอดี จงปรับอินทรีย์ให้เสมอกัน จงถือเอานิมิต (นิมิต ในที่นี้สำหรับใช้ในองค์กร หมายถึง หลักการวางแผน ลักษณะของการวางแผน แผนพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล หลักการสำคัญในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ประเภทของแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำแผนพัฒนา ๕ ปี การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรประจำปี ดังนี้ เป็นต้น) ในความเสมอภาพกันนั้น กล่าวคือ หมั่นใช้ความเพียรทบทวนหลักการอยู่เสมอๆ” ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำหลักความเพียรมาบูรณาการในการกำหนดแผนงานจึงจะสามารถส่งเสริมให้แผนงานนั้นประสบความสำเร็จได้ทั้งในด้านการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล^{๒๔๒}

^{๒๔๐} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๔๑} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๔๒} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

๒.๓ การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) ช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นด้านการบริหารแผนงานนั้น ย่อมส่งผลที่ดีอย่างแน่นอน เพราะคนเราหากทำอะไรที่ปราศจากสติแล้ว งานที่ทำย่อมเกิดปัญหาตามมามากมาย การมีสติพละมาช่วยในการบริหารด้านแผนงาน จะทำให้การบริหารเกิดความคล่องตัว เกิดอุปสรรคขึ้นก็สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ รวมถึงการวางกรอบที่ดีในการบริหารแผนงาน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหขึ้นระหว่างการทำงาน เมื่อมีสติพละงานก็จะบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น คล่องตัวขึ้น^{๒๔๓}

คำว่า “สติพละ” นี้ แปลเป็นภาษาไทยว่า “พลังแห่งการระลึกรู้” เป็นข้อธรรมอีกประการหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่าเป็นข้อธรรมที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่บุคคลพึงใส่ใจและพึงนำไปใช้ในการบริหารกิจทั้งปวง ในการบริหารงานบุคคลนั้น ท่านกล่าวไว้ว่า องค์กรจะต้องสรรหาบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตรหรือบุคคลที่มีความมีกัลยาณมิตรเป็นผู้คอยเตือนสติคือผู้แนะนำให้คำปรึกษาแต่สิ่งที่ดีๆ ที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหา และบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี มีสติรู้จักเลือกเสวนาบุคคลหรือเข้าร่วมหมุ่กับท่านผู้ทรงคุณทรงปัญญาที่มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนชักจูง ชี้ช่องทางเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ และธรรมปฏิบัติ, สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี ให้มีโอกาสเข้ามาทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือในองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นของตน และเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจทั้งในทางโลกและทางพระพุทธศาสนานั้น จึงจะช่วยให้การกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาเป็นไปได้อย่างดี ดังพระพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อดวงอาทิตย์อุทัยอยู่ ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อน เป็นบุพนิมิต ฉันทใด ความมีกัลยาณมิตรก็เป็นตัวนำเป็นบุพนิมิตแห่งการเกิดขึ้นของอารยอัษฎางคิกมรรค แก่ภิกษุ ฉันทนั้น” “ความมีกัลยาณมิตร เท่ากับเป็นพรหมจรรย์ การครองชีวิตประเสริฐทั้งหมด เพราะว่า ผู้มีกัลยาณมิตรพึงหวังสิ่งนี้ได้ คือ จักเจริญจักทำให้มากซึ่งอารยอัษฎางคิกมรรค” “อาศัยเราผู้เป็นกัลยาณมิตร เหล่าสัตว์ผู้มีชาติเป็นธรรมดาก็พ้นจากชาติ ผู้มีชราเป็นธรรมดาก็พ้นจากชรา ผู้มีมรณะเป็นธรรมดาก็พ้นจากมรณะ ผู้มีโสกะปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสเป็นธรรมดา ก็พ้นจากโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาส” “เราไม่เล็งเห็นองค์ประกอบภายนอกอื่นแม้สักอย่างเดียวที่มีประโยชน์มากสำหรับภิกษุผู้เป็นเสขะเหมือนความมีกัลยาณมิตร, ภิกษุผู้มีกัลยาณมิตร ย่อมกำจัดอกุศลได้ และย่อมยังกุศลให้เกิดขึ้น” “ความมีกัลยาณมิตร ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่, เพื่อความดำรงมั่นไม่เสื่อมสูญ

^{๒๔๓} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

ไม้อันตรธานแห่งสัทธรรม” ดังนั้น ในการบริหารงานบุคคลจึงจำเป็นต้องคัดสรรบุคคลมีความรู้ความประพฤติดีมีความรู้ทั้งทางโลกและธรรมมาเป็นกัลยาณมิตร มาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นของตน เพราะกัลยาณมิตรจัดว่าเป็นบุคคลที่รู้จักทำหน้าที่ในการกำหนดแผนงานให้เป็นไปเพื่อความเจริญ และจะเป็นผู้บริหารงานบนพื้นฐานแห่งหนทางอันประเสริฐตามที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ และบุคคลผู้เป็นกัลยาณมิตรจักเป็นผู้นำแสงสว่างทางปัญญาที่เป็นเครื่องชี้ให้เห็นสิ่งที่ควรหรือไม่ควรมาให้ทุกคนทั้งในองค์กรของตนและหน่วยงานอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมกันในการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนานั้นให้บรรลุเป้าหมายได้^{๒๔๔}

กัลยาณมิตรนี้ จัดว่า เป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ทุกองค์กรจะต้องแสวงหา มาไว้ในองค์กรของตน เพราะกัลยาณมิตรจะเป็นผู้นำประโยชน์สุขในทุกๆ ด้าน มาให้แก่หมู่คณะทำงานในองค์กรได้เป็นอย่างดี บุคคลผู้เป็นกัลยาณมิตรจะใช้โยนิมนสิการในการกำหนดแผนงาน (การพิจารณาอันแยบคาย) มาเป็นแนวทางในการบริหารการพัฒนาตน คน งาน องค์กร ประชาชน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปในทิศทางแห่งความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าที่ยั่งยืน ซึ่งบุคคลผู้เป็นกัลยาณมิตรนี้จะคอยให้หลักโยนิโสมนสิการ คือ การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี คือ การกระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้า สวหาเหตุผลจนตลอดสายแยกแยะออกวิเคราะห์แผนงานด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบและโดยอุบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย เพื่อกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องกับสภาพความเป็นจริงของพี่น้องประชาชนในพื้นที่หรือในท้องถิ่นของตน ดังพระพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อดวงอาทิตย์อุทัยอยู่ ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อน เป็นบุพนิมิต ฉันทิ ความถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ ก็เป็นตัวนำ เป็นบุพนิมิตแห่งการเกิดขึ้นของอารยธรรมาภิบาล แก่ภิกษุ ฉันทิ” “เราอย่าอย่าไม่เล็งเห็นองค์ประกอบภายในอันมีสัจอย่างเดียวยที่มีประโยชน์มากสำหรับภิกษุผู้เป็นเสขะเหมือนโยนิโสมนสิการ ภิกษุผู้มีโยนิโสมนสิการย่อมทำแผนงานได้ดี ย่อมกำจัดอกุศลได้ และย่อมยังกุศลให้เกิดขึ้น” “เราไม่เล็งเห็นธรรมอื่น แม้สักข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้สัมมาทิฐิที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้ว ก็เจริญยิ่งขึ้น เหมือนโยนิโสมนสิการเลย” “เราอย่าอย่าไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้สักข้อหนึ่งซึ่งจะเป็นเหตุให้ความสงสัยที่ยังไม่เกิด ก็ไม่เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ถูกขจัดเสียได้ เหมือนโยนิโสมนสิการเลย” “โยนิโสมนสิการ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่ เพื่อความดำรงมั่นไม่เสื่อมสูญ ไม้อันตรธานแห่งสัทธรรม” ทั้งนี้ กัลยาณมิตรเชิงพุทธจะเป็นชี้แนะให้เห็นถึงการใช้สติอย่างมีเหตุมีผลในการบริหารแผนงานในทางพระพุทธศาสนามีการถึงสติไว้ดังนี้ว่า สติเป็นธรรมเครื่องตื่นอยู่ในโลก สติเป็นสิ่งที่จำเป็น

^{๒๔๔} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.,รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ในที่ทั้งปวง คนผู้มีสติเชื่อว่ามีบุญทุกเมื่อ สติเป็นธรรมส่งเสริมให้บรรลุนานเมื่องค์กรมียบุคคลผู้เป็นกัลยาณมิตรและมีกัลยาณมิตรเป็นผู้แนะนำการนำหลักโยนิโสมนสิการมาใช้ในการพัฒนาองค์กรอย่างมีสตಿಯามีหลักการ ก็จะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการกำหนดวางแผนหรือแผนพัฒนานั้นให้มีพลังดำเนินการไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย^{๒๔๕}

สติ คือ เมื่อก่อนจะทำจะพูดจะคิดหรือกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนา ก็มีความนึกได้อยู่เสมอว่า เมื่อทำหรือพูดหรือคิดไปแล้ว จะมีผลเป็นเช่นไร จะดีหรือไม่ดี มีประโยชน์หรือไม่มี ถ้าคนมีสติระลึกได้อยู่เช่นนี้แล้ว จะทำจะพูดจะคิด ก็ไม่ผิดพลาด ส่วน สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัวในขณะเวลา กำลังทำหรือพูดหรือคิดเป็นเครื่องสนับสนุนสติให้สำเร็จตามความต้องการ ทั้งนี้ สติและสัมปชัญญะนี้ที่ชื่อว่า “ธรรมมีอุปการะมาก” ต่อแผนงาน การมีสติและสัมปชัญญะเพื่อจัดทำแผน แผนงานหรือแผนพัฒนาหรือกิจการอย่างอื่นก็สำเร็จได้โดยง่ายเพราะมีสติและสัมปชัญญะคอยควบคุมประคับประคองไว้ เหมือนหางเสือเรือที่คอยบังคับเรือให้แล่นไปตามทาง ฉะนั้น^{๒๔๖}

มีความสำรวมระวังด้วยสติในการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน ได้แก่ การสำรวมด้วยอินทรีย์ มีจักขุ เป็นต้น มีสติระลึกรู้เพื่อให้เกิดความระมัดระวังมิให้อกุศลธรรมหรือความคิดชั่วร้ายหรือความคิดที่เป็นไปในทางทุจริตเกิดขึ้นครอบงำได้ หรือคอยระวังก่อนที่จะทำ พูด คิด และขณะทำในการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนา เป็นต้น ไม่พึงละสติที่พิจารณาไปในการกำหนดแผนงาน มีสติระลึกอยู่เสมอๆ มีสติรู้ตัวทุกขณะ มีสติต่อการปฏิบัติตามแผนงาน มีสติต่อประเมินแผนงานที่กำลังทำอยู่อย่างต่อเนื่อง^{๒๔๗}

สติ ความระลึกได้, นึกได้, ความไม่เผลอ, การคุมสติไว้กับแผนงานหรือแผนพัฒนาที่ทำหรือกิจการต่างๆ หรือคุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง, จาการที่ทำและคำที่พูดแล้วแม่นยำได้ ทั้งนี้ สติที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น มีลักษณะดังนี้ คือ ธรรมมีอุปการะมาก ๒ คือ ๑. สติ ความระลึกได้ ๒. สัมปชัญญะ ความรู้ตัว และ พละหรือกำลัง ๑. พละ ๕ คือ ธรรมอันเป็นกำลังซึ่งเป็นเครื่องเกื้อหนุนแก่อริยมรรค แก่คน แก่งาน แก่องค์กร แก่การบริหารกิจการต่างๆ จัดอยู่ในจำพวกโพธิปักขิยธรรม มี ๕ คือ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา; และพลังแห่งการมีสติตามหลักอินทรีย์ ๕, โพธิปักขิยธรรม ๒. พละ ๔ คือ ธรรมอันเป็นพลังทำให้ดำเนินแผนงานด้วยความมั่นใจ ไม่ต้องหวาดหวั่นกลัวภัยต่างๆ ได้แก่ ๑. ปัญญาพละ กำลังปัญญา ๒. วิริยพละ กำลังความเพียร ๓. อนุวัชพละ กำลังคือการกระทำที่ไม่มีโทษ (กำลังความสุจริตและการกระทำแต่กิจการที่ดีงาม) ๔. สังคพละ กำลังการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือเกื้อกูลอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ๓. พละ ๕ หรือ ขัตติยพละ ๕ ได้แก่ กำลังของพระมหากษัตริย์หรือกำลังที่ทำให้มีความพร้อม

^{๒๔๕} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๔๖} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๔๗} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

สำหรับความเป็นกษัตริย์ ๕ ประการ ดังแสดงในคัมภีร์ชาดก คือ ๑. พาหะพละ หรือ กายพละ กำลังแขนหรือกำลังกาย คือแข็งแรงสุขภาพดี สามารถในการใช้แขนใช้มือใช้อาวุธ มีอุปกรณ์พร้อม ๒. โภคพละ กำลังโภคสมบัติ ๓. อมัจฉพละ กำลังข้าราชการที่ปรึกษาและผู้บริหารที่สามารถ ๔. อภิชัจฉพละ กำลังความมีชาติสูง ต้องด้วยความนิยมเชิดชูของมหาชนและได้รับการศึกษาอบรมมาดี ๕. ปัญญาพละ กำลังปัญญา ซึ่งเป็นข้อสำคัญที่สุด ดังนั้น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมการใช้สติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ก็เชื่อได้ว่าเป็นยังหลักการหรือแนวทางการปฏิบัติมาสู่องค์กร เชื่อว่ายังความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายมาสู่องค์กร อีกทั้งยังได้เชื่อได้ว่าทำสิ่งอันเป็นที่พึงที่สุดสุดให้กับองค์กร หรือเชื่อได้ว่าสร้างสติอันเป็นคุณธรรมประจำองค์กร อันเป็นสิ่งแสดงให้เห็นความมั่นคงขององค์กรต่อสายตาประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ อีกด้วย และยังได้เชื่อว่ามีธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้หรือองค์ของผู้ตรัสรู้ ของผู้สำเร็จ ของความสำเร็จ ของผู้บรรลุ ของความบรรลุ อันเป็นแนวทางแห่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ และยังได้เชื่อได้ว่าปฏิบัติตามพระสัทธรรม กล่าวคือ ธรรมที่ดี, ธรรมที่แท้จริง, และสตินี้ จัดว่า เป็นคุณธรรมของคนดีหรือของสัตว์บุรุษ^{๒๔๘}

สติมีลักษณะ ๒ ประการ คือ อปิลานลักษณะสติ ๑ อุปคณห์ณลักษณะสติ ๑ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ อปิลานลักษณะสติ นั้น คือ อารมณ์ให้ระลึกไปในธรรมทั้งหลาย คือ เตือนว่า สิ่งนั้นดี สิ่งนั้นชั่ว สิ่งนี้เป็นประโยชน์ สิ่งนี้ไม่เป็นประโยชน์ สิ่งนี้เป็นโทษ สิ่งนี้เป็นคุณ สิ่งนี้ขาว สิ่งนี้ดำ หรือ สิ่งนี้ควรจัดทำเป็นแผนงานเพื่อพัฒนา สิ่งนี้ไม่จัดทำเป็นแผนงานเพื่อพัฒนา สิ่งนี้เป็นความเดือดร้อนของประชาชน สิ่งนี้ไม่ใช่ความเดือดร้อนของประชาชน เตือนอารมณ์ให้ระลึกในธรรมทั้งหลายนี้ว่า ธรรมสิ่งนี้เป็นสติปัญญา ๔ (ที่ตั้งแห่งการฝึกสติ) ธรรมสิ่งนี้เป็นสัมมปปธาน ๔ (ความเพียรที่ตั้งไว้โดยชอบธรรม) ธรรมสิ่งนี้เป็นอิทธิบาท ๔ (บทแห่งความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมาย) ธรรมสิ่งนี้เป็นอินทรีย์ ๕ (เครื่องส่งเสริมการบริหารกิจ) ธรรมสิ่งนี้เป็นพละ ๕ (พลังที่ช่วยส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมาย) ธรรมสิ่งนี้โพชฌงค์ ๗ (สิ่งที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย) ธรรมสิ่งนี้เป็นอัฐฐังคิกมรรค ๘ ประการ (หนทางหรือแนวทางอันประเสริฐ มี ๘ แนวทาง) ธรรมสิ่งนี้เป็นสมถกรรมฐาน (ที่ตั้งแห่งความสงบสุข) ธรรมสิ่งนี้เป็นวิปัสสนากรรมฐาน (ที่ตั้งแห่งความรู้แจ้งเห็นจริง) ธรรมสิ่งนี้เป็นฌาน (ธรรมชาติแห่งความจดจ่อ) เป็นสมาบัติ (การเข้าถึง) เป็นวิชา (ความรู้) เป็นวิมุตติ (ความหลุดพ้นหรือก้าวพ้นหรือล่วงพ้น) เป็นกองจิต (จิตใจ) กองเจตสิก (สิ่งที่เจือปนกับจิตใจ) เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำอปิลานลักษณะสติเตือนอารมณ์ให้ระลึกถึงธรรมดังกล่าวนี้ ก็จะไม่ส้องเสพซึ่งธรรมอันมิควรจะส้องเสพ แต่จะส้องเสพซึ่งธรรมควรจะส้องเสพเท่านั้นดังนี้นี้ชื่อว่า “อปิลานลักษณะสติ” ส่วน อุปคณห์ณลักษณะสตินั้น เมื่อจะบังเกิดในสันดานนี้ ก็ชักชวนให้เกิดการถือเอาซึ่งคติในธรรมอันดี บุคคลก็ดี หรือ องค์กรก็ดี เมื่ออุปคณห์ณลักษณะสตินี้ได้บังเกิดขึ้นหรือมีขึ้นในสันดานหรือในจิตใจของตนหรือหลักปฏิบัติประจำ

^{๒๔๘} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

องค์กร ย่อมพิจารณาเห็นว่า ธรรมสิ่งนี้มีอุปการธรรม สิ่งนี้หาอุปการธรรมมิได้ ก็จะทำเสียซึ่งธรรมอันมิได้เป็นประโยชน์ ถือเอาแต่ธรรมอันเป็นประโยชน์ นำออกเสียซึ่งธรรมอันมิได้เป็นอุปการ ถือเอาแต่ธรรมอันเป็นอุปการเท่านั้น ดังนั้น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้หลักสถิติอันเป็นอุปคณหลักมาสติมาเป็นเครื่องส่งเสริมการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน จึงควรเว้นเสียซึ่งสิ่งหรือแผนงานอันเป็นโทษ ถือเอาเฉพาะซึ่งแผนงานอันเป็นประโยชน์เป็นคุณเท่านั้น นี่ชื่อว่ามีสติเป็นอุปคณหลักมาสติ ดังนั้น สมเด็จพระบรมนาถโลกนาถศาสดาจารย์เจ้าจึงประทานพระสัทธรรมเทศนาไว้ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราตลาคณีย่อมกล่าวสรรเสริญว่า กัสตินี้แล เป็นเครื่องส่งเสริมกิจทั้งปวงให้สำเร็จประโยชน์และนำออกเสียซึ่งโทษทั้งหลาย กล่าวคือ ปัญหาและอุปสรรคนั้นเอง^{๒๔๙}

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์กรแห่งการสร้างสติสัมปชัญญะที่มั่นคง ตั้งมั่น ไม่หลงลืม ไม่เผลอสติ ทั้งนี้ สิ่งที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรแห่งการมีสติที่ดีเยี่ยมได้นั้น จะต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาศติด้วยการฝึกสติตามหลักอานาปานสติ กล่าวคือ ตามหลักแห่งการควบคุมหายใจเข้าและลมหายใจออก หรือตามหลักสติปัฏฐานสี่ ทั้งนี้ สติพละนี้ยังเป็นธรรมช่วยส่งเสริมบุคลาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสติระลึกรู้ในสิ่งที่ควรทำและไม่ควร รู้ว่าควรเป็นแผนงานหรือไม่ควรเป็นแผนงาน สติเป็นเครื่องช่วยระลึกถึงหลักธรรมอันเป็นแนวทางการบริหารการพัฒนาเพื่อความสำเร็จหรือบรรลุผลแห่งแผนงาน ทั้งนี้ สติยังเป็นหลักธรรมอันสำคัญที่จะทำให้ทุกคนในองค์กรรู้ว่าสิ่งควรทำหรือไม่ควรทำ ดังมีคำบาลีที่ท่านกล่าวไว้ว่า เพราะมีสติเป็นธรรมปรากฏ กล่าวคือมีสติเป็นเครื่องระลึกรู้ ฉันทะ (ความพอใจ) ย่อมเกิด บุคคลมีฉันทะ(ความพอใจ) เกิดแล้ว ย่อมอุตสาหะต่อการกำหนดแผนงานหรือย่อมเกิดความเพียรพยายามที่จะทำแผนงานหรือแผนพัฒนานั้นให้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้ ความพอใจต่อหลักอิทธิบาท กล่าวคือ ธรรมเป็นเครื่องบรรลุความสำเร็จ ก็ประสงค์เอากัตตุกัมยตาฉันทะนี้เอง ฉันทะในธรรมเช่นนี้จัดเป็นข้างดี เพราะศัพท์ว่าฉันทะเป็นแต่คำกลางเช่นนี้ เมื่อจะกล่าวแต่ลำพัง เพื่อจะให้เข้าใจความ จึงต้องประกอบเข้ากับศัพท์อื่น เช่น กามฉันทะ อกุศลฉันทะ กุศลฉันทะ กัตตุกัมยตาฉันทะ ด้วยประการฉะนี้. กัตตุกัมยตาฉันทะ ความพอใจคือความเป็นผู้ใคร่จะทำนั้นเป็นคุณพยุความเพียรมิให้ถอยต่อการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่น พระโบราณจารย์ผู้รจนาชาดกปกรณ์กล่าวเรื่องพระมหาชนกตกอยู่ในมหาสมุทรพยายามว่ายน้ำเพื่อจะเข้าถึงฝั่ง นางมณีเมขลามาช่วยให้รอดตั้งนั้นนั้น ก็เพื่อจะแสดงโดยบุคคลาธิฐาน ซึ่งคุณคือกัตตุกัมยตาฉันทะและวิริยะ คือ ความเพียรอย่างกล้าหาญ ว่าเป็นเครื่องรอดจากอันตรายของตน ของบุคคล ของงาน ขององค์กร ของเศรษฐกิจ ของสังคม ของสิ่งแวดล้อม และของประเทศชาติบ้านเมือง หากว่าพระมหาชนกจะหาฉันทะมิได้ ไหนเลยจะมีความเพียรว่าอยู่ในมหาสมุทรอันอ้ากว้าง กว้านางมณีเมขลาจะมาช่วย บุคคลผู้มีความหวัง ก็ยังจะพากเพียรอยู่ก่อน ฝ่าย

^{๒๔๙} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

บุคคลผู้สิ้นหวังแล้วแต่ไม่ทอดเพียรเสีย ก็เพราะกัตตุกัมยตาฉันทะนี้เอง เมื่อทำไป แม้หากจะไม่สำเร็จ ก็ยังจะได้อัสสาทะคือความสบายใจว่า ได้ทำสมควร ตนเองย่อมติดตนเองไม่ได้ ทั้งวิญญูชน ก็ย่อมสรรเสริญ การที่ทำเว้นจากครหาอันเป็นสธรรมชาติของตนและผู้อื่น ย่อมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความร้อนใจในภายหลัง ฝ่ายบุคคลผู้สิ้นหวังแล้วทอดเพียรเสียย่อมไม่พ้นจากครหาไปได้ ผู้อื่นจะติก็ทำเนา ตนติดตนเองได้นั้นแลเป็นสำคัญ ข้อนั้นย่อมให้เกิดวิปฏิสารเมื่อปลายมือ แม้สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ประทานพระบรมพุทโธวาทไว้ว่า ดูก่อนภิกษุ ท่านจงวิตเรื่ออันนี้ เรื่อที่ท่านวิตแล้วจักพลันถึง ข้อซึ่งพระองค์ตรัสดังนี้ ก็เพื่อจะยังกัตตุกัมยตาฉันทะให้เกิดแต่ภิกษุผู้รับเทศนา ควรเป็นอุทาหรณ์สำหรับพุทธศาสนิกชนทั้งปวง ผู้ประกอบกิจอันเป็นไปเพื่อความดีความงามแก่ตนและผู้อื่น เรื่อในที่นี้เป็นแต่คำเปรียบ เรื่อเป็นที่ตั้งอาศัยในการไปโดยชลมารค หรือข้ามฟากไปฝั่งโน้น ถ้าเรื่อรั่วน้ำเข้าได้ การไปก็ไม่สะดวกพาให้ช้า หรือน้ำจะอับปางลงก็ได้ ถ้าคนในเรื่อหมั่นวิตคิดอุบายแก้อย่าให้รั่วได้ ก็จจะรอดจากอันตราย เป็นของเบาแล่นไปถึงเร็ว อรรถาพ การงานถิ่นฐานหรือท้องถิ่นของตน ตลอดถึงบ้านเมือง ก็เหมือนกัน ย่อมเป็นที่ตั้งอาศัย ในอันท่องเที่ยวอยู่ ณ ภูพนั้น ๆ ถ้าไม่มั่นคงและเสียหายลงในทางใดทางหนึ่งก็จะชักช้าไม่สามารถที่จะลุถึงความสำเร็จทีเดียว ถ้าเจ้าของเอาเป็นธุระ ระวังความเสียหายอย่าให้เกิดขึ้น ที่เกิดแล้วก็แสวงหาอุบายระงับเสีย ทั้งประกอบวิธีทะนุบำรุงเข้าช่วยและประคองไว้ไม่ให้ถอยหลัง ก็จจะพลันถึงความเจริญไม่ตกต่ำในภพนั้นๆ^{๒๕๐}

สติยังเป็นส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมให้ผู้นำหรือผู้บริหารทุกระดับชั้นและบุคลากรเจ้าหน้าที่ระลึกรู้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในท้องถิ่นของตนและท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน หรือ แผนพัฒนา ให้มีเท่าทันต่อสถานการณ์เหล่านั้น^{๒๕๑}

๒.๔ การนำเอา สมาร์ทพล (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วยส่งเสริมการบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

ทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น แผนงานที่วางไว้ก็จะสำเร็จผลตามที่ได้วางไว้ เพราะการมีสติสมาธิจดจ่อต่อแผนงาน ก็จจะเกิดปัญญาและมีความรอบคอบในการทำงาน กำกับดูแล และบริหารแผนงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น^{๒๕๒}

กำลังแห่งความมุ่งมั่นถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนในทุกองค์กรจะต้องมีอย่างสม่ำเสมอและเป็นสิ่งที่จะต้องถือปฏิบัติทั้งในการประชุมงานหรือการติดตามงานด้านแผนงานนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง ทุกคน

^{๒๕๐} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๕๑} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๕๒} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

ทุกภาคฝ่ายจะต้องร่วมกันสร้างความกระตือรือร้นอันเป็นการแสดงพลังในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสมัคสมานสามัคคีเป็นหลักการสำคัญในการส่งเสริมแผนงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์^{๒๕๓}

การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างดีเยี่ยม นั้น คือ องค์กรจะต้องมีความตระหนักร่วมกันว่าทุกสิ่งที่เราจะร่วมกันสร้างร่วมกันพัฒนาตามแผนงานหรือแผนพัฒนานั้น คือ การทำให้เพื่อนมนุษย์ของเราได้มีชีวิตที่ดีขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสุขที่ดีขึ้นทั้งทางกายและจิตใจ ด้วยแผนงานที่เกิดจากความเดือดร้อนของประชาชนและเป็นความต้องการของประชาชน^{๒๕๔}

การมีความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำแผนงาน ในทางพระพุทธศาสนาท่านกล่าวว่าสมาธิหรือความตั้งใจนี้เป็นสิ่งที่มีพลังเป็นอย่างมาก และสามารถส่งเสริมให้การบริหารหรือการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ นั้น ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำมาเติมเต็มให้กับองค์กรเพื่อส่งเสริมทั้งการบริหารทั้งการพัฒนาให้เป็นแผนงานต่างๆ^{๒๕๕}

สมาธิจะเป็นตัวทำให้แผนงานดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสิ่งที่ขาดไม่ได้อีกนั้นก็คือ องค์กรจะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อความยากลำบากทั้งปวง เพราะความอดทนท่านจัดว่าเป็นยอดหรือเป็นประธานแห่งคุณคือศีลและสมาธิ การทำความดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ย่อมเจริญขึ้นได้ เพราะอาศัยข้อธรรมคือความอดทนนี้ด้วย อันเป็นผลส่งให้มีความมุ่งมั่นต่อการบริหารการพัฒนา ด้านแผนงานหรือแผนพัฒนาประสบผลสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายได้ ฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะส่งเสริมหลักสมาธิพละนี้ให้มาให้มีขึ้นในองค์กรอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้าและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้น ท่านจึงกล่าวไว้ว่า สมาธิเป็นปทัสฐานแห่งการบรรลุแผนงานหรือแผนพัฒนาทั้งหลายที่องค์กรจัดทำขึ้น แผนงานที่บรรลุเป้าหมายเพียงน้อยเพราะใช้สมาธิในการทำงานแบบเฉียดๆ ยังไม่ได้มุ่งมั่นเต็มที่ ส่วนแผนงานที่บรรลุเป้าหมายได้มากเพราะใช้สมาธิในการทำงานอย่างสุขุมและมุ่งมั่น^{๒๕๖}

ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ ด้าน แผนงาน นั้น ไม่ให้มีมานะความถือตัวถือตนว่าตนสูงกว่าผู้อื่น เช่น มีตำแหน่งสูงลูกน้อง หรือสูงกว่าหน่วยงานอื่นๆ หรือแม้แต่คิดว่าตนสูงกว่าประชาชนในท้องถิ่นของตน ไม่ควรเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว หรือคิดว่าตนจะสูญเสียผลประโยชน์จากแผนงานหรือแผนพัฒนาที่ตนกำหนดขึ้นมาเองโดยไม่มีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่างๆ หรือแม้จากประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะลงมือต้องปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์อย่างแท้จริงอย่างมุ่งมั่นตั้งใจเพราะมองเห็นความทุกข์ความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก เพราะฉะนั้นสมาธิพละนี้ องค์กรจะต้องนำมาส่งเสริมให้ทุกคนในองค์กรนำมาใช้อย่างเสมอภาคกัน ร่วมกันปฏิบัติ

^{๒๕๓} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๕๔} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง,ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต,๑๕ตุลาคม๒๕๕๙.

^{๒๕๕} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๕๖} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ให้ผลอย่างต่อเนื่อง และทุกคนในองค์กรจะต้องถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นสัมมาสมาธิ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความมุ่งมั่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ กำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาร่วมกับทุกภาคส่วน เมื่อทุกภาคส่วนถือปฏิบัติร่วมกันตามหลักสมาธิ พละหรือตามหลักสัมมาสมาธินี้ก็จะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งใจไว้ และไม่ออกนอกเส้นทาง แห่งความถูกต้องและบริสุทธิ์สะอาดต่อการบริหารการพัฒนาแผนงานหรือต่อการปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์สุขทุกๆ คน^{๒๕๗}

สมาธิพละจะเกื้อหนุนการบริหารงานให้เป็นไปในทิศทางที่ตั้งมั่นและเจริญงอกงามยิ่งขึ้น ต่อแผนงานหรือแผนพัฒนา ถ้าหากภาครัฐได้มีการกำหนดนำเอาสมาธิพละ (พลังแห่งสมาธิหรือพลัง แห่งความมุ่งมั่นหรือตั้งใจอย่างถูกต้อง) ซึ่งเป็นหลักการอันสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักพละ ๕ ประการ มาใช้ในการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อันว่าด้วยวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และกำหนดเป็นนโยบายที่รัฐบาลทุกรัฐบาลที่เข้ามาบริหาร ประเทศควรจัดทำเป็นนโยบายที่เร่งด่วนและนโยบายทั่วไป และควรเชื่อมโยงให้เป็นนโยบายที่ กระทั่ง กรม ควรถือปฏิบัติและควรกำหนดเป็นนโยบายกระจายไปสู่สาขาตามภารกิจหน่วยงาน อีกทั้งควรถูกกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการหรือยุทธศาสตร์บูรณาการทุก ภาคส่วนในจังหวัดเชื่อมโยงลงไปสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอแบบบูรณาการในมิติเชิงพื้นที่นั้นด้วย ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นเช่นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายการพัฒนา ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเชื่อมโยงไปแผนพัฒนา ๓ ปี ขององค์กรปกครองส่วน ส่วน ท้องถิ่น เช่น การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นำไปสู่การทำงานประมาณ เป็นต้น ลงไว้ในแผนงาน หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติอย่างจริงจัง และควรจะต้องมีการตราลงไว้ กฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นการประกาศใช้หลักพุทธธรรมเข้ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารการ พัฒนาเชิงพุทธขององค์กรตั้งแต่ระดับสูงลงมาสู่ระดับล่าง ก็ยิ่งจะช่วยส่งเสริมส่งผลดีเลิศให้แก่ ประเทศโดยส่วนร่วม อันเป็นกระจายอำนาจการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธอย่างเป็นรูปธรรมสู่ภาค สู้จังหวัด สู้อำเภอ สู้ตำบล สู้หมู่บ้าน ดังกล่าวนี้ จะเป็นเครื่องช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ ภาครัฐและภาคเอกชนจากการบริหารอันไม่ถูกต้องชอบธรรมอันจะส่งผลเสียให้เกิดขึ้นแก่องค์กรและ บุคลากรในองค์กรตลอดถึงบุคคลทุกภาคส่วน ทั้งนี้ ในทางพระพุทธศาสนามีการกล่าวถึงการบริหาร การพัฒนาในด้านการบริหารองค์กรตามหัวข้อธรรมอันว่าด้วยสมาธิพละหรือสมาธินี้ไว้อย่างมาก มีตัวอย่างเช่นที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ด้วยหัวข้อคือ จิต ตามพระบาลี ว่า สีเล ปติฏฐาย นโร สพล โย จิตตํ ปญญจ ภาวยํ ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า นรชนครั้งตั้งตนอยู่ในศีลหรือระเบียบวินัย หรือ กฎหมายแล้ว เป็นคนฉลาด มีความเพียร มีปัญญาบริหารตน ตั้งอยู่ในศีลแล้ว อบรมจิตและปัญญา

^{๒๕๗} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ตั้งอยู่ นั้นพึงบริหารองค์กรได้แล" กล่าวคือ ตามนัยแห่งคัมภีร์วิสุทธิมรรคนั้น ท่านกล่าวไว้ว่า บุคคลจะต้องรู้ว่า ที่ได้ชื่อว่า สมานี นี้ ได้แก่ เพราะความมีอารมณ์เป็นอันเดียวแห่งจิตที่เป็นกุศลต่อสิ่งที่ตนบริหารอยู่หรือพัฒนาอยู่ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะว่า ตั้งมั่น มุ่งมั่น ดำรงอยู่ อธิบายว่า การตั้งอยู่สม่ำเสมอด้วย ถูกทางด้วย แห่งจิตและเจตสิกทั้งหลายในอารมณ์ อันเดียวนั้น สมานี โดยลักษณะคือมีความลักษณะไม่ซัดส่าย สมานีก็มีเพียงอย่างเดียว (แต่) เป็น ๒ โดยบังคับแห่งอุปจารสมานีและอัปนาสมานี เช่นเดียวกัน โดยบังคับแห่งโลกียสมานีและโลกุตตร สมานี เป็นต้น การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น ในเวลาทำงานจะต้องตัดเครื่องกังวลออกไป สมานีจะต้องประกอบไปด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ถ้าใช้ความตั้งใจหรือความมุ่งมั่นไปในทางเสื่อมเสีย ท่านเรียกว่า (หา) นภาคิยธรรม) คือ เป็นความเศร้าหมองเพราะทำให้เกิดความหายนะต่อตน ต่อผู้อื่น ต่อองค์กร ต่อเศรษฐกิจ ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ ต่อสิ่งแวดล้อม และต่อสายของสังคมโลก ถ้าใช้ความตั้งใจหรือความมุ่งมั่นไปในทางที่ส่งเสริม ท่านเรียกว่า “เป็นความผ่องแผ้ว” (วิเสสสภาคิยธรรม) และในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธตามหลักสมานีนี เมื่อกังวลของผู้ร่วมกันบริหารมีอยู่ พึงตัดความกังวลเล็กๆ น้อยๆ เสียให้หมด^{๒๕๘}

ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสมานีนีที่ท่านพระเจ้ามิลินทะกับพระนาคเสนเถระได้สนทนากันไว้ดังนี้ คือ พระเจ้ามิลินท์ ถามว่า “ข้าแต่พระนาคเสน สมานี มีลักษณะอย่างไร?” พระนาคเสน ตอบว่า “มหาราชะ สมานีมีการเป็นหัวหน้าเป็นลักษณะ กุศลธรรมทั้งหลาย (ความดีทั้งหลาย) มีสมานีเป็นหัวหน้า น้อมไปในสมานี โน้มไปในสมานี เจื่อมไปในสมานี ขอถวายพระพร” พระเจ้ามิลินท์ ตรัสว่า “ขอนิมนต์อุปมา พระผู้เป็นเจ้า” พระนาคเสน อุปมาไว้ว่า อุปมาเหมือนกลอนแห่งเรือนยอด “ขอถวายพระพร เช่นเดียวกับกลอนแห่งเรือนยอดทั้งหลายย่อมไปรวมอยู่ที่ยอด น้อมไปที่ยอด โน้มไปที่ยอด เจื่อมไปที่ยอด ฉันทิ กุศลธรรมทั้งหลาย ก็มีสมานีเป็นหัวหน้า น้อมไปในสมานี โน้มไปในสมานี เจื่อมไปในสมานี ฉันทิ” และอุปมาเหมือนพระราชา “มหาราชะ เวลาพระราชาเสด็จออกสงคราม พร้อมด้วยจตุรงคเสนานั้น เสนาทั้งหลาย เสนาบดีทั้งหลาย ช่าง ม้า รถ พลเดินเท้าทั้งหลาย ก็มีพระราชาเป็นหัวหน้า น้อมไปในพระราชา โน้มไปในพระราชา เจื่อมไปในพระราชา ห้อมล้อมพระราชา ฉันทิ กุศลธรรมทั้งหลาย ก็มีสมานีเป็นหัวหน้า น้อมไปในสมานี โน้มไปในสมานี เจื่อมไปในสมานี ฉันทิ” อย่างนี้แหละ มหาบพิตร ชื่อว่า สมานีนี มีความเป็นหัวหน้าเป็นลักษณะ เป็นต้น ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ ก็มีสมานีพละเป็นพลังแห่งความตั้งใจ เป็นพลังแห่งความมุ่งมั่น เป็นพลังแห่งความดีทั้งหลาย เป็นพลังแห่งการขจัดปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน สมานีเป็นตัวส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน และเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงานของคนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและทุกภาคส่วนปฏิบัติตามแผนงานหรือ

^{๒๕๘} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

แผนพัฒนาตามที่มีการประชามร่วมกับพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นของตนๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามนโยบาย^{๒๕๙}

พระพุทธเจ้าทรงแสดงทางแห่งความบริสุทธิ์ของการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธเกี่ยวกับแผนงานหรือแผนพัฒนาด้วยหลักการคือ ศีล สมาธิ และปัญญา อันเป็นหลักการสำคัญอย่างยิ่ง การนำเอาสมาธิพลมาส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรตามแนวทางดังกล่าวอันเป็นทางสายกลางนี้ ยิ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพทางร่างกายและจิตใจของทุกคน ในองค์กรและจะส่งผลดีต่อประชาชนผู้มาขอรับบริการจากเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการอีกด้วย^{๒๖๐}

๒.๕ การนำเอา ปัญญาพล (ความรอบรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

การนำเอาความรอบรู้มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีประโยชน์ในการใช้ทักษะทางความรอบรู้ของผู้บริหารมาวางกลยุทธ์ในการบริหารจัดการด้านแผนงาน เมื่อวางกลยุทธ์ดี กำกับดูแลดี ก็ย่อมที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล^{๒๖๑}

ปัญญาประกอบในการบริหารกิจ ชื่อว่า“ปาริหาริกา” ปัญญาเป็นตัวนำไปซึ่งกิจทุกอย่างมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง โดยสัมปชัญญะ (ความรู้ตัวทั่วพร้อม) มีสาตถกสัมปชัญญะ (มีความรู้ตัวทั่วพร้อมต่อหน้าที่การงาน ต่อสิ่งที่เป็นประโยชน์) เป็นต้น ชื่อว่า “สัพพกิจจปริณายกา” อีกอย่างหนึ่งปัญญาที่นำสรรพกิจทั้งปวง เป็นต้นว่า การเรียน การไต่ถาม การทำภาวนา มนสิการวิธี และความเป็นผู้ทำด้วยความเคารพ ทำติดต่อกัน ทำสิ่งที่เป็นสปปายะ ฉลาดในการบริหารจัดการ ฉลาดในการบริหารเพื่อพัฒนา ความเด็ดเดี่ยว ทำอินทรีย์กล่าวคือ ระเบียบวินัย ศรัทธาความเชื่อ ความเพียร ความระลึกรู้ ความมุ่งมั่นตั้งใจ และความรอบรู้ให้เสมอกัน ประกอบความเพียรให้สม่ำเสมอในกิจแห่งการบริหารเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปในที่มีความเจริญก้าวหน้าและจัดทุกซ์เพื่อบำรุงสุขให้เกิดมีขึ้นแก่พี่น้องประชาชนในท้องถิ่นของตนๆ ชื่อว่า สัพพกิจจปริณายกา^{๒๖๒}

การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงใช้มากที่สุดในการบริหารเพื่อพัฒนาองค์กรพุทธบริษัทสี่ของพระพุทธองค์นั่นก็คือตัวปัญญาหรือความรอบรู้ ดังเช่นพระพุทธดำรัสที่ตรัสไว้ว่า นตถิ ปัญญาสมา อาภา. แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี เพราะฉะนั้น สิ่งที่ต้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพัฒนาให้มากๆ นั่นก็คือ “ปัญญา” ความรอบรู้ที่ต้องพัฒนาและสั่งสมอยู่

^{๒๕๙} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๖๐} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๖๑} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๖๒} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.,รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ตลอดเวลา ใฝ่ใจและต้องศึกษาค้นคว้าอยู่อย่างต่อเนื่อง ต้องเรียนรู้และหมั่นทำความเข้าใจในรายละเอียดของสิ่งนั้นๆ อยู่เสมอ ตระหนักที่ภาระงานขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ประชุมกันอย่างต่อเนื่องประจำทุกเดือนทุกปี ทบทวนแผนงานหรือแผนพัฒนาอยู่เสมอๆ มีการแสวงหาความรู้จากสื่อต่างๆ พยายามพัฒนาตนเองอยู่เป็นประจำทุกวัน ใส่ใจต่อบทบาทของตน ของเพื่อนร่วมงาน ขององค์กร ของประชาชน และของบุคคลจากฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อการกระทำ ต่อสังคม ต่อประเทศชาติบ้านเมือง มีความตระหนักต่อกฎหมาย บ้านเมือง กฎระเบียบกติการ่วมกัน มีความเคารพต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน และกัน มีความสมานสามัคคีกัน สนับสนุนการสร้างความปลอดภัย ไม่สร้างความแตกแยกในองค์กรของตนและองค์กรของหน่วยงานอื่นๆ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของสังคม ช่วยกันจัดปัญหาความทุกข์ยากต่างๆ มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีความประหยัด มีการปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เคารพและให้เกียรติกันและกัน สร้างองค์กรของตนร่วมกับทุกองค์กรหรือทุกหน่วยงานให้แหล่งพลังแห่งปัญญาหรือพลังแห่งความรู้ ให้อำนาจเป็นองค์กรแห่งความคิดอันสร้างสรรค์ ให้เป็นองค์กรแห่งการพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ มีการติดตามข่าวสารทุกช่องทาง พัฒนาการทุกอย่างให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจตลอดถึงวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ มีปัญญามองเห็นสิ่งที่มีความเจริญและไม่เจริญ เสื่อมหรือไม่เสื่อม หายนะหรือสร้างสรรค์ สร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นองค์กรแห่งการจิตภาวนาเพื่อลดละเลิกความโลภ ความโกรธ ความหลง อบายมุขและสิ่งเสพติดต่างๆ ทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนา สานต่อวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง รู้จักป้องกันความชั่วร้ายต่างๆ สร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งปัญญา^{๒๖๓}

สิ่งที่ต้องเติมหรือนำมาช่วยส่งเสริมการบริหารงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คือ ปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะปัญญาในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ว่า ปัญญา โลกสมบัติ ปชโชโต ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก เพราะปัญญาพละนั้นแล จะเป็นพลังอันสำคัญในการส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการจัดปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งหลักอริยสัจ ๔ ประการ กล่าวคือ ๑. ทุกข์ คือ การกำหนดรู้ทุกข์อันเป็นปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ๒. สมุทัย คือ การกำหนดให้รู้ว่าสาเหตุของความทุกข์นั้นคืออะไร ? มาจากอะไรกันแน่ ? ๓. นิโรธ คือ ความดับทุกข์เหล่านั้น ๔. มรรค คือ หนทางแห่งลงมือปฏิบัติเพื่อบรรเทาทุกข์เหล่านั้น เป็นต้น อันเป็นแนวทางสำคัญที่สุดของพระพุทธเจ้าในการพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างรอบคอบด้วยพระปัญญายังยิ่งในการกำจัดทุกข์ทั้งปวง^{๒๖๔}

^{๒๖๓} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง,ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต,๑๕ตุลาคม๒๕๕๙.

^{๒๖๔} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์,ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ผู้มีปัญญาถึงพร้อมด้วยความรู้ ฉลาดในวิธีจัดการงาน รู้กาลและรู้สมัย เขาพึงอยู่ในราชการได้ ดังนั้น บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของรัฐโดยตรงในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นของตนจะต้องพัฒนาตนหรือเตรียมความพร้อมอยู่เสมอๆ เกี่ยวกับความรู้ที่จะนำไปแก้ไขปัญหาก็กับประชาชนได้พึงพาอาศัย^{๒๖๕}

การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธด้านแผนงานหรือแผนพัฒนานี้จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยหลักการเหล่านี้ คือ ๑. จะต้องปัญญา ความฉลาดรอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ๒. จะต้องมีความขยันหมั่นเพียรของถูกต้องคลองธรรม ไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง ไม่ผิดกฎหมายของข้าราชการ ๓. บุคคลจะต้องมีความระมัดระวังตัวเองจากสิ่งยั่วยุต่างๆ และ ๔. จะต้องมีการละสิ่งที่เป็นไปในทางทุจริตคดโกง อันเป็นเหตุไม่เชื่อสัตว์ต่อหน้าที่การงาน หรือต่อประเทศชาติบ้านเมือง หรือต่อทรัพย์สินทางราชการและประชาชน ทั้งนี้ การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนี้มีสิ่งกำกับบุคคลอยู่ตลอดเวลา นั่นก็คือความไม่ประมาทต่อตน ต่อคน ต่องาน ต่อองค์กร ต่อเวลา และต่อสิ่งต่างๆ มีส่วนเกี่ยวข้องในระหว่างการบริหารจัดการสิ่งต่างๆ ตามแผนงานหรือแผนพัฒนาที่กำหนดไว้ตามสภาพความเป็นจริงทางสังคม และสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะละเลยไม่ได้ นั่นก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องหมั่นทำความเข้าใจความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่เสมอๆ มีความเชื่อมั่นในพระปัญญาของพระพุทธเจ้า มีหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นช่วยส่งเสริมในการบริหารเพื่อพัฒนาสิ่งต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จะต้องเพิ่มทวิวิชาความรู้และจรณะความประพฤติอันถูกต้องดีงามให้กับบุคลากรในองค์กรอยู่อย่างติดต่อและต่อเนื่อง หมั่นประกอบในสิ่งที่เป็นกุศลทั้งปวงและทำกุศลทั้งปวงให้ถึงพร้อมให้เต็มที่ให้บริบูรณ์ สร้างองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรแห่งการสร้างบุญสร้างกุศลให้กับตนเองและผู้อื่น สร้างภาวะผู้นำเชิงพุทธไว้ในองค์กรและนอกองค์กร สร้างแบบอย่างที่ดีให้กับทุกคน ศึกษาปัญญาในทางพระพุทธศาสนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วนำปัญหาดังกล่าวนี้ไปใช้ในการพัฒนาตน คน งาน และสังคมสืบต่อไป บวกกับสร้างวัฒนธรรมอันดีนี้ไว้ไม่ให้สูญสลายไป สร้างบุคลากรในองค์กรมาเป็นผู้รับช่วงอย่างไม่ขาดสาย เต็มเต็มอยู่เสมอๆ^{๒๖๖}

แผนงานจะบรรลุเป้าหมายได้จะต้องอาศัยพลังทางความรู้ อาศัยความมีสติระลึกรู้อย่างต่อเนื่อง อาศัยความใส่ใจ ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ใช้ความรู้ความรอบคอบแยกแยะสิ่งที่ควรจะเป็น มีปัญญาวงด้วยเหตุและผล การกระทำทุกอย่างต้องตั้งอยู่พื้นฐานของปัญญาเป็นเครื่องนำทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นของตนที่ดูแลอยู่ ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยสิ่งที่ฟังแล้ว ปัญญาเป็นเครื่องเพิ่มพูนเกียรติคุณและชื่อเสียง คนผู้ประกอบด้วยปัญญาในโลกนี้

^{๒๖๕} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต,ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๖๖} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา,ผศ.ดร.,อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา,๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

แม้ในความทุกข์ ก็หาความสุขได้ เพราะฉะนั้น แผนงานจะสำเร็จได้จึงต้องอาศัยพลังปัญญาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา^{๒๖๗}

ทั้งนี้ แผนงานจะบรรลุเป้าหมายได้จะต้องประกอบบุคลากรที่ฉลาดในการบริหารจัดการ ไม่เป็นคนฟุ้งซ่าน ขี้รำคาญ ไม่คลอนแคลน มีปัญญารู้เหตุรู้ผล มีระเบียบวินัยที่ดีหน้าที่การงาน ไม่หลงลืมงานที่ต้องทำ ไม่ทำงานคั่งค้าง มีการทำงานเป็นทีม มีการระดมปัญญาระดมสมองไม่นิ่งเฉย^{๒๖๘}

ปัญญาพละนี้ พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นยอดแห่งธรรมทั้งปวงหรือแห่งหลักการทั้งปวง เพราะมีอำนาจในการกำจัดความมืดมนนอนธการให้อันตรธานไป ทำความมืดให้สว่าง ช่วยจัดการความทุกข์ให้สิ้นซาก ฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องนำหลักของการมีศีล ๕ มีระเบียบวินัย ความเคารพในกฎหมาย กฎหมายบ้านเมือง มีปัญญาความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และมีสุตะคือการหมั่นติดตามข่าวสารอยู่เสมอๆ ไม่ตกข่าว มีการสอบถามสารทุกข์สุขดิบของประชาชนในท้องถิ่นของตนอยู่เรื่อยๆ รับรู้รับฟังปัญหาและพร้อมที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้กับพี่น้องประชาชน ปฏิบัติงานด้วยเอาใจใส่ต่อหน้าที่ทั้งตนทั้งส่วนรวม ประชุมแผนงานหรือแผนพัฒนาและติดตามแผนงานหรือแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดเสียหายในการบริหารการพัฒนาองค์กร และเพียรรักษาประโยชน์ตนและผู้อื่นไว้ เมื่อปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวนี้ ก็จะทำให้บรรลุงานตามวัตถุประสงค์^{๒๖๙}

^{๒๖๗} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๖๘} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๖๙} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๕ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
แผนงาน

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (สัทธิพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน แผนงาน	ความเชื่อมั่นที่ประกอบด้วยเหตุผล	๒	๑๘,๑๙
	แผนงานพัฒนาให้ห่างความสุดโต่ง๒	๒	๑๘,๑๙
	แผนงานพัฒนาให้เดินตามมรรค ๘	๒	๑๘,๑๙
	แผนงานที่พิจารณาตามหลักอริยสัจ	๒	๑๘,๑๙
	แผนงานพัฒนาตามหลักมุนี ๓	๒	๑๘,๑๙
	แผนพัฒนาตามหลักอนุปปกัถา	๑	๑๘
	แผนพัฒนาเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด	๑	๑๘
	แผนงานพัฒนาให้ตั้งอยู่ในศีล	๒	๑๘,๑๙
	เชื่อมั่นต่อแผนงานที่กำหนดร่วมกัน	๓	๑๘,๑๙,๒๓,๒๕
	แผนงานฝ่ายการป้องกัน	๑	๑๙
	แผนงานฝ่ายปราบปรามความเสื่อม	๑	๑๙
	แผนงานฝ่ายการพัฒนา	๑	๑๙
	แผนงานฝ่ายรักษาความเจริญ	๑	๑๙
	การจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ	๑	๑๘
	แผนพัฒนาที่ไม่เบียดเบียนผู้ใด	๑	๒๐
	บำบัดทุกข์บำรุงสุขทั่วถึงกัน	๑	๒๐
	การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	๑	๒๑
	เป็นธัมมาธิปไตย	๑	๒๑
	การปฏิบัติร่วมกันในองค์กร	๑	๒๑
	มีศีลหรือระเบียบวินัยเสมอกัน	๑	๒๑
	หลักสัมมปปธาน ๔	๑	๑๘,๑๙
	ผู้นำที่มีความเชื่อต่อหลักพุทธธรรม	๑	๒๐
	แผนที่กำหนดบนกฎหมายเดียวกัน	๑	๒๑,๒๒
	แผนประยุกต์ตามหลักกถาวัตถุ ๑๐	๑	๒๔
	เชื่อมั่นร่วมกับการกำหนดแผนงาน	๑	๒๕

ตารางที่ ๔.๕ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
แผนงาน (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (วิริยพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน แผนงาน	ใช้ความเพียรเพื่อกำหนดแผนงาน	๑	๓
	ใช้หลักปธาน ๔ เพื่อกำหนดแผน	๑	๑๘
	การกำหนดทิศทางของแผนงาน	๑	๑๘
	ต้องมีบุคคลที่มีวิสัยทัศน์รู้โลกรู้ธรรม	๑	๑๘
	เป็นบัณฑิตผู้สมบูรณ์ด้วยศีล	๑	๑๘
	บุคคลที่รู้จักไฝ่แสวงหาความรู้ใหม่ๆ	๑	๑๘
	อาศัยผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญ	๑	๑๘
	จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ	๑	๑๘
	แผนที่เกิดจากสุตมยปัญญา	๑	๑๙
	แผนที่เกิดจากจินตมยปัญญา	๑	๑๙
	แผนที่เกิดจากภวานามยปัญญา	๑	๑๙
	เพียรการประชุมจัดทำแผนร่วมกัน	๑	๒๐
	แผนที่พิจารณาโดยหลักปธาน ๔	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	แผนที่พิจารณาโดยหลักสัมมปปธาน	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	จัดทำแผนพัฒนาบุคคลให้มีศีลธรรม	๑	๒๐
	พัฒนาจิตใจให้รู้จักลดละเลิกทุจริต	๑	๒๐
	ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล	๑	๒๕
	ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย	๑	๒๓
	คิดให้ถูกต้องตามหลักสัมมปปธาน ๔	๑	๒๓
	ทุกคนต้องให้ความสำคัญกันแผน	๑	๒๔
	ไม่เกียจคร้านหนึ่งงาน	๑	๒๔
	ต้องเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ	๑	๒๔
	ต้องรับรู้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ	๑	๒๔
	สร้างความปลอดภัยให้ตนและผู้อื่น	๑	๒๔
	สามัคคีกันในการจัดทำแผนพัฒนา	๒	๒๔

ตารางที่ ๔.๕ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
แผนงาน (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (สถิติ)	ความถี่	คนที่
ด้าน แผนงาน	ทำให้การบริหารเกิดความคล่องตัว	๑	๓
	มีกัลยาณมิตรเป็นผู้คอยเตือนสติ	๑	๑๘
	มีสติรู้จักเลือกเสวนาบุคคล	๑	๑๘
	ความมีกัลยาณมิตรก็เป็นผู้นำทาง	๑	๑๘
	ยอมเป็นไปเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่	๑	๑๘
	เพื่อความดำรงมั่นไม่เสื่อมสูญ	๑	๑๘
	คัดสรรบุคคลมีความรู้ความประพฤติ	๑	๑๘
	ใช้โยนิมโนสิการกำหนดแผนงาน	๑	๑๙
	ผู้มีโยนิโสมโนสิการยอมทำแผนได้ดี	๑	๑๙
	สติเป็นธรรมเครื่องตื่นอยู่ในโลก	๑	๑๙
	สติเป็นสิ่งที่จำปรารถนา ในที่ทั้งปวง	๑	๑๙
	คนผู้มีสติ เชื่อว่ามีความเจริญทุกเมื่อ	๑	๑๙
	สติเป็นธรรมส่งเสริมให้บรรลุนาน	๑	๑๙
	มีสติและสัมปชัญญะเพื่อจัดทำแผน	๑	๒๐
	สติเป็นธรรมมีอุปการะมากต่อแผน	๑	๒๐
	มีสติระลึกได้อย่างระมัดระวัง	๑	๒๑
	การคุมสติไว้กับแผนงานที่ทำ	๑	๒๒
	ทำให้ดำเนินแผนงานด้วยความมั่นใจ	๑	๒๒
	สติเป็นคุณธรรมประจำองค์กร	๑	๒๒
	สติเป็นคุณธรรมของสัตบุรุษ	๑	๒๒
	รู้เท่าทันสถานการณ์ทางสังคม	๑	๒๒
	สติเป็นธรรมเครื่องพิจารณาแผน	๑	๒๓
	สติเป็นเครื่องส่งเสริมการบริหารกิจ	๑	๒๓
	สติเป็นนำออกเสียซึ่งโทษทั้งหลาย	๑	๒๓
	การฝึกสติตามหลักอานาปานสติ	๑	๒๔

ตารางที่ ๔.๕ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
แผนงาน (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (สมาธิพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน แผนงาน	สมาธิทำงานบรรลุเป้าหมายได้เร็ว	๑	๓
	สร้างความกระตือรือร้น	๑	๑๘
	จะต้องมีความตระหนักร่วมกัน	๑	๑๙
	มีความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำแผนงาน	๑	๒๐
	ทำให้แผนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง	๑	๒๑
	มุ่งมั่นต่อการบริหารการพัฒนา	๑	๒๑
	เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	๑	๒๑
	สมาธิเป็นปทัฏฐานแห่งบรรลุแผน	๑	๒๑
	ใช้สมาธิในการทำงานอย่างสุขุม	๑	๒๑
	นำมาใช้อย่างเสมอภาคกัน	๑	๒๒
	สมาธิเป็นฐานแห่งความมุ่งมั่น	๑	๒๒
	ทุกภาคส่วนถือปฏิบัติร่วมกัน	๑	๒๒
	ส่งผลดีต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ	๑	๒๕
	การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	๑	๒๓
	ตั้งตนอยู่ในศีลระเปียบวินัยกฎหมาย	๑	๒๓
	เป็นคนฉลาดขยันมีปัญญาบริหารตน	๑	๒๓
	ตั้งมั่น มุ่งมั่น ดำรงอยู่	๑	๒๓
	สมาธิที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา	๑	๒๓
	สมาธิพละเป็นพลังแห่งความตั้งใจ	๑	๒๔
	สมาธิเป็นพลังแห่งความมุ่งมั่น	๑	๒๔
	สมาธิเป็นพลังแห่งความดีทั้งหลาย	๑	๒๔
	สมาธิเป็นพลังแห่งการจัดปัญหา	๑	๒๔
	สมาธิเป็นตัวส่งเสริมประสิทธิภาพ	๑	๒๔
	สมาธิเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงาน	๑	๒๔
	ทุกภาคส่วนปฏิบัติตามแผนงาน	๑	๒๔

ตารางที่ ๔.๕ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
แผนงาน (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (ปัญญาพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน แผนงาน	การใช้ทักษะทางความรู้	๑	๓
	ปัญญาเป็นตัวนำไปซึ่งกิจทุกอย่าง	๑	๑๘
	ฉลาดในการบริหารจัดการ	๑	๑๘
	แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี	๑	๑๙
	ความรู้ต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา	๑	๑๙
	ต้องศึกษาค้นคว้าอยู่อย่างต่อเนื่อง	๑	๑๙
	ต้องเรียนรู้และหมั่นทำความเข้าใจ	๑	๑๙
	ประชุมกันอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ	๑	๑๙
	ทบทวนแผนงานอยู่เสมอๆ	๑	๑๙
	มีการแสวงความรู้จากสื่อต่างๆ	๑	๑๙
	พยายามพัฒนาตนเองอยู่เป็นประจำ	๑	๑๙
	ใส่ใจต่อบทบาทของตน	๑	๑๙
	ตระหนักต่อกฎหมายบ้านเมือง	๑	๑๙
	มีความเคารพต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน	๑	๑๙
	มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกันและกัน	๑	๑๙
	มีความสมานสามัคคีกัน	๑	๑๙
	สนับสนุนการสร้างความปลอดภัย	๑	๑๙
	ไม่สร้างความแตกแยกในองค์กร	๑	๑๙
	รู้สิ่งที่เป็นความเจริญ และ ไม่เจริญ	๑	๑๙
	ทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนา	๑	๑๙
	รู้จักป้องกันความชั่วร้ายต่างๆ	๑	๑๙
	ทำองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งปัญญา	๑	๑๙
	ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก	๑	๒๐
	แก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ๔	๑	๒๑
	ฉลาดในวิธีจัดการงาน รู้กาลรู้สมัย	๑	๒๑

๓. ด้าน โครงการ

๓.๑ การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการสามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

การนำสัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารโครงการ สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมาก มีประโยชน์มาก เพราะหลักความเชื่อมั่นต่อเป้าหมายปลายทางของนโยบาย การบริหารโครงการต่างๆ ที่จัดทำขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะเกิดประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว และบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อพนักงานมีความเชื่อมั่นในเป้าหมายที่กำลังจะดำเนินการก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินโครงการแต่ละโครงการ จะส่งผลดีในแง่ของการร่วมมือร่วมใจกันทำงาน เกิดความสามัคคีกันและเกิดการทำงานกันเป็นทีม ทำงานด้วยความทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจ โครงการที่ดำเนินการก็จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างสมบูรณ์และสัทธาพละนี้ควรมีแก่ทุกคนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นระดับผู้บริหาร (การบริหารนโยบาย) ระดับอำนวยการ หัวหน้างาน (การบริหารแผนงาน) และระดับผู้รับผิดชอบโครงการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง^{๒๗๐}

การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธโดยเฉพาะด้านโครงการนั้นในทางพระพุทธศาสนาจะเน้นไปที่การสร้างเชื่อมั่นต่อพระปัญญาเครื่องตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าให้ถูกต้องเสียก่อนเพราะเป็นหลักการและพื้นฐานอันสำคัญต่อการพัฒนากาย วาจา ใจ และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว พระพุทธองค์ทรงจำแนกแนวทาง อาทิเช่น โครงการหรือกิจกรรม ออกเป็น ๘ แนวทาง คือ มรรคมีองค์ ๘ หรือ อัฐังคิกมรรค (เรียกเต็มว่า อริยอัฐังคิกมรรค ซึ่งแปลภาษาไทยว่า “ทางมีองค์ ๘ ประการ อันประเสริฐ” องค์ ๘ ของมรรค มีดังนี้ ๑. สัมมาทิฐิ (การตั้งโครงการหรือกิจกรรมให้อยู่บนพื้นฐานแห่งการเห็นชอบ ได้แก่ ความรู้ในหลักอริยสัจ ๔ หรือเห็นไตรลักษณ์ หรือ รู้กุศลและอกุศลมูลกับกุศลและกุศลมูล หรือเห็นปฏิจลสมุปบาท ๒. สัมมาสังกัปปะ (การตั้งโครงการให้อยู่บนพื้นฐานแห่งความดำริชอบ ได้แก่ เนกขัมมสังกัปป อพยาบาทสังกัปป อวิหิงสาสังกัปป กุศลวิตก ๓) ๓. สัมมาวาจา (การตั้งโครงการหรือกิจกรรมให้อยู่บนพื้นฐานแห่งการเจรจาชอบ ได้แก่ วจีสุจจริต ๔) ๔. สัมมากัมมันตะ (การตั้งโครงการหรือกิจกรรมให้อยู่บนพื้นฐานแห่งการกระทำชอบ ได้แก่ กายสุจจริต ๓) ๕. สัมมาอาชีวะ (การตั้งโครงการหรือกิจกรรมให้อยู่บนพื้นฐานแห่งการเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ เว้นมิฉาชีพ ประกอบสัมมาชีพ) ๖. สัมมาวายามะ (การตั้งโครงการหรือกิจกรรมให้อยู่บนพื้นฐานแห่งความพยายามอันชอบด้วยธรรม ได้แก่ ปธาน หรือ สัมมปปธาน ๔) ๗. สัมมาสติ (การตั้งโครงการหรือ

^{๒๗๐} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

กิจกรรมให้อยู่บนพื้นฐานแห่งความระลึกชอบ ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔) ๘. สัมมาสมาธิ (การตั้งตนอยู่บนพื้นฐานแห่งการตั้งจิตมั่นชอบ ได้แก่ ฌาน ๔) จากนั้น พระพุทธองค์ทรงจัดทีมงานหรือบุคลากรของพระพุทธองค์ซึ่งเป็นพระอริยบุคคลออกเป็น ๘ กลุ่ม ในการบริหารงานบุคคลให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่การงานตามความถนัดตามความสามารถในการบริหารเพื่อการพัฒนาตน คน งาน องค์กรตลอดถึงประชาชนในแว่นแคว้นนั้น ๆ หรือในรัฐนั้น ๆ หรือในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนทั้ง ๑๖ แว่นแคว้นตามนโยบายของพระพุทธเจ้าในการลดละเลิกจากความโลภ ความโกรธ และความหลง ทรงเน้นให้บุคคลและองค์กรต่างๆ หันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับโครงการมรรค ๘ หรือเรียกอย่างหนึ่งว่า โครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาตน คน งาน และองค์กรตามหลักไตรสิกขา เพื่อให้ทุกคนได้เข้าถึงและนำโครงการหรือกิจกรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ การบริหารการพัฒนา ยังมีเทคนิคอื่นๆอีกคือ การกำหนดประเภทของงาน การสำรวจความต้องการทางทรัพยากรที่ต้องใช้ การกำหนดเวลาการปฏิบัติงาน การกำหนดคุณภาพของสิ่งที่จะพัฒนาและการบริการ การประกาศให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับโครงการที่จะดำเนินการตามแผนงานหรือแผนพัฒนาและการวัดและติดตามประเมินผลโครงการที่นำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง^{๒๗๑}

ทั้งนี้ การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ ด้าน โครงการ นี้ จะบรรลุปเป้าหมายได้จะต้องอาศัยเหตุและผลดังนี้ คือ จะต้องอาศัยบุญนิมิตแห่งมรรค ๗ ประการ (ธรรมที่เป็นเครื่องหมายบ่งบอกล่วงหน้าว่า มรรคหรือแนวทางมืองค์ ๘ ประการอันประเสริฐจะเกิดขึ้นแก่ผู้นั้น ดุจแสงอรุณเป็นบุญนิมิตของการที่ดวงอาทิตย์จะอุทัย, แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดี, รุ่งอรุณของการศึกษา a foregoing sign for the arising of the Noble Eightfold Path; precursor of the Noble Path; harbinger of a good life or of the life of learning) ๑. กัลยาณมิตรตตา (ความมีกัลยาณมิตร, มีมิตรดี, คบหาคนที่เป็แหล่งแห่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี - good company; having a good friend; association with a good and wise person) ๒. สีสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศีล, การทำศีลให้ถึงพร้อม, ตั้งตนอยู่ในวินัยและมีความประพฤติทั่วไปดีงาม - perfection of morality; accomplishment in discipline and moral conduct) ๓. ฉันทสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยฉันทะ, การทำฉันทะให้ถึงพร้อม, ความใฝ่ใจอยากจะทำกิจหน้าที่และสิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ดีงาม, ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ - perfection of aspiration; accomplishment in constructive desire) ๔. อัตตสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา [ที่จะเป็น ภาวิตัตต คือผู้มีตนอันได้พัฒนาแล้ว] - perfection of oneself; accomplishment in self that has been well trained; dedicating oneself to training for the realization one's full human potential; self-actualization) ๕.

^{๒๗๑} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ทิวฐิสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยทิวฐิ, การทำทิวฐิให้ถึงพร้อม, การตั้งอยู่ในหลักความคิดความเชื่อถือ ที่ถูกต้องดีงามมีเหตุผล เช่น ถือหลักความเป็นไปตามเหตุปัจจัย - perfection of view; accomplishment in view; to be established in good and reasoned principles of thought and belief) ๖. อัปปมาทสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท, การทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม - perfection of heedfulness; accomplishment in diligence) ๗. โยนิโสมนสิการสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ, การทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม, ความฉลาดคิดแยกคายให้เห็นความจริงและหาประโยชน์ได้ - perfection of wise reflection; accomplishment in systematic attention) ทั้งนี้ จะต้องมีความรอบรู้ในศาสตร์และศิลป์ที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์แห่งยุคนั้นๆ ด้วย อย่างเช่น ในการบริหารโครงการนั้น จะต้องมีการเตรียมตัว และการลงมือดำเนินงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และเป็นไปตามนโยบายที่ภาครัฐได้วางทิศทางไว้ด้วยเช่นกัน จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องและเชื่อมโยง โครงการต่างๆ จึงจะบรรลุตามเป้าประสงค์^{๒๗๒}

นอกจากนี้ ยังมีข้อธรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารโครงการประสบความสำเร็จด้วยดี และช่วยคุ้มครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ห่างไกลจากความเสื่อมเสีย มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อนและสับสนวุ่นวาย นั่นก็คือ องค์กรจะต้องนำมาหิริ (ความละอาย, ละอายใจต่อการทำความชั่ว และโอตตปปะ (ความกลัวบาป, เกรงกลัวต่อความชั่ว) เข้ามามีบทบาทในการบริหารโครงการให้เป็นไปในทางที่ประชอบด้วยหลักนิติรัฐและนิติธรรมร่วมสมัย ซึ่งมีผลส่งเสริมให้นโยบายการบริหารบุคคล อำนาจหน้าที่ การเงินและการคลัง เป็นต้นได้ผลที่ดีและเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และได้ชื่อว่าทำโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ห่างไกลจากความวิบัติ ๔ อันเป็นความผิดพลาด ความเคลื่อนคลาด ความเสียหาย ความบกพร่อง ความใช้การไม่ได้ ซึ่งประกอบด้วยข้อธรรม ๔ ประการคือ ๑. ศีลวิบัติ ความวิบัติแห่งศีล เสียศีล เสียวินัยของข้าราชการ ๒. อาจารวิบัติ ความวิบัติแห่งอาจาระ เสียความประพฤติ จรรยาบรรยาไม่ดี ๓. ทิวฐิวิบัติ ความวิบัติแห่งทางความคิดเห็น ความเห็นคลาดเคลื่อน ผิดธรรม ผิดวินัย ผิดกฎหมาย บ้านเมือง ๔. อาชีวิวิบัติ ความวิบัติแห่งอาชีพะ, ประกอบมิฉฉาชีพ หาเลี้ยงชีพในทางที่ผิด เป็นต้น^{๒๗๓}

นอกจากนี้ การบริหารการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมตามแนวพุทธวิธีนั้น ยังช่วยส่งเสริมให้บุคคลผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นห่างไกลจากความวิบัติอีก ๔ ประการ อันเป็นข้อเสีย จุดอ่อน ความบกพร่องแห่งองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งไม่อำนวยแก่การให้ผลของกรรมดี แต่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล, ส่วนประกอบบกพร่อง เปิดช่องให้กรรม ๑. คติวิบัติ (วิบัติแห่งคติ, คติเสีย; ในช่วงยาว หมายถึง เกิดในกำเนิดต่ำทราม หรือที่เกิดอันไร้ความเจริญ ในช่วงสั้น หมายถึง ที่อยู่

^{๒๗๒} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๗๓} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ที่ไป ทางดำเนินไม่ดี หรือทำไม่ถูกเรื่องไม่ถูกที่ คือ กรณีนั้น สภาพแวดล้อมนั้น สถานการณ์นั้น ถิ่นนั้น ตลอดถึงแนวทางดำเนินชีวิตขณะนั้น ไม่เอื้ออำนวยแก่การกระทำความดีหรือการเจริญงอกงามของความดี แต่กลับเปิดทางให้แก่ความชั่วและผลร้าย ๒. อุปธิวิบัติ (วิบัติแห่งร่างกาย, รูปร่างเสีย; ในช่วงยาวหมายถึงร่างกายวิกล วิจารณ์ ไม่งดงาม บุคลิกภาพไม่ดี ในช่วงสั้นหมายถึงสุขภาพไม่ดี เจ็บป่วย มีโรคมาก ๓. กาลวิบัติ (วิบัติแห่งกาลเวลา เสียเวลา ในช่วงยาว หมายถึง เกิดอยู่ในสมัยที่โลกไม่มีความเจริญ หรือบ้านเมืองมีแต่ภัยพิบัติ ผู้ปกครองไม่ดี สังคมเสื่อมจากศีลธรรม มีการกดขี่เบียดเบียนกันมาก ยกย่องคนชั่ว บีบบังคับคนดี ในช่วงสั้นหมายถึงทำผิดกาลผิดเวลา ๔. ปโยควิบัติ วิบัติแห่งการประกอบ, กิจการเสีย; ในช่วงยาวหมายถึงฝักใฝ่ในทางที่ผิด ประกอบกิจการงานที่ผิด หรือมีปกติชอบกระทำความชั่ว ในช่วงสั้นหมายถึงเมื่อกระทำความดี ก็ไม่ทำให้ถึงขนาด ไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ ทำจบบังคับ ใช้วิธีการไม่เหมาะกับเรื่อง หรือเมื่อประกอบความดีต่อเนื่องมา แต่กลับทำความชั่ว หักล้างเสียในระหว่าง^{๒๗๔}

อีกประการหนึ่งนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการบริหารโครงการได้นั้น จะต้องอาศัยวุฒิ หรือ วุฒิธรรม ๔ ประการ (ธรรมเป็นเครื่องเจริญ, คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม) เข้ามาส่งเสริมการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพทวีคูณยิ่งขึ้น หลักการดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วย ๑. สัมปรัสังเสวะ (การคบหาสัตบุรุษ, การเสวนาท่านผู้รู้ผู้ทรงคุณผู้มีประสบการณ์การทำงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) ๒. สัทธัมมัสสวนะ (การฟังพระสัทธรรมอยู่เสมอๆ, การเอาใจใส่เล่าเรียนใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ แสวงหาความรู้จริงอย่างต่อเนื่อง) ๓. โยนิโสมนสิการ (การทำพิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยใจอันแยบยลฉลาดรอบคอบ, คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี) และ ๔. ธัมมานุวัตรปฏิบัติ (การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม, ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องตามหลักการของพระพุทธเจ้าคือให้สอดคล้องพอดีตามขอบเขตความหมายและวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่นๆ, นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนและตรัสรู้อยู่แล้วไปใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้นๆ ไม่อาศัยพุทธภาวะที่พระพุทธเจ้านั้นแสดงไว้เป็นแนวทางให้เราชาวพุทธได้ก้าวเดินอย่างถูกต้อง ไม่บริหารโครงการไปในทางที่ผิดกฎหมายบ้านเมือง ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง มีความศรัทธาเชื่อมั่นอย่างมั่นคงคลอนแคลนต่อพระพุทธดำรัสของพระพุทธเจ้า เป็นพุทธสาวกที่มีพระพุทธเจ้าเป็นผู้นำทางแห่งแสงสว่างทางปัญญาในการบริหารโครงการต่างๆ ไม่เกิดความผิดพลาดในท้องถิ่นของตน สร้างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นของตนให้เป็นผู้ศีลระเบียบวินัยเคารพต่อกฎหมาย กฎกติกา ศรัทธาต่อพระพุทธเจ้า ต่อพระธรรม ต่อพระสงฆ์ ต่อความเพียรอย่างถูกต้อง มีความระลึกถึงเทวาทันต่อสถานการณ์ทางการเมืองและสังคมโลก มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานขององค์การเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับพี่น้องประชาชนอย่างไม่ทอดทิ้ง และสร้างองค์การให้มี

^{๒๗๔} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทังโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสนาดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

โครงการที่คอยสนับสนุนการสร้างปัญญาตามหลักการทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องทุกๆ โอกาส^{๒๗๕}

ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้นยังมีข้อธรรมที่ช่วยส่งเสริมให้โครงการบรรลุตามนโยบายและแผนงานประสบผลสำเร็จได้ด้วยดีนั่นก็คือ การจัดทำกิจกรรมหรือโครงการสัมมนาทางด้านวิชา (ความรู้) และ จรรยา (ความประพฤติตน) ให้กับคนในองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความศรัทธาตั้งมั่นในพระรัตนตรัย ๓ ประการ กล่าวคือ ๑. มีความเคารพศรัทธาเชื่อมั่นในพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าอันประกอบไปด้วยพระพุทธ ๙ ประการ ๒. มีความศรัทธาเชื่อมั่นและมีความเคารพในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระพุทธองค์ทรงนำมาสั่งสอนและทรงประกาศให้ชาวโลกได้รู้ถึงสัจธรรมความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งพระไตรลักษณ์ ๓ ข้อ กล่าวคือ ความไม่เที่ยง ความทุกข์ ความไม่มีตัวตนที่ตัวจริง เป็นต้น และ ๓. มีความศรัทธาเชื่อมั่นและมีความเคารพในพระอริยสงฆ์สาวกทั้งที่เป็นภิกษุ/ภิกษุณี ทั้งที่เป็นพระสงฆ์ที่บวชมานานและพระนวกะที่เพิ่งบวชใหม่และสามเณร/สามเณรี เป็นต้น ซึ่งท่านพระคุณเจ้าดังกล่าวมานี้ล้วนเป็นผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบตามพระธรรมคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ นอกจากนี้ ยังมีสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะลืมไม่ได้เลยนั่นก็คือความศรัทธาเชื่อมั่นในหลักกฎแห่งกรรมที่พระพุทธเจ้าทรงจำแนกไว้ถึง ๑๒ ประการเพื่อให้ทุกคนในองค์กรได้เกิดจิตสำนึกที่ตื่นามและรู้ดีรู้ชั่วต่อหน้าที่การงานหรือต่อการบริหารงานโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ อันเป็นสิ่งที่จะต้องมีทั้งรับและการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของราชการแผ่นดินเพื่อนำไปใช้สนับสนุนโครงการแต่ละโครงการหรือกิจกรรมแต่ละกิจกรรม กล่าวคือ เงินงบประมาณซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละโครงการหรือแต่ละกิจกรรมที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการตามแผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนให้ตอบสนองความต้องการอันเป็นความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นที่ตนรับผิดชอบ^{๒๗๖}

ในการบริหารการพัฒนางานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น พลั้วแห่งความศรัทธาหรือพลั้วแห่งความเชื่อมั่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างที่สุด เพราะมันจะเป็นสิ่งที่ทำให้การบริหารงานโครงการทุกๆ โครงการขององค์กรก้าวไปสู่ความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายได้ตามแผนงานหรือแผนพัฒนาที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ ในทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น ท่านกล่าวไว้ว่า การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ จะสำเร็จได้จะต้องใช้หลักการอันเป็นพื้นฐานของความจริงตามกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติดังนี้ นั่นก็คือ สัทธาพละ (พลั้วแห่งความศรัทธาเชื่อมั่น) เป็นสำคัญที่ทุกคนมีอยู่ในจิตใจ หากยังไม่มี องค์กรจะต้องอาศัยการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อพัฒนากาย จิต และปัญญาให้กับทุกคนในองค์กรเพื่อเป็นหลักการพื้นฐานของการทำงานร่วมกันและเป็นหลักการสำคัญที่ทุกคนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะถือปฏิบัติให้มากให้เป็นชีวิตประจำวันเฉกเช่นเดียวกับระเบียบ

^{๒๗๕} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๗๖} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

วินัยที่พึงกำหนดให้เมืองค์กร การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การตรวจทานกาย จิต และปัญญา อยู่เสมอๆ เพื่อมิให้ถูกความโลภ ความโกรธ ความหลง ครอบงำในระหว่างการจัดทำโครงการต่างๆ ที่เต็มไปด้วยผลประโยชน์ต่างๆ อันเป็นสาเหตุช่องทางแห่งการทำทุจริตจากโครงการต่างๆ การประเมินผลและติดตามโครงการอย่างต่อเนื่อง เมื่อปฏิบัติได้ดังนี้ ก็จะช่วยป้องกันมิให้โครงการเกิดความล้มเหลว การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธมีลำดับการบริหารดังนี้ คือ การจัดตั้งบุคลากรผู้ตั้งตนอยู่ในธรรม มีความเคารพในธรรม มีธรรมกล่าวคือความถูกต้องชอบธรรมเป็นหลักการสำคัญในการบริหารเพื่อพัฒนาสิ่งต่างๆ และเป็นบุคคลที่มีธรรมเป็นที่ปรากฏเด่นชัดและเป็นที่ยอมรับของบุคคลต่างๆ เป็นผู้นำที่ในการพิจารณาความถูกต้องของโครงการต่างๆ ว่ามีความชอบธรรมหรือจะเป็นประโยชน์จริงๆ ต่อประชาชนในท้องถิ่นหรือไม่ โครงการเหล่านั้นมีที่มาจากปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจริงๆ หรือเป็นความต้องการของพี่น้องประชาชนในพื้นที่จริงๆ ไม่ใช่เป็นโครงการที่มาจากกลุ่มบุคคลผู้ต้องการจะแสวงหาผลประโยชน์จากการจัดทำโครงการหรือคิดที่จะทุจริตเอาผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ และสิ่งสำคัญซึ่งนั่นก็คือการตระหนักในหลักการแห่งการจัดทำโครงการที่ทางภาครัฐกำหนดมาตรฐานให้ทำและเป็นไปตามกฎหมายบ้านเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มีการดำเนินการตามขั้นตอนหรือคู่มือการบริหารงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ จะต้องมิบุคคลผู้ร่วมตรวจตราโครงการอย่างชัดเจนโดยยึดมั่นความถูกต้องเป็นหลักไม่เห็นแก่ได้ ไม่เห็นสินบนหรือการรับใต้โต๊ะ เป็นคนมีศรัทธาในพระรัตนตรัย เป็นคนมีหิริความละอายแก่ใจ เป็นกัลยาณปณิธานกรรมสิ่งดังกล่าวโดยย่อ^{๒๑๗} นี้ จะเป็นพลังให้ทุกโครงการที่จัดทำขึ้นบรรลุเป้าหมายได้

โครงการทุกโครงการนั้น หากจากมาความต้องการหรือความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในพื้นที่จริงๆ แล้ว การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปกำจัดความทุกข์ของพี่น้องประชาชนได้นั้น ถือว่าเป็นประโยชน์อันดีงามขององค์กรเป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่จะทำโครงการที่จะนำไปพัฒนาท้องถิ่นนั้นมีความยั่งยืนมั่นคงถาวร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการนำหลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธเข้ามาร่วมด้วย ซึ่งนั่นก็คือ หลักสมชิวีธรรม ๔ ประการ คือ ธรรมที่จะทำให้มีความเสมอภาคกัน อันประกอบไปด้วย ๑. สมสัทธา (การมีศรัทธาสมกัน) ๒. สมศีลา (การมีศีลสมกัน) ๓. สมจาคา (การมีจาคะสมกัน) ๔. สมปัญญา (การมีปัญญาสมกัน) ข้อธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ จะเป็นพลังสำคัญในการช่วยส่งเสริมให้การบริหารการพัฒนาโครงการต่างๆ บรรลุเป้าหมายตามแผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้^{๒๑๘}

๓.๒ การนำเอา วิริยพละ (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการสามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

^{๒๑๗} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๑๘} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

วิริยพละ (ความเพียร) เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ปฏิบัติงานในระดับการบริหารโครงการ เพราะไม่มีเป้าหมายใดจะสำเร็จได้โดยไม่อาศัยความเพียรพยายาม การยึดหลักวิริยพละ ไม่เพียงแต่เฉพาะใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น การบริหารโครงการทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือ เอกชนก็สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องให้หลักความเพียรในการทำงานทั้งนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีความสำเร็จใดได้มาโดยปราศจากความเพียร การบรรลุเป้าหมายทุกเป้าหมายย่อมเกิดขึ้นจากความเพียรพยายามทั้งสิ้น^{๒๗๙}

โครงการหรือกิจกรรม จะต้องมีสาระสำคัญตามกระบวนการขั้นตอนอันประกอบไปด้วย ๑. ที่มาของโครงการ โดยระบุถึงความจำเป็นที่ต้องทำโครงการ ๒. วัตถุประสงค์ โดยระบุผลที่ต้องการได้รับ ๓. เป้าหมาย โดยระบุถึงขนาด ปริมาณ และลักษณะของโครงการหรือกิจกรรม ๔. วิธีการดำเนินการ โดยระบุขั้นตอนดำเนินการอย่างชัดเจน ๕. ผู้รับผิดชอบ กำหนดหน่วยงานหรือองค์กรรับผิดชอบ ๖. งบประมาณที่ใช้อย่างชัดเจน ให้ระบุว่างบประมาณจากแหล่งใด จำนวนเท่าใด ๗. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ให้ระบุจำนวนประชากร หรือครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับ เป็นต้น เมื่อปฏิบัติการได้ตามวิธีการดังนี้ ก็จะส่งผลให้โครงการบรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้ ในทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น เมื่อกล่าวถึงวิธีการปฏิบัติงานของทางโลก ถือว่าการบริหารองค์กรถือว่าได้มีหลักการทำงานอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ยังขาดอย่างมากรุนั้นก็คือการขาดความตระหนักในเรื่องของระเบียบวินัย ความศรัทธาที่จะปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อองค์กร การใช้ความเพียรในการบริหารงานที่ยังไม่เป็นไปตามหลักปธาน ๔ ประการ หรือความเพียรที่เป็นไปโดยชอบธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เช่น ๑. สังวรปธาน เพียรระวังการทุจริตโครงการหรือกิจกรรมที่ยังไม่เกิด ไม่ให้เกิดขึ้น ๒. ปหานปธาน เพียรละการทุจริตโครงการหรือกิจกรรมที่ไม่ดีที่เคยเกิดขึ้นแล้ว ไม่ให้เกิดการทุจริตโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ อีก ๓. ภวานาปธาน เพียรสร้างโครงการหรือกิจกรรมที่ดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ๔. อนรุทกขนาปธาน เพียรรักษาโครงการหรือกิจกรรมที่ดีที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ให้เสื่อมไป และส่งเสริมให้เพิ่มพูนพลียิ่งขึ้นต่อไปอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ทั้ง ๔ ประการดังกล่าวนี้จะเป็นพลังช่วยส่งเสริมและผลักดันให้โครงการทุกโครงการบรรลุเป้าหมายได้ตามที่ต้องการของบุคคลทุกฝ่าย^{๒๘๐}

การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ จะต้องมีกำหนดและจัดลำดับความสำคัญ เพื่อสรุปปัญหาและจัดลำดับความสำคัญในภาพของตำบล โดยคณะกรรมการบริหารร่วมกับการประชาคมตำบลในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งควรประกอบไปด้วย ๑. การรวบรวมปัญหา ซึ่งสามารถได้มาจาก ๒ แหล่ง คือ (๑) จากการประชาคมแต่ละหมู่บ้านที่นำเสนอมา และปัญหาจากข้อมูลพื้นฐาน จปฐ. และ กชช. ๒ ค. (๒) การจัดกลุ่มปัญหา โดยการนำเอาปัญหามารวมเป็นกลุ่ม เช่น ปัญหาด้านการขาด

^{๒๗๙} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๘๐} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

คุณธรรมและจริยธรรม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านอื่นๆ เป็นต้น (๓) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยการพิจารณาเปรียบเทียบความสำคัญเร่งด่วนของปัญหาในแต่ละกลุ่มปัญหา โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา เช่น ความร้ายแรงและความเร่งด่วนของปัญหา ขนาดของปัญหา การยอมรับในปัญหาร่วมกันของพี่น้องประชาชนในพื้นที่หรือในท้องถิ่นนั้น ส่วนหลักการบริหารเชิงพุทธนั้น จะใช้ข้อธรรมะเป็นเครื่องเตือนจิตเตือนใจมิให้บุคคลประพฤติดนเป็นไปในทางทุจริตต่อองค์กรหรือหาผลประโยชน์ที่ผิดจากความถูกต้องเที่ยงธรรม โดยอาศัยหลักการคือหลักปธาน ๔ หรือสัมมปธาน ๔ มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการพัฒนาตน คน งาน เศรษฐกิจและสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นองค์กรที่รู้จักการสร้างประโยชน์ในโลกหน้าและประโยชน์ในโลกหน้า ตลอดจนประโยชน์อย่างยิ่งคือนิพพานอันเป็นประโยชน์สูงสุดที่ทุกคนต้องไปให้ถึง^{๒๘๑}

การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ จะต้องมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาของ อบต. เพื่อกำหนดเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาในแต่ละด้านว่ามีวัตถุประสงค์และเป้าหมายดำเนินการเท่าใด ในระยะเวลา ๕ ปี ซึ่งองค์ประกอบของแต่ละด้านจะประกอบไปด้วย ๑. วัตถุประสงค์ ต้องระบุผลที่ต้องการ ๒. เป้าหมาย ต้องระบุจำนวน ปริมาณ ที่จะต้องดำเนินการ ๓. แนวทางการดำเนินงานต้องชัดเจน กำหนดวิธีที่จะดำเนินการอย่างรอบคอบ ทั้งนี้ คณะกรรมการฝ่ายบริหารสามารถแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมารับผิดชอบ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางดำเนินงานในแต่ละด้านตามความเหมาะสม และต้องมีผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องมาร่วมด้วยในการพิจารณาร่วมกัน และทั้งนี้ในทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น การบริหารงานด้านวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นั้นจะต้องสอดคล้องและเป็นไปตามหลักอริยสัจสี่และหลักศีลตามสถานแห่งตน กล่าวคือ ขรवासักต้องบริหารตน คน อยู่บนพื้นฐานแห่งศีล ๕ ประการ และตั้งอยู่บนพื้นฐานอันเป็นพลังสำคัญยิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ คือหลักพละ ๕ ประการ กล่าวคือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา เข้ามามีส่วนสำคัญหรือเป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนการบริหารการพัฒนาองค์กร ด้าน โครงการหรือกิจกรรม เพื่อพัฒนาเทวดา มนุษย์ มาร พรหม งาน และองค์กร เพื่อให้โครงการที่จัดทำขึ้นนั้นบรรลุเป้าหมายตามแนวทางแห่งอริยมรรค ๘ ประการ หรือกล่าวโดยย่อลงไปอีกนั้นก็คือ การบริหารเพื่อพัฒนาเพื่อนมนุษย์ให้อยู่บนพื้นฐานแห่งศีล สมาธิ และปัญญา นั่นเอง เมื่อบุคคลทุกฝ่ายมีความตระหนักในหลักการดังกล่าวนี้ ก็จะส่งผลให้การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรการบริหารส่วนตำบลมีความยั่งยืนมั่นคง^{๒๘๒}

การบริหารโครงการหรือกิจกรรมที่มีการกำหนดเพื่อปฏิบัติใช้ช่วงระยะเวลา ๕ ปีนั้น จะต้องมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแต่ละแนวทางการพัฒนา ดังนั้น ในการกำหนดโครงการหรือกิจกรรม ต้องพิจารณาโครงการหรือกิจกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของพี่น้อง

^{๒๘๑} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง,ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต,๑๕ตุลาคม๒๕๕๙.

^{๒๘๒} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ประชาชนในพื้นที่หรือในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย ที่เป็นผู้นำเสนอปัญหาเพื่อจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมมาเป็นสิ่งแรก หากเห็นว่ายังไม่ครอบคลุมปัญหาความต้องการก็สามารถที่จะกำหนดโครงการหรือกิจกรรมเพิ่มเติมให้ครบได้ตามความเหมาะสมตามที่ได้บรรจุลงไว้ในแผนงานหรือแผนพัฒนา ๕ ปี ที่ อบต. สามารถดำเนินการได้เองและที่ อบต. ไม่สามารถดำเนินการได้เอง ทั้งนี้ ในการบริหารงานการพัฒนาเชิงพหุชนั้น จะเน้นไปที่ผู้นำหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นอันดับแรกเพราะถือว่าเป็นกัลยาณมิตร และเป็นผู้ทำหน้าที่ในการแนะนำสั่งสอนหรือเป็นที่ปรึกษา บุคคลมากไปด้วยประสบการณ์ที่มองข้ามไม่ได้ รู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมหมุ่กับท่านผู้ทรงคุณทรงปัญญา มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือและคอยสนับสนุนชักจูงใจ ชี้ช่องทางการบริหารงานโครงการให้เป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้นให้ก้าวหน้าไปด้วยดี ตลอดถึงการศึกษาอบรม การสัมมนา การครองชีวิต การประกอบกิจการ และการเข้าร่วมโครงการธรรมปฏิบัติ, สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี^{๒๘๓}

การประกอบร่างแผนงานหรือแผนพัฒนา อบต. ที่ถูกกำหนดไว้ว่า ๕ ปีนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องคำนึงให้มากซึ่งประกอบด้วยส่วนที่ ๑ คือ ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนที่ ๒ คือ สภาพปัญหาโดยทั่วไปโดยภาพรวม จะต้องมียข้อเสนอปัญหาที่มีการแบ่งกลุ่ม และได้จัดลำดับไว้อย่างชัดเจน ส่วนที่ ๓ คือ แนวทางของการพัฒนางาน อบต. ส่วนที่ ๔ คือ ปัญหาชี้รายชื่อโครงการหรือกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อนำโครงการหรือกิจกรรมไปปฏิบัติใช้จริง^{๒๘๔}

โครงการหรือกิจกรรมที่จัดทำขึ้นบรรลุเป้าหมายได้นั้น ตามหลักการหรือแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงใช้เพื่อส่งเสริมให้องค์กรทางพระพุทธศาสนามีความเจริญยั่งยืนมั่นคง คือ ทรงใช้โครงการหรือหลักสูตรที่เรียกว่า “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า “พระสูตรหรือโครงการอันว่าด้วยการยังธรรมจักรให้เป็นไปหรือดำเนินไป” หรือ “พระสูตรอันด้วยว่าโครงการหรือกิจกรรมด้วยการหมุนวงล้อธรรม ขับเคลื่อนพระศาสนาให้ดำเนินไปด้วยหลักวิชาและจรณะให้กับตน คน องค์กร การงาน และท้องถิ่นทั้ง ๑๖ แคว้นแคว้นให้ดำเนินไปอย่างผาสุกร่วมเย็น” ทั้งนี้ ทรงแสดงสิ่งควรเว้น ๒ ประการ ที่ทุกคนไม่ควรปฏิบัติตน นั่นก็คือ ๑. การประกอบตนให้พัวพันอยู่ในกามสุข ๒. การประกอบตนให้ลำบาก จากนั้นทรงแสดงปฏิบัติอันเป็นทางสายกลางที่พระพุทธองค์ทรงบรรลุถึงเรียบร้อยแล้ว ได้แก่ อริยมรรคอันประกอบไปด้วยองค์ ๘ ประการ เช่น ๑. สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ ๒. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ ๓. สัมมาวาจา การเจรจาชอบ ๔. สัมมากัมมันตะ การงานชอบ ๕. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ ๖. สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ ๗. สัมมาสติ ความระลึกชอบ ๘. สัมมาสมาธิ ความตั้งใจชอบ เป็นต้น อริยมรรคทั้ง ๘ ประการนี้ เป็นทั้งข้อปฏิบัติ เป็นทั้งหลักการ เป็นทั้งแนวทาง เป็นทั้งกฎหมาย เป็นทั้งระเบียบกติกากฎ เพื่อใช้ในการบริหารการพัฒนา

^{๒๘๓} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๘๔} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

โครงการหรือกิจกรรมของพุทธบริษัทให้บรรลุเป้าหมาย และให้เป็นไปเพื่อความสงบสุข เพื่อความรู้ อันยิ่งใหญ่ เพื่อการรู้แจ้ง เพื่อถึงซึ่งนิพพาน กล่าวคือ ความสูญสลายไปจากกิเลส เช่น ความโลภ ความโกรธ และความหลง เป็นต้น ที่ฝังตัวอยู่ในจิตใจของสรรพสัตว์ทั้งปวงอันมีมูลเหตุมาจากการตั้ง ความคิดเห็นแบบผิดๆ ความดำริแบบผิดๆ การเจรจาแบบผิดๆ การงานแบบผิดๆ การเลี้ยงชีพแบบ ผิดๆ การความใช้เพียรแบบผิดๆ ความระลึกรู้แบบผิดๆ และความตั้งใจแบบผิดๆ เป็นต้น ที่ส่งผลให้ โครงการหรือกิจกรรมไม่บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้แล้ว ยังทรงแสดงหลักอริยสัจสี่ กล่าวคือ ธรรมชาติที่เป็นความจริงแท้ ๔ ประการ ให้บุคลากรในองค์กรทำความเข้าใจให้ลึกซึ้ง โดยการ จัด โครงการเรื่อง “อริยสัจสี่” เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจให้กระจ่างชัดเกี่ยวกับความจริง เหล่านี้ เช่น ๑. ทุกขอริยสัจ อันได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความเจ็บไข ความตาย ความประสบกับสิ่ง ไม่เป็นที่รักที่ชอบใจ ความพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งทีปรารถนานั้นเป็น ความทุกข์ รวมว่อาพาทานชั้น ๕ คือตัวทุกข์ อันเป็นธรรมชาติของความจริงแท้ที่ทุกคนในองค์กร ควรกำหนดรู้ ๒. ทุกขสมุทยอริยสัจ เหตุที่ให้เกิดความทุกข์ทางกายทางใจ อันได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา อันเป็นสิ่งที่ทุกคนในองค์กรควรละทิ้งไปให้หมด ๓. ทุกขนิโรธอริยสัจ ความดับ ทุกข์ อันได้แก่ การดับตัณหาทั้ง ๓ ประการดังกล่าวไว้ข้อ ๒ นั้น โดยไม่ให้เหลือด้วยมรรคหรือ แนวทางทั้ง ๘ ประการ อันเป็นธรรมะที่ควรรับทำให้แจ้งแก่ตน แก่คน แก่องค์กร แก่มหาชน แก่ ท้องถิ่น และแก่ประเทศชาติบ้านเมือง ๔. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ข้อปฏิบัติอันเป็นแนวทางที่ นำไปสู่การดับความทุกข์อย่างถาวร ซึ่งก็ได้แก่ มรรคมรรค ๘ ประการนั่นเอง ที่ทุกคนในองค์กรหรือ ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมกันถือปฏิบัติโดยพร้อมเพรียงเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบไป ทั้งเป็นบำบัต ทุกข์ บำรุงสุข อย่างแท้จริงที่พระพุทธเจ้าทุกๆ พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ เมื่อทุกคนทุกฝ่ายทุกภาค ส่วนถือปฏิบัติร่วมกันดังกล่าวนี จัดได้ว่า เป็นการใช้ความเพียรในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะด้านการบริหารโครงการหรือกิจกรรมให้เป็นไปอย่างถูกต้อง เท่ากันเทียม และเป็นผลให้โครงการบรรลุเป้าหมายได้ ทั้งยังช่วยส่งเสริมให้กำหนดนโยบาย การ บริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง อำนาจหน้าที่ เป็นไป อย่างถูกต้องชอบธรรม^{๒๘๕}

การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ โดยการนำเอาหลักการทางพระพุทธศาสนาเข้ามา ส่งเสริมการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ก็จะทำให้ โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เป็นไปเพื่อความบำบัตทุกข์บำรุง ดังต่อไปนี้ คือ

^{๒๘๕} สัมภาษณ์ ผ.ศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

๑. จะเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลศึกษาด้วยศีล จะเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลจิตตศึกษาด้วยสมาธิ และจะเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลปัญญาศึกษาด้วยปัญญา

๒. จะเป็นองค์กรที่มีความงามเป็นเบื้องต้นแห่งคำสอนด้วยศีล จริงอยู่ ศีลชื่อว่าเป็นเบื้องต้นแห่งคำสอนหรือแนวทาง เพราะพระบาลีว่า (ถามว่า) "อะไรเล่าชื่อว่าเป็นเบื้องต้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย" (ตอบว่า) "ศีลที่หมดจดดีแล้วด้วย (ชื่อว่า เป็นเบื้องต้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย)" และเพราะพระบาลี (โอวาทปาฏิโมกข์ข้อต้น) ว่า "ความไม่ทำบาปทั้งสิ้น" ดังนี้เป็นต้น ก็ศีลนั้น ชื่อว่า "งาม" เพราะความเป็นเหตุนำมาซึ่งคุณมีความไม่เดือดร้อนเป็นต้นแก่องค์กร จะเป็นองค์กรที่มีความงามในท่ามกลางสังคมด้วยสมาธิ จริงอยู่ สมาธินั้น ชื่อว่า เป็นคุณในท่ามกลางแห่งคำสอนหรือแนวทางเพราะพระบาลี (โอวาทปาฏิโมกข์ข้อกลาง) ว่า "การยังกุศลให้ถึงพร้อม" ดังนี้เป็นต้น ก็สมาธินั้นชื่อว่า "งาม" เพราะเป็นเหตุนำมาซึ่งคุณมีอิทธิวิธีเป็นต้นแก่องค์กร และจะเป็นองค์กรที่มีความงามในที่สุดด้วยปัญญา จริงอยู่ ปัญญานั้น ชื่อว่า เป็นที่สุดแห่งคำสอนหรือแนวทาง เพราะพระบาลี (โอวาทปาฏิโมกข์ข้อสุดท้าย) ว่า "การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย" ดังนี้ และเพราะคำสอนหรือแนวทางมีปัญญาเป็นคุณอันยิ่ง ก็ปัญญาชื่อว่า "งาม" เพราะความเป็นเหตุนำมา ซึ่งความเป็นผู้คงที่ในอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์ สมดังพระพุทธพจน์ที่ว่า "ภูเขาศิลาแห่งทิบเป็นอันเดียว ย่อมไม่เขยื้อนเพราะแรงลม ฉนฺได บัณฺฑิตทั้งหลาย ย่อมไม่หวั่นไหวในเพราะนินทาและสรรเสริญ ฉนฺนํ"

๓. จะเป็นองค์กรที่มีอุปนิสัยแห่งความเป็นผู้ได้วิชา ๓ ด้วยแนวทางแห่งศีล เพราะบุคคลอาศัยศีลสมบัติจึงบรรลुวิชา ๓ ได้ มิใช่อาศัยเหตุอื่นจากศีลนั้น จะเป็นองค์กรที่มีอุปนิสัยแห่งความเป็นผู้ได้อภิญญา ๖ ด้วยแนวทางแห่งสมาธิ เพราะบุคคลอาศัยสมาธิสมบัติจึงบรรลुอภิญญา ๖ ได้ จะอาศัยเหตุอื่นจากสมาธินั้นหาไม่ได้ จะเป็นองค์กรที่มีอุปนิสัยแห่งการแตกฉานในปฏิสัมภิทาด้วยแนวทางแห่งปัญญา เพราะบุคคลอาศัยปัญญาสมบัติจึงบรรลुปฏิสัมภิทา ๔ ได้ หาใช้ด้วยเหตุอย่างอื่น

๔. จะเป็นองค์กรที่เว้นที่สุดโต่ง คือ กามสุขัลลิกานุโยค ด้วยแนวทางแห่งการมีศีลเสมอ กันจะเป็นองค์กรที่เว้นที่สุดโต่ง คือ อตฺตกิลมณานุโยค ด้วยแนวทางแห่งการปฏิบัติสมาธิอย่างพร้อมเพรียงกัน และจะเป็นองค์กรแห่งการข้อปฏิบัติตามทางสายกลางด้วยแนวทางแห่งปัญญานรอบรู้

๕. จะเป็นองค์กรที่มีอุบายเครื่องลวงพันอุบายด้วยแนวทางแห่งศีลหรือกฎหมาย ระเบียบวินัยอันดีที่สังคมโลกยอมรับและเห็นด้วย จะเป็นองค์กรที่มีอุบายเป็นเครื่องก้าวล่วงกามธาตุด้วยแนวทางแห่งการปฏิบัติตามหลักสมาธิ และจะเป็นองค์กรที่มีอุบายเป็นเครื่องก้าวล่วงภพทั้งหลายทั้งปวงด้วยแนวทางแห่งปัญญานรอบรู้

๖. จะเป็นองค์กรที่มีการละกิเลสด้วยอำนาจตทังคพหวนด้วยแนวทางแห่งศีล จะเป็นองค์กรที่มีการละกิเลสด้วยอำนาจวิกขณพหวนด้วยแนวทางแห่งการปฏิบัติตามหลักการและสมาธิ และจะเป็นองค์กรที่มีการละกิเลสด้วยอำนาจสมุจเฉตพหวนด้วยแนวทางแห่งปัญญานรอบรู้

๗. จะเป็นองค์กรที่มีธรรมอันเป็นปฏิบัติต่อวิติกมมะ (การล่วงละเมิดทางกาย ทางวาจา) แห่งกิเลสด้วยแนวทางแห่งศีล จะเป็นองค์กรที่มีธรรมอันเป็นปฏิบัติต่อปริยภูฐาน (การกลุ้มรมจิตใจ) แห่งกิเลสด้วยแนวทางแห่งการปฏิบัติตามหลักการแห่งสมาธิ และเป็นองค์กรที่มีธรรมอันเป็นปฏิบัติต่ออนุสัย (การแอบแนบอยู่ในจิต) แห่งกิเลส ด้วยแนวทางแห่งปัญญา

๘. จะเป็นองค์กรที่มีการชำระสังกิเลสคือทุจริตด้วยศีล จะเป็นองค์กรที่มีการชำระสังกิเลสคือถินหาด้วยสมาธิและจะเป็นองค์กรที่มีการชำระสังกิเลสคือทัญญู(ความเห็นชอบ)ด้วยปัญญา

๙. จะเป็นองค์กรแห่งความเป็นพระโสดาบันและพระสกทาคามีด้วยศีล จะเป็นองค์กรแห่งความเป็นพระอนาคามีด้วยสมาธิ และจะเป็นองค์กรแห่งพระอรหันต์ด้วยปัญญา เพราะว่า โสดาบัน พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีลทั้งหลาย" พระสกทาคามีก็อย่างนั้น ส่วนพระอนาคามี ตรัสไว้ว่า "เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในสมาธิ" แต่ พระอรหันต์ ตรัสไว้ว่า "เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในปัญญา" เท่านั้น

โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น บรรลุเป้าหมายได้ เพราะอาศัยความเป็นองค์กรตามแนวทางดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายที่ดี การบริหารที่ดี การจัดบริการสาธารณะที่ดี การบริหารงานบุคคลที่ดี การเงินและการคลัง ตลอดจนการใช้อำนาจหน้าที่ไปในด้านต่างๆ จึงควรอาศัยแนวทางดังกล่าวนี้ มาเป็นเครื่องส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรือง^{๒๘๖}

สิ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จอีกประการหนึ่ง นั่นคือ การประกอบร่างแผนงานหรือแผนพัฒนา อบต. ๕ ปี หรือแผนพัฒนาประจำปี ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยสาระสำคัญ เช่น การชี้แจงแผนงานหรือแผนพัฒนาที่ทำขึ้นเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่จัดทำในระยะเวลา ๕ ปี หรือจัดทำเป็นโครงการประจำปี พร้อมด้วยหลักการและเหตุผลในการดำเนินการ อันเป็นการแสดงถึงการบริหารการพัฒนาองค์กรเพื่อความโปร่งใสหรือการสร้างความปลอดภัยด้วยหลักปธาน ๔ ต่อสาธารณชนหรือประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่นและยังจัดได้ว่า เป็นการสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับทุกคนทุกฝ่ายในการบริหารผลประโยชน์ของชาติร่วมกัน ทั้งเป็นการปฏิบัติการตามแบบวิถีพุทธหรือเชิงพุทธให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการร่วมกันบริหารจัดการ และจัดว่าเป็นการร่วมกันบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเท่าเทียมกัน ในทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น ใช้หลักของความร่วมมือกัน ช่วยกันทำ ท่านเรียกวิธีการนี้ว่า “สหกรณ์” สะกะระณัง หรือ สหการ คือ การกระทำร่วมกันหรือบริหารร่วมกัน นั่นเอง เมื่อทำได้ดังนี้ ก็จะเป็นสร้างความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ในท้องถิ่นไม่ให้เกิดความแตกแยกกัน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ได้อาศัย

^{๒๘๖} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

หลักการคือการทำความร่วมมือกันหรือบริหารงานร่วมกันนี้ ก็จะส่งผลให้ทุกคนประสบผลสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ^{๒๘๗}

๓.๓ การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

การบริหารโครงการจำเป็นต้องอยู่แล้วที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่จัดทำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารโครงการหรือผู้ปฏิบัติงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแต่ละโครงการจะต้องมีสติพละหรือความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพราะเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นจะต้องมี เป็นการบริหารโครงการที่มีความยืดหยุ่นได้สูง หากเรารู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมท้องถิ่นที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เพราะจะทำให้เราสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารโครงการไปตามสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นภายใต้การบรรลุเป้าหมายเดิมที่ตั้งไว้ สติพละจะทำให้การบริหารโครงการ การติดต่อประสานงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระบบเปิดมากยิ่งขึ้น มีสติแล้ว ก็จะเกรงกลัวต่อการทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้น^{๒๘๘}

การนำเอาสติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) อันเป็นหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถทำให้การบริหาร ด้าน โครงการ บรรลุเป้าหมายได้ เพราะคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้น ได้วางแนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธให้กับองค์กรได้ถือปฏิบัติกันไว้ดังนี้ คือ

๑. เป็นผู้ที่มีสติ คือ ประกอบด้วยสติปัญญาเป็นเครื่องรักษาตน รักษาคน รักษางาน รักษาองค์กร รักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และมีสติปัญญารักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติบ้านเมืองของตนของส่วนรวมเป็นอย่างยิ่ง ระลึกถึงสิ่งที่ทำ คำที่พูด แม่นานได้ นี้เรียกว่า “สติพละ” ผู้มีสติชื่อว่า มีพลังแห่งการระลึก^{๒๘๙}

๒. การระลึกถึงโครงการหรือกิจกรรมที่องค์กรกำลังอยู่อย่างสม่ำเสมอ

๓. ส่งเสริมการใช้สติพละ (สติที่มีพลัง) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) สติสัมโพชฌงค์ (สติที่เป็นองค์แห่งการรู้แจ้งธรรมชาติ) เอกายนมรรค (มรรคที่เป็นทางเอก กล่าวคือ แนวทาง) นี้ ตรัสเรียกว่า สติ คำว่า สติเป็นเครื่องกัน คือ เป็นเครื่องขวาง เป็นเครื่องกัน เป็นเครื่องป้องกัน รักษา คุ่มครอง รวมความก็คือ สติเป็นเครื่องกันกระแสหรือปัญหาเหล่านั้นได้^{๒๘๙}

ความตั้งมั่นของสตินี้ เป็นสิ่งสำคัญเพราะมีบทบาทในการทำงานโครงการหรือกิจกรรมบรรลุเป้าหมาย สติช่วยให้ไม่หวั่นไหวต่อตน ต่อคน ต่องานที่ทำ หรือต่อการกำหนดนโยบาย ต่อการ

^{๒๘๗} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๘๘} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๘๙} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

บริหาร ต่อการจัดบริการสาธารณะ ต่อการบริหารงานบุคคล ต่อการเงินและการคลัง ต่ออำนาจหน้าที่ที่ใช้ไปอย่างถูกต้อง ถูกธรรม ถูกตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ถูกระเบียบ กติกา ข้อบังคับ^{๒๙๐}

ถึงโครงการหรือกิจกรรมที่ทำอย่างละเอียดรอบคอบ สติสภาพไม่หวั่นไหวเพราะความประมาท มีสภาพตั้งมั่นก่อให้เกิดความรู้ยิ่ง มีสติช่วยไม่ให้ความผองสุ่ม สติช่วยป้องกันความประมาทเลินเล่อ ช่วยให้ระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียต่อตน ต่อคน ต่องาน ต่อองค์กร ต่อการบริหารงานโครงการ ต่อการบริหารกิจกรรม ต่อนโยบาย ต่อการบริหาร ต่อการจัดบริการสาธารณะ ต่อการเงินการคลังหรือการจัดสรรงบประมาณ ต่ออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๒๙๑}

สติช่วยให้เกิดความขยันทำงาน สติช่วยให้รู้จักการจัดเตรียมสิ่งต่างๆ ของโครงการที่จะนำไปปฏิบัติใช้จริง สติช่วยให้รู้จักการจัดองค์การไว้รองรับ การแบ่งแยกหน้าที่กันทำให้เป็นสัดส่วน ให้กลมกลืนกัน สติช่วยให้รู้จักรับผิดชอบในภาระงานที่ตนปฏิบัติอยู่ สติเป็นทั้งเครื่องมือประสานการทำงานของตนและของเพื่อนร่วมงานตลอดจนถึงการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมไปถึงพี่น้องประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่น ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธท่านกล่าวเกี่ยวกับสติพละไว้ว่า สติมีพลังในการช่วยอุปถัมภ์ธรรมชาติทั้งปวง สติช่วยดับปัญหา สติช่วยไม่ให้เกิดความเกียจคร้านในการทำงาน พลังของสติช่วยให้ไม่ประมาทในวัน เวลา ที่ล่วงเลยผ่านไปในแต่ละวัน ทั้งนี้ สติยังช่วยให้ระลึกถึงโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ นั้น ว่ามีตอน เมื่อไร อย่างไร รู้ว่าใครมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน^{๒๙๒}

สติพละ ช่วยไม่ให้เลื่อนลอย ไม่หลงลืมโครงการต่างๆ สติมีมากยิ่งดี ยิ่งเป็นประโยชน์ต่อตน ต่อคน ต่องาน ต่อองค์กร การบริหารสิ่งต่างๆ สติมีมากยิ่งทำให้โครงการต่างๆ บรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่อง สติช่วยให้ล่วงพ้นปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม สติยังมากยิ่งขึ้น^{๒๙๓}

สติพละจะช่วยอุดหนุนคำขู่ให้เกิดแต่สิ่งที่ดีในการบริหารงานองค์กร สตินั้นท่านกล่าวว่า ยิ่งมีมากยิ่งดีต่อตน ต่อผู้อื่นหรือเพื่อนร่วม ต่องาน ต่อองค์กร ต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ต่อสังคม ประเทศชาติบ้านเมือง ต่อการบริหารจัดการสิ่งต่างๆ สติเป็นที่ควรแก่การงานทั้งปวง สติเป็นตัวปัญญาในการขจัดปัญหาต่างๆ สติเป็นตัวนำทางแก่คนหลงผิด สตินี้จัดว่าเป็นธรรมอันเอกของสิ่ง

^{๒๙๐} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๙๑} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๙๒} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๙๓} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ทั้งหลายหรือเป็นหนึ่งในสิ่งทั้งปวง สติเป็นเครื่องมือที่ดีเลิศที่สุดสำหรับใช้ในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับองค์กรอื่นๆ^{๒๙๔}

พระพุทธเจ้าตรัสว่า สิ่งที่ต้องมีให้มาก นั่นคือ “ตัวสติ” สิ่งที่จะต้องสั่งสมให้มากก็คือ “สติ” พลังงานที่ต้องแสวงหาอย่างต่อเนื่องก็คือ “สติ” นี่นั่นเอง สติใช้ได้กับทุกอย่าง ทุกงาน ทุกเรื่อง ทุกเวลา ทุกสถานที่ สติใช้ได้ทั้งในที่มืดที่สว่าง สติมีความระลึกรู้เป็นเครื่องเตือนจิตเตือนใจ สติคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ของผู้บริหาร ของบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามภาระงาน สติช่วยสร้างตน สร้างคน สร้างงาน สร้างองค์กร สร้างสิ่งแวดล้อม สร้างเศรษฐกิจ สร้างสังคม สร้างประเทศชาติ สร้างเพื่อน สร้างมนุษยสัมพันธ์ สร้างความรู้และความประพฤติ สร้างงานให้เป็นกิจวัตรประจำวัน สร้างคนให้ตรงต่อเวลา ต่อสัจวาจา ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ สติช่วยส่งเสริมให้คนระลึกชั่วดี สติเป็นเครื่องช่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้กับเพื่อนมนุษย์อย่างไม่มีที่สิ้นสุด สติช่วยให้การบริหารโครงการที่เป็นไปหลักการหรือแนวทาง มีการกำหนดและการนำเอาโครงการพัฒนาไปปฏิบัติ และสติเป็นตัวช่วยในการติดตามประเมินผลของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินและยังไม่ได้ดำเนิน สติช่วยตรวจตราความถูกต้องของโครงการ และที่สำคัญที่สุดก็คือ สตินี้มีพลังช่วยไม่ให้ตน ผู้อื่น งาน องค์กร ผลประโยชน์ส่วนรวมทุกอย่าง เกิดความเสียหายหรือหายนะจากสิ่งต่างๆ สติช่วยให้ตน ให้คน ไม่ตกไปสู่ที่ที่ชั่ว เช่น นรก เปต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น หรือติดคุกติดตะรางตามที่ตกเป็นข่าวทางสังคม สติยังเป็นสิ่งช่วยให้การบริหารโครงการเป็นไปอย่างถูกต้องตามที่ทุกคนทุกฝ่ายได้ร่วมกันประชาคมกำหนดไว้ตามประเด็นปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนที่ต้องร่วมด้วยช่วยกันแก้ไขให้บรรลุผลลงไปได้ด้วยดี^{๒๙๕}

สติเป็นเครื่องหมายของความระลึกรู้ ของความสงบสุขเรียบร้อย เป็นเครื่องมือของการสร้างความสามัคคีของการทำงานร่วมกันในองค์กรและร่วมกันกับองค์กรอื่นๆ เป็นเครื่องช่วยระงับความวุ่นวาย ความเดือดร้อนกระวนกระวายทางกายทางใจ สติเป็นเครื่องระงับความรุนแรง สติช่วยส่งเสริมให้การบริหารโครงการเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น ทำให้มีเตรียมตัว และการลงมือดำเนินงานตามที่วางไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ทุกคนทุกฝ่ายกำหนดไว้ร่วมกัน^{๒๙๖}

๓.๔ การนำเอา สมานิพละ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วยส่งเสริมการบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

^{๒๙๔} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๒๙๕} สัมภาษณ์ ดร.แสง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๙๖} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ส่งผลโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมาย เพราะหากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการทั้งในส่วนผู้บริหารโครงการและผู้ปฏิบัติในกิจกรรมแต่ละกิจกรรมของโครงการ เมื่อการบริหารโครงการเต็มไปด้วยสมมติพละ คือ การตั้งจิตมุ่งมั่นให้อยู่กับโครงการแต่ละโครงการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ก็จะสามารถควบคุมจิตให้เกิดศีลและวินัยในการทำงานตามมา การทำงานก็จะเกิดความรอบคอบด้วยการใจจดใจจ่อในการทำงานภายใต้กฎระเบียบของการทำงาน (ศีล) รวมถึงการทำงานที่ถูกต้องรวดเร็วด้วยจรรยาบรรณ วินัยและการรักษาวินัย โครงการก็จะบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุด เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการควรจะต้องมีในตัวของแต่ละบุคคล^{๒๔๗}

ต้องอาศัยแนวทางหรือหลักการทางพระพุทธศาสนา คือ ต้องอาศัยกำลังของความมุ่งมั่น ตั้งใจทำจริง ไม่ทำแบบเล่นๆ ตั้งใจทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ให้บรรลุให้ได้ มีความเตี้ยเดียวมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ ไม่ฟุ้งซ่านไปทำสิ่งอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมที่ทำอยู่ จีบงานให้มันคงและหนักแน่น ให้ต่อเนื่อง ให้ทันกับเวลา ให้ทันกับสถานที่ ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพของพื้นที่ในท้องถิ่นนั้นๆ ให้ตอบสนองความเดือดร้อนอันเป็นปัญหาเร่งด่วน ตั้งมั่นตั้งใจตรงต่อสภาพปัญหาความเดือดร้อนของบ้านหรือชุมชน ของวัด ของโรงเรียน หรือของสถานที่ต่างๆ ในเขตพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการที่นำไปปฏิบัติใช้ การใช้สมาธิเป็นพลังขับเคลื่อนโครงการให้ดำเนินการไปตามหลักการหรือแนวทางหรือวิธีการที่ปฏิบัติได้ผลอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีสติให้มันคง ใช้สมาธิในการเตรียมหรือปรับ หรือวิเคราะห์โครงการพัฒนา ก่อนที่จะนำไปนำไปปฏิบัติ จากนั้น มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พิจารณาให้รอบคอบถึงจุดอ่อนจุดแข็งของโครงการในระหว่างดำเนินการ^{๒๔๘}

องค์กรจะต้องส่งเสริมอย่างจริงจังเกี่ยวกับการนำเอาสมมติพละมาใช้ในการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ผู้นำ หรือ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่บุคลากรทุกคน ต้องรู้และเข้าใจถึงการกำหนด การปรับปรุง การปรับเปลี่ยน หรือการเปลี่ยนแปลง และการนำเอานโยบาย แผน แผนงาน หรือ แผนพัฒนา โครงการและกิจกรรมพัฒนาไปปฏิบัติ ทั้งนี้ จะต้องมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานนั้นๆ ด้วย อย่างต่อเนื่อง และสิ่งสำคัญต้องกำหนดให้รู้โครงการไหนทำได้หรือไม่ได้ เกินความสามารถหรือไม่เกินความสามารถเพียงพองบประมาณมากน้อยแค่ไหน ซึ่งตรงนี้ต้องกำหนดพิจารณาร่วมกันให้ดีจะได้ไม่เกิดความเสียหายต่อโครงการ ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อประชาชนในท้องถิ่น หรือต่อบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ อานุภาพของการใช้สมาธิในการทำงานจะมีพลังเสริมให้สัจจจากเครื่องยั่วยุทั้งหลาย จากความ

^{๒๔๗} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๔๘} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

วิตกกังวลทั้งปวง มีความอึดใจและมีความสุขไปกับการทำงาน มีความวางเฉยกับสิ่งที่มาพาให้ถอยห่างจากการบริหารโครงการ มีสติรอบคอบมากยิ่งขึ้น นี่จัดว่าเป็นพลังของสมาธิ^{๒๙๙}

สมาธิพละหรือกำลังแห่งความตั้งใจนี้เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะช่วยเติมเต็มความมุ่งมั่นตั้งใจจริงต่อนำโครงการไปปฏิบัติในพื้นที่ที่เป็นความเดือดร้อนของประชาชนในที่นั้นๆ ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาองค์กรแบบเชิงพุทธนั้น ท่านกล่าวว่า มีลักษณะดังนี้ คือ ฉันทสมาธิ ปธานสังขาร มีการส่งเสริมสมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรที่มุ่งมั่น วิริยสมาธิ มีการส่งเสริมสมาธิที่เกิดจากความเพียรพยายาม จิตตสมาธิ มีการส่งเสริมสมาธิที่เกิดจากการเอาใจใส่ และ วิมังสาสมาธิ มีการส่งเสริมสมาธิที่เกิดจากพิจารณาไตร่ตรอง ในแนวทางดังกล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งทางในทางโลกียะ (ทางโลก) และในทางโลกุตระ(ทางธรรม)^{๓๐๐}

ก็บุคคลผู้ประกอบด้วยสมาธิพละ กล่าวคือ ผู้มีพลังคือความมุ่งมั่นตั้งใจนี้ ท่านกล่าวไว้ว่าเป็นบุคคลผู้อยู่ไม่ห่างจากการเพ่งพินิจอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้การบริหารการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุเป้าหมาย บุคคลผู้ปฏิบัติการตามหลักสมาธิพละนี้ เชื่อว่าได้ทำตามคำสอนของศาสนาและปฏิบัติตามโอวาท และได้เชื่อว่าเป็นผู้รับเงินเดือนหรือภาษีของชาวบ้านอย่างไม่สุญเปล่า^{๓๐๑}

โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ จะสำเร็จผลได้เป็นอย่างดีและไม่เกิดความผิดพลาดเสียหาย องค์กรจะต้องอาศัยรากฐานเชิงพุทธทั้ง ๘ รากฐานนี้ มาเป็นแนวทางในการบริหารการพัฒนาโครงการ คือ การบริหารความคิดเห็นอย่างถูกต้อง การบริหารความดำรงอย่างถูกต้อง การบริหารคำพูดหรือการเจรจาอย่างถูกต้อง การบริหารหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง การบริหารการเลี้ยงชีพอย่างถูกต้องชอบด้วยกฎหมายบ้านเมือง การบริหารความเพียรพยายามอย่างถูกต้องชอบธรรม การบริหารสติหรือความระลึกรู้ และการบริหารสมาธิในการปฏิบัติกิจทุกอย่างนั้น เมื่อปฏิบัติหลักการดังกล่าวนี้ จัดได้ว่าเป็นการส่งเสริมการบริหารงานหรือปฏิบัติงานให้บรรลุผลอย่างทวีคูณ^{๓๐๒}

สาเหตุที่ทำให้สมาธินี้เป็นธรรมมีพลังอำนาจในการจัดการสิ่งต่างๆ เพราะสมาธินี้ช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ไม่พุ้งซ่านไปกับเหตุการณ์ต่างๆ สมาธิจัดว่าเป็นธรรมค้ำจุนจิตไม่ให้จิตวิตกกังวลสามารถนำไปใช้ในการบริหารกิจการ หรือโครงการต่างๆ ที่ถูกจัดทำขึ้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้ ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับสมาธิพละไว้ว่า สมาธิพละ เป็นอย่างไร คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้สังัดจากกาม และอกุศลธรรมทั้งหลายแล้ว บรรลุปฐมฌานที่มีวิตกวิจารณ์มีปิติและสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่ เพราะวิตกวิจารณ์สงบระงับไป บรรลุทุติยฌานมีความผ่องใสในภายใน

^{๒๙๙} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง,ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต,๑๕ตุลาคม๒๕๕๙.

^{๓๐๐} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๓๐๑} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๓๐๒} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา,ผศ.ดร.,อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา,๑๐ตุลาคม๒๕๕๙.

มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปิติและสุขเกิดจากสมาธิอยู่ เพราะปิติจางคลายไป เป็นผู้มึนเบิกขา มีสติ สัมผัสสัญญา เสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุดุติยฌานที่พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญว่า ‘ผู้มีเบิกขา มีสติ อยู่เป็นสุข’ เพราะละสุขและทุกข์ได้ เพราะโสมนัสโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุดุตตฌานที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่นี้เรียกว่า “สมาธิพละ”^{๓๐๓}

นักปรัชญา กล่าวไว้ว่า “พรสวรรค์หรือจะสู้พรแสวง” โครงการหรือกิจกรรมนี้ก็เช่นกัน ถ้าหากขาดการแสวงหลักการหรือแนวทางที่จะนำไปใช้การบริหารงานอย่างถูกต้องและถูกวิธีแล้ว โครงการหรือกิจกรรมย่อมไม่สำเร็จผลหรือบรรลุเป้าหมายได้ ฉะนั้น องค์การจะต้องออกแสวงหาหลักการหรือแนวทางให้ถูกต้องชอบธรรมเกี่ยวกับหลักความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่ไปด้วยกันจึงจะทำให้งานสำเร็จผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการส่งเสริมให้คนในองค์กรหรือหน่วยงาน รู้จักการใช้สมาธิในการทำงานให้มากขึ้น ทั้งนี้ ในทางพระพุทธศาสนาท่านสอนเกี่ยวกับหลักการหรือแนวทางของการปฏิบัติตามหลักสมาธิไว้ดังนี้ คือ การทำจิตให้ปราศจากความกำหนัดในกามคุณ ๕ เช่น รูป เสียง กลิ่น รส การสัมผัส เป็นต้น และไม่ประพฤติดิปฏิบัติให้จิตของตนคิดไปในทางไม่ดีทั้งหลายทั้งปวง ทำจิตใจของตนให้ปราศจากความวิตก วิจารณ์ ทำจิตใจของตนให้เฝ้าบ่มและมีความสุขจากการปฏิบัติสมาธิ ทำจิตของตนให้ยินดีในความสงบ รักสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน รู้จักปล่อยวางความคิดที่ผิด ความดำริที่ผิด วาจาที่ผิด การงานที่ผิด การเลี้ยงชีพที่ผิด ความเพียรพยายามที่ผิดธรรมผิดกฎหมาย บ้านเมือง ความระลึกไปในทางที่ผิดหรือในทางแกลบ และความตั้งใจไปในทางที่ผิด เมื่อทำจิตใจให้หนีจากความหลงผิดดังกล่าวนี้แล้ว ก็นำวิธีที่ถูกต้องและไม่ผิดไปใช้ในการบริหารการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมตามที่กำหนดไว้เพื่อสร้างความผาสุกร่มเย็นแก่ประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น สิ่งที่เป็นศูนย์กลางและเป็นพลังแห่งความสำเร็จในการบริหารการจัดการโครงการหรือกิจกรรมทั้งปวง ก็คือ การใช้สมาธิควบคู่ไปกับการทำงาน นั่นเอง^{๓๐๔}

โครงการหรือกิจกรรมจะสำเร็จผล ในทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธผู้รู้ทั้งหลายท่านใช้หลักการดังต่อไปนี้ คือ การส่งเสริมสมาธิเข้ามามีบทบาทในการทำกิจทุกอย่าง เพราะว่าสมาธินี้เป็นพลังสำคัญในการสร้างความอดทน อดกลั้น ความเป็นหนึ่ง ความนิ่ง ความสงบ บำบัด เยียวยา รักษา ป้องกัน ต้านทาน มุ่งมั่น ตั้งใจ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ออกทาง อยู่ในกรอบ เป็นเสมอไม้อับรรัด เป็นเสมอวางรถไฟ เป็นเสมอเพื่อน สมาธินี้สร้างแต่คุณ ไม่สร้างโทษ สมาธินี้เป็นกำลังสำคัญในการช่วยสงเคราะห์เพื่อนโลกให้พ้นจากปัญหาความทุกข์เดือดร้อนทั้งทางกายและทางจิตใจ และสมาธินี้เองที่นักปราชญ์ราชบัณฑิตทั้งหลาย กล่าวไว้ว่า เป็นจริยธรรมเครื่องสร้างความสงบสุขให้แก่ตน คน งาน องค์การ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเรียน การศึกษา และประเทศชาติบ้านเมือง เดินไปด้วยกันอย่างมีความสุขไม่เบียดเบียนกันและกัน ไม่ขัดแย้งกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน สมาธินี้พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า

^{๓๐๓} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๓๐๔} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

เป็นธรรมยังประโยชน์ให้สำเร็จหรือบรรลุได้ในกิจทุกอย่าง สมานนี้เป็นธรรมเครื่องประสานการทำงานของคนหลายๆ คน เกิดการทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นทีม^{๓๐๕}

๓.๕ การนำเอา ปัญญาพละ (ความรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการสามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือ

การนำเอา ปัญญาพละ (ความรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารโครงการ เป็นสิ่งที่ดี มุ่งเน้นไปที่ทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการ เพราะการกระทำใดๆ ก็ตาม หากมีความรอบรู้ในหน้าที่การงานที่ตนเองกระทำอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารนโยบาย แผนงาน โครงการ ย่อมส่งผลเชิงบวก จะทำให้เกิดความรอบคอบ เกิดแนวทางการดำเนินการที่ดี เกิดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอนของการบริหารโครงการ เป้าหมายก็บรรลุตามวัตถุประสงค์ บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้แน่นอน เพราะความรู้จะทำให้ทุกกระบวนการของงานและทุกกิจกรรมในโครงการมีความรัดกุมเที่ยงตรงมากขึ้น ผลย่อมออกมาดังที่คาดหวังไว้โดยแน่แท้^{๓๐๖}

มีกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ได้นิมนต์หลวงพ่ที่วัดมาแสดงธรรมเพื่อให้เกิดปัญญา เพื่อเพิ่มพูนปัญญา เจ้าหน้าที่ทุกคนก็ไปร่วมกิจกรรมด้วยเช่นกัน โดยได้นิมนต์ท่านพระอาจารย์มหาสมปองมาบรรยายธรรม^{๓๐๗}

การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธที่ประกอบด้วย สัทธาพละ วิริยพละ สติพละ สมาธิพละ และ ปัญญาพละ ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการทำงาน โดยเฉพาะการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ สัทธาพละ และ ปัญญาพละ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี รวมถึง ปลัด และ หัวหน้าส่วนราชการภายใน การดำเนินโครงการที่จัดทำขึ้นในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกปัจจัยที่กล่าวมาสมควรนำมาใช้กับตัวปัจเจกบุคคล บุคลากรทุกคนที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบาย แผนงาน และโครงการ เพราะจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน เมื่อโครงการบรรลุเป้าหมาย แผนก็บรรลุเป้าหมาย นโยบายที่กำหนดออกมาก็เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม^{๓๐๘}

ปัญญาพละหรือที่แปลว่า “กำลังทางความรู้” นี้ เป็นข้อธรรมอีกประหนึ่งของหลักพละ ๕ ประการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารเพื่อพัฒนาองค์กรพุทธบริษัทให้มีความ

^{๓๐๕} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๓๐๖} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๐๗} สัมภาษณ์ จำเอนบรรเทิงศักดิ์ มหาธาตุ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๓๐๘} สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม, ท้องถิ่นอำเภอบรบือ, ๘ กันยายน ๒๕๕๙.

เจริญรุ่งเรือง มีพลังอำนาจในการบริหารจัดการกับสิ่งต่างๆ อย่างชาญฉลาดที่สุด นักปราชญ์ทั้งหลายใช้เป็นประจำเพราะสามารถนำไปใช้ได้ทุกที่ ทุกสถานการณ์ เพื่อพัฒนาตน คน การงาน และองค์กร หรือแม้แต่ใช้ต่อสู้กับปัญหาต่างๆ เพื่อให้ปัญหาเหล่านั้นหลุดพ้นไปได้ด้วยดี ทั้งนี้ยังเป็นข้อธรรมอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ควรยึดไว้เป็นหลักในการบริหารองค์กรและควรตั้งให้มั่นไว้ในจิตใจ เพราะปัญหาพละนั้นจะเป็นพลังส่งเสริมให้การบริหารการพัฒนาสิ่งต่างๆ ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรสัมฤทธิ์ผลตามที่เรากำลังต้องการ นอกจากนี้ องค์กรจะต้องสร้างระบบคุ้มครองด้วยหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานบุคคลท้องถิ่นตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักอริยฐานธรรม ๔ ประการ หรือธรรมอันพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วย ๑. ปัญญาธิฐาน ธรรมะที่ทุกคนควรตั้งไว้ในใจ คือ ปัญญา ความรอบรู้ในหลักการของการบริหารจัดการ ๒. สัจจาธิฐาน ธรรมะที่ทุกคนควรตั้งไว้ในใจ คือ สัจจะ ความสัตย์จริง ซื่อตรงต่อคน ต่องาน ต่อองค์กร ต่อประชาชน ต่อชุมชน ต่อการบริหารงานตามหลักความถูกต้องชอบธรรม ๓. จาคาธิฐาน ธรรมะที่ทุกคนควรตั้งไว้ในใจ คือ จาคะ การเสียสละ กำลังแรงกายแรงใจเพื่อกำหนดประโยชน์ให้เกิดต่อองค์กร ต่อสังคม ต่อประชาชน ต่อชุมชน และ ๔. อุปสมาธิฐาน ธรรมะที่ทุกคนควรตั้งไว้ในใจ คือ อุปสมะ ความสงบสุข การเข้าไปสร้างความสงบสุขให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาต่างๆ เป็นต้น ข้อธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ควรนำมาส่งเสริมการพัฒนาระบบการดำเนินงานและการบริหารงานภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้น ดังนั้น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบล สร้างระบบการบริหารเชิงพุทธดังกล่าวนี้อีกจะส่งผลให้ทุกคนทุกฝ่ายช่วยกันบริหารงานโครงการขององค์กรบรรลุเป้าหมายได้^{๓๐๙}

ในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกล่าวคือองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จะต้องหลักพุทธธรรมเข้าเสริมองค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมที่ทุกคนก็มีส่วนร่วมกันในการพิจารณาเพื่อพัฒนาองค์กรให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งธรรมาธิปไตยเป็นหลัก เมื่อทุกคนตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งหลักธรรมาธิปไตยนี้แล้วก็จะสามารถบริหารงานโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ อย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย ดังนั้น ในทางการบริหารการพัฒนาองค์กรทางพระพุทธศาสนาจึงนิยมใช้หลักธรรม เช่น หลักสังคหวัตถุ หรือข้อธรรมอันเป็นเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของเพื่อนมนุษย์ในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นหมู่เป็นคณะ ซึ่งมีอยู่ ๔ ประการ คือ ๑. ทาน (การให้) ๒. เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) ๓. อัตถจริยา (การประพฤติ

^{๓๐๙} สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ประโยชน์) และ ๔. สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) เป็นต้น เข้าส่งเสริมการบริหารงานองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การบริหารงานบุคคลเป็นจัดการ ^{๓๑๐}

การบริหารการเงินการคลังนั้น ก็ถือว่า เป็นปัจจัยอันสำคัญอีกเหมือนกัน เพราะมีผลต่อการบริหารงานโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ทุกคนทุกภาคส่วนร่วมกันกำหนดขึ้นจากปัญหาความเดือดร้อนที่เป็นปัญหาเร่งด่วน เพราะจะต้องบริหารงบประมาณให้เพียงพอต่อรายรับและรายจ่ายอย่างประหยัดให้พอดีกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งในหลักการบริหารโรคทรัพย์ทางพระพุทธศาสนาท่านกล่าวไว้ดังนี้ คือ หลักโกควิภาค ๔ ประการ (การแบ่งโกคเป็น ๔ ส่วน, หลักการแบ่งทรัพย์โดยจัดสรรเป็น ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ (เอเคน โกเค ญุชเยย) คือ ๑ ส่วน เก็บไว้ใช้จ่ายในการเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และใช้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคม ส่วนที่ ๒ และ ส่วนที่ ๓ (ทวิวิ กम्म ปโยชเย) คือ ๒ ส่วน เก็บไว้ใช้จ่ายในการลงทุนประกอบกิจการงาน เช่น โครงการหรือกิจกรรมที่จะจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย ส่วนที่ ๔ (จตุตถญจ นิชาเปยย) คือ อีก ๑ ส่วน เก็บไว้ใช้จ่ายในคราวจำเป็น เป็นต้น เมื่อปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวนี้ ก็จะสามารถทำให้การบริหารงาน ด้านโครงการ หรือ กิจกรรม ต่างๆ บรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น ปัญหาพละนี้ ท่านจึงกล่าวว่า เป็นพลังที่ทรงคุณค่าอย่างมหาศาลในการเสริมสร้างหรือส่งเสริมให้สรรพกิจทุกอย่างเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์เต็มที่ และช่วยแต่งเติมให้กิจการนั้นๆ ไม่ขาดตกบกพร่อง ^{๓๑๑}

ปัญหาพละนี้เมื่อนำมาส่งเสริมการบริหารการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ก็จะส่งผลให้องค์กรมีความเจริญเติบโตและพร้อมไปด้วย ๑. ญาติสัมปทา (ความพร้อมพร้อมแห่งญาติ) ๒. โภคสัมปทา (ความพร้อมพร้อมแห่งโภคะ) ๓. อาโรคยสัมปทา (ความพร้อมพร้อมด้วยความไม่มีโรคกล่าวคือความทุกข์ความเดือดร้อนของตนและพี่น้องประชาชนในท้องถิ่น) ๔. สีสสัมปทา (ความพร้อมพร้อมแห่งศีล กล่าวคือความระเบียบวินัยอันดี เคารพในกฎหมายบ้านเมือง) และ ๕. ทิฐิสัมปทา (ความพร้อมพร้อมแห่งทิฐิ กล่าวคือ ความคิดเห็นอันถูกต้องชอบธรรมของทุกคนทุกฝ่าย) ^{๓๑๒}

ปัญหาพละ (กำลังแห่งปัญญา) นี้ จะมีผลทวีคูณยิ่งขึ้นได้ บุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติตนให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลและหลักพละ ๕ ประการดังกล่าวมาข้างต้นนี้ด้วย จึงจะสามารถทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายได้

ทั้งนี้ เมื่อคณะผู้บริหารที่ดี ผู้บริหารท้องถิ่นที่ดี เจ้าหน้าที่ผู้ข้าราชการประจำที่ดี และบุคลากรทั้งที่เป็นประจำและอัตราจ้างที่ดี ได้ประพฤติตนอยู่ในศีล ในระเบียบวินัย ในกฎหมาย ใน

^{๓๑๐} สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๓๑๑} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๓๑๒} สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๙.

กตिका และข้อบัญญัติอื่นๆ ตามที่ได้บัญญัติร่วมกันไว้ ก็จะส่งผลให้บุคคลผู้มีศีลเพียบพร้อมไปด้วยความสมบูรณ์ดังต่อไปนี้ คือ ๑. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลในโลกนี้ มีโภคทรัพย์เป็นอันมาก ซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ นี่เป็นอานิสงส์ประการที่ ๑ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล ๒. กิตติศัพท์อันงามของบุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมขจรไป นี่เป็นอานิสงส์ประการที่ ๒ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล ๓. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล จะเข้าไปยังบริษัทใดๆ จะเป็นชาติตติยบริษัทก็ตาม พราหมณบริษัทก็ตาม คหบดีบริษัทก็ตาม สมณบริษัทก็ตาม ย่อมแก่ล้ากว่า ไม่เก้อเขินเข้าไป นี่เป็นอานิสงส์ประการที่ ๓ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล ๔. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมไม่หลงลืมสติตาย นี่เป็นอานิสงส์ประการที่ ๔ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล ๕. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ นี่เป็นอานิสงส์ประการที่ ๕ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล^{๓๑๓}

การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น จะประสบความสำเร็จได้นั้น ในทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธสำหรับองค์กรท่านได้แสดงหลักการอันเป็นเบื้องต้นแห่งปฐมบทไว้ว่า ส่วนที่ ๑ คือ จะต้องเริ่มต้นจากการที่มนุษย์มีศีล ๕ เสียก่อน และจะต้องควบคู่ไปกับการมีระเบียบ วินัย ข้อบังคับ กติกา มีความเคารพในกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นตามบัญญัติตราไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรที่เราถือปฏิบัติสืบๆ มากันในแต่ละยุคแต่ละสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอันหลักใหญ่ที่ค้ำอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศไทยนั้นด้วย จึงจะเป็นเครื่องคุ้มครอง ส่งเสริม และขยายสิทธิเสรีภาพตามที่ประชาชนต้องการ ส่วนที่ ๒ คือ จะต้องมีความตั้งใจจริงร่วมกัน ส่วนที่ ๓ คือ จะมีปัญญาความรอบรู้ รู้ทั่ว รู้ถึง รู้ลึก รู้อย่างสุขุมคัมภีรภาพ ให้ครบกระบวนการทั้ง ๓ ประการ ซึ่งได้แก่ ๑. จินตามยปัญญา มีความรอบรู้ที่เกิดจากการคิดการพิจารณาหาเหตุผล ๒. สุตมยปัญญา มีความรอบรู้ที่เกิดจากการสดับฟังหรือการศึกษาเล่าเรียน ๓. ภาวนามยปัญญา มีความรอบรู้ที่เกิดการฝึกฝน อบรม และลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้ ปัญญาหรือความรอบรู้นี้จะเกิดขึ้นได้อย่างละเอียดสุขุมนั้นจะต้องอาศัยความสังเกตความปราศจากวิราคะ และอาศัยนิโรธ คือ ความขจัด และพึงมีจิตที่มีอ้อมไปในทางเสียสละเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม และสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยนั้นก็คือจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการนั้นๆ ก่อนที่จะมีการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมจริง อย่างไรก็ตามต้องให้มีกฎหมายบัญญัติไว้ในรายละเอียดด้วย^{๓๑๔}

จะต้องมีการกำหนดถึงช่องทาง วิธีการ และการดำเนินการโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยในการแสดงความคิดเห็น และจะต้องมีหน้าที่ในการรายงานผลการดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ต่อประชาชนทุกปี ไม่ว่าจะเป็นเป็นรายงานผลการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่ายเกี่ยวกับงบประมาณ รวมไปถึงผลการดำเนินงาน

^{๓๑๓} สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๓๑๔} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ทั้งนี้ ในทางการบริหารเชิงพุทธนั้น ท่านกล่าวไว้ว่า ปัญญาพละนี้ เป็นเครื่องมือกำจัดการความโลภ ความโกรธ ความหลง หรือเป็นกำลังสำคัญในการกำจัดราคะ โทสะ และโมหะ เมื่อเจริญพละ ๕ ประการ ทำพละ ๕ ประการให้มาก ย่อมโน้มไปสู่นิพพาน โน้มไปสู่นิพพาน โอนไปสู่นิพพาน ทั้งนี้ ปัญญาพละนี้ ยังจัดได้ว่า เป็นธรรมอันเป็นเอกที่บุคคลได้เจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อได้ปัญญา คือ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ เพื่อความเป็นผู้มีปัญญาไพศาล เพื่อความเป็นผู้มีปัญญาลุ่มลึก คือ มีปัญญาที่ได้รับประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน เพื่อความเป็นผู้มีปัญญาสามารถยิ่ง คือ ได้บรรลุ อตถปฏิสัมภิทา อัมมปฏิสัมภิทา นิรุตติปฏิสัมภิทา ปฏิภาณปฏิสัมภิทา เพื่อความเป็นผู้มีปัญญากว้างขวาง คือ มีปัญญาที่หนักหน่วงดุจแผ่นดินสามารถข่มกิเลสทั้งปวงมีราคะ เป็นต้น เพื่อความเป็นผู้มากด้วยปัญญา เพื่อความเป็นผู้มีปัญญาว่องไว เพื่อความเป็นผู้มีปัญญาเร็ว เพื่อความเป็นผู้มีปัญญาร่าเริง เพื่อความเป็นผู้มีปัญญาคล่องแคล่ว เพื่อความเป็นผู้มีปัญญาเฉียบแหลม คือ มีปัญญาที่ละบรรเทา ดับกามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก และบาปอกุศลธรรม ทำให้ไม่มีราคะ โทสะ โมหะ ฯลฯ กรรมที่น่าสยทไปสุภพ และหมายถึงปัญญาที่รู้แจ้งอริยมรรค ๔ สามัญญผล ๔ ปฏิสัมภิทา ๔ อภิญญา ๖ และเพื่อความเป็นผู้มีปัญญาชำแรกกิเลสทั้งหลาย ทั้งนี้ ปัญญาพละยังมีส่วนทำให้เกิดความคิดที่รู้จักพิจารณาถึงรายละเอียดอย่างรอบคอบเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและการกำกับดูแลการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้นด้วย^{๓๑๕}

ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธนั้น ท่านกล่าวสาเหตุแห่งการบรรลุเป้าหมาย หรือเหตุแห่งวิมุตติ ๕ ประการ คือ

๑. พระศาสดาหรือเพื่อนพรหมจารีบางรูปผู้ตั้งอยู่ในฐานะครูแสดงธรรมคืออริยสัจ ๔ ประการแก่ผู้มองเห็นภัยในวัฏสงสารกล่าวคือการเวียนว่ายตายเกิดในพระธรรมวินัยนี้ เธอรู้แจ้งอรรถคือรู้ความหมายแห่งบาลีนั้นว่า ศีลมาในที่นี้ สมายิมาในที่นี้ ปัญญาในที่นี้ รู้แจ้งธรรมคือรู้บาลีคือพระพุทธรูป เช่น ทรงจำบาลีที่ให้ความหมายได้อย่างถูกต้องในธรรมนั้นตามที่พระศาสดาหรือเพื่อนพรหมจารีบางรูปผู้ตั้งอยู่ในฐานะครูแสดงแก่เธอ เมื่อเธอรู้แจ้งอรรถ รู้แจ้งธรรม ย่อมเกิดปราโมทย์ เมื่อมีปราโมทย์ ย่อมเกิดปีติ เมื่อใจมีปีติ กายย่อมสงบ เธอมีกายสงบย่อมได้รับสุข เมื่อมีสุข จิตย่อมตั้งมั่น นี่เป็นวิมุตตตายตนหรือความบรรลุเป้าหมายประการที่ ๑

๒. พระศาสดาหรือเพื่อนพรหมจารีบางรูปผู้ตั้งอยู่ในฐานะครู ไม่ได้แสดงธรรมแก่ภิกษุ แต่ภิกษุแสดงธรรมตามที่ตนได้สดับมาตามที่ตนได้เรียนมาแก่ผู้อื่นโดยพิสดาร นี่เป็นวิมุตตตายตนหรือความบรรลุเป้าหมายประการที่ ๒

^{๓๑๕} สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๓. พระศาสดาหรือเพื่อนพรหมจารีบางรูปผู้ตั้งอยู่ในฐานะครู ไม่ได้แสดงธรรมแก่ภิกษุ แม้ภิกษุก็ไม่ได้แสดงธรรมตามที่ตนได้สดับมาตามที่ตนได้เรียนมาแก่ผู้อื่นโดยพิสดาร แต่ภิกษุสาธยายธรรมตามที่ตนได้สดับมาตามที่ตนได้เรียนมาโดยพิสดาร นี่เป็นวิมุตตายนะหรือความบรรลุเป้าหมายประการที่ ๓

๔. พระศาสดาหรือเพื่อนพรหมจารีบางรูปผู้ตั้งอยู่ในฐานะครู ไม่ได้แสดงธรรมแก่ภิกษุ แม้ภิกษุก็ไม่ได้แสดงธรรมตามที่ตนได้สดับมาตามที่ตนได้เรียนมาแก่ผู้อื่นโดยพิสดาร ไม่ได้สาธยายธรรมตามที่ตนได้สดับมาตามที่ตนได้เรียนมาโดยพิสดาร แต่ภิกษุตรึกตามตรองตามเพ่งตามด้วยใจซึ่งธรรมตามที่ตนได้สดับมาตามที่ตนได้เรียนมา นี่เป็นวิมุตตายนะหรือความบรรลุเป้าหมายประการที่ ๔

๕. พระศาสดาหรือเพื่อนพรหมจารีบางรูปผู้ตั้งอยู่ในฐานะครูไม่ได้แสดงธรรมแก่ภิกษุ แม้ภิกษุก็ไม่ได้แสดงธรรมตามที่ตนได้สดับมาตามที่ตนได้เรียนมาแก่ผู้อื่นโดยพิสดาร ไม่ได้สาธยายธรรมตามที่ตนได้สดับมาตามที่ตนได้เรียนมาโดยพิสดาร และไม่ได้ตรึกตามตรองตามเพ่งตามด้วยใจซึ่งธรรมตามที่ตนได้สดับมาตามที่ตนได้เรียนมา แต่เธอเรียนสมาธิमितอย่างใดอย่างหนึ่งมาดี มนสิการดี ทรงแจ้วดีแห่งตลอดดีด้วยปัญญา เธอรู้แจ้งอรรถ รู้แจ้งธรรม ในธรรมนั้นตามที่เธอได้เรียนสมาธิमितอย่างใดอย่างหนึ่งมาดี มนสิการดีทรงแจ้วดี แห่งตลอดดีด้วยปัญญา เมื่อเธอรู้แจ้งอรรถ รู้แจ้งธรรม ย่อมเกิดปราโมทย์ เมื่อมีปราโมทย์ ย่อมเกิดปีติ เมื่อใจเกิดปีติกายย่อมสงบ เธอมีกายสงบ ย่อมได้รับสุข เมื่อมีสุข จิตย่อมตั้งมั่นนี้เป็นวิมุตตายนะหรือความบรรลุเป้าหมายประการที่ ๕^{๓๑๖}

^{๓๑๖} สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๖ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
โครงการ

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (สัทธิอาพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน โครงการ	มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินโครงการ	๑	๓
	จะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม	๑	๓
	เชื่อมั่นพระปัญญาของพระพุทธเจ้า	๑	๑๘
	โครงการปฏิบัติตามหลักมรรค ๘	๑	๑๘
	สัมมาทิฐิ-ความรู้ในหลักอริยสัจ ๔	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สัมมาสังกัปปะ-ความดำริ ๓	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สัมมาวาจา-วจีสุจริต ๔	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สัมมากัมมันตะ-กายสุจริต ๓	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สัมมาอาชีวะ-ประกอบสัมมาชีพ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สัมมาวายามะ-ปธาน-สัมมัปปธาน	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สัมมาสติ-สติปัฏฐาน ๔	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สัมมาสมาธิ-ฌาน ๔	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การลดละความโลภ โกรธ หลง	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การกำหนดประเภทของงาน	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สำรวจความต้องการทางทรัพยากร	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การกำหนดเวลาการปฏิบัติงาน	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	กำหนดคุณภาพของสิ่งที่จะพัฒนา	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การประกาศให้ประชาชนได้ทราบ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	โครงการที่จะดำเนินตามแผนงาน	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การวัด ติดตามประเมินผลโครงการ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	ใช้หลักกัลยาณมิตตตา-สืลสัมปทา	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	ใช้หลักฉันทสัมปทา-อัตตสัมปทา	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	ใช้ทิวฐิสัมปทา-อัปปมาทสัมปทา	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	ใช้หลักสมชิวีธรรม ๔ ประการ	๑	๒๕

ตารางที่ ๔.๖ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
โครงการ (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (วิริยพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน โครงการ	บรรลุเป้าหมาย เกิดจากความเพียร	๑	๓
	ต้องมีสาระสำคัญตามกระบวนการ	๒	๑๘,๑๙
	การบริหารงานตามหลักปธาน ๔	๒	๑๘,๑๙
	มีที่มาของโครงการ	๒	๑๘,๑๙
	มีวัตถุประสงค์ของโครงการ	๒	๑๘,๑๙
	มีเป้าหมาย ระบุขนาด ปริมาณ	๒	๑๘,๑๙
	มีวิธีการดำเนินการตลอดโครงการ	๒	๑๘,๑๙
	งบประมาณที่ใช้อย่างชัดเจน	๒	๑๘,๑๙
	ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒	๑๘,๑๙
	ระบุจำนวนประชากร	๒	๑๘,๑๙
	กำหนดวิธีดำเนินการอย่างรอบคอบ	๓	๑๘,๑๙,๒๐,
	ผลักดันโครงการให้บรรลุเป้าหมาย	๒	๑๘,๑๙
	การกำหนดจัดลำดับความสำคัญ	๑	๑๙,๑๙
	มีธรรมะเป็นเครื่องเตือนจิตเตือนใจ	๑	๑๙,
	ใช้หลักปธาน ๔ / สัมมปธาน ๔	๒	๑๘,๑๙
	ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของพละ ๕	๑	๒๐
	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เป้าหมาย	๑	๒๑
	เน้นไปที่ผู้นำหรือผู้เชี่ยวชาญ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การศึกษาอบรม การสัมมนา	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การเข้าร่วมโครงการธรรมปฏิบัติ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	จัดทำเป็นโครงการประจำปี	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การพัฒนาองค์กรเพื่อความโปร่งใส	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	การปฏิบัติตามแบบวิถีพุทธ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	ใช้หลักความร่วมมือกัน ช่วยกันทำ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สร้างความโปร่งด้วยหลักปธาน ๔	๑	๒๕

ตารางที่ ๔.๖ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
โครงการ (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (สติพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน โครงการ	มีสติพละหรือความรู้เท่าทัน	๑	๓
	มีสติเป็นเครื่องรักษาตน-คน-องค์กร	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	ผู้มีสติเชื่อว่ามิพลังแห่งการระลึกรู้	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติช่วยกัน-ขวาง-ป้องกัน-รักษา	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	ถูธรรม ถูกกฎหมายรัฐธรรมนูญ	๑	๑๙
	สติช่วยให้ระลึกรู้ นึกถึง เลือกเฟ้น	๑	๑๙
	สติป้องกันความประมาทเลินเล่อ	๑	๑๙
	สติช่วยให้เกิดความขยันทำงาน	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติช่วยให้รู้จักการจัดเตรียมสิ่งต่างๆ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติช่วยให้รู้จักการจ้ดองค์การไว้รองรับ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	แบ่งหน้าที่กันทำให้เป็นสัดเป็นส่วน	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติช่วยอุปถัมภ์ธรรมชาติทั้งปวง	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติช่วยดับปัญหา	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติช่วยให้ไม่ประมาทในวัน เวลา	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติยังช่วยให้ระลึกรู้ถึงโครงการ	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติเป็นเครื่องระงับความรุนแรง	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	ทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น	๑	๒๕
	ช่วยอุดหนุนคำชู้ให้เกิดแต่สิ่งที่ดี	๑	๒๕
	สติยังมีมากยิ่งดีต่อการบริหารงาน	๑	๒๕
	ต่อการบริหารจัดการสิ่งต่างๆ	๑	๒๕
	สติเป็นที่ควรแก่การงานทั้งปวง	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติเป็นตัวปัญญาในการขจัดปัญหา	๑	๒๕
	สติเป็นตัวนำทางแก่คนหลงผิด	๑	๒๕
	สติจัดว่าเป็นธรรมชั้นเอก-ชั้นเยี่ยม	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	สติเป็นเครื่องหมายของความระลึกรู้	๑	๒๕

ตารางที่ ๔.๖ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
โครงการ (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (สมมติผล)	ความถี่	คนที่
ด้าน โครงการ	ส่งผลโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมาย	๑	๓
	การตั้งจิตมุ่งมั่นให้อยู่กับโครงการ	๑	๓
	จดจ่อ ทำงานภายใต้กฎระเบียบ	๑	๓
	ตั้งใจทำจริง ไม่ทำแบบเล่นๆ	๑	๑๘
	ไม่ย่อท้อ ไม่ฟุ้งซ่านไปทำสิ่งอื่นๆ	๑	๑๘
	จับงานให้มั่นคงและหนักแน่น	๑	๑๘
	สติช่วยให้ต่อเนื่อง และ ทนกับเวลา	๑	๑๘
	ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง	๑	๑๘
	ใช้สมาธิเป็นพลังขับเคลื่อนโครงการ	๑	๑๘
	ใช้สมาธิในการเตรียมหรือปรับ	๑	๑๘
	ใช้สมาธิวิเคราะห์โครงการพัฒนา	๑	๑๘
	วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งโครงการ	๑	๑๘
	จะต้องมีการติดตามประเมินผล	๑	๑๙
	ให้สัจจจากเครื่องยั่วยุททั้งหลาย	๑	๑๙
	อึดใจและมีความสุขไปกับการทำงาน	๑	๑๙
	มีสติรอบคอบมากยิ่งขึ้น	๑	๑๙
	สมาธิช่วยให้เกิดความพอใจ	๑	๒๐
	สมาธิช่วยให้เกิดความเพียร	๑	๒๐
	สมาธิช่วยให้เกิดความเอาใจใส่	๑	๒๐
	สมาธิช่วยให้เกิดการพิจารณา	๑	๒๐
	ประยุกต์ใช้ได้ทั้งทางโลกทางธรรม	๑	๒๐
	มีพลังอำนาจในการจัดการสิ่งต่างๆ	๑	๒๔
	ไม่ฟุ้งซ่านไปกับเหตุการณ์ต่างๆ	๑	๒๔
	สร้างความผาสุกर्मเย็นแก่ประชาชน	๑	๒๔

ตารางที่ ๔.๖ แสดงความถี่และจำนวนผู้ตอบประเด็นการบริหารการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ด้าน
โครงการ (ต่อ)

การบริหาร การพัฒนา	รายละเอียด/ตัวบ่งชี้ (ปัญญาพละ)	ความถี่	คนที่
ด้าน โครงการ	จะทำให้เกิดความรอบคอบ	๑	๓
	เกิดแนวทางการดำเนินการที่ดี	๑	๓
	เกิดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ	๑	๓
	โครงการมีความรัดกุมมากขึ้น	๑	๓
	โครงการเพิ่มพูนปัญญา	๑	๗
	เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการทำงาน	๑	๓
	มีพลังอำนาจในการบริหารจัดการ	๑	๓
	หลักอริยฐานธรรม ๔ ประการ	๑	๑๘
	๑. ปัญญาธิฐาน	๑	๑๘
	๒. สัจจาธิฐาน	๑	๑๘
	๓. จาคาธิฐาน	๑	๑๘
	๔. อุปสมาธิฐาน	๑	๑๘
	หลักสังคหวัตถุ ๔	๑	๑๙
	หลักโภควิภาค ๔ ประการ	๑	๒๐
	ความพร้อมพร้อมแห่งญาติ	๑	๒๑
	ความพร้อมพร้อมแห่งภคเ	๑	๒๑
	ความพร้อมพร้อมด้วยความไม่มีโรค	๑	๒๑
	ความพร้อมพร้อมแห่งศีล	๑	๒๑
	ความพร้อมพร้อมแห่งทฤษฎี	๑	๒๑
	เริ่มต้นจากการที่มนุษย์มีศีล ๕	๑	๒๓
	ควบคู่ไปกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ	๑	๒๓
	๑. จินตามยปัญญา-คิดหาเหตุผล	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	๒. สุตมยปัญญา-ศึกษาเรียนรู้	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕
	๓. ภาวนามยปัญญา-ฝึกฝน/อบรม/	๘	๑๘,๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓,๒๔,๒๕

๔.๓ แนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

๔.๓.๑ แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูป/คน เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

๑. การกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามจะต้องมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย และนโยบายที่กำหนดนั้นจะต้องชัดเจนต่อสายตาประชาชน และต้องปฏิบัติให้อยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จะต้องมีการจัดกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร เจ้าหน้าที่ในองค์กร ทั้งนี้ นโยบายต่างๆ ที่กำหนดขึ้นมานั้น จะต้องมีการเปิดเผยให้พี่น้องประชาชนได้รับรู้ รับทราบอย่างเป็นทางการและมีที่มาที่ไปอย่างชัดเจน จะต้องมีการสอบถามประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นของตน นโยบายนั้นๆ จะต้องมีการบูรณาการและยึดหยุ่นได้ มีหลักการทางพระพุทธศาสนา มีการเตรียมความพร้อมที่ดี มีประชาชนร่วมกำหนดนโยบาย มีการให้ทุกคนได้ตัดสินใจ มีเวทีประชาคมในหมู่บ้านทุกๆ ปี รู้เท่าทันต่อเทคโนโลยีการสื่อสาร ในขณะเดียวกันนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนจะต้องร่วมกันกำหนดนโยบายให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อมั่น ๔ ประการ คือ ๑) การเชื่อมั่นในเรื่องของการกระทำ ๒) การเชื่อมั่นในเรื่องของผลของการกระทำ ๓) การเชื่อมั่นในเรื่องที่ว่าทุกๆคน มีกรรมเป็นของตนเอง กล่าวคือ ทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว และ ๔) การเชื่อมั่นในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

๒. ในขณะที่มีการจัดเวทีประชาคมนั้นจะต้องร่วมกันกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับหลักความเพียรทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ หลักปธาน ๔ ประการ ได้แก่ ๑) สังวรปธาน การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อความสำรวมระมัดระวังและเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง ๒) ปหานปธาน การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อความลดละเลิกสิ่งที่ไม่ใช่ในนโยบายที่มาจากพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ๓) ภวานาปธาน การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อการสร้างสรรคสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมของพี่น้องประชาชน ๔) ออนุรักษนาปธาน การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อความอนุรักษรักษาสิ่งที่ทรงคุณค่าและเป็นประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่น

๓. จะต้องหมั่นระลึกอยู่เสมอว่านโยบายที่จะกำหนดนั้นจะต้องเป็นนโยบายที่มาจากเสียงของประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่น นโยบายจะต้องเป็นนโยบายที่ได้มาจากความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนจริงๆ ไม่ใช่มาจากกลุ่มผู้มีอำนาจกำหนดขึ้นมาเอง

๔. จะต้องมีความตั้งใจจริงต่อการกำหนดนโยบายร่วมกับประชาชน แล้วมุ่งมั่นดำเนินการตามนโยบายนั้นให้บรรลุเป้าหมาย

๕. จะต้องใช้ความรอบรู้จากหลายสาขาวิชาเข้ามาร่วมในการพิจารณานโยบายเพื่อให้เกิดทิศทางที่ชัดเจนต่อการบรรลุเป้าหมาย

๔.๓.๒ แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานเชิงพุทธ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูป/คน เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานเชิงพุทธ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

๑. ในการกำหนดแผนงานนั้น จะต้องจัดให้มีการร่วมประชุมประชาสมาคม มีการปรึกษาหารือ แนะนำ แก้ไข เป็นศูนย์กลางสำหรับข้อมูลข่าวสาร มีการจัดทำแผน และ ชี้แจงนโยบาย มีแผนระยะยาว ๕ ปี สั้น ๓ ปี มีการปรับปรุงแผนงานทุกปี สำรวจหาปัญหาเพื่อจัดทำแผนงาน มีการบูรณาการตามนโยบายชาติ มีการประชุมติดตามของแผนงาน มีการพัฒนาให้เป็นแบบอย่าง มีการพัฒนาให้เสมอภาคกัน รับทราบปัญหาจากพี่น้องประชาชน ดูความต้องการของประชาชน จัดเรียงลำดับความเร่งด่วน ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้ล่วงหน้า มีการคีย์งานลงในระบบ มีแบบสอบถามข้อมูลที่ละเอียดมาก ในขณะเดียวกันนั้น จะต้องมีการบูรณาการการกำหนดทำแผนงานร่วมกับหลักพละ ๕ ด้วย เพื่อให้เครื่องชี้ให้เห็นว่าแผนงานทุกอย่างนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการทำที่ถูกต้อง และ เป็นการกระทำที่จะเป็นไปเพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่พี่น้องประชาชนในพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาความเดือดร้อน ทั้งนี้ แผนงานดังกล่าวนั้น จะต้องเป็นแผนงานที่ประชาชนมีส่วนร่วมกันด้วยและเป็นแผนงานที่มาจากพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง การจัดสรรงบประมาณจะต้องเป็นไปตามแผนงานหรือแผนพัฒนาที่กำหนดไว้นั้น

๒. แผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับพี่น้องประชาชนผู้ประสบกับปัญหาได้แสดงความคิดเห็นถึงภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ผู้บริหาร บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องบริการประชาชนอย่างเต็มที่ในการร่วมกันขจัดปัญหา จะต้องทราบถึงสถานการณ์ทางสภาพสังคมให้ชัดเจน จะลงพื้นที่สำรวจความจริงพร้อมกับให้คำแนะนำประชาชนไปด้วย ทั้งนี้ แผนงานที่จะกำหนดนั้น ก็จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและจริยธรรมเช่นกัน ในการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นจะต้องใช้หลักปธาน ๔ เข้ามาเป็นกรอบแนวทางสำหรับแก้ไขเกี่ยวกับแผนงาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดแผนงานที่ไม่ได้มาจากความเดือดร้อนของประชาชนจริงเข้ามาแทรกแซง ทุกคนทุกภาคส่วนต้องร่วมกันกำจัดแผนงานเหล่านั้นซึ่งไม่ได้แผนงานของประชาชนจริงๆ ในขณะเดียวกันนั้น ทุกคนทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันในการสร้างแผนงานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และรักษาแผนงานเหล่านั้นไว้อย่างเสมอเสมอปลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในสิ่งที่ตั้งไว้นั้น

๓. ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมกันระลึกลดตามแผนงานที่จัดทำขึ้นอยู่เสมอๆ ควรประชุมกันเป็นประจำทุกเดือนเพื่อทบทวนแผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นเหล่านั้น ไม่ควรหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ควรระลึกลึกถึงงานที่ทำตามแผนงานนั้นอยู่บ่อยๆ

๔. ต้องทำความเข้าใจต่อปัญหา กระตุ้นเตือนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรประชุมแต่ปัญหาเรื่องถนนหนทางเพียงเดียว ควรใส่ใจถึงเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมให้มาก

๕. ควรพยายามตรวจสอบแผนงานอย่างต่อเนื่อง ใช้ความรอบรู้และรอบคอบจัดการกับ แผนงานต่างๆ ตามลำดับปัญหาที่เร่งด่วน และบรรลุแผนงานให้ชัดเจน ประกาศแจ้งให้ทุกหน่วยงาน ได้ทราบ รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่น

๔.๓.๓ แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการเชิงพุทธ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูป/คน เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการเชิงพุทธ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

๑. ในการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ จะต้องมีการแจ้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ในพื้นที่ได้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่จะจัดทำขึ้น จะติดต่อไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่ มีส่วนร่วมด้วยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ ในพื้นที่ใดมีปัญหาเรื่องใดที่จะต้องแก้ไข ก็ให้แก้ไขไปตาม กระบวนการนั้นๆ เรื่องใดจะต้องแก้ไขด้วยการจัดโครงการหรือกิจกรรม ก็ต้องจัดให้มีคณะกรรมการ จากฝ่ายต่างๆ เข้ามาร่วมกันจัดการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานโดยการแบ่งกลุ่มแบ่งหน้าที่ กันทำ บริหารจัดการให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความเชื่อมั่นทั้ง ๔ เเงกเช่นเดียวกัน รวมไปถึง กฎหมายรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้

๒. โครงการที่จัดทำขึ้นนั้น ไม่ว่าจะ เป็นโครงการอันไหนก็ตาม จะต้องคำนึงถึงหลักปธาน ๔ หรือสัมมปปธาน ๔ อยู่เสมอๆ เพราะหลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ จะเป็นเครื่องวัดการดำเนินงานนั้นๆ ว่าตั้งอยู่ในแนวทางหรือไม่ โครงการที่จัดทำขึ้นนั้น จะต้องเป็นโครงการที่เป็นไปเพื่อความระมัดระวัง ยับยั้งช่องทางการทุจริตต่างๆ จะต้องเป็นโครงการที่กำจัดปัญหาและไม่ให้ปัญหานั้นเกิดขึ้นมาอีก จะต้องเป็นโครงการที่สร้างสรรค์คุณประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่น และจะต้องเป็น โครงการที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันรักษาเอาไว้ดี เช่น โครงการปฏิบัติธรรมประจำปี โครงการ สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการเข้าวัดฟังธรรม โครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

๓. โครงการทุกโครงการนั้น จะหมั่นระลึกอยู่เสมอว่าโครงการไหนจะต้องดำเนินการอย่างไร ดำเนินร่วมกับใคร ที่ไหน เมื่อ อย่างไร สามารถนำไปแก้ปัญหอะไรได้บ้าง ทั้งนี้ จะต้องเป็นโครงการ ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกจุดด้วย ทุกโครงการจะต้องมีการติดต่อประสานกัน จะต้องปฏิบัติตาม ขั้นตอนที่เหมาะสม และต้องพิจารณาว่าโครงการอันไหนที่ทำได้หรือไม่ได้ เกินความสามารถหรือไม่ เกินความสามารถ ทุกโครงการประชาชนต้องรับรู้รับทราบ ต้องติดตาม ต้องประเมิน ถ้าเป็นโครงการ เชิงพุทธต้องต่อยอดทุกปี และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรทุกคน ตลอดถึงโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นั้นด้วย

๔. โครงการแต่ละโครงการจะบรรลุเป้าหมายได้ ทุกคนจะต้องตั้งอกตั้งใจปฏิบัติอย่าง จริงจัง ไม่ฟุ้งซ่านไปนอกเรื่องนอกโครงการ มีใจจดจ่อกับงานที่ทำ กับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ไม่พึง

ประมาทกับวัน เวลา ไม่ทอดทิ้งธุระ พึงสร้างความสงบควบคู่ไปกับการทำงาน พึงฝึกจิตด้วยการนั่งสมาธิหรือทำจิตให้เป็นสมาธิอยู่เสมอ เพราะเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดให้กับสุขภาพจิต

๕. โครงการทุกโครงการจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคคลจากฝ่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้เพื่อร่วมกันคิดเพื่อสร้างสรรค์ เพื่อร่วมกันลงมือปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน อันเป็นการสร้างความสามัคคีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนการทำงานอย่างเป็นทีม

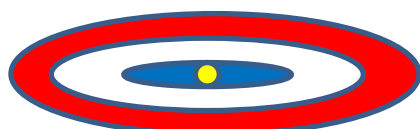
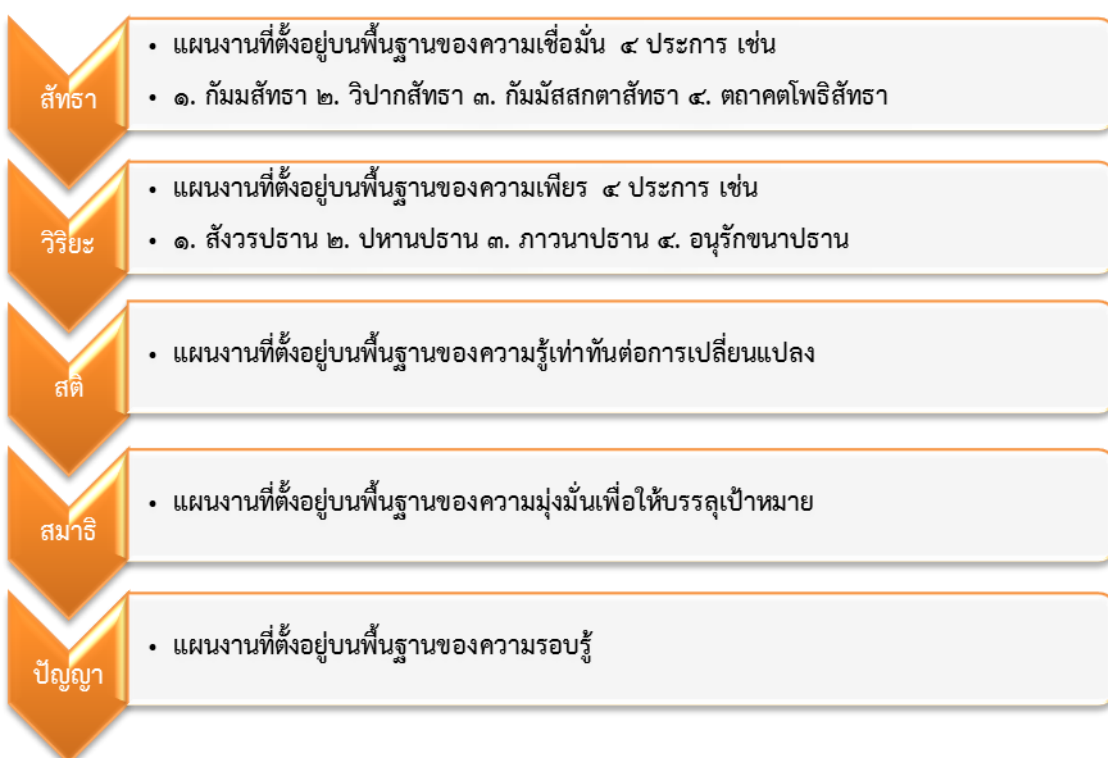
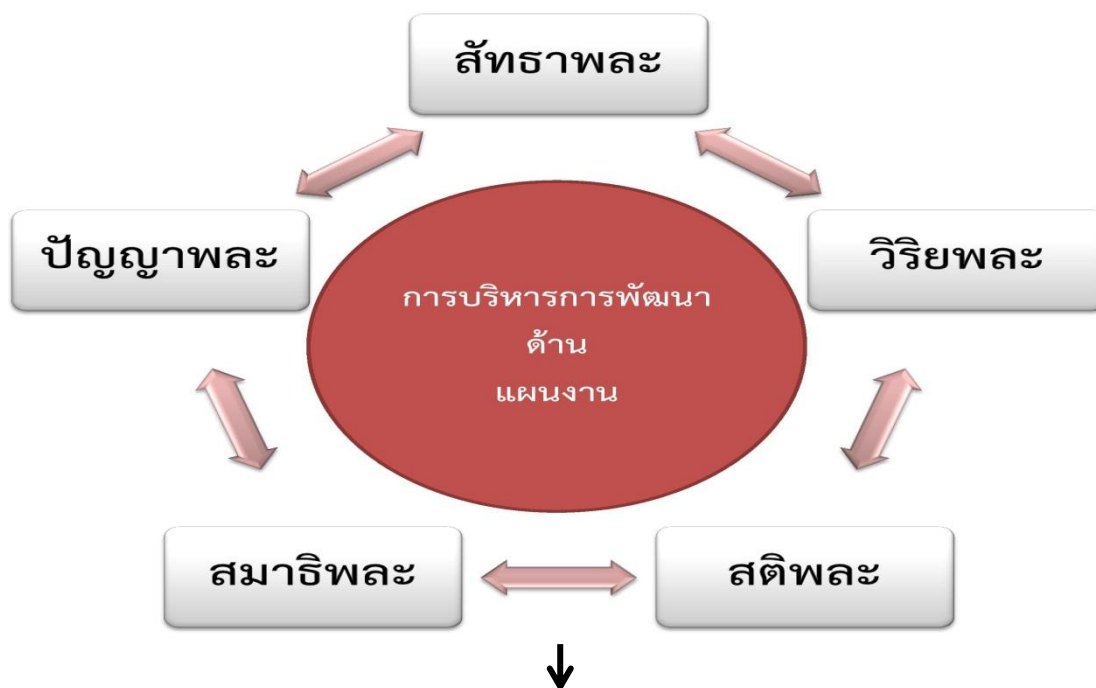
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่ การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ ด้าน แผนงานเชิงพุทธ และด้าน โครงการเชิงพุทธ ดังแผนภาพที่ ๔.

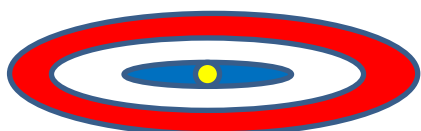
องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ

องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานเชิงพุทธ

องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการเชิงพุทธ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ เป็นวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ๒. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ๓. เพื่อศึกษานำเสนอแนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูป/คน ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมคำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นคำถามเปิด เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถความคิดเห็นได้เต็มที่ และไม่ตกประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

ในส่วนของบทที่ ๕ นี้ ประกอบไปด้วยเนื้อหาหลัก ๓ ส่วน คือ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวคิด ทฤษฎี และ หลักพุทธธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนา

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย ในส่วนของข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น ๓ ส่วน

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหาร การพัฒนาที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้

๕.๑.๑ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ สภาพการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งในแต่ละด้านนั้น มี จุดเด่น และ ปัญหาอุปสรรค ดังนี้

๕.๑.๑.๑ การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย

๑) จุดเด่น

มีส่วนร่วมของประชาชน มีความชัดเจนของนโยบาย มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล มีระบบคุณธรรมและจริยธรรม มีการจัดกิจกรรม มีการพัฒนาบุคลากรในองค์กร มีการเปิดเผยข้อมูล การปฏิบัติงาน มีแนวทางในการปฏิบัติงานชัดเจน มีการสอบถามประชาชนในท้องถิ่น มีนโยบายที่ได้มาจากประชาชน มีบูรณาการและความยืดหยุ่นได้ มีหลักการทางพระพุทธศาสนา มีการเตรียม ความพร้อม มีประชาชนร่วมกำหนดนโยบาย มีการให้ทุกคนได้ตัดสินใจ มีเวทีประชาคมในหมู่บ้านใน ทุกๆ ปี รู้เท่าทันต่อเทคโนโลยีการสื่อสาร

๒) ปัญหาอุปสรรค

งบประมาณไม่เพียงพอ การตัดสินใจเพียงลำพัง กระบวนการสรรหา การบริหารผิดหลัก คุณธรรม องค์กรขาดบุคลากรที่รู้ธรรมะ การขาดความสามัคคีในการร่วมมือ นโยบายที่เอื้อต่อพวก พ้องตนเอง คนดีจริงๆ ไม่ได้เข้ามาทำงาน ข้าราชการขาดประสิทธิภาพทำงาน ไม่แก้ปัญหที่เร่งด่วน ไม่ปฏิบัติตามนโยบาย นโยบายไม่ต่อเนื่อง ระยะเวลาในเรื่องของการปฏิบัติงาน นโยบายเปลี่ยนไป ตามผู้นำ การสื่อสารไม่ตรงกัน มีขีดจำกัดไม่พอต่อความต้องการ ไม่ได้ไปประสานกัน

๕.๑.๑.๒ การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน

๑) จุดเด่น

มีการร่วมประชุมประชาสมาคม มีการปรึกษาหารือ แนะนำ แก้ไข เป็นศูนย์กลาง สำหรับข้อมูลข่าวสาร มีการจัดทำแผน และ ชี้แจงนโยบาย มีแผนระยะยาว ๕ ปี สั้น ๓ ปี มีการ ปรับปรุงแผนงานทุกปี สำรวจหาปัญหาเพื่อจัดทำแผนงาน มีการบูรณาการตามนโยบายชาติ มีการ ประชุมติดตามของแผนงาน มีการพัฒนาให้เป็นแบบอย่าง มีการพัฒนาให้เสมอภาคกัน รับทราบ ปัญหาจากพี่น้องประชาชน ดูความต้องการของประชาชน จัดเรียงลำดับความเร่งด่วน ประชาสัมพันธ์ ให้ชาวบ้านรู้ล่วงหน้า มีการคีย์งานลงในระบบ มีแบบสอบถามข้อมูลที่ละเอียดมาก

๒) ปัญหาอุปสรรค

แผนงานไม่ได้เกิดจากประชาชน งบประมาณไม่เพียงพอ ประชาชนไม่ได้รับรู้รับทราบ สถานการณ์เปลี่ยนแปลง การศึกษาจะไม่ค่อยพูดถึง ไม่ค่อยใส่ใจแผนเชิงคุณธรรม ไม่ใส่ใจคุณธรรม

และจริยธรรม ความไม่ใส่ใจต่อปัญหา ประชาชนขาดความร่วมมือ การพัฒนาคุณธรรมไม่ค่อยมี การหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ไม่ร่วมมือกันพัฒนาตามแผนงาน ความไม่ใส่ใจต่อปัญหา ประชาชนขาดความร่วมมือ ประชุมแต่ปัญหาเรื่องถนนหนทาง การจัดสรรงบประมาณ การหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ

๕.๑.๑.๓ การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ

๑) จุดเด่น

มีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีการปฏิบัติธรรมปีละ ๑ ครั้ง มีกิจกรรมเข้าวัดทุกอาทิตย์ มีท่านผู้ว่าจังหวัดเป็นผู้ชวนเข้าวัด มีการติดต่อสื่อสารทุกระดับ มีส่วนร่วมกันต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน เป็นโครงการที่แก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม มีโครงการเข้าวัดฟังธรรม มีโครงการสามเณรภาคฤดูร้อน มีโครงการส่งเสริมคุณธรรมและโครงการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มีการร่วมมือกับพระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. มีโครงการเข้าวัดฟังธรรม มีโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โครงการป้องกันภัย โครงการปฏิบัติธรรมพระธาตุนาตุน และปฏิบัติธรรมวัดบูรพาหนองบัว

๒) ปัญหาอุปสรรค

การทุจริตโครงการ ทุจริตโครงการจัดซื้อจัดจ้างและการสอบแข่งขัน โครงการเกินขีดความสามารถ บางโครงการชุมชนไม่รู้เห็นด้วย การพัฒนาที่มุ่งแต่ด้านเดียว ขาดการติดตามประเมิน ไม่ต่อยอด ไม่ตอบสนองกับคุณธรรม การติดขัดเรื่องงบประมาณ โครงการด้านคุณธรรมไม่ค่อยมี ผู้เข้าร่วมโครงการน้อย ปัญหาเรื่องการติดตามงานโครงการ ปัญหาเรื่องยาเสพติดในพื้นที่ การเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยจริงๆ ไม่เป็นโครงการของประชาชนจริงๆ ผู้ร่วมโครงการน้อย ขาดการติดตามงานโครงการ

๕.๑.๒ วัตถุประสงค์ที่ ๒ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา มีดังนี้

๕.๑.๒.๑ การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย

๑) การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

ความเชื่อมั่นโดยอาศัยหลักกฎหมาย ความมีเหตุมีผล และมีhiri เป็นหลักธรรมที่พิสูจน์ได้ มีความเชื่อมั่นในนโยบาย มีหลักธรรมาภิบาลและคุณธรรม บริหารเพื่อพัฒนาองค์กรได้อย่างเป็นดี ส่งผลให้เกิดคุณประโยชน์อย่างมาก มีความเชื่อมั่นต่อหลักกรรม มีความเป็นผู้นำและตั้งมั่นในความดี มีความเสมอภาคกัน มีประโยชน์อย่างมหาศาล การทุจริตก็จะไม่เกิดขึ้น เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความหนักแน่นต่อการทำสิ่งต่างๆ ช่วยปิดกั้นช่องทางการทุจริต เป็นนโยบายที่มีความสมบูรณ์

ความเชื่อมั่นให้ครบทุกวงจร เป็นการถือระเบียบปฏิบัติร่วมกัน การฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรม มีหลักเวชสารซชกรณธรรม มีความเชื่อเรื่องกรรม มีความเชื่อเรื่องผลของกรรม มีความเชื่อเรื่องมีกรรมเป็นของตน มีความเชื่อมั่นต่อพระพุทธเจ้า เป็นไปเพื่ออริยทรัพย์ ๗ ประการ

๒) การนำเอา วิริยพละ (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

การสร้างความสำเร็จกับท้องถิ่น นโยบายสำเร็จได้ด้วยความเพียร การตระหนักในความรับผิดชอบ การไม่ทำให้ระบบราชการเสียหาย พระสงฆ์ให้ความรู้เรื่องความเพียร จัดอบรมเพื่อส่งเสริมความเพียร ปลูกจิตสำนึกและการสอนให้รู้จักจริง มีความระมัดระวังมากขึ้น ตรงกับความเป็นจริงในพื้นที่ มีปฏิบัติงานที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ยังประโยชน์ให้สำเร็จเป็นอย่างมาก ดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย ผู้ทำงานระมัดระวังต่อบาปมากขึ้น เพียรถูกเป็นความปลอดภัยของชีวิต คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร ทำความเพียรให้ต่อเนื่อง ใช้หลักหลัก ปธาน ๔ อาศัยหลักสัมมปปธาน ๔ หลักอิทธิบาท ๔ ตระหนักถึงความขยันหมั่นอยู่เสมอ พึงเว้นเสียจากสิ่งที่เป็นบาปในโลกนี้ ความเพียรทำให้คนแก่ล้าช้า ความเพียรเป็นเหตุให้มั่นคง ไม่ท้อถอย ไม่ท้อใจ สำนึกอยู่เสมอ

๓) การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

ระลึกถึงโดยอาศัยการทักท้วง การมีสติเป็นสิ่งที่สำคัญ มีสติรู้สภาพภายในภายนอกองค์กร มีสติตั้งรับปัญหาและความเปลี่ยนแปลง ส่วนมากมีสติตั้งใจทำงานดี หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สติสร้างความสามัคคีและติดตามงาน สติช่วยทำให้บริหารงานองค์กรดีขึ้น สติจะคอยควบคุมพฤติกรรม สติสร้างความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริต สติช่วยนึกถึงนโยบายที่ตั้งใจไว้ สติทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สติช่วยป้องกันเราไม่ให้หลงลืม สติทำให้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา สติควบคุมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มีสติถูกต้องตามหลักโยนิโสมนสิการ สติเป็นสิ่งสำคัญในสถานที่ทั้งปวง มีสติมาควบคู่กับปัญญา มีสติ มีภาระงานสะอาด มีหลักของการคุ้มครองตนและผู้อื่น สติเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติร่วมกัน สติจัดว่าเป็นเครื่องป้องกันทุจริต สติจัดว่าเป็นธรรมะที่มีอุปการะมาก สติทำให้ได้รับประโยชน์ ๓ อย่าง ป้องกันกันและกันจากคนไม่ดี

๑.๔ การนำเอา สมานีพละ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามจะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

ความมุ่งมั่นตั้งใจเป็นแรงกระตุ้น การปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม เกิดความกระตือรือร้น ต่อนโยบาย การติดตามประเมินผลนโยบาย มีโครงการฝึกปฏิบัติธรรมฝึกสมาธิ ความตั้งใจนี้จะขาดไม่ได้เลย สมาธิทำให้มีความตั้งใจทำงาน นโยบายสำเร็จได้ความตั้งใจ สมาธิทำให้ความผิดพลาดลดน้อยลง ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความตั้งใจ การใช้สมาธิในการบริหารงาน อาศัยสมาธิเป็นแนวทางการพัฒนา ฝึกจิตให้มีความตั้งมั่นต่อการพัฒนา การฝึกสมาธิก่อนลงมือปฏิบัติงาน องค์กรนี้อาศัยความตั้งใจร่วมกัน ตั้งใจทำ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่เพเลินหลงไหล ทำจิตของตนให้ชัดตรงต่อกิจนั้นๆ ความเป็นผู้มีตนสม่าเสมอ สมาธิ (ความตั้งใจ) จัดว่าเป็นประมุข สมาธิเกิดจากการฝึกฝนอบรมมาดี ใช้อริยสัจ ๔ เข้ามากำหนดถึงปัญหา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น สมาธิเพิ่มสมรรถนะสติสัมปชัญญะ สมาธิเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี สมาธิช่วยให้นโยบายไม่สุดโต่ง

๕) การนำเอา ปัญญาพละ (ความรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

ความรู้จากการพัฒนาตนเอง ความรอบรู้-ประสบการณ์ที่สั่งสมมา ผู้กำหนดนโยบาย ต้องมีความรอบรู้ การจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรม วัชรเบียบและกฎหมาย องค์ความรู้จากสาขาวิชาต่างๆ การนิมนต์พระสงฆ์มาแสดงธรรม เกิดองค์ความรู้จากทุกคนทุกฝ่าย มีการประชุมกันอยู่เนืองนิตย์ ความรอบรู้เป็นหัวใจของผู้บริหาร มีพระสงฆ์ร่วมประชุมด้วย รู้จักสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ควรเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ความรอบรู้ทำให้ไม่เฉยต่อปัญหา ช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่รวดเร็ว ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม มีธรรมนำหนานโยบาย มีความรอบรู้เข้าใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น เป็นผลสำเร็จมาจากหลักธรรม มีตลาดคตโพธิสัทธานำหนานโยบาย ปัญญาพละเป็นพลังแห่งความรู้ คบสัตบุรุษ พังธรรม ลึกซึ้งในธรรม ปฏิบัติควบคู่ทางโลกทางธรรม ทำความเห็นให้ตรงความเป็นจริง ผู้มีปัญญาย่อมได้ประโยชน์ ๓

๕.๑.๒.๒ การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน

๑) การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

ความเชื่อมั่นที่ประกอบด้วยเหตุผล แผนงานพัฒนาให้ห่างความสุดโต่ง๒ แผนงานพัฒนาให้เดินตามมรรค ๘ แผนงานที่พิจารณาตามหลักอริยสัจ แผนงานพัฒนาตามหลักมุนี ๓ แผนพัฒนาตามหลักอนุพุทพิกถา แผนพัฒนาเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด แผนงานพัฒนาให้ตั้งอยู่ในศีล เชื่อมั่นต่อแผนงานที่กำหนดร่วมกัน แผนงานฝ่ายการป้องกัน แผนงานฝ่ายปราบปรามความเสื่อม แผนงานฝ่ายการพัฒนา แผนงานฝ่ายรักษาความเจริญ การขจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แผนพัฒนาที่ไม่เบียดเบียนผู้ใด บำบัดทุกข์บำรุงสุขทั่วถึงกัน การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นธัมมาธิปไตย

การปฏิบัติร่วมกันในองค์กร มีศีลหรือระเบียบวินัยเสมอกัน หลักสัมมปปธาน ๔ ผู้นำที่มีความเชื่อต่อหลักพุทธธรรม แผนที่กำหนดบนกฎหมายเดียวกัน แผนประยุกต์ตามหลักกถาวัตถุ ๑๐ เชื่อมันร่วมกันการกำหนดแผนงาน

๒) การนำเอา วิริยพละ (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

ใช้ความเพียรเพื่อกำหนดแผนงาน ใช้หลักปธาน ๔ เพื่อกำหนดแผน การกำหนดทิศทางของแผนงาน ต้องมีบุคคลที่มีวิสัยทัศน์รู้โลกรู้ธรรม เป็นบัณฑิตผู้สมบูรณ์ด้วยศีล บุคคลที่รู้จักไฟแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อาศัยผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญ จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ แผนที่เกิดจากสุขตมยปัญญา แผนที่เกิดจากจินตมยปัญญา แผนที่เกิดจากภวานมยปัญญา เพียรการประชุมจัดทำแผนร่วมกัน แผนที่พิจารณาโดยหลักปธาน ๔ แผนที่พิจารณาโดยหลักสัมมปปธาน จัดทำแผนพัฒนาบุคคลให้มีศีลธรรม พัฒนาจิตใจให้รู้จักกลดละเลิกทุจริต ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย คิดให้ถูกตามหลักสัมมปปธาน ๔ ทุกคนต้องให้ความสำคัญกันแผน ไม่เกียจคร้านหนีนงาน ต้องเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ ต้องรับรู้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ สร้างความปลอดภัยให้ตนและผู้อื่น สามัคคีกันในการจัดทำแผนพัฒนา

๓) การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

ทำให้การบริหารเกิดความคล่องตัว มีกัลยาณมิตรเป็นผู้คอยเตือนสติ มีสติรู้จักเลือกเสวนาบุคคล ความมีกัลยาณมิตรก็เป็นผู้นำทาง ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่ เพื่อความดำรงมั่นไม่เสื่อมสูญ คัดสรรบุคคลมีความรู้ความประพฤติ ใช้นิมนสิการกำหนดแผนงาน ผู้มีโยนิโสมนสิการย่อมทำแผนได้ดี สติเป็นธรรมเครื่องเตือนอยู่ในโลก สติเป็นสิ่งจำเป็นปรารถนาในที่ทั้งปวง คนผู้มีสติ ชื่อว่ามีความเจริญทุกเมื่อ สติเป็นธรรมส่งเสริมให้บรรลุนาน มีสติและสัมปชัญญะเพื่อจัดทำแผน สติเป็นธรรมมีอุปการะมากต่อแผน มีสติระลึกอย่างระมัดระวัง การคุมสติไว้กับแผนงานที่ทำ ทำให้ดำเนินแผนงานด้วยความมั่นใจ สติเป็นคุณธรรมประจำองค์กร สติเป็นคุณธรรมของสัตบุรุษ รู้เท่าทันสถานการณ์ทางสังคม สติเป็นธรรมเครื่องพิจารณาแผน สติเป็นเครื่องส่งเสริมการบริหารกิจ สติเป็นนำออกเสียซึ่งโทษทั้งหลาย การฝึกสติตามหลักอานาปานสติ

๔) การนำเอา สมาธิพละ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วยส่งเสริมการบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

สมาธิทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้เร็ว สร้างความกระตือรือร้น จะต้องมีความตระหนักร่วมกัน มีความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำแผนงาน ทำให้แผนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่นต่อการบริหารการพัฒนา เท้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สมาธิเป็นปทัฏฐานแห่งบรรลุแผน ใช้สมาธิในการทำงานอย่างสุขุม นำมาใช้อย่างเสมอภาคกัน สมาธิเป็นฐานแห่งความมุ่งมั่น ทุกภาคส่วนถือปฏิบัติร่วมกัน ส่งผลดีต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ตั้งตนอยู่ในศีลระเบียบ วินัยกฎหมาย เป็นคนฉลาดขยันมีปัญญาบริหารตน ตั้งมั่น มุ่งมั่น ดำรงอยู่ สมาธิที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา สมาธิพละเป็นพลังแห่งความตั้งใจ สมาธิเป็นพลังแห่งความมุ่งมั่น สมาธิเป็นพลังแห่งความดีทั้งหลาย สมาธิเป็นพลังแห่งการขจัดปัญหา สมาธิเป็นตัวส่งเสริมประสิทธิภาพ สมาธิเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงาน ทุกภาคส่วนปฏิบัติตามแผนงาน

๕) การนำเอา ปัญญาพละ (ความรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

การใช้ทักษะทางความรู้ ปัญญาเป็นตัวนำไปซึ่งกิจทุกอย่าง ฉลาดในการบริหารจัดการ แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี ความรอบรู้ต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ต้องศึกษาค้นคว้าอยู่อย่างต่อเนื่อง ต้องเรียนรู้และหมั่นทำความเข้าใจ ประชุมกันอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ทบทวนแผนงานอยู่เสมอๆ มีการแสวงความรู้จากสื่อต่างๆ พยายามพัฒนาตนเองอยู่เป็นประจำ ใส่ใจต่อบทบาทของตน ตระหนักต่อกฎหมายบ้านเมือง มีความเคารพต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกันและกัน มีความสมานสามัคคีกัน สนับสนุนการสร้างความปลอดภัย ไม่สร้างความแตกแยก ในองค์กร รู้สิ่งที่เป็นความเจริญ และไม่เจริญ ทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนา รู้จักป้องกันความชั่วร้ายต่างๆ ทำองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งปัญญา ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก แก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ๔ ฉลาดในวิธีจัดการงาน รู้กาลรู้สมัย

๕.๑.๒.๓ การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ

๑) การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการสามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินโครงการ จะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม มีความเชื่อมั่นในพระปัญญาของพระพุทธเจ้า โครงการปฏิบัติตามหลักมรรค ๘ สัมมาทิฐิ ความรู้ในหลักอริยสัจ ๔ สัมมาสังกัปปะ ความดำริ ๓ สัมมาวาจา วาจาสุจริต ๔ สัมมากัมมันตะ กายสุจริต ๓ สัมมาอาชีวะ-ประกอบสัมมาชีพ สัมมาวายามะ ปณณ สัมมปณณ สัมมาสติ สติปฏฐาน ๔ สัมมาสมาธิ ฌาน ๔ การลดละความโลภ โกรธ หลง การปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน การกำหนดประเภทของงาน สำรองความต้องการทางทรัพยากร การกำหนดเวลาการปฏิบัติงาน กำหนดคุณภาพของสิ่งที่จะพัฒนา

การประกาศให้ประชาชนได้ทราบ โครงการที่จะดำเนินการตามแผนงาน การวัด ติดตาม ประเมินผล โครงการใช้หลักกัลยาณมิตตตาและสี่ลสัมปทา ใช้หลักฉันทสัมปทาและอัตตสัมปทา ใช้ทิวฐีสัมปทา และอัปปมาทสัมปทาใช้หลักสมชีวิธรรม ๔ ประการ

๒) การนำเอา วิริยพละ (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ดังนี้

บรรลุเป้าหมาย เกิดจากความเพียร ต้องมีสาระสำคัญตามกระบวนการ การบริหารงาน ตามหลักปธาน ๔ มีที่มาของโครงการ มีวัตถุประสงค์ของโครงการ มีเป้าหมาย ระบุขนาด ปริมาณ มีวิธีการดำเนินการตลอดโครงการ งบประมาณที่ใช้อย่างชัดเจน ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระบุ จำนวนประชากร กำหนดวิธีดำเนินการอย่างรอบคอบ ผลักดันโครงการให้บรรลุเป้าหมาย การกำหนด จัดลำดับความสำคัญ มีธรรมะเป็นเครื่องเตือนจิตเตือนใจ ใช้หลักปธาน ๔ หรือ สัมมปธาน ๔ ต้อง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพละ ๕ สองคล้องกับวัตถุประสงค์เป้าหมาย เน้นไปที่ผู้นำหรือผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาอบรม การสัมมนา การเข้าร่วมโครงการธรรมาปฏิบัติ จัดทำเป็นโครงการประจำปี การพัฒนาองค์กรเพื่อความโปร่งใส การปฏิบัติการตามแบบวิถีพุทธ ใช้หลักความร่วมมือกัน ช่วยกันทำ สร้างความโปร่งด้วยหลักปธาน ๔

๓) การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

มีสติพละหรือความรู้เท่าทัน มีสติเป็นเครื่องรักษาตน คน องค์กร ผู้มีสติเชื่อว่าพลังแห่ง การระลึกรู้ สติช่วยกัน ขวาง ป้องกัน รักษา ถูกธรรม ถูกกฎหมายรัฐธรรมนูญ สติช่วยให้ระลึกรู้ นึกถึง เลือกรู้ สติป้องกันความประมาทเลินเล่อ สติช่วยให้เกิดความขยันทำงาน สติช่วยให้รู้จักจัดการ จัดเตรียมสิ่งต่างๆ สติช่วยให้รู้จักการจ้องการไว้รองรับ แบ่งหน้าที่กันทำให้เป็นสัดเป็นส่วน สติช่วย อุปถัมภ์ธรรมชาติทั้งปวง สติช่วยดับปัญหา สติช่วยให้ไม่ประมาทในวัน เวลา สติยังช่วยให้ระลึกรู้ถึง โครงการ สติเป็นเครื่องระงับความรุนแรง ทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยอุดหนุนคำพูดให้เกิด แต่สิ่งที่ดี สติยังมีมากยิ่งดีต่อการบริหารงาน ต่อการบริหารจัดการสิ่งต่างๆ สติเป็นที่ควรแก่การงานทั้ง ปวง สติเป็นตัวปัญญาในการขจัดปัญหา สติเป็นตัวนำทางแก่คนหลงผิด สติจัดว่าเป็นธรรมชั้นเอกชั้น เยี่ยม สติเป็นเครื่องหมายของความระลึกรู้

๔) การนำเอา สมาธิพละ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วยส่งเสริมการบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

ส่งผลโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมาย การตั้งจิตมุ่งมั่นให้อยู่กับโครงการ จดจ่อ ทำงาน ภายใต้อุปสรรคเยียบ ตั้งใจทำจริง ไม่ทำแบบเล่นๆ ไม่ย่อท้อ ไม่พุ้งซ่านไปทำสิ่งอื่นๆ จับงานให้มั่นคง และหนักแน่น สติช่วยให้ต่อเนื่อง และ ทนกับเวลา ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ใช้สมาธิเป็นพลัง ขับเคลื่อนโครงการ ใช้สมาธิในการเตรียมหรือปรับ ใช้สมาธิวิเคราะห์โครงการพัฒนา วิเคราะห์ จุดอ่อนจุดแข็งโครงการ จะต้องมีการติดตามประเมินผล ให้สังเกตจากเครื่องช่วยทั้งหลาย อิ่มใจและมีความสุขไปกับการทำงาน มีสติรอบคอบมากยิ่งขึ้น สมาธิช่วยให้เกิดความพอใจ สมาธิช่วยให้เกิดความเพียร สมาธิช่วยให้เกิดความเอาใจใส่ สมาธิช่วยให้เกิดการพิจารณา ประยุกต์ใช้ได้ทั้งทางโลกทางธรรม มีพลังอำนาจในการจัดการสิ่งต่างๆ ไม่พุ้งซ่านไปกับเหตุการณ์ต่างๆ สร้างความผาสุกร่มเย็นแก่ประชาชน

๕) การนำเอา ปัญญาพละ (ความรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จะทำให้การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีดังนี้

จะทำให้เกิดความรอบคอบ เกิดแนวทางการดำเนินการที่ดี เกิดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ โครงการมีความรัดกุมมากขึ้น โครงการเพิ่มพูนปัญญา เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการทำงาน มีพลังอำนาจในการบริหารจัดการ หลักอริฐานธรรม ๔ ประการ ๑. ปัญญาธิฐาน ๒. สัจจาธิฐาน ๓. จาคาธิฐาน ๔. อุปสมาธิฐาน หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักโภควิภาค ๔ ประการ ความพร้อมพร้อมแห่งญาติ ความพร้อมพร้อมแห่งภคะ ความพร้อมพร้อมด้วยความไม่มีโรค ความพร้อมพร้อมแห่งศีล ความพร้อมพร้อมแห่งทิวาจิ เริ่มต้นจากการที่มนุษย์มีศีล ๕ ควบคู่ไปกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ๑. จินตามยปัญญา คิดหาเหตุผล ๒. สุตมยปัญญา ศึกษาเรียนรู้ ๓. ภวานามยปัญญา ผึกฝน/อบรม

๕.๑.๓ แนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

๕.๑.๓.๑ แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูป/คน เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

๑) การกำหนดนโยบายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามจะต้องมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย และนโยบายที่กำหนดนั้นจะต้องชัดเจนต่อสายตาประชาชน และต้องปฏิบัติให้อยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จะต้องมีการปกครองและจริยธรรมเข้ามากำกับทุกครั้ง จะต้องมีการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุศลกร เจ้าหน้าที่ในองค์กร ทั้งนี้ นโยบายต่างๆ ที่กำหนดขึ้นมานั้น จะต้องมีการเปิดเผยให้พี่น้องประชาชนได้รับรู้ รับทราบอย่างเป็นทางการและมีที่มาที่ไปอย่างชัดเจน จะต้องมีการสอบถามประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นของตน นโยบายนั้นๆ จะต้องมีการบูรณาการและยึดหยุ่นได้ มีหลักการทางพระพุทธศาสนา มีการ

เตรียมความพร้อมที่ดี มีประชาชนร่วมกำหนดนโยบาย มีการให้ทุกคนได้ตัดสินใจ มีเวทีประชาคมในหมู่บ้านทุกๆ ปี รู้เท่าทันต่อเทคโนโลยีการสื่อสาร ในขณะเดียวกันนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนจะต้องร่วมกันกำหนดนโยบายให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อมั่น ๔ ประการ คือ (๑) การเชื่อมั่นในเรื่องของการกระทำ (๒) การเชื่อมั่นในเรื่องของผลของการกระทำ (๓) การเชื่อมั่นในเรื่องที่ว่าทุกคน มีกรรมเป็นของตนเอง กล่าวคือ ทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว และ (๔) การเชื่อมั่นในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

๒) ในขณะที่มีการจัดเวทีประชาคมนั้นจะต้องร่วมกันกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับหลักความเพียรทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ หลักปธาน ๔ ประการ ได้แก่ (๑) สังวรปธาน การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อความสำรวมระมัดระวังและเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง (๒) ปหานปธาน การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อความลดละเลิกสิ่งที่ไม่ใช่ในนโยบายที่มาจากพี่น้องประชาชนในพื้นที่ (๓) ภวานาปธาน การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมของพี่น้องประชาชน (๔) ออนุรักษนาปธาน การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อความอนุรักษรักษาสิ่งที่ทรงคุณค่าและเป็นประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่น

๓) จะต้องหมั่นระลึกอยู่เสมอว่านโยบายที่จะกำหนดนั้นจะต้องเป็นนโยบายที่มาจากเสียงของประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่น นโยบายจะต้องเป็นนโยบายที่ได้มาจากความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนจริงๆ ไม่ใช่มาจากกลุ่มผู้มีอำนาจกำหนดขึ้นมาเอง

๔) จะต้องมีความตั้งใจจริงต่อการกำหนดนโยบายร่วมกับประชาชน แล้วมุ่งมั่นดำเนินการตามนโยบายนั้นให้บรรลุเป้าหมาย

๕) จะต้องใช้ความรู้จากหลายสาขาวิชาเข้าร่วมในการพิจารณานโยบายเพื่อให้เกิดทิศทางที่ชัดเจนต่อการบรรลุเป้าหมาย

๕.๑.๓.๒ แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานเชิงพุทธ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูป/คน เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานเชิงพุทธ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

๑) ในการกำหนดแผนงานนั้น จะต้องจัดให้มีการร่วมประชุมประชาสมาคม มีการปรึกษาหารือ แนะนำ แก้ไข เป็นศูนย์กลางสำหรับข้อมูลข่าวสาร มีการจัดทำแผน และ ชี้แจงนโยบาย มีแผนงานระยะยาว ๕ ปี สั้น ๓ ปี มีการปรับปรุงแผนงานทุกปี สำรวจหาปัญหาเพื่อจัดทำแผนงาน มีการบูรณาการตามนโยบายชาติ มีการประชุมติดตามของแผนงาน มีการพัฒนาให้เป็นแบบอย่าง มีการพัฒนาให้เสมอภาคกัน รับทราบปัญหาจากพี่น้องประชาชน ดูความต้องการของประชาชน จัดเรียงลำดับความเร่งด่วน ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้ล่วงหน้า มีการคีย์งานลงในระบบ มีแบบสอบถามข้อมูลที่ละเอียดมาก ในขณะเดียวกันนั้น จะต้องมีการบูรณาการการกำหนดทำแผนงาน

ร่วมกับหลักพละ ๕ ด้วย เพื่อให้เครื่องชี้ให้เห็นว่าแผนงานทุกอย่างนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการทำที่ถูกต้อง และเป็นการกระทำที่จะเป็นไปเพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่พี่น้องประชาชนในพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาความเดือดร้อน ทั้งนี้ แผนงานดังกล่าวนั้น จะต้องเป็นแผนงานที่ประชาชนมีส่วนร่วมกันด้วยและ เป็นแผนงานที่มาจากพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง การจัดสรรงบประมาณจะต้องเป็นไปตามแผนงานหรือแผนพัฒนาที่กำหนดไว้นั้น

๒) แผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับพี่น้องประชาชนผู้ประสบกับปัญหาได้แสดงความคิดเห็นถึงภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ผู้บริหาร บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องบริการประชาชนอย่างเต็มที่ในการร่วมกันขจัดปัญหา จะต้องทราบถึงสถานการณ์ทางสภาพสังคมให้ชัดเจน จะลงพื้นที่สำรวจความจริงพร้อมกับให้คำแนะนำประชาชนไปด้วย ทั้งนี้ แผนงานที่จะกำหนดนั้น ก็จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและจริยธรรมเช่นกัน ในการกำหนดแผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นจะต้องใช้หลักปธาน ๔ เข้ามาเป็นกรอบแนวทางสำหรับแก้ไขเกี่ยวกับแผนงาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดแผนงานที่ไม่ได้มาจากความเดือดร้อนของประชาชนจริงเข้ามาแทรกแซง ทุกคนทุกภาคส่วนต้องร่วมกันกำจัดแผนงานเหล่านั้นซึ่งไม่ได้แผนงานของประชาชนจริงๆ ในขณะเดียวกันนั้น ทุกคนทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันในการสร้างแผนงานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และรักษาแผนงานเหล่านั้นไว้อย่างเสมอเสมอปลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในสิ่งที่ตั้งไว้นั้น

๓) ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมกันระลึกลดตามแผนงานที่จัดทำขึ้นอยู่เสมอๆ ควรประชุมกันเป็นประจำทุกเดือนเพื่อทบทวนแผนงานหรือแผนพัฒนาท้องถิ่นเหล่านั้น ไม่ควรหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ควรระลึกนึกถึงงานที่ทำตามแผนงานนั้นอยู่บ่อยๆ

๔) ต้องทำความเข้าใจต่อปัญหา กระตุ้นเตือนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรประชุมแต่ปัญหาเรื่องถนนหนทางเพียงเดียว ควรใส่ใจถึงเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมให้มาก

๕) ควรพยายามตรวจสอบแผนงานอย่างต่อเนื่อง ใช้ความรู้และรอบคอบจัดการกับแผนงานต่างๆ ตามลำดับปัญหาที่เร่งด่วน และบรรลุแผนงานให้ชัดเจน ประกาศแจ้งให้ทุกหน่วยงานได้ทราบ รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่น

๕.๑.๓.๓ แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการเชิงพุทธ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูป/คน เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการเชิงพุทธ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

๑) ในการบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการ จะต้องมีการแจ้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่จะจัดทำขึ้น จะติดต่อไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนร่วมด้วยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ ในพื้นที่ใดมีปัญหาเรื่องใดที่จะต้องแก้ไข ก็ให้แก้ไขไปตามกระบวนการนั้นๆ เรื่องใดจะต้องแก้ไขด้วยการจัดโครงการหรือกิจกรรม ก็ต้องจัดให้มีคณะกรรมการ

จากฝ่ายต่างๆ เข้ามาร่วมกันจัดการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานโดยการแบ่งกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำ บริหารจัดการให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความเชื่อมั่นทั้ง ๔ เฉกเช่นเดียวกัน รวมไปถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้

๒) โครงการที่จัดทำขึ้นนั้น ไม่ว่าจะเป็นโครงการอันไหนก็ตาม จะต้องคำนึงถึงหลักประธาน ๔ หรือสัมมัมปธาน ๔ อยู่เสมอๆ เพราะหลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ จะเป็นเครื่องวัดการดำเนินงานนั้นๆ ว่าตั้งอยู่ในแนวทางหรือไม่ โครงการที่จัดทำขึ้นนั้น จะต้องเป็นโครงการที่เป็นไปเพื่อความระมัดระวังยับยั้งช่องทางการทุจริตต่างๆ จะต้องเป็นโครงการที่กำจัดปัญหาและไม่ให้ปัญหานั้นเกิดขึ้นมาอีก จะต้องเป็นโครงการที่สร้างสรรค์คุณประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่น และจะต้องเป็นโครงการที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันรักษาเอาไว้ดี เช่น โครงการปฏิบัติธรรมประจำปี โครงการสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการเข้าวัดฟังธรรม โครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

๓) โครงการทุกโครงการนั้น จะหมั่นระลึกอยู่เสมอว่าโครงการไหนจะต้องดำเนินการอย่างไร ดำเนินร่วมกับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมาย สามารถนำไปแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง ทั้งนี้ จะต้องเป็นโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาก็ถูกจุดด้วย ทุกโครงการจะต้องมีการติดต่อประสานกัน จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่เหมาะสม และต้องพิจารณาว่าโครงการอันไหนที่ทำได้หรือไม่ได้ เกินความสามารถหรือไม่เกินความสามารถ ทุกโครงการประชาชนต้องรับรู้รับทราบ ต้องติดตามต้องประเมิน ถ้าเป็นโครงการเชิงพุทธต้องต่อยอดทุกปี และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรทุกคน ตลอดถึงโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นั้นด้วย

๔) โครงการแต่ละโครงการจะบรรลุเป้าหมายได้ ทุกคนจะต้องตั้งอกตั้งใจปฏิบัติอย่างจริงจัง ไม่ฟุ้งซ่านไปนอกเรื่องนอกโครงการ มีใจจดจ่อกับงานที่ทำ กับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ไม่พึงประมาทกับวัน เวลา ไม่ทอดทิ้งธุระ พึงสร้างความสงบควบคู่ไปกับการทำงาน พึงฝึกจิตด้วยการนั่งสมาธิหรือทำจิตให้เป็นสมาธิอยู่เสมอ เพราะเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดให้กับสุขภาพจิต

๕) โครงการทุกโครงการจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคคลจากฝ่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้เพื่อร่วมกันคิดเพื่อสร้างสรรค์ เพื่อร่วมกันลงมือปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน อันเป็นการสร้างความสามัคคีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนการทำงานอย่างเป็นทีม

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อกำหนดเป็นแนวทางได้ ๓ แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ ๑ การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ ประกอบด้วย (๑) นโยบายสัทธาพละ (๒) นโยบายวิริยพละ (๓) นโยบายสติพละ (๔) นโยบายสมาธิพละ (๕) นโยบายปัญญาพละ แนวทางที่ ๒ การบริหารการพัฒนา

ด้าน แผนงานเชิงพุทธ ประกอบด้วย (๑) แผนงานสัทธาพละ (๒) แผนงานวิริยพละ (๓) แผนงานสติพละ (๔) แผนงานสมาธิพละ (๕) แผนงานปัญญาพละ แนวทางที่ ๓ การบริหารการพัฒนา ด้านโครงการเชิงพุทธ ประกอบด้วย (๑) โครงการสัทธาพละ (๒) โครงการวิริยพละ (๓) โครงการสติพละ (๔) โครงการสมาธิพละ (๕) โครงการปัญญาพละ มีดังนี้

๕.๒.๑ แนวทางที่ ๑ การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบายเชิงพุทธ

๑. นโยบายเชิงพุทธ ด้าน สัทธาพละ

ความเชื่อมั่นโดยอาศัยหลักกฎหมาย ความมีเหตุมีผล และมีหิริ เป็นหลักธรรมที่พิสูจน์ได้ มีความเชื่อมั่นในนโยบาย มีหลักธรรมาภิบาลและคุณธรรม บริหารเพื่อพัฒนาองค์กรได้อย่างเป็นดี ส่งผลให้เกิดคุณประโยชน์อย่างมาก มีความเชื่อมั่นต่อหลักกรรม มีความเป็นผู้นำและตั้งมั่นในความดี มีความเสมอภาคกัน มีประโยชน์อย่างมหาศาล การทุกจริตก็จะไม่เกิดขึ้น เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความหนักแน่นต่อการทำสิ่งต่างๆ ช่วยปิดกั้นช่องทางการทุจริต เป็นนโยบายที่มีความสมบูรณ์ ความเชื่อมั่นให้ครบทุกวงจร เป็นการถือระเบียบปฏิบัติร่วมกัน การฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรม มีหลักเวชสารัชชกรณธรรม มีความเชื่อเรื่องกรรม มีความเชื่อเรื่องผลของกรรม มีความเชื่อเรื่องมีกรรม เป็นของตน มีความเชื่อมั่นต่อพระพุทธเจ้าเป็นไปเพื่ออริยทรัพย์ ๗ ประการ

๒. นโยบายเชิงพุทธ ด้าน วิริยพละ

การสร้างความสำเร็จกับท้องถิ่น นโยบายสำเร็จได้ด้วยความเพียร การตระหนักในความรับผิดชอบ การไม่ทำให้ระบบราชการเสียหาย พระสงฆ์ให้ความรู้เรื่องความเพียร จัดอบรมเพื่อส่งเสริมความเพียร ปลูกจิตสำนึกและการสอนให้รู้จริง มีความระมัดระวังมากขึ้น ตรงกับความเป็จริงในพื้นที่ มีปฏิบัติงานที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ยังประโยชน์ให้สำเร็จเป็นอย่างมาก ดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย ผู้ทำงานระมัดระวังต่อบาปมากขึ้น เพียรถูกเป็นความปลอดภัยของชีวิต คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร ทำความเพียรให้ต่อเนื่อง ใช้หลักหลักปธาน ๔ อาศัยหลักสัมมัปปธาน ๔ หลักอิทธิบาท ๔ ตระหนักถึงความขยันหมั่นอยู่เสมอ พึงเว้นเสียจากสิ่งที่เป็นบาปในโลกนี้ ความเพียรทำให้คนแก้แค้น ความเพียรเป็นเหตุให้มั่นคง ไม่ท้อถอย ไม่ท้อใจ สำนึกอยู่เสมอ

๓. นโยบายเชิงพุทธ ด้าน สติพละ

ระลึกรู้โดยอาศัยการทักท้วง การมีสติเป็นสิ่งสำคัญ มีสติรู้สภาพภายในภายนอกองค์กร มีสติตั้งรับปัญหาและความเปลี่ยนแปลง ส่วนมากมีสติตั้งใจทำงานดี หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สติสร้างความสามัคคีและติดตามงาน สติช่วยทำให้บริหารงานองค์กรดีขึ้น สติจะคอยควบคุมพฤติกรรม สติสร้างความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริต สติช่วยนึกถึงนโยบายที่ตั้งใจไว้ สติทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สติช่วยป้องกันเราไม่ให้หลงลืม สติทำให้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา สติควบคุมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มีสติถูกต้องตามหลักโยนิโสมนสิการ สติเป็นสิ่งสำคัญในสถานที่ทั้งปวง มีสติมา

ควบคู่กับปัญญา มีสติ มีการทำงานสะอาด มีหลักของการคุ้มครองตนและผู้อื่น สติเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติร่วมกัน สติจัดว่าเป็นเครื่องป้องกันทุจริต สติจัดว่าเป็นธรรมะที่มีอุปการะมาก สติทำให้ได้รับประโยชน์ ๓ อย่าง ป้องกันกันและกันจากคนไม่ดี

๔. นโยบายเชิงพุทธ ด้าน สมာธิพละ

ความมุ่งมั่นตั้งใจเป็นแรงกระตุ้น การปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม เกิดความกระตือรือร้น ต่อนโยบาย การติดตามประเมินผลนโยบาย มีโครงการฝึกปฏิบัติธรรมฝึกสมาธิ ความตั้งใจนี้จะขาดไม่ได้เลย สมาธิทำให้มีความตั้งใจทำงาน นโยบายสำเร็จได้ความตั้งใจ สมาธิทำให้ความผิดพลาดลดน้อยลง ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความตั้งใจ การใช้สมาธิในการบริหารงาน อาศัยสมาธิเป็นแนวทางการพัฒนา ฝึกจิตให้มีความตั้งมั่นต่อการพัฒนา การฝึกสมาธิก่อนลงมือปฏิบัติงาน องค์กรนี้อาศัยความตั้งใจร่วมกัน ตั้งใจทำ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่เพลินหลงไหล ทำจิตของตนให้ชัดตรงต่อกิจนั้นๆ ความเป็นผู้มีตนสม่าเสมอ สมาธิ (ความตั้งใจ) จัดว่าเป็นประมุข สมาธิเกิดจากการฝึกฝนอบรมมาดี ใช้อริยสัจ ๔ เข้ามากำหนดถึงปัญหา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น สมาธิเพิ่มสมรรถนะสติสัมปชัญญะ สมาธิเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี สมาธิช่วยให้นโยบายไม่สุดโต่ง

๕. นโยบายเชิงพุทธ ด้าน ปัญญาพละ

ความรู้รอบรู้จากการพัฒนาตนเอง ความรอบรู้-ประสบการณ์ที่สั่งสมมา ผู้กำหนดนโยบาย ต้องมีความรอบรู้ การจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรม รู้ระเบียบและกฎหมาย องค์ความรู้จากสาขาวิชาต่างๆ การนิมนต์พระสงฆ์มาแสดงธรรม เกิดองค์ความรู้จากทุกคนทุกฝ่าย มีการประชุมกันอยู่เนืองนิตย์ ความรอบรู้เป็นหัวใจของผู้บริหาร มีพระสงฆ์ร่วมประชุมด้วย รู้จักสิ่งที่ควรและสิ่งที่ไม่ควรเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ความรอบรู้ทำให้ไม่เฉยต่อปัญหา ช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่รวดเร็ว ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม มีธรรมนำหน้านโยบาย มีความรอบรู้เข้าใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น เป็นผลสำเร็จมาจากหลักธรรม มีธรรมาภินันนโยบาย มีความรอบรู้เข้าใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น เป็นผลสำเร็จมาจากหลักธรรม มีธรรมาภินันนโยบาย ปัญญาพละเป็นพลังแห่งความรู้ คบสัตบุรุษ พังธรรม ลึกซึ้งในธรรม ปฏิบัติควบคู่ทางโลกทางธรรม ทำความเห็นให้ตรงความเป็นจริง ผู้มีปัญญาย่อมได้ประโยชน์ ๓

ทั้ง ๕ ด้าน ดังกล่าวนี ซึ่งสอดคล้องกับ จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ^๑ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดี มีคุณธรรม” พบว่า ระดับบุคคล มีคุณลักษณะที่สำคัญของคนดี มีคุณธรรม คือ คนที่มีศีล มีธรรมะ มีสติ มีความรับผิดชอบ ประพฤติดี มีความซื่อสัตย์ ละอายและเกรงกลัวต่อบาปมีสัมมาอาชีวะ ขยันหมั่นเพียร รักษาคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่ตั้งงาม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีเมตตาหมั่นทำบุญทำทาน อดทนอดกลั้น อดออม สามัคคี กตัญญูทศวิถีมีจิตสำนึกสาธารณะมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายรักชาติ ศาสนา กษัตริย์ ระดับ

^๑จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ, “การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม”, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), ๒๕๕๙).

ครอบครัว พบว่า ครอบครัวดี มีคุณธรรม มีลักษณะสำคัญ คือ ครอบครัวที่ตั้งอยู่ในศีล ๕ มีความรับผิดชอบต่อนานที่และบทบาทในครอบครัว มีความสัมพันธ์อันดีและอบอุ่น ไม่ประมาททำการโดยใช้ปัญญาสุภาพ รับฟังผู้อื่นเฝ้าหาความรู้ ครองตนเป็น พลเมืองดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์บำรุงศาสนา ระดับชุมชน พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของชุมชนดี มีคุณธรรม คือ คนในชุมชนเป็นสมาชิกที่ดี มีศีลธรรม มีผู้นำ/ผู้ปกครองที่ดี ชุมชนพึ่งตนเองได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาเมืองครีเอชั่นที่เข้มแข็ง

ทั้งนี้ สอดคล้องกับ ทิพยรัตน์ สี่เพชรเหลือง^๒ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบริษัทในประเทศไทย (Corporate University) ด้วยกระบวนการวิจัย R & D ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาบุคลากรขององค์กรต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic goals) ขององค์กรต้องรองรับกับโครงสร้างและพันธกิจขององค์กร (Structure) เชื่อมโยงกับระบบแบบแผนการทำงานขององค์กร (System + Style) และรองรับกับค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์กร (Share Value) สรุปได้ว่า การออกแบบระบบการพัฒนาคุณภาพองค์กรให้เกิดสมรรถนะสูง จะต้องศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะรวมกันขององค์กรทั้งหมด คือ ๑. โครงสร้างองค์กร Structure ๒. ระบบการทำงาน System ๓. รูปแบบการบริหาร Style ๔. คุณภาพบุคลากร Staff ๕. ทักษะบุคลากร Skill ๖. กลยุทธ์การบริหารงานองค์กร Strategy ๗. ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร Share Value

ทั้งนี้ สอดคล้องกับ นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง^๓ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก” จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า

๑. รูปแบบของการปกครองทางการเมือง มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ การปกครองแบบราชาธิปไตย ซึ่งผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวในการปกครองรูปแบบนี้ คือ พระราชา และการปกครองแบบสามัคคีธรรม ซึ่งอำนาจอยู่ในมือของชนชั้นสูงและมีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบการปกครองแบบอภิชนาธิปไตยในปรัชญากรีก ส่วน รูปแบบการปกครองในพระพุทธศาสนานั้น มีพัฒนาการโดยเริ่มต้นจากพระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์ในฐานะธรรมราชา จนกระทั่งพระพุทธองค์ได้ทรงมอบให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการปกครอง จึงเป็นรูปแบบการปกครองเฉพาะตน

๒. หลักการของการปกครองแบบราชาธิปไตย ได้แก่ หลักธรรมต่างๆ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้จำนวนมากเพื่อเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครองแบบราชาธิปไตยมีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว และหลักการของการปกครองแบบสามัคคีธรรม

^๒ทิพยรัตน์ สี่เพชรเหลือง, “รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบริษัทในประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕).

^๓นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง, “รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

มีหลักการปกครองที่สำคัญ คือ หลักอภิธานิธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมเพื่อสร้างความสามัคคี และหลักธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง

ส่วนหลักการของการปกครองของคณะสงฆ์นั้น มีพระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครอง ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดีภายใต้กรอบพระธรรมวินัย

๕.๒.๒ แนวทางที่ ๒ การบริหารการพัฒนา ด้าน แผนงานเชิงพุทธ

๑. แผนงานเชิงพุทธ ด้าน สัทธิพล

ความเชื่อมั่นที่ประกอบด้วยเหตุผล แผนงานพัฒนาให้ห่างความสุดโต่ง๒ แผนงานพัฒนาให้เดินตามมรรค ๘ แผนงานที่พิจารณาตามหลักอริยสัจ แผนงานพัฒนาตามหลักมุนี ๓ แผนพัฒนาตามหลักอนุพุทฺธิกา แผนพัฒนาเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด แผนงานพัฒนาให้ตั้งอยู่ในศีล เชื่อมมั่นต่อแผนงานที่กำหนดร่วมกัน แผนงานฝ่ายการป้องกัน แผนงานฝ่ายปราบปรามความเสื่อม แผนงานฝ่ายการพัฒนา แผนงานฝ่ายรักษาความเจริญ การขจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แผนพัฒนาที่ไม่เบียดเบียนผู้ใด บำบัดทุกข์บำรุงสุขทั่วถึงกัน การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นธัมมาธิปไตย การปฏิบัติร่วมกันในองค์กร มีศีลหรือระเบียบวินัยเสมอกัน หลักสัมมปปธาน ๔ ผู้นำที่มีความเชื่อต่อหลักพุทธธรรม แผนที่กำหนดบนกฎหมายเดียวกัน แผนประยุกต์ตามหลักกถาวัตถุ ๑๐ เชื่อมมั่นร่วมกันการกำหนดแผนงาน

๒. แผนงานเชิงพุทธ ด้าน วิริยพล

ใช้ความเพียรเพื่อกำหนดแผนงาน ใช้หลักปธาน ๔ เพื่อกำหนดแผน การกำหนดทิศทางของแผนงาน ต้องมีบุคคลที่มีวิสัยทัศน์รู้โลกรู้ธรรม เป็นบัณฑิตผู้สมบูรณ์ด้วยศีล บุคคลที่รู้จักไม่แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อาศัยผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญ จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ แผนที่เกิดจากสุตมยปัญญา แผนที่เกิดจากจินตมยปัญญา แผนที่เกิดจากภาวนามยปัญญา เพียรการประชุมจัดทำแผนร่วมกัน แผนที่พิจารณาโดยหลักปธาน ๔ แผนที่พิจารณาโดยหลักสัมมปปธาน จัดทำแผนพัฒนาบุคคลให้มีศีลธรรม พัฒนาจิตใจให้รู้จักกลดละเลิกทุจริต ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย คิดให้ถูกตามหลักสัมมปปธาน ๔ ทุกคนต้องให้ความสำคัญกันแผน ไม่เกียจคร้านหนีกงาน ต้องเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ ต้องรับรู้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ สร้างความปลอดภัยให้ตนและผู้อื่น สามัคคีกันในการจัดทำแผนพัฒนา

๓. แผนงานเชิงพุทธ ด้าน สติพล

ทำให้การบริหารเกิดความคล่องตัว มีกัลยาณมิตรเป็นผู้คอยเตือนสติ มีสติรู้จักเลือกเสวนาบุคคล ความมีกัลยาณมิตรก็เป็นผู้นำทาง ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่ เพื่อความดำรงมั่นไม่เสื่อมสลาย คัดสรรบุคคลมีความรู้ความประพฤติ ใช้โยนิมนสิการกำหนดแผนงาน ผู้มีโยนิโสมนสิการย่อมทำแผนได้ดี สติเป็นธรรมเครื่องตื่นอยู่ในโลก สติเป็นสิ่งจำเป็นปรารถนาในที่ทั้งปวง คนผู้มีสติ ชื่อว่ามีความเจริญทุกเมื่อ สติเป็นธรรมส่งเสริมให้บรรลุนาน มีสติและสัมปชัญญะเพื่อจัดทำแผน สติเป็นธรรม

มีอุปการะมากต่อแผน มีสติระลึกได้อย่างระมัดระวัง การคุมสติไว้กับแผนงานที่ทำ ทำให้ดำเนินแผนงานด้วยความมั่นใจ สติเป็นคุณธรรมประจำองค์กร สติเป็นคุณธรรมของสัตบุรุษ รู้เท่าทันสถานการณ์ทางสังคม สติเป็นธรรมเครื่องพิจารณาแผน สติเป็นเครื่องส่งเสริมการบริหารกิจ สติเป็นนำออกเสียซึ่งโทษทั้งหลาย การฝึกสติตามหลักอานาปานสติ

๔. แผนงานเชิงพุทธ ด้าน สมาธิพละ

สมาธิทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้เร็ว สร้างความกระตือรือร้น จะต้องมีความตระหนักร่วมกัน มีความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำแผนงาน ทำให้แผนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่นต่อการบริหารการพัฒนา เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สมาธิเป็นปทัฏฐานแห่งบรรลุแผน ใช้สมาธิในการทำงานอย่างสุขุม นำมาใช้อย่างเสมอภาคกัน สมาธิเป็นฐานแห่งความมุ่งมั่น ทุกภาคส่วนถือปฏิบัติร่วมกัน ส่งผลดีต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ตั้งตนอยู่ในศีลระเบียบวินัยกฎหมาย เป็นคนฉลาดขยันมีปัญญาบริหารตน ตั้งมั่น มุ่งมั่น ดำรงอยู่ สมาธิที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา สมาธิพละเป็นพลังแห่งความตั้งใจ สมาธิเป็นพลังแห่งความมุ่งมั่น สมาธิเป็นพลังแห่งความดีทั้งหลาย สมาธิเป็นพลังแห่งการขจัดปัญหา สมาธิเป็นตัวส่งเสริมประสิทธิภาพ สมาธิเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงาน ทุกภาคส่วนปฏิบัติตามแผนงาน

๕. แผนงานเชิงพุทธ ด้าน ปัญญาพละ

การใช้ทักษะทางความรอบรู้ ปัญญาเป็นตัวนำไปซึ่งกิจทุกอย่าง ฉลาดในการบริหารจัดการ แสวงหาเสมอด้วยปัญญาไม่มี ความรอบรู้ต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ต้องศึกษาค้นคว้าอยู่อย่างต่อเนื่อง ต้องเรียนรู้และหมั่นทำความเข้าใจ ประชุมกันอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ทบทวนแผนงานอยู่เสมอๆ มีการแสวงหาความรู้จากสื่อต่างๆ พยายามพัฒนาตนเองอยู่เป็นประจำ ใส่ใจต่อบทบาทของตน ตระหนักต่อกฎหมายบ้านเมือง มีความเคารพต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกันและกัน มีความสมานสามัคคีกัน สนับสนุนการสร้างความปลอดภัย ไม่สร้างความแตกแยกในองค์กร รู้สิ่งที่เป็นความเจริญ และไม่เจริญ ทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนา รู้จักป้องกันความชั่วร้ายต่างๆ ทำองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งปัญญา ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก แก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ๔ ฉลาดในวิธีจัดการงาน รู้กาลรู้สมัย

ทั้ง ๕ ด้าน ดังกล่าวนี้อย่างสอดคล้องกับ อมร สุวรรณนิมิตร^๕ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาชุมชนน่าอยู่” พบว่าลักษณะความน่าอยู่ในบริบทชุมชนชนบทอีสาน จำแนกได้ ๔ ด้าน คือ ๑. ด้าน กายภาพและสุขภาพชุมชน ๒. ด้าน เศรษฐกิจชุมชน ๓. ด้าน วิถีชุมชน และ ๔. ด้าน ผู้นำการจัดการชุมชน ในภาพรวม

^๕อมร สุวรรณนิมิตร, “รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาชุมชนน่าอยู่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖).

ด้านวิถีชีวิตชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านผู้นำการจัดการชุมชนอยู่ในระดับสูง ระดับพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านตระหนักรู้ต่อท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์สัมฤทธิ์อิทธิพล ๑. ตัวแปรทางตรง คือ การมีส่วนร่วมและเป็น ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมสูงสุด ๒. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม คือ ความไว้วางใจ กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม และการสร้างทีมงาน ๓. ตัวแปรที่มีผลทางอ้อม คือ ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การการประสานความร่วมมือการสื่อสารที่มีประสิทธิผล ส่วนตัวแปรความตระหนักรู้ต่อท้องถิ่นไม่มีผลต่อความน่าอยู่และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรการมีส่วนร่วมในระดับสูงโดยการใช้กระบวนการเทคนิคที่ปรึกษา

ทั้งนี้ สอดคล้องกับ สามารถ บุญรัตน์^๕ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน” จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ตอนที่ ๑ การบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีกับหลักธรรมของลักษณะภาวะผู้นำสตรีเชิงพุทธพบว่า ผู้นำสตรีจะมีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิตของผู้นำสตรีเป็นปกติ หลักเมตตา จะมีความปรารถนาดีต่อลูกน้องและประชาชนทั่วไปโดยการจัดการความรู้และการสร้างเครือข่ายสตรีในพื้นที่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีทุกระดับและสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรีทั้ง ๔ ด้าน หลักทาน ส่วนใหญ่จะมีนโยบาย แผนงานและโครงการเพื่อการพัฒนาบทบาทสตรี การจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ การส่งเสริมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อสังคม การจัดสวัสดิการแก่เด็ก ผู้ด้อยโอกาส คนชราและผู้พิการ เป็นต้น หลักศีลจะมีเป็นยึดถือกฎหมาย ระเบียบ กติกา ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ ซึ่งเป็นการการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ของบทบาทสตรีที่ดีต่อสังคม และหลักภาวนา จะมีความสุขรอบคอบ การไตร่ตรอง ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บริหารที่จะต้องพัฒนาตนพัฒนาคน และพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพในทางรูปธรรมมากที่สุดพร้อมทั้งการให้การศึกษาแก่สตรีทั้งทางตรงและทางอ้อมและการเรียนรู้ประสบการณ์จากชีวิตจริงเพื่อการปรับใช้อย่างเหมาะสม ตอนที่ ๒ สภาพปัญหาการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบนประกอบด้วยปัญหาใหญ่ๆ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ภาครัฐและนโยบายการพัฒนาบทบาทสตรีขาดการติดตามดูแล ๒) ความไม่เข้มแข็งของกลุ่มสตรี ๓) วัฒนธรรมภาคใต้ตอนบนจะมองสตรีในภาพลบมากกว่าภาพบวก และ ๔) การบริหารของผู้นำสตรี เพราะการปกครองสตรีมีความยากลำบาก เนื่องจากกลุ่มสตรีมีระบบสองศาสนา และหลายสัญชาติ ตอนที่ ๓ แนวทางการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน พบว่า การกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ จะต้องให้เชื่อมโยงกับภารกิจ ๓ ด้าน ได้แก่ งานด้านบริหาร งานด้านบริการ และงานด้านสนับสนุนในการส่งเสริมการพัฒนาบทบาทสตรี ด้วยการจัดการ

^๕สามารถ บุญรัตน์, “การบริหารการพัฒนาสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ความรู้และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสตรีไทยในภาคใต้ตอนบน ในลักษณะ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) สิ่งที่ต้องมี ๒) สิ่งที่ต้องเป็น ๓) สิ่งที่ต้องทำ ๔) สิ่งที่ต้องรู้ และ ๕) สิ่งที่ต้องพัฒนาหรือส่งเสริม ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีที่ประยุกต์ใช้ลักษณะภาวะผู้นำสตรีเชิงพุทธ พบว่า ๑) การสร้างเครือข่ายสตรีและการจัดทำหลักสูตรสตรีศึกษาเพื่อจัดการความรู้ในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนเกี่ยวกับของสตรีทุกระดับ ๒) ควรมีแผนงานการสำรวจปัญหา ความต้องการพัฒนา และการสนับสนุนความจำเป็นในขั้นพื้นฐานที่เพื่อการพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรีได้อย่างเนื่องโดยการมีส่วนร่วมของสตรีทุกระดับในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ๓) ควรจัดทำโครงการที่สอดคล้องต่อพระพุทธศาสนา และงานประจำปี ประเพณีต่างๆ เพื่อการทำบุญ และการช่วยเหลือสังคมในรูปของเครือข่ายสตรีทุกระดับในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนและโครงการฝึกทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งโครงการสร้างความผูกพันในครอบครัว ๔) ผู้นำสตรีควรนำต้นแบบบทบาทสตรีไปปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับตนเองเพื่อให้สตรีในตำบลยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีได้และส่งเสริมการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ๕) ควรนำลักษณะภาวะผู้นำสตรีเชิงพุทธเข้ามาบูรณาการในการบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นใจ ความไว้วางใจ และวางแนวทางให้กับสตรีที่จะเข้ามาสู่กิจกรรมทางเมืองในอนาคต และ ๖) ผู้นำสตรีควรนำข้อดีของแต่ละเพศมาปรับใช้ในการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะเป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จ

ทั้งนี้ สอดคล้องกับ ประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์^๖ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์การเมืองการปกครองในคัมภีร์พระพุทธศาสนา” จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า

“การเมืองการปกครอง” หมายถึง การปกครองดูแลแผ่นดินที่เป้นอาณาเขตรัฐของตน รวมถึงการดูแลบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาราษฎร์ที่อาศัยอยู่ภายในแผ่นดิน ซึ่งจะเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองได้จากบริบทต่างๆ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนามี ๓ บริบท คือ (๑) บริบททางการเมือง (๒) บริบททางสังคม และ (๓) บริบททางเศรษฐกิจ โดยบริบททางการเมืองนั้นมีทั้งความหมายของรัฐ การกำเนิดและวิวัฒนาการของรัฐความสำคัญของรัฐ ความสัมพันธ์ภายในรัฐ สงครามระหว่างแคว้น อำนาจในการปกครอง ความหมายของอธิปไตย ๓ และ ผู้ปกครอง มีโครงสร้างทางสังคมที่เป้นนักรบ นักบวช และสามัญชน จนในที่สุดกลายมาเป็นระบอบวรรณะที่มีกษัตริย์เป้นชนชั้นปกครอง สภาพเศรษฐกิจสมัยพุทธกาลเป้นการผสมผสานระหว่างการค้าเลี้ยงสัตว์และกสิกรรมเป็นหลัก

หลักธรรมที่ใช้ในการปกครองเหมาะสมกับการเป็นอยู่ในสมัยนั้น เช่น หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ จักรวรรดิวัตร ๑๒ ประการ สังคหวัตถุ ๔ ประการ อคติ ๔ ประการ

^๖ ประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์, “การศึกษาวิเคราะห์การเมืองการปกครองในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ใช้สำหรับชนชั้นผู้นำ หลักธรรมที่ใช้และประพจน์รวมกัน ทั้งชนชั้นผู้ปกครอง ผู้สนองงาน ข้าราชการ บริหารและประชากรราษฎร เช่น ทิศ ๖ และ จริต ๖

รูปแบบการบริหารรัฐกิจในคัมภีรพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือ (๑) แบบราชาธิปไตย และ (๒) แบบสามัคคีธรรม ซึ่งมี ๓ ประเด็น คือ (๑) ความหมาย (๒) อธิปไตย และ (๓) หลักการปกครอง โดยการปกครองแบบราชาธิปไตยนี้เป็นระบบการเมืองการปกครองของไทยในอดีต เรียกว่า “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” พระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการบริหารประเทศเมืองที่เป็นศูนย์กลางในปกครองในสมัยพุทธกาลมี ๔ รัฐ ได้แก่ มคธ โกศล วังสะ และอวันตี การปกครองแบบสามัคคีธรรม ปัจจุบันเราเรียกว่า “ประชาธิปไตย” คือ รัฐวิชัย

วิธีการบริหารรัฐกิจในคัมภีรพระพุทธศาสนามี ๒ วิธี คือ (๑) วิธีการบริหารรัฐกิจในสวนขาราชบริหารและ (๒) วิธีการบริหารรัฐกิจในสวนประชากรราษฎรทั้งสวนคฤหัสถ์ (ที่มีใช้ขาราชบริหาร) และสวนสมณสงฆ์ ซึ่งมี ๔ ประเด็น คือ (๑) ความหมาย (๒) การได้รับตำแหน่งหรือการแบ่งกลุ่มการปกครอง (๓) บทบาทและหน้าที่ และ (๔) คุณธรรมในคัมภีรพระพุทธศาสนา

สำหรับการประยุกต์รูปแบบและวิธีการบริหารรัฐกิจมาใช้ในสังคมปัจจุบัน เช่น พระราชาทรงให้ความสำคัญแก่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน เช่น ทางคณะรัฐบาลต้องให้ความสำคัญและปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับคณะสงฆ์ การประยุกต์หลักธรรมในการบริหารรัฐกิจแบบสามัคคีธรรมของแควนวิชฌิมาใช้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕.๒.๓ แนวทางที่ ๓ การบริหารการพัฒนา ด้าน โครงการเชิงพุทธ

๑. โครงการเชิงพุทธ ด้าน สัทธิพล

มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินโครงการ จะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม มีความเชื่อมั่นในพระปัญญาของพระพุทธเจ้า โครงการปฏิบัติตามหลักมรรค ๘ สัมมาทิฐิ ความรู้ในหลักอริยสัจ ๔ สัมมาสังกัปปะ ความดำริ ๓ สัมมาวาจา วชิสุจิริต ๔ สัมมากัมมันตะ กายสุจิริต ๓ สัมมาอาชีวะ-ประกอบสัมมาชีพ สัมมาวายามะ ปธาน สัมมปธาน สัมมาสติ สติปัญญา ๔ สัมมาสมาธิ ฌาน ๔ การลดละความโลภ โกรธ หลง การปฏิบัติใช้ในชีวิตรประจำวัน การกำหนดประเภทของงาน สำรองความต้องการทางทรัพยากร การกำหนดเวลาการปฏิบัติงาน กำหนดคุณภาพของสิ่งที่จะพัฒนา การประกาศให้ประชาชนได้ทราบ โครงการที่จะดำเนินการตามแผนงาน การวัด ติดตามประเมินผล โครงการใช้หลักกลาณมิติตตและสัสสัมปทา ใช้หลักฉันทสัมปทาและอัสสัมปทา ใช้ทิฐิสัมปทาและอัปปมาทสัมปทาใช้หลักสมชีวิธรรม ๔ ประการ

๒. โครงการเชิงพุทธ ด้าน วิริยพล

บรรลุเป้าหมาย เกิดจากความเพียร ต้องมีสาระสำคัญตามกระบวนการ การบริหารงานตามหลักปธาน ๔ มีที่มาของโครงการ มีวัตถุประสงค์ของโครงการ มีเป้าหมาย ระบุขนาด ปริมาณ มีวิธีการดำเนินการตลอดโครงการ งบประมาณที่ใช้อย่างชัดเจน ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระบุ

จำนวนประชากร กำหนดวิธีดำเนินการอย่างรอบคอบ ผลักดันโครงการให้บรรลุเป้าหมาย การกำหนดจัดลำดับความสำคัญ มีธรรมะเป็นเครื่องเตือนจิตเตือนใจ ใช้หลักปธาน ๔ หรือ สัมมปธาน ๔ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพละ ๕ สองคล้องกับวัตถุประสงค์เป้าหมาย เน้นไปที่ผู้นำหรือผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาอบรม การสัมมนา การเข้าร่วมโครงการธรรมปฏิบัติ จัดทำเป็นโครงการประจำปี การพัฒนาองค์กรเพื่อความโปร่งใส การปฏิบัติการตามแบบวิถีพุทธ ใช้หลักความร่วมมือกัน ช่วยกันทำ สร้างความโปร่งด้วยหลักปธาน ๔

๓. โครงการเชิงพุทธ ด้าน สติพละ

มีสติพละหรือความรู้เท่าทัน มีสติเป็นเครื่องรักษาตน คน องค์กร ผู้มีสติเชื่อว่า มีพลังแห่งการระลึกรู้ สติช่วยกัน ขวาง ป้องกัน รักษา ถูกธรรม ถูกกฎหมายรัฐธรรมนูญ สติช่วยให้ระลึกรู้ นึกถึง เลือกรู้ สติป้องกันความประมาทเลินเล่อ สติช่วยให้เกิดความขยันทำงาน สติช่วยให้รู้จักการจัดเตรียมสิ่งต่างๆ สติช่วยให้รู้จักการจัดการไว้รองรับ แบ่งหน้าที่กันทำให้เป็นสัดเป็นส่วน สติช่วยอุปถัมภ์ธรรมชาติทั้งปวง สติช่วยดับปัญหา สติช่วยให้ไม่ประมาทในวัน เวลา สติยังช่วยให้ระลึกถึงถึงโครงการ สติเป็นเครื่องระงับความรุนแรง ทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยอุดหนุนคำพูดให้เกิดแต่สิ่งที่ดี สติยังมีมากยิ่งดีต่อการบริหารงาน ต่อการบริหารจัดการสิ่งต่างๆ สติเป็นที่ควรแก่การงานทั้งปวง สติเป็นตัวปัญญาในการขจัดปัญหา สติเป็นตัวนำทางแก่คนหลงผิด สติจัดว่าเป็นธรรมชั้นเอกชั้นเยี่ยม สติเป็นเครื่องหมายของความระลึกรู้

๔. โครงการเชิงพุทธ ด้าน สมาธิพละ

ส่งผลโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมาย การตั้งจิตมุ่งมั่นให้อยู่กับโครงการ จดจ่อ ทำงานภายใต้กฎระเบียบ ตั้งใจทำจริง ไม่ทำแบบเล่นๆ ไม่ย่อท้อ ไม่ฟุ้งซ่านไปทำสิ่งอื่นๆ จับงานให้มั่นคง และหนักแน่น สติช่วยให้ต่อเนื่อง และ ทนกับเวลา ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ใช้สมาธิเป็นพลังขับเคลื่อนโครงการ ใช้สมาธิในการเตรียมหรือปรับ ใช้สมาธิวิเคราะห์โครงการพัฒนา วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งโครงการ จะต้องมีการติดตามประเมินผล ให้ส่งตจากเครื่องยั่วทั้งหลาย อิ่มใจและมีความสุขไปกับการทำงาน มีสตรอบคอบมากยิ่งขึ้น สมาธิช่วยให้เกิดความพอใจ สมาธิช่วยให้เกิดความเพียร สมาธิช่วยให้เกิดความเอาใจใส่ สมาธิช่วยให้เกิดการพิจารณา ประยুক্তิใช้ได้ทั้งทางโลกทางธรรม มีพลังอำนาจในการจัดการสิ่งต่างๆ ไม่ฟุ้งซ่านไปกับเหตุการณ์ต่างๆ สร้างความผาสุกร่มเย็นแก่ประชาชน

๕. โครงการเชิงพุทธ ด้าน ปัญญาพละ

จะทำให้เกิดความรอบคอบ เกิดแนวทางการดำเนินการที่ดี เกิดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ โครงการมีความรัดกุมมากขึ้น โครงการเพิ่มพูนปัญญา เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการทำงาน มีพลังอำนาจในการบริหารจัดการ หลักอริฐานธรรม ๔ ประการ ๑. ปัญญาธิฐาน ๒. สัจจาธิฐาน ๓. จาคาธิฐาน ๔. อุปสมาธิฐาน หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักโภควิภาค ๔ ประการ ความพร้อมพร้อมแห่งญาติ ความ

พร้อมทั้งแห่งโกละ ความพร้อมด้วยความไม่มีโรค ความพร้อมแห่งศีล ความพร้อมแห่งทิวาธิ เริ่มต้นจากการที่มนุษย์มีศีล ๕ ควบคู่ไปกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ๑. จินตามยปัญญา คิดหาเหตุผล ๒. สุตมยปัญญา ศึกษาเรียนรู้ ๓. ภวานามยปัญญา ผึกฝน/อบรม

ทั้ง ๕ ด้าน ดังกล่าวนี้อยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ นาคม อธิสุวรรณจักร^๗ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี” พบว่า รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ ส่วนผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ

ทั้งนี้ สอดคล้องกับ พระโชติ บดีรัฐ^๘ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑) สภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ๒) ประสิทธิภาพของการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ๓) ศักยภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ และ ข้อเสนอแนะ ๔) การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ ในการบริหารงานภาระงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ และกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้ และในการบริหารองค์กร มีการทำงานเป็นทีม

^๗นาคม อธิสุวรรณจักร, รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการพัฒนารัษฎากรรมมนุษย์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔).

^๘พระโชติ บดีรัฐ, “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๔).

๒. ประสิทธิภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานมอบหมายให้ทำโดยใช้คนให้ตรงกับความรู้และความสามารถในการบริหารภาระงาน มุ่งบริหารอย่างประหยัด คุ่มค่า และสนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และในการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น

๓. ศักยภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน และแก้ปัญหาจุดด้อยของบุคลากรในการบริหารงาน ในการบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และในการบริหารองค์กรมีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

๔. สำหรับแนวทางในการพัฒนาคน การบริหารภาระงาน และการบริหารองค์กรของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ ใน ๓ ด้าน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรมีวิธีการพัฒนาคนให้เก่ง มีความรู้ความสามารถ ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักพระศาสนาที่ถูกต้องโดยวิธีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการมีการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำ มีการพัฒนาสมรรถนะภาระงานด้านการบริหาร โดยอบรมให้พระสังฆาธิการให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาจิตใจ จริยธรรมคุณธรรม และให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาและตั้งมั่นความเชื่อ ความเลื่อมใสในพระพุทธรูปศาสนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ สอดคล้องกับ ปกรณ์ มหากันธาน^๔ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ” จากผลการศึกษาวิจัย พบว่าหลักพุทธธรรมในการบริหารองค์กร ตามแนวทางพระพุทธรูปศาสนา ได้แก่ อธิปไตย ๓ อกติ ๔ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ อปปริหานิยธรรม ๗ สัมปยุตธรรม ๗ หลักราชธรรม ๑๐ หรือ ทศพิธราชธรรม ๑๐ และ หลักจักรวรรดิวัตร

หลักการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักธรรมาภิบาล ปรากฏในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดหลักการปฏิบัติไว้ ๖ หลัก ได้แก่ ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบ และ ๖) หลักความคุ้มค่า

ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามหลักพุทธธรรมและหลักธรรมาภิบาลกลุ่มผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ ระดับเกณฑ์ประเมิน อยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

^๔ปกรณ์ มหากันธาน, “รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ได้แก่ หลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหะวัตถุ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักสัปปุริสธรรม ๗ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และน้อยที่สุดคือ หลักความโปร่งใส ตามลำดับกลุ่มประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ ระดับเกณฑ์ประเมิน อยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหะวัตถุ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักสัปปุริสธรรม ๗ หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส และน้อยที่สุดคือ หลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ ขณะเดียวกันกลุ่มผู้บริหารระดับสูง ของจังหวัดลำพูน จำนวน ๕ รูป/คน มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ในการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาบูรณาการในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายหัวข้อธรรม ได้แก่ ไตรสิกขา สมาธิ ๗ สังคหวัตถุ ๔ สัปปุริสธรรม ๗ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหารธรรม หิริโอตตัปปะ โสรัจจะ มโนธรรม คุณธรรม ศรัทธา การมีสติลดทิฏฐิและทศพิชราชธรรม ๑๐

รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ มีลำดับขั้นตอน ได้แก่ ๑) กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารองค์กร ด้วยการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ ๒) บูรณาการนำหลักการบริหารทางพุทธศาสนาและหลักการบริหารแบบธรรมมาภิบาล เพื่อกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ขององค์กร ๓) กำหนดวิธีการบริหารองค์กรให้ความรู้ โดยการสัมมนา ฝึกอบรม เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์กร และ ๔) กำหนดลักษณะการบริหารที่พึงประสงค์ เพื่อเกิดประโยชน์ตน (องค์กร) เกิดประโยชน์ผู้อื่น (ประชาชน) และเกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย สามารถเป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่องค์กรอื่นๆ ต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” ทำให้ผู้วิจัยพบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา รวมทั้งหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา และแนวทางการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การกำหนดแผนงาน และการกำหนดโครงการนั้น จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสัทธาพละ กล่าวคือ ความเชื่อมั่น ๔ ประการ และจะต้องให้สอดคล้องกับหลักวิริยพละ เช่น ปธาน ๔ กล่าวคือ ความเพียร ๔ ประการ และจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสติพละ กล่าวคือ ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสมาธิพละ กล่าวคือ ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักปัญญาพละ กล่าวคือ ความรอบรู้ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกระบวนการ ๓ ขั้นตอน ได้แก่ ๑. จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของสุตมยปัญญา (การศึกษาเรียนรู้) ๒. จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของจินตามยปัญญา (การคิดพิจารณาตามหลักการทั้งทางโลกและทางธรรม) ๓. จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของภาวนามยปัญญา (การลงมือปฏิบัติตามหลักการทั้งทางโลกและธรรม)

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ จะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและบูรณาการร่วมกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ หลักศรัทธา ๔ ประการ

๒. การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ จะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและบูรณาการร่วมกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ หลักปธาน ๔ หรือ หลักสัมมัปปธาน ๔

๓. การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ จะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและบูรณาการร่วมกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสติพละ ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๔. การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ จะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและบูรณาการร่วมกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสมาธิพละ ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการ

๕. การบริหารการพัฒนา ด้าน นโยบาย แผนงาน โครงการ จะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและบูรณาการร่วมกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ หลักปัญญาพละ ความรอบรู้ ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการเช่นกัน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การเสนอแนะผลงานวิจัยสำหรับการนำไปสู่ปฏิบัติตามนโยบายเชิงพุทธ แผนงานเชิงพุทธ และโครงการเชิงพุทธ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม กล่าวคือ

๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรน่านโยบายเชิงพุทธ แผนงานเชิงพุทธ และโครงการเชิงพุทธ ไปปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับองค์กรของตน

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสร้างความเชื่อมั่นตามหลักศรัทธา ๔ และความเพียรตามหลักปธาน ๔ หรือตามหลักสัมมัปปธาน ๔ และความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามหลักสติพละ และความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสมาธิพละ และประการสุดท้าย ควรสร้างความรอบรู้ตามหลักปัญญา ๓ ประการ เช่น ๑) สร้างความรอบรู้ด้วยการศึกษาเรียนรู้ ๒) สร้างความรอบรู้ด้วยการคิดพิจารณาตามหลักโยนิโสมนสิการ ๓) สร้างความรอบรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัย พบว่า ยังมีประเด็นบางประเด็นอยู่หลายประเด็นของหลักพุทธธรรมบางหลักที่มีอยู่เนื้อหาสาระสำคัญของวิทยานิพนธ์

ฉบับนี้ยังมีข้อบกพร่องในเชิงการพรรณนาความหรือการตีความเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ควรจะ
ง่ายต่อการศึกษาเรียนรู้และคิดพิจารณาตลอดจนถึงการลงมือปฏิบัติจริง ฉะนั้น ในประเด็นของหลัก
พุทธธรรมบางหลักที่มีอยู่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะการทำความเข้าใจในประเด็น
เหล่านั้นได้ที่พจนานุกรมฉบับประมวลศัพท์และพจนานุกรมฉบับประมวลธรรม

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก, ๒๕๐๐, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

_____ . ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑) ภาษาไทย

หนังสือ

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

ทศพร ศิริสัมพันธ์ และคณะ, เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ติน ปรัชญาพลสิทธิ์, การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพัฒน์, การปกครองท้องถิ่น : ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, กรุงเทพมหานคร : สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, ๒๕๔๓.

Robert L. Katz, ดูเพิ่มเติมใน, บุรุษ ศิริมหาสาร, กลั่นสามก๊ก ฉบับนักบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีในการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, พระราชทานเนื่องในวันข้าราชการพลเรือน วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช.

พระพุทโธสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนาเพรส จำกัด, ๒๕๕๔.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๘.

_____, **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๑

วิรัช วิรัชภารณ, **การบริหารการจัดการและการบริหารการพัฒนาของหน่วยงานของรัฐ**, (เอกสารตำราหลัก ประกอบการเรียนการสอน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาการบริหารการพัฒนา (Development Administration), กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, ๒๕๕๐.

_____, **หลักรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด และ กระบวนการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : ธรรมกลมการพิมพ์, ๒๕๕๑.

สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคารพิมพ์จำหน่าย, **มิลินทปัญหา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร, ๒๕๔๙.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐**, (ฉบับเต็ม)

สำนักนโยบายและแผน สป. กระทรวงมหาดไทย, **แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๑**.

สำนักนโยบายและแผน สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, **คู่มือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๐**.

สถาบันพระปกเกล้า, **ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕.

รายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์

จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ, “**การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม**”, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), ๒๕๔๙.

นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง, “**รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก**”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

นาคม อีรสุวรรณจักร, **รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี**, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์), บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคาแหง, ๒๕๕๔.

ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง, “รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบรรษัทในประเทศไทย”,
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 ๒๕๔๕.

ปกรณ มหากันธา, “รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ”,
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

ประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์, “การศึกษาวิเคราะห์การเมืองการปกครองในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”,
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระโชติ บดีรัฐ, “การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความ
 มั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิต
 วิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๔.

สามารถ บุญรัตน์, “การบริหารการพัฒนาสตรีในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน”,
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

อมร สุวรรณนิมิตร, “รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนา
 ชุมชนน่าอยู่”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาศาสตร์**, บัณฑิต
 วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖.

บทความ

วัฒนา พัฒนพงศ์, “ระบบการวางแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ, วารสารพัฒนาบริหาร
 ศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มปป, ๒๕๔๕).

Internet

THAIPUBLICA กล้าพูดความจริง, สถิติเรื่องร้องเรียนทุจริตใน ๕ ปีที่ผ่านมา ที่เข้ามายัง
 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่มีมากถึง ๖,๒๖๐
 เรื่อง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://thaipublica.org/2014/09/statistics-local-government-fraud/> [๑๒ มกราคม ๒๕๕๙].

กลุ่มเพื่อนข้าราชการท้องถิ่น, ประสพการณ์ตรง..จากเพื่อนท้องถิ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
<http://www.thailocalgov2013.com/hotline2.php?id=511> [๑ ตุลาคม ๒๕๕๘].

กลุ่มเพื่อนข้าราชการส่วนท้องถิ่น, ข่าวการบริหารงานบุคคลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.thailocalgov2013.com/news.php?id=574> [๑ ตุลาคม ๒๕๕๘].

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ปลัด ยธ. มอบวุฒิบัตรแก่ผู้บริหารงานยุติธรรมระดับต้น, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.moj.go.th/th/cms/detail.php?id=26216> [๓๑ ธ.ค.๕๕].

นินนาท ชลิตานนท์, การเพิ่มพูนความรู้ันักบริหาร กทม. ระดับต้น, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : http://www.prbangkok.com/News_executives/26440-เพิ่มพูนความรู้ันักบริหาร กทม.ระดับต้น [๒๘ ธ.ค.๕๕].

ณัฐรัฐ ธนธิดิกร, สรุปแนวคิด ความหมาย และ ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.bkkthonpy.com/Downloads/นโยบายสาธารณะ ๑-๒. PDF. [๑๓ กันยายน ๒๕๕๕].

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, [ออนไลน์], http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_seek.php?text=%BE%C5%D0&original=1, (17 ตุลาคม 2558).

สถาบันพระปกเกล้า, โครงการบริหารหลักสูตรผู้บริหารระดับต้นของสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : http://www.kpi.ac.th/kpith/pdf/หลักสูตร/ประกาศนียบัตร/หลักสูตร_ธรรมาภิบาลระดับต้น_กสทช.pdf [๓๑ ธ.ค.๕๕].

สำนักงาน กพ., ลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ (๒๕๕๑), หน้า ๑, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.doa.go.th/human/images/stories/standard/bt/1.2bt.pdf> [๒๘ ธ.ค.๕๕].

อดุลย์ วุฒิจูรินทร์, การวางแผนงานและโครงการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.unc.ac.th/elearning/elearning1/adul2/projkind.html> [๑๙ พ.ย. ๕๕].

หนังสือพิมพ์

พสุ เดชะรินทร์, ยุทธศาสตร์ หรือ กลยุทธ์ คืออะไรแน่, หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘.

อริยญา เกลิงศรี, ยุทธศาสตร์กับกลยุทธ์มีความแตกต่างกันอย่างไร ?, หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ , ฉบับวันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓, ปีที่ ๓๔, ฉบับที่ ๔๒ ๕.

กาญจนา นาคสกุล, ยุทธศาสตร์-ยุทธวิธี, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=206> [๒๑ พ.ย.๕๕].

2) ภาษาอังกฤษ

Anne M. Gurnach and Sharon S. Harty, The Emergence of Policy Implementation Analysis : The Wyatt vs. Stickney Decision, Internation Jouranl of Public Administration 9 (4), 1987.

Carl E. Van Horn, Policy Implementation in Federal System (Lexington, Mass. : Lexington Book, 1979.

David Easton, **The Political System An Inquiry in to the State of Political Science**, (New York : Alfred A. Knorf, 1953.

Dennis A. Rondenelli, Development Projects as Policy Experiments : An Adaptive Approach to Development Administration (London and New York : Methuen, 1983.

Eugene Bardach, The Implementation Game : What Happens After a Bill Becomes a Law (Cambridge, Mass. : The MIT Press, 1977.

Felix A. Nigro and Lloyd G. Nigro, Modern Public Administration, 6 th Ed. (New York : Harper & Row, Publishers, 1984.

George F. Gant, **Development Administration : Concepts, Goals, Methods** Madison, Wisconsin : The University of Wisconsin Press, 1979.

George honadale and Rudi Klauss (eds.) **International Development Administration : Implementation Analysis for Development Projects** (New York : Praeger Publishers, 1979.

George Honadale, “**Develpoment Administration in the Eighties : New Agenda or Old Perspectives?**”, Public Administration Review March-April 1982.

H. J. Hartley, **Educational planning-programming-budgeting a systems approach**, (New York : Prentice-Hall, 1968.

Harold D. Lasswell, & Abraham Kaplan, **Power and Society**, (New Haven :Yale University press, 1970.

Irving Swerdlow (ed.), **Development Administration : Concepts and Problems** Syracuse, New York : Syracuse University Press, 1963.

Irwing Swerdlow (ed.), **Development Administration : Concepts and Problems** Syracuse : Syracuse University Press, 1963.

Ira Sharkansky, **Policy Analysis in Political Science**,(Chicago : Markham, 1971.

- Jeffrey L. Pressman and Aaron Wildavsky, *Implementation* (Berkeley, Los Angeles : University of California Press, 1973.
- Robert T. Nakamura and Frank Smallwood, *The Politics of Policy Implementation* (New York : St. Martin's Press, 1980.
- S. P. Robbins, **The Administrative Process (2nd ed.)**, (London : Prentice-Hall, 1980.
- Thomas R. Dye, **Understanding Public Policy**, Englewood Cliffs. Prentice Hall, 1984.
- Warren F. Lichman, "New Time in Old Clocks : Productivity, Development, and Comparison Public Administration", in Dwight Waldo (ed.) *Temporal Dimensions of Development Administration* (Durham, North Carolina : Duke University Press, 1970.
- W.J. Taylor and T.E. Watling, *Successful Project Management* (London : T.J. Press, Ltd., 1979.

ภาคผนวก : ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews)

จำนวน ๒๕ คน/รูป

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews)			
ลำดับ	รายชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี
*	ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม		
๑	นายวีระชัย เพชรดี	รักษาการท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	๘ ก.ย. ๒๕๕๙
๒	นายทรงวุฒิ เรืองศิริกุล	ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม	๙ ก.ย. ๒๕๕๙
๓	นายอุดม โพธิ์งาม	ท้องถิ่นอำเภอบรบือ	๘ ก.ย. ๒๕๕๙
๔	นางชนัญชิดา โสภารัตน์	หัวหน้างานบริหารทั่วไป	๙ ก.ย. ๒๕๕๙
๕	นายสุวรรณ์ หานาม	หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐานฯ	๘ ก.ย. ๒๕๕๙
*	กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		
๖	ส.อ.วิวัฒน์ ศรีแก้ว	ปลัด อบต.เขวา	๑๒ ก.ย. ๒๕๕๙
๗	จ.อ.บรรเทงศักดิ์ มหามาศย์	ปลัด อบต.ยาง	๘ ก.ย. ๒๕๕๙
๘	นายวัฒนชน ขาทองยศ	ปลัด อบต.หนองแสง	๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙
๙	นายวินัย นาสูงชน	ปลัด อบต.ดงใหญ่	๙ ก.ย. ๒๕๕๙
๑๐	นายดนตรี อินทร์ไชย	ปลัด อบต.แคน	๙ ก.ย. ๒๕๕๙
๑๑	นายชัชวาล พัฒนา	รองปลัด อบต.เขวาไร่	๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙
๑๒	นางทัญญิษฐ์ สิ้นเพ็ง	ปลัด อบต.หนองเรือ	๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙
๑๓	นายคมเดช จันโทรี	ปลัด อบต.โคกพระ	๑๒ ก.ย. ๒๕๕๙
๑๔	นายสุปรรม คณาใจ	ปลัด อบต.ขามเฒ่าพัฒนา	๑๒ ก.ย. ๒๕๕๙
๑๕	นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา	ปลัด อบต.มะค่า	๑๒ ก.ย. ๒๕๕๙
๑๖	นายรักษาทิ เนาวรัตน์	ปลัดเทศบาลตำบลนาบุญ	๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙
๑๗	นางพิชญามณูญ์ เดชศิริ	หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วังแสง	๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) (ต่อ)			
ลำดับ	รายชื่อ - ฉายา - นามสกุล	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี
*	ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้าน พระพุทธศาสนา		
๑๘	พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ รศ.	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มจร. (วัดศรีสุदारาม)	๒๔ ส.ค. ๒๕๕๙
๑๙	ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (ภาควิชาภาษาอังกฤษ) คณะสังคมศาสตร์ มจร.	๑๕ ต.ค. ๒๕๕๙
๒๐	ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มจร.	๕ ต.ค. ๒๕๕๙
๒๑	ดร.พิเชฐ ทั้งโต	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มจร.	๗ ต.ค. ๒๕๕๙
๒๒	พระมหาทวี มหาปญโญ ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มจร.	๑๐ ต.ค. ๒๕๕๙
๒๓	ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ	หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มจร.	๑๑ ต.ค. ๒๕๕๙
๒๔	อาจารย์สันติ เมืองแสง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มจร.	๒๐ ต.ค. ๒๕๕๙
๒๕	ดร.แสวง นิลนามะ	หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มจร.	๒๔ ส.ค. ๒๕๕๙

ภาคผนวก : ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล
การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews)
จำนวน ๒๕ คน/รูป

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายวีระชัย เพชรดี
รักษาการท้องถิ่นจังหวัด และ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑	นายวีระชัย เพชรดี	รักษาการท้องถิ่นจังหวัด และ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา ท้องถิ่น อ.เมืองมหาสารคาม จ.มหาสารคาม		8 กค ๕9

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายทรงวุฒิ ไวยธรรม ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๒	นายทรงวุฒิ ไวยธรรม	ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม		๑ / ๓.๐ / ๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๐๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายอุดม โพธิ์งาม ท้องถิ่นอำเภอบรบือ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออภัยในความไม่สะดวกในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๓	นายอุดม โพธิ์งาม	ท้องถิ่นอำเภอบรบือ อ. บรบือ จ. มหาสารคาม		๘ ก.ย. ๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนา
ภาควิชาปรัชญา ศาสนาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางชนัญชิตา โสภารัตน์ หัวหน้างานบริหารทั่วไป
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญาศาสนา (วัดศรีสุธรรม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๔

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๔	นางชนัญชิตา โสภารัตน์	หัวหน้างานบริหารทั่วไป อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม		๙ ก.ย. ๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนา
ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายสุวรรณ์ หานาม หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลท้องถิ่น
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญาศาสนา (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๕๕๙

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๕	นายสุวรรณ์ หานาม	หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐาน การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม		8 ๕. ๕9
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนา
ภาควิชาปรัชญา ศาสนาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ส.อ.วิวัฒน์ ศรีแก้ว ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญาศาสนา (วัดศรีสุธรรม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๔

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๖	ส.อ.วิวัฒน์ ศรีแก้ว	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม		12 ก.ย. ๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนา
ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร จ.ส.อ.บรรเทงศักดิ์ มหามาศย์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออุทิศมาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญาศาสนา (วัดศรีสุธรรม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๔

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๗	จ.ส.อ.บรรเทงศักดิ์ มหามาศย์ จ.อ.	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อ. บรบือ จ. มหาสารคาม		๘ ก.ค. ๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายสุทิน ขาทองยศ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๔

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๘	นายสุทิน ขาทองยศ	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง อ. วาปีปทุม จ. มหาสารคาม		13 ก.ค. ๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายดนตรี อินทร์ไชย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออัญมิตนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๔

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑	นายดนตรี อินทร์ไชย	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน อ. วาปีปทุม จ. มหาสารคาม		๑๐.๖ ๕๙.
*				

๑๐ (รื้อออกหนังสือใหม่ เป็น นายวินัย นาสูงชน)

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร พันจำโทประทิน นาคมิ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑๐	นายวินัย นาสูงชน	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่ อ. วาปีปทุม จ. มหาสารคาม		๑๓.๕.๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร พ.จ.อ.โอภาส มรรคณา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑๑	พ.จ.อ.โอภาส มรรคณา	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวไร่ อ. นาเชือก จ. มหาสารคาม		
*	ชลชัย วัฒนชัย พรมชก	รอง ปลัด อบ. เขาวไร่		13 ก.ย. 59

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนา
ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางทชฎิลล์ สิ้นเพ็ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญาศาสนา (วัดศรีสุธรรม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๔

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑๒	นางทชฎิลล์ สิ้นเพ็ง ๐๙๔๔๐๘ ๐๕๙๘	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ อ. นาเชือก จ. มหาสารคาม		13 ก.ย. ๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายคมเดช จันโทรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๔

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑๓	นายคมเดช จันโทรี	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม		12.๕.๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายสุเปรม คณาโชติ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออุทิศนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๔

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑๔	นายสุเปรม คณาโชติ	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา อ. นาเชือก จ. มหาสารคาม		12 ก.ย. ๕9
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๔

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑๕	นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม		12 กค ๕๙
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่รยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายรักชาติ เนาวรัตน์ ปลัดเทศบาลตำบลนาตุน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑๖	นายรักชาติ เนาวรัตน์	ปลัดเทศบาลตำบลนาตุน อ. นาตุน จ. มหาสารคาม		13 ก.ย. ๒๕๕๙ ๐๙๖๑๙๐๘๐
*				

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางเจียมจิต กฤติยวรณ์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออุทิศนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๙

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑๗	นางเจียมจิต กฤติยวรณ์	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง อ. แกดำ จ. มหาสารคาม		
*	นางพนิดา นามสกุล ๒๕๕๙	นางพนิดา นามสกุล ๒๕๕๙	นางพนิดา	๐๘๐-๐๐๗๖๖๒ ๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙

ลายเซ็นใบที่ ๑

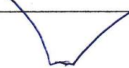
รายชื่อผู้ให้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์
เรื่อง
การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ผู้เชี่ยวชาญ ด้าน การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑	นายวิระชัย เพชรดี	รักษาการท้องถิ่นจังหวัด และ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา ท้องถิ่น อ.เมืองมหาสารคาม จ.มหาสารคาม		8 ก.ค. 59
*				
๒	นายทรงวุฒิ ไวยธรรม	ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม		9 /ก.อ./59
*				
๓	นายอุดม โพธิ์งาม	ท้องถิ่นอำเภอบรบือ อ. บรบือ จ. มหาสารคาม		8 ก.ย. 59
*				
๔	นางชนัญชิตา โสภารัตน์	หัวหน้างานบริหารทั่วไป อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม		9 ก.ย. 59
*				
๕	นายสุวรรณ์ หานาม	หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐาน การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม		8 ก.ย. 59
*				

ลายเซ็นใบที่ ๓

ผู้เชี่ยวชาญ ด้าน การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑๖	นายรักชาติ เนาวรัตน์	ปลัดเทศบาลตำบลนาตุ่น อ. นาตุ่น จ. มหาสารคาม		13 ก.ย. 2559 096198080
*				
๑๗	นางเจียมจิต กฤตยววรรณ	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง อ. แกดำ จ. มหาสารคาม		
*	นางพิศมัย มานะ ใจศิริ	นายก อบจ.มหาสารคาม (อดีต) อ.ม.		080-0073911 13 ก.ย. 2559

ลงชื่อผู้วิจัย.....

(นายรินทอง แก้วทุม)

นิสิตปริญญาเอก

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วัดศรีสุदारาม กรุงเทพมหานคร)

๑๓ / กันยายน / ๒๕๕๙

ติดต่อ

นายรินทอง แก้วทุม โทร. ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ลายเซ็น)
(ลายเซ็น)
(ลายเซ็น)
 (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปญโญ, ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
 โทรติดต่อ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๙

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑	พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ.	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎี บัณฑิต อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มจร.	<i>(ลายเซ็น)</i>	๖ มิถุนายน ๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

15 ต.ค. ๕๙

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ,รศ.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรติดต่อ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๙

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๒	ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร ดุษฎีบัณฑิต อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มจร.		15 ต.ค. ๕๙
*				

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม)

ได้ขอความเห็นชอบแล้ว
ส.อ.ก.ส.ย.ร.
๕ มิ.ย. ๒๕๕๙

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ต่อ.๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๓	ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผ. หลักสูตรพุทธศาสตร มหาบัณฑิต อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มจร.	ส.อ.ก.ส.ย.ร. ๕ มิ.ย. ๒๕๕๙	๕ มิ.ย. ๒๕๕๙
*				

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติอนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๙

ได้รับแจ้งแล้ว/แก้ไข/๒๕/๖/๕๙
น.อ.จ.พ.
(ดร.พิเชฐ ทังโต)
๓๑/๖/๕๙

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๔	ดร.พิเชฐ ทังโต	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มจร.		๓๑.๖.๕๕๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาทวี มหาปัญญา ผศ.ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

Signature of Mr. Rinthong Namsook
นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม
๖๐ มิ.ย. ๕๙

Signature of Mr. Tawee Mahapanu

(พระมหาบุญเลิศ อินทปัญญา,รศ.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๙

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๕	พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มจร.	<i>Signature</i>	<i>๖๐ มิ.ย. ๕๙</i>
*				

๒๓ (รอก่อนหนังสือใหม่ เป็น อาจารย์สันติ เมืองแสง)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ต่อ.๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

ที่	ชื่อ-อาษา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๖	พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ดร.	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มจร.		
*	๑. รินทอง แก้วทุม	๑. รินทอง แก้วทุม นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต		๑๐ มิ.ย. ๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออภัยในความไม่สะดวกขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผศ.ดร. สุเทพ พรมเลิศ
๑๑ มิ.ย. ๕๙

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ,รศ.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๕

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๗	ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ	หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มจร.		๑๑ มิ.ย. ๕๙
*				

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๕๑

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร อาจารย์ ดร.แสวง นิลนามะ หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์

เนื่องด้วย นายรินทอง นามสกุล แก้วทุม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๗๐๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายรินทอง แก้วทุม
โทรศัพท์ต่อ.๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๙

เจริญพร
X. ๕๕๕๕
(ดร.แสวง นิลนามะ)
๖๕ ๖.๖.๕๙

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๘	ดร.แสวง นิลนามะ	หัวหน้าภาควิชาศาสนาและ ปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มจร.	X. ๕๕๕๕	๖๕ ๖.๖.๕๙
*				

ลายเซ็นใบที่ ๑

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์
เรื่อง
การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ผู้เชี่ยวชาญ ด้าน พระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต. ลำไทร อ. วังน้อย จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๑	พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ.	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎี บัณฑิต อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มจร.		๒๕ ก.ค. ๕๗
*				
๒	ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	ผอ.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มจร.		15 ก.ค. ๕๗
*				
๓	ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผอ. หลักสูตร พุทธ ศาสตร มหาบัณฑิต อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มจร.		๒๓.๗.๕๗
*				
๔	ดร.พิเชฐ หังไธ	ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎี บัณฑิต อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มจร.		๓๐.๗.๕๗
*				

ลายเซ็นใบที่ ๒

ผู้เชี่ยวชาญ ด้าน พระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต. ลำไทร อ. วังน้อย จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ (ต่อ)

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง - หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปี
๕	พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มจร.		๑๐ ต.ค. ๕๗
*				
๖	พระมหาสุรศักดิ์ ปจจนตเสโน, ดร.	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มจร.		
*	อ.จันทะ มีชัย	คณาจารย์ ๒ สาขาพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มจร.		๑๐ ต.ค. ๕๗
๗	ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ	หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มจร.		๑๑ ต.ค. ๕๗
*				
๘	ดร.แสวง นิลนามะ	หัวหน้าภาควิชาศาสนาและ ปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มจร.		๒๕ ต.ค. ๕๗
*				

ลงชื่อผู้วิจัย.....

(นายรินทอง แก้วทุม)

นิสิตปริญญาเอก

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วัดศรีสุธาราม กรุงเทพมหานคร)

๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๗

ติดต่อ

นายรินทอง แก้วทุม โทร. ๐๙๒-๑๑๓-๑๔๕๙

ภาคผนวก : ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง
การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง :

๑. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกประเด็นคำถาม คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบต่อการใช้งานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้วิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ประกอบด้วย ๔ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ ๒ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก
- ตอนที่ ๓ การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ
- ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์

นายรินทอง แก้วทุม

นิสิตปริญญาเอก

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (เอกภาวะผู้นำเชิงพุทธ) คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์
เรื่อง
การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ..... ฉายา/นามสกุล.....
 อายุ.....ปี อาชีพ/ตำแหน่งปัจจุบัน.....
 สถานที่ทำงาน.....
 ระดับการศึกษาสูงสุดในปัจจุบัน.....สาขาวิชา.....
 ประสบการณ์การทำงาน ด้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมระยะเวลา.....ปี
 ประสบการณ์การทำงาน ด้าน พระพุทธศาสนา แบบ เถรวาท รวมระยะเวลา.....ปี

ตอนที่ ๒ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

๑. ด้าน นโยบาย

- ๑.๑ ในการดำเนินงานนโยบายด้านการพัฒนาของท่าน มีจุดเด่นอย่างไรบ้าง
- ๑.๒ ในการดำเนินงานนโยบาย ท่านพบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง
 ที่ทำให้นโยบายไม่บรรลุเป้าหมาย

๒. ด้าน แผนงาน

- ๒.๑ ในการดำเนินงานแผนงานด้านการพัฒนาของท่าน มีจุดเด่นอย่างไรบ้าง
- ๒.๒ ในการดำเนินงานแผนงาน ท่านพบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง
 ที่ทำให้แผนงานไม่บรรลุเป้าหมาย

๓. ด้าน โครงการ

- ๓.๑ ในการดำเนินงานโครงการด้านการพัฒนาของท่าน มีจุดเด่นอย่างไรบ้าง
- ๓.๒ ในการดำเนินงานโครงการ ท่านพบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง
 ที่ทำให้โครงการไม่บรรลุเป้าหมาย

ตอนที่ ๓ การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธ

๑. ด้าน นโยบาย

๑.๑ ท่านคิดว่า การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

.....

.....

.....

๑.๒ ท่านคิดว่า การนำเอา วิริยพละ (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

.....

.....

.....

๑.๓ ท่านคิดว่า การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

.....

.....

.....

๑.๔ ท่านคิดว่า การนำเอา สมาธิพละ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

.....

.....

.....

๑.๕ ท่านคิดว่า การนำเอา ปัญญาพละ (ความรอบรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน นโยบาย สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

.....

.....

.....

๒. ด้าน แผนงาน

๒.๑ ท่านคิดว่า การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมาย ได้อย่างไร

๒.๒ ท่านคิดว่า การนำเอา วิริยพละ (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

๒.๓ ท่านคิดว่า การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริม การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุ เป้าหมายได้อย่างไร

๒.๔ ท่านคิดว่า การนำเอา สมาธิพละ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วย ส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน แผนงาน สามารถ บรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

๒.๕ ท่านคิดว่า การนำเอา ปัญญาพละ (ความรอบรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน แผนงาน สามารถบรรลุเป้าหมาย ได้อย่างไร

๓. ด้าน โครงการ

๓.๑ ท่านคิดว่า การนำเอา สัทธาพละ (ความเชื่อมั่น) มาช่วยส่งเสริมการบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมาย ได้อย่างไร

.....

.....

.....

๓.๒ ท่านคิดว่า การนำเอา วิริยพละ (ความเพียร) มาช่วยส่งเสริมการบริหารการพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

.....

.....

.....

๓.๓ ท่านคิดว่า การนำเอา สติพละ (ความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง) มาช่วยส่งเสริม การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน โครงการ สามารถบรรลุ เป้าหมายได้อย่างไร

.....

.....

.....

๓.๔ ท่านคิดว่า การนำเอา สมาธิพละ (ความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย) มาช่วย ส่งเสริมการบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน โครงการ สามารถ บรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

.....

.....

.....

๓.๕ ท่านคิดว่า การนำเอา ปัญญาพละ (ความรอบรู้) มาช่วยส่งเสริมการบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริหาร ด้าน โครงการ สามารถบรรลุเป้าหมาย ได้อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
ในความอนุเคราะห์เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้สัมภาษณ์ครั้งนี้

ภาคผนวก : ง

ประมวลภาพการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews)
ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม
จำนวน ๑๗ คน

สัมภาษณ์ นายวีระชัย เพชรดี รักษาการท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๘ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายทรงวุฒิ เรืองศิริกกุล ท้องถิ่นอำเภอเมืองมหาสารคาม
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๙ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายอุดม โพธิ์งาม ท้องถิ่นอำเภอบรบือ
อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๘ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นางชนัญชิตา โสภารัตน์ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๙ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายสุวรรณ หานาม หัวหน้างานกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลท้องถิ่น
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๘ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ ส.อ.วิวัฒน์ ศรีแก้ว ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขา
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๑๒ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ จ.อ.บรรเทิงศักดิ์ดี มหามาตย์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง
อำเภอเบรบือ จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๘ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายวัฒนชน ชาทองยศ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง
อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายวินัย นาสูงชน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่
อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๙ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายดนตรี อินทร์ไชย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแคน
อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๙ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายชัชวาล พัฒนา รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาไร่
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นางทชฎิลล์ สิ้นเพ็ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายคมเดช จันโทรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระ
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๑๒ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายสุเปรม คณาใจดี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่าพัฒนา
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๑๒ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายยุทธศาสตร์ วงษ์อาษา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๑๒ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นายรักษาทิ เนาวรัตน์ ปลัดเทศบาลตำบลนาตูน
อำเภอนาตูน จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ นางพิชญมณูช์ เดชศิริ หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง
อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม (สัมภาษณ์ ๑๓ ก.ย. ๒๕๕๙)

ภาคผนวก : ง (ต่อ)

ประมวลภาพการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews)

ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้าน พระพุทธศาสนา

จำนวน ๘ รูป/คน

สัมภาษณ์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ., ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
(วัดศรีสุदारาม) คณะสังคมศาสตร์ มจร. (สัมภาษณ์ ๒๔ ส.ค. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาควิชาภาษาอังกฤษ)
คณะสังคมศาสตร์ มจร. (สัมภาษณ์ ๑๕ ต.ค. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มจร. (สัมภาษณ์ ๕ ต.ค. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ ดร.พิเชฐ ทังโต, ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะสังคมศาสตร์ มจร. (สัมภาษณ์ ๗ ต.ค. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย มจร. (สัมภาษณ์ ๑๐ ต.ค. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ, หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา
คณะพุทธศาสตร์ มจร. (สัมภาษณ์ ๑๑ ต.ค. ๒๕๕๙)

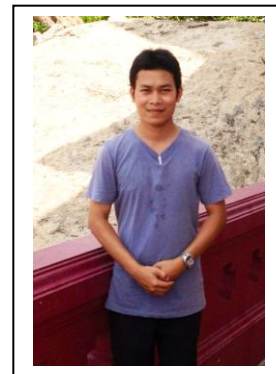

สัมภาษณ์ อาจารย์สันติ เมืองแสง, อาจารย์ประจำภาควิชาพระพุทธศาสนา
คณะพุทธศาสตร์ มจร. (สัมภาษณ์ ๒๐ ต.ค. ๒๕๕๙)

สัมภาษณ์ ดร.แสง นิลนามะ, หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา
คณะพุทธศาสตร์ มจร. (สัมภาษณ์ ๒๔ ส.ค. ๒๕๕๙)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : นายรินทอง แก้วทุม

ว/ด/ป เกิด : ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๒๕

สถานที่เกิด : ๖๒ หมู่ ๖ บ้านหนองกุง ต. ท่านางแนว อ. แวงน้อย จ. ขอนแก่น ๔๐๒๓๐

การศึกษา : ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๘ ณ โรงเรียนบ้านท่านางแนว

บ้านท่านางแนว ต. ท่านางแนว อ. แวงน้อย จ. ขอนแก่น ๔๐๒๓๐

มัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๔๐ - (ที่ ขก ๙๙/๒๕๔๐)

ณ วัดตาลเรียง สำนักเรียนคณะจังหวัดขอนแก่น

บ้านผือ ต. พระลับ อ. เมือง จ. ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

เปรียญธรรม ๗ ประโยค พ.ศ. ๒๕๔๘ - (ที่ กทม ๕๒/๒๕๔๘)

ณ วัดสามพระยาวรวิหาร

แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พุทธจิตวิทยา) พ.ศ. ๒๕๔๙

ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุฯ กทม.

รุ่นที่ ๕๑ พ.ศ. ๒๕๔๙

ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) พ.ศ. ๒๕๕๒

ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุฯ กทม.

รุ่นที่ ๑๙ พ.ศ. ๒๕๕๒

ประสบการณ์การทำงาน :

เจ้าหน้าที่สำนักงานบริหาร สำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ มจร.ส่วนกลาง

การปฏิบัติศาสนกิจ ณ เมืองเอดินเบอร์ระ สก็อตแลนด์ สหราชอาณาจักรอังกฤษ

ผลงานทางวิชาการ : การศึกษาวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อประกอบการสร้างผังมโนทัศน์

การบริหารการพัฒนาองค์กรตามหลักพุทธานุสสติ ตอน ๑

การบริหารการพัฒนาองค์กรตามหลักพุทธานุสสติ ตอน ๒

การบริหารการพัฒนาองค์กรตามหลักพุทธานุสสติ ตอน ๓

ปีที่เข้าศึกษา : พ.ศ. ๒๕๕๔

ปีที่สำเร็จการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๕๙

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๕/๑ ซ. เฉลิมพล ถ. สมานมิตร ต. เมืองพล อ. พล จ. ขอนแก่น ๔๐๑๒๐

โทรศัพท์ : ๐๙๒ - ๑๑๓ - ๑๔๕๙